UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1682. usque ad annum 1690

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1781

VD18 90119231

urn:nbn:de:hbz:466:1-67608

Visual Library

Th. 5178.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CLAUDII FLEURII
ABBATIS
HISTORIA ECCLESIASTICA
A
R. P. ALEXANDRO
A S. JOANNE DE CRUCE DEFINITORE PROVINCIALI
EX PROVINCIA BAVARICA CARMELITARUM
DISCALCEATORUM, OLIM S. THEOLOGIÆ
AC SS. CANONUM LECTORE
CONTINUATA.

CONTINUATIONIS
TOMUS
QUADRAGESIMUS PRIMUS,
SEU IN ORDINE
TOMUS LXV.

Ab anno Christi 1682. usque ad annum 1690.

Colleg Universitas Paderborn

Ardet amans Spe iuxta Fides.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Impensis Officinæ Librariæ JOSEPHI WOLFF.
M DCCLXXXI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONSPECTUS LIBRORUM.

LIBER CCIX.

§. 1. *Innocentii XI. Pontificis responsum ad Parisiensem Cleri Gallicani Conventum.* Pag. 1.

§. 2. *Parisini Conventus declaratio de potestate Pontificia.* 12

§. 3. *Hæc declaratio Regis edicto firmata.* 18

§. 4. *Conventus Parisini epistola ad omnes Regni Præsules.* 23

§. 5. *Gallicani Cleri declaratio a pluribus impugnata.* 25

§. 6. *Patris Malagolæ Dominicani Theses contra Cleri Gallicani articulos.* 29

§. 7 *Felicis Buchii theſes pro Cleri Gallicani doctrina.* 38

§. 8. *Cleri Gallicani querelæ ob Innocentii XI. Papæ literas contra Regaliæ extenſionem.* 43

§. 9. *Ejusdem Cleri Proteſtatio contra literas Innocentii XI. circa extenſionem Regalium in Archiepiſcopatu Toloſano.* 51

§. 10. *Patris Cerlis Apamienſis Vicarii Generalis epiſtola ad Innocentium XI. Papam.* 54

§. 11. *Epiſtola Paſtorum Apamienſium ad Innocentium XI. ſummum Pontificem.* 73

§. 12. *Cleri Gallicani molimina pro Hugonotis ad fidem Catholicam revocandis.* 80

§. 13. *Literæ Encyclicæ Cleri Gallicani ad Franciæ Præſules.* 88

§. 14. *Cleri Gallicani Monitum Paſtorale ad omnes Franciæ Calviniſtas.* 96

§. 15. *Sexdecim Converſionum Methodi Franciæ Miſſionariis a Clero Gallicano commendatæ.* 102

§. 16. *Hugonotarum pervicacia in tuenda eorum ſecta.* 105

§. 17. *Cerlis Apamienſis Vicarii epiſtola ad Innocentium XI. Papam.* 107

§. 18. *Ejusdem literæ ad Patrem Hiſpanicum Jeſuitam Collegii Apamienſis Rectorem.* 136

§. 19. *Sententia de uſu Scientiæ in Confeſſione habitæ proſcripta.* 144

§. 20.

§. 20. *Spinolæ Episcopi Tinensis conatus in concilianda Protestantium concordia.* 145
§. 21. *Calvinistarum rebellium progressus in Hungaria.* 146
§. 22. *Vera Protestantium conjuratio contra Carolum II. Angliæ Regem, ejusque Fratrem.* 148
§. 23. *Charonense Monasterium penitus destructum, atque intercepti Portu-Regiensium libri.* 152
§. 24. *Rationalistarum secta in Anglia.* 156
§. 25. *Quædam summi Pontificis, & SS. Congregationum decisiones.* 159
§. 26. *Monasterienſis Synodi Diœcesanæ decreta.* 163
§. 27. *Fridericus Hassiæ Landgravius Cardinalis fatis functus.* ibid.
§. 28. *Beati Gregorii Barbadici Cardinalis obitus.* 165
§. 29. *Angeli Celsi Cardinalis extrema.* 167
§. 30. *Principum, atque Illustrium obitus.* 168
§. 31. *Scriptorum religione Catholicorum opera, & obitus.* 171
§. 32. *Heterodoxorum Scriptorum decessus & lucubrationes.* 175
§. 33. *Emerici Comitis Töckelii pacta cum Turcarum Imperatore.* 176
§. 34. *Bellicus Leopoldi Cæsaris apparatus contra Turcas, & rebelles Hungaros.* 178

§. 35. *Pontificis ſolertia in ſollicitandis Chriſtianorum Principum ſuppetiis.* 182

§. 36. *Hujus expeditionis initia Cæſareis minus auſpicata.* 186

§. 37. *Turcæ ad Viennam.* 189

§. 38. *Vienna a Turcis obſeſſa.* 191

§. 39. *Vienna obſidione liberata.* 199

§. 40. *Turcæ prælio devicti.* 201

§. 41. *Poloniæ Rex cum ceteris Belliducibus Turcarum caſtra ingreſſus.* 206

§. 42. *Vezirii ſævitia in ſuos Belliduces.* 210

§. 43. *Pugna ad Barcanum Polonos inter & Turcas.* 212

§. 44. *Galliæ Regis Victoriæ.* 216

§. 45. *Cenſura Facultatis Theologicæ Pariſienſis in quamdam propoſitionem circa Pontificis auctoritatem.* 218

§. 46. *Seditioſi motus Calviniſtarum in Galliis.* 220

§. 47. *Renovata Proteſtantium Conſpiratio in Angliæ Regem, ejusque Fratrem.* 231

§. 48, *Conjuratorum ſupplicium.* 234

§. 49. *Oxonienſis Univerſitatis decretum contra pernicioſos libellos & doctrinas.* 236

§. 50. *Schismatici quidam populi ad Pontificis & Eccleſiæ obſequium reverſi.* 242

§. 51. *Plures hæretici ad fidem Catholicam reducti.* 243

§. 52.

§. 52. *Duacensis Universitas Cleri Gallicani articulis obsistens.* 245
§. 53. *Joannis Baptistæ Spada Cardinalis obitus.* 247
§. 54. *Alphonsus Litta Cardinalis hoc anno mortuus.* 248
§. 55. *Cæsaris Facchineti Cardinalis extrema.* 250
§. 56. *Diversæ Innocentii XI. Pontificis Constitutiones.* 251
§. 57. *Variæ Sacrarum Congregationum decisiones, & decreta.* 252
§. 58. *Synodi Tornacensis Statuta.* 254
§. 59. *Principum atque Illustrium fata.* 255
§. 60. *Scriptorum Catholicorum opera & decessus.* 257
§. 61. *Scriptores Acatholici hoc anno defuncti, eorumque lucubrationes.* 258
§. 62. *Novus belli apparatus contra Turcas.* 260
§. 63. *Actum cum perduellibus Hungaris.* 262
§. 64. *Vicennales induciæ inter Cæsarem & Hispanos cum Franciæ Rege sancitæ.* 264
§. 65. *Buda incassum a Cæsareis tentata.* 267
§. 66. *Töckelius a Cæsareis fusus, fugatusque.* 270
§. 67. *Genuenses a Gallis male habiti.* 272
§. 68. *Varia edicta contra Hugonottas rebelles in Galliis.* 274
§. 69. *Salisburgenses rustici ob Lutheranam sectam e ditione pulsi.* 277

§. 70. *Infaustus labor in defendenda Augustana Confessione.* 284
§. 71. *Jacobi Rospiglioſi Cardinalis obitus.* 286
§. 72. *Franciſci Albicii Cardinalis deceſſus.* 287
§. 73. *Hieronymus Boncompagnus Cardinalis mortuus.* 289
§. 74. *Conſtitutiones Apoſtolicæ Innocentii XI. Papæ.* 290
§. 75. *Quædam Sacrarum Congregationum deciſiones.* 291
§. 76. *Scriptores Catholici hoc anno denati, eorumque opera.* 294
§. 77. *Quorumdam Scriptorum Acatholicorum opera & deceſſus.* 297
§. 78. *Quidam libri a S. Indicis Congregatione prohibiti.* 299
§. 79. *Molinismi initia.* 301
§. 80. *Sacræ Inquiſitionis Judicium de Michaelis Molinos doctrina.* 303
§. 81. *Innocentii Pontificis Maximi Conſtitutio contra ejusdem Molinoſii errores.* 321
§. 82. *Religionis Catholicæ exercitium in Alſatia reſtauratum.* 329
§. 83. *Cleri Gallicani Conventus pro reprimenda Hugonotarum petulantia.* 332
§. 84. *Edictum Nannetenſe a Ludovico Rege Chriſtianiſſimo revocatum.* 335
§. 85. *Gratulatoriæ Innocentii XI. ſummi Pontificis literæ ad eundem Franciæ Regem.* 340
§. 86. *Hujus Revocationis ſucceſſus, & iniquæ Hugonotarum querelæ.* 341

§. 87.

§. 87. *Carolus II. Angliæ Rex non ſine veneni ſuſpicione mortuus.* 346
§. 88. *Prima Regni auſpicia ſub Jacobo II. Anglorum Rege.* 349
§. 89. *Proteſtantium ſeditio contra eundem Regem.* 351
§. 90. *Falſi Catholicorum accuſatores ſuppliciis affecti.* 354
§. 91. *Prædicantium Anglicorum motus contra Catholicos.* 358
§. 92. *P. Paſchaſius Quesnellus e Galliis Bruxellas profugus.* 362
§. 93. *Cenſura Facultatis Theologicæ Lovanienſis in propoſitiones Ægidii de Witte.* 364
§. 94. *Cæſareo-Bavari exercitus victoriæ contra Turcas.* 367
§. 95. *Töckelius a Turcis in carcerem conjectus.* 371
§. 96. *Hieronymi Grimaldi Cardinalis obitus.* 373
§. 97. *Ludovici Homodæi Cardinalis extrema.* 375
§. 98. *Hieronymi Guaſtaldi Cardinalis deceſſus.* 376
§. 99. *Innocentii XI. Pontificis Maximi Conſtitutiones Apoſtolicæ.* 377
§. 100. *Sacrarum Congregationum deciſiones.* ibid.
§. 101. *Scriptorum religione Catholicorum opera & obitus.* 378
§. 102. *Heterodoxorum Scriptorum deceſſus, & lucubrationes.* 382
§. 103. *Illuſtrium obitus.* 384

LIBER CCX.

§. 1. *Varia Ludovici XIV. Franciæ Regis edicta contra Hugonotas.* Pag. 386.
§. 2. *Idem Rex conversis Hugonotis perbenignus.* 389
§. 3. *Ordinum Protestantium querelæ contra Franciæ Regem motæ.* 390
§. 4. *Waldenses hæretici a Sabaudo Duce excedere jussi.* 396
§. 5. *Thesis de Peccato Philosophico acriter impugnata.* 400
§. 6. *Monasterium Virginum* de Infantia Christi *destructum.* 408
§. 7. *Bellicus Cæsaris apparatus contra Turcas.* 414
§. 8. *Buda rursus a Cæsareo-Bavaris obsessa.* 416
§. 9. *Eadem Urbs a fœderato exercitu expugnata.* 422
§. 10. *Continuatus victoriarum cursus contra Turcas in Hungaria.* 426
§. 11. *Controversia Papam inter & Archiepiscopum Colonienſem ob jus appellationis.* 427
§. 12. *Viginti septem Præsules ab Innocentio XI. Romana Purpura decorati.* 428
§. 13. *Jacobus II. Angliæ Rex conjuratorum insidias eluctatus.* 431
§. 14. *Ejusdem Regis studium erga fidem Catholicam.* 432

§. 15.

§. 15. *Scharpii Prædicantis petulantia a Rege repressa.* 434
§. 16. *Diversæ Congregationum Sacrarum Constitutiones.* 436
§. 17. *Nicolai de Albergatis Cardinalis obitus.* 438
§. 18. *Octavii Aquavivæ Cardinalis extrema.* 439
§. 19. *Laurentius Imperialis Cardinalis hoc anno mortuus.* 440
§. 20. *Principum atque Illustrium fata.* 442
§. 21. *Scriptorum religione Catholicorum lucubrationes & obitus.* 443
§. 22. *Acatholicorum Scriptorum opera & decessus.* 448
§. 23. *Midensis Synodi decreta Romæ emendata.* 449
§. 24. *Controversia ob Oratorum Asyla inter Papam & Franciæ Legatum innovata.* 451
§. 25. *Innovatum a Papa decretum contra Oratorum Asyla.* 453
§. 26. *Dissidium inter Papam & Christinam Suecorum Reginam ob ademptum hoc privilegium.* 458
§. 27. *Lavardinus Franciæ Orator anathemate perculsus.* 460
§. 28. *Pontificis causa in Parisiensi Parlamento Regis jussu discussa.* 464
§. 29. *Quesneli Epistola ad P. Henricum Norisium.* 471

§. 30.

§. 30. *Publicum Michaelis de Molinos ſupplicium.* 474
§. 31. *Novi motus in Belgio contra Gilbertum Duacenſem Doctorem.* 479
§. 32. *Contentio de Confeſſione annua denuo ſuſcitata.* 481
§. 33. *Vincentius Rigal quasdam propoſitiones retractare, a Facultate Pariſienſi coactus.* 484
§. 34. *Nova Töckelii conjuratio.* 485
§. 35. *Ingens Budæ periculum ob aliam conjurationem.* 487
§. 36. *Turcæ a Cæſareo - Bavaris prope Siclovium inſigni clade protriti.* 489
§. 37. *Joſephus Cæſaris Filius in Regem Hungarorum Hæreditarium coronatus.* 493
§. 38. *Mehemetes IV. Turcarum Imperator a ſeditioſis Conſtantinopoli exauctoratus.* 496
§. 39. *Jacobi II. Angliæ Regis declaratio in favorem Religionum.* 499
§. 40. *Aliæ Regis contentiones cum Univerſitate Cantabrigenſi & Oxonienſi.* 508
§. 41. *Colloquium Londinenſe inter duos Benedictinos, & totidem Calviniſtas.* 512
§. 42. *Caroli Gualterii Cardinalis obitus.* 513
§. 43. *Laurentii Raggii Cardinalis deceſſus.* 515
§. 44. *Principum atque Illuſtrium extrema.* 516
§. 45. *Deciſiones SS. Congregationum.* 517
§. 46. *Scriptorum Catholicorum opera & obitus.* 519
§. 47. *Scriptorum Acatholicorum lucubrationes & deceſſus.* 521

§. 48.

§. 48. *Falsi Prophetæ Calviniani in Galliis.* 523
§. 49. *Continuatæ Leopoldi Cæsaris victoriæ contra Turcas.* 531
§. 50. *Bellum Gallicum ad Rhenum.* 535
§. 51. *Alius belli Gallici obtentus ob Fürstenbergium ab Archiepiscopatu Colonienſi excluſum.* 538
§. 52. *Prætextæ belli cauſſæ adverſus Imperatorem.* 546
§. 53. *Plures Imperii urbes a Gallis ferro flammaque devaſtatæ.* 571
§. 54. *Seditioſi Calviniſtarum tumultus contra Jacobum II. Angliæ Regem.* 573
§. 55. *Jacobus Walliæ Princeps recens natus.* 576
§. 56. *Auriacus Princeps a conjuratis ad capeſſendum Regnum evocatus.* 579
§. 57. *Idem Princeps ex Hollandia in Angliam appulſus.* 584
§. 58. *Jacobus Rex ex Anglia in Franciam profugere compulſus.* 587
§. 59. *Siamenſis Legatio ad Franciæ Regem.* 591
§. 60. *Summi Pontificis liberalitas erga Principes Catholicos.* 594
§. 61. *Virginii Urſini Cardinalis obitus.* 595
§. 62. *Alexander Creſcentius Cardinalis mortuus.* 596
§. 63. *Stephani Brancatii Cardinalis extrema.* 597
§. 64. *Felicis Roſpiglioſi Cardinalis deceſſus.* ibid.
§. 65. *Franciſci Mariæ Mancini Cardinalis fata.* 599

§. 66.

§. 66. *Joannis Delphini Cardinalis mors.* 600
§. 67. *Paderbornenſis Synodi decreta.* 601
§. 68. *Diœceſanæ Synodi Monaſterienſis & Tornacenſis ſtatuta.* 602
§. 69. *Diverſæ Sacrarum Congregationum deciſiones.* 603
§. 70. *Principum atque Illuſtrium obitus.* 606
§. 71. *Scriptorum religione Catholicorum deceſſus & opera.* 607
§. 72. *Scriptorum Acatholicorum lucubrationes & fata.* 609
§. 73. *Ludovicus XIV. Galliarum Rex pro Imperii hoſte declaratus.* 610
§. 74. *Variæ urbes Turcis a Cæſareis copiis ereptæ.* 616
§. 75. *Plurimæ urbes a Gallis direptæ ac incendiis devaſtatæ.* 618
§. 76. *Moguntia & Bonna Gallis a Lotharingio Duce ereptæ.* 622
§. 77. *Innocentii XI. ſummi Pontificis obitus.* 624
§. 78. *Ejusdem Pontificis geſta in Pontificatu.* 630
§. 79. *Cardinales Conclave ingreſſi.* 633
§. 80. *Petrus Ottobonus aſſumpto Alexandri VIII. nomine in Papam electus.* 635
§. 81. *Hujus Pontificis indoles, & geſta ante Pontificatum.* 637
§. 82. *Maſſilienſis Senatus ſententia in Clericos Regalium extenſioni obſiſtentes.* 638
§. 83. *Leopoldus Comes de Caſtell ad fidem Catholicam reverſus.* 641

§. 84.

§. 84. *Guilielmus III. Auriacus Princeps in Angliæ Regem proclamatus.* 644
§. 85. *Infauſtum Jacobi II. Regis bellum contra Anglos.* 645
§. 86. *Caroli Pii Cardinalis obitus.* 648
§. 87. *Decii Azzolini Cardinalis extrema.* 650
§. 88. *Chriſtinæ Suecorum Reginæ deceſſus.* 652
§. 89. *Aliorum Principum fata.* 655
§. 90. *Variæ Innocentii XI. & Alexandri VIII. Pontificum Conſtitutiones.* 656
§. 91. *Plures Sacrarum Congregationum Romanarum deciſiones.* 657
§. 92. *Scriptorum religione Catholicorum deceſſus & opera.* 659
§. 93. *Opera & obitus Scriptorum Acatholicorum.* 661
§. 94. *Undecim Præſules ab Alexandro VIII. Pontifice Purpura Romana decorati.* 662
§. 95. *Controverſia Leopoldi Cæſaris cum Pontifice ob hanc Cardinalium promotionem.* 663
§. 96. *Furbinus Cardinalis a Gallis Præſulibus ſtrenue defenſus.* 671
§. 97. *Fruſtraneus Alexandri Papæ conatus in componendis diſſidiis cum Ludovico Galliarum Rege.* 673
§. 98. *P. Quesnelli Apologia.* 677
§. 99. *Triginta & una Propoſitiones ab Alexandro VIII. Papa proſcriptæ.* 682
§. 100. *Epiſtola Cardinalis de Aguiere ad Hennebelum Lovanienſem Doctorem.* 689

§. 101.

§. 101. *Quinque Beati ab Alexandro VIII. Papa Sanctorum fastis adscripti.* 693

§. 102. *Nova Juramenti formula ab Hamburgensibus Prædicantibus procusa.* 694

§. 103. *Varia belli fortuna contra Turcas.* 699

§. 104. *Rhenana expeditio Gallis proficua, Fœderatis adversa.* 702

§. 105. *Jacobus II. Angliæ Rex denuo in Franciam profugere compulsus.* 705

§. 106. *Principum atque Illustrium obitus.* 707

§. 107. *Innici Caraccioli Cardinalis extrema.* 710

§. 108. *Carolus Cerrus Cardinalis hoc anno fatis functus.* 711

§. 109. *Plures Alexandri VIII. Pontificis Constitutiones.* 712

§. 110. *Variæ Sacrarum Congregationum decisiones.* 714

§. 111. *Opera & obitus Scriptorum religione Catholicorum.* 717

§. 112. *Protestantium Scriptorum lucubrationes & fata.* 719

§. 113. *Bulla Alexandri VIII. Pontificis adversus Clerum Gallicanum.* 721

§. 114. *Alexandri VIII. Pontificis Maximi obitus.* 727

§. 115. *Ejusdem Pontificis gesta in Pontificatu.* 728

HISTO-

Jacobus II. Angliæ Rex a Calvinistis solio dejectus.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

LIBER CCIX.

INNOCENT. XI. PONTIF. MAXIM.
LEOPOLDUS I. ROM. IMP.

§. I.

Innocentii Pontificis responsum ad Parisiensem Cleri Gallicani Conventum.

Sæc. XVII.
A. C. 1682.

Abregé chron. de l'Hist. Eccl. t. 3. p. 483.

Receptis ex Francia literis, Innocentius Papa indignissime ferens, quod Franciæ Præsules Parisiis in comitiis congregati in caussa universam

Sæc. XVII. A. C. 1682. Ecclesiam concernente, atque apud Sedis Apostolicæ Tribunal pendente judicium ferendi auctoritatem sibi arrogassent, cuncta circa Regaliæ controversiam ab eis decisa, atque Regi asserta, & indulta veluti irrita nullaque declaravit, die undecima Aprilis dato ad eos sequenti diplomate Apostolico:

„Paternæ charitati, qua charissi-
„mum in Christo filium nostrum Ludo-
„vicum Regem christianissimum, & Ec-
„clesias vestras, vos ipsos, & univer-
„sum illud Regnum amplectimur, per-
„moleſtum accidit, ac sane acerbum,
„cognoscere ex vestris literis die tertia
„Februarii ad nos datis Episcopos, Cle-
„rumque Galliæ, qui corona olim, &
„gaudium erant Apostolicæ Sedis, ita
„se erga illam in præsens gerere, ut co-
„gamur multis cum lacrimis usurpare
„propheticum illud: Filii matris meæ
„pugnaverunt adversum me. Quamquam
„adversum vos ipsos potius pugnetis,
„dum nobis in ea causa resistitis, in qua
„Vestrarum Ecclesiarum Salus, ac li-
„bertas agitur, & in qua Nos pro vi-
„ribus, & dignitate Episcopali in isto
„Regno tuenda, ab aliquibus Ordinis
„vestri piis, ac fortibus Viris appellati
„absque mora surreximus, & jam pri-
„dem in gradu stamus, nullas privatas
„nostras rationes secuti, sed debitæ

„Ec-

„Eccleſiis omnibus ſollicitudini, & in- Sæc. XVII.
„timo amori erga vos Noſtro ſatisfacturi. A.C. 1682.
„Nihil ſane lætum, veſtrisque nomini-
„bus dignum eas literas continere, in
„ipſo earum limine intelleximus, nam
„præter ea, quæ de norma in comitiis
„convocandis, peragendisque ſervata
„aſſerebantur, animadvertimus, eas
„ordiri a metu veſtro, quo ſuaſore nun-
„quam Sacerdotes Dei eſſe ſolent, &
„in ardua & excelſa pro Religione, &
„Eccleſiaſtica libertate, vel aggredien-
„do fortes, vel perficiendo conſtantes.
„Quem quidem metum falſo judicaſtis
„poſſe vos in ſinum Noſtrum effundere;
„in ſinu enim noſtro hoſpitari perpetuo
„debet Charitas Chriſti, quæ foras mit-
„tit, & longe arcet a ſe timorem. Qua
„charitate erga vos, Regnumque Gal-
„liæ paternum cor Noſtrum flagret,
„multis jam, magnisque experimentis
„cognoſci potuit, quæ *his referre*, non
„eſt neceſſe: Si quid eſt autem, in quo
„bene merita de vobis ſit charitas no-
„ſtra, id eſſe imprimis putamus, hoc
„ipſum Regaliæ negotium, ex quo ſi
„res ſerio perpendatur, omnis ordinis
„veſtri dignitas, atque authoritas pen-
„det. *Timuiſtis* ergo, *ubi non erat timor:*
„id unum timendum vobis erat, ne a-
„pud Deum, hominesque redargui rite
„poſſetis, loco atque honori veſtro, &

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Paſtoralis officii debito defuiſſe: me„moria vobis repetenda erant, quæ „antiqui illi Sanctiſſimi Præſules, quos „quamplurimi poſtea qualibet a tate „ſunt imitati, Epiſcopalis conſtantiæ, „ac fortitudinis exempla in hujusmodi „caſibus ad veſtram eruditionem edi„derunt. Intuendæ imagines Præde„ceſſorum veſtrorum, non ſolum, qui „Patrum, ſed qui noſtra quoque me„moria floruerunt, & qui Ivonis Car„notenſis dicta laudatis, debuiſtis etiam „facta, cum res poſceret, imitari. No„ſtis, quantum is fecerit, paſſusque ſit „in turbulenta illa, & periculoſa con„tentione inter Urbanum Pontificem, „& Philippum Regem, muneris ſui eſſe „arbitrans, contra Regiam indignatio„nem ſtare, bonis ſpoliari, carceres & „exilia perferre, deſerentibus aliis cauſ„ſam meliorem. Officii veſtri erat Se„dis Apoſtolicæ auctoritati vos adjun„gere, & Paſtorali pectore, humilitate „Sacerdotali cauſſam Eccleſiarum ve„ſtrarum apud Regem agere, ejus con„ſcientiam de tota re inſtruendo, etiam „cum periculo Regium in vos animum „irritandi, ut poſſetis impoſterum ſine „rubore in quotidiana Pſalmodia Deum „alloquentes Davidica verba proferre: „*loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu „Regum, & non confundebar.* Quanto

„ma-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

„magis id vobis faciendum fuit, tam „perſpecta & explorata optimi Principis „juſtitia & pietate, quam ſingulari pie„tate Epiſcopos audire, Eccleſiis fa„vere, & Epiſcopalem poteſtatem in„temeratam velle, vos ipſi ſcribitis, & „Nos magna cum voluptate legimus in „veſtris literis. Non dubitamus, ſi ſte„tiſſetis coram Rege pro cauſſæ tam „juſtæ defenſione, neque defutura vo„bis verba, quæ loqueremini, neque „Regi cor docile, quo veſtris annueret „poſtulatis. Nunc, cum muneris ve„ſtri, & Regiæ æquitatis quodammodo „obliti in tanti momenti negotio ſilen„tium tenueritis, non videmus, quo „probabili fundamento ſignificetis, vos „ad ita agendum adductos, & quod in „controverſia victi ſitis, quod cauſſa ce„ciderit. Quomodo cecidit, qui non „ſtetit? equis veſtrum tam gravem, „tam juſtam cauſſam, tam ſacroſanctam „curavit apud Regem? cum tamen Præ„deceſſores veſtri in ſimili periculo con„ſtituti, non ſemel apud ſuperiores „Galliæ Reges, imo apud hunc ipſum „libera voce defenderint, victoresque „a Regio conſpectu deceſſerint, relatis „etiam ab æquiſſimo Rege præmiis pa„ſtoralis Officii ſtrenue impleti? Equis „veſtrum in arenam deſcendit, ut op„poneret murum pro domo Iſrael? quis

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ausus est invidiæ se offerre? quis vel „vocem unam emisit memorem pristinæ „libertatis? clamaverunt interim, sicut „scribitis, & quidem in mala caussa pro „Regio jure clamaverunt Regis Admi„nistri, cum vos in optima pro Christi „honore sileretis. Neque illa solidiora, „quod reddituri nobis rationem, seu „verius excusationem allaturi, rerum „in hujusmodi comitiis per vos actarum „exaggeratis periculum, ne Sacerdo„tium & Imperium inter se collidantur, „& mala, quæ exinde in Ecclesiam, & „in Rempublicam consequi possent, pro„inde existimasse vos ad officium ve„strum pertinere, aliquam inire ratio„nem tollendi de medio glisscentis dis„sidii, nullam vero apparuisse commo„diorem remedio a Patribus judicato, „utili condescensione Canones tempe„randi pro temporum necessitate, ubi „neque fidei veritas, neque morum ho„nestas periclitetur. Deberi ab ordine „vestro, deberi a Gallicana, imo ab uni„versa Ecclesia plurimum Regi, tam „præclare de Catholica Religione me„rito, & indies magis mereri cupienti, „propterea vos jure vestro decedentes, „illud in Regem contulisse. Omittimus „hic commemorare, quæ significatis „de appellato a vobis sæculari Magist„ratu, a quo victi decesseritis; cupimus „enim

„enim ejus facti memoriam aboleri, & Sæc. XVII.
„volumus ea Vos verba a literis vestris A. C. 1682.
„expungere, ne in actis Cleri Gallicani
„resideant ad dedecus vestri nominis
„sempiternum. Quæ de Innocentio III.
„Benedicto XII. Bonifacio VIII. in ve-
„stram defensionem adducitis, non de-
„fuere, qui doctis literis ostenderint,
„quam frivola, atque extranea sint
„causſæ, & magis notum est, quam ut
„opus sit commemorare, quo Zelo, qua
„constantia eximii illi Pontifices Eccle-
„siæ libertatem defenderint adversus
„sæculares potestates, tantum abest,
„ut exempla eorum possint errori vestro
„suffragari. Ceterum ultro admitti-
„mus, & laudamus consilium relaxandi
„Canonum disciplinam pro temporum
„necessitate, ubi fieri id possit sine fidei
„& morum dispendio, imo addimus cum
„D. Augustino, toleranda aliquando pro
„bono unitatis, quæ pro bono æquita-
„tis odio habenda sunt, neque eradi-
„canda Zizania, ubi periculum sit, ne
„simul etiam triticum eradicetur. Id
„ita tamen accipi oportet, ut in aliquo
„tantum peculiari casu, & ad tempus,
„& ubi necessitas urget, licitum sit, sic-
„uti factum est ab Ecclesia, cum Aria-
„nos & Donatistas Episcopos ejurato
„errore suis Ecclesiis restituit, ut popu-
„los, qui secuti eos fuerant, in officio

Sæc. XVII. A. C. 1682

„continerent. Aliud est, ubi disciplina „Ecclesiæ per universi amplissimi Regni „ambitum sine temporis termino, & „manifesto periculo, ne exemplum la„tius manet, labefactatur, imo everti„tur ipsius disciplinæ, & Hierarchiæ „Ecclesiasticæ fundamentum, sicut e„venire necesse esset, si quæ a Rege „Christianissimo in negotio Regaliæ nu„per acta sunt, conniventibus, imo e„tiam consentientibus vobis, contra no„tam jam vobis in eam rem mentem „nostram, & contra ipsam jurisjurandi „religionem, qua vos Deo, Romanæ „Ecclesiæ, vestrisque Ecclesiis obstrin„xistis, cum Episcopali charactere im„bueremini, hæc executioni mandari, „& malum invalescere diutius differen„do permitteretur, ac non ea nos pro „tradita divinitus humilitati nostræ su„prema in universam Ecclesiam pote„state solemni more, Prædecessorum „nostrorum vestigiis inhærentes, im„probaremus. Cum præsertim per ab„usum Regaliæ non modo everti disci„plinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed „etiam fidei ipsius integritatem in di„scrimen vocari facile intelligamus ex „ipsis Regiorum Decretorum verbis, „quæ jus conferendi beneficia Regi ven„dicant, non tanquam profluens ex ali„qua Ecclesiæ concessione, sed tanquam „in-

„ingenitum Regiæ Coronæ. Illam vero Sæc. XVII.
„partem literarum veſtrarum non ſine A.C. 1682.
„animi horrore legere potuimus, in qua
„dicitur, vos jure veſtro decedentes, il-
„lud in Regem contuliſſe, quaſi Eccle-
„ſiarum, quæ curæ veſtræ creditæ ſunt,
„eſſetis arbitri, non cuſtodes, & quaſi
„Eccleſiæ ipſæ, & ſpiritualia earum
„jura poſſent ſub poteſtatis ſæcularis ju-
„gum mitti ab Epiſcopis, qui ſe pro ea-
„rum libertate in ſervitutem dare de-
„berent. Vos ſane ipſi hanc veritatem
„agnoſcitis, & confeſſi eſtis, dum alibi
„pronuntiaſtis jus Regaliæ ſervitutem
„quandam eſſe, quæ in ea præſertim,
„quæ ſpectant beneficiorum collatio-
„nem, imponi non poteſt, niſi Eccleſia
„concedente, vel ſaltem conſentiente.
„Quo jure vos ergo illud in Regem con-
„tuliſtis? cum ſacri Canones diſtrahi
„vetent jura Eccleſiarum, quomodo
„vos diſtrahere in animum induxiſtis,
„quaſi eorumdem Canonum auctoritati
„derogare liceat vobis? Revocate in
„memoriam, quæ inclitus ille Clareval-
„lenſis Abbas, non Gallicanæ modo,
„ſed univerſali Eccleſiæ lumen a vobis
„jure merito nuncupatus, Eugenium
„Pontificem officii ſui admonens, reli-
„quit ſcripta præclare; meminiſſet ſe
„eſſe, cui claves traditæ, cui oves cre-
„ditæ ſunt, eſſe quidem & alios Cæli

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Janitores, & gregum paſtores, ſed „cum habeant illi aſſignatos greges, ſin„guli ſingulos, ipſi univerſos creditos. „Unicum, nec modo ovium, ſed & „Paſtorum Eugenium eſſe Paſtorem, „ideoque juxta Canonum ſtatuta alios „Epiſcopos vocatos fuiſſe in partem „ſollicitudinis, ipſum in plenitudinem po„teſtatis. Ex quibus verbis quantum „vos admoneri par eſt de obſequio, & „obedientia, quam debetis huic ſanctæ „ſedi, cui Nos Deo authore, quam„quam immeriti præſidemus, tantum„dem Paſtoralis noſtra ſollicitudo ex„citatur ad inchoandam tandem ali„quando hoc in negotio, quam nimia „fors longanimitas noſtra, dum pœni„tentiæ ſpatium damus, hactenus di„ſtulit, Apoſtolici muneris executio„nem; quamobrem per præſentes lite„ras tradita nobis ab omnipotente Deo „auctoritate improbamus, reſcindimus, „& caſſamus, quæ in iſtis veſtris co„mitiis acta ſunt in negotio Regaliæ „cum omnibus inde ſecutis, & quæ „impoſterum attentari contingat, eaque „perpetuo irrita & inania declaramus, „quamvis, cum ſint ipſa per ſe mani„feſte nulla, ea caſſatione & declaratione „hujusmodi non egerent. Speramus „attamen vos quoque ipſos re melius „conſiderata, celeri retractatione con-

„ſul-

„sulturos conscientiæ vestræ, & Cleri Sæc. XVII.
„Gallicani existimationi, ex quo Clero, A.C. 1682.
„sicuti hucusque non defuere, ita im-
„posterum non defuturos confidimus,
„qui boni Pastoris exemplo libenter ani-
„mam ponere parati sint pro ovibus suis,
„& pro testamento Patrum suorum. Nos
„quidem pro officii nostri debito parati
„sumus, Dei adjutrice gratia, sacrifi-
„care sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ
„jura ac libertatem, hujusque sanctæ
„Sedis auctoritatem, dignitatemque
„defendere, nil de Nobis, sed omnia
„de eo præsumentes, qui nos confor-
„tat, & operatur in Nobis, & qui jussit
„Petrum super aquas ambulare; *præ-*
„*terit enim figura hujus mundi, & dies*
„*Domini appropinquat.* Sic ergo agamus,
„Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii,
„ut, dum summus Paterfamilias & Prin-
„ceps Pastorum rationem ponere volue-
„rit cum servis suis, sanguinem pessum-
„datæ Ecclesiæ, quam suo cruore ipse
„quæsivit, de nostris manibus non re-
„quirat. Vobis interim Apostolicam
„benedictionem, cui cælestem accedere
„exoptamus, intimo Paterni amoris
„affectu impertimur. Datum Romæ
„die undecima Aprilis. Anno millesi-
„mo sexcentesimo octogesimo secundo.„

§. II.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

§ II.

Parisini Conventus declaratio de potestate Pontificia.

Defensio declr. de potest. Eccles.

Priusquam hæ Pontificis literæ ad Parisiensem Cleri Gallicani Conventum pervenerant, hi Præsules, ut prævisa Vaticani fulmina aut hebetarent, aut prævenirent, Pontificis potestatem ac Primatus dignitatem veluti ex totius Ecclesiæ Gallicanæ sententia, seu verius juxta novum Sorbonæ judicium limitare decreverunt. Hanc in rem per quatuor ferme Menses privatos habebant conventus, ac tandem die decima nona Martii huic negotio ultimam admovere manum. Itaque in publicis comitiis Archiepiscopus sex, ut vocant, *Commissarios* nominabat, Rhemensem, Ebrodunensem, & Albygensem Archipræsules, & Augustodunensem, Rupellanum, & Tricassensem Episcopos, qui hucusque in Regalium negotio agitata die prima Maij discussserunt: Postea idem Rhemensis Archiepiscopus habita oratione ostendit, quod Rex Ecclesiæ privilegia violasse, a violentis & seditiosis Episcopi Apamiensis Procuratoribus, immerito redarguatur, hos quoque summum Pontificem ad expediendas ejusmodi adegisse literas, quæ

quæ Canonicis monitionibus, quam paternis declarationibus similiores essent, postea hæc subjunxit: „Circa Re- „galiam credimus principia Papæ, & „regaliſtarum ex diametro se opponere. „Dicit Papa, jus regalium emanare ab „Ecclesia: Regaliſtæ jus esse Regale, „temporale, & inseparabile a corona. „Papa concilio adhæret Lugdunensi, „a quo non licet recedere: Rex negat se „Concilio subjectum in causſa pure ci- „vili: propterea prædeceſſores suos nul- „lum potuisse inferre præjudicium juri „suo. Ratio si istis fuit ad conservanda „privilegia Regaliæ in quatuor Provin- „ciis, fortiorem esse Regi viventi, ad re- „dimendum jus suum in reliquis Eccle- „siis, in quibus jacebat diminutum oc- „casione asserti concilii, vel negligentia „suorum officialium. Jus hoc tanquam „mere civile nulli subjiciatur Magiſtratui „Ecclesiastico, sed soli Regi, qui uni „Deo rationem reddere tenetur, resi- „stat Papa bullis suis, eas abusivas de- „clarabit parlamentum tanquam at- „tentata contra jus pure temporale, in- „terim Palatini Officiales ruinam urge- „bunt Ecclesiasticæ Jurisdictionis, & po- „pulum concitabunt adversus Pastores „suos: melius erit Regaliam asserere e- „tiam, ubi non est, quam Regem con- „citare adversus Ecclesiam, sic in Lug- „dunen-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A.C. 1682. „dunenſi Concilio Gregorius unacum „quingentis Epiſcopis merita perpen„denda Gallorum, qui Eccleſiam libe„raverant ab hæreſi Albigenſium, & „quod Philippo Francorum Regi reſi„ſtere haud poſſent absque evidenti Ec„cleſiæ diſcrimine, tutius crediderunt „ſacroſanctæ Synodi decreto abuſum „adprobare Regaliæ, quamvis abuſus „iſte inoleviſſet contra decreta concilio„rum præcedentium: concludamus ergo „cum Ivone Carnotenſi: *Dicent forſitan, fortiores fortiora, meliores meliora, nos pro mediocritate noſtra ſic ſentimus, non legem in talibus præſcribentes, ſed propter vitanda majora pericula Eccleſiæ neceſſitati temporum, ſi commodius fieri non poteſt, cedendum eſſe intelligentes.*

Poſtremis autem hiſce Carnotenſis Verbis haud obſcure inſinuare videbatur Archiepiſcopus, ideo Præſules Regaliam Regi cedere, eoquod eidem illam denegare non auderent: Poſtea Pariſienſis Archiepiſcopus, necnon Boſſuetius Meldenſis Præſul præſentibus Tornacenſi, aliisque Epiſcopis, Cleri Deputatis, & Sorbonæ Doctoribus hanc in rem luculentas habuere orationes, quibus abſolutis ſequentem fecere declarationem:

„Eccleſiæ Gallicanæ Decreta & Li„bertates, a majoribus noſtris tanto „ſtu-

„ſtudio propugnatas, earumque fun- Sæc. XVII.
„damenta ſacris Canonibus & Patrum A. C. 1682.
„traditioni nixa, multi diruere moliun-
„tur; nec deſunt, qui earum obtentu
„primatum Beati Petri ejusque Succeſ-
„ſorum Romanorum Pontificum a Chri-
„ſto inſtitutum, iisque debitam ab om-
„nibus Chriſtianis obedientiam, Sedis-
„que Apoſtolicæ, in qua fides prædi-
„catur, & unitas ſervatur Eccleſiæ, re-
„verendam omnibus gentibus majeſta-
„tem imminuere non vereantur. Hæ-
„retici quoque nihil prætermittunt, quo
„eam poteſtatem, qua pax Eccleſiæ
„continetur, invidioſam & gravem Re-
„gibus & populis oſtentent, iisque frau-
„dibus ſimplices animas ab Eccleſiæ
„Matris Chriſtique adeo communione
„diſſocient. Quæ ut incommoda pro-
„pulſemus: Nos, Archiepiſcopi & Epi-
„ſcopi Pariſiis mandato Regio congre-
„gati, Eccleſiam Gallicanam repræſen-
„tantes, una cum cæteris Eccleſiaſticis
„Viris nobiſcum deputatis, diligenti
„tractatu habito hæc ſancienda & de-
„claranda eſſe duximus.

I. „Beato Petro ejusque Suc-
„ceſſoribus, Chriſti Vicariis, ipſique
„Eccleſiæ rerum ſpiritualium & ad
„æternam Salutem pertinentium, non
„autem civilium ac temporalium a Deo
„traditam poteſtatem, dicente Domino,

„Re-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Regnum meum non est de hoc mun-
„do; & iterum, reddite Cæsari quæ sunt
„Cæsaris; & quæ sunt Dei, Deo: ac
„proinde stare Apostolicum illud: Om-
„nis anima potestatibus sublimioribus
„subdita sit. Non est enim potestas
„nisi a Deo: Quæ autem sunt a Deo,
„ordinata sunt. Itaque qui potestati
„resistit, Dei ordinationi resistit. Reges
„ergo & Principes in temporalibus nulli
„Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione
„subjici, neque Auctoritate Clavium
„Ecclesiæ directe vel indirecte deponi,
„aut illorum subditos eximi a fide at-
„que obedientia, ac præstito fidelitatis
„Sacramento solvi posse, eamque sen-
„tentiam publicæ tranquillitati neces-
„sariam, nec minus Ecclesiæ, quam Im-
„perio utilem, & verbo Dei, Patrum
„traditioni, & Sanctorum exemplis
„consonam, omnino retinendam.

II. „Sic autem inesse Apostolicæ sedi
„ac Petri Successoribus, Christi Vica-
„riis, rerum spiritualium plenam pote-
„statem, ut simul valeant atque immota
„consistant sanctæ œcumenicæ Synodi
„Constantiensis, a sede Apostolica com-
„probata, ipsoque Romanorum Ponti-
„ficum ac totius Ecclesiæ usu confir-
„mata, atque ab Ecclesia Gallicana,
„perpetua religione custodita Decreta
„de Auctoritate Conciliorum Genera-
„lium,

„lium, quæ Seſſione quarta & quinta „continentur; nec probari a Gallicana „Eccleſia, qui eorum Decretorum, quaſi „dubiæ ſint Auctoritatis ac minus ap„probata, robur infringant, aut ad ſo„lum ſchismatis tempus Concilii dicta „detorqueant.„ Sæc. XVII. A. C. 1682.

III. „Hinc Apoſtolicæ poteſtatis uſum „moderandum per Canones Spiritu Dei „conditos & totius mundi reverentia „conſecratos. Valere etiam Regulas, „mores & inſtituta a Regno & Eccle„ſia Gallicana recepta, Patrumque ter„minos manere inconcuſſos; atque id „pertinere ad amplitudinem Apoſtolicæ „Sedis, ut ſtatuta & conſuetudines tan„tæ Sedis & Eccleſiarum conſenſione „firmatæ, propriam ſtabilitatem ob„tineant.„

IV. „In fidei quoque quæſtionibus „præcipuas ſummi Pontificis eſſe par„tes, ejusque Decreta ad omnes & ſin„gulas Eccleſias pertinere, nec tamen „irreformabile eſſe judicium, niſi Ec„cleſiæ conſenſus acceſſerit.„

„Quæ accepta a Patribus ad omnes „Eccleſias Gallicanas atque Epiſcopos „iis Spiritu ſancto authore præſidentes „mittenda decrevimus; ut idipſum di„camus omnes, ſimusque in eodem ſenſu „& in eadem ſententia.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Huic declarationi præter Archiepiscopos Parisinum & Rhemensem subscripti leguntur sex alii Archiepiscopi, viginti sex Episcopi, & triginta octo Ecclesiastici, quorum tamen, cum ex iis non pauci aut metu, aut spe aut ira adacti noscuntur, numerus ac sententia, num totius Ecclesiæ Gallicanæ sententia dici, eaque tot retro sæculis ab omnibus Franciæ Ordinibus receptæ, & ab Universa Ecclesia adoptatæ doctrinæ prævalere possit, aliorum judicio relinquimus, id tamen omnino certum est, quod hi Præsules privatas hasce suas opiniones duntaxat ad Ecclesiæ disciplinam, nullatenus vero ad fidei dogmata spectare arbitrati sint, cum universa Ecclesia in hoc conspirantes, quod *summo Pontifici jure Divino ab omnibus Christianis sit parendum in rebus fidei & morum.*

§. III.

Hæc declaratio Regis edicto firmata.

Regal. Sacerd. §. 3, præl. p. 128.

Probe prospexerant hi Præsules, jactato etiam Universæ Gallicanæ nomine ac consensu nondum satis roboris, auctoritatisque novam eorum doctrinam fortiri, eapropter rationis, communis usus, antiquitatisque defectum suppleturi, Regis auctoritatem obtrudere nitebantur. Igitur unaomnes hanc suam de-

declarationem Ludovico exhibent, ei- Sæc. XVII.
dem proponentes, quod ea nil nisi an- A. C. 1682.
tiquissimam Gallicanæ, imo Universæ Ecclesiæ doctrinam sacris Scripturis, traditione Apostolica, Sanctis Patribus ac Conciliis firmatam contineret, atque aptissima esset, ut hæretici, qui immodicam Pontificis auctoritatem vel maxime aversantur, circumscripta ejusdem potestate eo facilius ad Ecclesiæ Gremium reducerentur: Validæ nimis erant hæ rationes ad convincendum Regem cetera religiosissimum, fidei Catholicæ propugnatorem longe studiosissimum, & Hugonotas ad veram religionem revocandi studio flagrantissimum: sine cunctatione igitur Ludovicus Rex hanc Præsulum declarationem Regia auctoritate fulcire intentus, die trigesima tertia Martii sequens promulgavit edictum: „Quamvis potestatem „nostram, auctoritatemque Regiam „nulli hominum, sed soli Deo subjectam „esse, veritas sit omnino explorata, & „extra dubitationem omnem, inque sa„cris literis omnino asserta; non potui„mus tamen sine ingenti gaudio decla„rationem percipere, quam Ecclesiæ „Gallicanæ Deputati in Conventu Pa„risiis nostra concessione celebrato edi„derunt, eoque libentius supplicatio„nem ab iidem Deputatis nobis factam

Sæc. XVII. A. C. 1682. „admiſimus, qua petebatur, ut eandem declarationem toto Regno publicari juberemus: quod a Prælatis concepta fuerit tanta virtute & doctrina conſpicuis, quique in ea, quæ ad Eccleſiæ Catholicæ, noſtræque coronæ majorem pertinent dignitatem, ſummo ſtudio incumbant: præſertim quod præfatam declarationem ſuam pari ſapientia & moderatione temperaverint, ut nobis omnino polliceamur ea ſubditorum noſtrorum in ſacram ſedem reverentiam, ac venerationem promotum, & Prædicantibus religionis, ut vocant, reformatæ, omnes prætextus & cavillationes ademptum iri, quibus Caput Eccleſiæ viſibilis, ejusque auctoritatem (quam centrum unitatis Catholicæ agnoſcimus) Principibus exoſam, gravemque reddere laborant, objecta quorumdam Scriptorum doctrina, qui eandem Papæ auctoritatem ſupra modum exaggerant. Propter has igitur aliasque rationes graviſſimas, poſtque examinatam in noſtro Senatu præfatam Deputatorum declarationem perpetuo hoc noſtro, ſemperque duraturo edicto volumus, atque ordinamus, eandem declarationem in acta publica omnium Curiarum, & Parlamentorum noſtrorum, omniumque Præfecturarum, Univerſitatum, Fa-

„Facultatum Theologiæ, jurisque Ca- Sæc. XVII.
„nonici, quæ noſtro Regno, noſtræque A. C. 1682.
„obedientiæ ſubſunt, referri.„

„Primo igitur omnibus Regni noſtri „ſubditis, atque etiam extraneis in no- „ſtro Regno exiſtentibus, tam Eccle- „ſiaſticis quam ſæcularibus, cujuscun- „que ordinis, Congregationis, locique „fuerint, diſtricte prohibemus, ne ali- „quid declarationi præfatæ, illique com- „prehenſis propoſitionibus contrarium „doceant.„

„Secundo, Præcipimus etiam, ut „quicunque ſacræ Theologiæ tradendæ „admotus deinceps fuerit, priusquam „hoc officium aggrediatur, ſeu Regu- „laris, ſeu ſæcularis ſit, in Cancella- „ria ejusdem Facultatis præfatæ decla- „rationi ſubſcribat, promittatque, ſe „nihil ab hac declaratione alienum in „ſcholis lecturum aut docturum, cujus „ſubſcriptionis ſuæ copias a Notario le- „gitime factas per Syndicum Facultatis „Theologicæ Ordinariis, noſtroque Re- „gio & Generali Procuratori trans- „mittat.„

„Tertio, Volumus quoque, ut in „omnibus Collegiis, aut domibus præ- „dictarum Facultatum, ubi plures ſunt „Profeſſores, propoſitiones in hac de- „claratione contentæ ſingulis annis do-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ceantur, ubi vero unicus Profeſſor, „quovis triennio.„

„Quarto, jubemus dein, ut ſingulis „annis ad Scholarum apertionem no„mina omnium Profeſſorum per Syndi„cum Facultatum Archiepiſcopis, & „Epiſcopis locorum, ubi commorantur, „noſtroque Procuratori, ſicut etiam „lectiones ſcholaribus impoſterum di„ctandæ transmittantur.„

„Quinto, mandamus pariter, ut „nullus Baccalaureus ad Licentiatum „aut Doctoratum admittatur, qui non „prius in publica aliqua diſputatione „prædictas propoſitiones palam defen„derit.„

„Sexto, Monemus, ac etiam injun„gimus omnibus Archiepiſcopis, & „Epiſcopis, qui in noſtris Regnis, Pro„vinciis, terrisque commemorantur, „ut auctoritatem ſuam efficaciter inter„ponant, curentque propoſitiones jam „dictas in ſuis Diæceſibus ab omni„bus doceri.„

„Denique omnes Syndici, & Fa„cultatum Decani operam ſedulo da„bunt, ut præſens edictum executioni „mandetur, alioquin perinde acſi in „illud deliquiſſent, puniendi.„

Datum die vigeſima tertia Martii Anno milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo.

Hoc

Hoc Regis edictum unacum Præsulum declaratione eadem die ad Parlamenti Parisiensis acta relatum est: Interim Estræus Cardinalis Cleri epistolam unacum hac declaratione summo Pontifici exhibuit, ejusque confirmationem petiit: repulsam tamen tulit, „exprobrante Papa, quod pauci Epi„scopi absque Pontificis consensu non „sine Successorum præjudicio antiquum „jus abdicare præsumpserint, sibique „jus vindicarint, in privato conventu „nequidem a Papa vocati negotia uni„versam Ecclesiam concernentia decer„nendi: Eapropter Pontifex duodecim Cardinalium congregationem instituit, in qua de responsione Regi danda deliberaretur. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. IV.

Conventus Parisiensis epistola ad cunctos Regni Præsules.

Haud ignorabant Præsules a Clero Gallicano Deputati ac Parisiis in suis comitiis congregati, quod ex ceteris Franciæ Episcopis ac Clericis non pauci veteribus Ecclesiæ Gallicanæ doctrinis novæ huic declarationi contrariis adversus nuperos Sorbonæ ausus firmiter adhærerent, ac nonnisi sub ementito priscæ Ecclesiæ jura ac dog- *Palatius in vita Innoc. pag. 65.*

Sæc. XVII. A. C. 1682

mata defendendi obtentu recentiores opiniones obtrudi cenſerent, hinc Pariſienſis Conventus ad omnes Regni Præſules encyclicam dederunt epiſtolam, in qua demonſtrare nitebantur, quod quatuor eorum articuli ad veritatis depoſitum, quod Chriſtus ſuæ Eccleſiæ commiſit, ſpectent, necnon Pontificum auctoritas in Principes primis octo Eccleſiæ ſæculis incognita, nonniſi ex Curiæ Romanæ ambitione ortum traxerit, econtrario autem horum articulorum veritas, etſi per plura ſæcula fuerit obſcurata, ſemper tamen paſſim ab univerſa Eccleſia fuerit adoptata &c. Præterea Præſules Ludovicum Maimburgum Jeſuitam, cujus ſcriptitandi intemperiem ſibi cognitam habebant, ſollicitarunt, ut in factæ declarationis defenſionem calamum ſuum exerceret, qui etiam aut gloriola ex nuperis ſuis libris collecta, aut Regis gratia, aut ultionis cupidine incitatus, librum, ſub titulo *de privilegiis & Prærogativis Romanæ Eccleſiæ ejusque Epiſcoporum* edidit, illumque Ludovico Regi nuncupavit, opus ſane Aulicis percharum, ejus tamen vitæ inſtituto, quod per quinquaginta quinque annos profitebatur, omnino indignum, quod forte anſam præbuit Pontificio edicto, quo P. Carolo Noiello, qui mortuo Paulo

Oliva

Oliva die quinta Julii in Societatis Præpositum eligebatur, injunctum, ut cunctis Provincialibus sub anathematis pœna inhiberet, ne sine Romanæ Curiæ permissu libros typis edere præsumerent. Ceterum huic Pontificis mandato haud pronius fuit obtemperatum, quam nupero Pauli Olivæ Generalis præcepto, quo Patrem de la Chaise & Maimburgum, eoquod verbo & calamo Regalistas protegerent, ac propterea Romæ Jesuitarum famam imminuerent, ad se Romam evocavit, quin ullus eorum huic mandato obtemperaret. Ceterum eandem Cleri declarationem ipsius Regis jussu calamo longe moderatiore vindicabat Jacobus Benignus Bossuetius, edita *defensione declarationis celeberrimæ de potestate Ecclesiastica*, quæ ab ejus Nepote Bossuetio Trecensi Episcopo primum viginti post annis Regi consignata anno millesimo septingentesimo trigesimo Lucemburgicis literis excusa primam lucem aspexit. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. V.

Gallicani Cleri declaratio a pluribus impugnata.

Obtento Regis edicto mox Parlamentum aliunde summo Pontifici infensum, eoquod sese Regalistarum vio- *Hode vie de Louis XIV. l. 41. pag. 230.*

Sæc. XVII. A. C. 1682.

lentiis oppoſuiſſet, articulos contra Papæ auctoritatem editos in uſum deduci, toto ſtudio adlaborabat, ac propterea decretum edebat, vi cujus Achiles Harlæus Procurator Generalis, primus Parlamenti Præſes, & ſex Senatores ad Univerſitatem, Sorbonam, & juris Canonici Facultatem accedere, eisque Regis edictum ac Præſulum declarationem prælegere jubebantur. Igitur Achilles comitiorum Aulam ingreſſus, congregatis expoſuit, quod Præſulum declaratione poteſtati Eccleſiæ nullatenus novi ponerentur limites, ſed duntaxat a Chriſto in ſuo Evangelio poſiti explicarentur, contraria autem opinio nonniſi infirmiſſimis inniteretur Rationibus, quarum Gregorius VII. primus inventor affirmaret quidem, quod per poteſtatem ligandi atque abſolvendi Petro & Eccleſiæ a Chriſto datam in ejus Succeſſores, Principes ſuis Regnis ſpoliandi jus fuerit translatum, hanc tamen opinionem firmarit ex ſuppoſititio S. Clementis actu, ex Theodoſii pœnitentia ab Ambroſio injuncta, & ex S. Gregorii epiſtola, quæ nonniſi imprecationem in uſurpatores bonorum Eccleſiæ Auguſtodunenſis continet, ac denique ex injuſto, & vix credibili Zachariæ Pontificis reſponſo ad criminoſam conſultationem, qua quidam Fran-

Franciæ Rex ad rebellionis horrorem in Gallorum animis imminuendum uti voluit: Hoc sermone percepto Universitas, necnon utriusque juris Facultates sine ulla tergiversatione tam Regis edictum, quam Declarationem ad acta retulere: quoniam vero Achiles inter alia etiam insinuasset, quod vi Regii edicti Doctorum libros ac scripta examinandi jus sibi competeret, inde exacerbati Sorbonæ Doctores novo ac prorsus inutili oneri illos subjici, eorumque immunitates violari querebantur, quocirca iterato conventu ac consultatione habita Regi supplicabant, quatenus Facultatem Theologicam ab hujus edicti rigore eximere, & pristina confidentia honorare dignaretur; interim vero Sorbona Regis edictum ad acta referri distulit, quo comperto Parlamentum Doctoribus, ne ullos haberent conventus, interdixit, inde vero territi centum sexaginta tres Doctores Regis voluntati plene obsequi promiserunt. Sæc. XVII. A. C. 1682.

Longe gravius bellum huic declarationi indixere Catholici Doctores in Germania, Italia, Hispania, Hungaria, Belgio, omnibusque extra Galliam Catholici Orbis partibus, ac præprimis Gnesnensis Archiepiscopus in Polonia calamum contra eam strinxit, & Georgius Strigonienſis Archiepiscopus Regni Hun-

Sæc. XVII. A. C. 1682. Hungariæ Primas, natusque Papæ Legatus convocatis omnibus Hungariæ Præsulibus Synodum Nationalem celebravit, in qua *Ecclesiæ Gallicanæ decreta discussit, propositiones interdixit, proscripsit & prohibuit, ut quæ a Christianis auribus absurdæ ac plane detestabiles, atque a Sathanæ Ministris disseminatæ, blandæ pietatis specie schismaticum virus instillent.* Insuper Nicolaus du Bois Primarius S. Literarum in Lovanienſi Universitate Professor librum edidit: sub titulo: *Ad Ill. & R. R. Galliæ Episcopos disquisitio Theologico - Juridica super declaratione Cleri Gallicani* &c. in qua demonstratum ibat, ab Episcopis Gallicanis minime fuisse discussos Patres, ac Canones, ad quos in hac declaratione fit relatio, sed simpliciter allegantibus creditum sibi persuadere: Eodem quoque anno quidam Anonymus edidit librum, qui inscribitur *Doctrina, quam de Primatu, auctoritate & infallibilitate* Romanorum Pontificum tradiderunt Lovanienses S. Facultatis Magistri ac Doctores *tam veteres quam recentiores & declarationi Cleri Gallicani nuper editæ oppositæ.* In hoc libro Author hanc declarationem damnat, *ut quæ faveat hæreticis, Romanum Pontificem dignitate Primatus divina ordi-*

Disq. Art. 9. p. 44. & art. 4. p. 21. & seqq.

natio-

natione constituti exuat, & Sedem Apostolicam labefactet. Eamdem quoque præter alios quamplurimos solidissime impugnabat Cardinalis Sfondrati in sua *Gallia vindicata*, ac denique in omnibus Hispanicis, Germanis, & Italis Collegiis atque Academiis Gallicæ propositiones non segniori Zelo passim fuerunt impugnatæ, quam ab aliquibus in Francia propugnatæ, quamvis nostro ævo etiam extra Gallias non sine applausu adoptentur. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. VI.

Patris Malagolæ Dominicani Theses contra Cleri Gallicani articulos.

Eodem hoc anno Pater Franciscus Malagola ex Ordine FF. Prædicatorum Sorbonæ Baccalaureus Parisiis in suo Collegio Theses propugnabat quatuor Cleri Gallicani articulis adversas: Id jamjam adeo piaculare erat, ut Sorbonæ Doctores novæ doctrinæ addicti ad arma conclamarent, frigescente tamen adhuc Curiæ Senatu, fors, quod domesticæ concertationis libertatem adimere nollet, vel quod Author minori valeret gratia: Cum autem Sorbonæ Doctores doctrinam in Dominicani libro contentam palam impugnare auderent, Facultatis Syndicus Edmundus Pirotus fal- *Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 14.*

Sæc. XVII. A. C. 1682.

saltem dedicationis inscriptionem sugillare aggressus est: Igitur die quarta Novembris in publicis Sorbonæ comitiis exposuit, quod Malagola suum librum nuncuparit D. Petro *tanquam Dei Vicario* cum hac inscriptione: *Omnia liganti & solventi super terram & in cœlis, id est, tenenti apicem utriusque potestatis*, insolitum id autem foret, eoquod Christi quidem, quatenus homo non est ubique, Vicarius passim nuncupetur Pontifex, non autem Dei, qui ubique est, nec ullo vices gerente indiget, Vicarius appellari possit; de cetero tamen ipse de nomine litem facere non intenderet, cum quicquid Christi est, hoc & pro Divini suppositi ratione Dei esse intelligatur, merito autem Malagola carpendus sit ob apposita hæc verba: *omnia liganti* &c. & propter additam epigraphen, qua se *Inquisitionis sacræ Equitem* nominasset. Insuper Syndicus retulit, quod Malagola a P. Dominico Tabault Priore, & Chaussemero Exprovinciali admonitus, ut thesis suæ titulum emendaret, ipse de eo apposito ac de perturbata Domus pace se quidem dolere, a doctrinæ tamen expositæ veritate haud posse recedere asseruerit, sed constanter defenderit, quod *Papa altum habeat in temporalia æque ac in sacra dominium, eique quilibet Rex utroque*

roque ex capite subdatur: cum autem eidem Syndicus opponeret, hanc doctrinam esse contrariam Facultatis Decreto, quod ipse toties juramento firmasset, ipse subridens responderit, se Tolosæ ad Inquisitoris Ordinem promotum fuisse, ac sanctiore juramento adstrictum, ut Pontificis auctoritatem propugnaret. Ad hæc Syndicus hanc revocationis formulam Dominicano proposuit: *Profiteor titulum meæ Theseos Pontificiam authoritatem ita extollere in Petro, ut teneat apicem utriusque potestatis, non alio esse pacto intelligendam, nec alio recte defendi posse, quam si de iis locis sermo sit, ubi summus Pontifex ditionem habeat temporalem, alibi quippe agnosco lubens Reges supremos soli Deo subesse suis in temporalibus, nec in illos eatenus ullum jus esse summo Pontifici, quo vel eos Regnis suis spoliare valeat, vel eorum subditos, Sacramento fidei, quo erga ipsos vincti sunt, ulla in occasione solvere.* Sæc. XVII. A. C. 1682.

Renuente autem Malagola huic formulæ subscribere, atque D. Thomæ Auctoritatem obtendente, Syndicus coram Facultatis Doctoribus exposuit, quod hic non agatur de doctrina D. Thomæ, cum duntaxat loquatur de iis Provinciis, ubi Papa simul est Dominus temporalis, aliunde vero sententia D. Thomæ non sit quasi fidei norma, sed atten- *In 2. d. 44. q. 2. a. 1. ad 2.*

Sæc. XVII. A. C. 1682.

attendendum sit Facultatis decretum, vi cujus sententia de duplici hac Pontificis potestate jam in P. Sanctarello olim damnata fuisset, nunc vero summopere Sorbonæ injuriosum foret, si hæc Thesis jamjam in Italiam missa, crederetur veluti Parisiis annuente Facultate promulgata. Percepta Syndici relatione Facultas Dominicanum vocari jussit, eique injunxit, ut juxta Facultatis decreta profiteretur, Reges supremos soli Deo in temporalibus esse subjectos: respondente autem Malagola, Decreta Facultatis non esse vere decreta, utpote Patrum doctrinæ adversa, Facultas ex quorumdam Doctorum judicio hanc censuram contra ejus Thesin die septima Decembris pronuntiavit: „Doctrinam hanc, qua Malagola „Baccalaureus verba Christi potestatem „ligandi & solvendi Petro & successoribus ejus tradentis explicat de utraque „sæculari & Ecclesiastica, declaravit in „idem incidere cum ea, quam olim in „Sanctarello facultas ipsa damnavit, „eamque jam totidem nominibus damnandam censuit tanquam novam, falsam, erroneam, verbo Dei contrariam, Pontificiæ dignitati odium conciliantem, schismati occasionem præbentem, supremæ Regum auctoritati „a Deo solo dependenti derogantem, „Prin-

„Principum infidelium & hæreticorum Sæc. XVII.
„conversionem impedientem, pacis pu- A. C. 1682.
„blicæ perturbativam, Regnorum, sta-
„tuum, Rerumque publicarum eversi-
„vam, subditos ab obedientia & sub-
„jectione avocantem, & ad factiones,
„Rebelliones, seditiones, & Principum
„parricidia excitantem. Nec intendit
„facultas probare alia omnia, quæ in
„Theseos illius titulo habentur, in quo
„nimirum quædam sunt sacræ Scripturæ
„dicta S. Petro, seu successoribus ejus
„a respondente baccalaureo accommo-
„data, quorum accommodatio non
„probe intellecta decretis facultatis offi-
„ceret. Ipsum vero fratrem Malagolam
„ab ordine Theologico penitus proscri-
„psit, & e baccalaureorum suorum albo
„expunxit tanquam perjurum, seu in-
„fracti, quod non semel, ipso in facul-
„tatis aditu & in actuum celebratione
„præstiterat, Sacramenti reum, contu-
„meliosum in regiam Majestatem, Fa-
„cultatis & decretorum ab illa sancito-
„rum perficacem contemptorem, atque,
„ut judicium hoc solemnius evadat, cen-
„suram cudendam decrevit, eamque
„typis excudi, publicique juris fieri vo-
„luit simul cum censura Sanctarelli,
„quam repetiit, ac renovavit.„

„Cæterum cum totum hoc negotium inde natum intelligeret, quod

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„titulus Theſeos non fuiſſet, prius„quam prælo mandaretur, patefactus „Syndico, qui eum haud dubie nun„quam tuliſſet; ne quid deinceps ſimile „contingat, juſſit ut antequam Theſes „ullæ in lucem edantur, titulus dedi„cationis ad apicem & epigraphe, una„cum poſitionibus, ſeu aſſertionibus „offerantur Syndico, nec quidquam „publice prodeat quin ab eo lectum ſit „& probatum.

„Dum nihil ad Reipublicæ Chriſtia„næ tranquillitatem magis conferat, „quam ut ſarta ſit & tecta utraque au„thoritas, Regia ſimul & Pontificia hoc „Chriſti mandato religioſe ſervato, red„dite quæ Cæſaris, & quæ ſunt Dei Deo; „tum merito ſacra facultas theologica „Pariſienſis pro ea qua ſemper fuit ad „fovendam Eccleſiæ pacem voluntate „ac vigilantia nihil habuiſſe videtur an„tiquius, quam ut ea damnaret dog„mata, quæ alterutri poteſtati quod „ſuum eſt, inviderent, hinc in Luthe„ranos, & in Antonium de Dominis „Pontificiam, Regiam in Sanctarellum „& alios vindicavit, docet in Luthera„nos unum eſſe jure divino ſummum in „Eccleſia militante Pontificem, cui om„nes Chriſtiani parere tenentur. In An„tonium de Dominis Romanam Eccle„ſiam jure divino auctoritatem habere

„in

„in alias Ecclesias; & esse in summo „Pontifice primatum jurisdictionis Pe- „tri, cui solus ille eatenus succedit, a „Christo collatum. Adversus Sanctarel- „lum, supremam Regum authoritatem a „Deo solo dependere, quorum in tempo- „ralium dominium nemo jus ullum sibi „possit arrogare. Hocque postremum „Caput ea sæpe repetiit, inprimis in „illa solemni declaratione Regi christia- „nissimo oblata An. 1663. qua sese sem- „per obstitisse ait iis etiam, qui jus ali- „quod vel indirectum in Regis christia- „nissimi temporalia summo Pontifici ad- „scriberent.„ Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Est vero quod doleat facultas an- „tiquam suam illo momento doctrinam, „a qua nunquam sese recessuram esse, illo „in publico instrumento est professa, ab „uno e suis & suo quasi in sinu oppu- „gnari hoc ipso, cui fidem ea obstrinxit „Regnante Ludovico Magno, Regum „omnium potentissimo, & de fide Ca- „tholica optime merito.„

„Nimirum frater Franciscus Mala- „gola Prædicator Italus, primi Ordinis „Baccalaureus, ab ipsis suis fratribus „conventus Parisiensis Prædicatoribus „improbatus, & ad facultatem de- „latus, sua in thesi, quam sancto „Petro dicabat, præter titulum „quem publicum esse voluit, habuit &

Sæc. XVII. A. C. 1682. „occultum alterum, in quo utriusque „poteſtatis Eccleſiaſticæ & ſæcularis api„cem ſancto Petro adſcribebat, & de „hac duplici authoritate ligandi & ſol„vendi poteſtatem explicabat his voci„bus, quibus ſuum claudebat elogium, „omnia liganti & ſolventi ſuper terram „& in cælis, id eſt, tenenti apicem „utriusque poteſtatis. Rem nonniſi „actu jam celebrato accepit facul„tas ex M. Edmundo Pirot Syndico „ſuo frequentibus comitiis ordina„riis, poſt miſſam de ſancto ſpiritu, pro „more habitis die quarta Novembris „An. 1682. cujus audita relatione reum „quoque audire voluit, qui pertinaci„ter coram toto conventu titulo ſuo „ſtetit, explicare pergens, ut ſcripſe„rat, poteſtatem ligandi & ſolvendi Pe„tro a Chriſto traditam de utraque po„teſtate ſpiritali & temporali. Cumque „hoc ipſum eſſe deprehenſum ſit, quod „olim in Sanctarello damnatum fue„rat, cujus in quibusdam capitibus col„lectis, & cenſura proſcriptis, ultimum „iſtud habeatur, quod ille explicaret „verba Chriſti, quodcunque ligaveris „ſuper terram & non tantum de pote„ſtate ſpiritali, ſed etiam de temporali. „Facultas id iisdem nominibus in fratre „Malagola percutiendum cenſuit, qui„bus & olim ipſa percuſſerat in Sancta„rello,

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„rello, cenſuramque Sanctarelli quam „repetiit ac revocavit, ad verbum ſe„cuta, doctrinam hanc, quæ poteſtatem „ligandi & ſolvendi interpretatur de „utraque poteſtate ſpiritali & temporali, „improbavit & damnavit, tanquam no„vam, falſam, erroneam, verbo Dei con„trariam, Pontificiæ dignitati odium „conciliantem, ſchismati occaſionem „præbentem, ſupremæ Regum autho„ritati a Deo ſolo dependenti derogan„tem, Principem infidelium & hæreti„corum converſionem impedientem, pa„cis publicæ perturbativam, Regnorum, „Statuum, rerumque publicarum ever„ſivam, ſubditos ab obedientia & ſub„jectione avocantem, & ad factiones, „rebelliones, ſeditiones, & Principum „parricidia excitantem.

„Ipſum vero Fratrem Malagola, qui „doctrinam hanc in Sanctarello proſcri„ptam rurſus excitare molitus eſt, tan„quam perjurum, ſeu infracti, quod non „ſemel in ipſo facultatis aditu & in „actuum ſuorum celebratione præſtite„rat, Sacramenti reum, contumelioſum „in Regiam majeſtatem, facultati & „Decretorum ab illa ſancitorum perfi„dum contemptorem, e baccalaureo„rum albo expunxit, eum nunquam „poſtea numerari voluit inter ſuos, ejus„que nomen ubicunque legi poſſet ſuis

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„in tabulis, aut commentariis eradi „juſſit: Cenſuram ipſius cum cenſura „Sanctarelli, quamprimum typis ex„cudi publicisque juris fieri mandavit.

§. VII.

Felicis Buchy theſes pro Cleri Gallicani doctrina.

Hode loc. cit. Bibl. Carmel. t. 1. p. 466.

Haud minores tumultus Romæ concitabat Felix Buy alias Buhy Gallus, Cabillonenſis Carmelita ac Sorbonæ Doctor: Hic jam anno priori die quarta Decembris omnium primus Præſide Magiſtro Joanne Gerbaiſio per ſex horas in publica diſputatione Cleri Gallicani propoſitiones ſuſtinuit, ac præcipue Pariſiis has theſes propugnavit: *legibus Eccleſiaſticis Papam eſſe ſubjectum; eum nec ſemper diſpenſare poſſe in Canonibus, nec ab eo Reges deponi, nec imponi tributum Clerico Gallicano poſſe: Epiſcopos ſuam jurisdictionem habere a Deo, Facultatem Theologicam Pariſienſem parum curare, utrum Papa ſit infallibilis, aut ſupra Concilium, ac denique jus Regalium non eſſe uſurpationem nec chymeram.* Hæ Theſes miſſæ fuerunt Romam unacum defendentis reſponſionibus, quæ adhuc magis Romanam Curiam offendebant, quam ipſæ theſes. Paulopoſt Lubelſinio Carmelitarum Maubertinorum Priori

a

a Commissario Generali injunctum, ut Buhyum comprehendi curaret, eique insinuaret, quod per sententiam ab Innocentio XI. latam interdicto subjectus esset. Hujus decreti rumor brevi ad Parlamentum delatus est, quo urgente Franciæ Rex hoc anno die vigesima quinta Januarii præfato Priori severe inhibuit, ne hanc interdicti pœnam exequi auderet. Parendum erat Regis mandato, ut igitur novis tumultibus fomes subtraheretur, discedere jussus est Buhyus Lugdunum, qui tamen ibidem in Metropolitana Ecclesia ad S. Joannem ex Cathedra non quidem sine unanimi omnium applausu, interdicto tamen irretitus ad populum dixit, quo comperto ejus Superiores illum tanquam Virum inobedientem, ac censuræ Pontificiæ contemptorem condigna pœna mulctare decreverant, eodemque tempore seu feria secunda post Dominicam Passionis Romæ Pontificias acceperunt literas, quibus Pater Buhyus omnibus privilegiis Regularium per summos Pontifices concessis exutus, incapax ad munia Ecclesiastica, omnique suffragiorum jure privatus a Papa denuntiabatur, indicta Superioribus anathematis ac suspensionis pœna, si huic sententiæ obluctari, vel ejus executionem impediri permitterent. Hoc Pon- Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

tificis decretum in publico Fratrum conſeſſu prælectum Superiores Carmelitæ die quarta Aprilis ad acta retulerunt. Paucis vero interpoſitis diebus Achilles Harlæus Regius Procurator Parlamento libellum ſupplicem porrexit, in quo hunc Religioſum injuſte damnatum declaravit, eoquod nil ab uſu Regni, nil „ab Evangelio, Conciliis, antiquis Pon„tificum & Patrum deciſionibus alie„num propugnaſſet, his addidit, con„demnationem Pontificiam Inquiſitio„nis ſpeciem præſeferre in Regnum ne„quiter invehendæ, hunc Religioſum, „utpote Regis ſubditum, non poſſe ju„dicari, niſi coram ſuis Superioribus in „Francia, ſaltem in *prima*, ut vocant, „*inſtantia*, cenſuram theſium pertinere ad „Facultatem Theologicam & Archiepi„ſcopum Pariſienſem, ſi quid fidei or„thodoxæ contrarium credatur, ad cu„riam vero, ſi jura Regis, politia, aut „Regni leges violentur. Pontifices „nunquam eam ſibi ſpartam vindicaſſe:„ His pluribusque aliis in Senatu propoſitis, Achilles mox Maubertinorum Carmelitarum Priorem accerſiri poſtulabat, ut de geſtis hac in re rationem redderet, ſuumque librum, in quo Capituli acta inſcribuntur, mox ſecum afferret. Biduo poſt Prior cum duobus Sociis comparet, atque interrogatus, cur ſeſe

Regiæ

Regiæ voluntati oppoſuiſſet, reſpondit, ſe Regi penitus ſubjici, ab eo autem minime prohibitum, ne ſuo Conventui redderentur literarum Roma miſſarum faſciculi, quos ſi privata auctoritate ſupreſiſſet, obedientiam ſummo Pontifici denegaſſet, nec Regi ſatisfeciſſet, imperata Romæ ſuos Religioſos non latuiſſe, jam occulte murmurantes, quod hæc ipſis pro more non communicarentur, non ſine magna prudentiæ carnis ac privati affectus ſuſpicione: inde vero ſe incitatum fuiſſe, ut Commiſſarii Generalis literas remitteret ſuis Religioſis, easque ad acta referri curaret: quoniam vero Capituli librum non attuliſſet, cauſſatus, in eo arcanas Religioſorum cauſſas contineri, tamdiu in Curia detentus fuit, donec alius Carmelita illum Harlæo exhibuerat. Die autem decima quarta ejusdem Menſis ex Regis juſſu Pater Prior ceterique Superiores a Dionyſio Talonio Regiarum cauſſarum Patrono acriter reprehendebatur, quod Pontificias literas in ſuo Conventu promulgarint, illasque exequi fuiſſent auſi, cum tamen ſcirent, nullum decretum exterum publicandum eſſe in Galliis, niſi prius a Parlamento fuerit recognitum: poſtea Regii Senatus decretum Carmelitis traditum, vi cujus eisdem ſub pœna amittendi bona

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII A. C. 1682.

temporalia ac privilegia a regibus concessa injunctum, ut Buhyus sine mora ad Cathedram Theologicam ac penitus in integrum restitueretur, hancque ob causſam illico Superiores unacum præfato P. Buhyo Parisiensem Archiepiscopum accederent, ut ab eo Buhyus ad congrua Diœcesis suæ munia obeunda admitteretur. Prælecta hac sententia supremus Curiæ Præses Patrem Priorem quidem de neglecto Regis Imperio admonuit, absque ulla tamen verborum acrimonia, imo dolorem haud obscure testatus, quod in illa temporum iniquitate, qua omnis Romanæ Curiæ obloquendi occasio avide prensaretur, scænam hanc viro tam gravi oppido molestam agere coactus esset, *nihil amplius superaddam*, inquiebat, *vel minima exprobratio viro tuæ professionis probo acerba nunquam non exstat; ad ministerium tuum abi, & fac, ut vita tua sit obedientiæ, sicut pietatis exstitit exemplar.* Præterea Senatus non modo Carmelitis, sed omnibus aliis etiam Religiosis inhibuit, ne ullum decretum, aut suorum Generalium extra Franciam degentium mandatum, si non concernat ordinariam domus disciplinam, exequantur, sine Regiis literis desuper acceptis.

§. VIII.

Sæc. XVII. A.C. 1682.

§. VIII.

Cleri Gallicani querelæ ob Innocentii XI. Papæ Bullas contra Regaliæ extenſionem emanatas.

Deferveſcente Gallicas propoſitiones impugnandi ardore, Cleri Gallicani Præſules haud decoquere poterant, quod Pontifex Regaliæ negotio ſeſe tam imperterrite contra eorum deciſiones opponeret, necnon prætenſi hujus juris Patronos vocaſſet *perditionis filios*, & Archiepiſcopum Toloſanum anathemate perculiſſet: eapropter dolori ſuo lenimen quæſituri, hoc anno querulas literas die ſexta Maij Pariſiis, ad Innocentium Papam dederunt hujus tenoris: „Quantum olim a Ma„joribus noſtris ſedi Apoſtolicæ dela„tum eſt, tantum nos, qui honoris ſa„cerdotalis Succeſſores, patriique ani„mi hæredes ſumus, veſtræ Sanctitati „debere, ſolemniter profitemur; neque „id modo, quod veſtra Beatitudo in „præcelſo editoque Eccleſiæ loco poſita „eſt, ſed & quod illam videmus ſingu„lari pietate & Religione ſumma, loci „auctoritatem exæquare. Cum enim „Petri Cathedram ea, qua debemus „veneratione proſequimur, & pariter „nobis ante oculos proponimus virtutes „exi-

Regal. Sacerd. p. 64.

Sæc. XVII. A. C. 1682

„eximias, quibus V. S. ornata est, se-
„veritatem scilicet institutorum, stu-
„dium amplificandæ Ecclesiæ, constan-
„tem retinendæ veteris disciplinæ sen-
„tentiam, quotidianam sollicitudinem
„omnium Ecclesiarum, obstirmatam non
, acquiescendi carni aut sanguini volun-
„tatem, non possumus non admirari,
„& summam in honoribus gloriam &
„parem in moribus disciplinam. Hæc
„& alia, quæ sane magnifica sunt, ma-
„gnam de Vestro Pontificatu spem omni
„Ecclesiæ injecerunt; quisque statim
„vestri nominis merita deprædicare,
„sibi quisque polliceri cæpit, fore, ut
„summo Pontifice Innocentio XI. Ec-
„clesia Provincias reciperet, quas Pa-
„trum nostrorum memoria hæresis ab-
„stulerat, & fides Romana prolatis longe
„finibus amissam recuperaret possessio-
„nem. Ea spes Orbis Christiani fuit,
„eaque opinio hic magis apud nos in-
„valuit, quod paribus votis, & simili
„animorum consensione cum Vestra
„Sanctitate conveniret Rex Christianis-
„simus, qui, qua Religione, & qua
„præditus est potentia, impietatem di-
„sturbare, solusque inter Principes Chri-
„stianos domitam hæresin Romanis sub-
„jicere fascibus potest; neque frustra
„est hæc expectare ab invictissimo Prin-
„cipe, qui jam non minus religione,
„quam

„quam armis magni Nomen implevit. Sæc. XVII.
„Ille domi hæreſis tanquam alicujus A. C. 1682.
„hydræ innumera capita edictorum pon-
„dere oppreſſit: Ille jam pridem foris
„ſubactis Provinciis & civitatibus ex-
„pugnatis, Romanæ Eccleſiæ religio-
„nem intulit, & nuper in Argentora-
„tenſem civitatem, ſtupente Europa,
„& frendente hæreſi fidem ab exilio
„reduxit, expiatoque Dei Sanctuario,
„ſigna Catholica ſacris affixit poſtibus,
„quos tot annis hæreticorum polluerat
„impietas. Hæc Chriſtianiſſimus Rex,
„cujus ſpectata virtus, ſumma in rebus
„gerendis prudentia, in exequendis for-
„titudo admirabilis, magnitudo animi,
„Juſtitia, fides, Religio, tanquam ſa-
„gittæ in arcu brachii potentis, ad tol-
„lendam hæreſin, delendum menda-
„cium. Cum hæc inter Sanctiſſimum
„Pontificem, & Regem Maximum in-
„credibilis eſſet virtutum & voluntа-
„tum conſpiratio, quid aliud nos augu-
„rari oportebat, quam fidei victorias,
„& gloriam Eccleſiæ. Verumtamen
„Beatiſſime Pater, hæc contra omnium
„exſpectationem perverſis quibusdam
„hominum improborum artibus inter-
„pellata fuere, vix præ dolore hæc me-
„miniſſe, nedum commemorare poſſu-
„mus. Etenim dum Rex Chriſtianiſſi-
„mus pro ſua pietate rem Eccleſiæ bene,

„&

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„& feliciter gerit, ecce per Provincias „& civitates Galliarum literæ Apoſto„licæ divulgatæ ſunt, quibus ſacra Re„gis Chriſtianiſſimi Majeſtas offenditur, „acerbis minacibusque literis impeti„tur ille Rex, Prædicator fidei, Defen„ſor Eccleſiæ, Regiorum Præſul, Pa„triæ Cuſtos, Triumphator gentium: „convelluntur jura Regni, tolluntur ſa„cra Majorum noſtrorum depoſita, pul„ſantur Eccleſiæ Gallicanæ libertates, „cæditur reverentia Sacerdotalis, Pro„vinciarum, Eccleſiarumque privilegia „violantur, ſubvertitur jurisdictio Epi„ſcoporum, perruptisque terminis, quos „Patres noſtri conſtituerunt, ex anti„qua Patrum noſtrorum hæreditate im„meriti dejicimur. Ingemuit, Beatiſ„ſime Pater, Clerus Gallicanus, cum „videret, contra Canonem Eccleſiaſti„cum & contra formam judiciorum con„demnatum eſſe Illuſtriſſimum Archi„epiſcopum Tholoſanum, exhorruit di„ſtrictum, & minitantem Capiti Collegæ „excommunicationis gladium, demum „contra fidem Concordatorum literæ „Pontificiæ absque Canonica cauſſa „denegantur rite nominato ad Apamien„ſem Epiſcopatum; unde accidit, ut „non ſuccurratur Eccleſiæ ſciſſura labo„ranti, quoniam non adeſt Epiſcopus, „qui & pro munere inſtitutionis ſuæ „tol-

„tollat ſchisma, & diſſidentes ad uni- Sæc. XVII.
„tatem revocet.„ A. C. 1682.

„Unde vero Beatiſſime Pater, tot „& tantæ in nos irarum cauſſæ? quos „olim unus ex Veſtræ Sanctitatis Præ„deceſſoribus appellabat gentem ſan„ctam, Regale Sacerdotium, populum „acquiſitionis, cui Deus Iſrael bene„dixit. Nonne nobis eadem, qui Ma„joribus noſtris fuit in ſummum Ponti„ficem devotio? Nonne erga Sanctita„tem Veſtram reverentiæ, & obedien„tiæ obteſtatio ſimilis? idemque nos, „quos illos olim ejusdem communionis „vinculum Sedi Apoſtolicæ adſtrictos „tenuit? Dolemus, Beatiſſime Pater, „nihilominus ex veſtris literis in Eccle„ſia ſeri diſcordias, cumque indies ma„lum ingraveſceret, huic tandem ob„viam ire cæpimus habitoque generali „Eccleſiæ Gallicanæ conventu in com„mune providere, ne quid detrimenti „Chriſtiana res caperet. Adivimus ita„que Regem Chriſtianiſſimum, & qua „legatione pro Chriſto fungimur, tan„quam Deo exhortante per nos, ob„ſecravimus, ne ex unius negotii cauſ„ſa ædificationem Dei diſſolvi ſineret. „Eum vero, Beatiſſime Pater, qui pa„ſcendi orbis gratia, gloriæ & magni„tudini ſuæ, quibus nihil fortiſſimo „Principi pretioſius eſt, ultra modum

„fecit,

Sæc. XVII. A. C. 1682. „fecit, tranquillitati Ecclesiæ & felici„tati Sacerdotum nihil non condona„turum esse, rogationis nostræ eventus „comprobavit „

„Quoniam vero paci & quieti Ec„clesiæ Gallicanæ, non modo in præ„sentiarum, sed etiam in posterum pro„spiciendum est, talia nempe præcesse„runt, ut similia, vel etiam graviora „præcaveri oporteat: præmisso erga „Sedem Apostolicam, quod decet, reve„rentiæ & obedientiæ officio impensius „deprecamur Sanctitatem vestram, ne „jam, privilegia, mores, & instituta „Majorum convelli, aut minui patiatur, „ea præsertim, quæ sacris Canonibus, „& Patrum decretis stabilita nobis sem„per in honore & usu fuerunt, & quæ„cunque Ecclesia Gallicana auctoritate „consuetudinis & vetustatis possessione „defendit, idque eo ardentioribus vo„tis exposcimus, quo nulla temporum „interruptione nullaque definitione Pa„trum hac in re Ecclesiæ Gallicanæ „derogatum est. Ejusmodi autem sunt „Episcoporum judicia, quæ ex Patrum „decretis, & ex moribus nostris in his „partibus a nobis tractari, quin etiam „interjectis ad Sedem Apostolicam ap„pellationibus finiri debent: ea quoque, „quæ ad jurisdictionem Metropolitano„rum & Episcoporum attinent, jura

„Re-

„Regni, libertates Ecclesiarum, nego- Sæc. XVII.
„tia Ecclesiastica, quæ omnia intra li- A. C. 1682.
„mites Diæceseos Galliarum æstimari,
„agitari, & judicari conductum est.
„Prudentissime enim, & justissima, ut
„in simili prope negotio Patres Africani
„ad Cælestinum Papam scribebant, Ni-
„cæni Patres providerunt, quæcunque
„negotia, ubi orta, sint finienda, nec
„unicuique Provinciæ gratiam S. Spi-
„tus defuturam, qua æquitas a Christi
„Sacerdotibus, & prudenter videatur,
„& constantissime teneatur.

„Oramus itaque Sanctitatem ve-
„stram, omnibusque precibus obtesta-
„mur, ut suam, quam vestris Fratribus
„Deus tribuit portionem, intactam illi-
„batamque esse velit, ut paterna ani-
„ma suam Filiis hæreditatem sartam,
„tectamque custodiat, ut vulneribus Ec-
„clesiæ Gallicanæ Matris nostræ pia,
„& salubri eorum, quæ gesta sunt, ra-
„tione medeatur, nec interceſſionem
„Cleri Gallicani minus æquis auribus
„accipiat, dum præsertim periculum
„est, ne quid dispendii res nostræ, no-
„bis tacentibus, patiantur. Neque hæc
„pro juribus nostris defendendis repen-
„tina supervenerunt subsidia: antiqua
„Majorum nostrorum documenta sunt,
„quæ ut hausimus ab iis, ea pariter
„hoc Ecclesiastici vigoris, & Sacerdo-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„talis animi exemplo, ad posteros trans„mittimus. Quia etiam æmulamur sa„pientiam Patrum, qui in similibus „causſis, simili modo suis institutis pro„viderant, neque id ægre tulisse sum„mos Pontifices Bonifacium, & Cæle„stinum, quin & hisce postremis tem„poribus Innocentium X. accepimus, „speramus quoque, Beatissime Pater, „fore, ut vestra Sanctitas æqui boni„que consulat hanc nostram contestan„dæ, & dirimendæ causſæ rationem, „ubi sine honoris erga vestram Sancti„tatem diminutione, sine ulla charita„tis offensione, decertata jura suis pos„sessoribus asseruntur. Nobis enim hoc „inprimis de vestra Sanctitate pollice„mur, ut illa, cujus ad Pontificatum „felix ortus, & læti dies fuerunt, cu„jus vita omnis virtutibus tanquam fau„stis syderibus fulget, amotis procul „vel levium dissidiorum nebulis, tran„quillitatem Ecclesiæ Gallicanæ asse„rat, & serenitatem. Hoc omnium no„strum votum, & hoc cum Apostolica „benedictione optant, expectantque.„

Sanctitatis Vestræ.

Obsequentissimi & devotissimi Filii, ac Servi vestri,

Archiepiscopi, Episcopi, aliique Ecclesiastici Viri in comitiis Generalibus Cleri Gallicani Parisiis congregati Franciscus Archiepiscopus Parisiensis, Præses.

§. IX.

Sæc. XVII.
A.C. 1682.

§. IX.

Cleri Gallicani Proteſtatio contra literas Innocentii XI. circa extenſionem Regaliæ in Archiepiſcopatu Toloſano.

Nec his contenti Præſules, inſuper literis in Regno publicatis adverſus omnes Papæ literas reclamabant, divulgato hoc diplomate „Eccleſia Gallicana ſuis ſe regit legibus, proprias„que conſuetudines inviolate cuſtodit, „quibus Gallicani Præſules Majores „noſtri nulla definitione, nullaque au„thoritate derogatum eſſe voluerunt, „& quas ipſi ſummi Pontifices agnoſce„re, & laudare ultro dignati ſunt. Prope „tamen eſt, ut perfringantur leges iſtæ, „quas priſca Galliarum Religio, reve„rendaque vetuſtas inconcuſſas fece„runt. Ecce etenim, quod ſine acer„biſſimo animi ſenſu dici non poteſt, „hiſce annis ſuperioribus per Provin„cias & civitates Galliarum, literæ „Apoſtolicæ diſſeminatæ ſunt, quibus „antiqua Gallicanæ Eccleſiæ jura, & „patria inſtituta aperte violantur. Ex „his intelligimus de Regni Eccleſiarum„que noſtrarum negotiis contra mores „noſtros uſurpatam eſſe cognitionem, „inauditis partibus pronuntiata Judi-

Noav. Recueil des Act. du Clergé.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„cia, Jurisdictionem Episcoporum con„culcatam, denique contra Canonem „Ecclesiasticum, & contra nostras con„suetudines Illustrissimæ Ecclesiæ Gal„licanæ Metropolitano gladium excom„municationis intentatum esse.„

„Dolet Clerus Gallicanus, queri„turque ex his aliisque, quæ exinde „facta sunt, oppressas libertates Eccle„siarum, perturbatam Ecclesiæ formam, „illatum dedecus Pontificali Ordini, „terminosque perruptos, quos Patres „nostri constituerunt. Et ne officium „& causam suam deserrere aut contra „suam dignitatem Ecclesiarumque sua„rum commoda agere videatur, publica „contestatione obloqui, & inertis si„lentii a se amovere culpam decrevit, „ut exemplo Patrum suorum imposte„rum provisum sit, ne quid nocere pos„sit juribus, & libertatibus Ecclesiæ „Gallicanæ, eoque magis inclinat in „eam sententiam, quod summus Pon„tifex Innocentius XI. morum antiquo„rum, & Canonicæ disciplinæ severus „exactor, non patietur fieri injuriam „decretis suorum decessorum & Cano„nibus promulgatis, qui rescindebant, „quicquid subreptum contra privata „Provinciarum jura: nolebant siquidem „Ecclesiarum privilegia, quæ semper „servanda sunt, confundi. Propterea

„idem

„idem Clerus Gallicanus, profeſſus an- Sæc. XVII.
„tea omnem reverentiam, obedientiam- A.C. 1682.
„que, quam ſemper exhibuit, perpe-
„tuoque exhibiturus eſt Cathedræ Pe-
„tri, in qua potentiorem agnoſcit Prin-
„cipatum, coram D. Joanne Bapt. Lau-
„ra Protonotario Apoſtolico, & Nun-
„tiaturæ Apoſtolicæ Galliarum Audi-
„tore proteſtari conſtituit, ſicut de facto
„proteſtatur per præfatas, ne literis
„Pontificiis datis ad Epiſcopum Apa-
„mienſem die ſecunda Octobris anno
„Chriſti milleſimo ſexcenteſimo octo-
„geſimo, necnon ad Eccleſiæ Apamien-
„ſis Capitulum, eadem die & anno, ad
„Archiepiſcopum Toloſanum die prima
„Januarii anno hujus ſæculi octogeſimo
„primo, & ad Moniales ſeu Canoniſſas
„Regulares Congregationis B. V. M.
„Monaſterii de Charonna die ſeptima
„Auguſti, & decimo quinto Octobris
„anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum
„octogeſimo vel aliis exinde, & illarum
„virtute actis & ſecutis quibuscunque
„damnum aliquod ſeu præjudicium Ju-
„ribus Eccleſiæ Gallicanæ fieri poſſit,
„neve quis hoc in aliis locis & tempori-
„bus in exemplum & auctoritatem tra-
„hat, ut antiquos Eccleſiæ Canones,
„avitas Regni conſuetudines, receptos-
„que mores Eccleſiæ Gallicanæ oppu-
„gnare audeat, aut propterea quicquam

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„contra ſibi licere exiſtimet. Imo vero „nemo neſciat, hæc nihil obſtare, quo„minus Canones, Conſuetudines, Jura „& libertates ejusdem Eccleſiæ priſti„nam vim, & integram auctoritatem „retineant & cuſtodiant.

„His Clerus Gallicanus ſibi, ſuis„que Privilegiis cautum, conſultum„que vult, & omnibus notum fieri cu„pit, ne quis ignorantiæ cauſſam præ„texat.„

Datum Pariſiis anno Salutis noſtræ milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo die ſexta Menſis Maij.

Huic proteſtationi ſubſcripti erant Præſules triginta tres, & triginta quinque alii Eccleſiaſtici.

§. X.

P. Cerlis Apamienſis Vicarii Generalis epiſtola ad Innocentium XI. Papam.

Sfondrat. Gall. vind. p. 327.

Haud ignorabat ſummus Pontifex novos hoſce tumultus in Francia excitatos, cum autem ſua monita flocci haberi cerneret, & acerbiore remedio ulcus magis exaſperari crederet, ſuam indignationem unice ad hos limites reſtrinxerat, ut Epiſcopis, aliisque ad Beneficia Regaliæ titulo promotis Apoſtolicas confirmationis literas concedere

dere recuſaret: Hæc ipſa vero Pontifi- Sæc. XVII.
cis moderatio non paucos offenderat, A.C. 1682.
qui oppreſſæ immunitatis Eccleſiaſticæ cauſſam a Papa negligi criminabantur, hocque artificio illos, qui ſeſe hucusque novo huic juri oppoſuerant, ad ſua caſtra revocare ſatagebant: Hac de re Pater Cerles Apamienſis Vicarius ad omnes adverſantium motus oppido intentus, Papam certiorem reddidit, die decima tertia Menſis Aprilis, datis ad eundem hiſce literis: „Usquequo „& ſuperbit impius, & incenditur pau„per? ajebat olim ad Innocentium ſe„cundum ſcribens Divus Bernardus. „Usquequo a tanta impudentia Inno„centia tanta vexatur, & hoc vivo In„nocentio? Peccata ſine dubio noſtra „hoc faciunt, quod Dominus meus tam „ſero advertit mentientes ſibi, tam lente „exaudit clamantes ad ſe, in hac cauſſa „duntaxat. Nam alias quidem ſcimus „familiare eſſe Domino meo, & cito „intelligere, & facile miſereri. Propter „eum qui elegit vos, & poſuit vos re„fugium oppreſſorum, ponite jam tan„dem finem & malitiæ oppreſſoris, & „laboribus afflictorum, quia ſatis utra„que res venit in lucem & manifeſta„tionem.„

„Sic Abbas ille Sanctiſſimus cum „ſuo omniumque Domino expoſtulat,

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„sic illius cunctationem urget, sic ni-
„mias in proferendo judicio moras æ-
„gerrime ferre videtur. Absit, ut ego
„peccator tantum mihi apud Innocen-
„tium XI. tribuam, quantum Divus ille
„apud Innocentium II. sumere sibi au-
„sus est.

„Non reprehendo, non expostulo,
„non queror; doleo tantum illacrymor-
„que Ecclesiæ Apamienſi crudelissime
„divexatæ, octoginta aliis Ecclesiis sub
„jugum missis, tot vinctis, tot exuli-
„bus, qui cum Dei causſa Vestro quo-
„que judicio tot tantaque mala patian-
„tur, vere Christi Confessores sunt; de-
„nique duobus Episcopis, qui clamant
„ad vos non jam de terra, sed de cæ-
„lo, ut clamor eorum cælestis citius
„exaudiri debeat pro sua reverentia,
„jus hucusque esse negatum. Equi-
„dem si beneficium a tanto tempore po-
„stulatum fuisset, debueramus conse-
„qui, cum pro Vestra in omne homi-
„num genus benignitate, tum pro no-
„stris in defensione Evangelii susceptis
„laboribus atque periculis. Sed postu-
„lent beneficia, qui felices putantur:
„Nobis, qui miseri esse videmur, satis
„est, si id, quod tenuissimo cuique,
„quod hostibus debetur, quod nec bar-
„baris quidem nisi apud barbaros ne-
„gatur, jus consequimur.„

„Sane

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Sane si quod esset aliud in orbe „tribunal, in quo controversia ista dirimi posset, eo profecto confugerem. „Non quod putem in terris quidquam „Sanctitate Vestra posse oriri justius aut „melius; sed quod alii cuicumque potius quam optimo Parenti malim esse „molestus. Sed Vestrum unius est, „tam de negotiis Apamiensibus, quam „de universa Regaliæ caussa cognoscere; „id quod cum per se patet, tum multis „quoque scriptis demonstratum est: ita „præterea Sanctitas Vestra censuit, cum „Ecclesiæ Apamiensis provocationem „admisit, ut secus sentire aut dicere, in„columi sanctæ Sedis fama non possit. „Denique nullo graviori vulnere Eccle„siæ libertas authoritasque afficitur, „quam cum istius caussæ cognitionem „Vobis, ac sanctæ sediRegalistæ conan„tur eripere.„

„Habemus igitur in Sanctitate Ve„stra Judicem unicum, sed & optimum; „reliquum est, ut velitis, quando qui„dem abunde valetis virtute irrumpere „iniquitates. En stat coram vobis for„dida, afflicta, misera, bonis ac libe„ris spoliata, plurimis vulneribus con„fossa, denique vidua desolatissima Ec„clesia Apamiensis; aitque multum tem„pus, quod altera illa Evangelica vi„dua: *vindica me de adversariis meis.* An

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„surdior erit immitiorque Judex Deo „charus, hominibusque reverendus, „quam fuit Judex ille iniquitatis, qui „Deum non timebat, & hominem non „reverebatur? Dei loco sedetis, Pater „Sanctissime, facile ergo vindictam e- „lectorum vestrorum clamantium ad „vos die ac nocte nec ultra patientiam „habeatis in illis.„

„Ferrem quidem æquo animo mo- „lestissimas istas judiciorum moras, nisi „idem esset causa cadere, ac judicium „per longum tempus expectare. Ocius „si non judicatur, damnatur: nam cum „soliti sint adversarii suum omne præ- „sidium in usu ac possessione collocare, „jure obtinere se putant, quidquid diu „ac nemine impediente tenent. Hinc „fit, ut illo Vestro silentio, illaque cun- „ctatione, quæ maxime optavere, ea „consecuti videantur. Quis enim ne- „farios eorum conatus comprimat? „possessionem quis interpellet? Unus in „sancta sede videbatur positus obex; „at sancta Sedes dissimulat, silet, ex- „pectat, cunctatur, facitque cunctatrice „Sapientia, ut adversarius præceps de- „mentia, cuncta quæ concupierat, ne- „mine impediente obtineat.„

„Videtur fortasse Regaliæ impedita „præscriptio per illas toties in Gallias „missas Apostolicas literas, quibus „San-

„Sanctitas Vestra satis aperte censuit, Sæc. XVII.
„contra Ecclesiam facere, qui Rega- A. C. 1682.
„liam tuerentur. Sed iis literis quis
„nesciat fidem omnem, omnemque au-
„thoritatem esse ademptam? olim quip-
„pe furtivas falsasque prædicabant:
„modo alii veras quidem, sed ab ho-
„minibus hæreticis, ac nomini Gallico
„infestis, qua vi, qua fraude esse extor-
„tas, affirmant. Alii quocunque mo-
„do, quocunque consilio scriptas, ob-
„livioni tradendas esse: ita haud du-
„bie Sanctitatem Vestram sentire, quæ
„datis literis, cum maxime pernici
„cursu processura videretur, repente ste-
„terit, Apamienses deseruerit, Rega-
„listis, utpote innoxiis, ut optima caus-
„sa fultis, cuncta permiserit.„

„Hanc esse Sanctitatis Vestræ Sen-
„tentiam cum stulti omnes arbitrantur,
„tum cordati nonnulli timent, quem
„eorum timorem minime profecto mi-
„ramur. Hinc enim vident Regalistas
„non tabulis, non literis, ut res dubiæ
„solent, caussam suam propugnare, sed
„vi maxima, atque armis tueri, tan-
„quam certissimum Regum nostrorum
„patrimonium, eosque, qui religione
„impediti turpissimum istud Regaliæ
„jugum pronis cervicibus non trahunt,
„ut apertos Regis Regnique hostes ha-
„bere, ac veluti Salicæ legis violato-
„ribus

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ribus aqua & igni interdicere. Inde „vero cernunt Innocentium XI. cujus „est tantopere celebrata constantia, a „quo singulis quibusve momentis per„niciem sibi metuebat improbitas, tanto „sceleri hucusque peperciſſe, & nedum „tot Ecclesiæ malis solemni decreto vo„luisse occurrere.„

„Hæc dum intuentur, Beatissime „Pater, quid putent? nisi Sanctitatem „Vestram auditis, quæ in sui defensio„nem multa Regalistæ dixerunt, mu„tato consilio in aliam prorsus abiisse „sententiam? sed nec turpiter decepti „sunt, qui ista loquuntur, aut prædi„cant. Absit, ut reperiatur apud San„ctam sedem, est, non; nec erit sub „vestro Apostolatu incolumis Regalia, „quæ fuit in Investituris per sex sum„mi nominis æternæ memoriæ summos „Pontifices Gregorium VII. Victorem III. „Urbanum II. Paschalem II. Gelasium II. „& Calixtum II. ut hæresis nefanda pro„trita: quam Paschalis ipse, qui fuit „erga rerum humanarum Dominos pœ„nitenda manſuetudine lenis, Romano „in Concilio, censuit *esse contra Spiri„tum Sanctum, & canonicam institutionem.*„

„Hæc cum ita se habeant, ut quid „Domine recessisti longe? despicis in „opportunitatibus, in tribulatione? an „putatis fore, ut possit vester aliquando

„Suc-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

„Succeſſor facilius tutiusque res iſtas „componere, Eccleſiæ vulneribus mi„nori cum periculo mederi? ſed quis „erit iſte ſucceſſor tam ſui fidens, ut ſe „Innocentio XI. præponat? tam felix, „ut in meliora tempora incurrat? tam „denique fortis, ut quod monſtrum „Sanctitas Veſtra naſcens ac debile vix „auſa fuerit perſtringere; id ipſe jam „adultum jam auctis viribus formidan„dum non dubitet jugulare? ſed velit „ipſe, quidquid nos Eccleſiæ Dei opti„mum fore putamus; illine adverſarii „noſtri parebunt, ejusque decreta re„verebuntur, facti tum de ſtrage noſtra „feroces, de longa poſſeſſione ſuperbi, „de Veſtro quoque exemplo in inſequen„tes Pontifices pervicaciſſimi?„

„Ita eſt, Pater Sanctiſſime, ſunt a„pud nos aliæ multæ, nec Regalia mi„tiores peſtes, quæ ſub nomine liber„tatum Eccleſias noſtras populantur. „Quo vero iſta defendentes ſeſe umbo„ne clepunt? non alio profecto, quam „invadentium uſu, vel averſantium „clade, ſummorum Pontificum ſilentio, „quod ſilentium nutum ac voluntatem „interpretantur. Exemplo ſint Appel„lationes tanquam per abuſum, illa non „ita multo tempore in exitium totius „Eccleſiaſticæ jurisdictionis exorta mon„ſtra. Dubia initio, tremula, paventia

„pro-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„prodibant, & vel improbis non satis „proba videbantur. Nunc vero quia „siluit Roma, quia non obstitit, esse„runt in ipsam Romam audacissimum „caput, sanctique videntur, quibus „Apostolica fulmina pepercerunt.„

„Sunt, Beatissime Pater, qui exi„stimant, Sanctitatem Vestram Rega„liam propterea non rite damnasse, quod „viderentur adversarii meliora suapte „sponte iniisse consilia, ac bona fide „pacem optare ac quærere. Id enim „suadere videbantur, cum Eminentissi„mi Cardinales d'Estrées iter Romam „susceptum, tum Episcoporum Conven„tus Parisiis habitus, maxime nupe„rum illud edictum, quo metæ modus„que non sine magno Ecclesiæ emolu„mento, ut quidam putant, Regaliæ „posita sunt. Sed me miserum, quan„tum bellorum res istæ pacem pollicen„tes, pacem nuntiantes Ecclesiis Gal„licanis attulerint, afferentque impo„sterum? & quam longe ista, qui ege„runt, aut agenda summo Principi sua„serunt, ab omni vera pacis, veræque „concordiæ cogitatione voluntateque „abfuere? Unum est, fuitque semper „illis consilium propositumque, ut om„nino tandem Regaliæ possessio in om„nes Regni Ecclesias induceretur, de„lusa interim Sanctitate Vestra, ne pro„lata

„lata ſententia poſſeſſionem interturba-
„ret. Deluſo etiam Eminentiſſimo Car-
„dinali d'Eſtrées, quem huic ſimula-
„tioni conſenſiſſe ſuſpicari non auſim.„

„Meminerit quæſo Sanctitas Veſtra
„(nam ea de re non unas ad Apoſtoli-
„cos pedes literas dedi) quo in ſtatu
„fuerint res noſtræ prædicto Eminen-
„tiſſimo Cardinali in Italiam profecto.
„Nam cum antea ſatis ſuiſſet adverſa-
„riis, ſpoliare nos bonis, cæpimus illo
„abeunte exilia, vincula, proſcriptio-
„nes, ac alia quæque acerba pati. Quid
„plura? In animas quoque ſævitum eſt,
„dum cogimur paſſim ſceleri aſſentiri,
„ſacrilegis ſociari, ſummi Paſtoris vo-
„cem, minas, anathemata contemne-
„re. Sic pacem cogitabant, qui Emi-
„nentiſſimum Purpuratum Romam mit-
„tendi authores Regi fuerunt.

„Quid dicam de Sacroſanctis Epi-
„ſcopis Lutetiæ congregatis, quibus
„adeo non fuit animus malis noſtris
„medendi, ut a nemine Eccleſiæ no-
„ſtræ lethalius vulnus acceperint. Qui-
„bus ſingulis Eccleſia merito dixerit:
„*Tu autem homo pacis meæ in quo ſperavi,*
„*qui edebas panes mecum, magnificaſti ſuper*
„*me ſupplantationem.* Quid enim eſt iſte
„Conventus tam fraudulenter, tanto-
„que omnium Canonum contemptu co-
„actus, tam ſcenica pompa habitus,

„tam

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„tam aulæ ſtudiis addictus, tam ſegni„ter Epiſcopi noſtri, Alectenſisque, ſed „Veſtræ præſertim Sanctitatis conſtan„tiam æmulatus, tam miſere veteres „omnes Galliam inter & Romam con„troverſias, ſopitas jam pridem, ex„, tinctasque renovans; tam proditorie „Regaliæ conſentiens, tam inaniter Vo„bis ſcribens, tam denique Cleri Gal„licani antiquæ gloriæ, ac in Sanctam „ſedem obſervantiæ immemor: quid, „inquam, eſt iſte Conventus, quam „Eccleſiæ magnifica ſupplantatio?

„Cumque ſupplantatores iſti Eccle„ſiam perdiderint, tamen uti de re bene „geſta gloriantur: pacem loquuntur, „pacem ſuadent, pacem in Epiſtola ad „Sanctitatem Veſtram ſcripta ambitioſe „prædicant: quaſi non ſimili voce uſi „ſint etiam, qui inſigniores Eccleſiæ „clades intulerunt. Quid enim aliud „excuſabant Sirmienſes Epiſcopi con„clamata fide? Mediolanenſes jugulato „Athanaſio? Ariminenſes proſcripto „Homouſio? Et ut temporibus viciniora „ſimul & rebus noſtris magis affinia lo„quar, quid excuſabant Londinenſes, „Thoma Cantuarienſi in Eccleſiæ defen„ſione ſolo omnino relicto, præterquam „ſtudium pacis, difficilia tempora, ma„gnos Reges demerendos?

„Vi-

„Videntur mihi Episcopi nostri non „alia ratione pacem quærere, quam „quæsissent Seniores populi Israel, si Rege „ipsorum vineam Naboth, quæ figura „est Ecclesiæ per sæculares potestates „spoliatæ, cupiente invadere, Naboth „vero tradere renuente, dissidium istud „componentes, ita pronuntiassent: *Vineam obtineat Rex, ut faciat sibi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum suam. Tu vero Naboth collige excisas vites, & ubi creverint olera, paucula quædam vilioraque ab hortulano regio accipito.* „Quæ futura fuisset populo Dei de præ„claro illo judicio mens & Sententia? „Nonne in judices illos tanquam in la„trones atque sicarios animadverten„dum esse censuisset? Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Sic tamen omnino feciisse videntur „Episcopi nostri; capiat, inquiunt, Ec„clesia solatiolum quoddam in Capitu„lis & Beneficiis curam animarum ha„bentibus. In cæteris vincat Rex, ser„viant octoginta Ecclesiæ ad hoc usque „tempus liberæ, Henriciana hæresis in„tacta maneat, quidquid Regalistarum „libido cogitavit, aut finxit, ratum e„sto. O perversum, o turpe judicium, „quod qui tulerunt, tanto majori re„prehensione digni sunt, quod imperat „nobis gratia Christi, non Achab aliquis, „non Phocas, non quispiam eorum Re„gum,

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„gum, quos olim vel Germania, vel „Anglia in Eccleſiaſticæ libertatis per„niciem genuerunt; ſed Rex plurimum „manſuetus, maxime in Religionem „propenſus, juſtitiæ amantiſſimus, nec „non optime cujuscumque conſilii cu„pientiſſimus. Cui cum unus Epiſco„rum (ita enim fertur) adulando dixiſ„ſet: *Facturum ſe in conventu, quæcunque Regi libuiſſent. Tu vero*, inquit Rex, da *operam, ut Epiſcopus ſis, verum rectumque ſuade: amabo te, ſi Deum plus cunctis, plus me ipſo amaveris.*

„Quod Regis admonitum ſanctiſſi„mum ſapientiſſimumque, ſi uti par erat, „audiſſent Epiſcopi, nonne ille potius „Regaliam perpetuis tenebris, æterno„que ſilentio damnaſſet, quam ſervitu„tem Eccleſiæ novo edicto firmius vali„diusque ſanxiſſet. Eſt enim illud edi„ctum, Pater Sanctiſſime, malorum no„ſtrorum non levamen, ſed cumulus, „quo unum aut alterum in ſpeciem qui„dem, & ad tempus dumtaxat depelli„tur incommodum, ut cætera, quæ in „Regalia ſunt innumera, plus roboris „ac firmamenti habeant, iisque æter„nitas quædam accedat. Eſt enim ce„lebre Juris conſultorum effatum, *ex„ceptionem firmare regulam.* Quare dum „paucula excipit, cætera Rex firmiſſi„me ſtatuit.

„Quæ

„Quæ autem ab ipsa exceptione plu- Sæc. XVII.
„rimum roboris accipiunt, fere sunt A.C. 1682.
„hæc: Coronam Regum rotundam, ro-
„tundam quoque postulare Regaliam,
„hoc est, nulla sui parte præcisam; sed
„cunctas, qua late patet regnum, Ec-
„clesias pervagantem: facultatem pa-
„trimonium Christi administrandi, sa-
„cerdotes altaribus admovendi, recto-
„res Ecclesiis præficiendi, dotem esse
„sceptro solioque ingenitam; quod quam
„hæreticum sit, jam sæpe diximus:
„plus auctoritatis habere reges in Ec-
„clesias vacantes, quam summum Pon-
„tificem, cui neque per resignationem,
„neque per præventionem, neque pro-
„pter supplendam Regis negligentiam,
„neque alia quacunque ratione fas om-
„nino erit Beneficium ullum, sede va-
„cante, attingere: sed si quid litis con-
„tentionisque circa Regaliam, aut ob-
„noxia Regaliæ Beneficia exortum fue-
„rit, nequire sanctam sedem, neque ul-
„lum Concilium œcumenicum contro-
„versiam istam dirimere, Senatum Pa-
„risiensem potiorem esse. Pars Regum
„cum sit Regalia, posse quidem cujus-
„cumque libidine in immensum cresce-
„re, nullatenus vero constringi, aut
„coarctari, multo minus aliqua sui parte
„imminui, nec Regibus quidem juben-
„tibus, paciscentibus, summa potestate

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„annitentibus; jus enim regium etiam
„ipſis Regibus ſanctum. Quare ſi quis
„his temporibus vel pacis ſtudio, vel
„amore religionis, vel collata in Epi-
„ſcopos gratia Ludovicus XIV. detraxe-
„rit de Regalia, delibaveritque, libe-
„rum fore ſequentibus Regibus, id to-
„tum irritum habere ac facere.

„Hos aliosque infelices prorſus er-
„Regaliæ trunco erumpentes frutices
„edictum illud adeo non reſecavit, ut
„etiam latiores vegetioresque effecerit.
„Quamobrem edicto illo nihil adepti ſu-
„mus, cuncta vero perdidimus; præ-
„ſertim ſi in tot tantisque inſurgendi,
„Eccleſiamque vindicandi cauſſis San-
„ctitas Veſtra quieverit, ſilueritque.
„Quam multi enim ſunt, Beatiſſime Pa-
„ter, qui cum Sanctitatem Veſtram vi-
„debunt poſt tantam exhibitam con-
„ſtantiam, dubitantem; poſt tot inten-
„tatas minas, habenas ſceleri laxantem,
„putabunt non eſſe ſcelus, quod tam
„magna, tam ſancta poteſtas non ulciſci-
„tur. Credens etiam, quæ regio edicto
„ſublata ſunt, ea tantum Eccleſiæ frau-
„di fuiſſe; cætera reprehenſione carere,
„& utcumque ferenda videri. Quocirca
„plus ex veſtro feremus detrimenti ſi-
„lentio, quam ceperimus ex ſacrilega
„Regaliſtarum ſævitia. Hac enim mi-
„ſeri duntaxat ſumus; illud efficiet, ut
„tot

„tot miseriis digni quoque existime- Sæc. XVII.
„mur.„ A. C. 1682.

„Viderint deinde, quorum interest „(nam aliorum appetitor non sum) quam „mali exempli sit, Episcopos e curiæ „nutu pendentes, ausos esse tanto Ec- „clesiæ detrimento, tanta Apostolicæ „Sedis injuria, Vobis inconsultis, imo „vero omnino spretis, Regaliæ jure tanto „tamque immenso cedere; cum præser- „tim maxime scirent, eam caussam a- „pud sanctam sedem agi jam cæptam, „imo diu contestatam, ultimoque judi- „cio maturam.„

„Præsumptionem istam alia multo „major multoque nocentior excepit. „Nam iidem illi Episcopi, ne quis pœ- „nas suo sociorumque sceleri debitas ex- „poscat, nihil non moliuntur, ut Apo- „stolicam sedem, cujus est ista ulcisci, „in ordinem redigant. Quocirca ausi „sunt in florentissimo Sedis Apostolicæ „statu, sedente in Cathedra Petri In- „nocentio XI. toto orbe Christiano de „tanto Pontifice sibi gratulante, ausi „sunt, inquam, de summa Religione „statuere ac quæstiones movere, quæ „nonnisi tristioribus ac difficillimis schis- „matis temporibus ventilatæ sunt.„

„Ecce mirifici istius Concilii egre- „gios Canones: pronuntiat, Apostoli- „cæ Sedis plenitudinem intra Canonum

Sæc. XVII. A. C. 1682. „ſepta coarctari, præſertim vero Eccle„ſiæ Gallicanæ libertatibus retundi in „negotiis fidei: Si quid Papa ut Papa „ſtatuerit, id omnino certum non eſſe; „ut autem ſit, Eccleſiæ aſſenſum effi„cere: Papam ſubeſſe Concilio quocum„que tempore, quacumque ratione; „Synodum Conſtantienſem ita cenſuiſ„ſe. O rem inauditam! judices ſedent „pauculi Epiſcopi; ſtant Papa Conci„liumque Rei. An Papæ præſtet Con„cilio, an Concilium Papæ, incertum „eis eſt. Unum illis conſtat, utrique „dominari, ac præeſſe auguſtiſſimum „illorum Conventum; utrique pro ſua „ſumma poteſtate jus dicunt: In eo„rum arbitrio poſitum eſt, aut Papam „ſupra Concilium, aut Concilium ſupra „Papam evehere: quidquid cenſuerint, „orbi Chriſtiano lex eſto.„

„Audacia hæc, Beatiſſime Pater, „qua univerſæ Eccleſiæ Majeſtas lædi„tur, Vobis, qui univerſam Eccleſiam „regitis, animadvertenda eſt, nobis „autem, qui in noviſſimo loco recumbi„mus, tantum lugenda. Quæ vero „Eccleſiæ Apamienſis propria mala ſunt, „præter luctum hoc a me inſuper po„ſtulant, ut Vos Sanctiſſime Pater, e„tiam atque etiam rogem, imo per Pe„trum Paulumque obteſter, ne diutius „Eccleſiam illam conquerendo dicere „ſina-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

„ſinatis: *Conſolantem me quæſivi, & non „inveni.* Educite illam tandem de domo „carceris, diſrumpite vincula ejus. De„nique decernite ſolemni judicio, Chri„ſtianiſſimum Regem in tota Apamienſi „Diæceſi Regaliæ jus nullum habere, „neque vi ſceptri, neque ullo ab Ec„cleſia conceſſo privilegio, ut omnium „retro temporum poſſeſſio, & rationes „demonſtrant, nequiviſſe Archiepiſco„pum Tholoſanum jure Metropolitico „Vicarios Generales a Capitulo Apa„mienſi electos munere ſuo depellere, „aliosque in eorum locum ſubſtituere: „incidiſſe cum ipſum Archiepiſcopum, „Vicariosque ab eo miſſos, tum eos „omnes, qui Vicariis hujusmodi pa„ruerunt, excommunicationem, alias„que pœnas in literis Apoſtolicis primo „Januarii 1681. contentas; nominatim „vero eos, quos facta rite inquiſitione „comperi mandatis Apoſtolicis pertina„ciſſime reſtitiſſe, prout luculenta Ro„mam miſſa teſtimonia demonſtrant: „reſcindi denique acta omnia, cum con„ventus Provincialis Tholoſani, tum „illius Generalis Pariſienſis, propter „adverſus utrumque interpoſitam a me „interceſſionem oppoſitionemque.„

„Juſtum hoc judicium ut judicetis, „Pater Sanctiſſime, efficiat velim Spi„ritus ille veritatis, qui arguit mun-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„dum de juſtitia, & de judicio, quique „poſuit Vos Epiſcopum regere Eccle„ſiam Dei, ſimulque ſuadeat, iſta ni„mia moderatione cunctationeque re„bus Eccleſiæ minime conſuli, ſed cuncta „potius in deterius ruere, libertatem „Eccleſiæ interire, aperiri viam ſchis„mati, improborum audaciam majores „vires captare, Henricianam hæreſim „altas radices figere, infinita denique „mala oriri.„

„Date veniam, Pater Sanctiſſime, „ſi quid in multiloquio in Vos, aut a„lios quoscumque incautus peccavi. „Sed neſciunt plerumque decorum, quo„rum calamitas exceſſit modum; cum „animum ſuus excruciat dolor, parum „aliena majeſtas afficit. Urgeo Vos, „luctabor etiam vobiſcum, quemadmo„dum cum Angelo Dei, imo cum ipſo „Deo luctatus eſt aliquando Jacob, ideo „dictus Iſrael. Porro non dimittam „Vos, niſi benedixeritis mihi, lætus„que ab hoc certamine, tametſi clau„dus recedam, neque erit mihi pede „claudicare moleſtum, ſi modo datum „fuerit Eccleſiæ vincere. Hujus bene„dictionis, hujus & victoriæ certum „omen habeo conceſſam mihi, ac per „me toti Diæceſi a Sanctitate Veſtra Ju„bilæi gratiam, quæ humillimo ac gra„tioſiſſimo animo excepta, tot malorum „pon-

„pondere fere oppreſſos interim nos re- Sæc. XVII.
„creavit. Multos Vobis, Pater San- A. C. 1682.
„ctiſſime, annos, & quidquid optimum
„apprecor, ſimulque Apoſtolicos pedes
„exoſculor,,

§. XI.

Epiſtola Paſtorum Apamienſium ad Innocentium XI. Papam.

Interim ſæva vexationum ac calami- *Gall. vind.*
tatum procella Apamienſes Parochos *pag.* 353.
a conſtantia hucusque glorioſe demonſtrata disjecit; horum enim potiſſimi partim majoris mali minis territi, partim hujus controverſiæ mox componendæ pollicitatione a Clero Gallicano facta ſeducti, Vicariis Generalibus ab Archiepiſcopo Toloſano intruſis obedientiam præſtiterunt: brevi tamen agnita culpa & errore a ſummo Pontifice ſuæ imbecillitatis veniam pœnitentia ducti rogabant, qua etiam benigne impetrata, eidem grates rependerunt, die vigeſima ſexta Martii datis ad illum hiſce literis:

„Peccavimus: nec ſatis eſt ſemel
„dixiſſe; addimus iterum iterumque,
„peccavimus. Denique ſine modo vo-
„cem illam, quæ tam multis ſaluti fuit,
„uſurpata, multo pluribus perniciem
„attulit prætermiſſa, ingeminamus:

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„peccavimus. Sit hoc epiſtolæ hujus „initium, ſit clauſulæ, ſit ſumma. Quid „enim aut jucundius legere vos, aut „nos ſcribere ſalubrius poſſumus? Di„cat itaque unus quisque noſtrum in ſe „reverſus, quod ille adoleſcens Evan„gelicus: *Pater peccavi in cælum & co„ram te.* Gravem quippe in cælum cul„pam commiſimus, qui poſita ad ara„trum manu retro reſpeximus, facti „Regno Dei minus idonei, qui animas „noſtras facientes pretioſiores, quam „nos, minus metuimus peccare in con„ſpectu Domini, quam incidere in ma„nus hominum. Denique qui cum ho„minibus Chriſti tunicam inconſutilem „ſcindentibus, abominationem deſola„tionis in loco ſancto ponentibus, & „adverſus id omne, quod vocetur Deus, „ſeſe erigentibus, fædam & exitioſam „non ſponte quidem, ſed neque incul„pate Societatem inivimus. Coram „Vobis, Beatiſſime Pater, deliquimus, „deſertis iis caſtris, in quibus Sanctitas „Veſtra toto animirobore totaque cum „laude præliatur præliaDomini. Tume„tiam, quo maluimus plenam ignominiæ „ſecuritatem quærere, quam pulchra, „ſanctaque vobiſcum adire pericula, vo„biscum deinde partituri æterni gloriam „triumphi. Denique quod neglecta ve„ſtra

„ſtra optimi ſupremique Paſtoris voce, Sæc. XVII.
„lubentius audiverimus ullulatum Lupi. A.C. 1682.

„Auget vero non mediocriter cul-
„pam noſtram, quod per crebra Inno-
„centiæ exempla in culpam ruimus:
„quod de agone receſſimus, cum ma-
„xime ſocii, Fratresque noſtri in ſtadio
„currerent, ac ſic cucurrerint, ut qui-
„dam eorum bravium comprehenderint,
„omnes comprehenſuri videantur. Quod,
„Pater Sanctiſſime, Epiſcopi noſtri viri
„Apoſtolici (cui toties ſinguli dixera-
„mus, etſi omnes ſcandalizati fuerint
„in te, ego nunquam ſcandalizabor)
„ſpem decepimus: gloriam obſcuravi-
„mus, triumphum minuimus, illam-
„que beatam, nec ſatis prædicandam
„neceſſitudinem, qua cum illo conjuncti
„fuimus, non ſatis meminiſſe, pene
„contemnere viſi ſumus.„

„Ingens profecto culpa fuit hæc,
„grandeque delictum, at cui ſua non
„defuit pœna. Profecto in regionem
„longinquam duriſſimam ſervitutem
„ſervivimus, ſed cive regionis illius,
„cui adhæſimus, porcos paſcente, fa-
„me perimus, ſiliquas cupimus, nec
„impetramus, & tamen crudeliſſimo
„Domino felices videmur. Non opus
„eſt iſtius calamitatis ſingulas partes
„percurrere, quarum vel aliquas me-
„miniſſe non parva calamitas eſt.„

„Ha-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Habuit tamen peſſima iſta condi-
„tio optimum hoc, quod nos & de pa-
„ternæ domus felicitate cogitare, &
„in paternæ charitatis amplexus venire
„compulerit. Surgentes revertimur ad
„Patrem, apud quem cum mercenarii
„loco eſſe vellemus, excepit nos more
„filiorum ſplendide ac peramanter. Præ
„foribus extra limen ob metum & re-
„verentiam ſubſtiteramus, nec oſtium
„pulſare auſi, nec ulterius progredi.
„Sed moras iſtas pati non potuerunt
„paterna viſcera, venientique ſoboli
„dulciſſimi genitoris, non domus tan-
„tum, ſed pectus quoque patuit.„

„Decebat quidem nos, Beatiſſime
„Pater, tam fœdæ defectionis labe pol-
„lutos, per longum ac laborioſum ba-
„ptisma amiſſum recuperare nitorem,
„tamque alto vulnere confoſſos gravio-
„ribus ſubjacere remediis, ac ita de-
„mum priſtinæ ſanitati reſtitui. Dece-
„bat, inquam, nos adſtantes, depoſi-
„tos, omnique prorſus Sacerdotali ho-
„nore carentes diu multumque ruinam
„noſtram lugere, Deum placare, ac
„univerſæ Eccleſiæ Gallicanæ, nedum
„Apamienſi, cui ingens ſcandalum fui-
„mus, ſatisfacere. Sed e re fore vi-
„ſum eſt, reſipiſcentes excipere in Spi-
„ritu lenitatis, magisque placuit in-
„dulgentia. Itaque affuere ſtatim Veſtro

„no-

„nomine, qui venientibus in amplexus Sæc. XVII.
„ruerent, qui Eccleſiæ redderent, qui- A. C. 1682.
„que in ea ſolitis oneribus fungi ju-
„berent.„

„Quæ cum ita ſint, Beatiſſime Pa-
„ter, noſtri muneris eſſe putavimus,
„pro ſingulari illa vereque Apoſtolica in
„nos benignitate, atque clementia Ve-
„ſtra, humillimas hac Epiſtola Sancti-
„tati Veſtræ gratias agere, ſimulque
„polliceri, neminem unquam fore (ſi
„modo Deus adfuerit, ac ſuper nos mi-
„ſericordiam ſuam corroboraverit) qui
„ſanctæ Sedis mandata libentius au-
„diat, qui ab ea deſciſcentes cautius
„fugiat, quique ſchismaticos, & Ec-
„cleſiaſticæ libertatis hoſtes perfectiori
„oderit odio. Aperiantur carceres,
„acuantur ſecures, erigantur cruces,
„effundat in nos crudelitas, quidquid
„malorum in Patres atque collegas no-
„ſtros hucusque ingeſtum eſt, dabit
„Chriſtus hæc omnia ſuperare ac vin-
„cere, ſimulque efficiet, ut ſic demum
„magis magisque conſtringatur ſanctiſ-
„ſimus ille nexus, qui nos cum Apo-
„ſtolica ſede copulat atque conjungit.
„Erit nobis ſanctum, quidquid illa pro-
„baverit, eritque reprobum, quidquid
„rejecerit, nec aliter quam publicani
„ac ethnici loco habebimus, quisquis
„illam audire contempſerit.„

„Ru-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Rumor est, Sanctissime Pater, „cuncta ad quietem vergere, pacem „polliceri, factumque id esse opera at„que industria Reverendissimorum Epi„scoporum, qui convenere Parisios; qui „tam arduam, tamque difficilem con„troversiam, regnum inter & Sacerdo„tium quomodo componerent, nisi fo„rent Spiritu Sancto repleti? hoc ajunt.

„Etenim, si pax ista talis extiterit, „qualem a Sanctitatis Vestræ cura, sa„pientia, tum animi fortitudine popu„lus Christianus universus exspectat, „qualem per tot labores, gemitus, pe„ricula Episcopus noster quæsivit, qua„lem postulat sanctæ Sedis violatæ Ma„jestas, Sacro-Sancti Concilii Lugdu„nensis conculcata auctoritas, octoginta „minimum Ecclesiarum sub jugum mis„sa libertas. Si pax ista domus Dei „Zelatoribus attollat animos, eosque „qui sanctam sedem veneratione ac stu„dio prosequuntur, quique pro ea non „exigua incommoda perpessi sunt, ac „nova pro ejus dignitate tuenda, si quid „imposterum triste acciderit, ad sub„eunda pericula, fortiores, alacriores„que efficiat. Denique si pacem istam „Ecclesia dederit, non acceperit, & „quidem invita, vim passa, spreta, lu„dificata, tunc profecto Reverendissi„mis Episcopis ex animo gratulabimur, „simul-

„ſimulque in Domino gaudebimus, Sæc. XVII.
„Deumque pacis benedictum dicemus A.C. 1682.
„ex hoc, nunc & usque in Sæculum.

„Contra vero, ſi fuerit iſta pax non „donum Dei, ſed opus, imo ludus Sæ„culi, non Eccleſiæ reſtituta libertas, „ſed rata ſervitus, & ſi quid melius, „catena paulo nitentior; non proſtra„tus error, ſed triumphata veritas; non „improbitatis atque audaciæ frænum, „ſed ad quidvis adverſus Concilia œcu„menica, adverſus ſanctæ Sedis De„creta, adverſus omnia ſacra impoſte„rum audendum tentandumque inci„tamentum. Si tot eximios invictos„que libertatis Eccleſiaſticæ defenſores „pax reliquerit inglorios, afflictos, op„preſſos, pedibus conculcatos, contra „vero tot improbos, qui auſi ſunt altare „contra altare erigere, ſanctam ſedem „quaſi infeſtis ſignis petere, multa ſa„crilegia patrare, quique de illis ad„huc gloriantur (adeo non dolent) „nulla nec levi quidem pœna affece„rint, ſed gaudere licuerit mercede „iniquitatis. Poſtremo ſi fuerit pax iſta „non pax, ſed bellum, tanto terribi„lius, quanto latentius, tanto crude„lius, quanto callidius, ſub blando „concordiæ nomine decipit: erit proh „dolor, nobis lugendus non unus, ſed „duplex caſus; noſter ſcilicet, & Re„ligio-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ligionis, noſter quidem, qui in bello „corruimus: Religionis autem, quam „pax iſta quodammodo dejiciet, atque „proſternet. Sed melius ſperare mo„vent quæcumque hucusque Sanctitas „Veſtra pro domo Dei & fecit, & paſſa „& fortiter atque ſapienter.„

„Multo plura fortaſſis addenda fo„rent, ſed utilius modeſtiusque ſilebi„mus. Taceant pœnitentes, & lu„geant, qui nec nimium ſilere, nec ſa„tis lugere poſſunt: gaudeat, interim lu„gentibus? nobis Sanctitas Veſtra, gau„det Angelus non ſuper uno ſed ſuper „multis peccatoribus pœnitentiam a„gentibus. Dignatus eſt olim Chriſtus „Mulieri in Civitate peccatrici oſculan„dos pedes porrigere: num parem pœ„nitentia noſtra ambit honorem? Am„bit equidem. Non veremur tali exem„plo provocati, Chriſti poteſtatis Vi„carii, Chriſti vitæ æmuli non pedes „quidem, ſed pedum veſtigia prono „ore oſculari ac lambere.„

§. XII.

Cleri Gallicani molimina pro reducendis Hugonottis.

Boſſuet decl. defenſ.

Quantumcunque congregati Franciæ Præſules novam ſuam declarationem, Regaliæ approbationem, illatasque

que Romanæ Curiæ vexationes jactato purioris doctrinæ, innatique juris obtentu honestare niterentur, nihilominus tamen hosce ausus passim maximæ fidelium offensioni esse, haud ignorabant; ut ergo quodammodo variatæ disciplinæ, ac contemptus labem a se amoverent, aliunde vero ut Pontificis auctoritatem certis limitibus per eorum quatuor articulos restrictam plurimum (veluti Regi insusurrabant) ad revocandos hæreticos conducere, opere ostenderent, singulare Hugonotas ad veram fidem reducendi studium præseferebant, sanctæque Religionis Zelum adversus Calvinistas maximo fervore explicabant. His jam ante præcinere jussus erat Ludovicus Maimburgus Jesuita, qui quamvis variis in libris suis Pontificiam dignitatem occultis præliis, ac levibus veluti velitationibus impetiisset, simul tamen Hugonotas ad sinum Ecclesiæ & Pontificis obsequium invitare aggrediebatur, edito libro, cui titulus: *Methodus pacifica.* Postea idem Cleri Gallicani Conventus, qui nuper quatuor suos articulos de potestate Pontificia condiderat, prævie epistolam encyclicam ad omnes reliquos Franciæ Præsules die prima Aprilis transmisit, eosque ad æquale sectæ extirpandæ studium incitavit: Erat autem hujus epistolæ tenor sequens: „Non

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„vos latet concussam aliquatenus nu-
„per fuisse Ecclesiæ Gallicanæ pacem,
„quandoquidem nos misit Vestræ Fra-
„ternitatis charitas ad illud periculum
„propulsandum, fidenter cum B. Cyp-
„riano (*a*) pronuntiamus, *Charissimi*
Collegæ, Christum, ut unitatem manife-
staret, unam cathedram constituisse, & uni-
tatis originem ab uno incipientem sua Au-
ctoritate disposuisse: Eumque, qui Cathe-
ram Petri, super quam fundata est Eccle-
sia deserit, in Ecclesia non esse, qui vero
Ecclesiæ unitatem non tenet, nec fidem habet.
„Quare nihil nobis antiquius fuit statim
„atque congregati sumus in nomine
„Christi, quam ut *unius corporis*, quod nos
„omnes esse inclamat Apostolus, unus
„*esset Spiritus, nec essent in nobis schis-*
„*mata* (*b*), nedum vel minima cum
„totius Ecclesiæ capite dissensionis su-
„spicio. Hoc autem eo magis perti-
„muimus, Honoratissimi Præsules,
„quod eum Pontificem inpræsentiarum
„nobis providit Deus Optimus Maxi-
„mus, quem ob eximias, quibus ab-
„unde præditus est, omnium Pastora-
„lium virtutum dotes, non modo Ec-
„clesiæ Petram, sed etiam tanquam
„Fidelium *atque in omnibus exemplum bo-*
„*norum operum* debemus jure merito ve-
„nerari.„ Hanc

(*a*) Cypr. l. de unit. Eccl.
(*b*) Matth. 8. Ephes. 4. 1. Cor. 1.

„Hanc noſtræ concordiæ, & ad „tuendam Eccleſiæ unitatem conſpira- „tionis ideam tam pie, tam docte, „tam facunde in omnium noſtrum ani- „mis præformavit Illuſtriſſimus Orator, „qui primus quaſi noſtrorum Comitio- „rum os aperuit, dum Spiritus ſancti „gratiam & auxilium communibus vo- „tis ſacrificante Illuſtriſſimo Pariſienſi „Archiepiſcopo, noſtro digniſſimo Præ- „ſide, invocavimus, ut inde noſtri „Conventus feliciſſimum exitum omi- „nati ſint univerſi.„ Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Non dubitamus equidem, Conſa- „cerdotes Reverendiſſimi, quin per- „gratum Vobis fuerit, quod a Regis „noſtri Chriſtianiſſimi pietate obtinui- „mus, quodque viciſſim ad pacem ſer- „vandam, ac tanti Principis gratiam „conciliandam, ſimul & ad memoris „noſtri animi teſtificationem rependi- „mus; quodque tandem ſcripſimus ad „ſanctiſſimum Pontificem. Sed operæ „pretium eſſe duximus aliquid ulterius „explicare, ne quid unquam contingat, „quod poſſit Eccleſiæ quietem ordinis- „que tranquillitatem tantiſper com- „movere.„

„Sane, cum vel ad leviſſimam di- „ſcordiæ umbram unusquisque noſtrum „exhorruerit, exiſtimavimus maxime „nos Eccleſiæ unitati profuturos, ſi cer-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„tas Regulas conderemus, vel potius „antiquas in fidelium memoriam revo„caremus, quibus tota Ecclesia Galli„cana, *quam nos regere posuit Spiritus „Sanctus*, ita secura esset, ut nemo un„quam vel deformi assentatione, vel „abrupta falsæ libertatis cupiditate, „*terminos transgrederetur, quos posuerunt „Patres nostri* (c), sicque nos ab omni „dissensionis periculo explicata veritas „liberaret.„

„Quandoquidem vero non modo te„nemur Catholicorum paci studere, sed „etiam procurandæ eorum reconcilia„tioni, *qui a Christi sponsa segregati adul„teræ conjuncti sunt, & a promissis Eccle„siæ separati* (d), adhuc ea ratio nos „impulit, ut eam aperiremus quam „veram esse arbitramur Catholicorum „Sententiam: Sic enim factum iri spe„ravimus, *ut nemo amplius fidelium fra„ternitatem mendacio fallat, aut fidei ve„ritatem perfida prævaricatione corrumpat*; „& qui in Romanam Ecclesiam, erro„ris nobis afficti specie, velut in repro„batam Babylonem hactenus debac„chati sunt, quia mentem nostram vel „ignorarunt, vel se ignorare simularunt, „detracta tandem falsitatis larva, a „calumniis suis imposterum temperent, &

(c) Prov. 22. (d) S. Cypr. l. c.

„& in ſuo ſchismate, quod tanquam ipſa- Sæc. XVII.
„met Idololatria deteſtabilius crimen A. C. 1682.
„execratur Auguſtinus (e) diutius non
„perſeverent. „

„Profitemur itaque, Illuſtriſſimi Præ-
„ſules, quamvis *duodecim, quos elegit*
„*Jeſus & Apoſtolos nominavit*, ſic, ad
„regendam in ſolidum ſuam Eccleſiam,
„conſtituerit, ut eſſent pari, ſicut lo-
„quitur S. Cyprianus, *honoris & pote-*
„*ſtatis conſortio præditi*, Primatum ta-
„men Petro divinitus fuiſſe conceſſum;
„quod & ab Evangelio diſcimus, & tota
„docet Eccleſiaſtica traditio. Quare
„in Romano Pontifice, Petri Succeſ-
„ſore, *ſummam, licet non ſolam*, cum
„B. Bernardo (f), *a Deo inſtitutam Apo-*
„*ſtolicam poteſtatem* venerati, ſervato
„crediti nobis Chriſti Sacerdotii honore,
„Claves primum uni traditas eſſe, ut
„unitati ſervarentur, cum SS. Patribus,
„Eccleſiæque Doctoribus prædicamus;
„ſicque ſummorum Pontificum, ſeu
„quoad fidem, ſeu quoad generalem
„Diſciplinæ morumque reformationem,
„decretis fideles omnes cenſemus eſſe
„obnoxios, ut ſupremæ illius Spiritua-
„lis poteſtatis uſus per Canones totius
„orbis obſervantia conſecratos deter-
„minandus moderandusque ſit: Si qua

 „au-

(e) S. Aug. epiſt. 162.
(f) S. Bern. l. 3. de Conſid.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„autem ex Ecclesiarum dissensione, gra-
„vis difficultas emerserit, *Major* ut lo-
„quitur Leo Magnus, *ex toto orbe Sa-*
„*cerdotum numerus congregetur, generalis-*
„*que Synodus celebretur, quæ omnes offen-*
„*siones ita aut repellat, aut mitiget, ne*
„*ultra aliquid sit vel in fide dubium, vel in*
„*charitate divisum* (g).

„Cæterum, Fratres Religiosissimi,
„cum Respublica Christiana non Sacer-
„dotio tantum, sed etiam Regum, &
„*sublimiorum potestatum* Imperio guber-
„netur; ita quoque ut prospeximus, ne
„schismatibus dividatur Ecclesia, sic
„& debuimus omnibus Imperii tumul-
„tibus, populorumque motibus obviam
„ire, in eo præsertim Regno, in quo
„tot olim, specie Religionis, perduel-
„liones exortæ sunt, ac propterea Re-
„giam Authoritatem, quoad tempora-
„lia, a Pontificia liberam esse pronun-
„tiavimus, ne si forte Ecclesiastica po-
„testas crederetur aliquid moliri, quod
„temporalem minueret, Christiana tran-
„quillitas turbaretur.„

„Rogamus porro fraternitatem pie-
„tatemque Vestram, Reverendissimi
„Præsules, ut quondam Concilii Con-
„stantinopolitani (*h*) primi Patres ro-
„gabant

(g) Epist. 24. ad Theod. Aug.
(*h*) Epist. Synod. Concil. Const. I. ad Conc. Rom.

„gabant Romanæ Synodi Episcopos, Sæc. XVII.
„ad quos Synodalia sua gesta mittebant; A.C. 1682.
„ut de iis, quæ, ad Ecclesiæ Gallicanæ
„perpetuo sartam tectam conservan-
„dam pacem explicuimus, *nobis congra-*
„*tulemini*, & idem nobiscum sentientes,
„eam, quam communi Consilio divul-
„gandam esse censuimus, doctrinam in
„vestris singuli Ecclesiis, atque etiam
„Universitatibus & Scholis vestræ Pa-
„storali curæ commissis, aut apud Ve-
„stras Diæcesis constitutis, ita procu-
„retis admitti, ut nihil unquam ipsi con-
„trarium doceatur. Sic eveniet, ut,
„quemadmodum Romanæ Synodi Pa-
„trum consensione Constantinopolitana
„Universalis & Oecumenica Synodus
„effecta est, ita & communi nostrum
„omnium Sententia noster Confessus fiat
„nationale totius Regni Concilium; &
„quos ad vos mittimus, doctrinæ nostræ
„articuli, fidelibus venerandi & nun-
„quam intermorituri Ecclesiæ Galli-
„canæ Canones evadant „

„Optamus vos semper in Christo
„bene valere, precamurque Deum im-
„mortalem, ut Vestram Fraternitatem
„ad Ecclesiæ suæ bonum florentem &
„incolomem servet.„

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Vobis addictissimi Collegæ
Archiepiscopi, Episcopi, cæterique Ecclesiastici Viri
A Clero Gallicano Deputati,
FRANCISCUS Archiepiscopus Parisiensis Præses.

De mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, totiusque cætus Ecclesiastici in comitiis Generalibus Cleri Gallicani Parisiis congregati.

§. XIII.

Literæ Encyclicæ Cleri Gallicani ad Franciæ Præsules.

Jæger Hist. Eccl. p. 4. Horn. contin. Hist. pag.

Postea Franciæ Præsules omne studium impenderunt, ut Ludovicum Regem ad promovendam Hugonotarum conversionem incitarent; unde inter eos Archiepiscopus Parisiensis gratiis Regi actis pro studio in evertenda hæresi impenso, enixe rogabat, ut in laudabili hoc proposito immotus persisteret, necnon Francisci I. Prædecessoris sui exemplum imitaretur, qui asserere solebat, se etiam mori non recusaturum, dummodo Francia unum fieret ovile atque unus Pastor. Ad hæc reposuit Rex, se non tantum brachii, sed & vitæ jacturam libenter subiturum, si om-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

si omnes hæretici in Regno suo ad veræ Ecclesiæ sinum revocari possent. Hoc Ludovici ardore magis accensi Præsules, die prima Julii, annuente Rege omnes Regni Episcopos certiores reddidere, sibi id negotii fuisse demandatum, ut hæresin Calvini, utpote potiorem schismatis arcem expugnarent, ac Magni Ludovici triumphos glorioſa Protestantium conversione augerent. Igitur hanc in rem ad eos Franciscus Harlæus Archiepiscopus Parisiensis ex mandato Cleri Gallicani Parisiis in comitiis auctoritate Regia congregati sequens edictum circa Religionis negotium promulgavit:

„Quod a Patribus olim in Concilio „Arelatensi primo, bene ac sapienter „institutum, perfectumque est, ut per„acta re, cujus conficiendæ caussa præ„sertim convenerant, ad cetera dein„de animum intenderent, quæ Chri„stianæ Reipublicæ commodis intelli„gerent, esse profutura, id etiam nos „Parisiis Gallicanæ Ecclesiæ nomine, „necnon auctoritate Regia congregati „usurpare, in eoque Majorum inhærere „vestigiis decrevimus. Quamobrem „constitutis, transactisque negotiis, „propter quæ duxeramus convenire ne„cessarium, ea deinceps procuranda „existimavimus, quæ augendo, tuen-

Nouvell. recueil. des Act. du Clergé t. 6.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„doque nomini Christiano utilia vide„rentur. Et quoniam his tribus capiti„bus omnino pax & virtus Ecclesiæ „tanquam solidis firmamentis conti„neatur, fide, moribus, & disciplina, „in iisque stabiliendis Concilii Arela„tensis Patres operam collocarint, id„circo nos in eam partem omni studio „incubuimus, ut ad fidem illustrandam, „ad efformandos mores, atque ad sanctæ „Disciplinæ apud Gallias confirman„dum robur, curam nostram & sollici„tudinem conferremus, ne qua moli„tione imposterum triplex ille funicu„lus, cujus firmo & mirabili contextu „Catholica veritas constat, labefactari „a quoquam aut dissolvi possit. Cum „autem in iis fides præcipua sit, nihil„que plus afferat adjumenti ad eam „propugnandam, quam si hæreses ve„ritatis luce, & charitatis ardore schis„mata superentur, operæ pretium esse „existimavimus, hæresin Calvinianam „statim aggredi, eamque arcem schis„matis potiorem, & in primis validam „impugnare. In hoc charitas Christi „inclinabat nos, urgebatque. Nam „cum intueremur non sine sensu acer„bissimo doloris, ex una Christi Eccle„sia duas esse a schismaticis factas, con„tra quam exemplo suo ipse Christus „docuit, qui fecerat e duabus unam,

„toti

„toti cæpimus excandeſcere deſiderio Sæc. XVII.
„unitatis, præſertim cum his Chriſti A.C. 1682.
„vocibus quotidie incenderemur: *Alias*
„*oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, &*
„*illas me oportet adducere, ut fiet unum*
„*ovile, & unus Paſtor* Joan. 10. v. 16.
„Excitabant nos præterea Innocentii XI.
„R.P. vita & mores, ſic ad veteris,
„atque auſterioris diſciplinæ formam
„compoſiti, ut cum eo ſentire fidei no-
„ſtræ adverſariis recuſandum non ſit,
„cujus facta imitari etiam ſibi, ſi verum
„loqui velint, optandum fateantur. De-
„nique ſtimulabant animos noſtros, au-
„gebantque Ludovici Magni quotidiana
„erga Eccleſiam merita, imo potius
„Regiæ fortitudinis, Chriſtianæque pie-
„tatis miracula, qui quot urbes hære-
„ticas intra Galliæ fines ad priſtinam,
„avitamque fidem reduxit, totidem
„Eccleſiæ Parenti, Filius natu æque
„ac virtutibus major, incruentas pe-
„perit victorias, ſuis Fratribus Matri
„omnium communi, qua invitando,
„qua benefaciendo poſt diuturnum di-
„vortium reconciliatis. His commoti
„exemplis, ac tantum non ſuſpecti no-
„bismetipſis negligentiæ in fungendo
„munere Paſtorali ad hæreſin impug-
„nandam denique nos accinximus. Ve-
„rum cum intelligeremus bellum iſtius-
„modi charitatis unius armis geren-
„dum

Sæc. XVII. A. C. 1682

„dum esse, una Christi Domini pace „conficiendum, non adhibere minas, „non objicere terrores, non certare „contumeliis instituimus, sed hortatio„nibus, votis, & precibus compellare „adversarios atque ad concordiam ad„ducere. Tametsi enim non ignore„mus, contigisse interdum, ut qui per „misericordiæ lenitatem allici recusas„sent, per salubrem charitatis quasi „mordacitatem compellerentur: tamen „& Christianæ Societati, quæ inter nos „est, & Catholicæ Matris affectui ma„gis aptum & congruum fore duximus, „de gremio pacis Apostolicæ fugientes „paternis monitis revocari. Et antea „quidem spontaneos exules, invita & „supra quam dici potest, dolens Christi „Ecclesia severo, itemque legitimo ju„dicio tanquam filios degeneres, mi„lites desertores, cives rebelles exhæ„redaverat, exauctoraverat, & proscri„pserat, nunc vero exhæredatos, ex„auctoratos, proscriptos voce nostra po„stremum alloquitur, & jam nimium „diu acerbi pœnam exilii sustinentes a„manter sollicitat, maternoque animo „ac desiderio convenit de correctione, „de reditu, de concordia, quam situm „retinere voluissent, cum sua sponte a „nobis recesserunt, illa nunquam pro „communi erga filios omnes pietate, „ab-

„abrupiſſet. Quare monemus, horta- Sæc. XVII.
„murque toto pondere charitatis incli- A. C. 1682.
„nantes ad reconciliationem pacis, ut
„revertantur ad nos. Percunctamur
„iterum, iterumque cur abſceſſerint,
„cur Catholicam unitatem repudiarint?
„ſignificamus, quam proclive futurum
„ſit, plaga ſchismatis obducta ſemel,
„perſanari cetera, quæ medicina egere
„videbuntur, atque adeo pollicemur,
„ſi ex animo reſipiſcant, a nobis eſſe,
„vel cum Matris Eccleſiæ quaſi quo-
„dam incommodo recipiendos. Ac ne
„fors inde ſumant occaſionem ſibi ac
„ſuis blandiendi ſpe inani futuræ inter
„nosmet diſſociationis, quod exorta
„ſint nuperrime Romanam inter & Gal-
„licanam Eccleſiam nonnulla diſſidia,
„cenſuimus admonendos, primum non
„de fidei doctrina, quæ una eademque
„ſemper fuit utrobique, non de morum
„inſtitutis, quos utraque apud ſe vult
„eſſe puriſſimos & caſtigatiſſimos: ve-
„rum de alternantis pro tempore di-
„ſciplinæ rationibus aliquot, nos cum
„Miniſtris ſummi Pontificis (ſalva pace
„fraternæ charitatis) contendere. Dein
„vero poſſe a Catholicis adverſus Ca-
„tholicos citra noxæ periculum, dum
„id more Chriſtiano, ac modo fiat, in-
„tra viſcera Eccleſiæ, neque ſciſſo utero
„diſputari. Poſtremo illam ipſam con-

„ten-

Sæc. XVII. A. C. 1682. „tentionem, quam ſuſcepimus, & ipſis „fugiendi exemplo noſtro ſchismatis, „& nobis ejusdem inſectandi cauſſam „eſſe oportere; quippe quanto modera„tior, honeſtiorque noſtra conteſtatio „futura eſt, tanto confidentius ſchisma„ticos arguere, ac divulſæ unitatis reos „facere apud totam Eccleſiam licebit „nobis. Etenim cum in eam neceſſi„tatem ſæpe adducti ſimus, tametſi re„pugnantes, ut querelis interdum a„pud Romanum Pontificem deferendis, „Regni juribus interdum, vel Eccleſiæ „noſtræ vindicandis privilegiis agere„mus, ea moderatioee, Reverentia, „& Religione in re quavis diſceptanda „diſcernendaque fuimus adhuc, ut ne mi„nimam quidem ſuſpicionem læſæ cha„ritatis moverimus, nedum ut ſimul„tati locum ullum fecerimus, aut di„vortio dederimus occaſionem. Hæc „noſtri conſilii de revocandis ad con„cordiam ſchismaticis tota plane ratio „eſt, eaque ad Eccleſiæ Africanæ imi„tationem expreſſa. Nam quemadmo„dum Africani Patres a Majoribus no„ſtris acceperunt, quo hæreſes quon„dam apud ſe invaleſcentes facilius pro„fligarent, ita nos ab eorum exemplo „hodie repetimus, quo ſanctiones no„ſtras contra horum temporum hæreti„cos tueamur. Quod quidem ut ex

„voto

„voto noſtro, adeoque etiam veſtro per- Sæc. XVII.
„ficiatur, vos etiam atque etiam obte- A.C. 1682.
„ſtamur, & pro eo charitatis ardore,
„quo erga Chriſti Eccleſiam nobiſcum
„juxta incenſi eſtis, futurum expecta-
„mus, ut cum primum has literas, at-
„que hujus monitionis ad ſchismaticos
„acceperitis exemplum, id curetis con-
„tinuo notum fieri omnibus & ſingulis
„Calvinianæ ſectæ conſiſtoriis, quæ in
„veſtris Diæceſibus ubique ſunt, & in-
„dictis publice jejuniis, eleemoſynis,
„ſupplicationibus, inſtituatis præterea
„cateheſes, Conciones, adhortatio-
„nes, colloquia pacifica, ceteraque id
„genus conciliandis animorum conten-
„tionibus idonea. Ita ſperamus fore,
„ut adjuvante Deo per ſummam ſuam be-
„nignitatem fiant. Noſtra de pace, & uni-
„verſi Orbis Chriſtiani reconciliatione
„conſilia, fiat demum, ut antea, unum
„ovile, & unus Paſtor.„

Hiſce literis triginta quinque Franciæ Præſules, & totidem Eccleſiaſtici ſubſcripti legebantur.

Die autem decima Julii Rex datis ad hoſce Præſules literis eorum Zelum ac ſtudium pluribus commendavit, eisque ſignificari juſſit, quod omnes Provinciarum Prætores hortatus ſit, quatenus ad optatum converſionis ſucceſſum eisdem ſuas quoque jungerent vi-

res

Sæc. XVII. A. C. 1682.

res & auxilium, simul tamen eis inculcabat, ut Calvinianorum animos nonnisi moderatione & rationum pondere ad veritatis semitam reducere niterentur, nilque contra edicta & declarationes, vi quarum Calviniana secta in Regno est tolerata, attentarent.

§. XIV.

Cleri Gallicani Monitum Pastorale ad omnes Franciæ Calvinistas.

Hode vie de Louis XIV. Hist. de la revoc. de l'Edit de Nantes.

Prona hac Regis voluntate animati Præsules Gallicani, insuper cunctos Calvinistas, quos nomine *Fratrum* honorabant, ex omnibus Franciæ Provinciis ad pristinam cum Ecclesia Catholica unionem invitarunt, tresque literas fraterna charitate plenas & regio diplomate munitas die prima Julii ad illos transmisere, hujus tenoris: „Ingemiscit jam diu, Fratres, universa Christi Ecclesia, & maximo cum dolore plena sanctæ & sinceræ pietatis Parens vos ab utero, ab uberibus, a gremio suo voluntaria secessione abstractos, & in solitudine adhuc errantes videt. Numquid enim poterit mater oblivisci filiorum uteri sui? aut Ecclesia non meminisse Charitatis erga vos, male memores quidem, at filios tamen suos, quos erroris contagio a veritate Catholica, &

„& Calvinianæ defectionis tempestas a veteris fidei sanctitate abstraxit, a capite Christianæ unitatis avulsit. Hinc est, Fratres, quod illa ingemiscit, & divisa sua viscera gravissime pariter ac amarissime conqueritur. Quærit filios amissos, vocat ut perdix, ut Gallina congregare satagit, ut aquila provocat ad volandum, & maternis anxia doloribus conatur vos, Filioli, iterum parturire, donec vere & Catholice in vobis reformetur Christus. Nos atque Clerus omnis Gallicanus, *quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam*, in qua nati estis, & qui hæreditate non interrupta eandem fidem, eandem Cathedram tenemus, quam sancti Pontifices, qui Christianam religionem Galliis intulerunt, convenimus vos, & qua legatione pro Christo defungimur, tanquam Deo exhortante per nos, quærimus a vobis, cur schisma feceritis? Enimvero, ut se habent res vestræ, velitis, nolitis, vos estis Fratres nostri, quos olim unus omnium nostrum Pater, qui in Cælis est, in adoptionem filiorum receperat, & quos una Mater Ecclesia in spem æternæ hæreditatis sustulerat. Imo & ille ipse, qui vos primus fascinavit non obedire veritati Evangelicæ, Professionis vestræ Antesignanus, nonne an-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„tea nobiſcum vivebat Frater unani-
„mis? Non in eadem verſari domo,
„non iisdem eſcis Spiritualibus veſci,
„non mutua chriſtianæ nobiſcum fra-
„ternitatis exequi ſolebat officia? Ex-
„cuſate, ſi poteritis apud Patrem, a-
„pud Matrem, apud Fratres, fugæ
„tam flagitioſæ, tam abruptæ ac præ-
„cipitis infamiam, diviſionem Chriſti,
„reſciſſionem Sacramentorum Chriſti,
„bellum impium in membra Chriſti,
„criminationes in Sponſam Chriſti,
„negationem promiſſionum Chriſti, ex-
„cuſate, abluite, ſi poteſtis, & quo-
„niam non poteſtis, oraculo Prophetico
„vos fatemini obnoxios. Filius malus
„juſtum ſe dicit, exitum autem ſuum
„abluere non poteſt. Quorſum itaque
„Fratres, in radice cum orbe toto non
„manſiſtis? cur vota ac deſideria fide-
„lium cum ipſis altaribus confregiſtis?
„cur conſcidiſtis precibus viam? Illuc
„aſcenſus ad Deum fuit, cur, ne more
„conſueto ad Deum fieret Oratio, ſca-
„lam tollere de lapide, & ſacrilega ma-
„nu ſubducere laboraſtis? Cæteri ad-
„huc Sectarii hoc moliti erant, non ut
„altare Chriſti ſubverteretur, ſed ut
„adverſus altare Chriſti & ſuum ipſi qua-
„lecunque extollerent. Vos ne quid
„ſupereſſet Sacrificii Chriſtiani, inau-
„ditum ad hæc tempora facinus auſi
„eſtis,

„eſtis, diruere altaria Domini virtu- Sæc. XVII.
„tum, in quibus paſſer Chriſtus elege- A. C. 1682.
„rat ſibi domum, & turtur Eccleſia ni-
„dum ſibi, ubi poneret pullos ſuos.
„At hæc poſtrema & quodcumque dein-
„ceps bellorum aut errorum contra an-
„tiquum dogma conſecutum eſt, ſchis-
„maticus furor effecit. Nec tam ve-
„ſtræ voluntati, quam ſchismatis in-
„genio volumus eſſe tribuendum. Hoc
„adverſus vos nominatim expoſtula-
„mus, hoc ex vobis quærimus indeſi-
„nenter, cur ſchisma feceritis? Ad hoc
„niſi reſponderitis, quantumcunque in
„aliis dicendo aut ſcribendo contenda-
„tis, ſuperflua loquimini. Quid jam
„ſupereſt, Fratres, niſi ut iſti Spiritus
„ſancti conſilio veſtri cauſſa pareamus:
„Beati pacifici, quoniam filii Dei vo-
„cabuntur, & per viſcera miſericordiæ,
„quæ laceraſtis hactenus: per Eccleſiæ
„Matris uterum, quem rupiſtis, per
„Sacramenta Dei, quæ contempſiſtis:
„per altaria Dei, quæ confregiſtis; per
„quicquid Sanctum aut divinum aut in
„cælis aut in terris colitur, vos fra-
„ternis animis ad correctionem, ad re-
„ditum, ad concordiam hortamur. Imo
„quid jam ſupereſt omnino, niſi ut ob-
„liti ſchismatis, & memores uberum
„revertamini ad propria, ubi tot mer-
„cenarii abundant panibus, dum in

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„terra deserta, invia & inaquosa, ne
„micas quidem ad sustentandam utcun-
„que famem vestram spiritualem colli-
„gitis? Ecquid vero cunctamini aut re-
„sistitis? Itane vero in filiorum nomi-
„ne erubescitis, inter quos primogeni-
„tus Ludovicus Ecclesiæ Matri optima
„nova erigit quotidie trophæa? hoc
„uno sane, vestra obstante pertinacia
„non satis felix, quod tametsi pro tuen-
„do nomine Christiano multa in dies
„religiose & pie constituat, e suorum
„numero subditorum, qui a sacris pa-
„triis defecerunt sponte, & ad ritus
„alienos convolarunt, religionis trans-
„fugas, veteris militiæ desertores e-
„tiamnum videat in suscepto errore
„permanentes: Isque adeo Christianis-
„simus Princeps, qui nobis audienti-
„bus ajebat nuper, tanto studio cupere
„se, dispersas disjectasque partes ad
„Ecclesiæ unitatem revocari, ut id me-
„reri duceret glorioſum, vel Regii sui
„sanguinis effusione, atque etiam in-
„victissimi illius brachii diminutione,
„quo tot bella feliciter confeciſſet. Vos
„ne igitur, Fratres, Augustissimo Prin-
„cipi, Regi vestro, plurimorum ac po-
„tentissimorum hostium Debellatori,
„omni genere triumphorum insigni eam
„palmam invidebitis, quam cæteris
„omnibus anteponat? Cæterum dum
„vos

„vos ita compellamus, & ad pacis con- Sæc. XVII.
„filia hortamur, ne dicatis: Nolite nos A. C. 1682.
„quærere: nam hoc dicit iniquitas, qua
„diviſi ſumus, non charitas, qua Chri-
„ſtiani ſumus. Memineritis, ita nobis
„mandatum eſſe a Spiritu veritatis &
„pacis per Prophetam, ut qui ſe negant
„eſſe Fratres noſtros, iis dicere non
„deſinamus: Vos eſtis Fratres noſtri.
„At quod tempus offerri nobis oppor-
„tunius poteſt, vos ad Romanam Com-
„munionem revocandi, quam quo Ro-
„manam Eccleſiam gubernat Innocen-
„tius Pontifex, cujus vita & mores ad
„antiquioris & ſeverioris diſciplinæ for-
„mam exacti, perfectum Sanctitatis
„exemplar orbi exhibent Chriſtiano?
„ut ad eum ſe adjungere virtutis om-
„nis cultorem eximium, maximæ vir-
„tutis opus ad ſalutem perinde uti ad
„gloriam in vobis futurum ſit. Quod
„ſi facere adhortantibus nobis perti-
„naci animo renuitis: ſi nec precibus
„vinci, nec flecti charitate, nec moni-
„tis adduci ad concordiam vultis, An-
„geli quidem pacis amare flebunt; nec
„tamen vos continuo, ut fieri par eſſet,
„erga nimium pervicaces, relinquemus
„vobis: ſed per ſepes & ſpinas oves
„Chriſti quærere non deſinemus: & cum
„effecimus omnia, propter quæ mentes
„veſtræ nobis reconciliari debuerint,

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„pax noſtra demum, vobis eam tam „officioſe, tam ſincere oblatam reſpuen„tibus, revertetur ad nos, nec am„plius requiret Deus animas veſtras de „manu noſtra, & quemadmodum er„ror hic veſter noviſſimus erit pejor „prioribus: ſic erunt noviſſima veſtra „pejora prioribus. Verum tamen me„liora ſperamus, & ſaluti veſtræ vi„ciniora.

§. XV.

Sexdecim converſionum Methodi Franciæ Miſſionariis a Clero Gallicano commendatæ.

Ut autem Franciæ Præſules pii hujus operis executionem magis expeditam redderent, Viris Apoſtolicis ad hanc expeditionem ſacram ſelectis varios propoſuere converſionum modos, eorum prudentiæ relinquentes, quisnam attenta geniorum capacitate magis utilis, magisque accommodus eſſe crederetur: Præſcripſerant autem ſexdecim methodos, quas potiſſimam partem ex Bellarmini, Boſſuetii, Barronii, Richelii, Gretſeri, Veronii, & Maimburgi operibus deprompſere. Harum ſummam hic exhibemus.

I. Reformatis ad Romanam communionem eſſe redeundum, niſi velint eſſe peſſimi

pessimi schismatici, eoquod Lutheranis corporalem præsentiam in Eucharistia statuentibus, fraternam communionem, & S. S. Eucharistiam in Synodo Charentoniana obtulerint.

II. In religione tutiores, partes esse eligendas, easque esse Ecclesiæ Romanæ, in qua saltem aliquem salvari posse Christianum, Protestantes credunt.

III. Ex Antiquitate religionem repetendam esse, id est ex traditione, ac scriptis Patrum, etsi ex sacra Scriptura, absque consequentiis.

IV. Protestantes hinc non posse dogmata Ecclesiæ Romanæ refutare ex S. S. cum ibi in terminis non damnentur.

V. Ipsam Dordracenam Synodum sua praxi docuisse, debere controversias religionis authoritate definiri.

VI. Solam Ecclesiam Romanam esse veram Ecclesiam, ut cui visibilitas perpetua competat.

VII. Protestantium Ministros omnium vocatione ordinaria aut extraordinaria destitui.

VIII. Ab Ecclesia dependere notitiam canonicarum Scripturarum, ergo & Religionis.

IX. Ecclesiam Romanam aliquando saltem veram fuisse, hinc non potuisse deficere.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

X. Romanæ Religionis dogmata male deformata esse a Ministris, restituente & explicante illa Episcopo Condomensi.

XI. Agendum in religione motivis credendi, quibus pollet Romana præ aliis sectis, itemque in ea utendum esse præscriptione ad Methodum Tertulliani & Augustini.

XII. Ante Lutheranos & Calvinianos Ecclesiam Protestantium non fuisse, hinc falsam eam esse, quia novitia est.

XIII. Omne schisma esse iniquum, illudque nulla de causa esse faciendum.

XIV. Quærendum esse (methodo itidem Augustini) an Romana Ecclesia ante Reformationem fuerit vera vel non, si non: periit Ecclesia; si omnino; illam deseri non potuisse, nisi Novatiana & Donatistica imitatione.

XV. Romanam fidem ex ipsis Protestantium libris & confessionibus probari posse, cum diffiteri nequeant, cultum Romanum in invocatione Sanctorum, veneratione Reliquiarum, suffragiis pro Mortuis antiquis Sæculis obtinuisse.

XVI. Ostendi posse in Protestantium, etiamque reformatorum fide contradictiones, ipsorum confessiones varjatas esse, hinc vacillantem esse eorum Religionem atque incertam, ac denique

que nequidem cum Ecclesia græca con- Sæc. XVII.
venientem in præcipuis articulis hodie A.C. 1682.
controversis.

§. XVI.

Hugonotarum pervicacia.

Enim vero piis hisce conatibus non omnis deerat optati successus prosperitas; cum enim non modo Missionarii, sed etiam Præsules, Regnique Proceres subsidiis, instructione, mansuetudine, rationum momentis, bonisque exemplis errantes oves ad veritatis pascua reducere niterentur, non pauci ex ipsis etiam Prædicantibus, errores suos abjurarunt, imo plures adhuc victas veritati manus dedissent, nisi alii Prædicantes famelici, unice de pane suo solliciti, partim sparsis ubique libellis, concitatisque seditionibus, partim clamoribus, variisque artibus & dolis suos in errore foviissent, atque ad arma concitassent, uti postea memorabimus: Non deerant etiam, qui ostiatim cursitantes ad pertinacem sectæ defensionem suos animarent, titubantes erigerent, & conversos ad vomitum sollicitarent: quoniam vero Ludovicus Rex ad fidem reversos, ac præcipue ob Religionis mutationem damna passos largis cumularet beneficiis,

Mem. chron. & dogm. Hode Hist. de Louis XIV. l. 41. pag. 233. Carol. mem. p. 304.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

ficiis, Prædicantes, ut hanc conversionis illecebram præverterent, collectis ubique Eleemosynis necessaria ad victum pauperibus, labores opificibus, negotiationum commoda mercatoribus, & Nobilibus opulentas nuptias procurabant. Hæc Calviniſtarum pertinacia Regem eo adegit, ut in illos, qui sectæ fanatismo ac contradicendi ſtudio abrepti agnitæ veritati, ac Regiæ clementiæ contumaciter reſtiterunt, die vigesima nona Septembris edictum promulgaret, vi cujus præceptum, ut hi vel ſuis officiis abirent, aut Catholicam Religionem amplecterentur, illi vero, qui eorum fugam promovere præsumpserint, ad triremes damnarentur: insuperhabito tamen hoc Regis edicto quamplurimi in Angliam & Berolinum profugere, ubi tamen Lutheri disciplina ritibusque aliquamdiu uti cogebantur, donec tandem Brandeburgici Electoris indultu Gallicum Calvinismum profiteri permitterentur, in ſua secta firmati ab Ellero, qui jam anno priori Jesuitam fidemque Catholicam exuit, ac Berolini sese Calviniſtarum communioni palam addixit. Gloriosius autem P. Joannes Dezius itidem Jesuita ad promovendum Argentinensium Calviniſtarum reditum ad Romanam Eccleſiam quarto poſt anno per-

utilem

utilem edidit librum, cujus vestigia pariter pressit la Fevre, qui controversa Lutheri dogmata valde emollire conatus, e contrario nimiam Arnaldi vehementiam vel maxime improbavit. Sæc. XVII. A.C. 1682.

§. XVII.

Cerlis Apamiensis Vicarii epistola ad Innocentium XI. Papam.

Cum interim calamitates, quibus Regaliæ hostes premebantur, in Galliis indies augerentur, & Romæ Estræus Franciæ Legatus totus in eo esset, ut Pontificem ad confirmanda Cleri Gallicani acta induceret, Cerles Apamiensis Vicarius horum omnium haud ignarus, hostiumque calumniis pene oppressus, ex suis tenebris, in quibus delituit, denuo die septima Novembris querulas ad Papam literas desuper dedit hujus tenoris: „Quantus „ego sum, qui verbis meis loquar Vo„biscum; video enim Vos Domine, sicut „Angelum Dei, & conturbatum est cor „meum præ timore gloriæ vestræ. Sed „recreat me erigitque non parum, quod „aureæ virgæ summitatem mihi non „semel osculandam porrexistis. Illam „nunc quoque precor porrigite, me„que liberate a laqueo venantium, & „a verbo aspero. *Gall. vind. p. 356. diss. 1. §. 8.*

„Ac-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Accepi, Beatiſſime Pater, eſſe „Romæ, qui dicerent, quidquid in hoc „usque tempus in negotio Regaliæ fa„ctum eſt, partim me inſcio factum, „partim ſuaſu atque impulſu Clariſſimi „viri Domini Favoritii Amanuenſis Ve„ſtri actum eſſe.

„Qua de re, Pater Sanctiſſime, cum „primum certior factus ſum, riſi pluri„mum (quod quidem Veſtra pace dictum „ſit) improbi Sycophantæ ſocordiam, „qui ſe putavit tam craſſa calumnia, „ſupinoque mendacio Romanam foler„tiam dexteritatemque in fraudem in„ducere, ac ipſos videntes obcæcare.

„Cæpi deinde & mihi, & Eccleſiæ „timere vehementer. Intellexi nimi„rum cum ex hac noviſſima fraude, „tum ex omni nequitiæ genere, quod „eſt in perditiſſimæ cauſſæ defenſione, „a Regaliſtis adhibitum, Adverſarium „noſtrum diabolum ſummo ſtudio totis„que viribus in perniciem noſtram in„cumbere; quippe qui nec viribus, quas „habet permagnas, nec artibus, qui„bus potiſſimum valet, ulla ratione „parcat.„

„Eſt illi (quod quidem magnus ob„ſervavit Gregorius) duplex in ſacris „literis nomen, nam Leo vocatur, & „Draco dicitur. Leo eſt, quia devo„rat, Draco quia decipit, utrumque „nos

„nos cum in Galliis, tum extra Gallias, Sæc. XVII.
„quod arduo satis molestissimoque ex- A. C. 1682.
„perimento tristissimis istis temporibus
„edocti sumus. Hic enim Leo iste ad-
„versus nos tremendum rugit, fauces
„aperit, dentes stringit, ingentem de
„nobis stragem edit: Romæ vero
„Draco sibilat, multiplices se torquens
„in giros, totumque in nos, quod ge-
„rit intra viscera virus, evomit.

„Hic nos tanquam nimio studio Apo-
„stolicæ sedi addictos, maximeque Ca-
„tholicos ad internecionem Leo prose-
„quitur. Illic vero nos ut Vobis reli-
„gione minus, quam necessitate dedi-
„tos, ac heterodoxis nescio quibus so-
„cietate conjunctos, omni Vestro præ-
„sidio destituere, invisosque efficere to-
„tis viribus ac nervis Draco contendit.
„Hic Episcoporum agmina commovet,
„ut Vos (si Petrus sinat) in ordinem
„redigat, Illic vero, quia Vestra di-
„gnitas in tuto est, chariſſima vobis
„capita per fraudem & insidias quærit
„elidere.„

„In Galliis Leonis furor equuleos
„parat, cruces erigit, exiliis nostris,
„fuga, ærumnis, cunctas Regni pro-
„vincias implet & terret: præterea
„universæ religioni bellum indicit, ho-
„mines impios & Satanæ traditos in
„interitum carnis, Sanctos habet: qui
„vero

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„vero ſancti ſunt, ex Eccleſiis elimi„nat, ac in vincula conjicit, monaſte„ria in popinas ac lupanaria commu„tat, virgines expellit, Sacerdotes peſ„ſumdat, ejectis Paſtoribus, ovibus „Chriſti lupos præficit. Quid plura? „Apoſtolicas literas, juſſiones, Cen„ſuras aut ſtulto ludibrio habet, aut „humana rabie conculcat. Denique „cuncta gerit, quæ Vos ad cito tor„quenda fulmina, ad Veſtram dignita„tem celeriter vindicandam, ad coer„cendam ſine morâ improbitatem, ad „tuendam ſumma feſtinatione innocen„tiam impellere, acuere, urgereque „debent.

„At Romæ Draco vaferrimus calli„diſſimusque trium annorum moris a„lias moras nectit. Hunc in ſuſpicio„nem adducit, illum variis artibus in „ſuas partes trahit, alios terret, alios „allicit, cunctos dolo capit. Ad hoc „nihil non pollicetur, nihil non menti„tur. Denique omnes machinas ad„hibet, ut de manu veſtra, Beatiſſi„me Pater, fulmen excidat, ut Eccle„ſia ſerviat, ut improbitas tuta ſit, ut „pietas & innocentia profanis impiorum „conatibus ſuccumbat.

„Sed ne diutius vetera, & quæ „ſunt omnibus perſpecta, commemo„rem, recentiora quædam, nec ita „nota

„nota perſtringam. Hoc ipſo tempore, Sæc. XVII.
„Pater Sanctiſſime, quo ad pedes San- A. C. 1682.
„ctitatis Veſtræ parvitas mea ſcribit,
„quinque ſunt hujus Diæceſis Parochi
„carcere concluſi: octoginta vero, quo-
„rum ſunt occupata obſignataque bona,
„non aliam profecto ob noxam, aliudve
„ſcelus, quam quia ſummo illo cæle-
„ſtique beneficio, Jubilæo videlicet à
„Vobis conceſſo, ad noſtram vero exi-
„guitatem miſſo deſtinatoque, per-
„ſancte uſi ſunt: quodque eorum non-
„nulli, quos error humanus fragilitas-
„que abduxerat, in ſe tandem reverſi,
„quidquid recedendo peccaverant, a-
„mare flendo deleverant, tantaque per
„illos dies Salutis induti ſunt virtute
„ex alto, ut a veſtra fide & obſequio,
„noſtraque Societate nullis terroribus,
„nullisque periculis divelli poſſe videan-
„tur. Denique quod eorum oves Pa-
„ſtorum vocem audientes, necnon exem-
„pla ſequutæ, tempore illo acceptibili
„cæleſtibus divitiis mirum in modum
„locupletatæ ſunt, ſedemque Apoſtoli-
„cam, unde opes illæ fluxere, ferven-
„tiori ſtudio, pietate atque honore pro-
„ſequuntur.

„Hoc vidit Tartareus Leo, nec tu-
„lit, cumque ſpirituales opes non poſ-
„ſet auferre, temporalibus rapaces un-
„ques injecit. Diripiuntur Eccleſiæ,
„ſpo-

Sæc. XVII. A. C. 1682. „ſpoliantur Paſtores, enecantur pau„peres, quorum quidem pauperum, „qui certe ſunt apud nos innumeri, to„tus ferme in Sacerdotum charitate „cenſus & vita eſt. Hanc crudelem „vicem veſtra manſuetudo, patientia, „benignitas repoſcebat? Hanc illam „ſpem injecerat, qui ad ſolemne de „tanta lite judicium impediendum „cuncta in Galliis e ſententia veſtra „factum iri pollicitus eſt?

„Sed quamquam acerbiſſima iſta „ſunt, omnique crudelitate plena, plus „tamen improbitatis ac nequitiæ vide„tur eſſe in illo, quem, ut diximus, „ubique ſpargunt rumorem; cujus pro„fecto ille artifex eſt, qui in ſacris lite„ris & mendax dicitur, & Pater men„dacii: me ſcilicet in his omnibus ne„gotiis nonniſi larvam eſſe, me incon„ſulto, me prorſus inſcio fieri, quid„quid his temporibus geritur. Etenim „ſi credendum eſt ſycophantis, & ca„lumniæ cuſoribus, Literis Apoſtolicis „debitum honorem non detuli, otioſus „omnino fui, Regaliſtis non obſtiti, „illicitis Epiſcoporum Conventibus non „interceſſi. Hæc ſi ita ſint, cur tam „diu fugio? cur tam diligenter lateo? „cur ubique paratas cruces invenio? „Denique cur alios timeo, qui timeri „poteram, ſi Belial quam Chriſti partium „eſſe maluiſſem? „Eſto

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Esto nihil fecerim, at multa pas-
„sus sum pro Christo, Ecclesia, pro
„Sanctissimis Canonibus. Hæccine
„quoque inficiabuntur? negabunt ne,
„cervicibus nostris institisse carnificem,
„atque in imagine cepisse, quod utinam
„in corpore nostro aliquando perficiat?
„Hæc est gloria nostra, cujus splendo-
„rem nullum mendacium obscurabit,
„quam nulla fraus, dolusque nullus aut
„minuere, aut nobis eripere poterunt.
„Hæc est gloria nostra, quæ nos cla-
„rissimis Christi Confessoribus adnume-
„rat, Sanctissimis Episcopis consociat,
„vobis ipsis Beatissime Pater, fœdere
„ac societate, quanta quidem inter
„Dominum & servum haberi potest,
„conjungit.

„At, inquiunt, ad cuncta, quæ
„præstiti adeunda, Dominus Favoritius
„me impulit, ejus opera & consilio in
„omnibus usus sum. Bene est, non
„poterant profecto res meæ gestæ no-
„biliori calculo comprobari. Nec e-
„nim potui cuncta non recte peragere,
„tam sapientem tamque rerum agen-
„darum peritum authorem secutus.

„Sed quamquam tam sapienti moni-
„tori aurem præbuisse maximæ mihi
„laudi verteretur, indebitam tamen
„laudem non aucupor, qui meam, si
„quam haberem, arbitrarer ut stercora

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ut Christum lucrifacerem: Favoritium „quidem colo, revereorque; at Favo„ritio nihil penitus debere me sentio, „nisi quantum a singulis Christianis de„betur homini, cujus sunt in Vos, in „Apostolicam sedem, inque universam „Ecclesiam ingentia merita.

„Aliud subjungam, Pater Beatiss„me, audacius forte liberiusque, sed „veniam, uti spero, audaciæ meæ Be„nignitas Vestra non denegabit. Sit „licet Favoritius vir usquequaque ma„gnus, licet illius industria, fidesque „Vobis spectatæ probatæque sint, quod „quidem singularis virtutis argumentum „& præmium est, etsi pietatem illius, „ingenium, solertiam Roma universa „atque omnes omnino boni demirentur, „quodque majoris est gloriæ (ut vult „Hieronymus) licet illum hostes Ec„clesiæ detestentur, cumque gladiis ne„queant, verbo interficiant. Denique „quamquam Favoritius ille sit, cui fi„deles omnes plurimum de Vestra in „illum Benignitate confidentes sublimio„rem gradum, amplioresque honores „deprecentur, ac ne amplius Vestrorum „potius, quam suorum adversariorum „telis pateat, plenam dignitate securi„tatem exoptent. Quantus quantus sit, „tamen multo minor multoque inferior „iis est, quibus in negotio hoc toto „Au-

„authoribus usus sum, Quinam vero „sint illi? Vos Pater Sanctissime, Pau- „lus, Christus. Sæc. XVII. A.C. 1682.

„Docuit me Christus cum verbo, „tum exemplo pastoris munus esse, pro „ovibus animam ponere. Monuit me „Paulus, depositum ut custodirem. „Vos ipsi jussistis, prælia Domini ut „præliarer, utque fortiter in statione „tam sancta permanerem. His duci- „bus, his Authoribus movendum re- „gendumque me tradidi. Favoritio „nec notus sum, nec ille mihi. Certe „nullas unquam ad illum literas misi, „ab eo nullas accepi, ita me Deus „adjuvet.

„Post confutata protervi calumnia- „toris mendacia liceat, Pater Sanctiss- „sime, majus nostrum, imo totius Ec- „clesiæ vulnus summo Medico aperire. „Cum magno apud omnes bonos odio „laborare sese intelligerent Patres So- „cietatis Jesu, propter nefariam illam „Probabilitatis doctrinam, nuper a San- „ctitate Vestra magno fidelium plausu „damnatam, ut eam a se invidiam, mi- „nime tamen mutata sententia, depelle- „rent, sanxere in ultimo suo generali „Conventu, opinionem illam, quæ pro- „pius ad verum accedere videretur, ut „plurimum esse sequendam. Quo pro- „fecto Decreto non tam veritati consu-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„litur, quam Ecclesiæ illuditur, quam „sancta Sedes irridetur, quam erroni „latibulum securitasque paratur.

„Hærendum, inquiunt, ut pluri„mum sententiæ probabiliori. Cur non „semper? quod ratio suadet: quod sancti „Patres admonent, quod canones præ„cipiunt. Cur non semper? cum omnes omnium fere Sanctorum Patrum paginæ „clament: in dubiis tutiorem partem esse „sequendam? an aliquando peccare san„ctum est? an quandoque perire tutum? „an Christus ut plurimum tantum est „veritas? mavultque identidem videri „& esse probabilitas? Videtur ut pluri„mum istud Semiarianorum alterum Ho„miusion, totum videlicet ad fallendos „incautos, & fraudem occultandam „compositum.

„Fas, inquiunt, interdum esto, ne„fas ut plurimum ex sententia minus „probabili quidpiam aggredi. Vere de„fecerunt scrutantes scrutationes. Quid „est, quod dixisti, o infelix astutia! o „sententiam necessitate confusam! (ut „ait Tertullianus) quod negatur, præci„pitur: quod licet, prohibetur: Cur fæ„pius duntaxat persequaris, quod sem„per quærendum sit? quomodo quod nun„quam fieri licet, interdum rite feceris?

„Sed quæ res tandem sequendi re„spuendique opinionem probabiliorem „tem-

„tempus præfiniet? Illa videlicet, to- Sæc. XVII.
„ties locum habebit ſententia veriſimi- A.C. 1682.
„lior, quoties res erit cum ruſticis, ope-
„rariis, bajulis, ancillis, & id genus
„mulierculis, quarum ſunt leviſſima
„nulliusque ponderis, & (quod caput
„eſt) nihil ad Societatem pertinentia
„negotia. Contra vero, quod minus
„probabile cenſebitur, id Probabiliſtæ
„ſequentur, unde magnum ſibi com-
„modum obventurum, aut grave peri-
„culum metuendum erit. Verbi gra-
„tia, ſi orta de Regalia gravis contro-
„verſia fuerit, certentque invicem, il-
„linc quidem gens potentiſſima, opibus,
„honoribus, aliisque beneficiis aſſen-
„tientes cumulans, adverſantes vero
„nullo non pœnarum genere afficiens:
„hinc autem ſancta Sedes futura tan-
„tum bona promittens, ac lentis fulmi-
„nibus parum (ut incredulis videtur) me-
„tuenda; tum liceat Jeſuitis valedicere
„veritati, ſibique in ſinu Probabilitatis
„perfugium & armamentum quærere.

„Obtineat opinio probabilior apud
„infimæ notæ Jeſuitas plebemque, ut
„ita dicam, Societatis, regendis tenuio-
„rum conſcientiis mancipatam, & evan-
„gelizare pauperibus miſſam. Liberum
„vero ſit ab ea recedere iſtius ſacræ
„gentis Proceribus, quibus ſors & glo-
„ria eſt ſtare ſemper ante Reges & Præ-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ſides. Non loquatur in iſtis Spiritus „veritatis, libentius in Aula Spiritus „Probabilitatis auditur.

„Hæc placita, aut monſtra verius „Conventus ille parturiit, Beatiſſime „Pater, nec veriti ſunt errorem illum „lege ſancire, cum in ipſa Urbe Roma, „ubi omnis error configitur, tum ſub „oculis Sanctorum Petri & Pauli, qui „fuerunt ſuntque maximi Præcones, „aſſertoresque veritatis. Tum denique „audiente ſpectanteque Innocentio Un„decimo, per quem eſt probabilitas af„flicta, per quem eſt (ut ſperamus) ju„gulanda.

„Sed adeo ita facere non ſunt ve„riti, ut maxime tali loco, talibusque „teſtibus Decretum iſtud edere callidi „homines quæſierint, ſtuduerintque, „ut ſi quando in impium dogma pietas „erudita inſurgeret, hac ſtatim excu„ſatione occurrerent, carere haud „dubie omni reprehenſione, quod Ec„cleſia Romana, quæ eſt veritatis fir„mamentum, quodque Innocentius XI. „tantus Cenſor vidiſſet, nec arguiſſet. „Sed erravit iſtorum hominum terrena „animalisque Sapientia, non feret pro„fecto, non feret Innocentius XI. Ur„bem Romam dehoneſtari tali partu, „nec ſuum Pontificatum pollui tali „probro.

„Do-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Doctrinas istas peregrinas, ut vocat Apostolus, cum palam profitean„tur Patres Jesuitæ, tum Academias „omnes, tum omnia Clericorum semi„naria impetu facto occupant. Inva„sere nuper Principis jussu, ac novo „quodam productæ extensæque Rega„liæ jure Academias hujus Regni per„multas, & in his percelebrem illam „Tholosanam. Idque agere ausi sunt „inconsulta sancta sede; cum tamen „Academiæ istæ omnino Pontificiæ sint, „nec minoris Vestræ Ecclesiæ referat, „Doctores scholis, quam Pastores Ba„silicis præficere, scriptum est enim: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos. Alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, ad opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi.* „Tantum autem ex antiqua illa Acade„miarum vindicatione omnes boni ce„pere doloris, ut nemo eorum sit, qui „non lugeat, quique tacite (neque „enim palam licet) Apostolicæ Sedis fi„dem adversus injuriam hanc tantam „non deposcat.

„Occupatis hostili more Academiis, „castra movent in Seminaria (nam hoc „quoque cætus Romanus censuisse di„citur) nec dubium est, quin primum „omnium expugnandum sit Apamien„se. Cætera deinde nullo negotio subi„gentur.

Sæc. XVII A. C. 1682

„gentur. Quid enim hodie non obti-
„nent Jesuitæ Aulæ servientes, seu po-
„tius imperitantes. Eritque ista tum
„inventæ Regaliæ, tum propugnatarum
„adversus sanctam sedem fictitiarum
„Ecclesiæ Gallicanæ libertatum amplis-
„sima optatissimaque merces.

„O miseram (cum istud contigerit,
„si tamen contigerit) & ærumnosam
„Ecclesiam Apamiensem, ut cæteras
„Gallicanas præteream. Etenim Se-
„minario nostro præpositi Jesuitæ, sta-
„tim Sanctissimam illam disciplinam,
„quam immensis laboribus Episcopus
„noster restituit, quamve Sanctitas Ve-
„stra Apostolico judicio comprobavit, la-
„befactabunt, penitusque subvertent.
„Nec aliud egregii Magistri Clericos e-
„docebunt, quam suas illas circa do-
„ctrinam morum portentosas opiniones,
„nuper a Sanctitate Vestra, atque a-
„lias ab Apostolica sede proscriptas.
„Denique id in seminario præstabunt,
„quod strenue gerunt in Academiis, ubi
„post Probabilitatem, cui stabiliendæ
„firmandæque præcipue Societas in-
„cumbit, nihil antiquius habent, quam
„ut supposititias Ecclesiæ Gallicanæ li-
„bertates (quæ Turris est Babylonica
„certe) adversus sanctam Sedem erectas
„foveant ac tueantur.

„Su-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

„Supereſt, Beatiſſime Pater, ut „quod ſuperius antea feci, iterum vos „etiam atque etiam rogem, ne ſinat „Sanctitas Veſtra libertatem Eccleſiæ „penitus interire, Religionem univer„ſam everti, Apoſtolicæ Sedis authori„tatem apud quosdam improbos pro „nihilo haberi, optimos viros, qui Vos „præcipua fide ac veneratione proſe„quuntur, diutius opprimi, utque tot „malis ſolemni de iſta controverſia ju„dicio feſtinet occurrere.

„Poſtulat hoc, Beatiſſime Pater, „non ſolum Veſtræ dignitatis ratio, tot„que optimorum virorum ſecuritas, ve„rum etiam ipſorum Regaliſtarum alio„quin deſperata ſalus. Subvenite illis „ſalubri paternaque increpatione, ut „non impleant peccata ſua ſemper, neve „perveniat ira Dei ſuper illos ad finem. „Etenim quoniam ipſis manus Veſtræ „hucusque pepercerunt, incidunt quo„tidie in manus Dei viventis; quod „quam horrendum ſit, Apoſtolus edo„cet. Porro Regaliſtarum miſerrime „pereuntium, incidentiumque in ma„nus Dei innumera ſunt exempla, San„ctiſſime Pater, unum tantum illud„que recentiſſimum Sanctitas Veſtra „non gravetur audire.

„Eſt quidam Jeſuita nomine Mei„nier Patri Confeſſario perſamiliaris,

Sæc. XVII. A. C. 1682. „qui ampla & pinquia beneficia novo „illo Regaliæ jure aliquot suis Nepoti„bus impetravit, Horum Nepotum „qui videbatur præcipuus, Canonicus „Tholosanos effectus, eam vivendi ra„tionem instituit, quæ cæteris fere om„nibus Regalistis communis est. Inter „cætera, quibus scatet, vitia, Pseudo„Canonicus insano ludendi furore labo„rat, totus in aleam incumbit, in illud „baratrum omnes suas facultates, om„nes beneficii fructus, non perceptos „modo, sed in multos annos percipien„dos, denique quidquid habet, quid„quid non habet, projicit. Hinc ad „æs alienum convertitur, quo cito præ„paratus in maximas angustias redactus „est. Instat creditor, fames urget, „paupercula Mater inopiæ subsidium „postulat. Torquet vero, cruciatur„que imprimis semper crescens, & ex „ipsa paupertate, qua saltem domari „debuerat, ampliores vires capiens in „aleam flagitiosa propensio, quæ cuncta „hominem ita turbant, agitant, mu„tant, ut cum alias esset ingenio non „pœnitendo, stipis factus est inops. „Oberrat tristis, anxius, cogitabundus, „nusquam sibi constat, nusquam illi „quies, rarus illi, aut nullus, vel cum „colluforibus sermo.

„Ita

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Ita compositus, ita factus, iter in „patriam instituit, non quia melius in „patria futurum erat, sed quoniam ipsi „nunquam bene est. Transiens per Al„biam civitatem, quæ triginta circiter „milliariis Tholosa distat, ibique dies „aliquot demoratus, rem totam, siquam „habebat, ludendo dilapidat. Paucu„lam deinde pecuniam mutui specie ab „amicis emungit; hac quoque statim „amissa tantus dolor insedit animo, tan„tusque furor mentem exagitat, ut nec „aliorum consortium ferens, nec sui „ipsius patiens domum in cubiculum „confugerit. Quidquid ibi egerit, se„cumque dixerit, solus novit, qui cun„cta novit.

„Certe in eo, quo se clauserat loco, „repente sclopeti fragor auditur, ac„curritur illico ab iis, qui proxime ad„erant, intrant cubiculum, circum„spiciunt hominem. O furorem! o „scelus! invenitur miser humi porre„ctus, inversis oculis, distorto vultu, „sine motu, sine halitu, denique pror„sus exanimis. Erat illi frons multis „plumbeis glandibus trajecta, discus„sumque hac illacque cerebrum. Cun„ctis attonitis, dolentibus, paventibus „Prætor advenit, manuque ad cadaver „injecta de parricidio diligenter inqui„rit. Verum Jesuitæ, quorum est in „ea

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ea civitate, ut in cæteris omnibus sæ-
„cularis multa potestas, veriti, ne
„multum ea res cum ipsorum Societati
„invidiam, tum Regalistarum factioni
„dedecus & ignominiam conflaret, si
„unus e Regalistis insignioribus, si Je-
„suitæ Nepos, si Jesuitarum cliens &
„Assecla parricida sui diceretur, idque
„tabulis publicis constaret, omnem la-
„pidem movent, ut omnis ea de re actio
„quæstioque sopiatur. Itaque traditur
„sepulturæ Christianæ cadaver, cujus
„utinam anima non sit in inferno se-
„pulta.

„Mirum est, Pater Sanctissime, quan-
„tum mors illa timorem animis injece-
„rit. Hac de re nemo non loquitur,
„nemo non pavet, estque omnium co-
„gitatio & sensus, universos Regalistas
„maledictos esse in omni opere suo; a-
„lios aliter tamen misere disperire. Con-
„statque universos Galliæ Clericos, præ-
„ter eos, quibus Jesuistica Probabilitas
„omnem Dei judiciorum timorem adi-
„mit, ac infaustam conscientiæ securi-
„tatem conciliat, paratos esse fodere
„potius ac mendicare, quam infelicia
„ista beneficia inire, quæ quisquis ac-
„ceperit, induisse videtur maledictio-
„nem tanquam vestimentum.

„Hanc animorum præclaram ac plu-
„rimum commendandam affectionem,

„Bea-

„Beatiſſime Pater fovete, erigite, au- Sæc. XVII.
„gete illo ſolemni judicio, Decretoque, A.C. 1682.
„quod Gallia univerſa, Chriſtianiſſi-
„musque exoptat, quodque ego a Vo-
„bis, Pater Beatiſſime, poſtulo flagito-
„que per magnum illum Paſtorem o-
„vium, qui jam oſtium pulſat, repe-
„tens rationem villicationis noſtræ, qui
„Petrum formidantem increpavit his
„verbis: *Modicæ fidei quare dubitaſti?*
„qui fidem dedit, adverſus Eccleſiam
„portas inferi non prævalituras, ne
„quis putaret, licere ſibi portarum iſta-
„rum formidine cauſſam Dei deſerere,
„aut ſegnius tueri. Qui multo antea
„Prophetam Ezechielem ita monuerat:
Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael. Et audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaveris ei; neque locutus fueris, ut avertatur a via ſua impia, & vivat; ipſe impius in iniquitate ſua morietur: Sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit converſus ab impietate ſua, & a via ſua impia, ipſe quidem in impietate ſua morietur, tu autem animam tuam liberaſti. Per illum
„inquam, Paſtorem, Beatiſſime Pater,
„tam fidelem in promiſſis, tam poten-
„tem in auxiliis, tam terribilem in ju-
„diciis, Sanctitatem Veſtram precor,

„at-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„atque obteſtor, ut ſeipſam quampri„mum ſecuritati, & Eccleſiam libertati „reſtituat.

§. XVIII.

Ejusdem literæ ad Patrem Hiſpaniacum Jeſuitam Collegii Apamienſis Rectorem.

Sfondrat. Gall. vind. diſſ. 1. §. 8. p. 364.

Sub idem tempus crebro plurium, propriæque experientiæ teſtimonio innotuerat eidem Apamienſi Vicario, quod hujus Collegii Jeſuitæ aut Regis gratiam aucupaturi, aut illius indignationem veriti præſens Eccleſiæ ſchisma non ſine Pontificii interdicti contemptu plurimum foverent, quocirca præfatus Vicarius ad Patrem Hiſpaniacum Collegii Apamienſis Rectorem has transmiſit literas: „Quia veri, legiti„mique Paſtores non poſſunt non inti„me commoveri, cum eorum, quos „paſcendos ſuſceperunt, culpas erro„resque ſpectare coguntur, ita argu„mentum acerbiſſimi doloris mihi eſt, „quod experiar pergere Paternitatem „Veſtram, ejusque in Collegio Apa„mienſi ſocios, Romanæ ſedi obluctari, „nec velle obſtinatæ in illam contuma„ciæ finem imponere. Enim vero in„gens animi afflictio, quam ex veſtra „cæcitate percipio, illa eſt, quæ mihi „cala-

„calamum in manus præbet, compel- „litque vobis ante oculos ponere gravi- „tatem inobedientiæ, qua mandata „ſummi Paſtoris obſtinate hactenus re- „ſpuiſtis. Vereor equidem, ne operam „perdam, nec aliud hiſce meis literis „profecturus ſim, quam ut peccatum „peccato addatis, intellecta videlicet, „nec tamen obſervata veritate: ſi enim „auſi eſtis Eccleſiæ caput viſibile, ejus- „que voluntatem contemnere, vobis „tam enixe, & tanto cum apparatu in- „ſinuatam; qua ratione polliceri mihi „poſſum, vos monitis auſcultaturos ſim- „plicis Religioſi, quique inter ærum- „nas & exilia vitam ægre occulteque „ſuſtentat, ut perſecutiones effugiat, „quas contra illum vos concitaſtis? „Cæterum utcumque res cadat, & li- „cet votis meis effectus non reſpon- „deat, nec vos inducere ego poſſim, „ut ſcandala reparetis, quæ veſtra culpa „in Eccleſiam Apamienſem induxiſtis, „quæque illam hodiedum conficiunt; „conſequar illud ſaltem, ut mundus „totus intelligat, me nihil penitus o- „miſiſſe, quo vos ad officium frugem- „que reducerem. Et vero quis novit, „an Chriſtus mundi Salvator quique „nonniſi modico ſputo lumen cæco re- „ſtituit, quis, inquam, novit, an ad „animæ veſtræ curandam cæcitatem „ope-

Sæc. XVII. A. C. 1682

„opera mea, hoc est, vilissimo instru-
„mento uti velit, quo magis divitias
„gloriæ suæ ostendat, absolutamque il-
„lam potestatem, qua omnium cordibus
„dominatur? Et vero nullum mihi gau-
„dium majus evenire posset, quam ut
„agnita tandem veritate ac errore de-
„posito, quo tenebamini, cum cæco illo
„Evangelico dicere possitis: *Cæcus cum*
„*essem, nunc video.* Ah nimium felices
„preces & monitiones meæ, si efficere
„possent, ut vos errorum vestrorum se-
„rio pœniteret; tunc enim mihi coram
„Deo gloriari liceret, quod fratrem
„meum lucratus essem, eumque in
„viam veritatis, a qua aberraverat, re-
„duxissem. „

„Hæc sunt, R. Pater, sincera erga
„vos animi mei sensa, de quorum ve-
„ritate si aliqua vos pulset dubitatio,
„testimonium moderatio & patientia
„illa perhibebunt, quibus contemptum
„excepi, quo Decreta mea ludibrio ha-
„buistis; sed ego malui vobiscum cha-
„ritate & lenitate, quam vindicta ex-
„periri. Nec contentus vos generali
„& cum Clero universo admonitione
„complecti, precarique, ne funesto schis-
„mati faces subderetis, quo Ecclesia
„nostra miserrime inflammatur, pri-
„vata quoque monita adjeci, & vos
„nominatim flagranterque rogavi; ac

„cum

„cum prima nihil proficerent, plura & Sæc. XVII.
„plura identidem ſuggeſſi, duosque in- A. C. 1682.
„tegros annos rogando minandoque in-
„ſumpſi, nullumque finem feci vos il-
„lius obedientiæ admonendi, quam Ec-
„cleſiæ debetis: & tamen ſi quis in
„mentem reducat, quantum hac chari-
„tate abuſi fueritis, ſincere fatebitur,
„indignos vos fuiſſe, quibus tantum
„charitatis & indulgentiæ impendere-
„tur; nam eodem tempore, quo Re-
„galiſtæ horrori & abominationi omni-
„bus erant, ſecuri apud vos, veſtris-
„que in ædibus morabantur, nullo a-
„nathematis metu, quo a ſancto No-
„ſtro Antiſtite perculſi fuerant. Cum-
„que venerabiles illius cineres tumulo
„adderentur, Regaliſtæ ex veſtris ædi-
„bus collegioque erumpebant, ſacras
„exequias, piosque fidelium luctus,
„quibus Sanctiſſimo Præſuli parenta-
„bant, profanis precibus gaudiisque
„turbaturi, tantumque abfuit, vos iſto-
„rum hominum ſacrificia pro profanis
„impiisque habuiſſe, ut potius gloriæ
„adſcriberetis, cum pluries in veſtris
„Eccleſiis, invitantibus vobis, ſacri-
„lege litarent, ut adeo ſine injuria dici
„poſſit, funeſtum hoc ſchisma apud
„vos natum, educatumque, veſtrisque
„in ædibus aras diſcordiæ excitatas
„eſſe; & tamen hæc omnia, quibus

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ſanctiſſimas Eccleſiæ leges defædaſſis, „præludia tantum pejorum fuere, quæ „poſtea a vobis agitata ſunt: ſi enim „veritatem fateri volumus, cui tandem „uſurpatam ab Illuſtriſſimo Archiepiſco„po Tholoſano Apamienſis Eccleſiæ au„ctoritatem, acerbiſſimam perſecutio„nem in nos excitatam, & mille alias „calamitates, quæ hanc noſtram Diœ„ceſin inundarunt, cui, inquam, hæc „omnia mala niſi Societati veſtræ ad„ſcribemus, immenſoque deſiderio, „Diœceſin hanc noſtram Regaliæ ſub„dendi, vitamque regularem, quæ in „hac Eccleſia obſervatur, penitus de„lendi? Plane Pater la Chaiſe id du„dum animo conceperat, crediditque „nunquam opportunius deduci in opus „poſſe, quam Eccleſia Apamienſi ſuo „Paſtore viduata; hunc in finem Vicarii „Generales, quos Capitulum elegerat, „in carceres detruſi, Canonici Refor„mati exilio proſcripti, alius denique „Vicarius Generalis a Tholoſano Archi„epiſcopo ſubmiſſus, ut videlicet per „tot machinas tandem in manus ex„communicatorum Eccleſia noſtra de„poneretur. Hujus Vicarii ſacrilega „intruſio nihil aliud effecit, quam ut „Clerus totus miſerando ſchismate ſcin„deretur; quippe aut revereri amplecti„que oportebat uſurpatam poteſtatem, „aut

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„aut perſecutionibus ſubjacere, quas „contempti vindicta excitaſſet; quam„vis non defuerint quamplures Ordinis „Eccleſiaſtici, qui maluerint & bono„rum jacturam, & libertatis facere, „quam verum legitimumque Paſtorem „deſerere, aut qui animo erant minus „ærumnarum tolerante, non prius in„truſum admiſere, quam carceribus „exilioque propoſitis. Soli vos Regu„larium fuiſtis, qui Fortaſſini deſiderio „flagrare viſi eſtis; hinc ut primum „Apamiis comparuit, vos illius auctho„ritatem primi agnoviſtis, vos obedien„tiam juraſtis, quippe qui probe intel„ligebatis, illi nomen Vicarii Genera„lis, vobis auctoritatem & Dominatum „in Diæceſin univerſam fore. Eodem „quoque momento, quo ille Apamiis „viſus eſt, ſex e veſtris Patribus Con„feſſionalia occuparunt, tantoque im„petu in ſacras haſce functiones involare „obſervati eſtis, ut nemo non crederet, „vos tanta feſtinatione velle damna & „ſolitudinem veſtram præteritam com„penſare, quando videlicet expiatio „animarum interdicta vobis fuerat. „Tunc ergo omnes, ac etiam obſtina„tiſſimi peccatores ad veniam admitte„bantur, & ſanguis Redemptoris, tam „caute olim ab Epiſcopo noſtro ſanctæ „memoriæ adminiſtratus, nullo pror-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ſus diſcrimine delectuque in obvios
„quosque fundebatur. Regaliſtæ ipſi,
„quamvis anathemate percuſſi denun-
„tiatique, pacem conſcientiæ, quam
„flagitiis amiſerant, privilegiis indul-
„gentiaque veſtra reperturos ſperabant;
„& vero abſolventibus vobis pacem re-
„pererunt, ſed fallacem miſeramque,
„nec minus recipienti inutilem, quam
„funeſtam offerenti, quæque id tantum
„effecit, ut peccatores ſemper magis
„magisque obſtinarentur, ſenſumque
„omnem ac dolorem conſcientiæ amit-
„terent, quo uno ſanari revocarique ad
„frugem poterant; per hæc omnia mor-
„feræ plagæ ſunt Eccleſiæ Apamienſi
„a vobis infligtæ, & nemo fere eſt,
„qui non id ingenue agnoſcat; quippe
„non id tantum agitis, neque hoc ſolo
„contenti eſtis, ut alieni intruſique Pa-
„ſtoris vocem audiatis, ſed etiam or-
„dinem ac diſciplinam illam deletis,
„qua Apamienſis Eccleſia ante alias in
„Gallia floruerat, eratque nuper admi-
„rationi; unde eſt, ut Societas, quam
„cum Regaliſtis, noſtræque auctorita-
„tis uſurpatoribus contraxiſtis, vos om-
„nibus bonis exoſos reddat, inſtarque
„filiorum, qui materna viſcera arrodant,
„ignemque diſſenſionis ac diſcordiæ ſinu
„ſuo circumferant foveantque. Sed &
„illud delictum ac pertinaciam veſtram
„exag-

„exaggerat, quod videlicet recordari Sæc. XVII.
„adhuc liceat, Epiſcopum noſtrum glo- A.C. 1682.
„rioſæ memoriæ, quamvis, quod de
„Moyſe legimus, omnium hominum
„plane mitiſſimum, nihilominus ob ſi-
„mile delictum tres e Societate veſtra
„Patres anathemate percuſſiſſe, Cælo
„quoque, ut vos ipſi ſcitis, contem-
„ptum vindicante: ac utinam illius
„pœna exemplo vobis fuiſſet, ut ſaltem
„dicere de vobis liceret, quod olim
„de ſchismaticis ſui temporis Cypria-
„nus: *Qui Chriſto non crediderant Sacer-
dotem facienti, credere poſtea incipiunt
Chriſto Sacerdotem vindicanti.*

„Cæterum tantum abeſt, vos tam
„formidando iræ divinæ exemplo ab-
„ſterritos eſſe, atque ad animum re-
„duxiſſe, quo apud Deum loco ſint,
„qui voces legitimi Paſtoris audire re-
„cuſant, ut potius conſideranti mihi,
„quam ex priſtinis moribus nihil muta-
„veritis, quantoque contemptu Ro-
„mani Pontificis Brevia exceperitis,
„vereri liceat (id quod ſine intimi do-
„loris ſenſu proferre non poſſum) vos
„ex eorum numero eſſe, qui in peccatis
„obdurantur, quique de malo in pejus
„ſemper proficiunt; eo enim audaciæ
„provecti eſtis, ut non ſolum Epiſcopi
„Apamienſis monita ludibrio vobis fue-
„rint, ſed etiam Principis omnium Epi-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ſcoporum, ſupremique Eccleſiæ Pa„ſtoris ac Vicarii Jeſu Chriſti monita „vocesque pari contemptu acceperitis; „quoties enim ne funeſto huic ſchis„mati vos implicaretis, neve Thole„ſani Archiepiſcopi auctoritatem in Ec„cleſiam Apamienſem dominatum uſur„pantis agnoſceretis, non Patris tan„tum affectu monuit, verum etiam ju„dicis ſeveritate prohibuit, majorem „Excommunicationem comminatus? „viciſtis tamen, & a ſententia vos dimo„vendos non preces Romani Pontificis, „non minæ quidquam profecere. Utque „delicti veſtri ac pertinaciæ magnitudo „tegeretur ſaltem, cum deleri non poſ„ſet, illud artificii excogitaſtis, ut pa„lam paſſimque ſpargeretis, Breve Apo„ſtolicum confictum fuiſſe ſuborna„tumque.„

„Cumque Romani Pontificis Soli„citudo hunc quoque prætextum vicif„ſet, datis ad Provincialem veſtrum „authenticis Bullæ ſuæ copiis, num „tot tergiverſationum, productæque in „longum contumaciæ tunc ſaltem vos „puduit? imo pertinaciam auxiſtis, „ipſo Provinciali veſtro delicti com„plice, & apud Senatum Tholoſanum „Pontificem Romanum deferente, ac „velut Patriæ hoſtem, Regnique Gal„lici turbatorem accuſante.

„Nihil

„Nihil ergo mirandum, ſi, cum ta- Sæc. XVII.
„les ſint, qui Societatem veſtram gu- A. C. 1682.
„bernant, ii quoque, qui ab eorum
„nutu exemploque pendent, iisdem
„moribus, iisdemque exemplis imbuan-
„tur. Id nuper apparuit in Rectoribus
„Apamienſis Collegii, ut juventute im-
„prudentibus, ita Majorum imitatione
„præfervidis inconſultisque; ii ergo
„non contenti apud diſcipulos ſuos me-
„moriam Antiſtitis Apamienſis deſpi-
„cabilem reddere, temeritatem ſuam
„eo usque perduxerunt, ut ſeditio-
„ſis de Romano Pontifice colloquiis, &
„contemptum ſpirantibus, ſacram illius
„auctoritatem (quam naturali quadam
„veneratione fideles omnes reverentur)
„deflorare haud erubeſcerent. Scio
„equidem magnitudinem criminis par-
„tim fervore & imprudentia ætatis,
„partim Seniorum exemplis, quibus
„ſeducti illi ſunt, utcumque elevari
„poſſe; ſed tamen neque illud negari
„debet, Deum nec ætate, nec impru-
„dentia cohiberi ſolitum, quo minus in
„hujusmodi delicta ſevere non animad-
„vertat, id quod exemplo patuit pue-
„rorum Eliſæum Prophetam irriden-
„tium.„

„Enim vero, mi Pater, expecta-
„bant omnes, ut quæ a Patribus hujus
„Provinciæ perperam geſta fuerant,

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„Societas veſtra improbaret, retracta-
„retque, culpa in paucos privatosque
„revoluta: Verum ſpes iſta fefellit, nam
„quæ vos improbe deſignaſtis, tantum
„abfuit ab aliis eſſe damnata, ut po-
„tius Societas tota nihil magis cura-
„verit, quam ut tam indignis auctori-
„tatem præſtaret, palamque faceret,
„non aliquorum tantum membrorum,
„ſed corporis totius hanc pervicaciam
„morbumque fuiſſe. Et ipſe quoque
„Provincialis veſter cum Archiepiſcopo
„Tholoſano certare viſus eſt, uter ma-
„gis alterum ſuperaret contemptu Pon-
„tificis. Sed & qui in Societate annis
„& auctoritate aliis præſtabant, cum
„de Vicario Chriſti ſermo incideret,
„pari cum juvenibus immoderantia
„loquebantur, adeo, ut, niſi apud ple-
„rosque præ veſtris exemplis honeſtas
„fuiſſet, & Apoſtolicis brevibus, quæ
„pro Regalia Romanus Pontifex dede-
„rat, illuſum eſſet, & duo Sanctiſſimi
„Epiſcopi pro hæreticis habiti, quos
„tamen idem Pontifex præclariſſimus
„encomiis exornaverat. Denique adeo
„palam nulloque pudore Societatis ve-
„ſtræ Patres bellum indixere Vicario
„Chriſti, ut nemo non dubitaret, vos
„ob damnatam Romæ Theologiam ve-
„ſtram moralem, confixosque Societa-
„tis auctores, vindictam hac ſaltem via

„mo-

„molitos esse. Expavit Gallia tam in- Sæc. XVII.
„dignam agendi rationem, tamque a- A. C. 1682.
„lienam a spiritu vestrorum fundato-
„rum; & quamvis jam alias omnium
„animi offensi essent, quod viderent in
„Societate vestra, quæ in Christianis
„dogmatibus imbuendæ Juventuti a-
„perta fuerat, scribi docerique tam cor-
„ruptos, sacrisque Evangeliis adversos
„morum aphorismos; imo qui purio-
„rem doctrinam amplecteretur, sævis-
„sima persecutione a vobis pulsari; ni-
„hilominus tamen cum tanta cum pom-
„pa apparatuque fidelitatem & obe-
„dientiam erga sedem Apostolicam o-
„stentaretis, nemo non credidit, vos
„hujus reverentiæ memores privatos
„erga Magistros vestros affectus impe-
„rio Romani Pontificis submissuros, etsi
„hactenus tam flagranti studio menda-
„ciis patrocinati eratis, id ex incon-
„sulto potius Zelo, quam contemptu
„proveniisse. Nunc vero postquam pa-
„lam ostendistis, nullo apud vos loco
„esse Romani Pontificis jussa, quam,
„rogo, sententiam de vestra Societate
„homines ferent, quando vident, eam
„nunc in hanc, nunc in illam partem
„rapi, seque ubicumque majus lucrum
„& commoditas fuerit, tempori ac fa-
„voribus accommodare, eamque au-
„ctoritatem, quam aliquando ad cælos

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„que extulerant, jam depositam velle „abrogatamque? Me quod attinet, ve„niam dabitis, si ingenue fatear, cum „turbas & discordias cogito a vobis in „Ecclesia excitatas, & illas inter secre„tas preces gemitusque Deo meo ex„pono, vehementer vereri, ne vatici„nium Sorbonicæ scholæ de vobis com„pleatur; quando videlicet rogata, an „recipi in Gallias Societas vestra debe„ret? Vestro instituto regulisque ma„ture examinatis, tunc temporis cum „nullo privato affectu ducebatur, nul„lamque rationem habebat, ob quam „odio vos prosequi aut amore deberet, „in hanc sententiam prorupit: *Hæc So„cietas videtur pacis Ecclesiæ perturbatrix, „& magis in destructionem, quam ædifi„cationem.*

„Et vero quid timeri non debet a „corpore tam vasto, tam præpotenti, „ut vestra Societas est, & cujus uni„cum studium est, Principes ac Magna„tes hujus Sæculi sibi devincire, vitam „ex regulis mundanæ politiæ pruden„tiæque instituere, & nihil non legiti„mum ducere, quidquid ex opinionum „probabilium indulgentia Societati am„plificandæ servire potest? & plane ne„gari haud potest, probabilium opinio„num beneficio quamplurimos prætex„tus & colores vobis obvenisse obve„landæ

„landæ pertinaciæ & inobedientiæ ve- Sæc. XVII.
„ſtræ; imo cum illæ non ſolum gravi- A. C. 1682.
„ſimas quoque culpas excuſandi virtute
„polleant, verum etiam in pulcherri-
„mas virtutes transformandi, nullus
„dubito, perſuaſum vobis eſſe, quanto
„magis obſequium Romano Pontifici
„abnuitis, tanto perfectius vos Regi
„obedire, perinde acſi ignorare debea-
„tis, contra Decreta & Conſtitutiones
„Eccleſiæ non licere Principibus Sæculi
„obtemperare, ac præſertim in ea cauſ-
„ſa, in qua nemo neſcit Regis Chriſtia-
„niſſimi pietatem a duobus poſtremis
„Confeſſariis, qui illius conſcientiæ mo-
„derabantur, eſſe circumventam. Quodſi
„tamen fidelitatis veſtræ in Principem
„fuit, contra Pontificis Romani repe-
„tita Decreta Regaliam tueri, quid rogo
„eſt cauſſæ, ut vos fidelitatis hujus
„Romæ pudeat? Nihil enim Romæ Pa-
„tres veſtri ardentius curant, quam ut
„Romano Pontifici perſuadeant, Jeſui-
„tas, qui in Galliis commorantur, in-
„noxios eſſe, nec ſe huic cauſſæ um-
„quam implicaſſe. Hæc, mi Pater,
„tam omnibus ſunt nota, ut jam nemo
„amplius dubitet, vos ſpiritu erroris
„ac mendacii agitari, cujus enim cer-
„tiſſima nota eſt pro temporum, loco-
„rum, & circumſtantiarum varietate
„ſententiam mutare. Vos præcipui &
„ar-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

„ardentissimi Regaliæ Promotores estis, „idque tam notum & vulgatum est, ut „nemo id ignoret. Vos primæ faces „& auctores ejus schismatis, quo Ec„clesia nostra tanto jam tempore con„flictatur, idque tamquam egregium „facinus gloriæ vobis ducitis. Vos de„nique non alia magis ratione apud Re„gem effeciſtis, ut in plerasque hujus „Regni Universitates admitteremini, „quam quod nimio & indefesso studio „Regias partes sustinendi, Pontificis „gratia excideretis, & tamen audetis „interim Romæ Pontifici persuadere, „nihil a vobis contra Apostolicæ Sedis „Decreta, nihil contra reverentiam ei „debitam agitatum esse. Quid est hoc „aliud, mi Pater, quam velle primam „culpam majori adhuc flagitio non tam „tegere, quam cumulare, & quo pœ„nam evadatis inobedientiæ ac rebel„lioni vestræ debitam, non erubescere „Deo, & Spiritui Sancto in ejus Vica„rio mentiri, perinde ac sicut istum de„cepistis, ita & illum decipere liceret, „cui tamen omnia secreta cordis, ar„canæque etiam cogitationes apertæ & „manifestæ sunt

„Hujus ergo tam districti Judicis æ„quitatem, si vobis ad mentem revo„care otium esset, intelligeretis utique, „quantum vestra interſit tandem ad me„liorem

„liorem frugem redire, ac vehementi „timore concuti, ne is cauſſam Eccle- „ſiæ aliquando ſuſcipiat, vindicetque „Vicarii ſui contemptum, & vos tan- „quam vaſa ignominiæ quæque domum „Dei profanant potius dehoneſtantque, „quam ornant, cum faſtidio rejiciat. „Hæc ſunt, mi Pater, inobedientiæ & „pertinaciæ veſtræ, niſi illam abrum- „patis, funeſti effectus, quosque vobis „ante oculos ponere animus mihi fuit, „ne videlicet argui aliquando poſſem, „partibus officii mei defuiſſe, utque ma- „jori cum fiducia uſurpare poſſem illas „Apoſtoli voces: *Conteſtor vos, quia „mundus ſum a ſanguine veſtro; non enim „ſubterfugi, quominus annuntiarem omne „conſilium Dei vobis,* Si ergo in præſen- „tibus literis meis acrius forte vobis- „cum locutus ſum, quam alioqui ge- „nius meus ferat, cogitate, non id a „me factum alio fine, quam ut juſta, „& delicto veſtro par ſeveritas eum tri- „ſtitiæ ſenſum in vobis produceret, quæ „eſt ſecundum Deum, quæque in pec- „catoribus mater eſt veræ pœnitentiæ; „utque neceſſitate ultima Eccleſiæ re- „media in vos experiendi. Hæc unica „cauſſa fuit, ob quam non ea vobiscum „lenitate agere potui, qua alioquin „optaſſem, atque utinam liceret vobis „intimas animi mei fibras penetrare, „vide-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A. C. 1682. „videretis nulla me contra vos indigna„tione, aut desiderio vindictæ permo„veri, nec persecutionibus, quas in „me excitastis, quidquam illius chari„tatis minutum esse, quam Pastoralis „a me Dignitas exposcit; si enim odio „& vindicta omnes Christiani prohiben„tur, quanto magis Sacerdotes, pri„mique Jesu Christi Ministri, quos glo„riari oportet, ac intimo gaudio per„fundi, quoties *digni habiti sunt pro no„mine Christi contumeliam pati.* Quodsi „Deus tanto me beneficio affecit, quan„tum est pro ejus gloria privari liber„tate, ac vitæ periculum quotidianum „adire, quæ rogo, insania esset, fructus „tot laborum amittere, tamque indi„gnis profanisque affectibus cor incen„dendum præbere? Officium, quo de„fungor, est officium charitatis, amor„que ac Sollicitudo veri Pastoris etiam „ad errantes oves profertur, & tunc „quoque, cum virgam levat cæditque „immorigeras, non sine suspirio sensu„que intimi doloris id facit. Testor „Conscientiam meam, me ne charitati „quidem in vos defuisse, ipsique, qui „alioqui non æquis in me animis sunt, „fateri debent, nihil a me non lente „matureque peractum esse, omnique „passione procul. Delictum & inobe„dientia vestra cum publica essent, se„cre-

„cretis monitionibus curari non pote- Sæc. XVII.
„rant. Palam ergo vos monui, sed A.C. 1682.
„cum nihil proficerem, nec dignare-
„mini Constitutionibus meis deferre,
„ad Ecclesiam vos detuli: sed hanc
„quoque spreviſtis, cum videlicet per
„os visibilis sui capitis ad vos loquere-
„tur. Quid ergo supererat mihi, nisi
„videlicet delicti vestri complex esse,
„patique vellem, ut alii quoque exem-
„plo vestro perverterentur; quid, in-
„quam, supererat, quam ut infectum
„membrum a reliquo corpore separa-
„rem? atque utinam, mi Pater, hunc
„ictum, quem ego nonnisi invitus ac
„lacrymantibus oculis inferre cogor,
„declinaretis! Precabor interim Divi-
„nam bonitatem, ut ipsa verbis meis
„eam aspergat efficaciam, quæ tandem
„devicto pudore, quo tam multi ab-
„sterrentur, permoveamini, & deli-
„ctum vestrum agnoscere, & digna
„pœnitentia expiare; sic enim tam
„Christiano & heroico facinore scanda-
„lum abolebitis, quo tam multos of-
„fendistis, meque ineffabili gaudio per-
„fundetis, compensato dolore, quo ob
„pervicaciam vestram acerbissime con-
„fectus sum.„

§. XIX.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XIX.

Sententia de uſu ſcientiæ in confeſſione habitæ proſcripta.

Argentre Coll. jud. t. 3. p. 354.

Vulgabatur a quodam Doctore ſequens propoſitio: *Scientia ex confeſſione acquiſita uti licet*, cum autem propterea gravis oriretur tumultus, præfatus Doctor illam explicabat, addita hac limitatione, *dummodo fiat ſine directa ac indirecta revelatione, & interveniat dominum pœnitentis, atque in caſu, quo aliud multo gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.* Re Romam delata, ſacra Inquiſitionis Congregatio juſſu ſummi Pontificis die decima octava Novembris ſtatuit, *præfatam propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine pœnitentis, omnino prohibendam eſſe, etiam cum dicta explicatione, ſive limitatione, & præſenti Decreto prohibet, ne quis ultra audeat talem doctrinam publice, aut privatim docere, aut defendere ſub pœnis arbitrio ſacræ Congregationis infligendis. Mandantes etiam univerſis Sacramenti pœnitentiæ Miniſtris, ut ab ea in praxim deducenda prorſus abſtineant.*

Pariter eadem S. Congregatio proſcripſit die decima quarta Aprilis ſequentes libros, quorum primus: *Splendor veri-*

veritatis moralis collatus cum tenebris mendacii per F. S. Emonnerium. II. Statera opinionum benignarum in controversiis moralibus per Andream Mendo.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XX.

Spinolæ Episcopi Tinensis conatus in concilianda Protestantium concordia.

Hoc item anno Roccus Comes de Spinola Tinensis Croatiæ Primas impigro prorsus labore ad plurimas Principum Protestantium Aulas in Germania eo fine contenderat, ut nova *concordiæ Ecclesiasticæ inter Catholicos & Protestantes sanciendæ* consilia proponeret, atque inter alia unionis capita Protestantibus spopondit, se obtenturum, Concilium quoddam generale, cui Protestantes non ut rei, sed ut Assessores & judices assisterent, & anathemate solvendi essent, si vicissim Papam non pro Anti-Christo, sed supremo Christiani Orbis Patriarcha haberent. Pollicebatur etiam communionem sub utraque specie & Sacerdotibus, si velint, conjugii licentiam esse concedendam, salvaque bona Ecclesiastica a Protestantibus hucusque usurpata: Hæc pluraque alia ante futurum Concilium amica transactione esse ex-

Weism. hist. Eccl. p. 735. Carol. mem. l. 9. p. 297.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

pedienda ſpondebat Spinola, & quamvis non pauci haud immerito dubitarent, eum hæc a Pontifice, vel a ſacro propagandæ fidei Collegio, ut Proteſtantibus proponeret, in mandatis habuiſſe, nihilominus ex Proteſtantibus Theologis non deerant, qui ejus conſiliis manus darent. Habuit etiam Spinola colloquium Bernhuſæ cum Joanne Adamo Oſiandro & Woelflingo Lutheranis Doctoribus, necnon cum Heidelbergenſibus Calviniſtis: parum tamen eum in meditatæ concordiæ negotio profeciſſe conſtat, quinimo non paucis ejusdem conſilia partim temeraria, partim ſuſpecta videbantur, quos inter Ludovicus Maimburgus Jeſuita, qui non ita pridem ſuam *Calvinismi hiſtoriam* ediderat, Spinolæ tanquam *hominis privati conatum publice improbavit.*

§. XXI.

Calviniſtarum rebellium progreſſus in Hungaria.

Han. Panon. nov. p. 509. Theatr. Europ. c. 12.

Interim Emericus Teckelius Proteſtantium rebellium Dux & Caput crebras pacis conſultationes, quibus Cæſar ſeditioſos ad obſequium revocare nitebatur, partim ſubdolis promiſſis, partim duris admodum conditionibus ſubinde propoſitis ſuo ſucceſſu fru-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

frustrari nitebatur: nihilo quoque meliorem exitum sortita est Alberti Capraræ legatio Constantinopolitana: Vezirius enim arrogantia haud toleranda, Cæsari vicennales obtulit inducias, quas tamen centies quatuor florenorum millibus emeret, simul etiam potissimam cis Tibiscum regionem Sultano cedi, perduellibus omnia restitui, & Leopoldopolim arcem solo æquari petiit. Sane nec apertius bellum denuntiare potuisset; cum ergo Leopoldus Cæsar ob impendens Turcarum bellum, & hostiles rebellium Hungarorum motus imperio contra Gallos tuendo solus impar esset, cum Suecis, Batavis, aliisque Imperii Ordinibus armorum societatem iniit, cui etiam Hispani pro defensione pacis Neomagiensis accesserant: interim vero Cæsar adversus Töckelium, eique fœderatos Turcas exercitum sexaginta tribus armatorum millibus validum in Hungariam eduxit; nuntiatum enim erat, quod Turcæ Nitriam versus excurrentes jamjam quadringentis in diram servitutem abstractis, cæsisque quamplurimis omnia rapinis atque incendiis longe lateque funestarint, ac Töckelius promisso quadraginta aureorum millium tributo annuo, sese Turcarum protectioni subjecerit, atque a Sultano in Hungariæ Principem Budæ

Sæc. XVII. A C. 1682. proclamatus validas militum ſuppetias a Turcis & Abaffio Tranſylvano receperit. Enimvero rebellis hic Proteſtantium Ductor jamjam Barbarorum copiis, & Gallorum pecuniis auctus, rapido victoriarum curſu Zatmarium, Caſoviam, Tochaium, Epereſium, Filickum ac potiorem ſuperioris Hungariæ partem expugnavit, ſimulque monetam, cum epigraphe: *Pro Deo & Patriæ libertate:* cudi, ſeque *Hungarorum Ducem* nominari juſſit: nec his contentus, ut pro more rebellium religionis ſtudium obtenderet, ubique Catholicos Sacerdotes expulit, & Prædicantes per Germaniam exules revocavit, necnon ſcholas, & utriusque ſectæ ſacra reſtaurari curavit.

§. XXII.

Vera Proteſtantium conjuratio contra Carolum II. Angliæ Regem.

Tandem ita diſponente Dei Providentia ſenſim apparuit, nonniſi ex malitia ac fidem & Catholicum Regni ſucceſſorem excludendi ſtudio nuperæ conjurationis fabulam in Anglia a Puritanis fuiſſe confictam, Catholicisque imputatam. Jamjam paſſim pro fatuis habebantur illi, qui Papiſtarum ſeditionem fuiſſe veram propugnarent, hinc

nova

Sæc. XVII. A.C. 1682.

nova Proteſtantium conjuratione detecta, ultio parabatur in eos, qui tam horrendi, cruentique commenti Authores exſtitere: Præterea Fridericus Harris Hibernus Londinenſis Turris Præfecto fatebatur, quod Proteſtantes in Carolum Regem conſpirarint, eumque in vinculis tenere decreverint, donec eorum votis ac poſtulatis plene ſatisfeciſſet; hunc tamen Puritani Ordinis plebæi Senatores, ne conjurationis conſcios proderet, capitis damnarunt: Samſon quoque Tongius comprobatum reddere paratus erat, quod ejus Parens, cum Tito Oate Catholicorum conſpirationem confinxerit: quocirca Oates in carceres conjectus, ſuo ſtipendio, ſeu verius innoxii ſanguinis pretio, privabatut, ſeveriore pœna digniſſimus, niſi ſceleris ſui atrocitas Judicum conſiliis olim nimium proficua fuiſſet: Enimvero inferioris Curiæ Senatores extremum admovere arietem, ut meditatam Eboracenſis Ducis excluſionem ad exitum deducerent: unanimi quoque conſenſu decretum condidere, vi cujus Regi, niſi hanc excluſionem ſtabiliret, ſubſidiarias pecunias aſſignare, vel mutuas eidem dare, ſub perduellionis pœna inhibitum: e contrario autem Cantabrigienſis Univerſitas perorante Cowero Pro-Cancellario, decidit,

Sæc. XVII. A. C. 1682

dit, mortuo Rege regnum ad ejus fratrem Eboracenſem Ducem pleno jure devolvi, eoquod Regia auctoritas a ſolo Deo derivetur, & Reges duntaxat ſupremo Numini de ſuis actionibus rationem reddere teneantur ac poſſint, nec etiam vel Religionis diverſitas, vel particularis lex ullo pacto ordinem, qui ex primitiva Monarchiæ Conſtitutione oritur, invertere valeat: Scotorum quoque Parlamentum ſtatuit, quod Scotiæ diadema ex innato jure, Monarchiæ natura, & fundamentalibus Regni legibus ad proximum hæredem devolvatur, non obſtante Religionis diverſitate. Cum igitur Puritani, Ducem a ſolii jure excludi poſſe, deſperarent, ſaltem veterem Regni gubernationem invertere moliti ſunt: Hos inter præcipue Schafburius Comes juratus Catholicorum hoſtis in ipſius Regis, ejusque Fratris Eboracenſis Ducis vitam conſpiravit, ac quamplurimos neſandi criminis ſocios ſibi adjunxit, quos inter conſtitutum eſt, ut utrumque Angliæ ac Scotiæ Regnum condicta die vigeſima ſeptima Novembris ad rebellionem excitaretur, ac ipſemet Comes Regi vitam eriperet, ceteri vero in hiſce Provinciis civiles Magiſtratus tollerent: Tumultui dabatur initium Withaliæ, ubi ſeditioſi effigiem Eboracenſis

censis Ducis delevere, ac in fruſta di- Sæc. XVII.
ſcerpſerunt, atrociora in ejus quoque A. C. 1682.
Perſonam tentaturi, niſi impia eorum conſilia ad multorum præcipue Catholicorum ſuſpicionem tempeſtive adducta fuiſſent: Hi enim pro ea, quam illis Religio inſtillat, fidelitate Regem ſuum rogabant, ut ſuæ, ſuique Fratris vitæ mediis neceſſariis proſpiceret: Eapropter Rex Schafburium, qui vulgo *Proteſtantium Comes* vocabatur, unacum quatuor aliis ad Londinenſem Turrim captum abſtrahi juſſit, inde tamen Comes a ſupremo Judice, qui ad infirmandas omnes Regiæ partis accuſationes nil niſi *ignoramus* reſpondere, a Puritanis juſſus, per ludibrium *Judex ignoramus* nominatus eſt, tanquam innocens e carcere dimittebatur: cum autem conjurationis telam, quam exorſus erat, proſequi totis viribus niteretur, ſui vero complices tardiori ſe apparatu ad conſilii executionem accingerent, ipſe gravioris ſupplicii metu percuſſus, in Hollandiam præcipiti fuga contendit, ubi etiam ſub initium ſubſequentis anni infauſta morte ſuæ crudelitati, ac perfidiæ finem impoſuit, nec tamen ſuo fato feralis ſeditionis fomitem extinxit, cujus ope Calviniani novo conjurationis incendio Londinum funeſtarunt: Præluſerant Scotiæ Pro-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

testantes, qui Regis sui, Ducisque regimini, ac legibus pertinaciter sese opponere, affixisque publicis declarationibus plures ad novam rebellionem concitare non erubuerunt, quinimo quædam etiam ipsius Senatus decreta in ignem conjicientes, pudendo sane fanatismo ipsum Regem excommunicarunt: Ex his præcipue in opem vocabant quamdam mulierculam, quæ sese *suavem Cantatricem* appellitans, Ramscyum Prædicantem Regi addictum in Templi cathedra duris verberibus affecit, crinibusque prehensum per scalæ gradus deorsum traxit. Vocabatur hæc furia in judicium, quam tamen adeo suæ proterviæ non pœnituit, ut non modo in suos Judices, sed & in ipsum Regem diris criminationibus omnem bilem effunderet: quapropter capitis supplicio promeritas sui furoris pœnas dedit.

§. XXIII.

Charonense Monasterium penitus destructum, atque intercepti Portu-Regiensium libri.

Hodo vie de Louis XIV. t. 40. p. 219. Abregé de l'Hist. Eccl. t. 13. p. 430.

Jam supra meminimus, quod Innocentius XI. edita Bulla electionem novæ Superioris in Monasterio Charonensi confirmarit, ac Parlamenti decretum, quo

Sæc. XVII. A. C. 1682.

quo Abbatissa per regiam nominationem intrusa protegebatur, irritum declararit: cum vero hæ Moniales Pontificis mandato obtemperarent, inde iterato Parisiensis Archiepiscopi, Regiique Confessarii indignationem sibi accersebant. Hi enim suam auctoritatem harum pertinacia graviter læsam rati, ad ultionem denuo Parlamentum incitarunt: Accessit insuper ea iniquitas temporis, quo Gallicani Cleri Præsules ob Pontificis Bullas contra Regaliam, & Gallicanæ declarationis caussam editas irritati, liberius Curiæ Romanæ obloquebantur: unde Rhemensis Archiepiscopus ulcus refricandi occasionem nactus, in pleno Præsulum consessu perorans exposuit, „Regi Su„periorem nominandi potestatem jure „regalium competere, nec Papam de„buisse ad simplicem Monialium rela„tionem in propria caussa, parte altera „non audita, sine judiciali cognitione, „& re nec appellationis via, nec dene„gatæ justitiæ titulo Romam devoluta „Judicem agere, minus vero irrita de„clarare, quæ auctoritate Regis atque „Archiepiscopi acta fuissent. Hanc e„nim agendi rationem sacris Canoni„bus, & Ordinariorum juribus palam „adversari.„ Quamvis Præsulum potissimis haud incognitum esset, quod

Consid. sur les aff. de l'Eccliſe &c.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

tota Charonenſis cauſſa ſummo Pontifici non modo per ſolas Monialium relationes, ſed plurium etiam Præſulum & Procerum querelas plene perſpecta fuiſſet, & aliunde in notoria Regalium cauſſa, ubi de Eccleſiaſtica libertate agitur, haud requiratur judicialis cauſſæ cognitio, nihilominus colliſionem cum ſede Apoſtolica honeſtandi neceſſitas ceterorum applauſum extorſit; his eo pronius ſuffragabatur Parlamentum, quod edito decreto cunctas Moniales in exilium detrudi, & Monaſterium divendi præcepit: mox igitur emittuntur regii ſatellites, qui has Virgines vi comprehenſas e ſuo Aſceterio extrahunt, in Templo Altaria evertunt, ſacraque loca profanant: Miſeræ autem Moniales ad ruſticorum villas, aliæ ſuis laboribus, aliæ mendicato victum quæſituræ profugiunt, non paucæ in extremas ærumnas conjectæ, miſere pereunt.

Eodem anno Menſe Octobri Archiepiſcopo Pariſienſi nuntiatum, quod Portu-Regienſes Theologi quamplurimos libros ſacræ Sedi, Regi, ac Præſulibus injurios, ac præſertim ſecundam Arnaldi Apologiam pro Catholicis contra Juriei Prædicantis Calviniani calumnias necnon reliquam primæ Apologiæ partem, & lectionem S. Scri-

S. Scripturæ contra Maletum, ad varias urbes devehi molirentur: Inde acuebatur vigilantia Archiepiſcopi, qui annuente Rege in præcipuis Franciæ urbibus advectas mercium ciſtas perluſtrari juſſit, nec inutili cautela; quippe haud multo poſt deprehendebantur in oppido ſancti Dionyſii quidam faſciculi, quibus ejusmodi libri erant compacti, eodemque tempore ibidem detinebatur quidam nauta, qui quatuor ejusmodi ſarcinas ad Duboium Dionyſiopolitani Noſocomii Sacellanum directas advexerat: quocirca hic idem Clericus unacum pluribus aliis hujus doli conſciis cuſtodiæ datur: inſuper paulopoſt quidam auriga tres iterum faſciculos ad præfatum Sacellanum directos Rothomago adduxerat: mox ergo auriga a Prætore interrogatus, hos libros ſibi a P. Du Breuil Oratorii Sacerdote commiſſos fuiſſe fatebatur: hic igitur ad carceres ducitur, pluresque alii, ad quos hi libri directi erant, aut exilio, aut pecuniaria mulcta, aut diuturno ergaſtulo mulctantur, & quamvis Du Breulius ſe rei inſcium, & a quodam ſcurra deceptum fuiſſe teſtaretur, ad varios tamen carceres raptatus, diu graves perpeſſus eſt ærumnas: cum autem Abbatia San-Cyrani, cui Abbas olim præerat Barcos celebris Por-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Sæc. XVII. A. C. 1682. Portu-Regienſis Scriptor, famoſa eſſet illa officina, ex qua ejusmodi libri magno numero prodierant, hinc illo fatis functo Abbas, ut vocant Commendatarius, cunctos Religioſos inde deturbari petiit: nec ejus propoſito deerat Pater de la Chaiſe, qui a Rege decretum impetravit, vi cujus præcipui hujus Abbatiæ Religioſi in varia monaſteria amandati fuere. Ceterum interceptorum ejusmodi librorum Authorem fuiſſe Arnaldum, ipſemet prodiderat ſua epiſtola, quam ad Tellierum Rhemenſem Archiepiſcopum die decima ſeptima Januarii anni ſequentis perſcripſit.

§. XXIV.

Rationaliſtarum ſecta in Anglia.

Ab eo tempore, quo novandi prurigo, novasque Religiones ad arbitrium ſub Reformationis obtentu procudendi libertas invaluit, omnes ſectarii in tenebris Andabatarum more inter ſe digladiabantur, certaque fidei regula, ſcilicet infallibili Eccleſiæ auctoritate deſtituti, veluti parvuli fluctuantes omni falſitatis, dubiique vento circumacti, in univerſalem Pyrrhorismum prolabebantur: hos inter alii nonniſi ea, quæ ratio dictat, credenda exiſtimant, ipſamque religionem rationi oppo-

Sæc. XVII. A.C. 1682.

oppositam esse, proin in dogmatum scrutinio nullam omnino sui intellectus, unice vero divinæ revelationis rationem esse habendam tenent: alii e contrario solam rationem censent esse infallibile medium ad cognoscendas fidei veritates: inde vero tam in his quam in illis continua fervet credendorum anxietas, quam, ut tantisper sedare possint, humanæ rationi in Religionis criterio plus, minusve tribuunt, ac sensim in Deismum, vel naturalismum declinant, se prudentum religionem adoptare gloriantes: Tales jam dudum in Anglia invaluerant, potissimum vero his temporibus suorum numero plurimum excreverant: tradebant illi, hominis rationem non adeo ignorantiæ tenebris esse obnubilatam, quominus sufficiens, satque illustrata sit ad inveniendam salutis æternæ semitam: ex his multi non quidem penitus rejiciebant revelationem Divinam, nec Christum esse Mediatorem, ac Salvatorem negabant, nullum tamen damnari credebant, qui Christianæ fidei mysteria non percepit, aut adhibita omni diligentia intellectum suum ad revelata inducere nequit, dummodo veritatem serio quærat, & a vitiis, quæ natura & recta ratio reprobrat, abstineat. Religionem igitur universalem fabricabant,

ex

Sæc. XVII. A. C. 1682. ex universali rationis principio, ex quo etiam sine auxiliis gratiæ, vere divinum lumen, satisque aptum ad cognoscendum colendumque Deum inferebant, tantamque de clementia Dei spem faciebant, ut etiam cum Origine nequidem de dæmonum salute desperarent, imo religionum diversitatem Deo placere statuerent, proin nec Turcis, nec idololatris nec Atheis cælum abnegarent, solos autem ab æterna salute excluderent, qui vitam proprio rationis judicio carnalem agunt: solam ergo virtutem & applicatum a Deo meritum Christi, etiam absque Verbi prædicatione & usu Sacramentorum, aliisque fidei articulis statuebant esse salutis viam, in plures, quarum una est expeditior altera, semitas dissectam: His erroribus facem prætulit Spinosa unacum suis assectis Belgii Protestantibus, qui Cartesii Philosophia abusi, supremum etiam in religione dominatum rationi vindicarunt, atque inter eos quidam in Academia Francquerana Anno 1686. publice docuit, *Scripturæ Divinitatem non aliunde quam ex ratione adstrui posse, eosque errare, qui asserere sustinent, si ratio aliud quid nobis dictaret, quam Scriptura, huic potius esse credendum.* Huic doctrinæ pariter accessere Joannes Deswaeyn & Hermanus Roel Theologiæ Professores, quos tamen

tamen acriter impugnavit Ulricus Hu- Sæc. XVII.
berus edito libro *de concurſu Rationis &* A.C. 1682.
Scripturæ.

§. XXV.

Quædam ſummi Pontificis & SS. Congregationum deciſiones.

Haud parum mærorem, quem ſummus Pontifex ob Gallorum Præſulum molimina conceperat, temperabat lætitia, quam ex cujusdam ſchismatici Præſulis obſequio retulit: Erat is Blaſius ſive Volas Archiepiſcopus Samacenſis ad mare Caſpium, qui ejurato ſchismate ſeſe cum ſuis die vigeſima Aprilis ſummo Pontifici ſubjecit: ſibique Operarios ſubmitti rogavit, ad inſtitutionem Chriſtianorum, qui *ſub Turcarum dominio jacent velut ranæ in ore ſerpentum.* Hoc tamen Pontificis gaudium tantiſper imminuit levis contentio cum Galliarum Regis Oratore; cum enim Papa pro proxima quorumdam beatificatione literas Apoſtolicas expedire pararet, atque ad Hiſpaniæ, Franciæ & Luſitaniæ Regum preces hoc negotium promoviſſe ſignificaret, mox Franciæ Orator has literas immutari, ſuumque Regem ceteris præponi poſtulabat: Obſtitit Hiſpaniæ Legatus, utrumque tamen conciliabat Pontifex, aſſe-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

afferens, hac in cauſſa non Regum prærogativas, ſed communes Regnorum preces attendi. Præterea cum Biſacienſes Ordines ad exemplum Guipuſcoanorum habito ſolemni conventu ſanctum Ignatium in Provinciæ ſuæ Patronum adoptaſſent, ejusque feſtum quotannis die quinta Novembris celebrari peterent, Pontifex hanc electionem juxta Decretum Congregationis Rituum confirmavit, ſicut & ſummarium Indulgentiarum & facultatum &c. Sodalitati Servorum B. V. Mariæ Doloroſæ. Declaravit inſuper, quod ſacra exercitatio a Puellis ſtatum Religioſum aggredientibus fieret per decem dies continuos tam ante receptionem habitus, quam ante Profeſſionem.

Die autem decima quinta Januarii S. Congregatio Epiſcoporum decidit, quod Confeſſarii Regulares, ſed non Parochi, degentes in Conventibus, in quibus non plures quam duodecim Regulares morantur, admoneri, non tamen compelli poſſint ab Ordinariis ad conferentiam caſuum conſcientiæ: die autem vigeſima quarta ejusdem Menſis ad petitionem Monialium Benedictinarum Diæceſis Marſicanæ S. Congregatio Rituum reſpondit, quod habentes privilegia celebrandi Octavas in quadrageſima, non ideo faciant commemorationem

nem in feria quarta cinerum, ſed de- Sæc. XVII.
beant recitare preces, Pſalmos, Gra- A.C. 1682.
duales &c. & ſervent omnino rubricas dictæ feriæ quartæ, dicantque Miſſam Conventualem de feria: Officia autem Sanctorum ad libitum etiam duplicia, occurrentia in diebus Dominicis, Octavis, & Natalitiis Sanctorum alicujus Religionis vel Diæceſis, ex vi Kalendarii proprii a ſede Apoſtolica approbati, quamvis ſub ritu ſemiduplici de præcepto celebranda, non ſint transferenda, ſed omittenda: ſi autem occurrant eodem die, in quo alias aliquod feſtum translatum poni deberet, tunc liberum ſit eadem Officia ad libitum recitare, & officium translatum ulterius in aliam diem non impeditam transferre: prout etiam, omiſſo Officio, quod ſemel per Hebdomadam aut per Menſem ex Apoſtolico Indulto recitari conceſſum eſt, officium ad libitum eodem die occurrens recitari poſſit,

Pariter Congregatio Epiſcoporum die duodecima Martii præcepit Confeſſariis Monialium, ut in audienda infirmæ confeſſione, januam cellæ apertam relinquant, & ambæ Comites Confeſſarium, atque infirmam videant, quin audire poſſint. Statuit inſuper die decima tertia Junii ſacra Rituum Congregatio, quod Regulares teneantur ce-

Sæc. XVII. A. C. 1682. lebrare ſub ritu duplici primæ claſſis cum octava feſtum Dedicationis & Titularis Eccleſiæ ſui Conventus, ſi vero Officium ad libitum non potuerit celebrari, & habuerit etiam ritum ſimplicem de præcepto, eo anno non omittatur, ſed celebretur ritu ſimplici. Præterea S. Concilii Congregatio decidit, quod Canonici ſine conſenſu Epiſcopi pro ſervitio Sub - vel Diaconi non poſſint libere alios ſubſtituere, ſi a Dignitatibus Miſſa ſolemnis celebratur. Motu autem dubio ab Hiſpalenſibus S. Officii Congregatio die vigeſima tertia Septembris declaravit, quod ſi forte ob infirmorum copiam oleum Sanctum deficeret, Parochus poſſit oleo Benedicto ſuperaddere ſæpius oleum non Benedictum, dummodo ſingulis vicibus minor quantitas non benedicti addatur, quamvis conſideratis additionibus ſimul junctis major eſſet quantitas non benedicti, eadem quoque Congregatio die vigeſima octava Novembris decrevit, quod nemo valeat aſſignare diem fixum Sanctis translatis ſine ſpeciali decreto, proin officia Sanctorum proprio die celebrentur, & ſi ſint impedita, transferantur in primam diem non impeditam.

§. XXVI.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XXVI.

Monasterienſis Synodi decreta.

Hoc item anno Ferdinandus de Fürſtenberg Princeps ac Monaſterienſis Epiſcopus denuo die decima tertia Octobris Diæceſanam habuit Synodum, in qua tamen ſicut nec in illa, quam eodem anno tempore Vernali celebrabat, quicquam ſpeciale occurrit, præterquam quod ſtatutum ſit, ut Diæceſis Clerici Ordinis primarii & ſecundarii, etſi aliis temporibus veſte linea & candida, in adventu tamen & Quadrageſima pennullis quibusdam ſeu palliolis nigris hucusque in choro uſi fuerint, deinceps ſemper per totum annum duntaxat candida, quam in prima tonſura de manu Epiſcopi acceperunt, veſtiti comparerent, denique præceptum, ut quisque pro ſuæ jurisdictionis officio in transgreſſores decretorum Synodalium celeriter, & absque litium ambagibus perquam ſevere animadvertat. *Concil. Germ. tom. 10.*

§. XXVII.

Fridericus Haſſiæ Landgravius Cardinalis fatis functus.

Illuſtre Decus, ac ſacri Collegii ornamentum hoc anno Roma amiſit obeun- *Ciacon. in vita Innoc. X. Carol. niem. p. 178.*

Sæc. XVII. A. C. 1682.

eunte Friderico Haſſiæ Landgravio: Hic in Calvini ſecta innutritus, cum de veritate ſuæ Religionis dudum anxius hæreret, e patria ſua in Italiam contendere ſtatuit, ubi etiam Divino afflante Spiritu ſeſe falſarum opinionum commentis deceptum agnovit, ac die ſexta Februari anno hujus ſæculi trigeſimo ſexto ſuaviſſimo Eccleſiæ Catholicæ jugo Patavii cervicem ſuam ſubjecit: Biennio poſt Equeſtrem Ordinem S. Joannis Jeroſolymitani profeſſus, ac poſt unam & viginti bellicas expeditiones ſupremus per Germaniam Magiſter electus omnium ſuffragiis communique applauſu Triremium Præfecturam obtinuit, quo in munere tam ſtrenue Turcas infectatus eſt, ut in eorum conſpectu ſex piratica navigia diriperet: Poſtea itinere Romam, tum Viennam, ac demum in Hiſpaniam facto a Philippo IV. Rege Archithalaſſus ac Sardiniæ Præfectus, a Cæſare autem Belgici exercitus Dux nominatus Cameracum ab hoſte cinctum liberavit: Depoſito demum Balteo militiæ Sacræ nomen dedit, atque ad Cæſaris preces Cardinalis creatus Romam ſe contulit, ubi ſacri Imperii & inclytæ Nationis Germanicæ, necnon Regnorum Arragoniæ & Sardiniæ Protector, ac Cæſareus ad Romanum Pontificem Orator renuntiabatur, pluribus

Sacris

Sacris Congregregationibus aggregatus, ubique præclara prudentiæ, ac maturi in decidendo judicii ſpecimina edidit. Eminuit præcipue charitatis ac munificentiæ ſtudio, præſertim peſte Romam depopulante: tum enim ſæpius per diem plures urbis Regiones percurrens, morbo affectos inviſit, omnemque impendit operam, ne vel ullus periret derelictus: eodem quoque pietatis ardore ad pauperum caſas contendit, eosque partim Eleemoſynis larga manu effuſis, partim procuratis medicamentis adjuvit: Poſtea anno hujus ſæculi octogeſimo primo die decima nona Februarii Wratislavienſi Epiſcopatu auctus, ac Roma eo profectus vitam multis virtutibus ornatam produxit, usque ad hunc annum, quo die vigeſima quinta Februarii anno ætatis ſuæ ſexageſimo ſexto, non ſine ſummo totius Germaniæ & Italiæ luctu pie in Domino obiit: Edi curavit ſuis impenſis Irenicum Catholicum a Thoma Henrici compoſitum ac Friburgi Brisgoiæ Anno 1659. typis impreſſum. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XXVIII.

Beati Gregorii Barbadici Cardinalis obitus.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Hist. des Concl. app. 125. *Eggs Purp. doct. l.* 6. *p.* 464.

EOdem anno satis functus creditur Gregorius Barbadicus patria Venetus, qui ab ipso ineuntis ætatis tyrocinio præclaram virtutis ac ingenii indolem literarum studio excoluit, eaque solertiæ atque ingenuitatis specimina dedit, ut quamvis annum ætatis vigesimum nondum attigisset, judicii tamen maturitate senum prudentiam æquare videretur, quocirca adhuc Adolescens ob egregias animi dotes ad Monasteriensem Conventum comes & Consiliarius Aloysio Contareno Reipublicæ Legato a Senatu adjunctus est; indè vero Venetias reversus, animum ad graviores disciplinas adjecit, ac publicis muneribus cum maxima laude defunctus, Romam venit, ubi ab Alexandro VII. qui hujus Viri merita ac virtutes jam Monasterii sibi sat perspectas habuit, Sacerdotio inauguratus, & uttiusque Signaturæ Referendarius, ac Prælatus Domesticus & demum Bergomensis Episcopus renuntiabatur: Hanc Ecclesiam tanta vigilantia, ac disciplinæ studio rexerat, ut propter inculpatæ vitæ sanctitatem, religionis fervorem, & virtutum exempla passim alter Carolus Borromæus audiret: Profuderat in Ecclesias, Monasteria & pauperes plusquam decies centena aureorum millia, suosque Clericos salutaribus decretis, &

& gregem ſuum, ſermone, opere & exemplo ad ſanctioris vitæ normam reduxit: Horum meritorum ſuffragio ab eodem Pontifice in ſacrum Purpuratorum Collegium cooptatus, dimiſſo Bergomenſi Epiſcopatu ad Inſulas Patavinas vocatus eſt: Tandem Venetiis die vigeſima Junii anno ætatis ſeptuageſimo ſecundo, ſanctitatis fama clarus deceſſit, cumque ad ejus tumulum plura patrarentur miracula, quibus Deus famuli ſui ſanctitatem teſtatam reddidit, Benedictus XIII. Pontifex anno ſalutis milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto in ejus virtutes & prodigia inquiri juſſit, ac demum Clemens XIII. circa annum ejusdem ſæculi ſexageſimum primum eundem ſolemni ritu beatorum Albo inſcripſit. Edidit itinerarium Belgicum Aloyſii Contareni, epiſtolas graves ad diverſos, & ſermones ſacros ad Clerum, populumque Bergomenſem: Hujus beati Cardinalis obitum rejiciunt nonnulli ad annum Chriſti milleſimum ſexcenteſimum nonageſimum ſeptimum. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XXIX.

Angeli Celſi Cardinalis extrema.

Magnum etiam ſui deſiderium reliquit Angelus Celſus nobilis Roma- *Oldoin. in Cont. Ciac.*

Sæc. XVII. A. C. 1682.

nus, qui mira celeritate ac copioso proventu Juris utriusque studia absolvens, eadem die Doctoratus Lauream, & Præsularis vestis honorem consecutus est, ac paulopost utriusque Signaturæ Referendarius, inter Patres Congregationis de bono Regimine cum plausu sedit: aucta vero meritorum, atque eruditionis fama Romanæ Rotæ adscriptus, decisiones a doctis Viris celebratissimas typis vulgavit: demum vero Capitolinæ Fabricæ Præfectus, ac Montis pietatis Judex constitutus, utpote Vir de Republica Christiana optime meritus, & literis, virtutibusque clarus, ab Alexandro VII. Romana Purpura decoratus est. Præfuit pluribus Patrum Congregationibus, ubi ob integritatem, scientiam, & prudentiam ab omnibus veluti sapientiæ oraculum celebratur: demum vero die sexta Februarii anno ætatis suæ sexagesimo quinto Romæ animam Deo reddidit.

Simon Bibl. Hist. Palat. fast. Card. tom. 4

§. XXX.

Principum atque Illustrium obitus.

Theatr. Europ. tom. 12.

Inter Principes, qui hoc anno e vivis excesserunt, præcipuus erat Theodorus Alexovicius Moscoviæ Dux, qui die decima quarta Februarii Euphrosinam Nobilis Poloni filiam duxit, qua tamen

tamen paulopoſt, ut creditum eſt, ven- Sæc. XVII.
neno ſublata, ipſemet Dux die vigeſi- A.C. 1682.
ma ſeptima Aprilis pari fato nonniſi vi-
ginti ſex annos natus ſublatus eſt: un-
de graviter ſævitum eſt a milite Præ-
toriano in Primores, qui utrique toxi-
cum propinaſſe credebantur: Succeſſe-
rat Theodoro Petrus Alexovizius Fra-
ter ejus natu minor, qui ſeditionem
compeſci ſperans, rebellium furori plu-
res Prætorianæ cohortis Tribunos re-
liquit, atque ad eorum poſtulata quos-
dam Miniſtros Aula & officiis abire juſ-
ſit: nec his tamen erant contenti, ſed
inſuper aucto ſuorum numero arcem
cinxere, & quamplurimos Proceres mi-
ſere trucidarunt: poſtea vero Joannem
Fridericum natu maximum Ducis Fra-
trem in ſuum Principem proclamarunt,
qui tamen oculorum mentisque imbe-
cillitatem obtendens, inſtigante potiſſi-
mum Sorore Sophia Regiminis ſocium
Petrum aſſumpſit: ambo autem Prin-
cipes, ut rebellium poſtulatis ſatisface-
rent, columnam erexere, in qua Pro-
cerum nuper trucidatorum delicta, &
ſupplicia ad perpetuam memoriam at-
que infamiam inſculpta legebantur;
poſtquam vero Petrus & Joannes ex ſibi
fidis Nobilibus novam cohortem Præ-
torianam ſelegerant, præcipuis ſeditio-
nis Authoribus capite plexis hanc co-

Sæc. XVII. A. C. 1682. lumnam ſubverterunt. Biennio poſt Sophia cum aliis conſpirabat in Petrum, qui tamen conjuratis aut capite plexis, aut diſſipatis ſolus ac primus ex cunctis ſuis Prædeceſſoribus regnum literarum, artiumque cultura, moribusque politioribus ad novam formam ſplendoremque reduxit. Obiit inſuper Spingardiæ hoc anno die decima nona Decembris Robertus ſeu Rupertus Comes Palatinus Rheni, qui quamvis palam Catholicam fidem profeſſus eſſet, in Anglia tamen præcipuum locum inter Regii ſanguinis Principes, Equites, & conſiliarios obtinuit, non modo bellicis expeditionibus, ſed etiam artibus mechanicis, & inveſtigandis naturæ arcanis admodum clarus. Vixit annos ſexaginta ſeptem, ſepultus Witehaliæ in Sacello Henrici VII. Angliæ Regis. Die autem quarta Decembris mortis invidia vivis ereptus eſt Mauritius Saxoniæ Dux annos natus ſexaginta tres. Princeps erat germana ſinceritate inclytus: Deceſſit demum die prima Aprilis Coloniæ Franciſcus Egon Princeps de Fürſtenberg Argentinenſis Epiſcopus, cujus Succeſſor a Canonicis ſollicitante Galliarum Rege nominatus eſt defuncti Frater Guilielmus Egon.

§. XXXI.

Sæc. XVII.
A. C. 1684.

§. XXXI.

Scriptorum religione Catholicorum opera & obitus.

Ingentem quoque ſtragem hoc anno invida mors Reipublicæ literariæ intulit tot Virorum eruditione clariſſimorum interitu: ex his præprimis celebratur Joannes Caramuel de Lobkowiz ex Ciſtercienſium Ordine Epiſcopus Viglebanus, quem non Lucina, ſed Minerva progerminaſſe videtur; infans enim adhuc erat, & jamjam Matheſeos arcana exhauſerat, ac theſes *de Sphæra* non ſine omnium admiratione propugnabat; non alia unquam habebat puerorum oblectamenta, quam latina carmina, quorum in una hora centum, & per diem mille mira facilitate, raraque elegantia fundebat, & intra unius anni curſum Grammaticam, Poeſin, & rhetoricam abſolvebat: nondum decimum ætatis ſuæ annum expleverat, cum jamjam tabulas aſtronomicas de motibus planetarum typis edidiſſet. Poſtea Orientalibus linquis ac præcipue Sinenſi idiomate optime imbutus, Doctor Theologiam profitebatur, dein Moguntini Archiepiſcopi Suffraganeus, ac demum Pragenſis Archipræſulis Vicarius Generalis electus, Pragam venit, ubi

Journal des Scavans
Aut. Bibl. Hiſp. Viſch.
Bibl. Ciſterc.
Du Pin nouv. Bibl. des Auth. t. 17. p. 95.

Sæc. XVII. A. C. 1682.

ubi militaris Architecturæ scientia insignis non modo omnia Bohemiæ propugnacula munire jussus erat, sed etiam digniore labore hæreses debellare, fidemque Catholicam in regnum revehere nitebatur: tandem vero meritis & annis plenus Viglebani annos natus septuaginta sex calamum cum vita posuit: Scripsit Theologiam dubiam, in qua cuncta Atheistarum & Libertinorum dubia collegit, ac propterea a suis æmulis accusatus, Romam venire jussus est, ubi tamen suam orthodoxiam tam egregie defendit, ut ipsemet Alexander VII. Papa exclamaret: *Nunquam sic locutus est homo.* Accusatur tamen, quod probabilistis plus æquo faverit; forte ideo, quia quatuor epistolas scripsit contra Fagnanum, qui inter plures opiniones minus probabilem sequi, illicitum esse propugnabat: eadem labe creditur infecta ejusdem Theologia moralis, Regularis & rationalis. Scripsit insuper præter Philosophica, & Mathematica quamplurimos tractatus de florenti statu Religiosorum, & de pace ad binas hypotheses reducta, necnon Hierarchiam Ecclesiasticam de summi Pontificis & Patriarcharum electione & promotione, Philippum prudentem, Musæum mortis, tractatum de laudibus B. Mariæ, severam disputandi methodum,

dum, Historiam Venerabilis Dominici a Jesu Maria Carmelitarum Excalceatorum Præpositi Generalis præter alia quamplurima varii argumenti opuscula. II. Ambrosius Janvier Benedictinus Congregationis S. Mauri edidit castigata opera Petri Cellensis unacum ejusdem, necnon Alexandri III. Papæ literis, latine etiam reddidit commentarium Rabbini Davidis Kimhi, a quo tamen resecuit ea, quæ hic pro Rabinorum more contra religionem Christianam insperſit. III. Antonius Dadin de Hauteserrer edidit commentarium in decretales Innocentii III. tractatum de Ascetici seu de origine Status Monastici, annotationes in vitas Pontificum ex Pontificali Damasi, tractatum de Jurisdictione Ecclesiastica tuenda adversus insultus Auctoris, tractatus de abusu &c. notas in decretales Alexandri III. & in Clementinas præter quasdam dissertationes Canonicas, pluraque alia. IV. Octavius Ferrarius typis vulgavit tractatus de lucernis sepulcralibus, & de re vestiaria, origines linquæ Italicæ, præter prolusiones & epistolas. V. Ernestus Hassiæ Landgravius, quem unacum Conjuge sua ejurato Luthero ad fidem Catholicam reversum fuisse jam supra meminimus, edidit suæ ad fidem Romano-

Sæc. XVII. A. C. 1682.

Vid. supra l. 202. §. 101. t. 61. p. 725.

Apo-

Sæc. XVII. A. C. 1682. Apostolicam conversionis motiva, nec non motiva pro Papismo, & epistolas ad Theologos Calixtum, Crucium, Haberkornium &c. obiit Coloniæ die decima tertia Februarii annos natus quinquaginta novem. VI. Raimundus Nidi Ord. FF. Prædicatorum publici juris fecit tractatum de conservatoribus Regularium, lucernam Confessariorum de absolutione hæreseos, lucernam inquisitorum pro absolutione ab hæresi credentiali, commentaria in Regulas Juris, & tractatum de vera amicitia. VII. Vincentius Farre ejusdem Ordinis prælo subjecit quinque tomos in summam D. Thomæ. VIII. Godefridus Henschenius Jesuita, qui collata opera cum Joanne Bollando undecim primis tomis, acta Sanctorum Mensium Januarii, Februarii, Martii atque Aprilis scripsit, edidit etiam Diatribam de Episcopatu Trajectensi adversam, & de tribus Dagobertis, Notitias Italiæ, Hispaniæ &c. & Notitias breves Status Ecclesiastici, Monastici, & Sæcularis, præter vitam S. Petri Thomæ Episcopi Carmelitæ, Patriarchæ Constantinopolitani. IX. Servatius a S. Petro Carmelita Excalceatus, scripsit piissimas meditationes & methodum tripartitam adjuvandi agonizantes, pariter in idioma Belgicum transtulit præter SS. Theresiæ & Joannis

nis opera, Paſtorem Nativitatis a Ven. DD. de Palafox compoſitum. Sæc. XVII. A. C. 1682.

§. XXXII.

Heterodoxorum Scriptorum deceſſus, & lucubrationes.

Nonnullorum ex Scriptoribus Acatholicis opera & fata recenſere juvat; hos inter primus erat Samuel Clarcke, qui Puritanorum Prædicantium vitas, medullam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Martyrologium generale & Anglicum, caſus conſcientiæ, Hiſtoriam Germaniæ & Hungariæ edidit. II. Michael Bucchenröder ſcripſit opuſculum de duobus aliis Gog & Magog, vaticinia de irruptione eorum in montes Iſrael, & de horum interitu. III. Cyriacus Martini typis vulgavit Homilias in hiſtoriam Joſephi, Peregrinantium informatorium, & pios rationis ſtatus Regular, ex Zachar. cap. 8. v. 15, & ſeqq. IV. Alexius Kempe poſteris reliquit diſputationes de homicidio, & neceſſaria ſui defenſione, tractatum de ſubditis inferioris conditionis, præter Ethica & politica. V. Joannes Zanggueth edidit diſputationes de Concilii Apoſtolici Canone IV. de Jure Dei in homines, de mendacio, & de ſummo bono. VI. Martinus Kempius ſcripſit Bibliothecam

Carol. Mem. pag. 296. Witte Diar. Wood Ath. Oxon.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

cam Anglorum Theologicam, dissertationes de osculis, & de Judæ ingenio præter Epiphyllides sacras. VII. Ægidius Strauchius vulgavit Breviarium Chronologicum, Repetitum consensum fidei Lutheranæ, tractatum de ænigmate Samsonis, de ritibus flagellandi apud Judæos, de cultu Christi, de anno Hæbreorum Ecclesiastico pluraque alia: continuavit etiam Sleidanum de quatuor summis Imperiis.

§. XXXIII.

Emerici Comitis Töckelii pacta cum Turcarum Imperatore.

Wagner Hist. Leop. l. 8. p. 575.

Annus hujus sæculi octogesimus tertius magna rerum vicissitudine clarus, initio Christianæ Reipublicæ admodum funestus fluxerat, dein tamen præter exspectationem exitum longe lætissimum habuit: quantumvis enim Leopoldus Imperator Saponaram Legatum suum iterato cum ampliſſimis conditionibus ad Töckelium Comitem decrevisset, & seditiosos Protestantes indultis potissimam partem eorum postulatis demulcere nisus esset, nihilominus idem Töckelius Turcarum subsidio tumidus incredibili arrogantia tam duras præscripsit leges, ut sub pacis velamine belli incendium eo acrius inflare

flare videretur: nec his contentus, die decima tertia Januarii Hungariæ Superioris Procerum comitia Cassoviam indixit, ubi præsente Achmetis Sultani Legato belli in Cæsarem moti causas exponens, sibi tanquam Hungariæ Principi homagium exsolvi jussit: demum multa de Religionis libertatisque excidio, & Turcici jugi suavitate ac de Germani Imperii tyrannide perorans, Regni dedendi conditiones, quas proprio chirographo ac sigillo munitas Sultanus nuper præscripserat, congregatis Proceribus exposuit, a singulis signandas. Erant autem hæ I. Töckelius, quamprimum Sultano fidem juraret, tributarius Hungariæ Rex agnoscatur, ejusque Oratores more Regiorum Legatorum iisdem honoribus habeantur, eo autem mortuo Regina ejusque bona ob fidem Ottomanis præstitam Turcarum patrocinio salva sint. II. Hungaris post Tökelii suarumque prolium mortem pro arbitrio Regem eligere integrum sit. III. Tributum Turcis promissum non augeatur, omnia autem Hungarorum jura & privilegia penitus salva maneant, & a Turcis contra eorum hostes valide defendantur. IV. Turcæ cum Germanis inconsulto Töckelio nunquam pacem ineant. V. Nec ex captis Ungariæ Urbibus quicquam

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

retineant. VI. Pacem San-Gothardianam quoad articulos, qui Hungaros spectant, inviolata fide servent. VII. Jesuitæ omnes, utpote pacis publicæ perturbatores e Regno expellantur, nec ullo tempore rursus recipiantur, quique illos revocari adlaboraverint, a Sultano severe castigentur. VIII. Vis nemini inferatur, & Hungari sua religione, moribus, legibusque vivant. Firmatis utrinque hisce pactis Töckelius viginti Ducatorum millia Turcici Senatus Ministris dono submisit, plurium vero Procerum, qui in comitiis comparere, ejusque consiliis obsequi recusabant, bona, non minus quam Cæsaris ditiones in Superiore Hungaria sitas violatis induciarum pactis ærario suo addixit, promulgatoque edicto omnibus Ecclesiasticis præcepit, ut intra viginti quatuor horarum angustias sua Templa Protestantibus cederent, ipsique Regno exularent.

§. XXXIV.

Bellicus Leopoldi Cæsaris apparatus contra Turcas & rebelles Hungaros.

Han Panon. nov. p. 524. Hodevic de Louis XIV. lib.

Enimvero non modo Saponara, sed etiam Esterhasius Regni Palatinus, aliique Amici & familiares Töckelium a tam

Sæc. XVII. A.C. 1683.

a tam perverſis conſiliis avertere moliebantur: aſt incaſſum omnia; ejus enim audaciam non minus ac arrogantiam nimium firmabant auctiora indies Gallorum promiſſa, æs præſens, ſpes ampliſſimæ, atque exiſtimata proſperi ſucceſſus fiducia: Interim Caprara Comes, alter Cæſaris Legatus nuntiabat, Vezirium, niſi Imperator præter annuum tributum Jaurinum inſuper & Comaromium, totamque Hungariam Superiorem Sultano traderet, omnes pacis conditiones reſpuere, ipſumque Turcarum Imperatorem cum immenſo militum, bellique tormentorum apparatu Byzantio Adrianopolin contendere paratum eſſe: In tanto rerum periculo Leopoldus Cæſar, ne imparatus opprimeretur, ſeſe ad bellum accingit, ac fœderatorum auxilia conquirit. Præ ceteris Innocentius XI. Papa non modo ad exorandam Dei opem die undecima Auguſti Jubilæum indixit, ſed ipſe etiam ſollicitante Comite Martinizio Cæſaris Legato ex theſauris tum propriis tum Eccleſiæ prægrandem auri vim pro conſcribendo milite Cæſari ſubmiſit, ac Bonviſio ſuo apud Cæſarem Nuntio negotium dedit, ut ex harum regionum bonis Eccleſiaſticis ingentem ſummam colligeret, & ducenta coronatorum millia Cæſari conſignaret. Pollicebantur

Sæc. XVII. A. C. 1683.

tur etiam Maximilianus Emanuel Bavariæ Elector cum duodecim selectæ militiæ millibus, & Saxo cum totidem affuturos: sua quoque subsidia spondebant Austriæ & Hungariæ Proceres, pariter Franconicus, Rhenanus & Suecicus Imperii Circuli magnas copias coegere: Italiæ etiam Principes pro viribus pecunias conferebant, & Hispaniæ Rex per Mediolani Gubernatorem, quantum corradi posset, nummorum Viennam transmitti jussit. Solicitabantur etiam quatuor Electores Rhenani, qui tamen Gallicæ irruptionis metum obtendebant: certiora autem auxilia sibi Cæsar a Joanne Sobieskio Polonorum Rege pollicebatur, misso hanc in rem Wallensteinio Comite: aft Bethunius Franciæ Orator, sibique addicti Proceres haud levia opponebant obstacula: tandem vero Wallensteinio in comitiis perorante Rex, ac Procerum potissimi, necnon Episcoporum Ordo Pallavicini Pontificii Nuntii opera conciliati, summa comitiorum voluntate fœdus pepigere, his legibus. I. Bellum nonnisi contra Turcas, pax vero duntaxat utriusque partis consensu geratur. II. Cæsar præsidiariorum vicena, & sexaginta armatorum millia, & Poloniæ Rex huic expeditioni præsens quadraginta educat. III. Prætensiones

siones utrinque remittantur. IV. Trecenta Imperialium millia a Bonvisio e sacris Italiæ decimis collecta Polono numerentur. V. Opera detur, ut Moscus & Veneti huic societati accedant. VI. Hæc demum pacta Pius Cardinalis pro Cæsare, Barberinus vero pro Rege sacramento firmarent. Dies erat decima quinta Martii, qua Cæsar ex Polonia felicem nuntium de firmato hoc fœdere acceperat, mox ergo suo Legato Adrianopoli agenti negotium dedit, ut Turcis bellum nuntiaret, Caprara autem Comes Constantinopoli abiret: hic vero contra gentium jura retentus, ac pessime habitus Turcarum copias Viennam usque comitari coactus est. Habito dein belli Senatu Imperator quinquaginta novem belli tormenta Posonium transferri, ibidemque universum exercitum contrahi jussit, cujus etiam supremum imperium Carolo V. Lotharingiæ Duci detulit, ac TroscowiziumComitem reliquisCroatiæ copiis præfecit: ipse vero cum Bavariæ Electore, aliisque Belliducibus die quinta Maij Vienna Possonium contendit, ubi facta militum recensione sub tentorio a Selepsenio Archiepiscopo Strigoniensi sacrum solemne decantari, Pontificis diploma de Indulgentiis militiæ conceſſis elata voce prælegi,

Sæc. XVII. A. C. 1683. cunctisque militibus unius mensis stipendium prænumerari jussit.

§. XXXV.

Pontificis solertia in sollicitanda Principum Christianorum ope.

Jæger Hist. Eccl. l. 3. c. 2. p. 7. Wagn. Hist. Leopold. l. 8. pag. 619. Hode Hist. de Louis l. 41. p. 251.

Præprimis Innocentius XI. Pontifex maximus Principes Christianos gravissimis literis obtestabatur, ut compositis inter se dissidiis celeriter pro communi caussa adversus Christiani nominis hostem auxilia expedirent: cum autem nuntiatum esset, quod Ludovicus XIV. Franciæ Rex in Alsatia ingentem contraheret exercitum, atque Argentorati arcibus ad Rhenum oppido firmatis aditum in Gallias Germanis occluderet, hinc Papa nullum non movit lapidem, ut Regem Christianissimum ab insequendo Cæsare & Hispanis averteret, eumque ad opem Cæsari in bello tam arduo, inque salutem totius Orbis Christiani suscepto ferendam, armaque in barbaros convertenda inclinaret: Hanc in rem ad eundem die vigesima Januarii sequentes dedit literas: „Chariſſime in Christo Fili noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quantus & quam formidabilis turcarum adversus Hungariæ „regnum apparatus, quæ eidem regno, „uni-

„universæque Christianæ Reipublicæ Sæc. XVII.
„ab immanissimo hoste tempestas impen- A.C. 1683.
„deat, satis superque notum atque explo-
„ratum Majestati tuæ. Etsi etiam de Ex-
„celsi invictique animi tui magnitudine
„tam præclare sentimus, ut persuasum
„facile habeamus, te in tanto rei di-
„scrimine digna Christianissimo Rege
„susceperum, eidemque gravissime pe-
„riclitanti fortissimis Exercitibus tuis,
„quorum virtus & robur atque gloria
„toto terrarum orbe celebratur, nullo
„modo defuturum; ea tamen caussæ
„est conditio, illud Pastoralis officii no-
„stri debitum, ut prætermittere non
„possimus, quin Majestatem tuam vehe-
„mentissimo cordis affectu rogemus,
„hortemur, atque per viscera Domini
„Nostri Jesu Christi obtestemur, ut ob-
„latam eximiam occasionem Christiani
„Nominis adversus Barbarorum impe-
„tus tuendi, eorumque ferociam, ac
„inexplebilem dominandi libidinem re-
„tundendi, elabi non sinas, sed eo Zelo
„a Majoribus tuis hæreditario quasi
„jure in te transfuso, quo hæresin tam
„feliciter hactenus expugnasti, & por-
„ro expugnare non cessas, victricia ar-
„ma tua in eosdem Barbaros, populo
„Dei vivi temere insultantes, & perfi-
„diæ suæ abominationem in Christia-

Sæc. XVII A. C. 1683. „nas ditiones proferre molientes con„vertas. „

„Quod ſi forte Regni tui rationes, „quod non putamus, id non permiſe„rint, illud ſaltem præſtes, ut tam ne„ceſſario tempore ab armorum tuorum „metu Germania, aliæque Chriſtianæ „Provinciæ liberentur, quo chariſſimus „in Chriſto Filius Leopoldus Romano„rum Rex in Imperatorem electus, cæ„terique Principes vires ſuas eo con„vertere valeant, ubi in conſimilibus „caſibus uno animo, & certatim pri„vatis, ſepoſitis, ac poſthabitis diſſi„diis, ut publicis malis occurrerent, „facere bellum conſueverunt. Non „arbitramur neceſſe eſſe, pluribus a„pud Majeſtatem tuam hac de re agere. „Te enim & tuopte ingenio ad magna „& illuſtria quæque, ac præſertim illa, „a quibus Chriſtianæ Religionis ſecu„ritas pendet, amplectenda procli„vem eſſe, perſpectum habemus. Et „ea inſidet animo noſtro de tua pietate „ac ſapientia opinio, ut ab iis tibi ſatis „incitamenti futurum non dubitemus. „Reliquum itaque eſt, ut ubi noſtris, „totiusque Reipublicæ Chriſtianæ vo„tis, quæ per nos te alloquitur, an„nueris, a Divina bonitate conſtantem „rerum ſecundarum felicitatem tibi Re„giæque Domui pollicearis, dum nos„eni-

„enixis ab eadem precibus id flagitan- Sæc. XVII.
„tes, uberioremque ſenſuum noſtrorum A.C. 1683.
„proſecutionem dilecto filio, nobili Vi-
„ro, Duci Eſtreo, cui eos diligenter
„aperuimus, ut ad te referat, relin-
„quentes, Majeſtati tuæ Apoſtolicam
„Benedictionem amantiſſime imper-
„timur.„

Hæ tamen Pontificis literæ apud Franciæ Regem adeo nihil profecere, ut etiam disjecto Cortacenſi conventu Hiſpaniæ Regem hoſtiliter invaderet, atque inopino impetu Curtracum & Dixmudam urbes interciperet: quinimo, ſi Puffendorffio fides, accepto nuntio de liberata Vienna Rex adeo perturbatus erat, ut febris obtentu nunquam integro triduo ſeſe conſpiciendum dederit: inſuper inter Vezirii commentarios in ejus tentorio interceptos reperiebantur Regis Gallici literæ, quibus tota oppugnandæ Viennenſis Urbis ratio acurate continebatur: fervente etiam bello captus erat Töchelii ſecretarius, qui palam fatebatur, quod inter Franciæ Regem, Turcas & Töckelium convenerit, ut Gallus & Turcæ cunctas Cæſaris Provincias, ipſamque Viennam occuparent, tandem vero Gallus armis in Turcas converſis, Germaniam a Turcis ſimulque a Romani Imperii faſcibus liberaret. Hæc tamen

Sæc. XVII. A. C. 1683.

de Christianissimo Rege suspicari aut credere, piaculo mihi duco: Utut vero res se habuerit, id tamen omnino exploratum habetur, non defuisse adulatores impios, qui Regi persuadere moliti erant, perutile fore Christianis, si Gallorum potentia per Europam adeo invalesceret, ut reliquis Principatibus leges dare, hæreticos extirpare, Turcasque opprimere posset.

§. XXXVI.

Hujus expeditionis initia Cæsareis infausta.

Calmet Hist. Eccl. de Lorr. l. 39. pag. 866. Valcher. Vienn. obsess.

Recensebat Imperator tum nonnisi suorum triginta sex millia, & Hungarorum duntaxat tria millia sub signa venere, cum tamen Vezirius Cara Mustapha(*), quamprimum Byzantii ad Palatii fores feralis equi cauda erecta fuerat, præter ducentas belli machinas trecenta armatorum millia recenseret, ac insuper Töckelius præter Tartarorum mille quatuordecim, Valachorum, Moldavorum, Transylvanorum & Hungarorum potissimum Protestantium numerosa agmina adduceret. Nihilominus Lotharingius, qui Comarinum inter ac Neosolium castra metabatur, die vige-

(*) Alii illum *Kouperlougli* seu aliis dictum *Kiuperli* nominatum fuisse referunt.

vigesima nona Maij Strigonium obsidere parat, verum a Cæsareo belli Senatu jussus, Neosolium cinxit: biduo post nuntiatum, Turcas acceleratis itineribus propinquare, & Jaurinum aut Viennam dubio procul petere: Ergo omni nervorum contentioue Jaurinum ac finitima præsidia muniuntur, & legiones partim ad custodiendos aditus, partim ad explorandos hostium motus distribuuntur. Illuxerat dies trigesima Junii, qua universus Turcarum exercitus ad Jaurini mænia in conspectu fuit, in duo partitus agmina, alterum a Benedictino Divi Martini Cænobio, alterum a Danubio leucis duabus porrectum: Haud diu feriabantur barbari, quorum alii trajecto Arabone fluvio in equitatum, alii in calonum turmas irruebant, potissimi adversus castra & urbem suggestus aggeresque erigebant, universi autem cuncta terrore ac tumultu replebant. Crescebat in horas periculum, nuntiatumque, quod Hungari sese Turcis junxissent, & Bathianus Comes intentata morte a suis adactus, concreditas Muræ stationes deseruisset, necnon Tartari a tergo instarent, Töckelio eis viam sternente, urbesque quamplurimas tum vi, tum metu cum suis rebellibus occupante. In tantis angustiis Lotharingius Jau-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. Jaurinum novo præsidio muniri, & Leslæum Ducem in Insulam Schüttam cum peditatu & tormentis subsistere jubet: cognito autem, quod prima hostium acies, superata Rabniza haud dubio iter Viennam faceret, omni celeritate peditatum & machinas eo præmittit; præverterat autem Cæsareorum iter agmen Tartarorum, quos tamen non sine clade Gondola Bellidux repulit, ipsa vero, qua hæc velitatio accidit, die septima Julii quidam milites, qui e primo pavore Viennam profugerant, urbem tanta trepidatione implebant, ut Cæsar fugienti similis, relictis Viennæ Domus Augustæ thesauris primo Lincium contenderet, comitante eum Serinio decolati Petri Filio, qui tamen clam cum Töckelio conspirans subito disparuit, sed a rusticis captus, Lincii paulopost promeritas perfidiæ pœnas dedit: Cæsar vero se hosti proditum veritus, Passavium perrexit: comperta autem Cæsaris fuga intra biduum plusquam sexaginta hominum millia præcipiti pedum studio Vienna cesserunt, aut verius triste in exilium confusa multitudine emigrarunt, unde non pauci aut turba compressi, aut equorum pedibus obtriti perierunt: illi vero, qui vel ad fugam tardiores, vel in Styriæ montes, aut Austriæ sylvas

recesse-

receſſerant, a Tartaris trucidati ſunt: finitimi etiam Hungariæ pagi hoſtilibus flammis ubique colluxere, jamque Turcæ Bertholdi-villam nobile oppidum deditione acceperunt, omnesque incolas, etſi vitam libertatemque pacta auri ſumma redemiſſent, ad Templum profugos, nulla ætatis, ſexus, aut conditionis diſcrimine per otium miſere jugularunt. Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. XXXVII.

Turcæ ad Viennam.

Morabatur Vezirius in caſtris ſuis ad Danubii ripam integris ferme undecim diebus, non ſine maximo Chriſtianæ rei commodo; quippe hoc intervallo Lotharingius Dux exercitum ſuum innoxie Viennam reducere, urbemque ad ſtrenuam defenſionem comparare poterat: ipſe etiam Dux arrepto ligone primus terram molitus eſt, cujus exemplo animati juvenes, ſenes, Monachi, & Sacerdotes, ac ipſæ etiam Matronæ Nobiles in opus incumbere certabant: perfecto demum intra ſex dies labore Erneſtus Rogerius Comes Starembergius defendendæ urbi præficitur, cujus fortitudini ac vigilantiæ potiſſimum Viennæ ſalus debetur. Quarta demum Julii die omnis Turcarum exercitus ſeſe *Calmet l. c. Wagner Hiſt. Leopold l. 8.*

Sæc. XVII. A. C. 1683

ſeſe a Schönbronio Nusdorffium usque Viennæ circumfudit, eademque die foſſores juxta oppugnationis typum a Gallis machinatoribus deſcriptum duos ſuggeſtus contra Palatinum & Leoninum propugnacula erexere; ea enim reliquis magis infirma eſſe, exploratum habebat Vezirius, qui obſeſſorum totiusque Cæſarei exercitus paucitate explorata, dein contempta obſeſſos miſſis fecialibus, ſi vitam ac libertatem ſervare vellent, ad celerem deditionem provocabat, ſecus, nec infantem quidem in materno utero vivum fore. Reſponſum tormentis datum eſt, non ſine multo hoſtium damno; cum enim vel prædandi aviditate vel ſecuritatis ſpe pellecti, die decima ſexta ejusdem Menſis Leopoldino ſuburbio appropinquarent, ac frequentes intra rudera deliteſcerent, diſſilientium murorum fragmentis obtriti periere. Inter hæc novus in urbe terror ob periculoſum intra urbem incendium; nonnulli enim incendiarii a Töckelio, Turcisque immiſſi Scotorum monaſterium armamentario nitrati pulveris copia refertiſſimo vicinum, necnon Palfiorum, Aurſpergiorum, Traunorumque Palatia in cineres redegere, præſentaneo totius Urbis excidio, niſi Guido Starembergius pulveres efferri, dirutisque ædibus ignem

ignem reſtingui curaſſet, ventusque ex adverſo flans flammam a latius graſſante incendio cohibuiſſet. Authores mali, alii a furente populo diſcerpti, alii in furcam aut rotam acti ſunt. Impune autem Turcæ omnia ſuburbia & plusquam ſeptuaginta octo pagos, Eccleſias, Monaſteria & Palatia quævis obvia incenderunt; poſtea Danubium natando trajicientes, Schulzii copias, quæ pontem tuebantur, primo repreſſerunt, poſtea tamen ingenti tormentorum tempeſtate in eos effuſa retrocedere coacti ſunt, Lotharingius quoque Ludovico Badenſi Marchioni junctus die vigeſima nona Julii Töchelium, qui Poſonio, Commorræ & Jaurino inhiabat, aggreſſus in fugam compulit, omnibus impedimentis bellique machinis feliciter occupatis, eoque iterata clade protrito, everſoque ponte Poſſonium, in quam urbem Töckelius per occultam Proteſtantium proditionem jamjam penetraverat, denuo Cæſaris poteſtati aſſeruit. Sæc. XVII. A.C. 1683.

§. XXXVIII.

Vienna a Turcis obſeſſa.

Interea Viennenſes, ne ulla hora ad quietem indulta, machinis, pilis ferreis, globisque ignitis diu noctuque acri-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

acriter impetebantur: reperiebatur inter alios lapideus globus, cui Italo idiomate inciſum: *Pepo hic eſt, qualis in monte Carmelo naſcitur.* Invaleſcebant inſuper ob immodicos ſolis ardores morbi, ac febres, ipſo etiam Starembergio his malis infeſtato, ac inſuper ex pilæ fragmento ſaucio. Hæc reſcientes Turcæ aucto furore urbem quatere cæperant, duorumque menſium ſpatio prægrandes globos æneos centum millia amplius, exigua hominum murorumque ſtrage in urbem detonabant, ac circumvallata penitus urbe cuniculis præcipue rem egere; quocirca Urbis Gubernator undique ſuos diſpoſuit, qui admota ad tellurem aure foſſionis inditia explorarent, nihilominus nulla præteriit dies, qua non alternis cuniculis ſuffoſſa telus dehiſceret, exiguo tamen Chriſtianorum damno, majore Turcarum, quos propius accedentes prælongis falcibus, nodoſisque clavis Studioſi armis inſtructi egregie rejecerunt, necnon eruptione facta multos Janiſſarorum obtruncarunt: hanc tamen ſuorum cladem ulturi Turcæ, mox in trecentos Cæſareos ex urbe erumpentes impetum urgent, eosque retrocedere compellunt; verum in opem accurrente Duce Wirtenbergenſi denuo pedem referre compulſi ſunt,

Priet. annal. cont. p. 965.

sunt, destructis eorum operibus, desi- Sæc. XVII.
deratisque omnino trecentis. Postri- A. C. 1683.
die Barbari fossas suas tam prope promoverant, ut inter inconditos clamores & tripudia, obsessos per ludibrium ad choreas invitarent: soluto autem cuniculo unaomnes in aera subsilientes periere: aucta exin rabie Janissari maximo numero in valla irruere, ast eorum trecenti longius incautiusque progressi a Cæsareis præcipites in fossam dati sunt, reliquis pari virtute repressis, ipsoque Mesopotamiæ Bassa saucio: multa occisorum capita obsessi in urbem retulerunt, eaque vallis ad terrorem affixere: nec tamen hæ victoriæ Christianis incruentæ erant; quippe præter quingentos in certamine cæsos Rumplerus scientissimus rei tormentariæ Tribunus, Burkardus Baro Gallenfelsius, Dubskius, Walterus, nec vilia, nec illacrimata nostris capita ceciderunt. Porro continuis suffossionibus triplicata vallorum series sæpius revulsa, identidem ab obsessis restituta: incaluit indies oppugnantium, obsessorumque ardor, cessatum a neutris, promotæque longius Turcarum approximationes, vicissim vero oppositis cuniculis multi indies barbarorum in aera evibrati: ipsa autem laboris frustratione animorum indignationem acrius inflammante,

Sæc. XVII. A. C. 1683. Turcæ aggerem Leonino propugnaculo impositum adeo diruerunt, ut tormenta inde subducere, necesse esset, quo facto die prima Augusti Turcæ Danubium pontonibus sternentes, ex altera Urbis parte aggressionem moliebantur, hanc que in rem canalem, qui in Urbis navale influit, subire contendebant, verum a sclopetariis tam ruditer excepti sunt, ut pauci vitam referrent: Tunebaldus quoque Comes Tartaros, rebellesque Hungaros aggressus, trucidatis octingentis duo hostium vexilla reportabat, innovatoque certamine quamplurimos captivos in libertatem asserebat: Die nona Augusti Vezirius Capraram Comitem Cæsaris Legatum tandem liberum dimisit, eo fine, ut Leopoldo nuntiaret, solvendam esse Viennæ obsidionem, si Jaurinum Sultano cederetur: ast Vezirius nequidem responsum accepisse, aliunde vero post iteratam suorum cladem nondum ad urbis fossam perventum fuisse indignatus, altera die totius exercitus assultum in extima urbis opera tentavit, ac ter repetito, irritoque conatu tandem quarto vallorum partem, viamque operam eo successu occupavit, ut in fossæ margine subitaneam munitionem vigesima accerrimæ oppugnationis die exstruere posset: Arctiores tum erant Viennæ res, ac indies

indies tam morbis, quam cædibus imminutus pugnantium numerus: De hoc urbis ſtatu Gubernator die decima tertia Auguſti Lotharingium certiorem reddidit, miſſo ad eum Georgio Kolſchinskio gente Raſciano, qui totum Danubium natatu transmittens, ac Turcico habitu indutus, hoſtium caſtra pertranſiit, literasque in ceram convolutas atque ad collum religatas ad Lotharingium detulit, in reditu tamen captus, atque a Vezirio de urbis Statu interrogatus, cum omnia deſperatione plena, atque ad deditionem compoſita mentiretur, vitam & præmium retulit: Lotharingius autem die decima ſexta ejusdem Menſis Comitem de Tanff ad Cæſarem ablegavit, petens, ut Imperii ac Poloniæ ſuppetias urgeret; paulopoſt Comes de la Tour Cæſaris Legatus nuntiabat, Poloniæ Regem cum ſuis exeunte Menſe Auguſto Viennam adventurum: altera igitur die Lotharingius per eundem Kolſchinskium Gubernatori ſignificabat, quod Töckelium Jaurini magna clade ſtraviſſet, Chriſtianus exercitus liberandæ urbi intentus eſſet, magna auxiliorum pars jamjam advenerit, alii in propinquo, ac Poloni, Brandeburgici, & Imperii copiæ ſub finem Menſis afforent: remiſſo autem Kolſchinskio Gubernator a Lotharingio

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. ringio petiit, ut in fortuitos casus in propinquo exercitum teneret, ac re exigente suppetias opportune perruptis hostium castris immittere, paratus foret. Interim Vezirius instigante Töckelio ex Leopoldi suburbio transitum in alterum litus moliebatur, verum Dux Posonio redux, effusa globorum tempestate hostium conatus repressit, & Heisterus superato flumine multa præda dives rediit: Demum Vezirius post sanguinarium prælium in fossam penetrat, ac suggestu, quem Cæsarei Leonino propugnaculo objiciebant, solo æquato, extimam molem rupto cuniculo evertit. Tum vero cruentum utrinque certamen, sæpius in molem enisi Turcæ, toties repulsi, plusquam mille ducenti periere, aucto demum furore die decima octava Augusti alterum molis receptum decumano cuniculo succussum, ac quinto post die inter continuam globorum explosionem, cuniculos cuniculis oppositos, crebrasque pugnas tandem Turcæ tertium quoque receptum occuparunt. Ad calamitatis cumulum accessit, quod Töckelius Turcis junctus, in Austriam irrumperet, & cis-Moravano agro fœde devastato, plurimas urbes, vicosque in cinerem ageret, simulque Vezirium in alteram Danubii oram ad obstruendum

Sæc. XVII. A.C. 1683.

dum auxiliaribus iter pelliceret: Obſtitere Poloni, aſt longius, quam juſſi eſſent, abrepti, amiſſis trecentis in apertam fugam effuſi ſunt, interim vero Lotharingius adductis clam tormentis Turcas cæco impetu irruentes tam ſtrenue excepit, ut Agrienſi Baſſa cum mille ducentis cæſo, & ſauciato Tartarorum Principe viginti duo ſigna equeſtria, & pedeſtria ſeptem & viginti præter equos ſexcentos, & triginta ſex camelos ad caſtra reportaret, hoſte Tyrnaviam usque profugo: Hæc victoria Janiſſaris tantam incuſſit conſternationem, ut ſeſe a Vezirio deceptos fuiſſe vociferantes, apertam ſeditionem molirentur, a Muftio tamen promiſſis deliniti, die vigeſima quarta Auguſti in ſupremum molis receptum incredibili furore ac pertinacia aſſultum redintegrant, ubi Wirtenbergenſis Dux rara fortitudinis ſuæ ſpecimina edidit, atque eruptione facta binos hoſtium acceſſus ſolo æquavit, cuniculum detexit, quo feliciter rupto haud dubie tota, quæ ſupererat moles diſcerpta fuiſſet, quæ tamen Turcis graviter inſtantibus tandem die tertia Septembris hoſti ceſſit, unacum Palatino & Leonino propugnaculis, quæ igne cuniculis admoto in immanis hiatus foſſam concidere. Tum vero obſeſſorum res in arcto poſitæ

Sæc. XVII. A. C. 1683.

sitæ extremam calamitatem præsagie-bant. Convolant ergo ad Templa Ecclesiastici, omnisque ætatis homines, Dei opem, Superum, hominumque suppetias invocant, præ ceteris vero Colonitsius communis omnium Pater & asylum nutantes erigere effusisque largitus pecuniis miseros adjuvare ac propitium Numen Urbi, & Christianis armis reddere, indictis publicis precibus nitebatur; quo comperto Vezirius dejerabat, se huic Sacerdoti in operæ præmium cervices a trunco resecturum: repente autem inter medias desperationis nebulas obsessis spes haud infima affulsit; nuntiatum enim est, advenisse Poloniæ Regem ingenti cum exercitu, Franconiæ etiam copias jamjam Passavium versus tendere: nec mendax erat iste rumor; die enim trigesima prima Augusti Joannes Poloniæ Rex cum viginti quatuor selectæ militiæ millibus Hollabrunam advenit, ubi a Lotharingio salutatus, die septima Septembris sese Germanorum auxiliis consociavit: eadem quoque die Maximilianus Emanuel Bavariæ Elector cum suis copiis Campum Tulnensem quarto supra Viennam milliari ingressus est: sequenti die in tentoriis celebrabantur Divina officia, sub quibus Poloniæ Rex, Bavariæ Elector, ceterique Principes ac Belli-duces

duces, universusque exercitus Catholicus sacra Synaxi ad proximam pugnam muniebatur. Datur obsessis vicini auxilii signum, explosо e Cæcio monte belli tormento: auxit quoque Viennensium lætitiam, ac liberandæ urbis fiduciam comperta Morlachorum excursio; hi enim populi in finibus Dalmatiæ sibi ad imminentis belli nuntium in Turcas insurrexere, eorumque aliquot loca cædibus, rapinis atque incendiis devastarunt, sese recipientes post excursiones factas in finitimam Venetorum ditionem, quo etiam prædas comportarunt, nato exin magno rei Christianæ emolumento; cum enim Turcæ a Veneto Oratore in damni compensationem ingentem auri vim extorquere niterentur, Respublica eis bellum denuntiabat; quod anno sequenti inchoatum magnis Turcas cladibus affecit. Sæc. XVII. A.C. 1683.

§. XXXIX.

Vienna obsidione liberata.

Interim Lotharingius Dux Danubium pontibus sterni jussit, habitoque belli Senatu decrevit, ut totus exercitus sexaginta quatuor millibus & quingentis constans in Cæcio monte, vulgo *Calenberg* convenire niteretur, ita tamen, *Jæger Hist. Eccl. p. 6. Theatr. Europ. t. 12.*

Sæc. XVII. A. C. 1683. ut dexteram alam Poloni, ſiniſtram Cæſarei, mediam vero aciem Saxones, Bavari, Francones Suevique obtinerent: Præmittitur Mercyus cum bis mille equitibus ad explorandas vias, qui undecima Septembris die tuta omnia, nullumque ab hoſte, maximum vero ab itinerum aſperitate metum eſſe referebat: nihilominus ſub crepuſculum dato ad profectionem ſigno Cæſarei Ductore Lotharingio per aſpera & anguſta tandem ſub mediam noctem occupato D. Leopoldi Saceſſo utcunque munito, ad montis apicem eluctati ſunt, quos media acies, quam Bavariæ & Saxoniæ Electores ducebant, tardius licet, ſubſequebatur. Vezirius comperto Chriſtiani exercitus adventu Equitatum ſuum circa montis pedem diſpoſuit, nullisque viribus, artificio ac labori pepercit, ut Cæſareis deſcenſum aut prohiberet, aut ſaltem aſperrimum redderet: nihilominus Dux ex ipſa difficultate animoſior factus, Leslæo in mandatis dedit, ut in montis faucibus feſtinato opere ſuggeſtus erigeret, & tormentis armaret: id impigre executus, hoſtem a vicinioribus foſſis, viisque deturbavit. Paulopoſt ipſe etiam Poloniæ Rex cum ſuo agmine ad Camaldulenſe Cœnobium advenit, habitoque cum Duce colloquio cenſuit, ut hac adhuc die

die totus exercitus integris ordinibus seſe in imum dimitteret, altera autem die hoſtium caſtra aggrederetur: Interim Turcæ ultimis, ac ideo fortioribus, uti morientes ſolent, viribus Viennæ obſidionem urgebant, obſeſſi tamen inſtantis victoriæ fiducia ſuique Gubernatoris magnanimitate erecti, etſi propugnaculis ſolo æquatis jam nonniſi aperto pectore pugnare cogerentur, grandinantes tormentorum globos velut feſtivos lætitiæ ignes exceperunt. Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. XL.

Turcæ prælio devicti.

Tandem duodecima Septembris dies afflictæ urbi lætiſſima, ac univerſo Orbi Chriſtiano auſpicatiſſima illuxit, qua primo pugnæ, mox victoriæ initium fieret: Priusquam vero Poloniæ Rex manus conſereret, a Patre Marco de Aviano Capuccino ad aras facienti ſacra Synaxi unacum Belliducum Primoribus refici voluit, dein cum agmen obequitaret, ſuos ita allocutus eſt. „Hoſtem ſuorum numero tumidum jam „domi vincere conſueviſtis, exteris in „finibus conſtitutum, ſi viceritis, non „modo Viennæ muros, ſed & patriæ „veſtræ fines firmabitis: agitur de re„publica Chriſtiana, non Regi ſed Deo

Sæc. XVII. A. C. 1683. „pugnatis, cujus ductu in hunc mo„tem ſine pugna, ſine ſanguine eluctati „ſumus, nunc cum ad ima deſcendi„mus, jamjam ſe hoſtes in foſſas, ſua „veluti ſepulcra abdunt, dimidium vi„ctoriæ in manibus habemus, non a„liud expectate imperium, niſi ut præ„euntem Regem veſtrum generoſe ſe„quamini.„ His dictis illico feſtiva omnium ſequebatur vociferatio, victoriæ ſpes & augurium. Præſtituta igitur certamini die Lotharingius Capraram præmiſit, ut cum Heiſteriana & Saxonica legionibus Turcas in inſidiis latentes deturbaret, quo feliciter peracto ad anguſtias Nusdorffio vicinas mane hora quarta perventum eſt, in quibus ſuperandis multum laboris damnique impenſum, donec Leslæus denſo globorum grandine Turcas, qui ſubeuntes omni ex latere impetebant, Nusdorfſium usque repuliſſet: ſub idem ferme tempus media etiam acies, dextrumque cornu perruptis per intervalla hoſtium cuneis, Lotharingii copias junxit: interim vero crebris utrinque velitationibus dimicatum, ac præ ceteris Parelleus cum ſuis Voluntariæ militiæ Nobilibus Turcas e ſitu Chriſtianis infeſto feliciter proturbavit: poſtquam igitur fœderatus exercitus quemlibet terræ pugillum proprio curore redemerat,

rat, ſuperatis tot locorum ac inſidiarum difficultatibus cum numeroſiſſimo hoſte jamjam in aciem diſpoſito agendum erat: præprimis ergo Nusdorffium valido Turcarum præſidio munitum fuit expugnandum: Turcæ ſuorum numero fiſi, Cæſareorum impetus incredibili pertinacia ſuſtinent, ac nonniſi poſt laboriosum, cruentumque certamen ſtatione excedunt: occupato hoc pago, Turcisque e quodam colle dejectis planior magisque opportuna explicandis copiis regio aperiebatur: Vezirius autem ea ex parte omnes ſuorum conatus fuiſſe eluſos indignatus, ira in rabiem verſa omnem exercitus vim in Polonos effudit, ſuosque in quadam largiore foſſa diſpoſuit: unde vallo, lorica, ac ſubinde muris tecti, impune quamplurimos trucidarunt: tandem vero a Cæſareis in latus irruentibus in fugam unaomnes conjecti ſunt: mox tamen reſumpto animo Polonos ad certamen provocare aggrediuntur: nec ſegnior Rex, Huſſaros ſuos emiſit, qui multa circum ſtrage edita demum acrius, quam cautius prælium ineuntes, ad eam redigebantur neceſſitatem, ut ab hoſte undique circumfuſis, aut fœde fugiendum aut miſerabiliter pereundum eſſet. Jamjam ad Regem proximæ cladis rumor pervenerat, dum periculi immemor

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683

mor in hoſtem irruit, ac Germanum peditatum in opem accurrere jubet: Advolant quanta maxima poterant celeritate Bavari, & Cæſarei, qui toto impetu in hoſtes movent, propellunt, ac ſuggeſtum hoſtilibus caſtris proximum unacum belli tormentis, & reliquo apparatu occupant. Lotharingius quoque poſt acerrimam pugnam tandem quarta hora pomeridiana viam ſibi in Roſſavium ſuburbium gladio aperuit, ac dimidia poſt hora ad ipſa Turcarum caſtra penetravit. Tum vero non jam pugna, ſed cædes erat, cum Turcæ in quodam propugnaculo caſtris oppoſito totam aciem explicant, ac ſupremo conatu & rabie Polonos, qui ſerius irrupere, tam acriter premunt, ut nihil fugæ, niſi quod terga nondum vertiſſent, deeſſet: opportune media acies ſuppetias venit, in hoſtium latus invecta ex obliquo: Melignyus quoque Polonæ Reginæ Frater cum ſuis præſatum occupat propugnaculum, dejectisque inde præſidiariis, Poloni in prælium revertuntur: quo facto Turcæ a tergo circumfuſi turbata acie pugnant, ſuaque agmina improvide cumulantes, conferti & quaſi cohærentes ſibimetipſis obſtant, quo animadverſo Poloniæ Rex non Ducis magis quam militis munera executus,

cum

cum lectiſſimo milite tam vehementer in nutantes urget, ut Barbari ſeſe præcipiti fuga in caſtra reciperent, aggeſtisque tumultuaria feſtinatione curribus velut vallum attolerent: Paulopoſt Bavari, & Saxones ferociter in alterum Turcarum cornu incurrunt, hoſtem e caſtris propellunt, totumque exercitum per aperta camporum fœdam in fugam conjiciunt, eventum eminus ſpectante Vezirio, qui fugientes ſiſtere incaſſum adlaborans, Tartarorum Principem allocutus: *& tu*, inquit, *me adjuvare cunctaris*? tandem & ipſe a fugientium multitudine abreptus, relicta obſidione, tormentis, caſtris, ipſoque equo ſuo, ceterisque rebus pretioſis Jaurinum, inde Bellegardum præcipiti fuga contendit. Sæc. XVII. A. C. 1683.

Quamvis pulveris nubes, quam ad cælum elatam non pauci e Cæcio monte conſpiciebant, plenam hoſtium fugam nuntiaret, nihilominus Dux ad explorandos hoſtiles motus expedivit Mercyum & Badenſem Ducem, quibus evacuata Turcarum caſtra referentibus, Lotharingius victor in fugientium tergis inhæſit, eos absque dubio nova clade proſtraturus, niſi ingruentes noctis tenebræ hoſti ad Hungariæ fines evadendi copiam præbuiſſent.

§. XLI.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. XLI.

Poloniæ Rex cum ceteris Belliducibus Turcarum caſtra ingreſſus.

Calmet l. c. Wagner Hiſt. Leop. lib. 8,

Provide Lotharingius indicta capitis pœna ſuis inhibuit, ne ordine ſuo excedentes prædæ inhiarent; nondum enim plene debellatus erat hoſtis; quippe ſex Janiſſarorum millia, qui ad Vezirii tentoria pro Mahometis vexilli, necnon ærarii bellici cuſtodia excubabant, deſperatione virtutem acuente fortiter adhuc reſtiterant, quibus tamen una trucidatis Lotharingius hora ſeptima copias ſuas ad Viennenſis urbis mænia admovit, inter effuſas civium gratulationes exceptus: Poloniæ autem Rex, poſtquam Turcas ex aggeribus adhuc in victorem exercitum fulminantes deturbaverat, hora noctis decima hoſtium caſtra ingreſſus eſt, cui præprimis Vezirii equus offerebatur, unacum deperdito ejusdem ſtapede & a quodam Turca pretioſa Vezirii tentoria monſtrabantur: Accurrebant pariter ſinguli Belliduces, Regi tantam victoriam gratulantes, quibus ille admodum modeſte reſpondit, ſibi minimum laudis competere, Electorum auxiliis, Lotharingii conſilio, & Cæſarei militis fortitudini partem deberi maximam: certe ſinguli

singuli Belliduces quantum experientia, consilio, animisque valuerint, in hac expeditione testatum reddidere, quos omnes Leopoldus Cæsar, cui Starenbergius Gubernator Neoburgi victoriam nuntiabat, die decima quarta Viennam ingressus, ob rem præclare gestam largiter remuneratus est: Præ ceteris vero Poloniæ Rex superba Vezirii tentoria cum pretiosa suppellectili, prægrande Mahometis vexillum, fatalem equi caudam, sanctius vexillum, ærarium, quod tamen in suos milites erogavit, diurnos Vezirii commentarios, in quibus militum numerus, & rebellium Hungarorum res indies gestæ, erant conscriptæ, necnon pretiosissimarum pellium, vestium equorumque immensam copiam obtinuit, datisque ad Papam literis, quibus victoriæ Successum paucis memorabat, per Abbatem Denhofium Romam majus Turcici exercitus vexillum (*) unacum aliis quibusdam ex præda collectis transmisit, ac propterea peculiari diplomate Apostolico ab eodem Pontifice *DEFENSORIS FIDEI* titulo decoratus est. Joannes vero Georgius III. Saxoniæ Elector, eoquod obtentæ victoriæ haud parum contulisset, inter alia sat pinquia spolia,

Sæc. XVII. A. C. 1683.

(*) Illud hodiedum in Basilica D. Petri Romæ pro anathemate affixum cernitur.

Sæc. XVII. A. C. 1683. ſpolia, Exemplar Alcorani elegantiſſime ſcripti unacum commentario Abi Saudi Kadæi nactus eſt. Haud minus opima ſpolia præter feſtivas gratulationes retulit Bavariæ Elector. Reperiebatur etiam in Vezirii tentorio Crux cum pendentis Chriſti imagine, quam ex Walachia ſecum deportaverat; conſpiciebatur in inferiore crucis parte juxta B. Virginis imaginem Aquila coronæ rutaceæ incluſa, in ſuperiore autem ejus parte latina hæc inſcriptio: *Crucis exaltatio, mundi conſervatio: Crux eſt ornamentum Eccleſiæ, Regnorum, Provinciarumque protectio: Chriſtianæ fidei ſignum atque trophæum, Sanctorum Angelorum gloria & Diabolorum plaga.* Sub Aquila demum hæc legebantur verba. *Nos Cantacuzenus D. G. Princeps & hæres Walachiæ hic loci præſentem figuram Crucis ereximus, ad promovendam plebis quotidianam devotionem, inque memoriam noſtri & noſtrorum perpetuam.* Hanc vero Crucem a Vezirio eo fine ex Walachia in Auſtriam fuiſſe deportatam, conjiciunt nonnulli, ut occupata Vienna illam in Chriſtianorum ignominiam, ac ludibrium erigere poſſet. Porro univerſa Turcarum caſtra victori militi in prædam fuere conceſſa: Jacebant totis campis opes ſparſæ, in tentoriis, quorum viginti quinque millia fue-

fuerunt direpta, divitiæ: ingens quoque variæ non minus ac pretioſæ ſuppellectilis copia, non belli, ſed luxuriæ apparatus viſebatur, paſſim ſtrata erant itinera armis, vilioribusque ſarcinis, quas in comparatione meliorum victoris avaritia contempſerat; equi pene innumeri viliſſimo vendebantur pretio, quinque camelorum, & decem boum millia obvio æs offerenti concedebantur; cumque prædantium militum manus prædæ non ſufficerent, cives ex urbe advolarunt, qui immenſam frumenti, & orizæ copiam in famelici ſtomachi levamem ſecum retulerunt, tanta etiam peponum *Caffé* vis reperiebatur, ut promiſcuus uſus barbari hujus potus ſuam epocham ab hoc ſpolio in Germania repetere videatur. Ex centum octoginta belli tormentis, quibus Turcæ urbem oppugnabant, nonaginta octo in armamentarium Viennenſe, cetera inter Principes diſtributa fuere: Ne vero Colonitſio Epiſcopo ſtrenue in defendenda urbe laboranti, ſua deeſſet præda ipſi præ ceteris gratiſſima, ferme quingentos orbos infantes totis caſtris ipſemet conquiſivit, eosque paterna plane cura ac liberalitate in fide Catholica inſtituendos ſuſcepit. Ut autem Exercituum Domino, ac Liberatori Deo debitæ fierent Laudes, Cæſar &

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. Poloniæ Rex cum omnibus ceteris Belliducibus urbem ingressi, Templum S. Stephani accessere, ipsoque Polono hymnum Ambrosianum intonante & Episcopo Colonitsio sacris operante, unaomnes Deo Maximo grates persolverunt: Bavarus quoque Elector ensem, quem Oettingæ acceperat, Cæsari præsentans, dixit, nunc primum se eo in Austriacæ gentis commoda, & in ejusdem, ac Religionis hostes usurum: præfatus autem Episcopus a Cæsare petiit, ut dejecta e turris apice Luna Mahometana, quæ Anno 1529. Sultani jussu apposita erat, ejus loco Crux Christi affigeretur, quod etiam mox duorum Tyrolensium conatu effectum est.

§. XLII.

Vezirii sævitia in suos Belliduces.

Viennensis Urbis obsidio a decima quarta Julii ad septimam Septembris diem, (uti ex Vezirii tabulario compertum erat) Sultano stetit impendio duodequinquaginta millium & quingentorum: cecidere Bassarum principes tres, Janissarorum Tribuni quindecim: a die autem septima ejusdem Mensis desiderata sunt triginta duo Turcarum millia. Ex obsessis septem millia

lia ferro, morbo autem haud plures periere: in acie pene quatuor millia, ex quibus præcipui Julius Ludovicus Sabaudiæ Princeps, Thomas Arembergius Dux, Thomas Princeps Croyus, & Trautmansdorffius Comes. Tantillo impendio tam ingens ſtetit victoria, totiusque Chriſtiani Orbis ſervata libertas: Vezirius autem dolorem inde conceptum nonniſi horrenda ſuorum lanienа temperare poterat; præprimis enim, cum præter turpem fugam nil ſibi reliquum cerneret, ſuas concubinas, ne Chriſtianis cederent, ipſus rabie immani jugulavit, multosque ex Chriſtianis captivos trucidari præcepit: poſtea Kisler-Agam Budenſem Budam, quem oppugnandæ Viennæ conſilio ſemper obſtitiſſe noverat, ipſus ſuo acinace confodit, eademque crudelitate Eſſekii & Poſſegæ Baſſas, necnon Ductores quinquaginta interfici juſſit; nec tamen hac barbarie militis odia, & Sultani furorem declinare poterat. Hic enim tum Belgradi degens, accepto cladis nuntio in tantas erupit furias, ut parum abeſſet, quin infelicis expeditionis teſtem pugione confoderet; inſuper præter plurimos Baſſas capite truncatos ipſum Vezirium ſtrangulari, ejusque pellem corpore detractam ſibi Adrianopolin transmitti præcepit: Moſcoviæ

Sæc. XVII
A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

etiam Legatum, qui Czechirini aliarumque urbium nuper Ruſſis ereptarum reſtitutionem urgebat, peſſime habuit, plures ex Proceribus Græcis & Judæorum primoribus trucidari, ipſum Patriarcham Conſtantinopolitanum una cum præcipuis ejus Miniſtris, perinde acſi cum Moſcho clandeſtina agitaſſent conſilia, interfici juſſit, a Gallis tamen placatus mortis pœnam poſtea remiſit.

§. XLIII.

Pugna ad Barcanum Polonos inter & Turcas.

Calmet Hiſt. de Lorrain. t. 3. l. 40. pag. 930.

Poſt tantam cladem injectumque terrorem absdubio hoſtis ad internecionem deleri potuiſſet, ſi ad legendos victoriæ fructus non deferbuiſſet Fœderatorum ardor; ſexta enim ab liberata Vienna die jam Saxo cum ſuis in patriam reverſus eſt, Waldeckius quoque Princeps, qui Franconiæ & Sueviæ copiis præerat, ad novas expeditiones ſibi nova quoque mandata fore expetenda cauſſabatur, denique ad ulteriores progreſſus parum animorum undique elucebat, ac Turcæ vel ideo penitus devicti non fuere, quia victores diutius vincere tæduit. Bavarus quoque Elector demum ſe reverſurum declarabat, niſi alieno imperio ſolutus, ſepa-

separatum agmen solus ducere permit- Sæc. XVII.
teretur: Plurimum Cæsaris intererat, A. C. 1683.
ut hic Elector copias suas adhucdum junctas servaret, quapropter Leopoldus eidem negotium dedit, ut Imperii copiis præfectus, Neosolium obsideret, interim vero Lotharingius hanc obsidionem cum reliquo Cæsaris exercitu promoveret. Ea res vehementer offendit Lotharingium, qui missionem suam feciſſet, nisi a Polono Rege placatus fuisset, postea cum Cæsareo & Polono exercitu, seclusis ceteris fœderatis, Comorram movit; in itinere Budianus Comes, percepta Turcarum clade in Cæsaris obsequium reversus, mille quingentos Turcas, quos duxerat, partim interfecit, partim captos Cæsareis tradidit, conspirante Recheno Comite, qui unacum sex rebellium millibus ad Leopoldi Imperatoris vexillum reversis Turcas strenue insecutus est: Accepto interim nuntio, quod Turcæ trajecto Danubio Cæsareis ac Polonis obviam irent, Poloniæ Rex inconsulto Lotharingio, nec exspectato Cæsarei peditatus adventu motis castris Barcanum contendit, ast nondum instructa acie a Turcis undique circumfusus, internecina clade deletus fuisset, nisi Lotharingius omni, qua poterat, celeritate cum suis accurrens, die nona Octobris

Sæc. XVII. A. C. 1683.

in dexteram hoſtis aciem irrupiſſet: Tum vero Turcæ aſſiduam Germani militis diſploſionem non ferentes, primo retroceſſere, mox ruptis ordinibus tam præcipiti fuga ſibi conſuluerunt, ut ponte fugientes haud capiente aut undis hauſti, aut glandibus trajecti perirent: denſior acies, majorque pugnandi pertinacia erat in lævo cornu Turcarum; mox igitur Dunewaldus agmen ſuum a tergo dimicantium opponit, & aliunde loci anguſtia conſtrictos, ut ſeſe mutuo impedirent, arctius conſtringit: Poloni quoque paulo ante territi, jam nova alacritate ac fiducia ad pugnam accenſi ſubditis calcaribus in nutantem hoſtem proruunt: Jamjam Turcæ ſigna convertere videbantur, cum nuntiatum Lotharingio, ingenti fugientium multitudine oneratum ruptumque eſſe Danubii pontem, plurimosque armis graves, & prælia ac fuga defatigatos gurgitibus hauſtos: Expedit a veſtigio Starenbergium, qui perruptis ſepimentis, occupatoque aggere Barcanum ad deditionem compulit, promiſcua ſtrage deletis omnibus incolis; non enim Ducis imperio refrænari poterat Polonorum rabies; ſociorum enim capita perendie a Turcis affixa cernentes, nulla ætatis ſexusque diſcrimine miſeros ferro, ædes, murosque flamma abſumpſerunt: converſo demum furo-

furore in natantes, cunctos velut æquaticas aves glandibus trajecerunt, & præter captos mille ducentos insuper octingentos, qui intra recinctum sese receperant, ad deditionem compulsos ad reparanda Viennæ mænia abstraxere: Parta hac victoria rebelles Hungari, etsi haud procul dissiti, suppetias ferre minime ausi sunt, sed rebus veluti deperditis eorum Primores Poloniæ Regi supplices advoluti, veniam exorarunt; ast a Rege sine responso ad Lotharingium remissi, cum indignas pacis conditiones proposuissent, pariter ab eodem rejecti sunt: Hæc severitas ceteris tantum incussit terrorem, ut Gubernatores ad Cæsaris obsequium reversi, Tatam, Vesprinium, Papam Setsinum, & Levam urbes dederent: Die autem vigesima secunda Octobris Cæsarei, Poloni ac Bavari Strigonium obsidere parant, hancque urbem triduo post deditione capiunt; Finita igitur glorioſa hujus anni Expeditione Poloniæ Rex suis in hyberna dimissis Cracoviam reversus est: Lotharingius vero copias suas in Hungaria Superiore in stativa collocavit, Lincium ad Cæsarem profectus, ubi incredibili gratulatione a Leopoldo, Papæ Nuntio, & Hispaniæ Legato, totaque urbe receptus est: Demum Bavariæ Elector

Sæc. XVII] A.C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. cum suis die vigesima nona Octobris ex Hungaria abiit.

§. XLIV.

Galliæ Regis Victoriæ.

Latom Relat. Hist. Carol. memoral. l. 9, Hode l. c. pag. 253. Cont. Chron. Hist. l. 10. pag. 302.

BEllo Hispanis denuntiato, captisque in Belgio quibusdam Urbibus Crequius Franciæ Marescallus cum novo exercitu Lucemburgum versus contendit, hancque urbem innumera globorum ignitorum procella verberare cæpit, non sine magno ædium damno: Mitius habebantur Argentinenses; quippe Rex capta urbe fidem Catholicam restaurare intentus, PP. Capuccinis pro ædificando ibidem Monasterio decem Imperialium millia, Monialibus vero Marchionum Badensium ædes consignavit, celebrato autem quatriduana solemnitate Jubilæo, die vigesima sexta Julii per universam Alsatiam edictum promulgari jussit. vi cujus omnes Lutherani & Calviniftæ, si Catholicam fidem amplexuri essent, ab omnibus tributorum civilium oneribus liberi pronuntiabantur: accessit insuper eximia pietas Chamillyæ Matronæ, quæ Argentinensi Gubernatori nupta Germersheimii plurimos Calviniftas ad ejurandam sectam perduxit: Meisenhemii vero, Ducatus Bipontini oppido Galli qui-

quidam Prædicantem in Curiam evocabant, captumque cuſtodiæ dabant, quo comperto mulierculæ turmatim convolantes, armisque munitæ in Gallos irruerunt, ſuumque Præconem liberarunt: Sub idem tempus Algeriani damnis anno priori a Rege illatis magis irritati quam domiti, obvias quasque Gallorum naves interceperunt: inde vero vehementer offenſus Rex denuo illos bello petere decrevit: Igitur Duchenius Franciæ Architalaſſus die vigeſima ſexta Decembris Algeriam urbem quatere cæpit, evibratisque aliquot glandium millibus tantam ædium civiumque ſtragem edidit, ut obſeſſi armata rabie Ducem ſuum ad petendam pacem compellerent: Duchenius vero omnes reſpuit conditiones, niſi prius non modo Galli, ſed ceteri omnes in Gallorum navibus capti quantocius liberi dimitterentur, cunctaque damna Gallis illata reſarcirentur: Parendum erat victori; mox igitur quingenti quadraginta ſex capti ad Gallorum caſtra remittuntur: inde vero exacerbati Algerienſes, ſuum Ducem jugulant, eique ſuffecto Architalaſſo ſuo, bellum redintegrant, cunctisque Gallis in urbe interfectis, Vacherum Virum Apoſtolicum, qui Conſulis vices agebat, cum plurimis aliis miſere trucidant.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683

dant. Tandem vero undique navibus cincti anno sequenti Mense Aprili pacem a Gallis extorserunt.

§. XLV.

Censura Facultatis Parisiensis Theologicæ in aliquam propositionem circa Pontificis auctoritatem.

Argentré Coll. de novis error. Jud. t. 3. pag. 147. Abrege chron. de l'Hist. Eccl. pag. 485.

Ineunte hoc anno Regius Senatus, ne sese causis mere Ecclesiasticis immiscere videretur, Parisiensem Facultatem rogabat, ut suum judicium de sequenti hac propositione ferret: *Ad solam Sedem Apostolicam divino immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare:* Die igitur prima Februarii Facultas quosdam selegit Doctores, qui præfatam propositionem expenderent, ac desuper quid statuendum referrent: His ergo die prima Martii suum judicium ferentibus, Facultas post quadraginta quinque deliberationes per Deputatos habitas die decima octava Maij suam quoque pronuntiavit sententiam, in qua ampliſſimis verbis profitebatur, quod Romani Pontificis jura non modo illæsa esse velit, sed & quavis occasione data religiose venerata sit, idque copiose exposuerit, ac strenue defenderit, nunc quoque pro antiqua sua in sedem Apostolicam reverentia diserte repetere velit,

lit, quod olim non ſemel profeſſa ſit, *Romanum Epiſcopum unum eſſe jure Divino ſummum in Eccleſia Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere tenerentur, & qui immediate a Chriſto non honoris ſolum, aut dignitatis, ſed & poteſtatis ac jurisdictionis Primatum habeat in tota Eccleſia.* His ita præmiſſis demum Facultas ſic cenſuit: *Hæc propoſitio, quatenus excludit ab Epiſcopis & Conciliis, etiam generalibus judicandi de fidei controverſiis auctoritatem, quam habent immediate a Chriſto, falſa eſt, temeraria, erronea, praxi Eccleſiæ adverſa, Verbo Dei contraria, & doctrinam renovans alias a Facultate reprobatam.* Verum ad quem de motis fidei controverſiis ſpectabit judicare, quando Concilia convocare non vacat (*)? Huic cenſuræ anſam præbuit decretum, quod Strigonienſis Archiepiſcopus, uti ſupra memoravimus, anno priori adverſus Cleri Gallicani declarationem edidit, & quatuor Cleri Gallicani propoſitiones proſcripſit, donec ſuper eas prodierit infallibile Sedis Apoſtolicæ oraculum, ad quam ſolam divino & immutabili privilegio ſpectet de controverſiis fidei judi-

Sæc. XVII. A.C. 1683.

(*) Hoc decretum ſeu Epiſtolam Synodalem Archiepiſcopus ſecundo Richerianarum vindiciarum libro annexam unacum notis quorumdam Theologorum vulgavit.

Sæc. XVII. A.C. 1683. judicare, quocirca Parisiensis Senatus illud die vigesima tertia Junii suppressit, unacum disquisitione Theologico-Juridica super præfata Cleri declaratione Leodiensibus literis excusa.

§. XLVI.

Seditiosi motus Calvinistarum in Galliis.

Jurieu Esprit d'Arnaud part. 2. fol. 338. Lettre de Tourn. & Langued.

Quamvis Ludovicus XIII. Franciæ Rex Calvinistarum vires, ne iterata rebellione Regnum extremo involverent exitio, haud parum fregisset, pluresque eorum urbes munimentis, mœniisque nudasset, quia tamen ipsis adhucdum pernicioſæ sectæ libertatem, necnon ad publicum cultum Templa reliquerat, hinc seditiosos horum motus, Religionis obtentu honestandi occasio remansit: hanc ut eis Ludovicus XIV. adimeret, plura eorum fana occlusit, & Prædicantibus silentium indixit, atque emissis Viris Apostolicis sectæ falsitatem eis demonstrari jussit, magnumque eorum numerum ab errore retraxit, simul tamen suo experimento didicit, quod virulentæ hujus hydræ capita, si duntaxat per partes resecentur, mox renascantur, ac rebellionis venenum eo periculosius diffundant; quamprimum enim Rex Mont-pessulis, Montalbani, Nera-

Neraci, & Bergeraci Hugonotarum Templa contra Nannetense edictum erecta everti jusserat, atque Hugonotas a suo, & regiorum Principum servitio excluserat, mox Pictavienses, Santonenses, Cevennenses, Delphinates & Vivarienses Calviniſtæ convenere, collatisque inter se consiliis destructas Ecclesias insuperhabito Regis interdicto restaurare, conventus habere, sumptisque armis suam religionem tueri decreverunt: Inter plures alios hujus conventiculi articulos cautum erat, ut Prædicantes die decima octava Julii in omnibus locis, ubi sectæ exercitium nuper fuisset interdictum, publice ad populum dicerent: nec Regno excederent, minus vero Regiis mandatis parerent. Priusquam vero petulans hoc decretum exequerentur, Regi supplicem porrigebant libellum, in quo demonstrare nitebantur, „eorum sectam „fidelitati Deo & Regi debitæ non ad„versari, eos enim nil aliud intendere, „quam Deum glorificari, & fidelitatis „juramentum suo sanguine (fors Am„basiæ vel Rupellis) firmare: hinc eis „haud toleranda esse obreptitia Regio„rum Ministrorum, hostium suorum, „edicta, cum ea cum Dei præceptis „componi haud posse viderentur, eo„quod Deus sibi Hymnos & cantica „offer- Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. „offerri, proles & domeſticos Verbo „Dei imbui præciperet: merito eorum „doctrinam, & cultum Regi exoſum „fore, ſi abominabilis, & ſcandaloſus „eſſet, aut creaturam Deo præferret, „nunc vero eorum crimen, & ſuæ Re„ligionis diſcrimen a Catholica unice „in eo conſiſtere, quod Verbum Dei „verbo hominum præferrent, & ſoli „Deo, non autem creaturis cultum re„ligioſum exhiberent, proin eos vivere „non poſſe, niſi ad Deum ſic colendum „ſuos cætus habere permitterentur, „ſecus, ſe palam coram Deo teſtari, „quod parati ſint, ſe exponere omni ſe„veritati, quam Regiis Miniſtris, præ„fervidus Zelus inſpirare poſſet.„ Verum Hugonotæ nequidem expectato Regis reſponſo in Vivarienſi Provincia particulare condiderunt decretum, vi cujus denuo cunctis Prædicantibus injunctum, ut in omnibus prædicarent locis, ubi Rex Religionis ſuæ exercitium interdixiſſet. Horum exemplum ſequebantur Cebennenſes & Delphinates, ceteri vero majore adhucdum utebantur moderatione & prudentia: E contrario Vivarienſes ad tantam prorupere inſolentiam, ut convocato totius Provinciæ conciliabulo ſequens promulgarent decretum: „Communi to„tius noſtræ Eccleſiæ conſenſu coram „Deo

„Deo declaramus, nobis ratum fixum- Sæc. XVII.
„que esse, Regi nostro, omnibusque A.C. 1683.
„eo inferioribus debitam fidelitatem,
„obsequiumque inviolabiliter servare,
„simulque pene paratos esse, hanc ve-
„ritatem ultima etiam sanguinis nostri
„gutta firmare: quoniam vero Clerus
„fontem Regiæ clementiæ in miseros
„Religionis nostræ subditos obstruxerit,
„& plurima edicta ac declarationes con-
„tra Nannetense edictum, & hucusque
„a tempore Henrici usque ad annum
„1659. possessam conscientiæ libertatem
„extorserit, hinc decrevimus, nos pre-
„tiosam hanc conscientiæ libertatem
„usque ad ultimum vitæ nostræ hali-
„tum propugnaturos, de Regis clemen-
„tia sperantes, eam esse perpensuram,
„quod præfata edicta a dicto Clero ex-
„torta cum obedientia Deo debita, &
„in nostro libello supplici expressa com-
„poni nequeant, si vero, quod absit,
„Clerus nostræ innocentiæ prævalere,
„& Regis auctoritate ac nomine, uti
„hucusque fecerit, ad opprimendos
„subditos adeo innocentes, & unice ob
„religionem exosos abuti voluerit, tunc
„declaramus, nos animo constituisse,
„quod vim repellere, huicque nostrûm
„oppressioni omni virium conatu resi-
„stere velimus, mala inde oritura Di-
„vinæ Providentiæ committentes: Ea-

„pro-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

„propter, ne præveniamur, aut copiis „a Clero immiſſis inopinate opprimamur, „rupta omni mora Præſides delectum „faciant omnium illorum, qui arma fe„rendo pares ſunt, ut legionibus exin „inſtructis tam pro ditionum noſtrarum „conſervatione, quam adjuvandis ce„terarum Provinciarum fratribus Cleri „violentiis obſiſti poſſit.„ Hanc Religionis tuendæ rationem Hugonotæ absdubio a primitivæ Eccleſiæ Chriſtianis didicere: quantumvis vero hoc edictum apertæ rebellionis claſſicum eſſet, nihilominus tam Vivarienſes, quam Delphinates illud executioni dare feſtinarunt, & quidem die undecima Julii San-Hyppolitani Calviniſtæ in Occitania, poſtea die decima octava Vivarienſes, & vigeſima ſecunda Delphinates ſuæ ſectæ conventum publice habuerunt, inſuper die ſeptima Auguſti Burdegalæ Delphinatus oppido ducenti Calviniſtæ armati conventum habuere, & contempto Regis interdicto Prædicantis ſui ſermoni interfuere, ſimulque ſtanea vaſa in glandes conflarunt. Re comperta Rex ad tantam eorum petulantiam obſtupuit, utque ſeditioſos hoſce motus tempeſtive compeſceret, Saruthanum Franciæ Mareſcallum cum quinque circiter Equitum millibus in rebelles haſce Provincias emiſit, dato

nego-

negotio, ut inhibitos ejusmodi cætus præpediret: nihilominus Hugonotæ suos conventus habere pergebant, quos cum Gratianopolitani Senatus Præses die octava Augusti dissipare vellet, ipsi sumptis armis turmatim advolantes militem trucidarunt; incassum turbas sedare conabatur Valentianus Episcopus; regium igitur militum adhibere oportuit; postquam igitur Mareschallo nuntiatum, in præfato oppido rursus Hugonotas convenisse, mox cum septingentis Equitibus eo movit, præcepitque rebellibus, ut interrupto sermone positisque armis ad sua reverterentur: hi vero parere renuunt, suos in aciem disponunt, & sclopos exonerant, Legionisque Tribunum, quinque Centuriones, & circiter nonaginta Equites trucidant, præter plurimos vulneratos, qui unaomnes utpote staneis globis percussi paulopost exspirarunt: Ex Hugonotis cecidere nonnisi quinquaginta: Hoc successu elati Calvinistæ, in reliquum agmen impetum fecere, armisque sibi viam aperientes, in quoddam horreum sese receperunt: Instant fugientibus Equites, injiciunt ignem, cujus fumo molestati rebelles foras progressi sunt, ex quibus eorum Præco, cum prior egrederetur, trucidatus est, capti fuere nonnulli, qui laqueo suæ seditionis

Sæc. XVII. A.C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683. nis, quam *modestissimam resistentiam* vocare audebant, pœnas dederunt, ceteris ad proximam sylvam profugis: Postquam vero Marescallus plusquam sexcentos Hugonotas armis instructos in præfatam sylvam secessisse compererat, duas legiones admovit, ibidem castra metaturus: at Calviniſtæ intellecto ejus adventu mox campanæ signo omnes incolas ad arma convocant, suoque pago egressi montem ascendere parant: in opem descendunt magno numero socii, in quos, ne se ceteris jungerent, Marescallus impetum fecit, & trucidatis eorum sexdecim reliquos secedere coegit, ac continuato ardore in Hugonotas in montis pede hærentes movit; resistunt hi animo prorsus intrepido, ac desperatione audaciam acuente tres regios occidunt, & pugnando in proximas vineas, inde vero in quamdam domum retrocedunt, ubi tamen eorum plusquam triginta fuere glandibus trajecti: nihilominus a Marescallo ad deditionem provocati, rejecta veniæ pollicitatione tamdiu incredibili pertinacia regiorum assultus sustinuerunt, donec tota domus injectis ignibus inflammata arderet, ac potissimis eorum fumo enectis ceteri semiusti turmatim prorumperent, præcipiti fuga pœnas declinaturi, verum a Regiis intercepti,

eorum

eorum decem trucidati, & quatuor alii in furcam acti sunt: Jusserat Mareschallus oppidum incendi, Præfecto autem veniam deprecante, incolis præcepit, ut positis armis intra spatium viginti horarum domum quieti reverterentur. Dissipatis hisce rebellibus Vivarienses Hugonotæ pariter sumptis armis sub Religionis tuendæ obtentu seditionem propagarunt, in Delphinatum opem concursuri. Itaque duas urbes ad Rhonum sitas occupant, omnem commeatus, bellique apparatum necnon duo Regia pulveris nitrati molendina intercipiunt, & ubique conventus ac sermones habent, aut conscientiæ libertatem vindicare aut mortem oppetere parati. Die etiam prima Septembris San-Hypolitani Hugonotæ Vivarium duos ablegabant, qui hujus Urbis Prædicantes compellerent, ut Bulhargii & Milhavii, ubi jam decem abhinc annis eorum Templa fuere eversa, publice prædicarent: cum autem hujus Urbis incolæ numero centum quinquaginta, ex his Præconibus duos minus propensos crederent, eos convitiis & injuriis affecerunt, omnesque totius Provinciæ incolas ad seditionem concitarunt. Has turbas præventurus Noaillius Dux jussu Regis veniam ac præteritorum oblivionem obtulit, si positis armis ad obse-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A.C. 1683.

quium redirent, & Templa in locis, ubi seditiosi tumultus fuere concitati, everterent: Enimvero Nobiles, & Prædicantes numero viginti sex Chalansoniæ convenerant, qui sese Regis clementiæ submittere decreverunt: cives vero ac utriusque sexus incolæ oblatam gratiam acceptare recusarunt, eoquod reliqui eorum Prædicantes & præcipui seditionis Authores a veniæ gratia excluſi essent, simulque tumultuariæ conciones in locis antea interdictis prohiberentur: Noaillius ergo obstinatos in reprimere coactus, concubia nocte Chalansoniam versus præcipuam rebellionis sedem cum suis movit; verum octingenti ferme rebelles prope Vernolium in sylva latentes in Regios impetum urgent, trucidato tamen eorum Ductore diversos saltus & ignotos insequentibus calles petunt: Instat tamen fugientibus Eques regius, ac rebellium alios in fuga occidit, alios, qui hostem declinatum arbores conscenderant, velut aves globis trajicit: ipse etiam Sanruthanus dispersos insecutus, eorum tredecim comprehendit, quibus, si hæresin ejurare vellent, vitæ gratiam obtulit, duodecim tamen in sua secta immortuos laqueo mulctavit, solique tympanistæ vitæ veniam dedit, ea lege, ut carnificis vices subiret: Cecidere ex rebellibus

Sæc. XVII. A.C. 1683.

libus plusquam centum viginti, atque inter eos quatuor Prædicantes, Regiorum vero quinque, fauciis quodam Centurione, & Locumtenente: inde vero Noaillius ad Chambladenſem arcem ab Hugonotis inſeſſam contendit: Excipitur denſo globorum grandine, innoxie tamen ſuos equis deſcendere jubet, aciemque diſponit; demum obſeſſis omnibus arce excedentibus Chalanſoniam pervenit; ad cujus conſpectum Calviniſtæ unaomnes ad prælatos montes, præcipitesque rupes evaſerunt, relicta nonniſi unica vetula religione Catholica: poſtea diruto eorum ſano, motisque caſtrisNoaillius ad oppidumS.Fortunaticontendit, ubiHugonotas poſtatrox prælium devictos in montibus per ſex leucas inſecutus, tandem eorum Templum evertit, ac Turnonii Valettam Nobilem, & quemdam Prædicantem, præcipuos Cebenenſis motus auctores in vincula conjici, & Danielem Chamierium, alium Prædicantem apud Montem Adimaris capitali rota interimi juſſit, eoquod tympaniſtam a Sanruthano ſubmiſſum ſcolopo trajiciens dixiſſet: *hoc reſponſum ad tuum perfer Dominum:* Poſtea die vigeſima tertia Septembris ex Regis clementia cunctis Occitaniæ Calviniſtis, ſuppreſſo etiam articulo de Prædicantibus, & Tem-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

plorum everſione, criminum venia denuntiabatur: Enimvero Sanhypolitani Hugonotæ, ſe a publicis ſectæ ſuæ exercitiis ceſſaturos ſpondebant, dummodo deleta præteritorum memoria, eis haud ſuſpectæ fidei Judices darentur, atque intra quindecim dierum ſpatium Templum reſtaurandi facultas concederetur: alii tamen in ſua pervicacia obſtinati arma ponere detrectarunt, eorumque ducenti a Regio milite preſſi ad montes ſeſe receperunt: Ita Calviniſtæ nequidem devicti pertinacem petulantiam deponere didicerant: Nihilominus Noaillius die vigeſima octava Septembris denuo veniam reis obtulit, incaſſum tamen, quocirca cum octingentis Equitibus ad oppidum S. Hypoliti proceſſit, ſuosque in ſtationes diſtribui petiit; repulſa autem accepta, ſpretaque veniæ oblatæ gratia die decima Octobris urbem inter mutuas ſuorum, civiumque cædes ingreſſus eſt; Calviniſtæ enim, qui nuper ad montes confugerant, in urbem revocati in Regios irruere, & incredibili furore tumultuati ſunt, donec nnmero inferiores ad ſuas latebras repulſi eſſent: Poſtquam vero armis obſiſtere haud poterant, ſuam ſectam falſis, uti ad annum hujus ſæculi octogeſimum octavum referemus, prophetiis tueri, & religionem

nem Catholicam, Regem ſuum, ejus- Sæc. XVII.
que Miniſtros & Sacerdotes calumniis, A.C. 1683.
famoſisque libellis proſcindere moliti
ſunt.

§. XLVII.

Renovata Proteſtantium Conſpiratio in Angliæ Regem, ejusque Fratrem.

Cum Proteſtanticæ rebellionis hydra, quæ dudum ſub Catholicæ conſpirationis velo latuerat, ob Puritanorum numerum & potentiam uno ictu confici haud poſſet, etiam Schafburio Comite conjurationis Anteſignano in Hollandiam profugo nuper reſecta per partes capita hoc anno renaſci videbantur; jam enim anno priori ineunte Menſe Novembri Monmuthus Dux, Grayus, Ruſſelius, Rumboldus, Thomas Armſtrongus Nobiles & Fergeſſonius Præco in Stephardii Comitis ædibus prope Nevarcham convenerant, ubi de intercipiendo Regis Satellitio, de quibusdam Provinciis ad conjurationis ſocietatem vocandis, aliisque ad capiendum vel trucidandum Regem, ejusque Fratrem opportunis mediis agebatur. Præplacuit horum conſilium, qui Senatum ſex Virorum eligendum ſuadebant, quorum ſollicitudine omnia

Priet. Annal. cont. pag. 965. Theatr. Europ. tom. 12. pag. 583. Godfrid. hiſt. Chron. l. 10. pag. 310.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

procurarentur, quæ ad meditata feliciter exequenda conferrent; Seligebantur ergo Monmuthus, Effexius, Ruſſelius, Sidneyus, Hambdenus, & Howarthus. Horum juſſu deſtinabantur, qui Scotiæ inſurrectionem urgerent Argilius Comes non levis inter Scotos exiſtimationis, & Aaronus Schmith, quibus ingens auri vis numerabatur, ut arma rebellibus miniſtranda coemerent: Indicebatur etiam Menſis Martius, in quo Rex ejusque frater de more ad ruris delitias urbe egreſſi, in itinere, dum Nevarcha redirent, unacum omnibus ſuis a ficariis, qui occulti ſecus viam in domo unius e conjuratis adventuros obſervarent, conſoderentur. Deſcripti inſuper fuere alii, qui eadem die Londini ſub convivii obtentu congregati, ad primum trucidati Regis rumorem, plebem famoſis libellis, ac ſeditioſa præſentaneæ libertatis conclamatione ad arma capeſſenda concitarent, inde occupaturi palatium, arcemque, in qua omnes ceu Magiſtratus, ceu Præſidiarii enecarentur, ſi qui eorum conſiliis obſiſtere auderent; ex illis enim non paucos ſibi aliunde conſpiraturos ſperabant; Regi enim infenſos noverant, eoquod hic die ſeptima Februarii Londinenſem urbem ob grave tributum Regiis mercibus impoſitum & petulantes

lantes literas Regi porrectas omnibus privilegiis exuisset: His igitur provida cura, magno sumptu, & summa circumspectione ac silentio conclusis, dispositisque, Fergessonius Præco in conjuratorum consessu scriptam prælegit declarationem, in qua ad concitandum populum omnes Nationis querelæ adversus Regem ejusque Fratrem asperrimis verbis exaggeratæ exponebantur: Divina autem providentia factum, ut fortuitus casus conjuratorum consilia dissiparet, & meditatam Regis necem præpediret; cum enim Nevarchæ in Regis Palatio incendium exortum esset, Rex inde indignationem concipiens tam inopino regressu in urbem sese proripuit, ut conjuratis tempus deesset, quo meditata exequerentur: Hac occasione e manibus effluente, conjurati novis consiliis intenti Regem unacum Fratre suo e medio tollere decreverunt, sive dum ad rusticandum denuo procederet, vel alterius relaxationis gratia in solitaria navicula Tamesim obambularet, sive dum ad publicum quoddam spectaculum progrederetur: Nec diu expectata deerat occasio; ad diem enim vigesimam secundam Junii indicebatur annua Taurorum pugna, cui Regis Aula interesse consueverat: Attamen quo minus ea die Rex conjuratorum

Sæc. XVII. A.C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683

victima caderet, die duodecima ejusdem Menſis Joſias Kenling ejusque Frater conjurationis conſcii Darthmutho & Jenkio totam parricidii meditati ſeriem ſuo chirographo ſignatam detexerunt. Ad tanti facinoris indignitatem obſtupuit Rex, qui habito cum ſuis conſilio Joannem Rumſeyum, Richardum Rumbaldum Prædicantem, Richardum Nelthorpium, Eduardum Wode, Richardum Godenowghum, Walcotum, Tompſonum, Burtonem, & Guilielmum Hone unacum aliis quadraginta Proteſtantibus carceri mancipari juſſit; ex his Rumſeyus Jenkium Regni Secretarium acceſſit, & coram eo omnia conjuratorum conſilia manifeſtavit: Ad alteram hanc confeſſionem Rex Monmuthum Ducem, ac Grayum, Armſtrongium & Fergeſſonium Prædicantem die vigeſima octava Junii comprehendi juſſit, qui tamen omnes a Jenkio admoniti tempeſtiva fuga ſibi conſulerunt: paulopoſt Eſſexius Comes, Ruſſelius & alii nonnulli ab Howardo d'Eſerick detecti ad Londinenſem Turrim capti abſtrahebantur.

§. XLVIII.

Conjuratorum Supplicium.

De-

Sæc. XVII. A.C. 1683.

Detecta hac conjuratione ceteris prior Walcotus Tribunus de clandestinis consiliis a Rumseyo, Keelingio, Bourno, & Westio ex propriis literis convictus, tanquam perduellionis reus die vigesima tertia Julii capite damnatus est. Essexius autem Comes supplicii infamiam suicidio prævertit, dum novacula sibimet in carcere jugulum abscidit: die demum secunda Augusti Rumseyus & Hone Tyburni laqueo suffocati sunt, ex quibus posterior in loco supplicii palam professus est, se quidem ad occidendum Regem, ejus tamen fratri parcendum fuisse inductum: Russelius vero sequenti die in Lincolniensi foro capite truncatus est, qui falso jactata sua innocentia populum ad miserationem perduxisset, si ejus crimen minus dubium minusque atrox fuisset: Sidneyus pari etiam supplicio ut ceteri complices fuere mulctati, Monmuthus denique Dux Witehaliam venit, ac coram Rege palam confessus est, quod hujus conjurationis quidem complex fuisset, nunquam tamen in Regis necem consensisset: Enimvero clementissimus Rex huic parricidæ veniam dedit, cum autem hic idem paulopost novam conspirationem conflasse convinceretur, Aula & Regno expulsus est: Laurentius vero Brandonus & Hugo

Esprit d' Arnaud part. 2. pag. 326. Rapin Thoiras Hist. d' Angl. t. 10. pag. 525.

Salmon Hist. chron d' Angl. pag. 399.

Sæc. XVII. A. C. 1683. Hugo Speckius pecuniaria mulcta onerati sunt, eoquod Essexium Comitem in Turri a Regiis suffocatum fuisse, subornatis falsis testibus in vulgus sparsissent. Demum Londinensis Senatus ad diem decimam nonam Septembris in universo Regno festum indixit, ut Deo optimo Maximo pro feliciter detecta hac conjuratione debitæ rependerentur gratiæ, simulque Equestris statua Caroli I. Regis, quæ a Cronwelistis olim eversa fuerat, rursus erigebatur.

§. XLIX.

Oxoniensis Universitatis decretum contra pernicioſos libellos.

Thoiras l. c, pag. 528. Nefando Regicidii consilio Protestantes Angli præluserant sparsis in vulgus libellis, in quibus Regis auctoritatem deprimere, suam rebellionem honestare, sibique supremum imperii jus vendicare nitebantur: detecta autem nupera conjuratione, Universitas Oxonienſis ex perversis ejusmodi libellis ac doctrinis maxima mala oritura prospiciens, die vigesima prima Julii conventum habuit, in quo adversus noxios hosce libros, & damnanda dogmata sequens edidit decretum: „Nu„pera Regem, ejusque Fratrem Ebo„racensem Ducem trucidandi molimina

„nos

„nos eo adegerunt, ut re maturius Sæc. XVII.
„penſata infame hoc ſcelus Deo & ho- A. C. 1683.
„minibus abominandum non ſine animi
„horrore deteſtemur, & quamvis ita
„diſponente Dei providentia in foſſas
„ſibi ſtructas non inciderint, officii ta-
„men noſtri partes exigere videntur,
„ut in præſenti temporum viciſſitudine
„in impias doctrinas, nuperrime tam
„ſedulo ſparſas, a quibus ſcelerata hæc
„conſilia ortum duxere, inquiramus,
„eas detegamus, ac publice noſtro de-
„creto condemnemus, cenſurisque per-
„ſtringamus: Ut igitur fidei Catholicæ
„conſervationi, necnon Regis ſecuritati
„tam contra apertos ejusmodi ſangui-
„nariorum hoſtium inſultus, quam con-
„tra occultas hæreticorum & ſchisma-
„ticorum machinationes conſulamus,
„Nos circa quasdam propoſitiones in
„variis libris tam Anglice quam latine
„ſcriptis contentas, ſacris literis, Con-
„ciliorum Decretis, Patrum dictis, pri-
„mitivæ Eccleſiæ fidei, Regiæ pote-
„ſtati, Regiæ vitæ ſecuritati, paci pu-
„blicæ, naturæ legibus, & Societatis
„humanæ vinculis contrarias, unani-
„mi conſenſu, ſequentes propoſitiones
„condemnare decrevimus.„

I. „Omnis civilis auctoritas origi-
„nem ſuam a populo repetit.„

II. In-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

II. „Inter Regem & ſubditos tacitus „vel expreſſus datur contractus mu„tuus, ſique Rex ſuo deeſt officio, e„tiam ſubditi a ſuo ſolvuntur.„

III. „Si Rectores in Tyrannos dege„nerant, aut aliter, quam juxta Di„vinas, humanasque leges deberent, „regunt, Regnandi jure excidunt.„

IV. „Supremum in Anglia imperium „eſt penes Regem, Proceres, & Ple„bem, æqualemque cum utraque Curia „Rex habet auctoritatem, hæ autem „poſſunt Regi contradicere, ſeque eidem „opponere &c.„

V. „Nec ex nativitate, nec ſangui„nis proximitate jus ad Regnum de„ſcendit, licitumque eſt, proximum „hæredem a ſuo jure & ſucceſſione ad „Regnum excludere.„

VI. „Subditis ſine ſupremi Magiſtra„tus conſenſu, imo eo etiam prohibente „licitum eſt, fœdera, ſocietates, & „pacta pro ſui vel ſuæ Religionis defen„ſione inire.„

VII. „Sui conſervatio eſt lex funda„mentalis naturæ, & tollit omnium ce„terarum legum, ſi eidem ſunt oppo„ſitæ, obligationem.„

VIII. „Evangelii doctrina, qua in„jurias patienter tolerare monemur, „non prohibet, quominus Superiori„bus potentiis etiam armati reſiſtere va„lea„

„leamus, si Religio impetitur.„ Sæc. XVII.

IX. „Christiani ad obedientiam pas- A. C. 1683.
„sivam non tenentur, si Princeps quic-
„quam patriis legibus contrarium præ-
„cipit, si vero primi Christiani mori,
„quam resistere maluerunt, id accidit,
„quia tum Religio Christiana nondum
„Imperii legibus stabilita fuit.„

X. „Possessione & potentia aquiritur
„regnandi jus, atque ex causæ vel
„motus successu cognoscitur causæ æ-
„quitas & justitia.„

XI. In Statu naturæ non datur di-
„scrimen inter bonum & malum, æ-
„quum & iniquum, hic status est status
„belli, in quo quilibet jus habet in
„omnia.„

XII. „Civilis Authoritatis funda-
„mentum consistit in hoc jure naturali,
„quod supremo Magistratui non fuit do-
„natum, sed permissum, dum homi-
„nes societatem inierunt, & non modo
„exterus Usurpator, sed & Domesticus
„rebellis ad statum naturæ revertitur,
„& si contra eum quæstio habetur, non
„contra ipsum tanquam subditum, sed
„tanquam hostem agitur, proin in Prin-
„cipis vitam per suam rebellionem idem
„jus aquirit, quod Princeps ob crimina
„atrocissima in suos subditos habet.„

XIII. „Si Princeps ostendit, quod
„fidei juramento sibi a subditis præstito

„non

Sæc. XVII. A. C. 1683.

„non confidat, hi ſuo juramento non „obſtringuntur, & legitime contra eum „inſurgere, ejusque ſupremam auctori„tatem evertere poſſunt.„

XIV. „Omnia juramenta ſunt illegi„tima & Verbo Dei contraria, nec ob„ligant juxta ſenſum petentis, ſed ea „præſtantis.„

XV. „Dominatio fundata eſt in gra„tia.„

XVI. „Hujus mundi Poteſtates nil „niſi ſunt quam uſurpationes Præro„gativæ Chriſti, Dei populus tenetur „eas deſtruere, & Chriſtum ſuo ſolio „reddere.„

XVII. „Presbyterianorum Regimen „eſt Sceptrum Regni Chriſti, cui ſe „omnes Reges æque ac ceteri ſubmit„tere tenentur. Suprema Angliæ Re„gum poteſtas in ſacra eſt Chriſto ſoli „Capiti & Eccleſiæ Regi contraria.„

XVIII. „Illicitus eſt in Divino officio „quicquam præcipere, quod antea ne„ceſſarium non eſt.„

XIX. „Lex imbecilles fratres non „ſcandalizandi non poteſt compati cum „humana leges de rebus indifferenti„bus condendi auctoritate.„

XX. „Perverſi & Tyranni Reges pe„rimendi ſunt, & deficiente Magiſtratu „hæc poteſtas in populum tranſit, & ſi „populus recuſat, Eccleſiæ Paſtores „tal-

„talem Regem poſſent excommuni- Sæc. XVII.
„care.„ A. C. 1683.

XXI. „Privatus, ſi ſe ſentit interius „inſpiratum, poteſt occidere Tyran- „num.„

XXII. „Exemplum Phinees eſt lex „pro nobis.„

XXIII. „Carolus I. legitime fuit tru- „cidatus, & ejus parricidæ fuerunt „gloriæ Divinæ inſtrumenta in cunctis „generationibus benedicta.„

XXIV. „Idem Rex bellum intulit ſuo „Parlamento, & in hoc caſu non modo „Regi reſiſtere licet, ſed etiam Rex „eſſe ceſſat.„

Has pluresque ejusmodi propoſitiones Univerſitas damnavit, eoquod impiæ eſſent, ad morum corruptelam, ſeditiones & tumultus, necnon Regnorum everſionem, rebellionem, Principum cædes, imo ad ipſum Atheismum tendentes: Prohibuit etiam ſingulis, ne ejusmodi libros legerent, ſed potius juventuti debitam Magiſtratibus obedientiam inculcarent, & pro Regis incolumitate Deum exorarent, perverſos autem hujusmodi libellos traderent publice in Scholæ Aula comburendos.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. L.

Schismatici ad Ecclesiæ & Pontificis obsequium reversi.

Palat. vit. Pap. Innoc. pag. 15. Foresti t. 2. pag. 474.

Sanctitatis fama, qua Innocentius XI. Papa inclaruit, ad Orientem usque propagata, hujus Regionis populi hucusque diro schismate segregati, sese rursus Ecclesiæ Romanæ unire decreverunt: Eapropter Volas seu Blasius Samacienſis ad Caspii maris oram Archiepiscopus & Macdrinus Samautrienſis Episcopus ad Innocentium Papam suos Oratores unacum literis ablegabant, supplices, ut eis idoneos, doctosque Viros mitteret, qui Armenos sibi subditos sub Turcarum jugo a fidei veritate & disciplinæ puritate devios denuo ad rectam semitam reducerent; eoquod hi populi ejurato schismate, & Armenorum erroribus veram & sinceram Ecclesiæ Apostolicæ Romanæ fidem profiteri anhellarent. Sub idem tempus Euthymius Tyri Archiepiscopus, & Ignatius Patriarcha Antiochenus, necnon Ignatius Chaldæorum Patriarcha per suos Legatos ad eundem Pontificem literas suæ conversionis testes transmisere, hujus tenoris: *Euthymius Archiepiscopus Tyri abjuratis Græcorum erroribus Sacrosanctam & Catholicam fidem*

dem profitetur Romanam, promittens fidelitatem, obsequium & obedientiam summo Pontifici Innocentio XI. ejusque Successoribus canonice electis: sedem confitetur Apostolicam, Romanum Pontificem gaudere primatu in universo mundo, Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, Christi Vicarium, Caput Ecclesiæ, Patrem, & Magistrum Christianorum, cui mediante Petro data est potestas regendi, pascendi, docendi Ecclesiam universalem, propterea rogat Pontificem, ut eum in sua confirmet Ecclesia, & Apostolicam indulgeat benedictionem. Dat. 20. Decembr. 1683. Sæc. XVII. A. C. 1683.

Ignatius Patriarcha Antiochenus die 23. Aprilis Anno 1683. declarat, & profitetur se subditum & obedientem cum subscriptione: Ignatius Patriarcha Antiochenus veluti Pauper miserabilis.

Joseph Patriarcha Chaldæorum profitetur fidem Catholicam Romanam, obedientiam solvens Innocentio XI. cum subscriptione, Dei omnipotentis gratia pauper Joseph Patriarcha Chaldæorum.

§. LI.

Plures Hæretici ad fidem Catholicam reversi.

Haud parum summi Pontificis lætitiam ex Orientalium accessione conceptam auxerat plurium ab errori- *Palat. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1683.

bus ſuis reverſorum conſtantia; poſtquam enim defuncto Carolo Electore Palatino ſecta Lutherano Palatinatus ad Philippum Guilielmum Neoburgenſem religione Catholicum devolutus erat, ejus opera, ac Deo opitulante hæc ditio ad veram fidem reverſa usque in hanc diem in eadem immota perſeveravit. Paulopoſt Amalia Sophia Chriſtiani Auguſti Solisbacenſis Principis Filia laudabile Chriſtiani Auguſti Parentis ſui exemplum imitata primo Lutheri venenum evomuit, ac die decima noni Martii hoc anno Coloniæ apud Carmelitas Diſcalceatas in Cænobio S. Thereſiæ Deo ſeſe totam ſolemni votorum nuncupatione dicavit, ibidemque Menſe Decembri anno Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo primo ſeptuagenaria pie in Domino obiit. Pariter hoc anno Brueyſius Gallus ex Calvinianis Prædicantibus haud infimus, ac pro ſua ſecta olim longe ferventiſſimus deſertis Calvini caſtris ad Eccleſiæ Romanæ gremium regreſſus eſt, & Jacobi Benigni Boſſuetii Meldenſis Epiſcopi ſententiam, quam anno priori perfervide impugnaverat, pro aris & focis admodum ſolide defendit.

§. LII.

Sæc. XVII.
A. C. 1683.

§. LII.

Duacensis Universitas Cleri Gallicani articulis obsistens.

Postquam Clerus Gallicanus, ut supra retulimus, suam declarationem circa Pontificis potestatem Regi exhibuerat, hic illius doctrinam illosque quatuor articulos in omnibus scholis & præcipue Universitatibus tradi, promulgato edicto præcepit: Obluctabatur tamen Duacensis Universitas, quæ datis ad Regem literis precabatur, quatenus eam ab hac lege conscientiæ suæ tantopere adversa eximere dignaretur: inter plures vero rationes, quas adduxerant Universitatis Doctores, hæc præprimis verba observanda videntur. „Haud capimus, inquiebant ipsi, qua „ratione, nisi Papam in suis decisioni„bus infallibilem credamus, deinceps „resistere valeamus insultibus Jansenistarum, qui nobis identidem objiciunt, „quod Jansenii doctrina non a Concilio Generali, sed duntaxat a Pontificibus, qui errare possunt, damnata fuerit: si ergo & nos docuerimus, Papam errare posse, nonne Jansenistæ „nobis illico opponent, quod pariter „Jansenii doctrina nonnisi a Pontificibus sit damnata, quos ipsimet falli & „erra-

Esprit d' Arnaud part 1. pag. 240.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

„errare posse, docemus, eosque necessaria opinionem quamdam pro hæretica declarandi auctoritate destitutos „tradimus, *in his enim partibus* exponebant illi, *non secus ac errores, semper fuerunt perstrictæ opiniones illæ, quæ absolutum summi Pontificis Primatum, ac infallibilitatem convellunt, quam tanta hucusque veneratione suspexerunt, ut schismaticis sese annumerandos credidissent, si de suprema instituti a Jesu Christo Vicarii auctoritate ad definiendum, quæ sana ac vera, quæ falsa sit & mala doctrina, ullatenus dubitassent.* Hac ratione offensus Arnaldus, adversus hanc Universitatem acerbas admodum literas die trigesima Martii hoc anno scripsit, præprimis questus, quod hi Doctores falsa relatione & calumnia Regis mandatum eludere conati, sancti Augustini Discipulos, Jansenistas appellarint, cum tamen Rex id anno hujus sæculi sexagesimo octavo post redditam pacem prohibuerit. Dein demonstrare nititur, quod Jansenistæ nunquam allata ab eis ratione ad impugnandos Catholicos usi fuerint, aut uti potuerint; quia hæc propositio; *Jansenii doctrina a binis Pontificibus damnata fuit*, complectitur duos sensus. I. Quod doctrina quinque propositionum sit ab eis damnata. II. Quod doctrina in his quinque propositionibus dam-

damnata fuerit a Janſenio tradita, uti duo Pontifices deciderunt: circa primam autem propoſitionem omnes Janſeniſtæ ſe ſubjiciant, & nunquam oppoſuerint, hanc damnationem non a Concilio Generali, ſed duntaxat a Pontificibus, qui errare poſſunt, fuiſſe factam: circa alteram quoque propoſitionem nunquam Janſeniſtæ dixerint, ſe non obſtringi ad illius deciſionem, eoquod a Papis, non a Concilio facta fuiſſet, quia æque Concilia ac Papas circa quæſtiones facti errare poſſe, ex Baronio, Bellarmino, Pallavicino, aliisque comprobatum reddiderunt. Verum Jurieus Calviniſta in ſuo libro, cui titulus: *Arnaldi indoles*, Arnaldum confutans, oſtendit, Pontificis infallibilitatem a Janſeniſtis paſſim fuiſſe impugnatam. Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. LIII.

Joannis Baptiſtæ Spada Cardinalis obitus.

Hunc annum vitæ ſuæ poſtremum habuit Joannes Baptiſta Spada Patricius Lucenſis, qui ab Avunculo ſuo ad omne pietatis, ac literarum ſtudium Romæ enutritus, vigeſimo ætatis ſuæ anno a Paulo V. Conſiſtorii Advocatus, a Gregorio XV. Cameræ Apoſtolicæ *Eggs Purpur. doct. l. 6. p. 425. Old. in addit. ad Ciacon.*

Sæc. XVII A. C. 1683.

Miniſter, ac demum ab Urbano VIII. utriusque, ut vocant, Signaturæ Referendarius, & ſacræ Conſultationis Auditor renuntiabatur. Erat quoque variis Congregationibus a ſecretis, quæ omnia munia cum tanta virtutis, doctrinæ, prudentiæ atque integritatis laude obibat, ut in Romæ Rectorem, Pro-Camerarium, Vaticanæ Baſilicæ Canonicum, Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Flaminiæ Præſidem non tam Pontificis, quam propriæ virtutis ſuffragio eligeretur: Inde Romam reverſus, aſſiduis ſtudiis, maximisque Eccleſiæ negotiis vacabat, tandem vero ab Innocentio X. Romana Purpura decoratus, Ferrarienſi Legationi per plurimos annos cum ſummo populi applauſu ac proventu præfuit: Obiit denique Romæ die quinta Februarii annos natus ſeptuaginta ſeptem. Ex innumeris pene, quibus juris prudentiam illuſtraverat, ſapientiſſimis reſponſis tria volumina legalium reſponſorum, præter diſcurſus juridicos Romæ typis vulgavit.

§. LIV.

Alphonſus Litta Cardinalis hoc anno mortuus.

Credi-

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Creditur quoque hoc anno deceſſiſſe Alphonſus Litta patria Mediolanenſis, qui Philoſophicis, Theologicis, ac legalibus diſciplinis apprime imbutus, ingenii dotes in Eccleſiæ obſequium, utilitatemque dicare conſtituit: Variis igitur Eccleſiæ muneribus ab Urbano VIII. ornatus, ſingularis ubique induſtriæ, fidei ac prudentiæ ſpecimina edidit, inque laboris ſui præmium duplicem Abbatiam ab eodem Pontifice obtinuit: Poſtquam vero Aſculani in Piceno ſeditionem concitaverant, eo miſſus Alphonſus præcipuis Authoribus in furcam actis, brevi rebelles hoſce tumultus compeſcuit, hancque Provinciam nullo amplius intercurrente diſſidio per integrum triennium moderatus eſt: pluribus etiam Præfecturis non ſine magna nominis ſui laude perfunctus, ab Innocentio X. Mediolanenſis Archiepiſcopus, & ab Alexandro VII. Cardinalis, licet abſens, creatus eſt: Romam vero repetens, ibidem variis Patrum cætibus præfuit, ſeque omnibus exhibuit Patrem amantiſſimum, ævi ſui Antiſtitem nulli ſecundum, moribus, pietate, doctrina, prudentia & vitæ ſanctimonia longe clariſſimum, necnon immunitatis Eccleſiaſticæ dignitatisque ſuæ Propugnatorem acerrimum: Erat ſane Theologus ſublimis,

Pallav. in ſuis liter. Guerin. in Paneg. Guald. Priorat. Hiſt. frag. Palat. faſt. tom. 4.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Philoſophus diſertus, legum peritia inſignis, in literis non minus ſacris, quam profanis verſatiſſimus, eloquentia admirabilis, virtutibus denique & vitæ probitate conſpicuus, & ſummi Pontificatus honore digniſſimus, quem etiam absdubio adeptus fuiſſet, niſi Hiſpanis nimium faviſſet: Annum vitæ ſuæ agebat ſeptuageſimum quintum, dum fatis ceſſerat.

§. LV.

Cæſaris Facchineti Cardinalis extrema.

Ciacon. in vit. Urbani VIII. Palat. faſt. tom. 4. Balanc. des Card.

Pariter hoc anno naturæ debitum ſolvit Cæſar Facchinetus, qui ex illuſtriſſima gente Bononiæ ortus, ac Innocentii IX. Nepos in partia ſua tam uberem in literis fructum collegerat, ut nondum vigeſimum quartum ætatis ſuæ annum egreſſus, jamjam laurea donaretur: Poſtmodum Romam delatus, in variis Patrum Congregationibus partes ſuas egit, atque in Archiepiſcopum Damaſcenum electus, in Hiſpaniam Legatus decernebatur, armorum ſocietatem contra Turcas conciliaturus: evoluto autem triennio Romam reverſus, atque ab Urbano VIII. Purpura honoratus, primo Senogalienſem, poſtea Spoletanam, Albienſem,

sem, Tusculanam, Pœnestrinam & Portuensem, ac demum S. Collegii Decanus Ostiensem Ecclesias rexerat: Habuit plures Synodos, in quibus decreta edidit ad restaurandam Ecclesiæ disciplinam non minus apta, quam ad corruptelarum emendationem accommoda: Celebratur præcipue ob pietatis ac Religionis studium, eruditionis præstantiam, animi candorem, prudentiam, rerumque gerendarum dexteritatem, quibus virtutibus sese Hispanis Cardinalibus, imo toti Purpuratorum Collegio adeo commendatum reddidit, ut in comitiis, in quibus Innocentius XI. eligebatur, de eo in Papam subrogando a potissima ferme Cardinalium parte serio ageretur: Decessit Romæ anno ætatis suæ septuagesimo quinto. Sæc. XVII. A. C. 1683.

§. LVI.

Diversæ Innocentii XI. Pontificis Constitutiones.

Præter Bullam, qua universale Jubilæum ad implorandum Dei auxilium pro felici Viennensis Urbis liberatione die undecima Augusti indicebatur, Innocentius XI. Papa plures alias edidit Constitutiones, & quidem die vigesima septima Septembris eodem fine omnibus Ecclesiasticis per Italiam *Bullar. magn. t. 7. pag. 45.*

&

Sæc. XVII. A. C. 1683

& Insulas adjacentes, exceptis Cardinalibus, Equitibus Jerosolymitanis, & aliisque Parochialibus Ecclesiis, quæ tenues habent proventus, tres decimas per quinquennium imposuit. Excepit autem Cardinales, quia aliunde maximas pecuniarum summas prævie in Turcicum bellum contulerant, & Melitenses semper contra Turcas bellum gerunt. Insuper Pontifex Congregationi Suevicæ Ord. S. Benedicti concessit omnia Privilegia sacra Congregationis Cassinensis, S. Justinæ de Padua &c. Præcepit quoque Pontifex die vigesima Novembris festum Nominis B. V. deinceps in memoriam victoriæ & Viennensis Urbis liberatæ deinceps ab omnibus celebrari Dominica infra Octavam Nativitatis B. V.

§. LVII.

Variæ S. Congregationum decisiones.

Decis. S. Congreg. Ritt. Indic. & Concil.

Inter varias Congregationum decisiones hoc anno emanatas die decima tertia Januarii declaratum legitur, quod si officium sancti Confessoris transferatur in diem proxime sequentem ab ejus obitu, & in primis Vesperis de eo fiat a Capitulo, tunc in Hymno: *Iste Confessor* tam in Matutino, quam utrisque vesperis dicatur Versus: *meruit beatas*,

die

die autem nona Februarii ſacra Indicis Congregatio ſequentes proſcripſit libros, quorum primus: *Tuta conſcientia, ſeu Theologia Moralis, in qua quid poſſit fieri tuta conſcientia &c. a Carolo Caſaliſchio concinnata II. Centum Hiſtoriarum examen ſeu deciſiones Theologico-Morales Authore R.P. Caſſiano a S. Elia.* Sacra vero Rituum Congregatio die vigeſima Martii decidit, quod officia conceſſa pro aliquibus locis, quibus aſſignata eſt dies Dominica, ſi ſint impedita feſto altioris ritus, non ſint transferenda, ſed omittenda: Regulares autem teneantur quidem celebrare ſub ritu duplici primæ claſſis Feſtum præcipui Patroni, ſed ad ejus octavam non teneantur: Definitum quoque die vigeſima quarta Julii, quod Religioſi profeſſio ſub re gravi numerari non poſſit, ita, ut cani valeret Miſſa Votiva ſolemnis, & licet ſit conſuetudo tum canendi Miſſam de Spiritu Sancto, id tamen ſit abuſus: illis vero diebus, quibus Miſſa Conventualis non habet onus certæ applicationis, Canonicus, qui jure turni illam celebrat, non poſſit pro applicatione eleemoſynam manualem accipere: Sacerdotes tamen obligati ratione beneficii, Legati aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſeipſos, poſſint ex rationabili cauſſa aliquando a celebratione vacare,

Sæc. XVII. A. C. 1683.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

care, secus, si non habent onus celebrandi per seipsos: Occurrente autem controversia apud Taurinenses Parochos sacra Rituum Congregatio declaravit, quod in processionibus, quibus intervenit Capitulum Cathedrale, præcedentia debeatur Beneficiatis ejusdem supra Parochos: & ubi conceditur ritus duplex, quin exprimatur, major vel minor, tunc concessio intelligatur de duplici minori, etsi sit in honorem B. V. declaratum insuper, quod Moniales Ordinariis subjectæ non teneantur recitare Officia particularia Diæcesium, teneantur tamen recitare de principali Patrono loci, de Ecclesiæ Dedicatione & octavis.

§. LVIII.

Synodi Tornacensis decreta.

Concil. German. t. 10. pag. 109.

Rursus Gilbertus Choiseulius Tornacensis Episcopus die quarta Maij Diæcesanam celebravit Synodum, in qua prioris Synodi decretis denno relectis statutum, ut Parochi inter se de processionum ambitu & tempore conveniant, ne ex duarum concursu oriatur confusio: quoniam vero contra terminos admissionum ad confessiones & conciones, nonnulli suas admissiones Decanis exhibere neglexerunt, hinc de-

declaravit Synodus, ejusmodi admiſſiones ob talem defectum irritas eſſe. Sæc. XVII. A.C. 1683.

§. LIX.

Principum atque Illuſtrium fata.

Hic idem annus plurium Principum vitæ exitialis fuit; præprimis enim Maria Thereſia Auſtriaca Philippi IV. Hiſpaniæ Regis Filia, & Ludovici XIV. Franciæ Regis Conjux die trigeſima Julii nonniſi quadraginta quinque annos nata deceſſit. Hæc in pietatis, & vitæ chriſtianæ exercitiis aſſidua ſeſe ad heroicam accingebat patientiam, qua tenero quidem affectu Marito ſuo juncta, illius cor ſola poſſidere geſtiebat, ſemper tamen ſufferre cogebatur, quod vix minimam illius partem eidem corrivales fœminæ reliquam facerent: tandem vero ſemetipſa ſuperior, quas ſummo odio infectari potuiſſet, benevolentia cumulabat, ac demum Verſaliis Pariſios reverſa die vigeſima Julii, decima poſt die vix non repentina morte ſublata eſt. Die autem decima ſexta Junii Hedwigis Sophia Haſſiæ Landgravia, poſtquam ſexdecim annos regnaverat, deceſſit, quam pari fato undecima poſt die ſequebatur Eliſabetha Henrica prima Principis Electoralis Brandeburgici uxor. *Godfrid. Hiſt. Chron. pag. 312.*

Sæc. XVII. A. C. 1683.

uxor. Vivere etiam desiit Anna Sophia Quedlinburgensis Abbatissa Georgii II. Hassiæ Landgravii Filia. Obiere pariter Joannes Ernestus Saxo-Vinariensis Dux, Princeps Schwarzenburgicus Sabaudiæ Princeps Comitissæ Suessionensis Filius, & Dux Arembergicus, præter Albertum Ernestum Oetingensem Principem. Die autem nona Julii mortuus est Baro de Bassenheim Wormatiensis Episcopus, cui Jacobus de Franckenstein die nona Augusti subrogatus est: Decessit quoque Petrus Philippus a Dernbach Episcopus Bambergensis & Herbipolensis, magnanimus libertatis Ecclesiasticæ, suæque jurisdictionis vindex, qui copiosum militem tam in Cæsaris subsidium, quam patriæ tutelam aluerat: Successit eidem in Herbipolensi Sede Conradus a Wernau, & in Bambergensi Marquardus Sebastianus a Stauffenberg: postremum quoque vitæ suæ diem egit Ferdinandus de Fürstenberg Episcopus Paderbornensis, & Monasterienſis, qui Successorem habuit L. B. de Metternich, in Monasterienſi autem Ecclesia Maximilianum Henricum Colonienſem Archiepiscopum, reclamante Papa, eoquod contra Urbani VIII. Bullam duas occupasset Ecclesias, & aliunde ejus electio non fuisset canonice facta. Denique

vivis

vivis exceſſit Alphonſus Henricus Lu- Sæc. XVII.
ſitaniæ Rex, qui ad regendum minus A.C. 1683.
idoneus in Inſula Sercera, uxore, patria & Regno procul, diu a Petro Fratre ſuo captivus, tandem in Luſitaniam, minime tamen ad coronam reductus eſt: Hunc paulopoſt morte ſubſequebatur ejus quondam Conjux Maria Eliſabetha.

§. LX.

Scriptorum Catholicorum opera & deceſſus.

Obiere pariter ex Scriptoribus Eccleſiaſticis non pauci, inter quos celebriores ſunt. I. Anſelmus de Paris Canonicus Regularis ad S. Genovefam, qui edidit diſſertationem, in qua tamen Ratramni librum Joanni Scoto Erigenæ falſo attribuit, ſcripſit quoque duos tomos de fidei perpetuitate circa fidem Eccleſiæ Græcæ, opuſculum contra diſſertationes Claudii Prædicantis, præter alias diſſertationes, quæ nondum typis excuſæ in Bibliotheca S. Genovefæ Pariſiis aſſervantur. II. Antonius Brandſach Franciſcanus, ſcripſit varios tractatus Philoſophicos æque ac Theologicos. III. Benedictus Bovius Ord. F.F. Præd. typis vulgavit tractatum de Indulgentiis unacum aliis plus-

Du Pin nouv. Bibl. des Auth. Eccl. t. 18. pag. 208. Bibl. Script. Carm.

Sæc. XVII. A. C. 1683.

quam quadraginta quinque opuſculis partim Exegeticis, partim Philologicis. IV. Hyacinthus Chalvet ex eodem Ordine publici juris fecit ſuum Theologum Eccleſiaſten in undecim tomos diſtinctum, tractatum de Incarnatione pro utroque ſuggeſtu, & undecim tomos Theologiæ tropologicæ in utilitatem Concionatorum. V. Petrus a Matre Dei Carmelita Excalceatus ſcripſit modum convertendi hæreticos, explicationem Symboli, duos tractatus de cognitione amoris Chriſti & B. V. virtutes Regias, quæ decent Principem, demonſtrationem claram articulorum Religionis Catholicæ, Catechismum, rationes validas ad fovendos Catholicos in fide præter alia nonnulla. VI. Franciſcus Mezeray poſteris reliquit Hiſtoriam ante Clodovæum, Synopſin chronologicam Hiſtoriæ Franciæ, & Hiſtoriam Franciæ a Pharamundo usque ad pacem Verbinenſem.

§. LXI.

Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.

Witte Diar. Non deſunt ex Scriptoribus acatholicis, qui variis libris poſteritati relictis hoc anno deceſſerunt, hos inter primus occurrit Benjamin Gerlach, qui

qui prælo ſubjecit Meditationes de ci- Sæc. XVII.
nere, declinationem Chriſtianismi, ex- A.C. 1683.
plicationem Evangeliorum & tractatum de ſacra Cæna. II. Joannes Adamus Schertzer edidit Collegium Anti-Socinianum, ſyſtema Theologicum, Anti-Bellarminum, Breviculum Theologicum, Bibliothecam Pontificiam, diſputationes Anti-Calvinianas, & alia nonnulla. III. Samuel Pomarius, qui ex Mercatore Paſtor effectus, ſcripſit commentarium in Epiſtolam Judæ, & quamvis omnem cum Zwinglianis & Calviniſtis unionem ac ſyncretismum deteſtaretur, eos tamen in fundamentalibus articulis cum Lutheranis conſpirare tradidit, vulgavitque diſſertationem de moderatione Theologica præter alia. IV. Balthaſar Raith ſcripſit vindicias verſionis Bibliorum Lutheri, epitomen Bibliorum, Pandectas dictorum Mahumedanorum, tractatum de probatione Spirituum, de primo falſo præcipuarum religionum noſtri ævi, de poteſtate Magiſtratus Politici circa Eccleſiam, de Indicibus Pontificiorum expurgatoriis, de Symbolo Judaico, Proſelytismo, fundamento Cabalæ, Maſora, Talmuda Judaico, & de confuſione linquarum Babylonica. Exſtat quoque ejus Horologium Hebræum Schickardi, & Hagiolatria Pontificia.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

V. Guilielmus Howell elucubravit Elementa Hiſtorica ab Orbe condito usque ad Monarchiam Conſtantini M. & Medullam Hiſtoriæ Anglicanæ. VI. Joannes Nicolaus Mislerus poſteris reliquit Scrutinium S. Scripturæ, Speculum Anti-Jeſuiticum, diſputationes de Deo uno & trino & incarnato Verbo, & controverſis articulis, Synopſin Theologicam Religionis Chriſtianæ, Orthodoxiam ex concordiæ formula, diſputationes de myſteriis fidei præter additamenta ad caſus conſcientiæ Balduini.

§. LXII.

Novus belli apparatus contra Turcas.

Wagner Hiſt. Leop. l. c. Theatr. Europ. t. 12.

Fracta ad Viennæ muros Ottomani Imperatoris ferocia, anno hujus ſæculi octogeſimo quarto ex ipſa ſua ruina ad novas ſpes viresque erigi videbatur; quippe præter ingentem tormentorum apparatum, indictasque pecuniarum exactiones Ibraimus Oovus Vezirius exiguo temporis ſpatio octoginta millium exercitum in Hungaria contraxit, ſelegitque Turcarum quinquaginta millia in Polonia, viginti in Peloponeſo, & totidem contra Valachos terra marique militaturos. Leopoldi autem Cæſaris exercitus, etſi victor, pluri-

plurimum tamen numero debilitatus erat; namque præliis etiam fecundis copiæ atterebantur, ac insuper ex fœderatis nonnulli, vel æmulationis, vel Gallicæ factionis velut flabello impulsi neglecta gloriæ ac spolii spe castra deserere decreverant: Prima ergo Leopoldi cura erat, nova conquirere fœdera: Jam anno priori Innocentius Papa necnon Cæsaris Legatus gravissimis monitis Venetos incitabant; incassum tamen: mortuo autem Aloisio Contarino Reipublicæ Duce Marcus Antonius Justinianus ejusdem Successor, cum vastum victoriæ campum post accisas Turcarum vires sibi aperiri cerneret, die prima Martii misso Lincium Legato fœdus cum Cæsare iniit, ea lege, ut se invicem mutuis viribus ac consiliis juvarent, nec bello ante absisterent, quam Hungariam Cæsar, Poloni Caminiecum, & Peloponesum Veneti recuperassent: Maximilianus quoque Bavariæ Elector ad novam hujus anni expeditionem impigre sese accinxerat, atque ex Ecclesiasticorum bonis, Abbatiis & monasteriis, annuente summo Pontifice collectas pecunias ad reparandas exercitus sui vires impendens, selectos milites Mense Junio, bellique tormenta ad initium Mensis Augusti in Hungariam præmiserat, ipsemet die

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684. vigesima prima ejusdem Mensis eo profectus: Pollicebatur quoque Saxoniæ Elector quinquies mille ducentos octoginta armatos, ea tamen lege, ut Hungaris Protestantibus sectæ libertas indulgeretur: Horum promissis erectus Imperator, die decima quarta Aprilis Lincii cum Lotharingio, Maximiliano Emanuele Bavaro, aliisque præcipuis Belliducibus de futuræ expeditionis ratione consultavit, decrevitque, ut magna annonæ, bellici instrumenti ac machinarum vi primo vere Danubio devecta, Lotharingius cum Maximiliano Budam oppugnaret, Leslæus cum duodecim suorum millibus Sclavoniæ, aliæ legiones Rheni fines tuerentur, & Schultius cum octo millibus rebelles armis opprimeret, si clementia ad fidem obsequiumque retrahi haud possent.

§. LXIII.

Actum cum perduellibus Hungaris.

Han Panon. nov. p. 624. Magis expeditam hostis debellandi viam sterni, existimabant Cæsarei, si sedatis rebellium Hungarorum turbis Leopoldus totum exercitus sui robur, molemque in solos Turcas effundere posset, quin copias suas aliorsum distrahere cogeretur: Eapropter Imperator die duodecima Januarii seditiosis Pro-

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Proteſtantibus præteritorum oblivionem, omnium bonorum reſtitutionem, ipſiusque Religionis ſuæ exercitium anno hujus ſæculi quinquageſimo quinto indultum per Lotharingiæ Ducem & Baronem de Abele pollicebatur, ea tamen lege, ut ad Poſonienſem Conventum delati atque in Cæſaris obſequium reverſi arma in Turcas converterent: Enimvero non pauci abdicatis rebellantium partibus ad fidelitatem erga Regem ſuum rediere; potiſſimi tamen in ſua malitia obdurati ipſa ſua ſecta potiorem habuere Turcicæ dominationis ſpem: Töckelius quoque, etſi præter Turcarum & Tartarorum colluviem fere neminem ad latus haberet, nihilominus recuperata Sultani gratia, Baſſarumque ſuppetiis ferox, Hungaros Cæſari adhuc fidos vel in rebellione nutantes minacibus literis, adhibitisque etiam ſuppliciis ad ſua ſigna cogere nitebatur, indictisque Eperieſium comitiis ampliſſimas libertatis, victoriæ, ſpoliique ſpes ſuis faciebat: cum autem Cæſarem ad pacem oppido propenſum cerneret, ut proximæ concordiæ fiducia ſopitum a maturanda belli expeditione aliquantulum diſtineret, Legatos veniam exoraturos Lincium ablegabat, ſuos quoque Oratores, qui pacem cum Turcis offerrent, Abafius Tranſylvaniæ

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Princeps eo decernebat; verum tam hi quam illi, velut exploratores facessere jussi sunt.

§. LXIV.

Vicennales inducie inter Cæsarem & Hispanos cum Franciæ Rege sancitæ.

Priet. Annal. contin. pag. 967. Hode vie de Louis XIV. pag. 267.

Haud parum optatis armorum progressibus officere credebatur bellum recens inter Hispaniæ, & Franciæ Reges exortum; præterquam enim quod Galli suppeditatis pecuniarum subsidiis, aliisque artibus rebelles Hungaros in sua pervicacia fulcirent, insuper Ludovicus Rex primo vere in Belgium irrupit, cunctaque Bruxellas usque ferro flammaque devastavit: inde exeunte Mense Aprili cum quadraginta suorum millibus Condatum progressus, hanc urbem post viginti sex dierum oppugnationem die sexta Junii in deditionem redegit, ac ultimo demum impulsu Hispanos ab omni melioris fortunæ spe dejecit; quamvis enim Galli diverso exercitu Gerundam Cataloniæ urbem obsidentes, non sine magna suorum clade abscedere coacti essent, nihilominus Hispani a Batavis derelicti, validique auxilii a Cæsare obtinendi fiducia frustrati, ad pacis consilia animum ad-

adjecerunt: Hanc in rem fœderatorum Principum Oratores Hagæ Comitum non minus vanas, quam acres habebant consultationes, quin de pacis articulis cum Galliarum Rege ineundis convenire possent, Anglis, Batavisque in proposito defendendi Imperii ac Belgii obstinatis. Tandem vero Leopoldus Imperator per suum Legatum Eichstadiensem Episcopum necnon Hispaniæ Rex Carolus Ratisbonæ cum Franciæ Oratoribus die decima quinta Augusti in vicennale armistitium sub inducia-rum nomine consenserunt, ea lege, ut Franciæ Rex Cortracum, Dixmundam aliasque urbes hoc bello occupatas Hispanis redderet, ipse vero Argentoratum in Germania, Luxemburgum vero, Belmontium, Bovinas, & Chimaium in Belgio retineret, cunctisque vindicatarum urbium incolis tam Catholicis, quam Lutheranis vel Calvinistis *liberum Religionis exercitium relinqueret, liberrimamque concederet fruitionem atque dispositionem omnium bonorum, decimarum, redituumque omnis generis, tam eorum, quæ ad sustentandos Ecclesiarum Rectores, Præceptores, ac Administratores, quam quæ ad ipsa eorum templa, scholas, ædesque pertinent, cunctorumque aliorum, quocunque nomine veniant, nullis exceptis.* Sæc. XVII. A.C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684. Quoniam vero Hiſpaniæ Rex hæc pacta rata habere cunctaretur, Galli occaſione inde arrepta a Belgis aliunde jam exhauſtis ſeptingenta aureorum coronatorum millia extorſere, quæ tamen Rex rogantibus Anglis remiſit, rurſus vero illis quater centies mille librarum exactionem impoſuit, atque in turbido piſcandum ratus, ſeſe privatis Colonienſium ac Leodienſium tumultibus ingeſſit; cum enim Leodienſes deſtructa a Gallis arce alienum imperium excutere aggrederentur, Maximilianus Henricus Colonienſis Elector, qui pariter Leodii erat Epiſcopus, cum Gallis fœdus iniit, ac cum decem armatorum millibus urbem invaſit, eamque ad deditionem facili negotio adegit, eisque præcipuam privilegiorum partem ademit: nec his contentus, quibusdam Senatoribus civibusque vel capite, vel carcere mulctatis, arcem incolarum ſumptibus denuo exſtruxit, validoque impoſito præſidio, quatuor thalerorum millia quotidie ſolvenda imperavit: Inſuper Galli armorum ſucceſſu tumidi, Trevirenſem Electorem durius habebant; inſuperhabita enim Anglorum, Colonienſium & Brandeburgicorum deprecatione, ut neutrius partis ſtudio addictus vivere poſſet, haud alia lege impetrare poterat, niſi ad Cre-

Crequii Mareſcalli mandatum Trevirenſem urbem omnibus ſuis nudaret propugnaculis: quo autem jure Princeps nullius imperio ſubjectus, ne Metropolin ſuam muniret, prohiberi poſſit, noſtrum non eſt decidere. Enimvero Papæ Nuntius apud Regem de Galli militis tyrannide in Belgio querebatur, ſimulque Pontificis dolorem explicabat, eoquod ſub primogeniti Eccleſiæ Filii patrocinio publice ejusmodi traderentur doctrinæ, quæ auctoritati Sedis Apoſtolicæ tam aperte adverſarentur, & ſi eam non evertant, ſaltem manifeſto exponant contemptui. Verum Rex mala, quibus Belgium premeretur, in ipſos Hiſpanos conjiciebat, Cleri autem Gallicani doctrinas Majorum ſuorum inſtitutis conſonas eſſe reponebat. Sæc. XVII. A. C. 1684.

§. LXV.

Buda incaſſum a Cæſareis tentata.

Pacto cum Gallis armiſtitio Leopoldus Imperator bellum adverſus Turcas majore conatu urgere conſtituit, collectisque ad Nitriam amnem copiis Neoſolium arctius cinxit, necnon cum valido agmine Ludovicum Neoburgi Ducem Vicegradum verſus præmiſit. Hic omnibus ſimul partibus irrumpens, cæſis *Wagner l. 9. Theatr. Europ. t. 13.*

Sæc. XVII. A. C. 1684.

cæsis præsidiariis urbem & arcem die decima septima Junii expugnavit. Reliquerat Imperator ad Strigonium impedimenta, pluresque legiones, quo explorato Budensis Bassa in Cæsareos inopino impetu irruit, eosque trucidatis permultis in fugam egit: tempestive autem Rabbata Comes cum sua legione in hostem primo hoc successu ovantem effusus, ereptis multis vexillis æquam fere in fugitivos Turcas cladem reddidit, certamque victoriam retulit: Secundo etiam prælio Mercius & Heislerus prope Vaciam tria ferme Janissarorum millia trucidarunt, atque inter eos Temesvarini ac Mesopotamiæ Bassas: Lotharingius quoque die vigesima septima ejusdem Mensis Vaciam urbem sibi subjecit, captis mille quingentis Janissaris: Iterata hac hostium clade planior ad Budensem obsidionem via sternebatur: Lotharingius igitur trajecto Danubio aciem explicare parat, ast nondum copiæ omnes transmiserant, cum jamjam Turcæ in duo conferta agmina divisi dexteram alam perrumpere tentarent, horrendo tamen globorum grandine excepti retrocedere consultius haberent: Dies erat decima quinta Julii, qua e duobus suggestibus Budam a peditatu oppugnari cæptum est, & Lotharingius cum suo Equitatu Tur-

Turcas ad prælium incitavit, tandemque post anceps prælium in turpem fugam conjecit. Cecidere duo Janissarorum millia, ac præter vexillum a Sultano recens transmissum, octo belli tormenta, & magna spolii copia victoribus cessere: nec tamen omnino nostris incruenta erat hæc victoria; cæsis Christianorum plusquam centum ac quadraginta: Submoto igitur hoste obsidionales fossæ aggeresque aperiuntur; peropportune Bavariæ Elector exeunte Mense Septembri cum recente milite advolat, urgetur oppugnatio totis viribus, crebris etiam cuniculis res agitur, nec unquam a verberatione cessatur; parum tamen, quod vel remotam expugnationis spem faceret, profectum: insuper Lotharingius febri correptus, miles invalescentibus morbis, crebrisque hostium eruptionibus, plerumque Bavaro militi infaustis attritus, & multarum opera hebdomadarum solo æquata, crebraque fortium imprimis Virorum strages die prima Novembris obsidionem solvere compulit. Ergo impedimentis, bellique tormentis adverso flumine Vicegradum subvectis exercitus primum Budam veterem, postea Strigonium die tertia decima Novembris reductus est, postquam amissa rursus Vaccia urbe, viginti tria armatorum

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

torum millia, bellique Præfecti ſexcenti tres & ſexaginta, ac centum quadraginta ſeptem nobiliſſimi voluntariæ militiæ Tyrones deſiderati fuere. Interim vero Croatæ Rabnitzium prope Jaurinum, & Leslæus Verovitziam, ac ignobiliora Sclavoniæ oppida numero ducenta die vigeſima quarta Julii Turcis eripere.

§. LXVI.

Töckelius a Cæſareis fuſus, fugatusque.

Magis proſpero ſucceſſu Schulzius adverſus rebelles Hungaros in Croatia pugnabat; Töckelius quidem longe lateque populabundus varia oppida interceperat, ac paulopoſt Unguarii obſidionem aggreſſus, arcem ſuis armis ſubjecerat, quo ſucceſſu ferox præſidiarios omnes palis per viſcera immerſis enecari juſſit, omnemque circum regionem, incolasque cæde flammisque abſumpſit: poſtquam vero Leutſoviam quoque & Scepuſium ſubigere paraverat, Schulzius Cæſarei exercitus Ductor illum non ſine clade Eperieſium usque repulit, captisque aliquot arcibus obvios quosque rebelles armatos ſupplicio affecit: ut vero incautos falleret, Bartfeldam urbem obſidere ſimulat, &

& mutato itinere Töckelium prope Epe- Sæc. XVII.
rieſium caſtra metantem die decima A. C. 1684.
ſexta Septembris noctu inopino impetu obruit, cæſisque ſuorum potiſſimis ſeminudum in propudioſam fugam egit, ſimulque caſtris atque impedimentis exuit: Paulopoſt idem Bellidux Bartfeldam, Machovitium aliaque oppida cum ingenti annonæ copia rebellibus abſtulit, necnon die decima ſexta Decembris Töckelium, qui ſuis e fuga retractis, necnon aliquot barbarorum turmis auctus, nova moliebatur, non longe a Leutſchio oppido rurſus intercepit, & profligato ejus exercitu illum Agriam usque repulit. Pari etiam felicitate Franciſcus Moroſinus generoſiſſimus Venetorum Bellidux ad Leucadis Inſulæ, vulgo a S. Mauro dictæ oram die ſexta Auguſti arcem Jonico infeſtam cepit, direptisque aliquot oppidis Nacopolin die vigeſima nona Septembris ad deditionem compulit, abſtractoque ingenti munitionum apparatu, cum claſſe ſua Ægei maris inſulas infeſtavit, easque abductis plurimis captivis, gravibus etiam tributis ac deprædationibus exhauſit.

§. LXVII.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

§. LXVII.

Genuenſes a Gallis male habiti.

Quincy t. 2. pag. 89. Mem. Hiſt. & Chron. Mercur. Holl. p. 486. & ſeqq.

Poſtquam Galli Gerundæ obſidionem ſolverant, Ludovici XIV. Franciæ Regis juſſu Genuam urbem totius Italiæ florentiſſimam cum valida claſſe infeſtarunt: Hoſtilis ejusmodi expeditionis cauſſa obtendebatur clandeſtinum cum Hiſpanis conſilium, vi cujus Gallicas naves in Tollonienſi & Maſſilienſi portu incendere, ſuas triremes Hiſpanis jungere, moliti eſſent, inſuper ſalis Gallici Mantuam transvehendi libertatem intercepiſſe, ac Hiſpaniæ Regem, neglecto Gallo, in Reipublicæ Protectorem acceptaſſe accuſabantur: die igitur decima ſeptima Maij Seignelaius Marchio, claſſis Gallicæ Archithalaſſus Genuenſibus denuntiabat, quod juſtam Regis indignationem declinare haud poſſent, niſi quatuor naves ſuas recens inſtructas Gallis cederent, ſexcenta librarum millia in damni compenſationem numerarent, ac unacum eorum Duce præcipuos ex Senatoribus Pariſios decernerent, veniam a Rege exoraturos: Cum autem Genuenſes tam duras conditiones acceptare recuſarent, mox Galli claſſem urbi admovere, ac ejaculatis quinque millibus glo-

globis majoribus Templa, Monaſteria, quingentas ferme domus, Ducis, aliorumque Palatia, armamentarium, Mercatorum porticus, aliasque ædes publicas dejecerunt: Nec his contentus Archithalaſſus obſeſſis ſignificari juſſit, univerſam urbem in cineres redactum iri, niſi quantocius præſcriptas reconciliationis leges adimpleverint: Genuenſes vero, aut Hiſpani auxilii fiducia ſopiti, aut cauſſæ æquitati nimium confiſi ex omnibus ſuis machinis pyrobolicis ingentem globorum tempeſtatem detonant, belloque Gallis denuntiato Franciæ Conſulem carceri mancipant, acinterdicta mercium negotiatione Gallorum bona fiſco addicunt, demum validiore Hiſpanorum claſſe in Urbis opem adventante Gallos retrocedere compellunt: Hi vero paulopoſt reverſi, aucto furore, injectisque ſeptem millibus trecentis miſſilibus ſphæris urbem ferme integram devaſtarunt. Infauſtam Genuenſium ſortem deplorabant omnes, nemo autem eis opem ferre audebat: ſolus Pontifex per Ranuzzium Fanenſem Epiſcopum, Sedisque Apoſtolicæ Nuntium ſuas partes interponebat, ægre a Galliarum Rege obtinens, ut Genuenſes pacem aſperis hiſce legibus redimere permitterentur. I. Dux unacum quatuor Senatoribus proximo

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684. Menſe Martio perdemiſſe offenſas coram Rege deprecaretur. II. Intra unius Menſis ſpatium dimiſſis omnibus Hiſpanis copiis fœderi renuntiaret, cunctasque triremes ante biennium conſtructas armis exueret. III. Omne damnum Gallis illatum compenſaret, everſasque Eccleſias, aliaque loca ſacra ſumptibus, prout ſummus Pontifex judicaverit, repararet, & Fliſchorum Comiti centies mille aureos numeraret: Quantumcunque acerbæ eſſent hæ conditiones, nihilominus temporum neceſſitati parendum erat, hujusque Reipublicæ Dux die quinta Maij cum quatuor Senatoribus habita alloquii copia coram Rege ſupplex veniam precari cogebatur: Hac de re Pariſiis ſpargebatur moneta, cui inſculpta legebantur hæc verba: *Genua obſequens, Dux Legatus & Deprecator.*

§. LXVIII.

Varia edicta contra Hugonotas rebelles in Galliis.

Severitas, qua periculoſa Hugonotarum rebellio in Galliis plectebatur, nondum firmæ tranquillitatis ſpem Regi Regnoque pollicebatur; non deerant enim ex ipſis, qui adulterino Religionis Zelo abrepti clandeſtina inter ſe conſi-

lia

lia cuderent, varia succisas vires reparandi media excogitarent, imo & exterorum Principum fœdera quærerent: Eapropter Franciæ Rex adversus eorum machinationes variis edictis sese munire cogebatur, ac præprimis die decima Januarii hoc anno præcipiebat, ut illi, qui Regii Secretarii munere fungerentur, privilegiis huic officio annexis privati essent: cum autem Hugonotæ in Galliis varia haberent loca, ad quæ suos infirmos deportabant, ne Catholicæ Religionis præcepta hauriendi occasionem haberent, hinc die decima quarta Septembris sub quingentarum librarum mulcta privatis, & sub interdicendi Religionis exercitii pœna Prædicantibus inhibitum, ne sub charitatis obtentu suos infirmos ad ejusmodi loca transferrent, sed cunctos ad publica Nosocomia deduci curarent: Insuper Mense Augusto Rex circa judicii formam apud ipsos invectam varia immutari voluit, vetuitque, ne Prædicantes sæpius, quam semel intra quindecim dies, & quidem nonnisi præsente Regio Judice sua, ut vocant, consistoria haberent, nec deinceps Præco diutius triennio in eodem loco suum munus obiret, quo defunctus ad alium viginti leucis dissitum transferretur, nonnisi evolutis duodecim annis ad prio-

Sæc. XVII. A C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

rem locum reverſurus. Die quarta Septembris Nobilibus inhibitum, ne in ſuis terris ſectæ functiones a Prædicantibus exerceri permitterent: Prohibebantur vero Prædicantes alio edicto die undecima Decembris promulgato, ne pro Templorum reparatione, Prædicantium, ac Ludimagiſtrorum ſuſtentatione novas collectiones, niſi prius Regiis decretis ſatisfeciſſent, ultra facere auderent, quasnam vero viginti abhinc annis feciſſent, exhiberent. Quoniam vero Regi nuntiatum eſſet, tantam eſſe Cebennenſium præcipue Hugonotarum pervicaciam, ut potius ſuos infantes ſine Baptismo decedere, permiſſuri eſſent, quam ut illos ſacro fonte expiandos, Sacerdoti Catholico offerrent, imo & periculum eſſet, ne Matres ſuos infantes occultarent, aut integræ familiæ Regno excederent, hinc die duodecima Octobris eis permiſſum, ut proles ſuas Prædicantibus in privatorum ædibus poſt viginti quatuor a Nativitate horas præſente Judice tingendas offerrent, quin tamen Præco præter Sacramenti & Liturgiæ verba orationem vel preces adhiberet.

§. LXIX.

Sæc. XVII.
A.C. 1684.

§. LXIX.

Salisburgenſes ruſtici ob Lutheranam ſectam e ditione pulſi.

Enimvero hæreſis velut cancer ſerpere ſolet, & ubicunque vel minima ejus labes ſupereſt, peſtifera illius contagio latius ſeſe propagat, & ſenſim etiam ſinceras Chriſtianæ Reipublicæ partes, præcipue vero rudes, ſimplices, & ſtolidos homines inficit, nec unquam Provinciæ ſemel hac contagione pollutæ penitus a noxiis erroribus expurgari poſſunt: Quamprimum Lutherus a vera Religione deficiens, novum hæreſis multiformis monſtrum produxerat, jamjam ejus venenum in Salisburgenſis Principatus populos fuſe diffundi cæperat: eo enim tempore Paulus Speratus ſeu Beatus hac lue infectus, Salisburgum venit, novæque doctrinæ virus in Eccleſia Cathedrali evomuit: detecta autem errorum pravitate non ſine infamia inde expulſus eſt: Paulopoſt Stephanus Agricola, qui Archiepiſcopo a Confeſſionibus erat, hac peſte populum contaminare adlaborabat, brevi tamen in carceres detruſus ſacrilegi ſui auſus pœnas dedit, paremque mercedem ejusdem ſocius Wolfgangus Ruſſus tuliſſet, niſi tempeſtiva

Sæc. XVII. A. C. 1684. fuga ſibi conſuluiſſet: Reliquerant tamen hæ viperæ infauſta errorum genimina, ſenſimque lue ad ipſos montes & alpes propagata ruſtici palam conſcientiæ libertatem, velut pſitacci a ſuis Magiſtris proclamare edocti, veterem religionem nauſeare cæperunt(*): his in

(*) Haud diſſimulanda eſt Pauli Jacobi Eckardti Prædicantis Lutherani protervia, aut inſcitia, qua in *ſuo beato triumpho* p. 234. audacter de Joanne Staupizio memorat, quod „hic utpote celeberrimus Evangelicæ veritatis „cultor Salisburgum venerit, & Cardinali ſuo „Archiepiſcopo Matthæo Langio a Concioni„bus, & Anno Chriſti 1521. ad S. Petri Ab„bas, a Luthero ad conſtantiam. & immo„tam Evangelicæ veritatis profeſſionem ſerio „admonitus fuerit, ac ipſemet plurima Lu„theri ſcripta ſecum in Monaſterium trans„portarit, proin *absdubio* ſuos Confratres „clam in nova doctrina inſtituerit, ac nequi„dem a Papa & Archiepiſcopo juſſus, Lutheri „dogmata pro hæreticis declarare voluerit, „quamvis novam hanc doctrinam palam pro„feſſus non ſit, ſed usque ad vitæ finem Ro„manæ Eccleſiæ addictus permanſerit: inſu„per ejusdem Staupizii impulſu absque omni „dubio Paulus Speratus Salisburgum vene„rit &c.„ Hæc ille: aſt quam miſera & pauper fuerit Lutheranæ Eccleſiæ conditio, inde

in opem accurrerat quidam Apoſtata, nomine Matthæus, qui anno Chriſti milleſimo quingenteſimo vigeſimo tertio rudibus hiſce populis nova hæc commenta ſuis ſermonibus inſuſurrabat: aſt Archiepiſcopi juſſu comprehenſus, injectis vinculis Mitterſilium ductus eſt, ibidem perpetuo carcere plectendus: dum vero in itinere ſatellites ad S.Leonardi oppidum in hoſpitio diverterent, novumque hunc Prædicantem equo adſtrictum ante foras cauponæ relinquerent; hic occaſione inde arrepta ſe unice

Sæc. XVII. A. C. 1684.

inde elucet, quod proſelytos calumniis & mendaciis emendicare oportuerit; qua fronte Eckardus Staupizium Lutheranæ ſectæ cultorem nominare audet? Luthero quidem, ut contra Indulgentiarum abuſum declamaret, præcepit, non autem ut ipſas indulgentias, uti Lutherus fecit, impugnaret: num ignorare poterat, quod Staupizius utpote Luthero obſiſtens, propterea novatorum odium ſibi accerſierit, & ad Archiepiſcopi palatium, obſequium, patrociniumque confugere coactus fuerit? Attulit quidem magnam Lutheri manuſcriptorum partem, cur autem reticuit Eckardus, quod tota illa Lutheri Bibliotheca publice in Monaſterii area incendio fuerit tradita? unde probat, Speratum a Staupitzio incitatum Salisburgi ſuum venenum, evomuiſſe.

Sæc. XVII. A. C. 1684. puri Evangelii prædicationem vexari inclamans, populi opem imploravit: mox temulenta confluit rusticorum turma, vique adhibita impium vinculis absolvit. Ubi vero hujus tumultus auctor præcipuus nomine Stöckelius capite plexus erat, Alpestres sumptis armis confluentes civitatem occupant, ipsum Archiepiscopum in arce obsident, ac tribus Catholicorum millibus aut cæsis aut captis arcem Wersensem sibi subjiciunt. Ita nempe Lutheri secta nonnisi seditionibus, cædibusque propagari consuevit. Hac rebellione Boicis armis sedata, rursus novi Evangelii Præcones insurrexere Georgius Schörer, Simon Scheich, Joannes Malin Ludimagister, & Martinus Lodinger Gusteinii Consul, quorum aliqui capitis, vel rogi supplicio, alii exilio mulctati sunt: horum posterior a Luthero literas recepit, & binas ad suos cives hæresi infectos transmisit: Ne vero latius serperet hæc pestis, obstitit vigilantia Matthæi Langii, Ernesti, Michaelis a Khienburg, Joannis de Kuon, Wolfgangi de Kaitenau, & Marci Sittici Archiepiscoporum; nihilominus tamen nonnulli agrestes per metalli fossores e Saxonia evocatos clam Lutheranæ sectæ libros recepe-runt, quorum lectione sensim plures partim in fodinis, partim in extimis alpibus

alpibus perverſi diu venenum occulta- Sæc. XVII.
runt, ob Parochorum, ac Præfectorum A. C. 1684.
metum palam erumpere veriti: Tandem vero hoc anno eorum a vera fide defectio ſimplicium animis ex converſatione & conſuetudine cum Lutheranis, in quorum terras præcipue Teffereggenſes ad peragendos ruſticanos labores ſingulis æſtatibus peregre commeare ſolebant, affricata permanſit: Primum erroris monſtrum deprehendebatur, dum falſis doctrinis jamjam imbuti, Catholicos ritus & conſuetudines duntaxat exterius retinerent, minusque frequenter Catholicorum Sacris intereſſent, ac frigidiores apparerent, falſaque dogmata cum avitæ veræque Religionis contemptu interius jungerent: Inde vero Parochis, & pagorum Præfectis eorum religio ſuſpecta erat, quocirca Joannes de Thaun Archiepiſcopus hujus ſectæ progreſſum ſiſtere ſtudioſiſſimus, nil omnino intermiſit, ut miſere deceptas, errantesque oviculas ad veræ Religionis paſcua reduceret: ſelegit ſedulos Parochos, Virosque Apoſtolicos, necnon vigiles Præfectos, qui interminata etiam pœnarum ſeveritate ejusmodi librorum lectionem, uſumque eis interdicerent: Aliquamdiu non pauci ſimulata pietate Euchariſtiam a Catholicis Sacerdotibus

Sæc. XVII. A. C. 1684.

recipiebant, reique Sacræ ac concionibus intererant, detecta vero eorum hypocrisi in fidei Catholicæ confessionem jurare, Lutheranorum libros tradere, & connubia nonnisi coram Parocho Catholico inire jubebantur: obtemperarunt huic mandato multi, alii vero ipsis alpibus suis duriores, relictis suis prolibus plusquam sexcentis maluerunt solum vertere, quam sectam, cujus nequidem scita probe noverant, deserere; cum enim a rudibus metalli fossoribus, cæcisque Magistris cæci ducerentur, nil aliud didicerant, nisi consueta convitia in Papam evomere, Romanam Ecclesiam, *meretricem*, & Papam, *Antichristum* appellitare, ceteroquin in sectæ, quam profiterentur, articulis adeo ignari, ut in suis articulis non modo a Calvinistis, sed ipsis etiam Lutheranis dissentirent, & nescio quod novæ sectæ monstrum procrearent: Igitur Archiepiscopus plusquam mille ex hisce obstinatis rusticis, ac fossoribus e sua ditione ejecit, suamque Provinciam a virulentæ hujus contagionis malo feliciter liberavit. Horum emigrationem quidem metallarius nomine Josephus Schaidberger plumbeo plane stylo descripsit, & præter plura admodum insulsa & falsa sibimetipsi repugnans narravit, *quod Salisburgo in sua patria*

Act. erud. Lipf. 1688. *pag.* 448.

patria omnes pro aris & focis duntaxat Catholicam fidem professi sint, ac ipsemet a suis Parentibus usque ad vigesimum octavum ætatis annum in Romano-Catholica religione educatus fuerit, mox autem sui immemor addidit, quod ejus Parentes & Majores perdilecta Biblia, pluresque alios Evangelicorum libros habuerint, ex quibus ipse a teneris per suos Parentes juxta eorum simplicitatem fuerit clam imbutus, suique *Parentes diu in Ecclesia invisibili perseverarint*, donec ipse ex Provincia anno ætatis suæ vigesimo octavo expulsus fuerit: Anno autem sequenti Tessereggenses rustici quosdam ex hisce exulibus ad Saxoniæ Electorem, aliosque Protestantes Imperii Ordines ablegarunt, datisque die decima quinta Martii Augustæ literis de injuria sibi illata questi, eorum opem implorarunt: nec eorum votis deerant Evangelici Principes, qui per Oratores suos in comitiis Ratisbonæ degentes datis ad Salisburgensem Archiepiscopum literis die nona Julii rogarunt, ut juxta pacem Westphalicam Tessereggensibus adhuc in valle morantibus liberum, privatum tamen sectæ exercitium permitteretur: illis vero, qui inde jam ejecti essent, eorum proles, & bonorum alienatio concederetur, utrumque vero denegavit Archiepiscopus, eoquod hi mi-

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

miseri nullam in Imperio permissam religionem ex integro profiterentur, sed varia nova & hactenus inaudita dogmata amplectentes, a seipsis dissentirent, proin pacis instrumentum, ad quod provocassent, eis nullatenus suffragaretur.

§. LXX.

Infaustus labor in defendenda Augustana Confessione.

Act. erud. Lipsi. ad hunc ann. pag. 535. Balth. Hager Coll. Confess. Aug.

Jam a primis incunabulis Lutheranæ fidei formula Augustæ a præcipuis hujus sectæ fabris cusa ac recusa, & tandem sub nomine Confessionis Augustanæ Anno 1530 die vigesima quinta Junii in comitiis Imperialibus exhibita non modo a Catholicis sed & Sectariis (manifestum novitiæ hujus fidei argumentum) fuit impugnata; nondum enim integrum effluxerat decennium, cum jamjam altera multis locis variata ejusmodi confessio prodiret, quotque, & quam graves postea factæ fuerint ejusdem vitiationes, quot in ejus etiam prototypo errores contineantur, & Catholicis perperam affingantur, ex solo oculorum testimonio comprobatum redditur: Laborabant equidem, inutili tamen conatu hujus Confessionis defensores, ut ejus integritatem adversus va-

varios variorum incursus, sartam, tectamque servarent; majus robur addere nitebatur auctoritate sua Joannes Georgius I. Saxoniæ Elector, qui anno 1628. Lipsiensibus suis Prædicantibus præcepit, ut contra eos, qui hanc confessionem a sua integritate, & ejusdem professores ab ejus fide defeciisse demonstrarent, Augustanæ confessionis defensionem typis ederent: Verum hac apologia adeo nihil profectum, ut biennio post iteratam procudere oportuerit: nihilominus inspecta hujus defensionis imbecillitate Leopoldus Comes a Colonitz Neostadiensis Episcopus Viennæ librum, cui titulus: *Augustana & Anti-Augustana Confessio*, edi curavit, in quo Author hujus Confessionis textum a suis Sectariis enormiter vitiatum fuisse, & Lutheranos in singulis ferme articulis ab eadem defeciisse, luculentissimis argumentis comprobatum reddidit. Ne ergo hujus libri lectione rudiores Lutherani debilitata confessionis auctoritate in dubio de suæ fidei integritate, ac veritate firmarentur, Prædicantium impulsu Joannes Georgius III. Saxoniæ Elector Valentino Albertio præfatæ Confessionis defensionem injunxit, qui etiam *Augustanam confessionem thetice & apologetice pertractatam* edidit, quin tamen vel eam a variationis labe, vel ejus

Sæc. XVII. A. C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

ejus Sectatores ab Apoſtaſiæ macula vindicare potuerit.

§. LXXI.

Jacobi Roſpiglioſi Cardinalis obitus.

Eggs Purp. doct. l. 6. pag. 491.

EX Purpuratis, qui hoc anno obiere, primo loco occurrit Jacobus Roſpiglioſus Clementis IX. Nepos, qui unacum Patruo tum Nuntio Apoſtolico in Hiſpaniam ductus, in Salmanticenſi Academia in omni liberali ſcientia egregie inſtitutus fuit, ac Philoſophiæ & Juriſprudentiæ curſum mira ingenii felicitate emenſus, Magiſterialem Lauream conſecutus eſt, tantamque ad res bene gerendas dexteritatem prodidit, ut ejus Patruus non modo illius opera ad graviſſima negotia uteretur, ſed etiam aliquamdiu abſens eidem totam Nunciaturæ molem committere haud dubitaret. Inde vero Romam a ſuo Patruo reductus ab Alexandro VII. in *Status*, ut vocant, *Secretarium* electus ad Crequium Ducem eſt ablegatus, ut ob Corſorum militum violentias offenſum placaret, quo negotio feliciter compoſito in Gallias iterum ac tertio decernebatur, ut Regem de proxima legatione Apoſtolica edoceret: Ex Francia unacum Flavio Chiſio Cardinale in urbem reverſus, Bruxellas Nuntius venit,

nit, quo munere non sine magno Sedis Apostolicæ, Regiorum Ministrorum populique applausu perfunctus est. Tandem a Clemente IX. Patruo suo Romam revocatus, mox in Franciam cum amplissima Legati Pontificii auctoritate contendit, ubi accedentibus assiduis Papæ cohortationibus atque officiis Ludovicum XIV. ad Noviomagensem pacem inclinavit, atque in rei optime gestæ præmium Purpuram adeptus, toti Ecclesiasticæ ditioni regendæ præpositus est. Enituit in eo summa humanitas, morum comitas, prona omnes juvandi voluntas, auspicatissima Principum animos conciliandi felicitas, singularis in publicis rebus pertractandis prudentia, immotumque boni publici, Sedisque Apostolicæ honorem promovendi studium: Denique maximis defunctus muneribus die secunda Februarii Romæ non sine magno omnium luctu decessit, annos natus quinquaginta sex. Edidit lusus poeticos præter varii argumenti epistolas.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

§. LXXII.

Francisci Albicii Cardinalis decessus.

Parem nominis laudem usque ad tumulum protraxit Franciscus Albicius nobilis Cesenas, qui Juris Doctor &

Oldoin. in Ciacon.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

& cauſſarum Patronus poſt uxoris ſuæ obitum relicta Patria Romam ſe contulit, ibidemque fori litigioſi actorem aliquamdiu agens, tandem Sacris initiatus, apud Neapolitanum & Hiſpanum Nuntios Auditoris munere functus eſt, ac poſtea Cardinalis Gineti Germaniæ Legati ſocius ac Conſultor expleto Legationis anno Romam reverſus, Aſſeſſoris officium tanta fide, ſolertia & integritate adimplevit, ſut ab Innocentio X. Romana Purpura decoraretur: variis etiam Patrum cætibus adlectus in ferendis ſententiis, ac dandis conſiliis tantam prudentiam atque eruditionem monſtravit, ut ejus dicta velut oracula ab omnibus exciperentur: Ingens etiam Religionis ſtudium præſetulit in cauſſa Janſenii, uti jam ſupra meminimus. Erat in utroque jure, Theologia, Sanctorumque Patrum doctrina eminens, habebat quoque conciones ad populum eruditas, graves, Sanctique Spiritus unctione plenas: Præfuit etiam S. Officii, Concilii, Immunitatis, Indicis & propagandæ fidei Congregationibus, quas maximo reipublicæ bono atque Eccleſiæ incremento moderabatur: Scripſit deciſiones doctiſſimas, tractatum de Cardinalium ditione in Eccleſia Titulari, volumen epiſtolarum, & Concionum

præter

præter alia ad utrumque jus ſpectantia. Tandem Romæ die quinta Octobris mortales exuvias depoſuit annis, meritisque cumulatus. Sæc. XVII. A. C. 1684.

§. LXXIII.

Hieronymus Boncompagnus Cardinalis mortuus.

Hoc item anno Purpuratorum Collegium luxit mortem Hieronymi Boncompagni, qui Bononiæ patritio genere natus, ac inſigni doctrina, morumque probitate conſpicuus, primo utriusque, ut vocant ſignaturæ Referendarius, ac poſtea Bononienſis Archiepiſcopus renuntiatus eſt. Mirum, quanto Zelo Hieronymus commiſſum ſibi gregem ſermone & exemplo paverit ad ſalutem, ipſus Diæceſin, Paræcias, & Cænobia utriusque ſexus diligentiſſime luſtravit, unde inter Eccleſiaſticos, plebemque tota paſſim Diæceſi tanto ſub hoc Præſule nova pietatis facies apparuit: Poſtea Bononia Romam ab Alexandro VII. evocatus, Palatio Apoſtolico præfectus eſt, ac Romana Purpura decoratus nil a priſtino vitæ pietatisque ſtudio remiſit, humillimus, in Deum ferventiſſimus, erga omnes comes ac in pauperes liberalis. Regnante autem Innocentio XI. *Suppl. Purp. doct. p. 597.*

Sæc. XVII. A. C. 1684. ad Bononienſis Eccleſiæ ſuæ Regimen reverſus, diſpoſitis optime rebus non multo poſt extremum clauſit diem.

§. LXXIV.

Conſtitutiones Apoſtolicæ Innocentii XI. Papæ.

Bull. magn. Conſt. Innoc. XI.

Inter plures, quas hoc anno Innocentius XI. edidit Conſtitutiones percelebris eſt illa, qua octodecim Monaſteriorum Congregationem Benedictino-Bavaricam recens ſub invocatione SS. Angelorum Cuſtodum erectam confirmavit, eamque a Jurisdictione ordinaria Epiſcoporum exemit, ſalvo tamen jure priſtino confirmandi Abbates, iisque, quæ Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis aliunde competunt: biennio poſt die ſexta Februarii idem Pontifex præfatæ Congregationis Conſtitutiones confirmavit. Die etiam decima tertia Martii confirmavit ſacræ Congregationis decretum, vi cujus Pauperum Matris Dei Piarum ſcholarum Congregatio, quam olim Gregorius XV. in Ordinem Mendicantium erexerat, a Jurisdictione Epiſcoporum exempta omnibusque privilegiis Religioſorum Mendicantium ornata fuit. Pariter Papa alias novas Conſtitutiones Clericorum ſæcularium in communi viventium confirmavit.

Sæc. XVII.
A. C. 1684.

§. LXXV.

Quædam Sacrarum Congregationum deciſiones.

Die vigeſima quinta Januarii ſacra Indicis Congregatio librum damnavit, cui titulus: *Raymundi Lumbier obſervationes Theologicæ morales &c. circa propoſitiones noviſſime ab Innocentio XI. necnon circa alias ab Alexandro VII. haud pridem damnatas.* Decidit quoque die vigeſima ſexta Februarii ſacra Concilii Congregatio, quod circa ea, quæ materiam peccati concernunt, Epiſcopus etiam in Capellanis Hieroſolymitanæ Religionis inquirere, & inveſtigare valeat. Rurſus præfata Indicis Congregatio die decima Julii ſequentem proſcripſit librum: *Natalis ab Alexandro Diſſertatio Polemica de confeſſione Sacramentali*, quod tamen opuſculum permittitur in editione Lucenſi cum notis Roncagliæ. Die decima quarta Aprilis S. Concilii Congregatio declaravit, quod, quamvis Congregationi S. Mauri ſint conceſſa privilegia Caſſinenſium, non tamen ideo Monachi habeant facultatem abſolvendi in utroque foro, ac diſpenſandi ſuper cenſuris & irregularitatibus Monachos ſuos, qui ante Religionis ingreſſum, homicidiis voluntariis

Conſt. & deciſ. SS. Congr. Ind. Rit. Conc.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

involuntariis, aliisque patratis facinoribus, irregularitates ac censuras incurrerunt. Pariter eadem Congregatio die decima quinta ejusdem Mensis ad petitionem Fratrum Minimorum S. Francisci de Paula respondit, quod illi, qui a conversorum Statu ad Clericalem transeunt, præcedentiam non mutiantur a prima Professione, sed a secunda in statu Clericali: Jam antea retulimus, quod Innocentius XI. Festum Nominis B. V. celebrari præceperit proxima Dominica infra octavam Nativitatis ejusdem Virginis, motis autem dubiis petitum fuit, ut a sacra Rituum Congregatione declaretur. *Primo.* An cessare debeat in dictis locis tam Officium proprium, quam Festum SS. Nominis Mariæ jam ante a sede Apostolica approbatum, ita ut idem Festum dicta die decima septima Septembris cum dicto Officio & Missa propriis non possit amplius celebrari? *Secundo.* An dictæ Indulgentiæ etiam censeantur cessare, an vero intelligantur translatæ ad dictam Dominicam infra Octavam Nativitatis Beatissimæ Mariæ Virginis? *Tertio:* An dictum Officium & Missa de Nomine Beatissimæ Mariæ Virginis pro dictis Locis aut Ordinibus Regularibus possint amplius reimprimi, ac illo posthac possint iidem uti? *Et sacra Congrega-*

gregatio reſpondit ad dicta dubia, ut infra, videlicet: *Ad primum:* ceſſare debere. *Ad ſecundum*: Indulgentias pariter ceſſare pro illa die; & pro translatione ſupplicandum eſſe Sanctiſſimo. *Ad tertium:* non licere. Sæc. XVII. A. C. 1684.

Inſuper decrevit, quod in eodem feſto non ſit facienda commemoratio de Nativitate, & in ſecundis veſperis de Nativitate cadentibus in Sabbato non fiat commemoratio de SS. Nomine: die autem decima octava Novembris Congregatio Concilii reſpondit, quod Parocho non liceat retinere claves capſulæ Eleemoſynarum exiſtentis in Eccleſia intra limites Parochiales, ſi habeat proprium Capellanum ſeu Rectorem: Denique S. Rituum Congregatio Procuratori Generali Canonicorum Regularium Lateranenſium reſpondit, quod qui recitat Officium de Sancto, de quo habet inſignem Reliquiam in propria Eccleſia, ſi celebrat eo die in alia Eccleſia, debeat omittere *Credo*, illudque ſit omittendum in Miſſis privatis tam de SS. Sacramento, quam de Officio duplici (cui aliter non competit) quæ celebratur in Eccleſiis, ubi adeſt SS. Sacramentum expoſitum occaſione quadraginta horarum.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

§. LXXVI.

Scriptores Catholici hoc anno denati.

Du Pin nouv. Bibl. t. 17. p. 288. Abrege de l'Hiſt. Eccl. t. 2. p. 333.

Præcipuos ex Scriptoribus Eccleſiaſticis hoc anno defunctis recenſere lubet, inter quos primus eſt Iſaac Ludovicus le Maitre vulgo dictus *Saci* Portu Regienſis Solitarius, qui de Janſenismo convictus, in carceres detrudebatur, ubi per biennium cum ſemeſtri incluſus, tandem libertati aſſertus Pariſios, & poſtea Pomponam ſeceſſit: ubi etiam die quarta Januarii ſumptis Eccleſiæ Sacramentis obiit: Scripſit tria volumina ſolitudinis Chriſtianæ, epiſtolas Sacras, commentarium in horas Canonicas, explicationem Bibliorum & carmen de traditione Eccleſiæ circa Euchariſtiam; Gallice etiam reddidit omnes libros V. & N. Teſtamenti, libros de imitatione Chriſti, poema S. Proſperi de ingratis, & Pſalmos juxta textum hebraicum. II. Bonus de Merbes Sacerdos edidit ſummam morum Chriſtianam ex SS. Patribus III. Joſephus Ripamontius Canonicus Scalenſis ſcripſit libros ſeptendecim Hiſtoriæ Mediolanenſis Ducatus & Eccleſiæ, necnon libros ſex de rebus geſtis Friderici Borromæi Mediolanenſis Archiepiſcopi præter alios octo libros continuationum.

IV.

IV. Daniel Bartolus S. J. typis vulgavit suum hominem liberatum, paupertatem contentam, æternitatem consolatricem, & geographiam ad sensum moralem reductam. V. Hyacinthus Libelli Avenionensis Episcopus ex Ord. FF. Præd. posteris reliquit tractatum de concursu Dei ad operationes liberas, & Indicem librorum prohibitorum ejus cura recusum, Theses ex cunctis œcumenicis Conciliis præter votum, quod tolerari possit thesis propugnans, immortalitatem animæ non esse demonstrabilem lumine naturæ. VI. Ignatius a Matre Dei Carmelita Excalceatus scripsit annotationes in acta Apostolorum, in epistolas Canonicas & Apocalypsin. VII. Helena Lucretia Cornelia Piscopia, quæ ex Joanne Baptista Cornaro D. Marci apud Venetos Procuratore progenita jam septimo ætatis anno Itala, latina, Gallica, Græca, Hispana, Hebraica & Arabica linquis egregie imbuta erat: undecimo autem ætatis anno sesé privato voto soli Deo consecrabat, & quamvis ad splendidas nuptias expetita esset, ejusque Parentes a Pontifice veniæ gratiam impetrassent, nihilominus Ordini S. Patris Benedicti nomen dedit, assumpto Scholasticæ nomine. Cum vero insuper Philosophiæ ac Theologiæ necnon Musi-

Sæc. XVII. A.C. 1684.

Sæc. XVII. A. C. 1684.

ces, & Matheſis ac Aſtronomiæ optime gnara eſſet, a Patre ſuo ad Doctoratus honores ſolemni ritu aſſumendos vehementer incitabatur: Obſtitit primo religioſa Virgo, tandem vero importunius ſollicitata, Patavii in Metropolitana Eccleſia die vigeſima quinta Junii in Ordinem Doctorum Philoſophiæ recepta eſt, inſuper Theologiæ Magiſtra fuiſſet renuntiata, niſi Barbarigus Cardinalis tum Patavinus Epiſcopus obſtitiſſet: Prælegerat publice Patavii Philoſophiæ præcepta, a ſummis Principibus, Imperatore Leopoldo, Joanne III. Polonorum Rege, Carolo V. Lotharingio, aliisque pluribus maximi habita, imo ab ipſo Innocentio XI. ſummo Pontifice literis ſalutata, atque in ſuis ædibus a Landgravio Haſſiæ, Bullionio, & Eſtræo Cardinalibus honorata. Obiit nimis præmature die vigeſima ſexta Julii nonniſi triginta octo annos nata, moribus & doctrina ſupra ſexum & laurea ad memoriam, poſteritatisque admirationem inſignis. Edidit varios ſermones, recitationes Academicas, inſcriptiones, ſeu elogia præter plures epiſtolas: quæ omnia quarto poſt anno in unum volumen contracta, Benedictus Bachinus Parmenſibus literis excudi curavit.

§. LXXVII.

Sæc. XVII
A. C. 1684.

§. LXXVII.

Quorumdam Scriptorum Acatholicorum opera, & deceſſus.

Celebre inter literatos nomen reliquere ſequentes Scriptores Acatholici I. Matthæus Larrocanus, qui diſſertationem de Photino hæretico, ejusque multiplici damnatione edidit, cenſuitque ejus hæreſin innotuiſſe primum tempore Concilii Antiocheni Anno 341. illam vero in alia Synodo Antiochena poſt triennium Anno 344. fuiſſe damnatam: Subjunxit aliam diſſertationem de Liberio Papa, quem ſecundæ confeſſioni Sirmienſi ſubſcripſiſſe propugnat: ceterum utraque hæc diſſertatio Genevæ Anno 1670. typographorum ſocordia non ſine mendis prodiit. II. Petrus Molinæus ſcripſit de tyrannide Papali, de Simonia Eccleſiæ Romanæ, de pace & tranquillitate animæ, clamorem Regii ſanguinis ad cælum, Parergon incrementum. Pſal. 92. v. 14. III. Benedictus Hopferus edidit diſputationes de præexiſtentia animarum ante corpora, de Magnanimitate, de culpa agentium ex metu, & ira, de jure jurando, de deſperatione, & de Majeſtate ac Monarchia: Poſteris etiam reliquit trutinam actuum humanorum,

Sæc. XVII. A. C. 1684.

norum, iconem virtutis moralis, & Stoicismum de æqualitate vitiorum explosum. IV. Rudolphus Capellus edidit Cavii tabulas Scriptorum Ecclesiasticorum, syntagma lectionum Bibliothecariorum, Byzantina, atque exclamationem de Luthero ejusque Reformationis opere. V. Valerius Jaschius prælo subjecit disputationes Ethicas, Ecclesiæ Lutheranæ veritatem & antiquitatem, observationes in vitam S. Ottonis ab Andrea Abbate Bambergensi conscriptam, & discussionem Walenburgicorum fundamentorum. VI. Sigismundus Schelhamer vulgavit coronam novam, & antiquam, necnon testimonium gentilium de miraculis in religione Christiana. VII. Arnoldus Paschius posteritati reliquit disputationes de Concilio Nicæno primo, de S. Athanasio, & de Novatianismo. VIII. Sebastianus Nieman publici juris fecit suum Atheum refutatum, Harmoniam Evangelicam Passionis Christi, disputationes de miraculis, de Spiritu sancto, de indulgentiis & Verbis institutionis Cœnæ Dominicæ, præter virulentos tractatus contra P. Keddium Jesuitam.

§. LXXVIII.

Sæc. XVII.
A.C. 1683.

§. LXXVIII.

Quidam libri a S. Indicis Congregatione prohibiti.

Fluxerat annus hujus sæculi octogesimus quintus, quo S. Indicis Congregatio die tertia Aprilis quemdam librum ubicunque, & quovis idiomate impressum proscripsit, cui titulus erat: *Pentalogus Diaphoricus, sive quinque differentiarum rationes, ex quibus verum judicatur de dilatione absolutionis ad mentem gemini Ecclesiæ solis SS. Augustini & Thomæ oblatus ad examen Sanctissimo D. N. Innocentio XI.* *Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 354.*

Die autem octava Augusti Romani Inquisitores quasdam damnarunt Theses, edito desuper hoc decreto: „Sacra Congregatio Eminentissimorum & „Reverendissimorum DD, S.R.E. Cardinalium in tota Republica Christiana „contra hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum habita in Conventu S. Mariæ super Minervam, post „examen Theologorum specialiter ad „hoc Deputatorum præsenti Decreto „declarat Libellum cujus inscriptio, „seu titulus est: *Theses Theologicæ, id est, Articuli Theologorum Lovanienstum exhibiti Illustrissimo & Reverendissimo Domino Archiepiscopo Mechlinienst, in causa* Con-

Sæc. XVII. A. C. 1685. *Concordiæ ineundæ cum Reverendis Patribus Societatis Jesu, & aliis. Quas, Præside eximio Viro Domino & Magistro nostro* Gummaro Huigens *Lyrano Sacræ Theologiæ Doctore in Academia Lovaniensi, defendet Joannes* Beauver *Gemblacensis in Collegio Adriani VI. Pontificis die 12. Julii* 1685. *Lovanii typis Guilielmi* Strüch- „want, *sub aurea Lampade*, esse prohi- „bendum, sicut Decreto eodem prohi- „bet ubicumque, & quocumque idio- „mate, aut versione impressum & im- „primendum; ita ut nemo cujuscum- „que sit status & conditionis, eum ul- „lo modo imprimere, vel imprimi fa- „cere audeat, sub quocumque prætextu; „neque impressum apud se retinere, aut „legere licite valeat: Sed ipsum Ordi- „nariis locorum, aut hæreticæ pravi- „tatis Inquisitoribus statim, & cum ef- „fectu tradere & consignare teneatur, „sub pœnis in indice Librorum prohi- „bitorum contentis.„

Gravioris autem molestiæ argumentum summo Pontifici extitere Theses, quas Franciæ Regi nuncupatas, ejusque effigie honoratas quidam Sorbonæ Baccalaureus juxta nuperam Cleri Gallicani declarationem die decima Septembris propugnaverat: Erant autem sequentes tres I. Pontificis potestas duntaxat sese ad Ecclesiasticos extendit.

II. Papa

II. Papa nullam in Laicos Principes potestatem habet. III. Ejus declarationes etiam in articulis fidei ac salutis sine universalis Ecclesiæ consensu nihil valeat. IV. Papa subest Conciliis saltem Generalibus. Has Theses pridie in Nuntii Apostolici æde januis affixæ legebantur, ejus quidem famuli illas mox inde abstraxerant; nihilominus tamen altera die disputatio publice habebatur, incassum reclamante Pontificis Nuntio.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. LXXIX.

Molinismi initia.

Quamvis Inquisitionis Tribunal in iis locis, ubi hodiedum viget, credendi ac falsa dogmata spargendi licentiam tam arctis constringat cancellis, ut ægre nova hæresis enasci, & vix unquam enata invalescere possit, infausto tamen fato Quietistarum doctrina, pietatis velo contecta per universam ferme Italiam brevi propagata fuit. Hujus auctor erat Michael Molinos, Patacinæ in Aragonia natus, qui Sacris initiatus, necnon Lectoratus honore decoratus, totum sese pietatis exercitiis, sacris literis, ac præcipue Theologiæ Mysticæ studio impendit, suaque eruditione, morum probitate

Carol. memor. l. 9. Jæger Hist. Eccl. p. 27. Mat. dissid. Quiet persec.

ac

Sæc. XVII. A. C. 1685.

ac prudentia tantam sibi existimationem comparavit, ut passim consilii Angelus, ac interioris vitæ Magister longe expertissimus audiret, & multa hominum millia pro animarum directione ac consilio ad eum certatim confluerent: Evolutis aliquot annis ex Hispania Romam profectus, fictæ pietatis ope ac internæ pacis obtentu, Casenatem, Azzolinium & Carpegnam Cardinales, pluresque alios minus cautos Viros, & mulieres imo & Religiosos propinata *orationis*, quam quietis vocabat, methodo nova ad inanem perfectioris contemplationis fastum perduxit, hancque in rem anno hujus sæculi septuagesimo quinto librum edidit, cui titulus: *manuductio Spiritualis*. Spurium hunc partum suo suffragio approbabant Regiensis Archlpræsul, supremus Franciscanorum Moderator, & P. Martinus Esparsa Jesuita, ambo S. Inquisitionis Consultores præter alios duos: unde hic liber maximo ubique applausu excipiebatur, necnon in varia idiomata translatus, in Hispania, Francia, atque Italia, necnon apud Siculos iterato prælo excusus prodiit: Favebant etiam huic doctrinæ, cujus venenum nondum senserant, tres celeberrimi Patres Oratorii Colloredus, Cicarius, & Petruccius, quorum posterior ejus librum

brum ab imputatis erroribus vindicare nitebatur: Non deerant tamen, quibus hujus doctrinæ novitas erroris suspicionem ingereret, quos inter P. Segneri Jesuita aliique editis libris novam hanc orandi methodum acriter infectabantur, ac præterea P. De la Chaise Jesuita Franciæ Regem, cui a confessionibus erat, exposito periculo ad inhibendam pernicioſissimam hanc doctrinam induxit, effecitque, ut ad Cardinalem Estræum mandata Romam mitterentur, vi quorum hic nova hæc dogmata totis viribus insequi, necnon summo Pontifici exprobrare jubebatur, quod, cum Ludovicus Rex veterem Calvini hæresin ex toto Galliarum Regno funditus exscindere nitatur, Innocentius Papa in Italia novam sensim invalescere patiatur: Interim vero jam antea Romæ sacra Inquisitionis Congregatio sedulam impenderat operam, ut Michaelis liber maturo subjiceretur examini, grassantique malo tempestive occurreretur: Inquisitorum etiam jussu Cardinalis Cibus datis ad omnes Purpuratos atque Italiæ Antistites literis eos graviter hortatus est, ut conventicula, quæ a viris fœminisque sub sacri colloquii, ac purioris fidei internæ obtentu haberentur, dissiparent, ac noxia & erronea dogmata in Ecclesia disse-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

disseminari præpedirent: Insuper hoc anno Molinosii liber, ejusque epistolæ, quas Pater Petruccius in unum volumen collectas typis edi curavit, anno hujus sæculi octogesimo quarto ad severiorem ac antea discussionem revocabantur, ac ipsemet etiam Molinosius ad Inquisitionis tribunal raptabatur, ubi tamen nativa sua dicendi facultate, variisque artibus, suorumque fautorum subsidio rem eo inflexit, ut ejus liber denuo approbaretur, ac ipse paulopost tractatum suum de frequenti & quotidiana communione a P. Martinez Jesuita veterano Collegii Romani Professore approbatum publici juris faceret: nihilominus indies novæ exaudiebantur querelæ eorum, qui sub pietatis ac viæ internæ velamine religionem Christianam everti, & sub ementito quietis internæ fuco spurcissima scelera a peccato absolvi dolebant: cum ergo Inquisitionis Theologi non modo in Molinosii manuductione, sed etiam in altero ejus libro recens edito plurimas propositiones hæresis veneno infectas deprehenderent, ac desuper in generali Congregatione in Palatio Apostolico habita referrent, re diligenter discussa Molinosius Mense Majo hujus anni in carceres conjectus est.

§. LXXX.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. LXXX.

Sacræ Inquisitionis judicium de Michaelis Molinos doctrina.

Interim Romæ Molinosii causa per integrum ferme biennium summo silentio, ac maxima sedulitate agitabatur: serio etiam in ejus socios, ac doctrinæ fautores inquirebatur: tandem etiam die nona Februarii Anno Christi millesimo sexcentesimo octogesimo septimo Vespinianus Comes, ejusque Uxor, necnon Paulus Rochius Principis Burghesii Confessarius cum aliis plusquam ducentis custodiæ dabantur: die autem tertia Septembris Simon, & Antonius Maria de Leone fratres, eoquod Moniales sibi commissas eadem lue inficere conati essent, ad carceres raptabantur: Eadem quoque die coram Innocentio XI. Papa, ejusque jussu sacræ Inquisitionis Cardinales ac Theologi generalem habuerunt Congregationem, in qua octo & sexaginta Michaelis Molinosii propositiones damnarunt, edito hoc decreto: „Ad abolendam per„niciosissimæ hæresis pravitatem, quæ „in plerisque mundi partibus, non sine „maximo animarum discrimine invaluit, rigor debet Apostolicus excitari, „ut Pontificiæ Sollicitudinis authori-

Argentre Collect. Jud. tom. 3. Carpz. in dissert. de Relig. quiet.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„tate & providentia, Hæreticorum pro-
„tervia in ipsis suæ falsitatis conatibus
„elidatur, & Catholicæ veritatis lu-
„men in Ecclesia Sancta resplendens,
„eam utique demonstret ab omni exe-
„cratione falsorum dogmatum expia-
„tam. Cum igitur compertum fuerit,
„quemdam Michaelem de *Molinos* per-
„ditionis filium, prava dogmata tum
„verbo, tum scriptis passim docuisse,
„& in praxim deduxisse, quæ in præ-
„textu orationis quietis contra doctri-
„nam & usum a SS. Patribus ab ipsis
„Ecclesiæ nascentis primordiis rece-
„ptum, fideles a vera religione, & a
„Christianæ pietatis puritate, in maxi-
„mos errores, & turpissima quæque in-
„ducebant. Sanctissimus Dominus No-
„ster, Innocentius Papa XI. cui cordi
„est, ut Fidelium animæ sibi ex alto
„commissæ, purgatis pravarum opinio-
„num erroribus, ad optatum Salutis
„portum tuto pervenire possint, pro re
„tam gravi auditis pluries coram se
„Eminentissimis & Reverendissimis DD.
„Cardinalibus in tota Republica Chri-
„stiana generalibus Inquisitoribus, ac
„pluribus in sacra Theologia Magistris,
„eorumque suffragiis, tum voce, tum
„scripto susceptis, matureque perpen-
„sis, implorata etiam sancti Spiritus
„assistentia, ad damnationem infra
„scri-

„ſcriptarum Propoſitionum ejusdem „Michaelis de *Molinos*, a quo fuerunt „pro ſuis recognitæ, & de quibus Pro„poſitionibus tanquam a ſe dictatis, „ſcriptis, communicatis, & creditis, „ipſe convictus, & reſpective confeſſus „eſt, devenire, ut, infra decrevit.„ Sæc. XVII. A. C. 1685.

I. „Oportet hominem ſuas potentias „annihilare. Et hæc eſt via interna.

II. „Vota de aliquo faciendo ſunt per„fectionis impeditiva.„

III. „Velle operari active, eſt Deum „offendere, qui vult eſſe ipſe ſolus a„gens; & ideo opus eſt, ſeipſum in „Deo totum & totaliter derelinquere, „& poſtea permanere velut corpus „exanime.„

IV. „Activitas naturalis eſt gratiæ „inimica, impeditque Dei operationes, „& veram perfectionem, quia Deus „operari vult in nobis ſine nobis.„

V. „Nihil operando anima ſe annihi„lat, & ad ſuum principium redit, & „ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia „Dei, in qua transformata remanet, „ac divinizata, & Deus tunc in ſeipſo „remanet; quia tunc non ſunt amplius „duæ res unitæ, ſed una tantum, & „hac ratione Deus vivit & regnat in „nobis, & anima ſeipſam annihilat in „eſſe operativo.„

Sæc. XVII. A. C. 1685.

VI. „Via interna est illa, in qua non „cognoscitur nec lumen, nec amor, „nec resignatio, & non oportet Deum „cognoscere; & hoc modo recte proce„ditur.„

VII. „Non debet anima cogitare, nec „de præmio, nec de punitione, nec de „Paradiso, nec de inferno, nec de mor„te, nec de æternitate.„

VIII. „Non debet velle scire, an gra„diatur cum voluntate Dei, an cum „eadem voluntate resignata maneat, „nec ne, nec opus est, ut velit cogno„scere suum statum, nec proprium ni„hil; sed debet ut corpus exanime ma„nere.„

IX. „Non debet anima reminisci nec „sui, nec Dei, nec cujuscumque rei; „& in via interna omnis reflexio est no„civa, etiam reflexio ad suas humanas „actiones, & ad proprios defectus.„

X. „Si propriis defectibus alios scan„dalizet, non est necessarium reflecte„re, dummodo non adsit voluntas scan„dalizandi, & ad proprios defectus non „posse reflectere, gratia Dei est.

XI. „Ad dubia, quæ occurrunt, an „recte procedatur, necne, non opus „est reflectere.„

XII. „Qui suum liberum arbitrium „Deo donavit, de nulla re debet curam „habere, nec de Inferno, nec de Pa„radi-

„radiso: nec debet desiderium habere „propriæ perfectionis, nec virtutis, nec „propriæ sanctitatis, nec propriæ salu- „tis, cujus spem purgare debet.„ Sæc. XVII. A. C. 1685.

XIII. „Resignato Deo libero arbitrio, „eidem Deo relinquenda est cogitatio „& cura de omni re nostra, & relin- „quere, ut faciat in nobis sine nobis „suam divinam voluntatem.„

XIV. „Qui divinæ voluntati resigna- „tus est, non convenit, ut a Deo rem „aliquam petat; quia petere est imper- „fectio, cum sit actus propriæ volun- „tatis & electionis, & est velle, quod „divina voluntas nostræ conformetur, „& non quod nostra Divinæ. Et illud „Evangelii *Petite & accipietis*, non est „dictum a Christo pro Animabus inter- „nis, quæ nolunt habere voluntatem. „Imo hujusmodi animæ eo perveniunt, „ut non possint a Deo rem aliquam „petere.„

XV. „Sicut non debent a Deo rem „aliquam petere; ita nec illi ob rem „aliquam gratias agere debent, quia „utrumque est actus propriæ voluntatis.„

XVI. „Non convenit Indulgentias „quærere pro pœna propriis peccatis „debita; quia melius est Divinæ Justi- „tiæ satisfacere, quam Divinam Mise- „ricordiam quærere; quoniam illud ex

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„puro Dei amore procedit, & illud ab „amore noſtri intereſſato, nec eſt res „Deo grata, nec meritoria, quia eſt velle „Crucem fugere.„

XVII. „Tradito Deo libero arbitrio, „& eidem relicta cura, & cognitione „animæ noſtræ, non eſt amplius habenda ratio tentationum, nec eis alia reſiſtentia fieri debet, niſi negativa, „nulla adhibita induſtria; & ſi natura „commovetur, oportet ſinere ut commoveatur, quia eſt natura.„

XVIII. „Qui in Oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum „in ſpiritu & veritate.„

XIX. „Qui amat Deum eo modo, „quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum „Deum.„

XX. „Aſſerere, quod in Oratione „opus eſt ſibi per diſcurſum auxilium „ferre, & per cogitationes, quando „Deus animam non alloquitur, ignorantia eſt; Deus nunquam loquitur, „ejus locutio eſt operatio, & ſemper „in anima operatur, quando hæc ſuis „diſcurſibus, cogitationibus & operationibus eum non impedit „

XXI. „In Oratione opus eſt manere „in fide obſcura & univerſali cum quiete „& oblivione cujuscumque cogitationis „par-

Sæc. XVII. A.C. 1685.

„particularis, ac distinctæ Attributo-
„rum Dei, ac Trinitatis, & sic in Dei
„præsentia manere ad illum adorandum,
„& amandum, eique inserviendum,
„sed absque productione actuum; quia
„Deus in his sibi non complacet.„

XXII. „Cognitio hæc per fidem non
„est actus a creatura productus, sed est
„cognitio a Deo creaturæ tradita, quam
„creatura se habere non cognoscit, nec
„postea cognoscit, illam se habuisse;
„& idem dicitur de amore.„

XXIII. „Mystici cum S. Bernardo in
„scala Claustralium distinguunt qua-
„tuor gradus, Lectionem, Meditatio-
„nem, Orationem & Contemplationem
„infusam. Qui semper in primo sistit,
„nunquam ad secundum pertransit. Qui
„semper in secundo persistit, nunquam
„ad tertium pervenit, qui est nostra
„contemplatio acquisita, in qua per
„totam vitam persistendum est, dum-
„modo Deus animam non trahat abs-
„que eo, quod ipsa id exspectet, ad
„contemplationem infusam, & hac
„cessante, anima regredi debet ad ter-
„tium gradum, & in ipso permanere,
„absque eo, quod amplius redeat ad
„secundum, aut primum.„

XXIV. „Qualescunque cogitationes
„in Oratione occurrent, etiam impuræ,
„etiam contra Deum, Sanctos, Fidem,

Sæc. XVII. A. C 1685. „& Sacramenta, ſi voluntarie non nu„triantur, ſed cum indifferentia & re„ſignatione tolerentur, non impediunt „Orationem Fidei; immo eam perfectio„rem efficiunt; quia anima tunc ma„gis Divinæ voluntati reſignata re„manet.„

XXV. „Etiamſi ſuperveniat ſomnus, „& dormitatio, nihilominus fit Oratio, „& contemplatio actualis; quia oratio „& reſignatio, reſignatio & oratio idem „ſunt, & dum reſignatio perdurat, & „oratio.„

XXVI. „Tres illæ viæ, Purgativa, „Illuminativa, & Unitiva, ſunt abſur„dum maximum, quod dictum fuerit „in Myſtica; cum non ſit niſi unica via, „ſcilicet via interna „

XXVII. Qui deſiderat, & amplecti„tur devotionem ſenſibilem, non de„ſiderat, nec quærit Deum, ſed ſe„ipſum, & male agit, cum eam deſi„derat, & eam habere conatur, qui „per viam internam incedit, tam in „locis ſacris, quam in diebus ſolem„nibus.„

XXVIII. „Tædium rerum ſpiritua„lium bonum eſt, ſiquidem per illud „purgatur amor proprius.„

XXIX. „Dum anima interna faſtidit „diſcurſus de Deo, & virtutes, & fri„gida

„gida remanet, nullum in seipsa sen- Sæc. XVII.
„tiens fervorem, bonum signum est.„ A. C. 1685.

XXX. „Totum sensibile, quod ex-
„perimur in vita spirituali, est abomi-
„nabile, spurcum & immundum.„

XXXI. „Nullus meditativus veras
„virtutes exercet internas, quæ non
„debent a sensibus cognosci. Opus est
„amittere virtutes.„

XXXII. „Nec ante, nec post Com-
„munionem alia requiritur præparatio,
„aut gratiarum actio (pro istis anima-
„bus internis) quam permanentia in
„solita resignatione passiva; quia modo
„perfectiore supplet omnes actus virtu-
„tum, qui fieri possunt, & fiunt in via
„ordinaria. Et si hac occasione com-
„munionis insurgunt motus humiliatio-
„nis, petitionis, aut gratiarum actio-
„nis, reprimendi sunt, quoties non di-
„gnoscatur, eos esse ex impulsu speciali
„Dei; alias sunt impulsus naturæ non-
„dum mortuæ.„

XXXIII. „Male agit anima, quæ pro-
„cedit per hanc viam internam, si in
„diebus solemnibus vult aliquo conatu
„particulari excitare in se devotum ali-
„quem sensum; quoniam animæ inter-
„næ omnes dies sunt æquales, omnes
„festivi. Et idem dicitur de locis sa-
„cris, quia hujusmodi animabus om-
„nia loca æqualia sunt.„

Sæc. XVII. A. C. 1685.

XXXIV. „Verbis & linqua gratias „agere Deo, non est pro animabus in„ternis, quæ in silentio manere debent, „nullum Deo impedimentum opponen„do, quod operetur in illis: & quo „magis Deo se resignant, experiuntur, „se non posse Orationem Dominicam, „seu *Pater Noster* recitare.„

XXXV. Non convenit animabus hu„jus viæ internæ, quod faciunt opera„tiones, etiam virtuosas, ex propria „electione & activitute, alias non essent „mortuæ: nec debent elicere actus a„moris erga B. Virginem, Sanctos, aut „Humanitatem Christi; quia cum ista „objecta sensibilia sint, talis est amor „erga illa.„

XXXVI. Nulla creatura, nec B. Vir„go, nec Sancti sedere debent in nostro „corde; quia solus Deus vult illud oc„cupare & possidere.„

XXXVII. „In occasione tentationum, „etiam furiosarum non debet anima e„licere actus explicitos virtutum oppo„sitarum; sed debet in supra dicto a„more, & resignatione permanere.„

XXXVIII. „Crux voluntaria mortifi„cationum pondus grave est & infru„ctuosum; ideoque dimittenda.„

XXXIX. „Sanctiora opera & pœni„tentiæ, quas peregerunt Sancti, non „sufficiunt ad removendam ab anima „vel unicam adhæsionem.„

XL.

Sæc. XVII. A.C. 1685.

XL. B. Virgo nullum unquam opus „exterius peregit, & tamen fuit San- „ctis omnibus Sanctior: igitur ad San- „ctitatem perveniri potest absque opere „exteriori.„

XLI. „Deus permittit & vult, ad „nos humiliandos, & ad veram trans- „formationem perducendos, quod in „aliquibus animabus perfectis, etiam „non arreptitiis, dæmon violentiam in- „ferat eorum corporibus, easque actus „carnales committere faciat, etiam in „vigilia, & sine mentis offuscatione, „movendo physice illorum manus, & „alia membra contra earum voluntа- „tem. Et idem dicitur quoad alios „actus per se peccaminosos, in quo casu „non sunt peccata, quia in iis non ad- „est consensus.„

XLII. Potest dari casus, quod hujus- „modi violentiæ ad actus carnales con- „tingant eodem tempore ex parte dua- „rum personarum, scilicet maris & fœ- „minæ, & ex parte utriusque sequa- „tur actus.„

XLIII. „Deus præteritis sæculis San- „ctos efficiebat Tyrannorum ministerio; „nunc vero eos efficit Sanctos ministe- „rio Dæmonum, qui caussando in eis „prædictas violentias, facit, ut illi se- „ipsos magis despiciant, atque annihi- „lent, & se Deo resignent.„

XLIV.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

XLIV. „Job blasphemavit, & tamen „non peccavit labiis suis; quia fuit ex „Dæmonis violentia.„

XLV. Sanctus Paulus hujusmodi dæ„monis violentias in suo corpore passus „est; unde scripsit: *Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod nolo malum, hoc facio.*„

XLVI. „Hujusmodi violentiæ sunt „medium magis proportionatum ad „annihilandam animam, & ad eam ad „veram transformationem & unionem „perducendam, nec alia supereſt via. „Et hæc eſt via facilior & tutior.„

XLVII. Cum hujusmodi violentiæ „occurrunt, sinere oportet, ut Sata„nas operetur, nullam adhibendo in„dustriam, nullumque proprium cona„tum, sed permanere debet homo in „suo nihilo, & etiamsi sequantur pollu„tiones, & actus obscæni propriis ma„nibus, & etiam pejora, non opus eſt „seipsum inquietare; sed foras emittendi „sunt scrupuli, dubia, & timores; quia „anima fit magis illuminata, magis ro„borata, magisque candida, & acqui„ritur Sancta libertas. Et præ omni„bus non opus eſt hæc confiteri, & „sanctissime fit non confitendo, quia „hoc pacto superatur dæmon, & ac„quiritur thesaurus pacis.„

XLVIII.

XLVIII. „Satanas, qui hujusmodi „violentias infert, suadet deinde gra- „via esse delicta, ut anima se inquietet, „ne in via Interna ulterius progredia- „tur, unde ad ejus vires enervandas „melius est ea non confiteri, quia non „sunt peccata, nec etiam venialia.„ Sæc. XVII. A. C. 1685.

XLIX. „Job ex violentia dæmonis „se propriis manibus polluebat eodem „tempore, *quo mundas habebat ad Deum* „*preces* (sic interpretando locum ex „Cap. 16. Job.)

L. „David, Hieremias, & multi ex „Sanctis Prophetis hujusmodi violen- „tias patiebantur harum impurarum „operationum externarum.„

LI. „In sacra Scriptura multa sunt „exempla violentiarum ad actus exter- „nos peccaminosos, uti illud de Sam- „sone, qui per violentiam seipsum oc- „cidit cum Philistæis, conjugium iniit „cum allenigena, & cum Dalila me- „retrice fornicatus est, quæ alias erant „prohibita, & peccata fuissent. De „Judita, quæ Holoferni mentita fuit. „De Elisæo, qui pueris maledixit. De „Elia, qui combussit Duces cum tur- „mis Regis Achab. An vero fuerit „violentia immediate a Deo peracta, „vel dæmonum ministerio, ut in aliis „animabus contingit, in dubio relin- „quitur.„

LII. Cum

Sæc. XVII. A. C. 1685.

LII. „Cum hujusmodi violentiæ, e„tiam impuræ, absque mentis offusca„tione accidunt, tunc anima Deo pot„est uniri, & de facto semper magis „unitur.„

LIII. „Ad cognoscendum in praxi, „an aliqua operatio in aliis personis „fuerit violentata, regula, quam de hoc „habeo, nedum sunt protestationes ani„marum illarum, quæ protestantur, se „dictis violentiis non consensisse, aut „jurare non posse, quod in iis consen„serint, & videre, quod sint animæ, „quæ proficiunt in via interna: sed re„gulam sumere a lumine quodam a„ctuali, cognitione humana ac Theo„logica superiore, quod me certo co„gnoscere facit cum interna certitudi„ne, quod talis operatio est violentia: „& certus sum, quod lumen a Deo „procedit, quia ad me pervenit con„junctum cum certitudine, quod a Deo „proveniat, & mihi nec umbram dubii „relinquit in contrarium, eo modo, „quo interdum contingit, quod Deus „aliquid revelando, eodem tempore „animam certam reddidit, quod ipse „sit, qui revelat, & anima in contra„rium non potest dubitare.„

LIV. „Spirituales vitæ ordinariæ in „hora mortis se delusos invenient, & „confusos cum omnibus passionibus in „alio mundo purgandis.

LV.

LV. „Per hanc viam internam per-„venitur, etsi multa cum sufferentia, „ad purgandas & extinquendas omnes „passiones, ita quod nihil amplius sen-„titur, nihil, nihil, nec ulla sentitur in-„quietudo, sicut corpus mortuum, nec „anima se amplius commoveri sinit.„

LVI. „Duæ leges, & duæ cupidita-„tes, animæ una, & amoris proprii „altera, tam diu perdurant quam diu „perdurat amor proprius; unde, quan-„do hic purgatus est, & mortuus, uti „fit per viam internam, non adsunt „amplius illæ duæ leges, & duæ cu-„piditates, nec ulterius lapsus aliquis „incurritur, nec aliquid sentitur am-„plius, nequidem veniale peccatum „

LVII. „Per contemplationem acqui-„sitam pervenitur ad statum non fa-„ciendi amplius peccata, nec morta-„lia nec venialia.„

LVIII. „Ad hujusmodi statum perve-„nitur non reflectendo amplius ad pro-„prias operationes; quia defectus ex „reflexione oriuntur.„

LIX. „Via interna sejuncta est a con-„fessione, a Confessariis, & a casibus „conscientiæ, a Theologia, & a Phi-„losophia.„

LX. „Animabus provectis, quæ re-„flexionibus mori incipiunt, & eo e-„tiam perveniunt, ut sint mortuæ, „Deus

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„Deus Confeſſionem aliquando efficit „impoſſibilem, & ſupplet ipſe tanta „gratia præſervante, quantam in Sa„cramento reciperent: & ideo hujus„modi animabus non eſt bonum in tali „caſu ad Sacramentum pœnitentiæ ac„cedere, quia id eſt illis impoſſibile.„

LXI. „Anima, cum ad mortem my„ſticam pervenit, non poteſt amplius „aliud velle, quam quod Deus vult, „quia non habet amplius voluntatem, „& Deus illi eam abſtulit.„

LXII. „Per viam internam perveni„tur ad continuum ſtatum immobilem „in pace imperturbabili.„

LXIII. „Per viam internam perveni„tur etiam ad mortem ſenſuum; qui„nimo ſignum, quod quis in ſtatu mi„hilitatis maneat, id eſt, mortis my„ſticæ, eſt, ſi ſenſus exteriores non re„præſentant amplius res ſenſibiles, ac „ſi non eſſent, quia non perveniunt ad „faciendum, quod intellectus ad eas „applicet.„

LXIV. Theologus minorem diſpoſi„tionem habet, quam homo rudis. „1. Quia non habet fidem adeo puram. „2. Quia non eſt adeo humilis. 3. Quia „non adeo curat propriam ſalutem. 4. „Quia caput refertum habet phantas„matibus, ſpeciebus, opinionibus, & „ſpeculationibus, & non poteſt in illum „ingredi verum lumen.„

LXV.

Sæc. XVII. A.C. 1685.

LXV. „Præpositis obediendum est „in exteriore, & latitudo voti obedien- „tiæ Religiosorum tantummodo exte- „rius pertingit. In interiore vero ali- „ter res se habet, quo solus Deus, & „Director intrat.„

LXVI. „Risu digna est nova quædam „doctrina in Ecclesia Dei, quod anima „quoad internum gubernari debeat ab „Episcopo: quod si Episcopus non sit „capax, anima ipsum cum suo Dire- „ctore adeat. Novam dico doctrinam, „quia nec sacra Scriptura, nec Conci- „lia, nec Canones, nec Bullæ, nec „Sancti, nec Authores eam unquam „tradiderunt, nec tradere possunt, quia „Ecclesia non judicat de occultis, & „anima ejus habet facultatem eligendi, „quemcunque sibi visum fuerit.„

LXVII. „Dicere, quod internum ma- „nifestandum est exteriori Tribunali „Præpositorum, & quod peccatum sit „id non facere, est manifesta deceptio; „quia Ecclesia non judicat de occultis, „& propriis animabus præjudicant his „deceptionibus & simulationibus.„

LXVIII. „In mundo non est facul- „tas, nec jurisdictio ad præcipiendum, „ut manifestentur Epistolæ Directoris „quoad internum animæ; & ideo opus „est animadvertere, quod hoc est in- „sultus Satanæ, &c.„

Sæc. XVII. A. C. 1685. „Quas quidem Propoſitiones tam „quam hæreticas, ſuſpectas, erroneas, „ſcandaloſas, blasphemas, piarum au„rium offenſivas, temerarias, Chriſtia„næ diſciplinæ relaxativas, & everſi„vas, & ſeditioſas, reſpective, acquæ„cumque ſuper iis verbo, ſcripto, vel „typis emiſſa, damnat, circumſcribit, „& abolet, deque iisdem & ſimilibus „omnibus, & ſingulis poſthac quoquo „pacto loquendi, ſcribendi, diſputandi, „easque credendi, tenendi, docendi, „aut in praxim reducendi facultatem „quibuscumque interdicit. Qui ſecus „fecerit, ipſos omnibus dignitatibus, „gradibus, honoribus, beneficiis & „officiis ipſo facto perpetuo privat, & „inhabiles ad quæcumque decernit, „vinculo etiam anathematis eo ipſo in„nodat, a quo nullus Romano Ponti„fice inferior valeat ipſos (excepto mor„tis articulo) abſolvere.„

„Præterea Sanctitas ſua prohibet, „ac damnat omnes Libros, omniaque „opera quocumque loco, & idiomate „impreſſa, necnon omnia manuſcripta „ejusdem Michaelis de *Molinos*, vetat„que, ne quis cujuscumque gradus, „conditionis vel ſtatus, etiam ſpeciali „nota dignus, audeat ſub quovis præ„textu, quolibet pariter idiomate, ſive „ſub eisdem verbis, ſive ſub æqualibus, „aut

„aut æquipollentibus, ſive absque no- Sæc. XVII.
„mine, ſeu ficto, aut alieno nomine A. C. 1685.
„ea imprimere, vel imprimi facere,
„neque impreſſa, ſeu manuſcripta le-
„gere, vel apud ſe retinere, ſed Ordi-
„nariis locorum, aut hæreticæ pravita-
„tis Inquiſitoribus ſtatim tradere, &
„conſignare teneantur, ſub iisdem pœ-
„nis ſuperius inflictis; qui Ordinarii &
„Inquiſitores ſtatim ea igne comburant,
„& comburi faciant. „

§. LXXXI.

Innocentii Pontificis Maximi Conſtitutio contra ejusdem Molinoſi errores.

Hoc idem Sacræ Congregationis judicium ac cenſuram Innocentius XI. Papa die decima nona Novembris confirmavit, edita deſuper Conſtitutione ſequenti: „Cæleſtis Paſtor Chriſtus Dominus, ut jacentem in tenebris mundum, variisque gentium erroribus involutum a poteſtate Diaboli, ſub qua miſere poſt lapſum primi noſtri Parentis tenebatur, ſua ineffabili miſeratione liberaret, carnem ſumere, & in ligno crucis, Chirographo noſtræ Redemptionis affixo, in teſtimonium ſuæ in nos Charitatis ſeſe hoſtiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus eſt: *Bull. magn. Conſt. Innoc. XI. Argentre l. c. pag. 362.*

Sæc. XVII. A.C. 1685

„mox rediturus in Cælum, Eccleſiam „Catholicam Sponſam ſuam, tanquam „novam Civitatem Sanctam Jeruſalem „deſcendentem de cælo, non haben„tem rugam neque maculam, unam „ſanctamque in terris relinquens, ar„mis potentiæ ſuæ contra portas inferni „circumvallatam, Petro Apoſtolorum „Principi, & Succeſſoribus ejus regen„dam tradidit; ut doctrinam ab ipſius „ore hauſtam, ſartam, tectamque cu„ſtodirent, ne oves pretioſo ſuo ſan„guine redemptæ pravarum opinionum „pabulo in antiquos errores inciderent; „quod præcipue B. Petro mandaſſe nos „ſacræ literæ docent. Cui enim Apo„ſtolorum niſi Petro dixit: *Paſce oves „meas:* & rurſus. *Ego rogavi pro te, „ut non deficiat fides tua; & tu aliquando „converſus confirma fratres tuos?* Quare „nobis, qui non noſtris meritis, ſed „inſcrutabili Dei Omnipotentis conſilio „in ejusdem Petri Cathedra pari po„teſtate ſedemus, ſemper fixum in ani„mo fuit, ut Populus Chriſtianus eam „ſectaretur fidem, quæ a Chriſto Do„mino per Apoſtolos ſuos perpetua, & „nunquam interrupta traditione prædi„cata fuit, quamque ipſe usque ad „Sæculi conſummationem permanſu„ram eſſe promiſit. „

„Cum

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„Cum igitur ad Apoſtolatum no-
„ſtrum relatum fuiſſet, quemdam Mi-
„chaelem de *Molinos* prava dogmata
„tum verbo, tum ſcripto docuiſſe, &
„in praxim deduxiſſe, quæ prætextu
„Orationis quietis, contra doctrinam
„& uſum a SS. Patribus ab ipſis na-
„ſcentis Eccleſiæ primordiis receptum,
„Fideles a vera religione, & a Chri-
„ſtianæ pietatis puritate in maximos
„errores, & turpiſſima quæque indu-
„cebant. Nos, cui cordi ſemper fuit,
„ut Fidelium animæ nobis ex alto
„commiſſæ, purgatis pravarum opinio-
„num erroribus, ad optatum ſalutis
„portum tuto pervenire poſſent, legiti-
„mis præcedentibus judiciis, præ-
„dictum Michaelem de *Molinos* manci-
„pari carceribus mandavimus; deinde
„coram nobis, & Venerabilibus Fratri-
„bus noſtris S. R. E. Cardinalibus in
„tota Republica Chriſtiana Generalibus
„Inquiſitoribus Apoſtolica auctoritate
„ſpecialiter deputatis, auditis pluribus
„in ſacra Theologia Magiſtris, eorum-
„que ſuffragiis, tum voce, tum ſcripto
„ſuſceptis, matureque perpenſis, im-
„plorata etiam Spiritus ſancti aſſiſten-
„tia, cum prædictorum Fratrum noſtro-
„rum unanimi voto ad damnationem
„infra ſcriptarum Propoſitionum ejus-
„dem Michaelis de *Molinos*, a quo fue-

Sæc. XVII. A. C. 1685

„rant pro ſuis recognitæ, & de quibus „Propoſitionibus tanquam a ſe dictatis, „ſcriptis, communicatis & creditis, „ipſe convictus, & reſpective confeſſus „fuerat, ut latius in proceſſu & Decreto „de mandato noſtro lato die 28. Auguſti „præſentis Anni 1687. devenire, ut „infra decrevimus.„

His præmiſſis Pontifex Molinoſii propoſitiones mox relatas annexuit, „ita proſecutus: „Quas propoſitiones „tanquam hæreticas, ſuſpectas, erro„neas, ſcandaloſas, blasphemas, pia„rum aurium offenſivas, temerarias, „Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas & „everſivas, & ſcandaloſas reſpective, „ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcripto, „vel typis emiſſa, pariter cum voto eo„rumdem Fratrum noſtrorum S. R. E. „Cardinalium, & Inquiſitorum Gene„ralium damnavimus, circumſcripſi„mus, & abolevimus; deque eisdem „& ſimilibus omnibus & ſingulis poſt„hac quoquo modo loquendi, ſcribendi, „diſputandi, easque credendi, tenendi, „docendi, aut in praxim reducendi fa„cultatem quibuscumque interdiximus; „& contra facientes omnibus dignita„tibus, gradibus, honoribus, beneficiis „& officiis ipſo facto perpetuo privavi„mus, & inhabiles ad quæcunque de„crevimus, vinculoque etiam anathe„matis

„matis eo ipso innodavimus, a quo nisi „a nobis, & a Romanis Pontificibus „Successoribus nostris valeant absolvi. „Præterea eodem nostro Decreto pro„hibuimus & damnavimus omnes Li„bros, omniaque opera quocumque „loco, & idiomate impressa, necnon „omnia manuscripta ejusdem Michae„lis de *Molinos*, vetuimusque, ne quis „cujuscumque gradus, conditionis, „vel status etiam speciali nota dignus, „audeat sub quovis prætextu, quolibet „pariter idiomate, sive sub iisdem ver„bis, sive sub æqualibus, aut æquipol„lentibus, sive absque nomine, seu ficto „aut alieno nomine ea imprimere, vel „imprimi facere, neque impressa, seu „manuscripta legere, vel apud se reti„nere; sed Ordinariis locorum, aut „hæreticæ pravitatis Inquisitoribus sta„tim tradere & consignare teneatur sub „eisdem pœnis superius inflictis: qui „Ordinarii & Inquisitores statim ea igne „comburant, & comburi faciant.„

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„Tandem ut prædictus Michael de „*Molinos* ob hæreses, errores, & tur„pia facta prædicta debitis pœnis in „aliorum exemplum, & ipsius emen„dationem plecteretur, lecto in eadem „nostra Congregatione toto processu, „& auditis dilectis filiis Consultoribus „nostri sanctæ Inquisitionis Officii, in

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„ſacra Theologia, & in jure Pontificio „Magiſtris, cum eorumdem venerabi„lium Fratrum noſtrorum S. R. E. Car„dinalium unanimi voto, dictum Mi„chaelem de *Molinos*, tanquam reum, „convictum reſpective, & uti hæreti„cum formalem, licet pœnitentem, in „pœnam arcti & perpetui carceris. & „ad peragendas alias pœnitentias ſalu„tares, prævia tamen abjuratione de „formali per ipſum emittenda, ſervato „juris ordine damnavimus, mandantes, „ut die & hora præfigendis in Eccleſia „ſanctæ Mariæ ſupra Minervam hujus „almæ Urbis, præſentibus omnibus Ve„nerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. „Cardinalibus, & Romanæ Curiæ no„ſtræ Prælatis, univerſoque populo ad „id etiam per conceſſionem Indulgen„tiarum convocando, ex alto tenor Pro„ceſſus, ſtante in ſuggeſtu eodem Mi„chaele de *Molinos*, unacum ſententia „inde ſecuta legeretur. Et poſtquam „idem de *Molinos* habitu pœnitentiæ „indutus prædictos errores & hæreſes „publice abjuraſſet, dedimus facultа„tem dilecto Filio noſtri S. Officii Com„miſſario, ut eum a Cenſuris, quibus „innodatus erat, in forma Eccleſiæ „conſueta abſolveret, quæ omnia in „executionem dictæ noſtræ Ordinatio„nis die 3. Septembris labentis ſolemni„ter adimpleta ſunt.„ Et

„Et licet ſupra narratum Decretum „de Mandato noſtro latum ad majorem „Fidelium cautelam typis editum, pu„blicis locis affixum, & divulgatum „fuerit; nihilominus, ne hujus Apoſto„licæ damnationis memoria futuris „temporibus deleri poſſit, utque popu„lus Chriſtianus Catholica veritate in„ſtructior per viam ſalutis incedere va„leat, Prædeceſſorum noſtrorum ſum„morum Pontificum veſtigiis inhæren„tes, hac noſtra perpetuo valitura Con„ſtitutione ſupra dictum Decretum de„nuo approbamus, confirmamus, & „debitæ executioni tradi mandamus; „iterum ſupradictas Propoſitiones defi„nitive damnantes & reprobantes, Li„brosque & manuſcripta ejusdem Mi„chaelis de *Molinos* prohibentes & in„terdicentes ſub eisdem pœnis & cen„ſuris contra transgreſſores latis & in„flictis. „ Sæc. XVII. A. C. 1685.

„Decernentes inſuper præſentes li„teras ſemper & perpetuo validas & „efficaces exiſtere & fore, ſuosque ple„narios & integros effectus ſortiri & „obtinere; ſicque per quoscumque Ju„dices Ordinarios & Delegatos, qua„vis auctoritate fungentes & functuros „ubique judicari & definiri debere: „ſublata eis & eorum cuilibet quavis „aliter judicandi & interpretandi facul-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„tate & auctoritate, ac irritum & ina„ne, quidquid secus super iis a quo„cumque, quavis auctoritate, scienter „vel ignoranter contigerit attentari. „Volumus autem, ut præsentium tran„sumptis, etiam impressis, manu No„tarii publici subscriptis, & sigillo ali„cujus personæ in Dignitate Ecclesia„stica constitutæ munitis, eadem fides „prorsus adhibeatur, quæ ipsis Origi„nalibus literis adhiberetur, si essent „exhibitæ vel ostensæ.„

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Approbationis, Confirmationis, damnationis, reprobationis, punitionis, decreti & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. „

Erat sane Molinosius hæreticus, quo fœdiorem magisque periculosum non habuit Ecclesia; venenum suum, suasque spurcitias nullus hucusque pietatis velamine, variisque artibus cautius obtegere ausus est; colebatur diu tanquam sanctus, cum tamen vitam fœdissimis sceleribus contaminatam duceret, per integros etiam decem annos crimina sua apud Sacerdotem non deposuit,

posuit, licet ferme quotidie sacris operaretur; nec propriæ fœditati indulsisse contentus, ut alios etiam in idem lutum projiceret, docuit tentationibus non esse resistendum, sequendum, quocunque dæmon trahat, naturæ motibus obtemperandum, eoquod mere naturales essent, pluraque alia omnium scelerum fomenta propinavit, eaque omnium hæresiarcharum exemplo S. Scripturæ testimoniis confirmare præsumpsit. Ceterum de hujus Novatoris supplicio, aliorumque fato paulo inferius sermo redibit. Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. LXXXII.

Religionis Catholicæ exercitium in Alsatia restauratum.

Inter celebriores victorias ab hoste reportatas Ludovicus XIV. Franciæ Rex præprimis reputabat triumphum, quo debellata Calvini & Lutheri secta Romanæ Ecclesiæ gaudium atque incrementum, regno autem suo majorem tranquillitatem peperit: Postquam nupera pace totam Alsatiam hucusque hæretica pravitate deturpatam sibi perpetuo jure assertam habebat, præcipuam eo curam impendit, ut decepti, atque a suis Præconibus delusi incolæ ad veritatis semitam reducerentur: *Carol. memor. l. 9. pag. Gottfrid. cont. Hisp. Chron. l. IV.*

Hanc

Sæc. XVII. A. C. 1685

Hanc in rem varia promulgari juſſit edicta, vi quorum ad fidem Catholicam reverſis ampla concedebantur privilegia, atque inter alia illis promiſſum, ut per integros tredecim annos a ſuis creditoribus moleſtari haud poſſent. Prædicantibus vero interdictum, ne deinceps ullum ſuæ ſectæ exercitium haberent, aut quicquam in veræ Religionis aut Eccleſiæ Romanæ præjudicium e ſuggeſtu proferrent, nec ſuos a Catholicorum ſacris abſterrerent, aut impedirent, ſecus proſcriptionis pœna, ac Templorum everſione mulctandi: nihilominus ad Procerum preces Rex permiſit, ut Argentinæ unus eſſet Præco, dummodo Gallici idiomatis ſit expers, & in urbe, non alibi fixam haberet ſedem. Ne autem Catholicis aut neo-converſis ſuam religionem exercendi opportunitas deeſſet, ubicunque ſaltem ſeptem numerabantur Catholici, his præter Sacerdotem etiam dimidia pars Lutherani Templi aſſignabatur, Weſthoviæ autem, Waſſelheimii, Maleshemii & alibi paſſim ſuperius Templi atrium Lutherani Catholicis cedere cogebantur: in Argentinenſi etiam Xenodochio Sacerdos Catholicus quotidie rem Divinam peragere, ac reliquum Orthodoxæ fidei cultum exercere jubebatur: inſuper Viri Apoſtolici Lutheranos

ranos Ecclesiæ conciliare immoto stu- Sæc. XVII.
dio adlaborarunt, ac præter crebros A.C. 1685.
sermones & catecheses etiam veræ fidei professionem triginta articulis distinctam Templorum foribus affixere: denique Le Grange Regius Alsatiæ Præses, comitantibus eum Abbate Martino de Ratabon & Campereurio Jesuita, omnes Sectarios convocavit, cosque largis pollicitationibus ad ejurandos errores incitans, illis injunxit, ut in omnibus Ecclesiis publicas preces pro Galliarum Rege funderent, ac Festum S. Ludovici quotannis vigesima quinta Augusti die solemni ritu ubique celebrarent: non deerant tamen, qui incredibili pervicacia Regiis decretis, oblatisque gratiis ac monitis resisterent, unde Rex adversus eos severitate utendum ratus, primo milites secta Lutheranos a signis dimitti, eorumque Præfectos stationibus dejici jussit, nisi religioni Catholicæ nomen darent: Nobilibus etiam denuntiatum, ut vel ad Ecclesiæ sinum redirent, vel suis bonis, officiisque cederent: unde factum, ut quamplurimi tam Nobiles, & divites, quam plebæi & pauperes ultro suæ sectæ nuntium mitterent, quos inter Obrechtius Vir longe doctissimus, ac Historiographus insignis ejurato Lutheri commento a Rege in Argentinensis

Sæc. XVII. A. C. 1685.

nensis Urbis Prætorem, ac Senatus Præsidem nominabatur, cujus exemplum mox Gunzerus Civitatis Syndicus non sine maximo Sectariorum dolore & confusione sequebatur: Præterea idem Abbas de Ratabon Vicarius Generalis Cleri sui Synodum in Alsatia habuit, eo fine, ut quivis scripto traderet, quid ad restaurandam fidem Catholicam opportunius, magisque necessarium censeret, simulque omnium locorum, Parochiarum, Scholarum, Templorum, incolarum, ac redituum Ecclesiasticorum numerum conscriberet.

§. LXXXIII.

Cleri Gallicani Conventus pro reprimenda Hugonotarum petulantia.

Hode vie de Louis XIV. pag. 307. Calmet Hist. Univ.

Postquam Hugonotæ in Francia sectæ suæ libertatem armorum potentia ac seditionis ope extorquere desperaverant, integrum ferme diluvium libellorum infamium in Regem, ejus Ministros, religionem Catholicam & Sacerdotes effuderunt, atque Ecclesiam, illiusque supremum Caput pro more suo atris omnino coloribus depingentes, quicquid Sanctum sacrumque erat, tam in concionibus, quam libris suis quotidie horrendis blasphemiis, ac convitiis prosciderunt: Eapropter Clerus Galli-

Gallicanus ad avertenda hæc mala intentiſſimus, Menſe Junio & Julio Pariſiis crebras habuit congregationes, in quibus de opportunis hoſce hæreticos aut coercendi, aut ad ſanctæ Eccleſiæ gremium reducendi mediis modisque conſultabant: Una erat eademque conſentiens vox omnium, oblato ſupplici libello apud Regem Chriſtianiſſimum eſſe exponendum, infelicem populum effræni Prædicantium licentia deceptum a vera religione averti, ac Cleri monita triennio abhinc propoſita, ceteraque omnia ſalubriter ſuſcepta conſilia ſuo fruſtrari ſucceſſu: Catholicæ fidei dogmata de ſacris literis, traditionibus, Eccleſiæ Sacramentis, Miſſæ Sacrificio, adoratione Chriſti in Euchariſtia, aliosque fidei articulos tam nigris coloribus, mendaciis, calumniis, ſiniſtris falſisque interpretationibus, atque impoſturis depingi, ut edictum Nannetenſe enormiter violaretur, ipſaque criminum atrocitas depoſceret, ut Rex Chriſtianiſſimus, utpote primogenitus Eccleſiæ Filius ad Regni ſui, ſuæque Perſonæ ſecuritatem tam furenti graſſantique malo promptum & efficax remedium opponeret, priorumque temporum injurias, cruentas ſeditiones, atque iniquas Catholicorum oppreſſiones pariter vindicaret: Hæc Præſulum

Sæc. XVII. A. C. 1685.

oratio

Sæc. XVII. A. C. 1685. oratio longe acceptissima erat religiosissimo Principi, qui nonnisi religionem Catholicam in suo Regno permittere, jam dudum in animo fixum destinatumque habebat: Igitur in grande hoc negotium, heroicumque opus præcipue hoc anno omnes suas cogitationes convertit, & primo quidem Prædicantibus sub gravi pœna inhibuit, ne ore aut calamo fidem Catholicam infectarentur, nec Catholicis, uti hactenus consueverant, falsa imputarent dogmata, nec ullo pacto contra religionem Catholicam loquerentur, aut scriberent. Insuper indicta triremium pœna Hugonotis, ne ad exteras Regiones emigrarent, interdictum, injunctumque, ut Templa everterentur, in quibus aut Hugonotarum connubia, aut seditiosi sermones habiti, typographis quoque inhibitum, ne suæ sectæ libros imprimerent, in illis vero locis, ubi sublatum esset Religionis suæ exercitium, cæmeteria Catholicis cederent, quibus etiam præceptum, ut intra semestre Calviniſtas a suo famulitio dimitterent, Ecclesiastici vero nullum ex Hugonotis ad statum Clericalem promoverent. Hoc tamen aliisque pluribus editis parum profecerat Rex, hinc fontem omnium malorum obstruere, scilicet Nannetense edictum revocare, necesse erat.

§. LXXXIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1685.

§ LXXXIV.

Edictum Nannetense a Rege Christianissimo revocatum,

Erat hoc edictum, percelebre Hugonotarum Palladium, quod edidit Henricus IV. Franciæ Rex, & quidem ea temporis iniquitate, qua Galliæ Regnum diuturnis tam exteris quam civilibus bellis attritum, omnesque Provinciæ penitus exhaustæ, populique immani onere pressi erant: excreverant insuper numero tantaque potentia Hugonotæ, ut seditionem, novaque bella minitantes, quæ rebus pacatis nunquam sperare potuissent, turbidis extorquerent; Rex enim, ut Regno quietem, suæque vitæ securitatem quodammodo daret, armis petitam sectæ libertatem Hugonotis per edictum indulgere cogebatur. Idem imo majus adhuc periculum, ac iterata Calvinistarum rebellio Ludovicum XIII. primisque Regni sui auspiciis Ludovicum XIV. ad innovandum hoc edictum compulit: ubi vero fatali longoque experimento compertum erat, quod Calvinianæ sectæ hydra identidem rictus suos ad novas rebelliones ac motus exereret, quamdiu Nannetense illud edictum valeret, aliunde vero Hugonotæ illud

Calmet l. c. pag. 88.

Sæc. XVII. A. C. 1685. illud sæpissime violassent, hinc Rex unico ictu virulentam hanc hydram esse conficiendam ratus, copias militares per Provincias distribui, decretumque jussit promulgari, quo præfatum edictum, cunctaque in Hugonotarum favorem indulta ac tolerata revocavit: id summis precibus exoptabant Franciæ Præsules, probique omnes ac præcipue Luvesius Marchio & Michael Tellierius Regni Cancellarius, quorum posterior Regem ad tam glorioſum opus strenue incitabat, & reipsa revocationis diploma die secunda Octobris septimo ante obitum suum die Regio sigillo muniebat, ac cum Simeone sene, octogenario major exclamabat: *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Regii autem hujus diplomatis die vigesima tertia ejusdem Mensis promulgati summa erat hæc: „Jam Henricus IV. & Ludovicus XIII. „Nannetense edictum revocare firmum, „fixumque habebant, nec Ludovico „XIV. a primis Regni sui auspiciis alia „inerat mentis sententiâ, exteris ta„men ac domesticis bellis id exequi „præpediebatur, imo ante firmatam „pacem rebus nondum sat probe dispo„sitis nil aliud hanc in rem perficere „poterat, nisi quod sectæ exercitium „in

„in quibusdam locis ſupprimeret, & „aliqua aboleret privilegia, ut vero Rex „eo ſecurius ingens hoc opus conſum- „mare poſſet, ideo pacis fœdus matu- „rare feſtinabat: Tandem quietem vi- „resque conficiendo parés nactus, de- „creto perpetuo ac irrevocabili tam Nan- „netenſe edictum de Anno 1629. cun- „ctaque utroque edicto vel aliis ejusmodi „actibus indulta, annullat, & tanquam „nunquam confecta declarat: proin „omnia Templa, quæ adhucdum in „Regno exſtant, deſtrui jubet, ac pro- „hibet, ne Religionis, quæ ſe *refor-* „*matam* dicit, exercitium in quocunque „loco, etiam in Præfecturis Senatus „decreto munitis aut feudi jure firmatis „fiat: omnes Prædicantes intra quin- „decim dierum ſpatium, niſi ad fidem „Catholicam redire voluerint, Regno „exulent, nec diutius ibidem commo- „rentur, nec interim ullo miniſterii ſui „officio fungantur, interminata trire- „mium pœna, ſi ſecus fecerint: eorum „vero, qui errores ſuos ejuraverint, poſt „obitum relictæ viduæ iisdem, ut olim „exemptionibus fruantur, addita pen- „ſione triplo ampliore, quam antea a „ſuis conſiſtoriis receperunt: inſuper „ad veram fidem reverſi ab iis oneribus, „quibus ad Doctoratus honores promo- „vendi alias ſubjacere tenerentur, ſint

Sæc. XVII. A.C 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

„exempti: privatæ autem Hugonotarum Scholæ claudantur, ac universim omnia in earum favorem indulta aboleantur, & Calviniſtarum infantes deinceps ritu Catholico Baptizentur, ac in vera fide enutriantur, cujus decreti executionem Judices ſedulo urgeant: Hi, qui Regno exceſſerunt, intra quadrimeſtre revertantur, evoluto autem hoc temporis ſpatio eorum bona fiſco addicantur, ceteris autem omnibus ſubditis indicta maſculis triremium pœna, & fœminis bonorum proſcriptione, ac carcere ſit vetitum, ne Regno excederent, aut bona ſua ad exteras ditiones transferrent, denique omnes declarationes contra relapſos antea editæ confirmentur: Nihilominus tamen ex Regia clementia Sectarii Religionis, quæ ſe *reformatam* dicit, donec illos æque ac ceteros illuſtrare Deo placuerit, in urbibus, & locis, pagis & terris commorari, ſuoque commercio, bonisque frui poterunt, quin ob exiſtimatam religionem reformatam turbari vel affligi valeant, ea tamen lege, ne ullum Religionis exercitium, aut ſub orationis vel Religioſi cultus obtentu conventus habeant, interminata, ut ſuperius ſtatutum, carceris aut triremium pœna.„

Præ-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Præter Regium hoc decretum insuper Parisiensis Archiepiscopus edito catalogo ferme sexcentos Calvinianos libros proscripsit, quos Senatus Regius supprimi, atque in Bibliopolarum, Prædicantium & Seniorum scrinia inquiri jussit, postea die vigesima quinta Octobris prohibuit, ne ullum Calvinianæ sectæ exercitium in Regis vel Mercatorum navigiis haberetur, simulque die quinta Novembris sub gravissimis pœnis, cunctis Mercatoribus, navium Præfectis, Nautis &c. vetitum, ne ullo pacto Hugonotarum transmigrationem e regno promoverent; his vero, qui ejusmodi transfugas denuntiaverint, media pars bonorum, quæ denuntiati possederant, cedatur. Insuperhabita tamen hac legum severitate, & provida circumspectione ferme centies mille Sectarii fuga elapsi in Angliam, Belgium, Helvetiam, Pedemontium, Daniam, Hassiam, Palatinatum, Brandeburgum, Osnabrugum, aliasque Protestantium ditiones ingentem pecuniarum summam præter mercaturas, Lanificii aliasque artes & opificia transtulerunt: hoc tamen ingens proventuum temporale damnum inde emergens, ceterasque omnes humanas rationes Rex Religionis Zelo, Regnique tranquillitati longe postposuit, maluitque pauciores habere subditos,

Sæc. XVII. A. C. 1685.

quam innumeros Deo, Ecclesiæ, Regique rebelles: nihilominus vicies centena Calvinianorum millia, imo omnes, exceptis duntaxat sexcentis, Prædicantes Regiis pollicitationibus resistendo impares religionem Catholicam, saltem exterius amplexati sunt.

§. LXXXV.

Gratulatoriæ Innocentii XI. Pontificis literæ ad Franciæ Regem.

Carol. memor. p. 281. lib. 9. Calmet Hist. de Lorr. l. 38.

Promulgato revocationis decreto Rex residua Hugonotarum Templa destrui jussit, inter quæ longe augustissimum erat Charentonianum a celebri Architecto Jacobo Brossuo delineatum, necnon Metense non minus insigne: Tam heroici operis fama Romæ brevi innotuit, quocirca Innocentius XI. Pontifex ingenti perfusus gaudio has ad Ludovicum Regem literas exarabat:

„Charissime in Christo Fili noster. „Cum præ cæteris documentis, quæ ingenitam Tuæ Majestatis pietatem abunde declarant, maxime excellat eximius ille Christianissimoque Rege dignus Zelus, quo strenue incensus faventes istius Regni hæreticis Constitutiones penitus abrogasti, fideique orthodoxæ propagationi Sapientissimis editis decretis egregie consuluisti, „sicut

„ſicut nobis expoſuit filius noſter di- Sæc. XVII.
„lectus nobilis Vir de Eſtrées, Tuus A.C. 1685.
„apud nos Orator: Officii noſtri eſſe
„duximus, ſplendido ac manſuro hoc
„literarum noſtrarum teſtimonio incly-
„tam animi Tui religionem effuſe com-
„mendare, quemque rebus hucusque
„cumulum adjeciſti, impenſe tibi gra-
„tulari. Recenſebit profecto tuis in
„factis Catholica Eccleſia tam grande
„tuæ erga ipſam devotionis opus, no-
„menque tuum non interituris præ-
„coniis proſequetur. Uberem vero in
„primis a Divina Bonitate præſtantiſ-
„ſimi Conſilii retributionem polliceri
„Tibi merito poteris, perſuaſumque ha-
„bere, non omiſſuros nos enixa ad ean-
„dem Bonitatem in hunc ſcopum vota
„continenter effundere. Cætera a ve-
„nerabili Angelo, Archiepiſcopo Far-
„nenſi cognoſces, dum Majeſtati Tuæ
„Apoſtolicam benedictionem amantiſ-
„ſime impertimur. Datum Romæ die
„decima quinta Novembris, Anno mil-
„leſimo ſexcenteſimo octogeſimo quin-
„to.„

§. LXXXVI.

Hujus Revocationis ſucceſſus.

Quo major erat Catholicorum, pro-
borumque lætitia atque applauſus,

Sæc. XVII. A. C. 1685. eo magis effrons, atque aculeata erat Proteſtantium rabies, qua hujus revocationis æquitatem allatrare nitebantur, cauſſantes, fidem Hugonotis datam non fuiſſe ſervatam, ſectæque ejurationem violenter impoſitam; Attamen edicto, quo Hugonotarum ſecta contra Regum voluntatem irrepens in Galliis fuit tolerata, Rex fidem ſuam non obſtrinxit, nec eam utpote circa rem ſeu hæreſin, quam Deo, Eccleſiæ, & Regno noxiam atque exoſam agnovit, obſtringere potuit: nec etiam hæc tolerantia *pactum* ſtabile, mutuum atque immutabile erat, ſed duntaxat politica & temporaria declaratio, quam temporum iniquitas, armata petentium ſubditorum potentia, gravioris mali imo & præſentaneæ ruinæ metus, ab invitis & reluctantibus regibus extorſerat, ex ipſa vero ſua natura ad fatalem illam temporum neceſſitatem reſtricta erat, imbibitamque habebat conditionem: *quamdiu præſens neceſſitas duratura ſit.* Hæc inſuper libertas Hugonotis duntaxat indulta erat, quamdiu tranquille in Regno ſubſiſterent, Regi ſuo fidem ſervarent, & patriæ Societatis leges adimpleverint: quam crebra autem bella, ſeditiones, & tumultus contra Reges ſuos moverunt Hugonotæ? quoties pro arbitrio ſuo conceſſiones

cessiones sibi per hoc edictum factas extenderunt, violarunt, ipsaque Regum indulgentia ad eorum excidium abusi sunt, imo etiam eo tempore, quo ob succisas vires tumultuari non poterant, tumultuandi voluntas non defuit, hæc autem bestia, si neminem vulneret, propterea mansueta dici nequit, nec toleranda est; dentes enim & ungues ad vulnerandum semper paratos habet. Num Ecclesia, & Ecclesiæ defensores jus suum in filios amittent, eoquod quidam degeneres illorum jugum sacrilega rebellione excusserint? Num religionem avitam per plurima sæcula sollicite conservatam tuendi potestate privantur Principes, quia nova, recens nata, subdole ac violenter intrusa invitis Principibus apud quosdam invalescit subditos: Si sub vano obtentu, quod Religio Catholica Regni pacem perturbet, Suecia, Dania, & Anglia illam exterminavit, & Catholicos acerbius longe vexavit, num Franciæ Regibus novam religionem, per quam Regni tranquillitatem turbari, Regum vitæ & dignitari insidias strui, ceterosque subditos acerbius vexari, funesta, crebraque docuit experientia, interdicere non licebit? Enimvero non exilii, carceris, bonorum confiscationis aliarumque pœnarum metu, aut armorum strepitu,

Sæc. XVII. A. C. 1685.

sed doctrina, Evangelica prædicatione, atque instructione, vera Religio est conservanda, propagandaque. At quanto tempore Franciæ Reges hæc media adhibuere, ac neminem violentis mediis ad fidem coegerunt? adeo tamen pertinaciter ad avitam Regis Regnique religionem redire abhorrebant Calvinistæ, ut etiam armata rebellione sectam suam per universum Regnum propagare niterentur. Fors subditis liceat novam religionem armis intrudere, non autem Regi tanquam Ecclesiæ Advocato & Protectori, avitam armis contra subditos rebelles tueri, ac fideles suos subditos a perversione, regnum ab excidio vindicare, populi sui seductores, totque seditionum Authores e Regno ejicere non liceat? num Principi, qui etiam capitis pœna blasphemias, homicidia, adulteria, aliaque crimina plectere potest, ac tenetur, hæresin tranquillitati publicæ, ac securitati propriæ insidiantem admota etiam vi eliminare, ac subditos ea infectos ad religionem, sinceræ fidelitatis, pacis, ac obedientiæ Magistram compellere non liceat, præcipue, si eam nulla publica pacificatione aut contractu tolerare adstringatur. Jam igitur Rex refractarios Calvinistas, quos lenitatis via ad meliora reducere desperabat,

pœna-

pœnarum metu coercere fategit: *Mea,* inquit S. Auguſtinus (*) *primitus ſententia erat, neminem ad unitatem Chriſti eſſe cogendum: Verbo eſſe agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noveramus, ſed hæc opinio mea demonſtrantium ſuperabatur exemplis: civitas mea, cum tota eſſet in parte Donati, ad unitatem Catholicam timore legum Imperialium converſa eſt. . . . Quam multi propterea putabant veram Eccleſiam eſſe partem Donati, quia eos ad cognoſcendam Catholicam veritatem ſecuritas torpidos, faſtidioſos, pigrosque faciebat. His harum legum terror, quibus promulgandis Reges ſerviunt Domino in timore, ita profuit, ut Deo gratias agant, qui vincula diſrupit & eos ad pacis vinculum tranſtulit, alii dicant: neſciebamus hic veritatem eſſe, nec eam diſcere nolebamus, ſed nos ad eam cognoſcendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne forte ſine ullis rerum æternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam noſtram ſtimulo terroris excuſſit, ut ſaltem ſolliciti quæreremus, quod ſecuri nunquam noſſe curavimus. Alii dicant, nos falſis rumoribus terrebamur ingredi, quos falſos eſſe ſciremus*

Sæc. XVII. A. C. 1685.

(*) S. Aug. Epiſt. 93. alias 48. ad Vincentium.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

remus, nisi intraremus, nec intraremus, nisi cogeremur. Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, expertos docuit, quæ vana & inania de Ecclesia sua mendax fama jactaverit.

§. LXXXVII.

Carolus II. Angliæ Rex non sine veneni suspicione mortuus.

Hist. de Jacq. II. Breten. abreg. de la Vie de Jacq.

VIX Carolus II. Angliæ Rex detecta Puritanorum conjuratione vitam, auctoritatemque suam in tuto collocare cæperat, cum die decima sexta Februarii repentina morte decederet. Tam inopinum decessum potissimi veneno ab ejus adversariis propinato adscripsere; Rex enim integris viribus, ac corporis robore quamplurimos anteibat, & singularem sanitatis suæ curam semper habebat, nihilominus tamen pridie ante obitum suum vehementissimis stomachi doloribus obrutus, elusis omnibus medicæ artis remediis nonnisi quinquaginta quatuor annos natus Witehaliæ mortalitatem exuit: Spargebatur in vulgus, Regem apoplexia tactum obiisse, aut nullum omnino symptoma prævie in capite senserat, ejusque corpus confestim haud tolerandum fœtorem exhallabat, aliunde etiam violentæ mortis suspicionem augebat, nimis

mis affectata socordia Anatomicorum, qui defuncti stomachum ac viscera, in quibus tamen facile propinati veneni inditia deprehendere potuissent, nonnisi neglectim scrutabantur, ac Needhamum Medicum, qui acuratius in has partes investigare gestiebat, velut importunum Nasutulum rejiciebant; insuper alius Medicus, nomine Schortus magnæ probitatis Vir, ac religione Catholicus palam asserebat, Regem violenta morte sublatum esse, imo cum & ipse paulopost in repentinum incideret morbum, morti proximus testabatur, absdubio se quoque pari cum Rege fato interire, eoquod nimis libere suum de Regis obitu divulgasset judicium: paulo ante etiam Rex a venatione reversus, ac nonnisi pallio suo contectus, in strato quiescebat, cum autem evigilans, relicto pallio abiret, quidam ex ejus domesticis in eodem lecto cubaturus, sese huic pallio involvit, & ita pugione transfossus, repertus est: Hæc erant acceleratæ mortis argumenta: utut autem res se habuerit, id omnino exploratum est, quod Regis cadaver nequidem in lecto ad pompam ornato expositum parco admodum sumptu tumulatum fuerit: Ceterum Rex in extremis vitæ Catholicam religionem professus creditur; multis enim abhinc annis

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

annis eam, ob metum Puritanorum secreto coluerat; cum autem duo Pseudo-Episcopi de Regis vita conclamatum inaudirent, ad auricularem noxarum confessionem eundem adhortantes, Calvinianam Synaxin porrigere parabant; Rege autem tergiversante Eboracensis Dux ejus Frater illum remotis arbitris hortabatur, ut sese cum Ecclesia Catholica conjungeret. Annuit lubentissimo animo Rex, respondens: *Frater mi, per Dei amorem advoca protinus Sacerdotem Catholicum:* Dux gaudio plenus, per Castelmel-harrum Lusitanum Comitem, qui solus ex Catholicis aderat, nulla mora accersivit Patrem Huldestonum Benedictinum, qui jam anno hujus sæculi quinquagesimo quinto Regem Worcestrienſi prælio devictum a vitæ discrimine & hostium furore eripuerat. Hoc igitur, necnon Eboracensi Duce, Batho & Fevershamo Comitibus Acatholicis præsentibus Rex errores suos ejuravit, ac vitæ præteritæ noxis rite expiatis, Ecclesiæ Sacramenta summa religione recepit, palam professus, quod reconciliationis suæ gratiam unice indefesso Fratris sui Zelo & affectui in acceptis referre teneretur. Hic exitus fuit Caroli Regis ob clementiam, & egregias animi dotes vere laudabilis: Eminuit præ-

præcipue prudentia, pacis amore, mansuetudine, atque infracta in subditos toties rebelles charitate: erat tamen voluptatibus plus æquo addictus, quod tamen vitium Protestantes haud ægre dissimulassent, dummodo Catholicis indulgentior non fuisset, in quos, si legum severitate animadvertit, id nonnisi a Calviniano Parlamento coactus fecit. Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. LXXXVIII.

Prima Regni auspicia sub Jacobo II. Anglorum Rege.

Paucis post Regis obitum horis Jacobus II. antea Eboracensis Dux Londini in Angliæ Regem proclamatus est, nemine sese novo huic Regi opponente: Ut vero hosce, qui illum paulo ante a Regni successione excludere molieban-tur, clementia, atque auspicatioris Regiminis spe deliniret, habito Witehalliæ Senatu pollicebatur, se Regiminis tam Ecclesiastici quam politici normam a Regni legibus stabilitam ac populi privilegia semper sarta, tectaque servaturum. Postea edito diplomate cunctos Regni Ministros in suis officiis confirmavit, necnon defuncti Regis & Parlamenti edicta adhucdum observari præcepit: biduo post Missæ Sacrificio in Sacel-

Thoiras Rapin Hist. d'Angl. l. 24. Burnet Hist. d'Angl. t. 3. Mem. de la dern. Revol. d'Angl. t. 1.

Sæc. XVII. A. C. 1685. Sacello S. Jacobi publice interfuit, quippe jam Rex factus se Catholicum profiteri, eo minus verebatur, quo liberius per quatuordecim annos suam religionem occultare noluit, etsi propterea amittendæ coronæ discrimini sese exponeret. Tantum in hoc Principe agnita fidei veritas prævaluit privato commodo! Eodem hoc Religionis fervore accensus, per Patrem Huldestonum palam testabatur, quod ejus Frater Carolus Rex receptis Ecclesiæ Sacramentis in sincera fidei Catholicæ professione decesserit, eodemque tempore Jacobus II. Rex publici juris fecit duos libellos in quadam arce inclusos, in quibus Carolus Ecclesiæ visibilis atque infallibilis in fidei controversiis Judicis necessitatem demonstratum ibat. Erant hi Codices propria Regis manu descripti, nec vana est conjectatio, Regem eo permotum fuisse tractatu, quem idem Huldestonus sub titulo: *via brevis & facilis perveniendi ad fidem atque Ecclesiam*, jam antea typis ediderat; id saltem omnino certum est, quod Carolus jam ab anno hujus sæculi quinquagesimo primo hunc tractatum tanti habuerit, ut non semel asserere audiretur, se hucusque nihil magis solidum, magisque convincens legisse, nec se credere, quod veritas ibi contenta refelli posset: Insu-

Insuper Chaffinckius Regii cubiculi satelles haud cunctanter testabatur, Carolum Regem in quodam Sacello sæpius, secreto tamen, Divino Sacrificio interfuisse. Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. LXXXIX.

Protestantium seditio contra Angliæ Regem.

Hucusque omnes Regni Ordines, Provinciæ & urbes Jacobo novo Regi suo debiti obsequii homagium exsolvere certabant, ipse etiam Rex ac Regina die vigesima tertia Aprilis cum ingenti populi lætitia inaugurabantur: Ut vero Rex Scotos sibi devinctos haberet, datis ad eos literis pollicebatur, se religionem legibus stabilitam, populique libertates pro viribus defensurum contra insultus & machinationes fanaticorum seu Presbyterianorum; ejusmodi enim homicidas & sicarios hucusque nihil eorum prætermisisse, quæ ad turbandam pacem conferrent, se ergo confidere, fore, ut Parlamentum vicissim nihil ommissurum sit, quo Regni securitati consuleretur. Enimvero Scotiæ Ordines omne opis, obsequiique genus perdemisse spondebant: non diu tamen hæc tranquillitas tenuit; quippe Jacobus Monmuthus Dux ambitione odium *Salmon hist. d'Angl. t. 1. Hode Hist. de Louis l. 43. p. 321.*

Sæc. XVII. A. C. 1685.

inflammante unacum Argylo Comite, aliisque Regi infestis in Scotia seditionem conflabat: Hic quamvis sequioris thoro ex Carolo Rege progenitus esset, Calviniſtarum tamen auxilio confisus Regnum affectavit, ac præprimis vicinas Provincias concitaturus, proclama calumniis longe atrociſſimis ſcatens ubique divulgavit, in quo Jacobum Regem Londinenſis incendii, nuperæ conſpirationis, necnon Regicidii inſimulans, eum nonniſi Papismum, ac Monarchicum regimen invehere intentum, aliunde eum ob religionem ad Regni gubernacula inhabilem, & talem ab utraque Curia declaratum esse exponebat, ſimulque conteſtabatur, ſe duntaxat ad leges, privilegia, & Nationis jura conſervanda, Regnumque a Jacobi II. tyrannide & uſurpanda auctoritate liberandum arma ſumpſiſſe, ac denique pro decidendo Monmuthi jure liberum convocari Parlamentum petebat. Hoc diplomate parum profecerat Monmuthus; ægre enim ex Puritanis alias tumultuari aſſuetis mille quingentos corraſerat, nihilominus ab Argylo Comite, qui cum tribus navigiis probe inſtructis Scotiam Menſe Majo invaſerat, animatus, die decima quinta Junii Lyma ſolvit, ac triduo poſt auctо ſuorum numero Tautoniam, inde Briſtollium pro-

progressus, ubique sese in Angliæ Regem proclamari jussit, eique, qui Eboracensem Ducem aut vivum aut mortuum sisteret, quinque librarum sterlingicarum millia in præmium constituit, & Angliæ Parlamentum tanquam seditiosum, Albemarlium vero Ducem velut perduellem declaravit. Interim infaustum recepit Nuntium, Argylum Comitem prope Ellensgrogianam arcem die decima septima Junii fusum, & unacum suis navigiis captum fuisse: Propterea Rex percepta rebellium exscensione Atholiensem Ducem cum valido milite contra Monmuthum movere, multosque, qui Londini arma, ceteraque belli munimenta seditiosis ministranda paraverant, intercipi jussit. Postulavit quoque à suis Proceribus, ut de seditiosis & quieti publicæ noxiis hominibus decernerent, Majestatisque reos capitali supplicio addicerent. His tamen nondum absterritus Monmuthus, Bridvateri Regios intercipere tentabat, ast à Feversham Comite die sexta Julii cæsus captusque, die decima quinta ejusdem Mensis capite plexus est: pari etiam supplicio Argylus, necnon Rumboldus pluresque alii jam antea Edimburgi die undecima Junii promeritas perduellionis pœnas dederunt; quamvis Jeffreyus & Kirchius Judices nimia

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

severitate in reos inscio Rege, usi crederentur.

§. XC.

Falsi Catholicorum accusatores suppliciis affecti.

Rapin Thoiras Hist. d'Angl. l. 24. Abrege chronolog. t. 13. p. 647. Hode Hist. de Louis XIV. l. 43. pag. 523.

Postquam Jacobus Angliæ Rex præcipuis rebellionis Antesignanis e medio sublatis Regni tranquillitatem reduxerat, primas eo curas intendit, ut Catholicis quoque libertatem redderet. Hunc in finem Richardo Talbato Comiti negotium dedit, ut plures belli Præfectos intentatæ conjurationis reos in Hibernia a signis dimitteret, eisque Catholicos subrogaret: necnon Protestantes armis, quibus in Monmuthi rebellione contra Regem abusi essent, exueret: ipsus vero Rex in Anglia exercitum triginta millibus validum alere constituit, atque juramentum, quo Catholici a publicis, bellicisque officiis excludebantur, ceterasque leges pœnales in eos sancitas remisit, insuper frequenter cum Sacerdotibus Catholicis versatus, crebras ad Papam literas dedit, & Jesuitis Palatium, ut ibi Collegium erigerent, Londini cessit, ejusque Societatis, Anglis tantopere exosæ, Viro nomine Petreo, quem a confessionibus habuit, haud infimum in Senatu locum asse-

asseruit, missoque Romam Oratore pro hoc Jesuita Archiepiscopatum Eboracensem simulque Romanam Purpuram sollicitavit. Denique cunctos suos subditos sensim ad Catholicæ fidei professionem saltem externam reducere statuit: Arguebatur tamen, quod non ea usus sit circumspectione, quam tanti operis gravitas deposceret; res enim ipsi erat cum Anglis, qui Regem suum e solio deturbare assueti erant, quamprimum ab eo conscientiæ libertatem, sibi adimi cernerent, aut suspicarentur: prævalebant etiam tam numero, quam potentia & protervia Protestantes in Anglia & Scotia: Jacobum quoque Regem ab aperta & tam præfestina hujus propositi executione absterrere, debuissent funesta exempla Eduardi II. & Richardi II. ac præcipue Caroli I. Patris sui, cujus vitam, & honorem in ferali pegmate Protestantes fanatico sectæ libertatisque Zelo unice ideo immolabant, quia nonnisi suspicionem introducendæ Religionis de eo habebant, aut habere simulabant: Fertur quoque, Carolum II. morbi proximum admonuisse Fratrem suum Jacobum, ne præcipiti fervore stabilitam in Regno religionem immutare vellet, eoquod rem periculis plenam, & executione difficillimam aggrederetur: Petrus etiam Ronquillus Hispaniæ Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Orator Jacobo ſuggeſſerat, ne Sacerdotes Catholicos tanto numero ad Aulam accerſeret, eoquod eum absdubio niſi miæ hujus confidentiæ pœnitentia, ſera licet, ſubitura ſit: quinimo ipſemet Innocentius XI. Papa in literis ad Jacobum Regem datis eum hortabatur, ut ſuum propagandæ Religionis ſtudium moderaretur, ne fidei incrementum, propriamque gloriam intempeſtive promovendo, ſuis, ac Eccleſiæ rebus extremum inferret exitium: Verum nec Pontificis monita, nec Prædeceſſorum exempla nec præviſa vitæ honorisque pericula ejus ardorem temperare poterant. Eodem hoc Zelo animatus, in eos, qui confictâ conjuratione ante octennium Catholicos inhumanæ laniænæ impune expoſuerant, inquiri juſſit. Præprimis igitur Titus Oates bipedum nequiſſimus, qui quamplurimos non modo Catholicos, ſed & Proteſtantes falſa ſua accuſatione e medio ſuſtulit, perjurii, perduellionis, fraudis, aliorumque ſcelerum reus plusquam ſexaginta etiam Proteſtantium teſtimonio, poſtulabatur, quapropter Judicum ſententia præter mulctam pecuniariam ſæpius ad infamem palum deligatus, populi ludibrio exponebatur, ac bis per urbis vicos & compita a carnifice virgis cæſus, perpetuo addicebatur carceri,

ceri, adjecta etiam pœna, ut quotannis die vigesima quarta Aprilis & nona Augusti rursus pali infamiam sustineret. Eadem probrosa pœna correptus est Thomas Dangerfield, & Pranceus Aurifaber, qui Godefroyum Judicem a Catholicis fuisse occisum, falso deposuerat, crimen tamen suum fassus erat, pluresque alii, qui variis suppliciis scelerum suorum atrocitatem eluerunt. E contrario Rex ex Parlamenti sententia quinque illos Proceres, qui de conjuratione falso accusati tamdiu capti in Londinensi turri contabuere, libertati, pristinisque honoribus restituit, necnon Staffordiæ Comitem, qui ante quinquennium ob perduellionis crimen inique imputatum capite plectebatur, innocentem fuisse, declarari jussit. Insuper annuente plebæi Ordinis Senatu cunctos belli Præfectos religione Catholicos a pœnis antea in eos statutis exemit, eosque ad merenda belli stipendia habiles declaravit, quin juramentum, quod Puritani contra Catholicos excogitaverant, præstare tenerentur. Verum ex hac ipsa indulgentia, ac Religionis Catholicæ studio Jacobus Rex sibi Puritanorum invidiam, gravissimas calamitates, suæque dignitatis, honorisque jacturam accersivit, prout postea memorabimus. Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. XCI.

Prædicantium Anglicorum motus contra Catholicos.

Postquam Catholici in Anglia fidei suæ puritatem adversus Prædicantium calumnias vindicare intenti, librum sub titulo: *Catholica Romana fides male repræsentata*, typis vulgaverant, mox Prædicantes Angli, atque inter eos præcipue Tillotsonus & Stillingfletus de pinguedine sua & uxoribus actum rati, si ab avitæ Religionis lumine, falso impactæ errorum tenebræ abducerentur, hunc librum refellere, totis viribus adlaborabant, ipsum quoque Scherlocum impulerunt, ut coram plebæi Ordinis Senatu die vigesima nona Maij concionatus hæc effutiret: Non nego, aliquos Papistas aliquando fuisse, & esse posse bonos cives: ast certus sum, Papisticam religionem subditorum fidelitatem non docere. Anglus esse queat fidelis civis, non Papista, utique certi esse non possumus de eorum fidelitate, quorum Religio quodam casu docet rebellionem.

Tam effrons calumnia vehementer pupugit Catholicos, qui illico scriptam ediderunt apologiam, in qua ab ejusmodi calumniatoribus ad utrumque Parlamentum provocarunt, inter alia pa-

lam

lam conteſtati, ſuam religionem iſtius- Sæc. XVII.
modi doctrinam non docere, ſeque pa- A.C. 1685.
ratos eſſe omnem civicam fidelitatem Superioribus præſtare, etiam cum vitæ, fortunarumque jactura. Fuiſſe ſane, confitebantur, nonnulllos in Romana communione, qui contraria juramentis fidelitatis, regibus præſtandæ, ſcripſiſſent, ſed eorum libros publice flammis fuiſſe exuſtos,& catholicos ſæpius,cædes Regum ob hæreſin excommunicatorum damnandas eſſe, uti adverſas Dei & naturæ legibus, docuiſſe. Quin & agnoſcere catholicos, quod Papa non habeat directam, aut indirectam in Regna, aut Principum jurisdictiones poteſtatem, ſic quidem ut vana foret diſpenſatio, qua ſubditi juramento fidelitatis abſolverentur.

Nondum tamen his obſtructa erant ora Prædicantium, qui ſuorum numero, & potentia, proin impunitate freti die ſexta Julii binas Concionis, quam Scherlocus habuit, vindicias divulgarunt, quibus tamen Catholici ſcriptum apologeticum oppoſuere, demonſtrantes, quod Eccleſia Romana, ſi ſemel ab omni errore fuit immunis, non potuerit deficere, niſi per apoſtaſiam, hæreſin, vel ſchisma, cum ergo nunquam ejusmodi criminum convinci potuerit, ſed ſemper eadem, quæ olim fuit, manſerit,

Sæc. XVII. A. C. 1685. Anglicana Eccleſia ſchismatis rea erit; inſuper anno ſequenti in Regia Typographia excuſas ſexdecim theſes publici juris fecerant, a Calviniſtis poſtulantes, ut ſingulas claris ſacræ Scripturæ teſtimoniis & verbis probarent: his pariter addiderunt libellum hujus tituli: *ſchismatis Donatiſtici & Proteſtantici Parallelismus*, ubi demonſtratum ibant, quod ſicut olim Donatiſtæ, ita & nunc Proteſtantes in Anglia ordinent contra Eccleſiam Epiſcopos, altaria erigant, omnes Eccleſias apoſtaſiæ accuſent, cum nullis aliis in religione communicent, in cauſſis Eccleſiaſticis ab Eccleſiæ ſententia ad laicum Principem appellent, etſi interea Symbolum, aliqua Sacramenta, liturgias, feſta ſolemnia aliaque retineant, nihilominus ex S. Auguſtini ſententia pro ſchismaticis habendi. Porro præfatæ theſes erant ſequentes:

I. Scriptura eſt clara in neceſſariis ad Salutem, cuicunque eam ſobrie ſcrutanti.

II. Sæcularis Princeps habet Spiritualem jurisdictionem, & authoritatem immediate ſub & a Deo.

III. Juſtificatio per ſolam fidem (quæ eſt perſuaſio, quod ſis juſtificatus) ſana doctrina eſt.

IV.

IV. Subſtantia panis, & Vini remanent poſt Conſecrationem.

V. Præſentia Domini in & cum Sacramento, ſolum in influxu gratiæ conſiſtit, & tantum ad fideles pertinet.

VI. Adoratio Sacramenti (id eſt Salvatoris ſub ſpeciebus panis & vini) eſt Idololatria.

VII. Chriſtianus, quando communicat, debet recipere duas ſpecies.

VIII. Votum Caſtitatis absque culpa poteſt violari.

IX. Chriſtiana perfectio omnibus eſt præcepta.

X. Quælibet anima ſtatim poſt mortem defertur vel in Cælum, vel in Infernum.

XI. Petitiones interceſſionum in Cælis Beatorum magis ſuperſtitioſæ ſunt, & adverſæ mediatorio Chriſti officio, quam petitiones precum Sanctorum in Eccleſia militante.

XII. Veneratio Crucis, Reliquiarum, Imaginum Chriſti, & Sanctorum (eo honoris gradu, quo proſequimur Evangelia, ea oſculantes, & per ea jurantes) præterea Altarium, & cæterorum Sacrorum utenſilia, eſt Idololatria.

XIII. Papa eſt Antichriſtus.

XIV. Omnes Preces, & ſacræ Liturgiæ debent fieri ea lingua, quæ vulgaris eſt, & intelligenda cuicunque auditori.

XV.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

XV. Societas Christianorum voluntarie se separantium ab aliis Christianis Societatibus, earumque Doctrinam & ritus condemnans, & destituta Visibili Communione cum illis in Eucharistia, sacris cætibus, & publicis devotionibus, esse potest, non obstante ista separatione, mysticum Christi membrum in Communione Catholica, & pars Catholicæ Ecclesiæ.

XVI. Totius Ecclesiæ Catholicæ Clerus potest deficere a fundamento fidei & Sanctitatis, quando interea laici in hac vel illa natione illud servant, detegunt Clericorum Apostasiam, eos ministerio privant, assumentes sibi Doctores, qui nullam aliam habent vocationem, aut missionem.

§. XCII.

P. Paschasius Quesnellus e Galliis Bruxellas profugus.

Vid. supra l. 207. §. 76. p. 225. t. 64. Lettr. Theol. & Hist. sur le Jans. pag. 129.

Postquam in comitiis Oratorii Berulliani ante triennium omnibus ejusdem Congregationis Sacerdotibus injunctum fuerat, ut edicto subscriberent, vi cujus in scholis suis Jansenismum a Pontificibus damnatum ac rejectum rejicerent, præter alios P. Paschasius Quesnellus vehementius reclamabat, subscribere recusans, eoquod hoc edictum

ctum metu extortum, atque *adnitente* Sæc. XVII.
præpotenti Viro, ſcilicet Archiepiſcopo A. C. 1685.
Pariſienſi, necnon adlaborantibus aliquot Moliniſticæ doctrinæ aſſeclis, atque ignave cedentibus Congregationis Superioribus conſcriptum fuiſſet, aliunde vero Janſenii factum in hoc ſtatuto incluſum hæreſin nuperrime ex prædicto facto enatam includat, eaque ſummo Pontifici etiam in factis non revelatis parem cum Chriſto infallibilitatem tribuat: cum autem non modo Superiorum edicta, ſed & Franciæ Regis mandata Quesnellum urgerent, ut ſuo etiam chirographo formulam muniret, ejusque doctrinam amplecteretur, ſe ad eam neceſſitatem adactum cernebat, ut vel obtemperaret, vel quaſi Regio mandato rebellis e Congregatione pulſus, ad extremos Regni limites ablegaretur: utrique autem neceſſitati ſe ſubducturus, ſpretis ſui Præpoſiti, necnon P. Bahieri aliorumque monitis, poſtquam a Pariſienſi domo Aureliam ad Ligerim ſecedere compulſus erat, clam die decima ſeptima Februarii in Belgium profugit, ac tandem die vigeſima quinta ejusdem Menſis Bruxellas delatus, in humili domuncula, quæ in abdito viculo ſita erat, unacum Arnaldo delituit, ubi ex tenebricoſo hoc loco plurima in erroris ſui defenſionem

Sæc. XVII. A. C. 1685.

sionem scripta in lucem dedit, ac turbido prorsus spiritu sese erigens, Parisiensem Archiepiscopum, suos Superiores, totiusque Congregationis Generalem crebris injuriarum aculeis proscidit: nec his contentus, Presbyteros etiam adversus Episcopos suos commovit, Clerumque Batavicum contra summum Pontificem incitans, totum Belgium Catholicum, vicinasque Provincias jurgiis, dissensionibus, gravissimisque turbis involvit: ut autem bella ista, & dissidiorum semina tempestive supprimerentur, Alphonsus de Berghes Mechlinienſis Archiepiscopus hoc anno die vigesima septima Octobris seu nono Mense post Quesnelli adventum decretum edidit, quo ejusmodi pacis perturbatoribus, ac jurgiorum Authoribus exilii pœna severe intentata est.

§. XCIII.

Censura Facultatis Theologicæ Lovaniensis in propositiones Ægidii de Witte.

Acta erud. Lipsi. 1705. pag. 421.

Inter amicos, quorum consortio & ope Quesnellus utebatur, haud infimus erat Ægidius de Witte Decanus ad B. Virginem trans Dillam Mechliniæ, qui sub latino nomine *Candidi* librum edidit, in quo Quesnelli opiniones liberius pro-

propugnabat: inde vero cum graves excitarentur turbæ, Facultas Theologica Lovanienſis præfatum librum diſcutere, ac circa quatuor propoſitiones inde extractas judicium ſuum ferre, a Sedis Apoſtolicæ Nuntio jubebatur. Hæc igitur re mature ac ſæpius diſcuſſa tandem die tertia Novembris hanc pronuntiavit cenſuram. Sæc. XVII. A.C. 1685.

Propoſitio I. Concilium eſt ſupra Papam.

Cenſura: Non videtur Cenſura, ſaltem gravi digna, attento, quod diverſi Catholici eam doceant: interim in ſchola noſtra nunquam niſi oppoſitum ſuſtinuimus.

Propoſitio II. Papam non eſſe niſi primum Epiſcopum, nec ei competere inter Epiſcopos majorem poteſtatem vel prærogativam, quam eam, quæ competit, exempli gratia, Plebano, ſive Paſtori S. Romualdi reſpectu aliorum paſtorum parochialium ejusdem civitatis, & eadem, quæ competit primo Scabino civitatis Gandavenſis, ſive aliarum civitatum reſpectu aliorum poſteriorum Scabinorum.

Cenſura: Judicamus eam cenſurari poſſe uti ſcandaloſam, & pernicioſam.

Propoſitio III. Ad hoc, quod aliquis ei opponeret, Archiepiſcopos, & alios Epiſcopos in publicis literis ſolere dicere,

Sæc. XVII. A. C. 1685.

cere, se esse Dei, & Apostolicæ Sedis gratia tales, respondit esse abusum, & errorem a quingentis circiter annis introductum, nec primis decem Sæculis Episcopos tali modo fuisse locutos, sed dum rem agendam haberent cum Papa sive Episcopo Romano, eum simpliciter nominasse Confratrem, non autem Papam vel Pontificem, adducendo in probationem sui dicti, Jacobum præsedisse in consessu Apostolorum, non Petrum, quia hic consessus celebrabatur in diæcesi Jacobi.

Censura: Cum judicamus Archiepiscopos, Episcopos, Dei & Apostolicæ Sedis gratia esse & fuisse tales, antequam in literis suis hoc dicerent, judicamus temerarium esse formulam illam erroris & abusus accusare: Si autem, ut justificatio habet, solum novitatis formula illa taxata sit, etsi non falsum, tamen male sonans est, & quantum ad exemplum Jacobi præsidentis in sua diæcesi præsente Petro, quatenus per hoc insinuari videtur Petrum non fuisse supra Jacobum, saltem in diœcesi Jacobi, & sic innuitur tacite Papam non esse supra Episcopos in diœcesi ipsorum, erroneum est. In motivo tamen Juris, seu defensione sua, videtur negare se id dixisse; attento, quod dicat

dicat fieri posse, ut Petrus in consessu illo primatus suo juri cesserit. Sæc. XVII. A. C. 1685.

Propositio IV. Dictum Christi, tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, solum fuit dictum Petro personaliter, non in illo Successoribus suis.

Censura: Si ita intelligatur, ut potestas Clavium Petro a Christo Matth. 16. promissa & postmodum data, negetur successoribus concessa, censemus posse, ut hæreticam censurari.

Quamvis autem summus Pontifex, & Rex Catholicus hunc Decanum, ejusque Doctrinam atro calculo notarint, & Facultas ejus propositiones perstrinxerit, nihilominus tamen in defensionem præfati Ægidii plura prodiere scripta, quæ Apostolicum Belgii Nuntium, & Steyaertium Buscodunensem Vicarium virulentis proscindebant calumniis, simulque Theologis doctrinam Pontificibus injuriam instillabant.

§. XCIV.

Cæsareo - Bavari exercitus victoriæ contra Turcas.

Infausto Budensis obsidionis successu Cæsaris copiæ adeo attenuatæ fuerant, ut novis delectibus, ac stipendiario Principum milite vix non de integro *Gottfrid cont. Hist. Chron. l. II.*

Sæc. XVII. A. C. 1685.

tegro reſtituendæ eſſent: brevi tamen Maximiliani Emanuelis Bavari Electoris, ac Hanoverani & Brunsvico-Luneburgenſium Ducum, aliorumque Imperii Principum auxiliis exercitus ad ſexaginta bellatorum millia excreverat: nec deerant annonæ & pecuniarum ſuppetiæ; quippe præter Selepſenii Strigonienſis Archiepiſcopi, atque Emerici Viennenſis Præſulis bona teſtamento relicta, Auſtriæ Ordines, & Salisburgenſis Archipræſul in hanc expeditionem ſuas opes profudere, præcipue vero Innocentius Papa ex Eccleſiaſticorum bonis tertium denarium exigendi facultatem conceſſit, præter ter centies mille florenos ex ærario Pontificio, & undecies centum millia ex Hiſpania. Interim vero Heiſterus, Herberſteinius, Palfius aliique Belliduces Cæſarei Turcas in Hungaria tam multiplici clade protriverant, ut Sultanus pacem exoraret, & Töckelium utpote præcipuum hujus belli auctorem Cæſari traditurum ſe ſponderet: repulſam tamen tulit; haud enim incognitum erat, pacis negotiatione pro reparandis viribus ſpatium quæri: quapropter Carolus Lotharingiæ Dux die decima ſeptima Julii Vivarinum urbem a Cæſareis tota hyeme arctius cinctam expugnare ſtatuit; incredibili tamen pertinacia obſtitit Tur

Turcicus Gubernator, qui partim laquei comminatione territus, partim liberandæ urbis ſpe erectus, cunctas deditionis leges rejecit, & Chriſtianorum virtutem plurimorum clade multavit: poſtquam vero Bavariæ Elector, qui paulo ante Antoniam Leopoldi Imperatoris Filiam Viennæ conjugem duxerat, Lotharingio junctus cum ſuis copiis die ſeptima Auguſti Turcas in obſeſſæ Urbis ſubſidium magno numero accurrentes repulerat: Caprara vero ad oppugnationem pene confectam relictus, decretoria aggreſſione urbem tentavit, eamque decima nona ejusdem Menſis die ſuperatis mœnibus ingreſſus eſt, ubi victor miles nullo ſexus, ætatisque diſcrimine obvios quosque tam acri ac promiſcuo interitu delevit, ut nonniſi duo Baſſæ, ac quadringenti infantes & mulieres in Moſchæa latitantes mortem effugerent. Jam antea die trigeſima Julii Seraskierus, ut vicem rependeret, cum ſexaginta Turcarum millibus Strigonium obſederat, a Straſſero Gubernatore tam ruditer exceptus, ut inter alpes, paludes & Danubii ripam ad caſtra natura & arte munitiſſima ſeſe recipere cogeretur. Hoſtem loci firmitate inſuperabilem aggredi, temerarium, otioſe ibidem conſiſtere, indecorum cenſuit Lotharingius: quapropter aſtu,

Sæc. XVII. A.C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685

simulatoque metu hostem ex munitissimis suis castris in alteram paludis ripam, locumque magis iniquum proicere statuit, huncque in finem die decima quinta Augusti præmissis impedimentis, atque Equitatus parte nocte castra moveri jubet, ac fugienti similior cum peditatu sequitur: mox ergo Seraskierus summa celeritate numerosum Turcarum agmen immittit, certæque victoriæ fiducia audaciam acuente, sinistram alam tanto impetu premit, ut confusis ordinibus fuga fuisset aperta, nisi submissis ex dextro cornu suppetiis roborata iter suum impune prosequi potuisset: Demum illucescente aurora Seraskierus horrifico clamore, velut victoriæ augurio, pugnam auspicatur, nec segniores tamen Christiani pedetentim clausis ordinibus gradum promovent, effusaque conferta telorum, ac glandium tempestate ingentem Turcarum stragem edunt: hi vicissim nudatis frameis in Bavaro-Cæsareos incitatissimo feruntur impetu, suorum tamen cadaveribus territi, extincto primæ impressionis ardore sese recipiunt: mox a Seraskiero collecti, ac Janissarorum cohorte aucti, dextræ alæ latera perrupissent, nisi Dunewaldus accurrens, recentem militem velut inexpugnabilem murum objeciisset; ceteris etiam

Sæc. XVII. A. C. 1685.

etiam partibus tam ſtrenue dimicantibus, ut nuspiam hiaret acies; tandem vero Turcæ noſtrorum conſtantia fracti, incompoſiti ac palantes ad ſuos retroceſſere: Pari fortuna in ſiniſtro cornu dimicatum, Turcisque in fugam actis ter mille aut ferro jugulati, aut profundo paludum limo ſuffocati periere, reliquis ſeſe ad caſtra recipientibus, quibus tamen inde a Lotharingio repulſis, captoque Novigrado, ingens præda, & caſtra hoſtibus vacua victoribus ceſſere. Altera die ante Lotharingii, & Bavariæ Ducis tentoria in caſtris ſolemnes Deo reddebantur grates. Paulopoſt Lotharingio nuntiatum, Eperesium Schulzio, & decima quinta Octobris Caſſoviam Capraræ, & Zolnokinum Heiſtero Cæſareæ militiæ Præfectis deditum, Caniſiæ etiam ſuburbia a Leslæo cum omni frumento combuſta, & Eſſekium urbem exuſto ponte direptam, totamque, qua late patet, Panoniam Superiorem fuiſſe ſubactam.

§. XCV.

Töckelius a Turcis in carceres conjectus.

Nec minus proſpera belli fortuna Venetorum armis adſpirabat, poſtquam enim Moroſino Ductore Turcas terra

Wagner hiſt. Leop. l. 9. Theatr. Europ. t. 12.

Sæc. XVII A.C. 1685. terra marique profligaverant, toto impetu in urbem Coronam penetrarunt, ubi non cædibus, non præcipitiis, non ætati, non formæ sexuique parcentes, ut quemque de Barbaris casus & sors in victorum manus dederat, cuncios neci tradiderunt. Postea victoriarum cursum prosecuti, Chium urbem quatere cæperunt, ac tribus Turcicis navibus in fundum demersis, captoque Bassa hostilem exercitum in fugam egerunt, plurimasque urbes subjugarunt. Tot igitur cladibus fracti Turcæ, iterata pacem dedito Töckelii capite redimere tentabant: cum enim rebellis hic Princeps amissis ferme omnibus suis præsidiis incassum a Polono Rege auxilia petiisset, ac pretiosior ejus thesauri pars unacum sexdecim florenorum millibus a Zatmarienſibus Hussaris interceptus fuisset, in ultimo rerum suarum discrimine validas armorum suppetias a Turcarum Bassis emendicare cogebatur: Præprimis igitur unacum Petrozzio Legato ad magni Varadini Bassam profectus, facta validissimi auxilii pollicitatione ab eodem ad ejus Palatium cum suorum Primoribus venire rogatur, ita tamen, ut ceteros ad sua reverti juberet, eoquod Varadinensis, quæ cum ipso communicaret, arcana haberet: Ubi vero Töckelius doli ignarus, arcem subie-

subierat, mox sublato a tergo ponte ad Bassam adductus, inter Turcarum cachinos catenis onerari jubetur, ad Sultanum trahendus, ut suorum criminum rationem redderet. Tam inexpectata calamitate obrutus, defensionis loco in muta erupit suspiria, atque in tetrum carcerem conjectus, paulopost vili ad ludibrium curru, vinculis gravatus ac centum Janissaris circumdatus, ab Erlaviæ Bassa Adrianopolim raptatus est. Petrozzius vero Turcicis copiis auctus Cassoviam liberare, a Bassa jubebatur, qui tamen tantam perfidiam execrans, obtenta delictorum venia ad Cæsaris partes reversus est, cujus exemplum quamplurimi rebelles secuti sunt. Sæc. XVII. A. C. 1685.

§. XCVI.

Hieronymi Grimaldi Cardinalis obitus.

Ex Purpuratorum Collegio hoc anno extremum obiit diem Hieronymus Grimaldus Nobilis Genuensis, qui a puero humanioribus literis, Philosophicis ac Theologicis disciplinis egregie instructus, Cæsaris stipendia merebat, deposito autem palteo sacræ militiæ nomen dedit, atque in Jurisprudentia laureatus, Romam se contulit, ubi a Gregorio XV. primo utriusque Signa- *Mem. de Retz t. 3. pag. 378. Balance des Card. p. 190.*

Sæc. XVII. A. C. 1685.

turæ Referendarius, ab Urbano VIII. Prolegatus, Urbis Prætor ac demum Seleucienſis Archiepiſcopus renuntiabatur, qua dignitate illuſtris ad Ferdinandum II. Cæſarem Nuntius Viennam & poſtea ad Ludovicum XIII. Regem in Gallias decretus eſt: inde Romam redux, ad regendum Peruſium & Urbini Ducatum electus, Romanam Purpuram obtinuit, ſimulque Aprumacenſem Eccleſiam aliquamdiu adminiſtravit: ubique autem tantam prudentiam, probitatem, rerumque gerendarum dexteritatem exhibuit, ut tam Romæ, quam in Galliis eidem graviſſima Eccleſiæ Regnique negotia committerentur; unde in laboris præmium Abbas ſancti Florentii prope Salmurum, necnon Archiepiſcopus Aquenſis Ludovici XIV. Franciæ Regis nominatione renuntiatus eſt. Defunctis etiam Innocentio X. & Clemente X. ab Hiſpanæ partis Cardinalibus in ſupremum Eccleſiæ Caput expetebatur, aſt fortuna meritis haud reſpondente, tandem Aquis nonagenarius deceſſit. Scripſit Conſtitutiones Synodales, plurima Epiſtolarum volumina, præter Henrici IV. Galliarum Regis vitam ex Italico idiomate latine redditam.

§. XCVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1685.

§. XCVII.

Ludovici Homodæi Cardinalis deceſſus.

EUndem annum vitæ ſuæ exitialem habuit Ludovicus Homodæus Caroli Marchionis de Piopera Filius, Mediolani natus, qui in patria ſua Grammaticæ, Politioribus vero literis Parmæ tanto profectu operam navabat, ut nondum ætate maturus jamjam carmina ſat erudita typis ederet: poſtea viginti annorum adoleſcens Philoſophiæ, & utriusque Jurisprudentiæ ampliſſima ſpatia transvolans, teneram adhuc, atque ſeverioribus diſciplinis minus aptam ætatem, ingenii maturitate præcucurrit, Doctoratus laurea decoratus. Romam delatus Protonotarii Apoſtolici, ac Clerici Pontificii honores adeptus, regnante Urbano VIII. pluribus Purpuratorum cætibus adſcriptus eſt. Cum autem ob juſtitiæ amorem, morum comitatem, prudentiam, aliasque egregias animi dotes Innocentio X. percarus eſſet, ab eodem Cardinalis, atque Archiepiſcopus Mediolanenſis nominatus eſt, quam tamen Eccleſiam poſtea Alphonſo Littæ ceſſerat, ab Alexandro VII. in Urbinatenſem Apoſtolicæ Sedis Legatum renuntiatus, qua in

Ciacon. vit. Innoc. X. tom. 4. Cornaro relat. p. 76.

Sæc. XVII. A. C. 1685

Provincia non ſibi, ſed commiſſo populo deſervivit, ibidemque hoc anno non ſine maximo omnium luctu mortalitatem exuit.

§. XCVIII.

Hieronymi Guaſtaldi Cardinalis extrema.

Palat. faſt. tom. 4.

Poſtremus Hieronymus Guaſtaldus hoc anno ex Purpuratis naturæ debitum ſolvit. Hic exiguæ fortunæ Parentibus Tabiæ Genuenſis Reipublicæ oppido natus, generis ſui obſcuritatem ingenii ac literarum præſtantia illuſtravit: Romam delatus cuidam Advocato, ac poſtea Coſtagutio Marchioni a ſervitiis humilioribus erat, hujus tamen fautoris ſui patrocinio promotus, Neapoli Nuntio Apoſtolico tam præclara præſtitit obſequia, ut Cameræ Clericus, ac demum theſauri Pontificii Præfectus nominaretur: quo tamen in munere minus integer, multum avarus, vaferque credebatur, cumque invenuſta inſuper facie eſſet, Innocentius X. eum ad Purpuram Romanam evehere conſtanter renuebat, quam tamen Anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo tertio a Clemente X. obtinuit, unacum Bononienſi Legatione, qua durante multis probris oneratus, tandem

dem Romam reversus, ex tædio contabuit. Sæc. XVII. A.C. 1685.

§. XCIX.

Innocentii XI. Pontificis Constitutiones Apostolicæ.

Hoc item anno Innocentius XI. Pontifex Maximus edita Constitutione die nona Februarii declaravit, Clericos Regulares in commune viventes esse capaces omnium beneficiorum, & ad titulum communitatis ordinari posse: statuit etiam, ut Moniales in Monasteria intrusæ, si nondum vigesimum quintum ætatis annum compleverint, inde egredi possint: concessit etiam Leopoldo Imperatori, ut ad ferendas belli Turcici expensas ex bonis, quæ ab Ecclesiasticis sexaginta abhinc annis aquisita fuissent, tertiam partem colligere valeat. Denique Abbati de Dönhof Poloniæ Oratori pinquia tribuit beneficia, ut eo efficacius Regem suum ad arma Turcis inferenda induceret. *Bullar. magn. Const. Innoc. XI.*

§. C.

Sacrarum Congregationum Decisiones.

Præter quamplurimas Sacrarum Congregationum Decisiones die decima tertia Januarii hujus anni sacra Concilii Con- *Const. S. Congreg. Rit. Concil. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1685. Congregatio declaravit, quod celebratio Missæ Solemnis in feria quinta Cœnæ Domini sit functio Parochialis, proin Vicarius Ecclesiæ existentis intra fines Parochiæ illam ea die canere non valeat. Eadem quoque Congregatio die trigesima prima Martii decidit, quod quoties vigore facultatis obtentæ, Missarum numerus reduci debeat, toties quoties fiat reductio ob diminutionem, vel deperditionem redituum & fructuum Dotis in fundatione assignatæ, semper sit facienda ad manualem eleemosynam, habita ratione ad utensilia necessaria pro celebratione, non vero regulanda sit juxta taxam forte præscriptam pro fundationibus in Synodo. Denique die decima quinta Septembris sacra Rituum Congregatio statuit, ut si festum SS. Nominis B. V. occurrerit in die octava Nativitatis ejusdem Virginis, officium celebretur de SS. Nomine, omissa in utrisque Vesperis & laudibus commemoratione de prædicta die octava Nativitatis.

§. CI.

Scriptorum religione Catholicorum opera & obitus.

Dupin Bibl. nouv. des Auth. Cerf Bibl. des

Plures ex Scriptoribus Catholicis hoc anno mortalitatem exuerunt, quorum

rum primus erat Lucas d'Acherius Benedictinus Congregationis S. Mauri, qui a probis ob singularem pietatem, & a doctis propter vastissimam eruditionem plurimi habitus, edidit Catalogum operum Asceticorum, opera B. Lanfranci, Chronicon Beccense, vitam B. Halluini & quatuor primorum Abbatum Beccensium, vitam S. Augustini Anglorum Apostoli, duos tractatus de Eucharistia contra Berengarium, commentarium in epistolas D. Pauli, opera Venerabilis Guiberti Nonigentani Abbatis, Regulam Solitariorum, epistolam S. Barnabæ, ac denique tomos tredecim sui Spicilegii veterum Scriptorum, opus sane egregiarum observandarumque rerum varietate jucundissimum longe ac celeberrimum, in quo habent sua Theologi, habent Canonistæ, habent & illi, quos Historiæ juvant. Censent nonnulli, antiquas lectiones Henrici Canisii, quas Steuvartius prosecutus est, Acherio ad colligendos diversos hosce tractatus ansam dedisse. Collegit etiam plurima monumenta pro actis Sanctorum Ord. S. P. Benedicti, quæ P. Mabillonius postea typis vulgavit: obiit tandem d'Acherius Parisiis in Abbatia S. Germani de Pratis die decima sexta Aprilis annos natus septuaginta octo.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Auth. de la Congr. pag. 1.

II. Lu-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

II. Ludovicus Gabriel Broſſé ex eadem Congregatione, ſcripſit vitas S. Euphroſinæ, & S. Margarithæ, triumphum gratiæ ſuper naturam in vita ejusdem S. Euphroſinæ, Mauſolæa Regum Franciæ usque ad Ludovicum XIII. & Hymnos varios. III. Joannes Cabaſſutius Oratorii Presbyter, qui impellente Grimaldo Cardinale vulgavit Notitiam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ de Conciliis & Canonibus, necnon Theoriam & Praxin juris Canonici &c. tractatum de uſuris & quasdam deciſiones diverſarum quæſtionum ſub titulo: *Horæ ſubceſivæ*. Deceſſit Aquis die vigeſima quinta Septembris anno ætatis octogeſimo primo. IV. Victor Siri Monachus prælo ſubjecit notitias arcanas ab Anno 1601. usque ad annum 1640. quod opus ſub titulo: *Mercurius* usque ad annum 1655. proſecutus eſt; videtur tamen, quod ejus calamus fuerit plus offerenti venalis, quapropter de eo paſſim dictum, ipſum minus hiſtoricum, quam mercenarium fuiſſe, liberius etiam in Tomo III. ut Ducem Parmenſem extolleret, Urbanum VIII. inſectatus eſt. Aſſervatur etiam in Bibliotheca Magni Etruriæ Ducis ejusdem Hiſtoria de bellis civilibus Franciæ ab Anno 1648. usque ad annum 1652. V. Andreas Fromm, qui Electoris Brandeburgici Con-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Consistorialis Consiliarius per decem annos, & per quindecim Præpositus Spreanus, necnon Stettini per septendecim annos Philosophiæ, & per octo Theologiæ Professor erat, tandem ejurata Lutheri secta Anno hujus sæculi sexagesimo octavo Pragæ unacum uxore & liberis fidem Catholicam amplexatus est, simulque librum sub titulo: *reditus* edidit, in quo inter alias causas, quibus ad ejurandam sectam permotus esset, adduxit. I. Quod Lutherus innumerabilibus locis sibi sit adversatus. II. Quod Lutherana secta, per Contentionem, credenda mutarit, mutetque. III. Quod P. Jacobus Masenius in libro meditatæ concordiæ eas offerat veritates, quibus nullus Lutheranorum refragari possit. IV. Quod Catholicorum religio a Lutheranis, nonnisi mendaciis, oppugnetur. V. Quod Lutherani eadem in praxi habeant, quæ in Catholicis carpunt, & vituperant. VI. Quod Lutherana secta vix aliud, quam carnem & sanguinem sapiat. VII. Quod Lutherus non solum male vixerit, sed & male vivere docuerit. VIII. Quod Lutherani per schisma a Catholica Ecclesia recesserint. IX. Quod Lutherana secta novitia sit &c. VI. Antonius Chesnois Ord. FF. Præd. scripsit Idæam Chri-

Sæc. XVII. A. C. 1685.

Christiani, Instructionem Christianam, conferentias sacras, Interiora actionum quotidianarum, atque innumeras pene epistolas Sacras. VII. Ludovicus Bancell ex eodem Ordine prælo subjecit tractatum de militia Angelica S. Thomæ, Moralem doctrinam ejusdem Doctoris, & septem tomos universæ Theologiæ tam moralis, quam Scholasticæ, ubi tamen nimis audacter tenet parvulos olim sine circumcisione, & nunc sine Baptismo etiam in utero Matris decedentes in fide parentum salvari posse. VII. Felicianus a S. Magdalena Carmelita publici juris fecit novam eloquentiæ methodum juxta rhetoricam Aristotelis, Raymundi Lulii & Gymnasiorum communem, necnon defensionem providentiæ Divinæ juxta Doctrinam SS. Augustini, & Thomæ.

§. CII.

Scriptorum Acatholicorum decessus ac lucubrationes.

Act. erud. lat. Witte Diar. Biogr.

Inter Scriptores Acatholicos, qui hoc anno obiere, celebriores sunt. I. Sebastianus Gæbelius, qui posteris reliquit disputationes de pactis Dei cum hominibus, de analysi textuum, Methodologiam homiletícam, thesaurum Evangelicum, Regulas vitæ Christianæ præ-

præter alia minoris momenti opuſcula. Sæc. XVII.
Il. Abraham Calvius ſcripſit diſputationes de Angariis veterum, de Selenolatria a Jeremia c. 7. & 44. improbata, de deſtructione Arbelæ & de Pyrolatria Perſarum. III. Jacobus Tentzelius edidit tractatum de aquis ſalutaribus miraculoſis, de Eleemoſynis, & de Meſſia Heroe torculario: calamum quoque ſuum exercuit adverſus attentatam concordiam Rintelenſem inter Calviniſtas & Lutheranos. IV. Gerhardus Brand ſcripſit Diarium hiſtoricum, hiſtoriam Reformationis in Belgio, & defenſionem contra accuſationes Henrici Rulæi. V. Michael Siricius vulgavit diſputationes de Deo, de Simone Mago, de Ebionitis, de lacrimis Chriſti, de immortalitate animæ, de uxore una, de religione Moſcovitica, necnon acta colloquii Gieſſenſis, cauſſam Dei & Scripturæ S. contra Schefflerum, Collegium Theologicum, Præconem pœnitentiæ, atque oſtenſionem fundamentalem abominationum Papatus circa Religioſum cultum creaturarum. VI. Chriſtophorus Arnoldus, edidit relationem hiſtoricam de Quackeris, & panegyricum de pacificatione Norimbergenſi VII. Antonius Hulſius vulgavit Nomenclatorem Biblicum Hebræo - Latinum, Examen Cateche- A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1685.

ticum, ſpecimina Theologiæ Hypothe-ticæ, ſyſtema controverſiarum, Authentiam textus Hebraici contra Voſſium, Theologiam Judaicam de Meſſia, præter librum Pſalmorum cum notis.

§. CIII.

Illuſtrium obitus.

Præter Carolum II. Angliæ Regem hoc item anno obiit. 1. Marquardus Schenk de Caſtell Epiſcopus Eichſtettenſis, qui Ratisbonæ in comitiis Imperii primarium Cæſaris Legatum egit: Natus erat annos octoginta, ſucceſſorem habuit Joannem Eucharium Comitem Caſtellæ in Schelkingen: Pari fato ſublatus eſt Emericus ex Capuccino Epiſcopus Viennenſis, qui ob eximium Religionis ſtudium grave ſibi ſectariorum odium accerſivit: vacantem Eccleſiam Cæſaris nominatione obtinuit Erneſtus Comes de Trautſon. Emericum eadem mortis neceſſitate die quarta Novembris ſequebatur Albertus Sigismundus Epiſcopus Friſingenſis ac Ratisbonenſis, Alberti Bavariæ Ducis Filius, cui poſt triginta ferme quatuor annorum regimen in utraque Eccleſia ſucceſſit Joſephus Clemens Ferdinandi Mariæ Electoris Filius: Deceſſit inſuper die decima quinta Maij Heidelbergæ

bergæ Carolus Elector Palatinus, qui, cum improlis esset, & nonnisi unicam Sororem Carolinam Elisabetham olim Philippo Aurelianensium Duci nuptam reliquisset, ingenti controversiæ de successione ansam præbuit: quippe Electoratum ambiebant Guilielmus Neoburgicus, & Leopoldus Ludovicus Palatinus Veldentinus, iste juxta lineam propior & hoc anno in successorem declaratus, hic gradu proximior: prævalebat Neoburgicus, cui favebant Imperator ipsumque Electorale Collegium, relicta vero Soror ab intestato omnia petebat bona: obstitit autem Verius Franciæ Legatus, qui ad Pontificis arbitrium provocabat, hujus vero sententiæ utpote in Imperii præjudicium pronuntiatæ stare, renuit Imperator: tandem vero Elector Neoburgicus cum Ducissa Aurelianensi super allodialibus mobilibus de certa pecuniarum summa convenit, reclamantibus Gallis. Obierant denique Regina Daniæ vidua, Gustavus Caroli XI. Sueciæ Regis Filius, Clara Isabella Sigismundi Francisci Archiducis Oenipontani Soror, ac Caroli Gonzagæ Mantuæ Ducis uxor & Fridericus Augustus Filius primogenitus Friderici III. Prussiæ Regis. Sæc. XVII. A. C. 1685.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

LIBER CCX.

INNOCENT. XI. PONTIF. MAXIM. LEOPOLDUS I. ROM. IMP.

§. 1.

Varia Ludovici XIV. Franciæ Regis edicta contra Hugonottas.

Hode Hist. de Louis XIV. l. 44. Jæger. Hist. Eccl. l. 6. cap. 1.

Nondum deferbuit Ludovici XIV. ardor, quo Calviniſtas præcipue in Alſatia ab errorum tenebris ad veræ fidei lumen reduci adlaborabat: non pauci quidem, atque ex iis plures Belli Ductores, Provinciarum Præfecti, multique etiam Prædicantes agnitæ veritati ultro victas dedere manus; plurimi tamen aut inſana contradicendi libidine, aut cæca præconceptas opiniones tuendi pertinacia abrepti, freneticorum more ſanantis Medici manum mordebant; quidam enim ac præcipue Cebennenſes & Occitani ex nupera clade reſidui rurſus arma adverſus Regem, ejusque Miniſtros parabant,

rabant, quocirca fatigata Regis patien- Sæc. XVII.
tia die vigesima sexta Julii edictum ex- A.C. 1686.
torsit, vi cujus singuli incolæ arma Judicibus tradere, indicta mille librarum pœna, obstinatiores vero imposito milite, ac carcerum minis coerceri jubebantur, nihilominus non pauci spreta edictorum severitate ad tantam fanatici Zeli intemperiem prolapsi erant, ut Religionis suæ summam in publico suorum confluxu reponentes, suos parentes, amicos, atque obvios quosque ad suas ædes convocarent, ibidemque a quodam Prædicante. aut eo deficiente a sutore, sartore, fabro lignario, rustico, imo & a garrula quadam fœmina concionem fieri rogarent: Crescebat sensim in aliis locis ejusmodi fanaticorum numerus usque ad duo millia, quorum plurimi in sylvis, montibus, locisque inviis ejusmodi conventus habuere, tandem vero haud dissimulanter etiam in urbibus, ac præprimis Nemausii ad publicos cætus convenerunt, exempli improbitate ipsos etiam Nobiles attrahante, qui statis horis ac temporibus sermones fieri jubebant: Hanc temeritatem haud parum fovebant Prædicantes clam in Regnum illapsi, quapropter Rex die prima Julii edictum promulgari jussit, vi cujus interminata mortis pœna inhibitum, ne Calviniani

Sæc. XVII. A. C. 1686. Prædicantes ſine ſcripta Regis venia in Gallias redirent, aut ab incolis hoſpitio reciperentur, vel clam in eorum ædibus occultarentur: cum autem ſuperhabito interdicto quidam Prædicantes irreperent, & non modo ſuos ab amplectenda vera religione dehortari, ſed etiam adverſus eam petulantius declamare præſumerent, atque alius quidam e Barrienſi Præfectura Miniſtellus infantem a Calvinianis Parentibus natum ſuo ritu tingeret, tam hi quam illi in carceres conjecti cum uxoribus liberisque totius Regni finibus proſcripti ſunt: non deerant tamen, qui, quamvis fidem Catholicam profiteri eſſent, ceſſante pœnarum metu ad vomitum reverſi, ſacris intereſſe renuerent; ſacrilegam horum perfidiam ulturus Rex ſeveriora condidit edicta, quibus Religionis Catholicæ exercitiis palam fungi, ſacris Concionibus intereſſe, & ſaltem in Paſchate peccata ſua expiare, & cæleſti epulo accumbere jubebantur: hanc in rem neo-converſis particulares in Eccleſia ſedes aſſignabantur, erantque ante Templi fores collocati, qui abſentium nomina ſignarent; alio etiam edicto die vigeſima nona Aprilis ſancitum, ut infirmi Proteſtantes, ſi ſacris Eccleſiæ Sacramentis muniri recuſaverint, recuperata ſani-

sanitate triremium vel carceris pœna plecterentur, demortui autem infami currui impositi in cloacas projicerentur. Sæc. XVII. A.C. 1686.

§. II.

Idem Rex conversis Hugonottis perbenignus.

Equidem Ludovicus Rex severitatem in obstinatos, rebelles, aut perfidos Hugonottas exercebat, erga illos tamen, qui Deo & Ecclesiæ obtemperarunt, sat munificum sese exhibuit, statuitque die decima Januarii, ut illis, qui ex Alsatia in alias Provincias secessuri, sua bona viliori pretio aliis vendiderunt, si mutata mente ad fidem Catholicam reversi sunt, hæc bona reddito pretio restituantur: ut vero aucto fidelium numero Parochi ad majorem industriam provocarentur, ac majori cum fructu Officia sacra Neo-conversis impenderent, eodem Mense particulari diplomate Parochorum numerum augeri, & præter donaria decimas novales, aliaque honoraria Parochis centum & quinquaginta, ceteris vero Vicariis septuaginta quinque florenos Imperiales quotannis ab his, ad quos decimæ majores spectant, præstari jussit. Insuper Argentorati reditus Templi rubri Equitibus Ordinis S. Mariæ de Monte

Sæc. XVII. A. C. 1686. Carmelo & S. Lazari attribuit, simulque die septima Januarii confirmavit edictum, vi cujus masculis sub triremium, & fœminis sub pœna arbitraria vetitum, ne sine Episcopi & Magistratus consensu Compostellam, vel ad alias exteras regiones sub Religionis prætextu proficiscerentur. Denique die prima Julii Rex Nannetensis Edicti abrogationem regio diplomate confirmavit.

§. III.

Ordinum Protestantium querelæ contra Franciæ Regem motæ.

Immoto hoc Religionis studio, ac indefessa Pastorum vigilantia tandem quindecies centena hominum millia ejuratis Calvini & Lutheri erroribus ad Ecclesiæ Apostolico-Romanæ gremium in Galliis convolarunt, atque ad majus conversorum commodum ædes Sacræ ter centum a fundamentis erectæ sunt, inde vero tam ingens erat communis lætitiæ argumentum, ut Rex die sexta Januarii per universam Galliam solemnem gratulationem instructo supplicum ordine fieri decerneret: pariter Innocentius XI. Papa die decima octava Martii Patrum Senatum habuit, in quo ob tot filios ad salutem revocatos immensum paterni cordis sui gaudium explica-

plicaturus, Purpuratos his verbis allocutus est: „Lætor maximopere de Re- Sæc. XVII. A.C. 1686.
„gis Galliarum contra hæreticos suos „subditos actionibus, magna hæc sane „Dei misericordia est, quod tanto Mo„narchæ ad extirpandam hæresin vires „dederit, ipseque suum Regnum ab ea „paucis mensibus liberaverit. Cum „ergo Regis Christianissimi pietas ac „Zelus, admirandum in modum tantis „in actionibus pateſcat, sacri Collegii „est, meritas ejus laudes celebrare, „quas ipsi accinet posteritas, quoties „memorabit opus adeo glorioſum, at„que cedens in maximum Ecclesiæ e„molumentum, &c. „

His dictis in omnibus Templis in gratiarum actionem solemne Sacrum, festivosque Deo Hymnos decantari, belli tormenta explodi, variaque publicæ lætitiæ signa ad diem vigesimam octavam Aprilis edi jussit: nimiam tamen severitatem, qua insscio atque invito Rege Prætores quidam in Calvinistas utebantur, usque adeo non approbavit, ut horum violentiam Christi exemplo, Apostolorum mandatis, & Sacris Ecclesiæ Canonibus adversari declarans, quasdam solemnitates, quas Galli præfata die Romæ celebrari petebant, fieri interdiceret: Circumferuntur etiam literæ Christinæ Sueco-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

rum Reginæ, quibus ſententiam ſuam de militari hoc converſionis modo edicere rogata, inter alia ad Tarlonum hæc die ſecunda Februarii ſcripſiſſe dicitur: „Miror Religionis Catholicæ ne„gotia militarem in modum tractari. „Nollem ego rea eſſe Sacrilegiorum, „quæ committunt, qui ad Miſſæ com„munionem coguntur, de molitionibus „Galliarum Regis non lætor, cum po„rum emolumenti ex iis ad Eccleſiam „Romanam redundet. Quin potius tot „honeſtarum ac nobilium familiarum, „quæ magis miſerationes, quam odia „ſunt commeritæ, triſtiſſimam ſortem „lugeo, & ut dicam, quod ſentio Gal„liam ceu languentem & decumben„tem, ac manibus pedibusque mutila„tam intueor. Potuiſſet utique hære„ticus morbus ferendo, patiendoque, „& adhibito molliori medicamine ſa„nari. Violenta certe hæc fidei propa„gandæ ratio parum cum Evangelio & „Chriſti doctrina convenit. Sed & eſt „aliquid, quod me mirabundam tenet: „quod nimirum eo tempore, quando in „convertendis Calvinianis ſudatur, Ec„cleſiæ Romanæ debita reverentia, & „obſequia denegentur. Quin ſcanda„loſa Eccleſiæ Gallicanæ libertas, nun„quam minus a rebellione abfuit, „quam hodie, idque ex Cleri ſtudiis

„pro

„pro Rege adversus Pontificem est „manifestum.„ Sæc. XVII. A. C. 1686.

Has tamen literas mere confictas esse, conjecturæ locus est; cur enim tam solerter reticetur, a quonam Regina suam mentem pandere, rogata fuerit, si a Tarlono? quid opus erat, literas ad eundem mittere, cum tam ipse quam Regina Romæ præsentes essent, quis sibi persuadeat, Reginam contra Gallos ad Gallum tanta libertate scripsisse? insuper hæc epistola nullibi nisi in Protestantium libris ac cerebro reperitur: Utut autem sit, id omnino certum est, quod Protestantes Alsatiæ & Hanoniæ Ordines, necnon Bipontini, Saræpontani, Mont-belligardenses, & Lichtenbergenses coram Crequio Franciæ Legato Ratisbonæ pacem Monasterienſem tam in Ecclesiasticis quam Politicis graviter a Gallis violatam quererentur, atque inter alia exponerent, quod in comitatu Sarwer„dano, ac Saræpontano nulla non Evan„gelicorum templa jam destructa ja„ceant; omnes purioris Ecclesiæ Mi„nistri, Romanensibus ibidem accedere „nolentes, in exilium ire jussi; Audi„tores autem ac subditi earundem di„tionum vi ad Apostasiam compulsi fue„rint. Quod in omnibus locis, ubi „vel septem personæ Catholicæ colligi „possint,

Sæc. XVII. A. C. 1686.

„possint, Sacerdotibus continuo melior „templorum pars cum Ecclesiasticis ju„ribus & beneficiis saltem quoad me„diam partem vendicetur, quod Evan„gelici Præcones non raro falsas & fictas „tantum ob causas, v. g. si suos audi„tores, Conscientiæ & officii ratione „ad constantiam in veritate salvifica co„hortentur, ad graves mulctas dam„nentur, ad carceres, ad proscriptio„nes, & ignominias, eorumque munia „Sacerdotibus Catholicis committan„tur. Quod multos Ministrorum Pro„testantium oporteat ab officiis prorsus „abstinere suis, aut eadem obire ex ad„versariorum præscripto: quod simpli„ces, ac plebeij homines non vacuis „duntaxat persuasionibus ac delinimen„tis quamplurimis alliciantur, sed & „vi ac minis ad communionem Roma„nensium adigantur, imo exhibitis „deinde chartis cogantur subscribere, „se non vi, verum spontaneo motu „factos esse Romano-Catholicos. Quod „Evangelici suos liberos informatoribus „Papisticis jubeantur tradere; vicissim „prohibeantur ullum Romano-Catho„licum, etiamsi serio velit, suis in cæ„tibus admittere, secus ubi fiat, con„festim iri abrogatum omnem suæ Re„ligionis libertatem. Quod loca vacan„tia Senatorum & officialium Augu„stanæ

„ſtanæ Confeſſioni addictorum non mo- Sæc. XVII.
„do ſuppleantur ſubjectis Papiſticis, ſed A.C. 1686.
„& reliqui omnes jubeantur, aut offi-
„ciis cedere, aut Romanenſium ſacris
„accedere, quod conſtantes in profeſ-
„ſione Religionis Evangelicæ immuni
„diſceſſu defraudentur, aut minimum
„liberis priventur ſuis, & immobilium
„bonorum pretio fructuque. Quod Apo-
„ſtatarum onera civilia ſolis Concivibus
„Auguſtanæ Confeſſionis imponantur
„omnia. Quod Evangelicis Paſtoribus
„debita ſalaria, ſi non in totum, quo-
„ad maximam tamen partem eripian-
„tur, ut vitam ducere nonniſi fameli-
„cam poſſint. Quod expreſſe manda-
„tum ſit, cuncta in eum reducere ſta-
„tum, in quo ante Reformationem Lu-
„theri fuerint. Quod edicta Regia
„contra Hugonotas Gallicanos antehac
„edita jam adverſus Lutheranos in
„Alſatia, Mompelgartenſi comitatu,
„alibique locorum, publicari etiam cæ-
„perint. Quodque nuper admodum
„facultati Theologicæ Argentinenſi facta
„ſit inhibito, ne ullam diſputationem
„typis excudi faciat, niſi prius D. Ob-
„rechti, Prætoris Regii Cenſuram
„ſubierit. „

Attamen Proteſtantium querelis op-
ponebantur graviores moleſtiæ, quas
hi Catholicis ſæpiſſime intuliſſent, quin
ite-

Sæc. XVII. A. C. 1686. iterato interpellati eas tollere ſtu- duiſſent.

§. IV.

Waldenſes hæretici a Sabaudo Duce regno excedere juſſi.

Hode hiſt. de Louis XIV. lib. 44. Priet. continuat. Annal. pag. 971. Hotting. hiſt. Helvet. t. 3. l. 7. p. 1099.

Ludovici XIV. Franciæ Regis exemplum pie ac laudabiliter ſequebatur Victor Amadæus II. Sabaudiæ Dux, qui, cum diu, incaſſum tamen Lucernenſes, Peruſinos, aliisque in vallibus Pedemontanis latentes Calvini aliisque erroribus infectos variis promiſſis, rationum momentis, monitis ac precibus ad fidem Catholicam redire ſollicitabat, tandem die prima Februarii edictum promulgari juſſit, vi cujus hiſce pertinacibus omnis ſuæ ſectæ uſus in Templis & in ædibus interdictus, diruta Templa, omnesque Prædicantes proſcripti, Regnique finibus emigrare juſſi ſunt: Præceptum inſuper, ut infantes a Sacerdotibus Catholicis ſacro fonte abluerentur, nullus vero ex Hugonotis e Francia exulibus in eorum vallibus morari permitteretur, transgreſſoribus indicta triremium, aut perpetui carceris pœna: Pars populi oblatas acceptabat conditiones, alii vero fruſtra adhibitis Helvetiorum precibus ſectam ſuam iisdem mediis, quibus olim nata erat,

erat, pertinaciter tueri decrevere: Ita- Sæc. XVII.
que ad arma converſi, ſuorumque nu- A.C. 1686.
mero per Gallos proſcriptos aucto confiſi, necnon viarum anguſtiis & præruptis montium ſecuri præprimis pro antiquo Sectariorum more Catholicos, ac præcipue Religioſos male habebant, dein jactato Religionis, libertatisque obtentu apertam minitabantur rebellionem. Equidem Sabaudus haſce gentes armis debellare haud conſultum ratus, die octava Aprilis inſtantibus Tigurinis & Bernenſibus Legatis edictum promulgari juſſit, vi cujus omnes intra octiduum arma ponere, Viris Apoſtolicis, ac Neo - converſis ſua Templa ædesque reddere juſſi ſunt, poſtea autem Dux ſingulis in ſua ſecta obſtinatis ditionibus excedendi, bonaque, quæ poſſiderent, vendendi facultatem dedit, expeditis hanc in rem publicæ ſecuritatis literis: Verum hi nec patrium ſolum vertere, nec errorem ejurare deliberatum, fixumque habentes, inſtaurata rebellione obſiſtere cæperunt: Ergo Sabaudus auxiliaribus Gallorum copiis ſuffultus, die vigeſima ſecunda Aprilis in hoſce fanaticos movere compulſus eſt: Valdenſes, quorum plusquam viginti millia in armis erant, obſiſtunt majore animo, quam prudentia, peritis ductoribus deſtituti,

truci-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

trucidant quamplurimos eorum, qui illos ad saniora reducere moliebantur: diutius tamen hostium vim, bellicarumque machinarum tempestatem ferendo impares, ruptis, quæ oppoſuerant clausſtris, alii qua proximum petebat iter, alii in diverſos saltus, & ignotas insequentibus valles profugerunt: Instat fugientibus miles, unoque die duo supra viginti propugnacula occupat, variisque in locis plusquam decem miseræ hujus gentis millia intercipit, ac tria millia in acie trucidat. Quamplurimi metu adacti ultro seſe dederunt, Ducisque clementiam implorantes, per Pedemontii urbes & arces distributi sunt: Nondum tamen plene debellata est paucorum pertinacia; hi enim ad latebras profugi, rursus ex valle Lucernensi & San-Martianæ in novos vallium colonos inopino impetu irruerunt, quos tamen Sabaudiæ Dux Mense Majo adoriri jussit, eosque post leve prælium subegit, ex quibus plusquam septingenti viri fœminæque Ducis misericordiæ seſe commiserunt, aliis latebras quærentibus, quibus tamen Dux indulsit, ut deserta patria alio migrare possent, damnandi capiti, si redire præsumerent, quapropter bis mille nongenti triginta sex seſe ad Genevenses vel Helvetios recepere. Tandem vero

vero Auriaci Ducis ac Helvetiorum pre- Sæc. XVII.
cibus datum, ut ad suos montes, val- A. C. 1686.
lesque redire, avitisque privilegiis uti
possent: eorum vero Prædicantes, alii-
que, qui arma in manibus tenentes
capti fuere, aliquamdiu in carceribus
detenti sunt. Tertio post anno bis mille
viginti ex hisce rebellibus per varias
regiones in patriam reverti tentabant,
ex quibus aliqui clam coemptis armis
ad Suitiensem & Urienſem Pagum pe-
netrare moliebantur, ibidem vero capti,
ablatis armis Taurinum deducti sunt,
alii ductore Henrico Arnoldo, Prædi-
cante petulantissimo, Monachos, ac
Nobiles velut obsides secum abstraxere,
& obvios quosque, qui eis restiterant,
trucidarunt, simulque Ranucii Cardi-
nalis ex Gallia reducis sarcinas atque
impedimenta deprædati sunt: Nec his
contenti, cum in Segusino Monte ce-
leberrimus eorum Bellidux cum ali-
quot aliis a Sabaudo milite captus fuis-
set, vices repensuri commisso prælio
septingentos Sabaudos trucidarunt, at-
que integram legionem in captivitatem
abstraxere, quos omnes capite trunca-
runt: postea abactis pecoribus, aliis-
que violentiis quamplurimis impune
perpetratis post crebras velitationes
tandem ad montes suos pervenere, inde
tamen frequenter in Sabaudiam ex-

Sæc. XVII. A.C. 1686.

currentes tantam populis calamitatem intulere, ut Dux a Gallis bello pressus seditiosæ huic genti plenam securitatem ac liberum sectæ suæ exercitium indulgere, captosque Prædicantes, ipsosque rebellionis auctores libertati restituere cogeretur. Ita nempe Sectarii familiare est, ut ne victi quidem Catholico Principi suo fidem servent, sed novas identidem moliantur seditiones, nisi is plene eorum voluntati, armatisque precibus ancilletur.

§. V.

Thesis de peccato Philosophico acriter impugnata.

Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 355. Abrege de l'Hist. Eccl. t. 12. p. 73.

Hoc item anno Mense Junio P. Franciscus Musnierus Jesuita in Divionensi Collegio Theses Theologicas de peccatis publice propugnandas exposuit, inter quas hæc legebatur: *Peccatum Philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali & rectæ rationi, Theologicum vero & mortale est transgressio libera legis Divinæ. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.*

Hanc

Hanc theſin propugnabat Stephanus Bougot, Præſide P. Dereux itidem Jeſuita: gravis autem inde offenſio ac diſſidium inter Theologos oriebatur, quos inter præcipue Antonius Arnaldus olim Doctor Sorbonicus eam Romæ ſummo Pontifici, Epiſcopis, Principibus & Magiſtratibus ceu doctrinam vel verius novam hæreſin non minus pernicioſam, quam impiam & quæ ipſam quoque legem naturalem everteret, denuntiavit, eamque impugnans, libellum edidit, cui titulus: *Nova hæreſis* ſeu *denuntiatio peccati Philoſophici*: vix Jeſuitæ hoſce motus inaudierant, cum illico edita apologia Societatem vindicare aggrederentur, præcipue eoquod Arnaldus hunc errorem inter præcipuos Jeſuiticæ doctrinæ articulos numerarit: quocirca in ſui defenſionem ſub ementito nomine Udalrici Janſoni libellum divulgarunt: Nihilominus Author Catechismi Antverpienſis ſub titulo inſtitutionis ad primam S. Synaxis receptionem docuerat: *neminem peccare, niſi quatenus malitiam peccati ſciat, atque intelligat.* Enimvero ex Catholicis Doctoribus quidam adverſus hanc doctrinam inſurgens, oppido gravem ad Jeſuitas fecerat adhortationem, in qua eos rogabat, „ut ſententias adeo enor„mes e ſuis eliminarent ſcholis, eas„que

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

„que adeo non defenderent, ut pot
„palam retractarent, neque divitia
„favoribusque confiderent, quibus ce
„furam evitari posse, sperant; cum hi
„ipsum in publicam populi offensionem
„& Ecclesiæ opprobrium redunde
„igitur potius communem propugnet
„doctrinam: quod omnis ignorantia p
„ris naturalis, saltem in adultis
„damnabilis:„ denique hic Doctor, c
se ab illis ex charitate petere asseveravi
Nihilominus idem P. Musnierus sa
thesis declarationem edidit hujus te
noris: „Non sine extremo dolore, pe
„legi scriptum sub titulo *hæresis* nov
„&c. ac summa admiratione defixu
„intellexi, quod occasione thesis di
„. . Junii 1686. *de Peccatis* in Collegi
„Divionensi propugnatæ, quidam inte
„fideles scandalum concitarint, & no
„modo me solum, sed mecum integram
„nostram Societatem arguere præsum
„pserint, perinde acsi consentientibus
„Superioribus & juxta fundamentalia
„nostræ Theologiæ principia docuisse
„quod peccata quamplurima tam a
„Christianis quam infidelibus commissa
„non sint offensa Dei, nec ejus odio, nec
„pœna æterna digna: quoniam vero
„simul mihi innotuit, apologiam Socie
„tatis nomine contra accusationem ad
„eo iniquam brevi vulgatum iri, hinc
„ut

„ut ad totius Societatis, & mei ipsius Sæc. XVII.
„defensionem & vindicias, quidquid A. C. 1686.
„in me est, conferam, publice decla-
„randum esse censui, quod I. Thesis,
„in qua dixi, *peccatum Philosophicum non*
„*esse offensam Dei, nec ejus odio aut pœna*
„*æterna dignum*, reipsa ejusmodi con-
„cepta sit verbis, quæ contra meam
„voluntatem in duplici ac diverso sensu
„accipi possint, 1. *absolute*, seu quod
„peccata mere philosophica ab omnibus
„hominibus, qui Deum non cognoscunt,
„vel actu de eo non cogitant, reipsa com-
„mittantur, 2. *hypothetice*, seu quod
„attenta sola terminorum notione mere
„affirmetur, esse vel non esse peccatum
„Philosophicum, in hypothesi, quod
„tale committatur, quin affirmetur,
„quod reipsa committatur: Deum vero
„testor, quod sensum absolutum defen-
„dere, nequidem cogitaverim, prout
„ex scriptis a me dictatis elucet; nam
„præterquam quod argumenta ad pro-
„bandam meam thesin nonnisi facta hy-
„pothesi valerent, insuper evidenter eo-
„dem loco propositionem absolutam cum
„omnibus consequentiis odiosis, quæ
„adversus me inferuntur, rejeci ac dam-
„navi, sæpiusque disertis verbis de-
„claravi, tam apud Christianos, quam
„infideles ignorantiam atque inadver-
„tentiam, qua peccatum fiat mere phi-

Sæc. XVII. A. C. 1686. „losophicum, esse rem moraliter impos- „sibilem: id vero argumentis ex aucto- „ritate & ratione petitis probare fateg „ac propterea non semel monui, quo „mea thesis loquatur de re, quæ nun „quam contigit, nec unquam contin „gere potest, falso ergo ac temere mih „imputatur, quod peccatum Philoso „phicum tanquam rem communem & „ordinariam statuerim.„

„Quantum vero ad propositionem „prout mera est hypothesis, qua pre „cise explicatur, quidnam esset vel non „esset peccatum Philosophicum, si tale „daretur, non tradidi illam, velut opi „nionem nostræ Societati propriam, sed „tanquam doctrinam in Scholis publice „receptam, quæ non plus valeat, quam „ex Doctorum auctoritate & rationibus „valere potest.„

II. „Qualecunque demum judicium „Theologi, vel alii de mea thesi pro „nuntiaverint, declaro, quod id nec „me in particulari, nec totam meam „Societatem respicere possit; si enim „nonnulli hanc thesin tanquam propo „sitionem absolutam, pro hæretica & „impia habent, nil rejiciunt, nec dam „nant, nisi quod ego prior jam dia „damnavi ac rejeci, si autem propos „tio mea hypothetica pro hæretica ha „betur, tunc ego & Societas mea „non

„non acerbius petitur, quam ceteri „omnes Theologi, qui hanc ſententiam „tenuerunt; unde illam propugnare, „ſuperſedeo, quia illam non tenui, „niſi quatenus in Eccleſia receptam, „aut ſaltem non rejectam eſſe exiſti- „mavi.„ Sæc. XVII. A. C. 1686.

Inſuperhabita tamen hac declaratione Arnaldus, ejusque ſocii voce & ſcriptis, quæ etiam in carmina & cantilenas converſa fuere, adverſus hanc opinionem acriter declamarunt, & quarto poſt anno Alexander VIII. Pontifex Maximus die vigeſima quarta Auguſti diſtinctionem inter peccatum Philoſophicum & morale damnavit, ac ſequens S. Congregationis Romanæ Inquiſitionis decretum confirmavit: „Sanctiſſimus Dominus noſter Alexan- „der Papa VIII. non ſine magno animi „ſui mœrore audivit duas Theſes, ſeu „propoſitiones, unam denuo, & in ma- „jorem fidelium perniciem ſuſcitari; „alteram de novo erumpere, & cum „ſui Paſtoralis officii munus ſit, oves „ſibi creditas a noxiis paſcuis avertere, „& ad ſalutaria ſemper dirigere, dicta- „rum theſium, ſive propoſitionum exa- „men pluribus in ſacra Theologia Ma- „giſtris, & deinde Eminentiſſimis & „Reverendiſſimis D. D. Cardinalibus „contra hæreticam pravitatem genera-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

„libus Inquisitoribus sedulo commissi, „qui pluries, & mature discussis inter „scriptis thesibus, seu propositionibus, „super unaquaque ipsarum sua suffragia „Sanctitati suæ sigillatim exposuerunt.„

II. „Bonitas objectiva consistit in „Convenientia objecti cum natura ra„tionali: formalis vero in conformitate „actus cum regula morum, ad hoc suf„ficit, ut actus moralis tendat in finem „ultimum interpretative: *Hinc homo non tenetur Deum amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.*

III. „Peccatum Philosophicum, seu „morale est actus humanus disconve„niens naturæ rationali, & rectæ ra„tioni. Theologicum vero, & mortale „est Transgressio libera Divinæ Legis. „Philosophicum, quantumvis grave, in „illo, qui Deum vel ignorat, vel de „Deo actu non cogitat, est grave pec„catum, sed non est offensa Dei, ne„que peccatum mortale dissolvens ami„citiam Dei, neque æterna pœna „dignum. „

„Quibus peractis, Sanctissimus, om„nibus plene & mature consideratis, „primam thesim, seu Propositionem de„claravit hæreticam, & uti talem dam„nandam & prohibendam esse, sicuti „damnat, & prohibet sub Censuris & „pœnis contra hæreticos & eorum fau„tores

„tores in jure expreſſis. Secundam „theſim, ſeu Propoſitionem declaravit „ſcandaloſam, temerariam, piarum „aurium offenſivam, & erroneam, & „uti talem damnandam & prohibendam „eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita, „ut quicunque illam docuerit, defen- „derit, ediderit, aut de ea diſputave- „rit publice, ſeu privatim, niſi forſan „impugnando, ipſo facto incidat in ex- „communicationem, a qua non poſſit „(præterquam in articulo mortis) ab „alio, quacunque etiam dignitate ful- „gente, niſi a pro tempore exiſtente „Romano Pontifice abſolvi.„ Sæc. XVII. A.C. 1686.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ „obedientiæ, & ſub interminatione Di- „vini Judicii prohibet omnibus Chriſti „fidelibus, cujuscunque Conditionis, „dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali, „& ſpecialiſſima nota dignis, ne præ- „dictam theſin, ſeu Propoſitionem, ad „praxim deducant.„

Præterea hanc doctrinam Clerus Gallicanus in ſuis comitiis Anno 1700, pariter proſcripſit. Nihilominus Anno hujus ſæculi octogeſimo octavo alius quidam Jeſuita Lovanii Theologiæ Profeſſor Menſe Decembri publice hanc expoſuit theſin: *quamvis exiſtentia Dei etiam populariter ſit demonſtrabilis, non modo tamen non eſt propria per ſe nota quo-*

Sæc. XVII. A. C. 1686.

ad nos, ſed etiam fieri poteſt, ut ab homine ordinariis tantum Divinæ gratiæ auxiliis prævento ignoretur tantiſper inculpate.

§. VI.

Monaſterium Virginum de Infantia Chriſti deſtructum.

Briet. Annal. cont. pag. 971. Abrege de l'Hiſt. Eccl. t. 13. p. 395.

Nec tacendum videtur excidium Congregationis Virginum de Infantia Chriſti: Repetebat hæc Sodalitas originem ſuam a munificentia Joannæ de Juliard, quæ poſt Mariti ſui Caroli de Turle Mondonvillæi obitum ampliſſimas, quas habebat facultates impendit pro inſtituenda Congregatione Virginum, quæ quidem innuptæ, non tamen omni clauſtralis diſciplinæ rigori adſtrictæ propriam ſalutem procurare deſiderarent, ſimulque puellas in pietatis, virtutum, artiumque ſexui ac conditioni competentium exercitiis inſtituerent, viduas etiam & conjugatas ſolitudinis ſacræ amantes ad obeundas pias exercitationes reciperent, ac denique contagioſo morbo affectis inſerirent. Primum hujus inſtituti Aſceterium erigebatur anno hujus ſæculi ſexageſimo ſecundo Toloſæ, applaudente Petro de Marco Archiepiſcopo, & Societatis ſtatuta erigente Gabriele Cironio Univerſitatis Cancellario: Robur ad-

addidit Alexander VII. Papa, qui die sexta Novembris diplomate Apostolico hoc institutum approbavit, ad plures Occitaniæ & Provinciæ Urbes non sine magno fructu extensum: accessit etiam anno sequenti Regis confirmatio. Displicuit hæc Congregatio solis Molinistis, eoquod illa Antonio Godeau Vincensi, Francisco Apamiensi, & Gilberto Tornacensi Episcopis placuisset, nullusque e Societate moderandis harum Virginum conscientiis præpositus fuisset. Non ergo ad hujus Ordinis excidium opportunior erat prætextus, quam quod hæ Virgines Jansenismi veneno infectæ fœterent: sub consueto hoc obtentu non multum laboris erat, a Rege extorquere decretum, vi cujus hæ Virgines sui instituti exercitia interrumpere jubebantur: detecta tamen obtentus falsitate, in integrum fuerunt restitutæ: Bourlemontio autem ad Metropolitanam sedem evecto nova in eas inquisitio fuerat decreta, ubi ex junioribus quædam, munusculis minisque deterritæ, ad quæstionem: *an Christum non pro omnibus hominibus fuisse mortuum* docuissent, affirmando responderunt, ignaræ, quid dicerent? Iniquissimo etiam tempore accidit, quod Guilielmina Pruhenquia, quæ viginti annos in præfata Societate degebat, e senestra Asceterii

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

terii desiliens, Jesuitarum patrocinium implorarit, caussata, vereri se, ne pari cum ceteris inhumanitate cruciaretur, re tamen ipsa duntaxat ad nuptias jam diu expetitas festinavit, quas quidem invita Matre, spretaque voti solemnitate contraxit, suæ tamen incontinentiæ miserrimo statu usque ad extremum vitæ halitum promeritas dedit pœnas; nec tamen propterea vexationum finis; duo enim ex Molinistis Mirapicensem Episcopum induxere, ut Jansenismi calumniam Mondonvilleæ nobili Matronæ impactam suo chirographo muniret, insuper Pater Robertus decennem puellam instigavit, ut Christum pro omnibus non fuisse mortuum, in Mondonvilleæ schola traditum testaretur: Hisce testimoniis subnixi Molinistæ, ea, qua in Aula valebant auctoritate, impetrarunt, ut hujus instituti Constitutiones, quas perniciosis erroribus scatere ajebant, ab Harlayo Parisiensi Archiepiscopo, Patre de la Chaise, aliisque Deputatis examinarentur, ac Regio mandato die vigesima quarta Octobris & proximo Mense hæ Moniales, ne alias vel ad habitum, vel educationem admitterent, prohiberentur, & quamvis Mondonvillæa hujus instituti Fundatrix pro tuenda innocentia sua Parisios ad Aulam ipsamet accessisset, atque Archi-

Archiepiscopus, ipsa non audita, nil tentatum iri pollicitus esset, nihilominus prævia nulla juris forma, nulliusque criminis rea die vigesima septima Aprilis hoc anno in exilium migrare jussa est, nec his contenti erant Molinistæ, sed insuper die duodecima Maij regium extorsere decretum, vi cujus *ex Doctorum consilio* regium confirmationis diploma revocatum est, præceptumque, ut hæc Congregatio, cunctaque Asceteria supprimerentur, ac Virgines ibidem educatæ Mense Decembri ad finem vergente ad Parentum suorum ædes reverterentur. Hujus decreti executionem urgebat Monpezatus Tolosanus Archipræsul, Moniales vero præter suæ innocentiæ scutum omni præsidio destitutæ porrecto libello supplici Regi exposuerunt, Episcoporum non esse, vota relaxare, nec hucusque crimina tanta severitate digna fuisse probata, proin se ad sedem Apostolicam provocare, interim vero sese severissimis pœnis ultro submittere: Attamen hisce querelis non dabatur locus, sed die vigesima quinta Septembris Tolosanus Præses cum viginti quatuor militibus Monasterium ingressus, Moniales a Sacello, ubi orationi vacabant, vi extrahi, ac renitentes, etsi ægrotantes ac moribundas, inter multa con-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686

convitia & verbera pedibus ad publicam plateam raptari jussit: dein ablato Tabernaculo Aræ fuerunt destructæ, vasa sacra, reliquiæ, & cetera Ecclesiæ ornamenta ablata, & Sacellum penitus eversum, Mondovillæa in carcerem detrusa, cunctaque Congregationis monasteria in variis urbibus sita pariter suppressa, eorumque bona plus offerentibus divendita, ex quibus Tolosani Jesuitæ præfatæ Urbis Monasterium levissimo quindecim librarum millium pretio coemerunt, illud in studiosorum Seminarium conversuri: Hæc violentia plurimum offendit Innocentium Papam, qui hujus causæ discussionem sibi reservatam ratus, ac delicta nonnisi a malevolis obtrectatoribus obtendi haud ignarus, per suum Nuntium apud Regem de injuria expostulavit, cui tamen responsum, plurimos abusus in Virginum statutis contra Ecclesiæ Canones, ac consuetudines deprehensos esse, præcipue, quod hæ Moniales extra Cænobium scholas haberent, ac Directoribus Jansenistis uterentur: cum autem Nuntius hæc accusationum capita minime probari, remque ad Ecclesiastici Tribunalis cognitionem pertinere reponeret, Rex replicari jussit, cuncta in Senatu suo rite examinata esse: nec deerant tamen, qui harum Virgi-

Virginum innocentiam probatis testi- Sæc. XVII.
moniis vindicarent, hancque in rem A. C. 1686.
varios ederent libellos, quos inter Juliardus Ecclesiæ Tolosanæ Præpositus hujus instituti Historiam a Molinistis editam refellens, duos libros vulgavit, quorum prior: *Innocentia vindicata*, alter *detecta falsitas calumniosæ Historiæ Congregationis Virginum de Infantia Christi* inscribebatur. Insuper Peyssonelus librum sub titulo: *Innocentia oppressa* edidit, quem Anonymus quidam auxit, suoque libro hunc titulum præfixit: *continuatio Innocentiæ oppressæ:* verum plures magni nominis Viri ob hasce lucubrationes vel compositas vel disseminatas graves admodum vexationes subire cogebantur, atque inter eos Mailleus Aquensis Seminarii Director in exilium migrare jussus Romam pervenit, ubi Professoris munere functus, regnante Clemente XI. ob Jansenismi suspicionem in sacræ Inquisitionis carcere tamdiu hæsit, donec Benedictus XIV. tum Lambertinus Cardinalis, qui sub ejus Magisterio Theologiam didicit, anno sequentis sæculi decimo sexto, sua auctoritate eum libertati restitueret. Tam longæ, tamque graves sunt manus eorum, qui Principum favore tuti sub Religionis velamine privata sua commoda junctis viribus promovere atque etiam

Sæc. XVII. A. C. 1686.

etiam cum Religionis ac veritatis dispendio procurare semper intenti sunt.

§. VII.

Bellicus Cæsaris apparatus contra Turcas.

Theatr. Europ. tom. 12. pag. 100. Wagner hist. Leop. l. 9. Gottfrid. cont. Hist. Chron. l. 11.

Fluxerat hic annus armis Cæsareis longe faustissimus; ipso enim Mense Januario Mercius Comes copiis ex superiore Hungaria contractis Aradium arcem feliciter intercepit, cæsisque bis mille Janissaris Segedinum repentina oppressione captum, direptumque flammis absumpsit: Heislerus quoque Cæsareus Bellidux Töckelium, qui non ita pridem libertati ac honori a Turcarum Imperatore restitutus erat, haud procul Segedino obruit, ingentique præda potitus, quadringentos Tartaros trucidavit, & non paucos in Tibiscum flumen præcipites egit: pari felicitate Comes Caraffa Töckelii molimina præventurus, munitissimam ejus arcem, cui a S. Jobo nomen, obsedit, ac felici unius glandis ignivomæ jactu turrim, in qua pulvis pyrius, multaque belli munimenta asservabantur, disjecit, tantamque stragem terroremque intulit, ut obsessorum quamplurimis ruina sepultis, ceteri deditionem facerent: Supererat Töckelio Mongatsium,

in

in qua arce ejus uxor tanta pertinacia seſe tutata erat, ut Caraffa, qui eam cinxerat, ob ingruentes pluvias, aliasque difficultates haud ſuperandas obſidionem ſolvere cogeretur: Interim vero Cæſar a Germanis Principibus nova auxilia conquirere intentus erat; nam præliis etiam ſecundis atterebantur copiæ, & quo plures occupabantur urbes, eo rarior erat in acie miles; præprimis igitur Cæſar Freytagium Baronem ad Electorem Brandeburgicum miſit, cujus etiam hortatu Elector, diu licet tergiverſatus, tandem vicennale fœdus cum Cœſare iniit, atque octo ſelectioris militiæ millia in Hungariam præmiſit, ſimulque Polonos inter & Moſchos armorum ſocietatem contra Turcas conciliavit, non ſine maximo rei Catholicæ proventu; quamvis enim ſchismaticus Patriarcha vehementiſſime obſtitiſſet, Moſchorum tamen Dux Catholicis tum Kioviæ, tum Smolenski liberam ſacris ſuis operandi facultatem indulſit: peropportune etiam inter Cæſarem, Bavarum, Francones, Batavos, aliosque Imperii Ordines ad mutuam, ſi quod bellum immineret, defenſionem fœderatio Auguſtæ Vindelicorum die prima Auguſti ſancita eſt, quam tamen Ludovicus Franciæ Rex ſibi velut infenſam, Lobkovitio Cæſareo

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686. Legato incaſſum hoc fœdus excuſante omnino abolitam voluit: unde poſt modum belli ſcintillæ excitatæ, quibus univerſa pene Europa miſerrime conflagravit.

§. VIII.

Buda rurſus a Cæſareo-Bavaris obſeſſa.

Calmet Hiſt. de Lorr. t. 1. l. 43. p. 1050. Augebatur indies novis ſupplementis Cæſaris exercitus, cumque Lotharingius in retentanda Budæ obſidione obfirmatus eſſet, de expeditionis modo cum Cæſare egit, ubi utrinque conventum, ut exercitus in duo partiretur agmina, quorum primum quadraginta tribus millibus validum Lotharingius, alterum duceret Maximilianus Emanuel Bavariæ Elector, qui ad ſua octo totidem Cæſareorum, quina inſuper Saxonum millia ſibi adjungens, Albam Regalem petiit, cujus tamen Urbis obſidendæ mutato conſilio arcem Budenſem oppugnare ſtatuit, cum interea Lotharingius urbis expugnandæ provinciam in ſe ſuſciperet. Dies erat decima octava Junii, qua Urbs undique cincta, omnesque aditus circum occluſi erant: ſubſtitit Bavarus cum ſuis ad pedem montis S. Gerardi, primoque inſultu interceptis puerorum ac mulierum

rum turmis, quæ cum pretiosis sarcinis evadere parabant, S. Margarithæ insulam gramine luxuriantem occupavit: Nec feriabantur Turcæ, quorum trecenti ex urbe in mercatores erupere, mox tamen a Lotharingio in urbem repulsi: paulopost Ertsini Præfectus in Hungarorum velitum turmas irruens, eas in fugam egit, tanta tamen clade a Budiano exceptus, ut demptis nonnisi tribus, unaomnes a Cæsareis concisi perirent: interim in vallis ducendis, & suggestibus ubique erigendis tam strenue laboratum, ut Bavariæ Elector octavo obsidionis die jamjam urbem inferiorem, muro per tormenta bellica disjecto caperet, amissis suorum mille quingentis: Tum vero tota obsidionis moles in superiorem Budam conversa est, & verberatione per quindecim dies continuata ampliatæ ruinæ, & evibratis pilis majoribus ingens ædibus, hominibusque strages illata: eapropter Bavari expeditioris oppugnationis spe animati iterato assultum tentant, ubi tamen æquato utrinque decore ac clade pugnatum: Die vigesima secunda Julii candefacta pila in armamentarium delapsa pulverariam turrim tam horrifica concussione dissecit, ut grandium lapidum fragminibus non modo ex Turcis, sed etiam

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686. Bavaris quamplurimi miſere perire
Collectis ex tanta trepidatione anim
Lotharingius per Königseggium Com
tem, urbis Gubernatorem, nomine A
durachmanum ad deditionem provoc
vit, ſed nonniſi arrogans admodum re
ſponſum tulit: Ergo Lotharingius u
bem acrius quam unquam infeſtari, r
mænia continuo tormentis verber
jubet: excitantur novi aggeres, ac
ad ipſa urbis mænia impigro labore d
ſidionales foſſæ promoventur: agunt
cuniculi, infauſto tamen plerumq
ſucceſſu, partim cum obſeſſi contra
cuniculis opera noſtrorum & acceſſ
eluderent, partim quod ſæpius pulv
vim ſuam omnem in ſuos authores re
funderet, nec paucos homines, nec
rum operum perderet. Inſuper Turc
noſtrorum clade elati, ferociſſimam e
ruptionem tentabant, & quamvis
Cæſareis ruditer excepti fuiſſent, Bra
deburgicos tamen, qui incautius ho
ſtem inſecuti, in inſidias inciderun
internecina clade deleviſſent, niſi Cæ
ſarei in opem accurrentes, inſtaura
certamine Turcas in urbem repuliſſen
nihilominus Turcæ Chriſtianorum, qu
ſecum captos abſtraxerant, capita pa
lis infixa ad Urbis portas ſuſpenderun
quod tamen ſpectaculum militi iras no
vosque animos potius quam terrore
in

incuſſit; unde ad diem vigeſimam ſecundam Auguſti decreta generali oppugnatione, primo ſudes unaomnes comburuntur, & ſub horribili tormentorum exploſione Cæſareo - Bavari ſimul procurrunt, atque exemplo Lotharingii Ducis excitati, raro periculi mortisque contemptu impreſſionem repetunt, per crebras obſtantium cædes ad vallos usque penetrant, ac demum in victoriæ ſignum vexilla in ruinis erigunt, deturbatisque Turcis poſt trium horarum cruentiſſimam pugnam extimum murum per dimidiam Urbis frontem porrectum occupant: ne vero pari æſtu proximiorem murum tranſcenderent, Gubernator foſſam pice varioque ignis alimento repleri, atque incendi juſſit, peſſimo tamen conſilio; ventus enim repente coortus peſtem omnem fumumque in Turcas retudit: Bavari tamen quamplurimi ſolutis tribus prægrandibus cuniculis partim concremati, partim terra hauſti aut in auras ſublati periere: hac ipſa autem ſociorum clade ceterorum fortitudinem inflammante, Eugenius Sabaudiæ Dux, & Badenſis Princeps inſtauratis ordinibus denuo inferri ſigna jubent, moxque Bavari collato cominus pede in obſtantes irruunt, iisque fugatis grandem ſemilunam occupant: Cecidere tamen ex Cæſareo-

Sæc. XVII. A.C. 1686.

Sæc. XVII A.C. 1686

Bavaris bis mille ſexcenti, ex Præfec
centum triginta, atque ex Brandeb
gicis præter ſeptuaginta Tribunos q
dringenti. Sollicitatur rurſus Gub
nator ad deditionem, qui tamen
ſpondit, ſe abducto Chriſtianorum ex
citu aliam Turcicæ ditionis urbem
ſurum, imo & Budam, dummodo
dedita urbe obtineri poſſet: verum
triduum eidem renuntiatum, nonni
tempeſtiva deditione obſeſſis reliqu
fore ſpem. Poſtea ex Maximiliani
manuelis conſilio arcis oppugnatio
ſumitur; ergo Bavari Brandeburg
juncti nova impreſſione valla fu
rant, ac ſemel iterumque in caſſ
interiora eluctantur; Turcis tamen
ximo numero confluentibus, inge
cæde profligantur, atque amiſſis, qu
cæperant, ſtationibus receptui can
deſideratis ſuorum quingentis quinqu
ginta gregariis & viginti duobus dive
ordinis Præfectis. Interim nuntiatum
tharingio, Vezirium transmiſſo Effeh
ponte quindecim equitum millia præ
ſiſſe, ac cum aliis ſexaginta millibus in
borantis urbis opem accurrere: Ergo
tus contrahitur equitatus, muniu
caſtra, cunctaque ad fortiter reſiſte
dum neceſſaria parantur: Dies erat de
cima tertia Auguſti, qua Vezirii exe
citus in conſpectum ſe dedit, hinc ſp
ra

ratæ victoriæ præludentes obsessi, fæ- Sæc. XVII.
pius ex urbe eruperunt, toties a nostris A.C. 1686.
repulsi: jamque numerosum Turcarum agmen a superioribus locis in planiora descendit, atque in sinistram Cæsareorum alam irruit; primo impetu Croatæ in fugam aguntur, a Palsio tamen ad pugnam revocati tam strenue dimicant, ut cæsis tribus Janissarorum millibus quinquaginta vexilla, & octo belli tormenta præter opimam prædam referrent. Hac tamen clade nondum territus Vezirius, pugnam instaurat, quem tamen Bavarus Elector retrocedere compulsum dimidiæ horæ spatio secundum Danubii ripam insecutus est. Dunewaldus aliud hostile agmen tam dextre circumvenit, ut unaomnes citatissimo cursu ad castra reverti cogerentur, & ipsemet Vezirius totum exercitum Ertsinum usque reduceret, amissis ea die suorum quinque millibus: interim suffodiendis, exarmandisque hostium stationibus intenti erant obsidentes, qui continua verberatione multis partibus urbis mænia everterunt: nec otiose in suis castris hæsit Vezirius; die enim vigesimo Augusti cum equestri Tartarum agmine Divi Pauli vallum tanto furore invasit, ut nostri tanto numero impares sese reciperent, proximi tamen Brandeburgici fortiter quidem hosti

Sæc. XVII A.C. 1686. reſtiterunt, nec tamen prohibere potuerant, quo minus duo ferme Turcarum millia in urbem penetrarent, ceteros vero Caprara partim trucidavit, partim ad ſuos recurrere compulit.

§. IX.

Buda a Cæſareo-Bavaris expugnata.

Wagner l. c. Continuatis expugnandæ Budæ curis, atque ampliato ruinæ hiatu Bavariæ Elector in grandem turrim affiliare ardebat, ut ea expugnata omnem horum murum ad Danubium porrectum ſibi vendicaret: quocirca die vigeſima prima Auguſti aliquot cohortibus auctus, in hoſtilia munimenta impetum fecit, effuſoque utrinque multo ſanguine ſuperiorem turris partem expugnavit; ultra tamen progredi haud licuit; Turcæ enim pilis ignivomis, denſoque lapidum grandine tantam intulere ſtragem, ut Bavari, præter quadringentos gregarios trucidato Rumelio Bavarici exercitus ſtructore ſtationem, qua potiti fuerant, deſerere cogerentur. Poſtera die ter mille Janiſſari aditum in urbem tentarunt, tormentisque abacti ad inferius oppidum confluxere, ubi everſis Cæſareorum ſtationibus in Danubium ſeſe conjecerunt, eo circuitu intra muros penetratu-

traturi, quorum tamen non paucis ab Astio Belliduce interfectis, ceteri desperato successu ad suorum equitum subsidia sese receperunt, alibi ingressum tentaturi: His sese opponit Mercius, desperatione tamen animos acuente Janissari supremo virium connisu certamen peracre edunt, ac eorum quidam in medios Cæsareos insano impetu invectus, Mercyum Belliducem longe celeberrimum impacto in cranium gladio sternit; accurrit cum recenti milite Palsius, qui hostem undique cinxit, cæsisque Janissaris bis mille ducentis, ceterisque captis signa quinquaginta reportavit. Interim Cæsaris exercitus valido Scharfenbergii agmine augebatur; quocirca habito belli Senatu ad diem primam Septembris universa urbis oppugnatio decreta est, paratisque ad aggressionem omnibus per integram diem Bavarus Elector urbem acriter verberavit: quarta autem a meridie hora in utrumque ruinarum latus tanto ardore incursum, ut Cæsarei per sociorum cadavera, & densissimas telorum glandiumque nubes latius penetrarent: Obstat cum præsidiariis Gubernator, primosque nostrorum ordines destinatis jactibus sternit: Tum vero ipsa mutua cæde animorum indignationem inflammante, utrinque certaminum exarsere

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

ſtudia: Interim Oettingius Comes grav
dinantes inter ſclopos & tubos inter
que volitantes grandioris plumbi glo
bos ad viciniores muris domos perru
pit, dubio admodum ſucceſſu; nam
quicunque arma ferre poterant, vel
ad ſummam neceſſitatem confluxere
imo ipſi etiam, qui Spinolæ copia
hucusque concluſas habebant, illuca
currerunt; tandem extremo huic conatu
ſperata adfuit proſperitas: mox etiam
Spinola ſeſe cum Oettingio conjunge
denſatisque ordinibus progreſſus, i
gentem ſtragem edidit; poſtea tanta
vim non ferentibus Turcis, palamqu
retrocedentibus, Cæſarei perruptis va
lis, ſuperatisque receptibus præcipuam
urbis plateam occuparunt, ac ſeſe per
ceteras partes diffuderunt: Tum vero
jam non pugna, ſed cædes erat; dele
tis enim potiſſimam partem præſidia
riis, ceteri in obvias ædes, in inferiu
oppidum, inque arcis aream, prout
unicuique metus ac ſors ſuaſerat, con
fugiunt, pauci victorum gladios eva
dunt, cives, fœminæ, ac infantes
armati & inermes promiſcuo interi
cadunt, diffluunt ſanguine barbarico
plateæ, & quamvis Lotharingius a
cæde & direptione militem cohibere
ſatageret, nullum tamen imperium
medio victoriæ, vindictæ, iræ, præ
liique

liique æstu de sævitia ad Christianæ le- Sæc. XVII.
nitatis leges victorem militem revocare A.C. 1686.
poterat, præcipue ubi compertum, quod victore obvios quosque per captam urbem sternente, quidam interim Janissari, ne victi quidem palmam concedere, sed potius mori, quam se dedere parati, sese in platea, ab Judæis dicta collegerint, ipsoque Gubernatore animos addente pugnam restaurarint, qui tamen telis hastisque confixi in arcem profugere coacti sunt, ipsomet urbis Gubernatore multis vulneribus confecto. Dissipato hoc globo ad interiora urbis victores penetrarunt, pugnandum tamen adhuc erat cum Turcis, qui ex arce erumpentes, ex colonis ad prædam in urbem effusis quosdam trucidarunt, fugatisque ceteris ipsos militum ordines aggressi sunt; paulopost tamen repulsi, a Croyo ad arcis deditionem compellebantur, abjectis armis vitam ab iratis victoribus deprecati. Ita demum post bimestrem oppugnationem hæc Urbs, quæ per annos omnino ducentos & quadraginta quinque sub Turcarum jugo ingemuit, die secunda Septembris Cæsaris imperio reddita est, Deo quoque Victoriarum Auctori in Ecclesia principe solemnes actæ sunt gratiæ, humata cadavera, restinctæ flammæ, & repurgata compita. §. X.

Sæc. XVII.
A. C. 1686.

§. X.

Continuatus victoriarum cursus contra Turcas.

EXpugnata hac urbe Ludovico Badensi Principi dabantur tredecim legiones, ut Quinque Ecclesias oppugnaret, qui etiam die decima quarta Octobris hanc urbem, necnon Simonturnam, Siclosium & Caposvarium Turcarum manibus post cruentam obsidionem eripuit: eodem quoque Mense Veteranus Comes cum quinque suorum millibus trino prælio viginti ferme Turcarum Tartarorumque millia profligavit, ingentemque equorum, omnisque generis impedimentorum prædam retulit, minus etiam secundo Marte adversus Venetos pugnabant Turcæ; hos enim Mense Junio Veneti iterata clade profligarunt, exustisque eorum castris Novarinum victricibus suis armis subegerunt: die etiam decima tertia ejusdem Mensis Methonem præcipuam Peloponesi urbem, & Mense Augusto reportata prius victoria Naupliam situ, munimentis æque ac civium numero inclytam civitatem ad deditionem compulerunt.

§. XI.

Sæc. XVII.
A. C. 1686.

§. XI.

Controverſia Papam inter & Archiepiſcopum Colonienſem ob jus appellationis.

Captæ Budæ nuntium Innocentius XI. Papa tantis lætitiæ ſignificationibus excepit, ut ea victoria velut univerſi Chriſtiani nominis & Orbis propria fore videretur: ingens tamen hoc gaudium nonnihil turbaverat diſſidium, quod inter ſummum Pontificem, & Maximilianum Henricum Colonienſem Archiepiſcopum atque Imperii Electorem exortum erat; cum enim Pontifex ægerrime ferret, hunc Archiepiſcopum ſimul etiam in Monaſterienſem ac Leodienſem Epiſcopum a Canonicis fuiſſe electum, hinc eidem Beneficia Eccleſiaſtica conferendi poteſtatem, literasque Apoſtolicas denegatum minitabatur, niſi Monaſterienſem Epiſcopatum ultro dimiſſurus eſſet: inſuper iniquo tulit animo Pontifex, quod idem Archipræſul ſæpius ad profanas curias provocaſſet: quocirca ejus Miniſtris & Leodienſibus necnon Sigenburgenſibus Primoribus inhibuit, ne deinceps in Leodienſis Epiſcopatus cauſſis, aut controverſiis ad Curiam Spirenſem vel ad Aulæ Cæſareæ Senatum, ſed ad Nuntium Apoſtolicum

Theatr. Europ. t. 12. pag. 998.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

licum ipſamque ſedem Apoſtolicam provocarent, intentata etiam anathematis pœna, niſi cuncta, quæ contra Sigenburgenſis Monaſterii Adminiſtratorem hucusque in Bonnanenſi Curia acta fuiſſent, intra quatuor hebdomadarum ſpatium revocarent. Verum novæ huic molitioni intrepide ſeſe oppoſuit Elector, hancque excommunicationem, utpote in re civili nullam eſſe declaravit, ſimulque rem ocyus ad Imperatorem ac Imperii ſtatus detulit, ſupplex, ut ipſi hac in re ſuam interponerent auctoritatem, ne quid in Germanæ libertatis præjudicium attentaretur: Ceterum Archiepiſcopus Monaſterienſem Epiſcopatum nonniſi in rebus profanis adminiſtravit, eoquod Pontificiæ confirmationis diploma obtinere non potuerit, etſi ipſemet Imperator die ſeptima Junii per ſuum Legatum haſce literas a Papa impetrare ſtuduiſſet.

§. XII.

Viginti ſeptem Præſules ab Innocentio XI. Romana Purpura decorati.

Innocentius XI, ſummus Pontifex eadem die, qua Budenſis Urbs a Cæſareis fuerat expugnata, poſt continua lamen-

lamenta ad Deum effusa tam inopinato tripudiabat gaudio, ut prosperi hujus successus cognitionem a Deo sibi annuntiatam fuisse, non pauci haud temere arbitrarentur: Eadem etiam die secunda Septembris in prævium lætitiæ signum tam copiosa Cardinalium inauguratione, ut talis pluribus retro annis non fuerit audita, sacrum Collegium auxit; viginti enim septem Præsules Romana Purpura honoravit. Horum primus erat Horatius Matthæi Romanus supremus Pontificii Cubiculi Præfectus ac Damasci Episcopus. II. Joannes Walterus Slusius itidem Romanus, literarum Apostolicarum Secretarius. III. Dominicus Maria Carpi patria Florentinus Cameræ Auditor. IV. Joannes Franciscus Negroni patria Genuensis, supremus Thesaurarius & Bononiensis Legatus. V. Casparus Cavaliere Romanus, Cameræ Clericus & Belli Commissarius. VI. Jacobus de Angelis Pisanus, Urbis Romanæ Gubernator & Urbinatis Archiepiscopus. VII. Marcus Antonius Barbarico Venetus, Corcyrensis Archiepiscopus, postea Montis-Falisci Episcopus. VIII. Leander de Colloredo Foroiulienſis. IX. Joannes Casimirus Denhof Polonus, Ord. S. Spiritus Commendator. X. Franciscus Maria de Medicis, Florenti-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

rentinus, Cosmi III. Magni Etruriæ Ducis Frater. XI. Raynaldus Estensis, patria Mutinensis, Francisci II. Ducis Frater. XII. Michael Radziewskyus Polonus, Gnesnensis Archiepiscopus. XIII. Petrus Matthæus Petrucci Sacerdos Congr. PP. Oratorii patria Gesiensis, ibidemque Episcopus. XIV. Guilielmus Princeps Fürstenbergius, Germanus, Argentinensis Episcopus. XV. Carolus Ciceri patria Novocomiensis, ibidemque Episcopus. XVI. Franciscus Josephus Saens de Aguirre Ord. S. Benedicti, Hispanus, qui in Salmanticensi Collegio per viginti & amplius annos Theologiæ Lectorem egit, & varios sacra eruditione refectos edidit libros. XVII. Franciscus Petrus Salazar Hispanus ex Ord. S. Mariæ de Mercede, Salmanticensis Episcopus. XVIII. Stephanus Camus, natione Gallus, Sorbonæ Doctor & Gratianopolitanus Archiepiscopus. XIX. Marcellus Durazzo Genuensis, Apostolicus in Hispania Nuntius. XX. Angelus Ranuccius, Bononiensis, Pontificius in Francia Legatus. XXI. Obizius Pallavicini Genuensis, Papæ Nuntius apud Polonos. XXII. Alexander Verisimus de Lincastro, Lusitanus, supremus Lusitaniæ Inquisitor. XXIII. Fortunatus Carasa patria Neapolitanus. XXIV.

XXIV. Leopoldus Comes de Collonitz Hungarus, Jaurinenſis Epiſcopus. XXV. Maximilianus Gandolphus Comes de Khuenburg, Germanus, Salisburgenſis Archiepiſcopus. XXVI. Fulvius Aſſaldi patria Romanus. Sæc. XVII. A.C. 1686.

§. XIII.

Jacobus II. Angliæ Rex conjuratorum inſidias eluctatus.

Quamvis Jacobus II. Angliæ Rex non modo plures ex illis, qui conſpirationis in Regem conflatæ crimen Catholicis falſo imputarunt, ſed etiam Calviniſtas de nupera conjuratione convictos extremo ſupplicio mulctaſſet, ſupererant tamen non pauci ex Puritanis, qui Caroli I. Regis ſanguine nondum ſatures, etiam Jacobi II. Regis ſui cruore inhumanas manus ſuas polluere anhellabant: Hi ergo ineunte hoc anno duos ſicarios pacto ſanguinis pretio ſubornant, qui in Regis cubile clam introducti, & ſica ſclopoque armati ſub lecti ſiparium ſeſe occultabant, dormientem Regem ferali ictu percuſſuri. Attamen Dei pro Regum ſalute excubantis conſilio factum, ut ambo hi ſcelerati forte fortuna deprehenderentur, qui unacum aliis hujus conjurationis conſciis mox capitis pœna affecti ſunt:

Sæc. XVII. A. C. 1686.

ne vero exulcerati, & fanatico ſefe
ſuæ ſtudio abrepti homines ex ſuppl
ciorum ſeveritate rebellandi obtentu
quærerent, hinc Rex clementia ute
dum ratus, cunctis, qui Monmuthe
conſpirationi impliciti erant, crimin
veniam indulſit, exceptis iis, qui ext
Regni fines degerent: nihilominus
ditioſiſſimus Præco Johnſonius,
ante aliquot annos contra Eborac
ſem Ducem librum, cui titulus: J
lianus Apoſtata edidit, novo ſcripto Be
duces ad excutiendum Regis obſequi
ſollicitavit, deprehenſus tamen ter
fami palo affixus per urbis plateas
gis cæſus eſt.

§. XIV.

Ejusdem Regis ſtudium erga fid Catholicam.

Rapin Thoir. Hiſt. d'Angl. t. 10. l. 24.

Hoc periculo defunctus Rex prim
eo curas impendit, ut religione
Catholicam ex avita ſua poſſeſſione
quiſſimis auſibus eliminatam in Angl
Regnum reduceret; hunc in finem
gentibus non paucis, Londini Sac
lum in Catholicæ Religionis uſum e
ſtrui, atque in eo die vigeſima oct
Martii ſacra primum fieri juſſit, auc
que indies Catholicorum numero S
cerdotes & Monachos patria extorr
revo

revocavit, ex quibus Monachi ſuorum Ordinum veſtes induti, Wittehaliæ & in Palatio S. Jacobi palam incedebant: quatuor etiam Epiſcopi in Regis Sacello inaugurati fuere, qui tanquam Vicarii Apoſtolici ad ſuas Diæceſes emiſſi ſunt, præcipua etiam Regni munia, ac negotia potiſſimum a Catholicis adminiſtrabantur. Inſuper ad exemplum Mariæ Stuartæ Reginæ Rex datis ad omnes Pſeudo-Epiſcopos literis præcepit, ut inferiori Clero inhiberent, ne controverſa fidei capita in ſuis ſermonibus agitarent, eoquod illis nonniſi inter ſectas antiqua foverentur jurgia; huic tamen mandato ſeptem præcipue Prædicantes vehementer obluctabantur: nihilominus Rex die decima quinta Maij edictum in omnibus totius Regni Eccleſiis promulgandum ad Cantuarienſem Epiſcopum transmiſit, ac ſequentia deinceps in Religionis negotio a Prædicantibus obſervari præcepit. I. Prædicantes in concionibus ſuis a quæſtionibus de jure Regis aut populi, omnibusque ſummi Imperii juribus abſtinerent. II. Capita Religionis Chriſtianæ, de providentia divina, æternoque electionis decreto, aliisque inde natis gravioris momenti Controverſiis, non attingant, aut certe, ſi res id poſcat, nonniſi magna animi moderatione, id

Sæc. XVII. A.C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686. faciant, & Anglicanæ Eccleſiæ doctr... nam contra adverſarios absque om... acerbitate defendant, & tueantur. III. Populum ad pietatis uſum, bon... que opera, non minus exemplo ſu... quam rationibus e S. Codice depro... ptis, hortentur, eundemque. IV. Jun... ductum *Catechismi*, ut vocant, pr... Chriſtianæ Religionis præceptis ſtudio... erudiant, Præterea V. ex ſtudioſa ju... ventute ad concionandum non admi... tantur, niſi qui ab Epiſcopis lect... probatique eſſent. Denique VI. popu... lus, propoſitis etiam pœnis, ad ſacru... diei Dominicæ cultum adigatur, & ... nefario rebellionis, nimis hodie com... munis, crimine hac ratione abducatu...

§. XV.

Scharpii Prædicantis petulantia Rege repreſſa.

Hiſt. de Jacq. II. Mem. de la derniere revol. t 1. pag. 51.

Inſuperhabito hoc Regis edicto Schar... pius Londinenſis Præco ad S. Æg... dium in Eccleſia ad S. Annam juſto v... hementius, ac contra omnes honestat... leges in Romanam Eccleſiam invehe... præſumpſerat: paris delicti ſe reos ... cere alii duo Prædicantes Tullius, ... Maminghamus: quo comperto Jacob... Rex Henrico Northamptonio Lond... nenſi Epiſcopo in mandatis dedit, ... Schar...

Scharpium, eoquod ſuis ſermonibus populi odium accendere, eumque ad ſeditionem concitare molitus eſſet, a ſuo officio ad tempus amoveret: Verum huic mandato parere renuit Epiſcopus, cauſſatus, quod hunc Præconem nondum auditum condemnare haud valeret: Hujus Pſeudo-Epiſcopi renitentia Regi anſam præbuit, ut novam erigeret Curiam ex tribus Epiſcopis, Cancellario, aliisque tribus compoſitam: his plenam dedit facultatem, ut auctoritate Regia, & *durante* ejus *beneplacito* omnem jurisdictionem Eccleſiaſticam exercere, omnes corruptelas corrigere, in delicta & transgreſſores legum Eccleſiaſticarum inquirere, quoscunque Eccleſiaſticos in jus vocare, ac cenſuris plectere, necnon Univerſitatum, Collegiorum, & cujuscunque cætus Eccleſiaſtici ſtatuta diſcutere, vel immutare valerent. Aſt coram hac Curia Epiſcopus Londinenſis die quarta & nona Auguſti comparere juſſus, forum declinavit; cauſſatus, ſe utpote Epiſcopum nonniſi a ſuo Metropolita judicari poſſe: hoc reſponſo offenſi Judices, poſt trinam commonitionem hunc Epiſcopum unacum Scharpio, aliisque duobus ab omnibus Eccleſiæ functionibus excluſerunt, Londinenſis vero Diæceſeos adminiſtrationem interim aliis tribus Epi-

Sæc. XVII. A.C. 1686.

Sæc. XVII A. C. 1686. ſcopis demandarunt. Poſtea Rex ab edicto prohibuit, ne Prædicantes poſt hac ſine ſpeciali licentia matrimonium inirent, vetitum inſuper, ne deinceps Pontificis effigies combureretur, procul antea quotannis die decima ſeptima Novembris Londini in contumeliam Pontificis factum fuit, quæ actio tacito Rege & tota Natione Anglicana profuſus indigna imo & puerilis erat, et in Pontifice nil aliud præter Majeſtatem cuilibet coronato vertici inſeparabiliter annexam, ac reverentiam illi debitam conſiderare voluiſſent: Ceterum Rex, eoquod majori, quam iniquitas temporum, & Sectariorum genius in Anglia tum ferret, ardore religioni Catholicæ poſtliminii jure revocandæ ſtuderet, gentis illius errori ſuo pertinacius inhærentis invidiam furoremque in ſe concitavit, uti poſtea referemus.

§. XVI.

Diverſæ Congregationum Conſtitutiones.

Deciſ SS. Congr. Concil. Rit. &c. Præterquam quod hoc item anno prohibitum fuerit, Romanæ Eccleſiæ feuda ſine Pontificis conſenſu alienare, ac propterea feudi Maſſerani alienatio Sabaudiæ Duci facta tanquam irrita declarata

rata fuerit, insuper die decima nona Januarii a S. Concilii Congregatione decisum, quod Moniales non subjectæ Episcopo clausuram visitare volenti non teneantur in Ecclesia vel ex - vel interiori erigere sedem cum Baldachino, sed sufficiat illi præparare stratum in utraque Ecclesia, neque Episcopus confessionalia in earum Ecclesiis existantia visitet, nisi in contrarium legitima adsit consuetudo. Die autem vigesima tertia Martii S. Rituum Congregatio declaravit, quod si sacram spinam de Corona Domini in supplicationibus, circumferri contingat, non deferatur sub Baldachino: eadem quoque Congregatio die quarta Maij decidit, quod quamprimum habita fuerit certa notitia de obitu alicujus Personæ, cantari possit Missa de Requiem: Præterea die secunda Julii Congregatio Indicis sequentem proscripsit librum: *Joannis Dallæi de Sacramentali seu auriculari latinorum Confessione disputatio.* Ejusdem vero Mensis die vigesima S. Rituum Congregatio declaravit, quod Officium SS. Nominis B. V. M. occurrens in festo exaltationis S. Crucis transferatur ad primam diem non impeditam. Denique S. Concilii Congregatio die vigesima quarta Aprilis statuit, quod quando Episcopus Regularibus Sacramentorum administra-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

tionem ſine licentia factam prohibet, ſi annexa eſt excommunicationis pœna, deleantur verba: *ipſo facto incurrenda.*

§. XVII.

Nicolai de Albergatis Cardinalis obitus.

Old. in add. ad Ciacon. Ughell. Ital. Sacra.

Tres ex Purpuratorum Collegio hoc anno deceſſiſſe comperimus, ex quibus primus occurrit Nicolaus de Albergatis patria Bononienſis, qui ſacratioribus literis in patria ſua imbutus, ac doctoratus laurea inſignitus, invitis parentibus Clericali militiæ nomen dedit. Romam evocatus per varios honorum gradus ad Archipresbyteratum, poſtea Archiepiſcopatum Bononienſem, ac demum anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quinto die ſexta Martii ad Romanæ Purpuræ faſtigium aſcendit: Bononiam ad ſuam Diœceſin tertio poſt anno reverſus, Romam redire juſſus eſt, ubi Philippi IV. Hiſpaniæ Regis favore potitus, ad Montis Regalem & Panormitanum Archiepiſcopatus nominabatur, quos tamen exactus Canonum cultor acceptare renuit, unica contentus ſponſa: Variis dein Legationibus, ac honorificis muniis defunctus, ac pluribus Patrum cœtibus adſcriptus, ut ſuo muneri, præcipue Pœni-

Pœnitentiarii ſupremi dignius vacare poſſet, annuente Papa Bononienſem Eccleſiam ſponte dimiſit. Tandem vero meritis plenus die vigeſima quarta Maij æternitatis viam ingreſſus eſt, ſepultus in Baſilica S. Mariæ Trans Tyberim. Sæc. XVII. A. C. 1686.

§. XVIII.

Octavii Aquavivæ Cardinalis extrema.

Ad hunc quoque annum refertur obitus Cardinalis Octavii Aquavivæ, patria Neapolitani, qui rara animi celſitudine, ac peracuto ingenio præditus, ab Urbano VIII. *honorarius*, ut vocant, *Camerarius*, plurium urbium Prætor, ac Congregationis Boni Regiminis Conſultor renuntiabatur: Regnante Innocentio X. Signaturæ Judex, Romanæ Provinciæ Præſes ac demum Cardinalis Presbyter & ab Alexandro VII, Legatus Apoſtolicus creatus, magno animi robore Urbem veterem defendit, libertatemque Eccleſiaſticam tutatus eſt: intrepida etiam conſtantia obſtitit illis, qui conclavis libertatem poſt Innocentii X. obitum minis opprimere tentabant: demum vero anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſeptimo Romæ diem obiit ſupremum.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

§. XIX.

Laurentius Imperialis Cardinalis hoc anno mortuus.

Priorat. in Hiſt. Card. Old. in addit. ad Ciacon.

Poſtremus ex Cardinalibus hoc anno deceſſit Laurentius Imperialis Patricius Genuenſis, qui emenſo ſtudiorum curriculo Romæ Præſularem veſtem indutus, Bononienſem legationem obiit, ac regendis Fano & Aſculo urbibus præfectus, ab Urbano VIII. ad Pontem Lagi - Scuri Pontificii exercitus Dux eligebatur: poſtea pace confecta Romam reverſus, ac variis muneribus auctus, Firmanos cives, qui arma contra Gubernatorem ſumpſerant, moderata ſeveritate ad obſequium revocavit, ſummam propterea apud omnes prudentiæ æquitatisque laudem promeritus: quocirca præter Romanæ Urbis Gubernium inſuper ab Innocentio X. in gratitudinis ſignum Romanam Purpuram, & variarum Congregationum Præfecturam obtinuit: Decoratur etiam Ferrarienſi legatione, quæ rite functus, denuo Urbis Gubernium non ſine Romani populi applauſu ſuſcepit, quo durante cum inter milites Corſos, & Gallici Oratoris Domeſticos, uti retulimus, tumultus fuiſſet excitatus, hæcque diſcordia a malevolis ipſi impu-

imputaretur, renuntiato gubernio Roma exceſſit, ac Genuam profectus, ſubmiſſis admodum literis apud Regem imputatam culpam deprecatus eſt: quoniam vero Ludovicus Rex hac ſubmiſſione nondum placatus eſſet, & Genuenſes ob Cardinalis præſentiam graviora ſibi metuerent, quantocius relicta Genua Cararam, & inde Luccam citatiſſimis equis profugit, poſtmodum ipſus recta in Franciam iter arripuit, ut Regem de totius rei ſerie certiorem redderet, a quo tamen nonniſi poſt compoſitas cum Alexandro VII. controverſias admiſſus, tandem ſincera rei enarratione tantum effecit, ut Rex ſaniora edoctus, tam viva voce, quam literis ad Genuenſes datis, ſe antea minus integra fide fuiſſe informatum teſtaretur, &Cardinalem ad ſe invitatum cum ſingulari exiſtimationis teſtimonio ac clementia dimitteret. Poſtea ad urbem glorioſe reverſus, mox a Clemente IX. ſupremus Inquiſitor nominatus, & gravioribus ſacræ Sedis negotiis adhibitus, relicta magna ſui nominis fama tandem Romæ vita functus eſt, anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo quarto. Sæc. XVII. A. C. 1686.

§. XX.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

§. XX.

Principum atque Illuſtrium fata.

Theatr. Europ. t. 12. Inter Principes, quorum vitæ hic annus exitialis fuit, æterno encomio digniſſima eſt Eleonora Gonzaga Ferdinandi III. Imperatoris conjux, ac Caroli II. Mantuæ Ducis Filia, Mulier non minus pietate, quam morum comitate, artiumque & liberalium ſcientiarum amore & ſtudio adeo ſpectata, ut Aulam ſuam in eruditorum aſylum & literarum emporium convertiſſe viſa eſſet: inſigni etiam prudentiæ, ac manſuetudinis laude per integros triginta annos Aulam Cæſaream moderabatur: ſuæ etiam pietati initium debet Ordo Nobilium Matronarum, quæ ſe *virtutis mancipia* vocabant: pariter in venerationem S. Crucis, cujus particula in Viennenſi incendio a flammis intacta reperiebatur, erigebat Ordinem Sodalitatis ſacræ Crucis: Deceſſit Viennæ die ſexta Decembris. Hanc ejusdem Menſis die undecima ſequebatur Ludovicus II. Borbonius Princeps Condæus inter ævi ſui Belliduces militari ſcientia, Martisque fortuna longe celeberrimus, qui quamvis pro irrequieti animi ſui indole per plures annos non ſine magno patrii Galliarum Regni damno civi-

civilia bella aut moviſſet, aut promoviſſet, in extremis tamen mitiſſimæ patientiæ ſtudium exhibuit, ac inter Religioſorum choros & preces & luculenta pœnitentiæ ſigna animam exhallavit. Die autem decima ſexta Martii anno ætatis quinquageſimo nono obiit Charlotta Guilielmi V. Haſſiæ Landgravii Filia, quæ Carolo Ludovico Electori Palatino anno hujus ſæculi quinquageſimo nupta, paulopoſt a Mariti ſui thoro disjuncta fuit. Denique Joannes Fridericus Marchio Onolsbacenſis die decima tertia Martii, & Joannes Georgius Saxo-Eiſenacenſis Dux mortalitatem exuerunt. Sæc. XVII. A. C. 1686.

§. XXI.

Scriptorum Catholicorum lucubrationes & obitus.

Plures ex Scriptoribus Catholicis occurrunt, qui hoc anno calamum cum vita poſuere; hos inter primus eſt Ludovicus Maimburgus, qui decimo ſexto ætatis anno Societatem ingreſſus, haud imitanda audacia Verbum Dei aliquamdiu annuntiabat, poſtea Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudio totum ſe impendens, pari temeritate Pontificum, Principum, aliorumque mores carpens, non raro veritatem ſepoſuit, ut ab eo potius

Du Pin Bibl. des Auth Eccl. tom. 18. pag. 138. Marvill. mel. Hiſt. t. 1. p. 23.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

potius neglecta, quam amata videretur: unde quidam de eo dicere solitus erat, Maimburgum inter Historicos idem esse ac Momum inter Deos, eumque cum veritate ludere, vanas historias, & nugas ad aliorum oblectamentum, somnumque conciliandum garrire: fervente etiam Regalium caussa Maimburgus vel genio Societatis tunc fortunam & potentiam Gallicam amplexæ, vel Regem demerendi studio, vel Parisiensis Archiepiscopi favore deceptus consueta sua scriptitandi intemperie adversus Pontificem Gallicanos Præsules defendit: quapropter Innocentius XI. Societatis Generali in mandatis dedit, ut Maimburgum dimitteret: hujus mandati executio utique fuisset impedita, si ipsemet voluisset Maimburgus, qui tamen, ne majores Societati molestias crearet, *multoque, quam hactenus, majori Zelo, ardore ac libertate Regis beneplacito*, uti ipsemet fatebatur, deservire posset, anno hujus sæculi octogesimo secundo a Societate dimissus sub sæculari habitu in Abbatia ad S. Victorem reliquum vitæ ad annos septuaginta duos transegit, die decima tertia Augusti Parisiis repentino apoplexiæ tactu correptus, dum Historiam schismatum Ecclesiæ Anglicanæ concinnare pararet. Scripsit pacificam methodum sine disputatione con-

convertendi Proteſtantes, librum de vera Eccleſia, & vero Dei Verbo. Hiſtoriam Arianismi & Iconoclaſtarum, Hiſtoriam Cruciatarum, & Hiſtoriam ſchismatis Græcorum: ſequentes vero ejusdem libri Romæ a ſacra Indicis Congregatione fuere proſcripti. 1. Hiſtoria de ruina Imperii poſt Carolum Magnum. 2. Hiſtoria magni ſchismatis Occidentalis, 3. Hiſtoria Lutheranismi & Calvinismi, 4. Hiſtoria Pontificatus S. Gregorii Magni, 5. & tractatus Hiſtoricus de inſtitutione & privilegiis Romanæ Eccleſiæ, ejusque Epiſcoporum, in quo libro, inquit Sfondratus, Maimburgus *plenam aciem inſtruxit, ſeque hoſtem, licet majori pompa, quam damno, profeſſus eſt, cum antea in aliis libris ſuis Pontificiam dignitatem occultis tantum præliis minutisque impetiiſſet*, quamvis cuncta ejus argumenta nonniſi a Calviniſtis, Lutheranis, & Centuriatoribus mutuata eſſent. Exſtat quoque ejus Hiſtoria Wiclefianismi, necnon Pontificatus S. Leonis Magni, præter varios ſermones & epiſtolas. II. Joannes Neercaſſelius Caſtorienſis Epiſcopus, ex Congregatione Sacerdotum Oratorii edidit tractatum de doctrina circa lectionem S. Scripturæ, de Judice, cui competit eam interpretari, Amorem Pœnitentem, & tractatum de diſci-

Sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

disciplina circa cultum Sanctorum, & B. Virginis. III. Claudius Vidal Benedictinus Congregationis S. Mauri posteris reliquit Diarium Christianum. IV. Joannes Baptista Cotelerius Facultatis Theologicæ Parisiensis Baccalaureus, qui quatuor homilias S. Chrysostomi in Psalmos unacum ejusdem S. Petris Interpretatione in Danielem latine & Græco sermone typis vulgavit, simulque scripta Patrum Apostolicorum & monumenta Ecclesiæ Græcæ unacum eruditis annotationibus edidit. V. Valerius de Molavia Vaticanæ Basilicæ Beneficiatus prælo subjecit duas orationes de laudibus Urbani VII. Pontificis. VI. Franciscus Maria Magius Clericus Regularis, qui vitam Pauli IV. Papæ, præsagia & insigniora gesta Romanorum Pontificum Sæculi XVI. & XVII. conscripsit, & Syntagma linquarum Orientalium, Rituale Theatinum Sanctimonialium, tractatum de ritibus & praxi incolendæ solitudinis, Calteum Religiosum, Rosarium B. V, præter plurima alia cultum ejusdem B. Virginis concernentia posteris reliquit. VII. Carolus ab Assumptione Comitis Briacensis Filius, qui abjecto Baltheo militari ad Carmeli excalceati solitudinem secedens, raram eruditionem cum profunda humilitate conjunctam habuit, edi-

edidit tribus tomis sub nomine Germani Philalethis Eupistini suum Triumphum Thomistarum, seu SS. Augustini & Thomæ concordiam circa scientiam mediam, naturam puram &c. & Pentalogum Diaphoricum. Exstat insuper ejusdem Funiculus triplex contra Bajum, Molinam & Jansenium, Theologi Flandri epistolæ decem de dilatione absolutionis &c. Vindiciarum postulatio adversus rigoristas, & Elucidatio circa usum absolutionis consuetudinariorum, & recidivorum præter plura alia. VIII. Hermanus a S. Norberto Carmelita Excalceatus typis excudi fecit duos tractatus de voto Seraphico S. Theresiæ & de institutione & origine Maricolarum, necnon viam mediam Confessariorum, confraternitatem Filii Dei paucis notam, Colyrium ad legum sanctitatem intelligendam præter Meditationes. IX. Alexander a S. Theresia Carmelita edidit clypeum Religionis contra Novatores, Hydram profanarum novitatum, tempestatem Novaturientium, Regulam fidei, & confutatam justificationem praxeos illorum, qui septem peccata esse credenda docent, IX. Joannes Antonius d'Aubermont Ord. FF. Præd. scripsit doctrinam Lovanienſium de primatu Pontificis, responsionem historicam ad Cleri Gallicani

sæc. XVII. A. C. 1686.

Sæc. XVII. A. C. 1686.

cani declarationem de poteſtate Eccleſiaſtica, expunctionem appendicis Papeprochii, qui officium Corporis Chriſti Divo Thomæ abnegavit, opuſculum S. Thomæ contra Guilielmum de S. Amore, præter plurima alia.

§. XXII.

Acatholicorum Scriptorum opera & deceſſus.

Pipping mem. Theol. Univ. Hiſt. Lexic.

Plures ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno obiere, quos inter primus commeorat Balthaſar Babelius, qui memorabilia Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ recentioris, antiquitates Evangelicas & Judaicas, antiquitates Eccleſiæ Evangelicæ, antiquitates Germaniæ primæ, Eccleſiam Ante-diluvianam, tractatum de Remonſtrantium Scepticismo, & Philoſophiam contra Walenburgios edidit, præter nonnulla alio. II. Jacobus Spon vulgavit Hiſtoriam Genevenſem, epiſtolam ad P. de la Chaiſe de antiquitate Religionis, miſcellanea erudita antiquitatis, novitates Reipublicæ literariæ, monumenta antiquitatis Lugdunenſis, atque itinerarium Græciæ & Orientis. III. Abraham Calovius publici juris fecit Criticum ſacrum Biblicum, Syncretismum Calixtinum, Biblia illuſtrata, Socinianismum profligatum.

tum, exegema Confeſſionis Auguſtanæ, Theologiam naturalem & revelatam, hierarchiam Eccleſiaſticam, commentarium in Geneſin, & quamplurima alia. IV. Joannes Fell edidit varios antiquos Authores, ac præcipue Clementem Alexandrinum de divite ſalvando, Athenagoræ opera, opera Cypriani cum notis, collectionem Scriptorum rerum Anglicarum præter Reſponſionem ad epiſtolam Hobbeſii. V. Joannes Quiersfeld ſcripſit Chriſtianam ſcholam virtutum, apertum pœnitentiæ cor, aliaque minoris momenti opuſcula. VI. Michael Cobabus elucubravit diſſertationem in Auguſtanam confeſſionem, tractatum de duabus naturis in Chriſto, de æterna Dei prædeſtinatione, de atheo, & alia nonnulla. Sæc. XVII. A.C. 1686.

§. XXIII.

Midenſis Synodi decreta.

Hoc item anno Epiſcopus Midenſis Diæceſanæ ſuæ Synodi decreta Romam transmiſit, ut ea a S. Congregatione propagandæ fidei approbarentur: Inter alia autem in quinto & ſexto decreto hæc ſanciebantur. V. Quilibet ſæcularis in foro Conſcientiæ tenetur, ſi fieri commode poteſt, intereſſe Parochiæ ſuæ ad Miſſam Parochialem *Regeſt. auth. decret. Congr. Concil. l. 36. pag. 419.*

Sæc. XVII A. C. 1686.

diebus Dominicis, & Festis solemn-
ribus.

Item ad audiendum verbum De
Divinam legem, fidei rudimenta, m
rum doctrinam, quæ ibi in concion
& Catechesibus annuntiantur, &
centur. VI. Cumque pro Paroch
rum frequentatione, præcepta, ju
& Canones extent quamplurimi, E
clesia autem nullibi decernat, præ
piat, vel ordinet, imo nec mone
nec hortetur, nec consulat, ut ple
diebus Dominicis, aut festis Miss
aut Verbum Dei in Ecclesiis Regu
rium audiat, noverint Regulares, ip
illicitum esse, quicquam actitare po
tive ad inducendum populum, ut
ipsos veniat diebus dominicis, & Fes
directe, vel indirecte, explicite vel im
plicite consulendo, hortando, aut
tiam alliciendo clandestinis divertic
lis, Consiliis datis in Confessionali, e
alibi, assecurando eos, vel eas ad mi
Parochiæ teneri, seu nullam esse ob
gationem Parochianorum ad Parochi
quoad auditionem Missæ diebus festis
& Dominicis, præsertim cum sit loc
melius, majoris meriti, sanctius,
Divinius leges sequi communes, &
blicas, quam privatas, seu privile
ab eis relaxantia, & Magistri no
exemplo, & doctrinæ propinqu
quip

quippe qui non venit ſolvere legem, ſed adimplere. Sæc. XVII. A.C. 1687.

Adverſus hæc præcipue decreta Pater Proterus nomine Regularium ejusdem Provinciæ vehementer reclamabat, poſtulans, ut hujus Synodi Decreta quamplurima, & præcipue quintum & ſextum corrigerentur, ac revocarentur: Deſuper igitur conſulta ſacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini die vigeſima quarta Auguſti reſpondit, Parochianos ad prædicta hortandos, non autem cogendos eſſe, ac propterea ejusmodi decreta omnino reformanda.

§. XXIV.

Controverſia ob Oratorum Aſyla inter Papam & Franciæ Legatum innovata.

Currens annus hujus ſæculi octogeſimus ſeptimus moleſtiis Innocentio XI. Pontifici Maximo creatis oppido ferax fluxerat: poſtquam enim Eſtræus Dux Franciæ Regis Orator Romæ die vigeſima nona Januarii ſeptuageſimo ætatis ſuæ anno mortalitatem exuerat, Pontifex Oratorum Aſyla, ſeu *Franchigias* ut vocant, *Quateriorum* eo citius omnino abolere ſtatuit, quo promptius ceteri Principum ac præci-

Theatr. Europ. t. 13. *pag.* 197. *Jæger Hiſt. Eccl. l.* 7. *c.* 1. *Priet. Annal. cont. pag.* 970.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

pue Hiſpaniæ Regis & Chriſtinæ R
ginæ Oratores jam antea huic liber
ceſſiſſent, & ſoli Galliarum Legato d
taxat usque ad ejus obitum hoc j
frui conceſſum fuiſſet: Non idem ta
ſenſus erat Henrico Carolo Marchi
Lavardino, qui a Ludovico Rege
Aulam Romanam Orator deſtinatus,
hil magis firmum fixumque hab
quam præfatum jus, quovis peric
tueri: idem animi propoſitum fove
Franciæ Rex, qui ceterorum Pri
pum exemplis ſibi legem præſcribi ha
paſſus, jus a ſuis Majoribus ta
diu poſſeſſum dimittere recuſavit:
minime ignorabat Pontifex, quoci
Lavardino nuntiari præcepit, Rom
itineris moleſtiis parceret, niſi pr
tenſo juri cedere paratus foret: inſu
eodem tempore, quo Eſtræi funus
Palatio in Eccleſiam S. Ludovici
lemni pompa deferebatur, Pontifex
cinoroſos, qui ad Legati ædes an
confluxerant, e latebris ſuis per App
ritores extrahi & in vincula conjici
ſit: Ea res ſtomachum movit Eſtr
Cardinali, qui graves, prolixasque q
relas, fruſtra tamen, eo nomine a
Pontificem inſtituit, moxque Franc
Regem per Curſorem de rei geſtæ
ſolentia certiorem reddidit, accepti
que a Ludovico literis Papam adi
eide

eidem significans, quod Rex de Asyli jure, ceterisque immunitatibus, quæ ejus Legatis deberentur, & a nongentis retro annis ab iis perpetuo & nunquam interrupto usu exercitæ fuissent, ne latum quidem unguem discedere statuisset, & nunc quidem Lavardinum in Oratorem selegisset, interim vero usque ad ejus adventum ipse Estræus Cardinalis Franciæ legationem obire jussus esset. Accepto hoc nuntio Pontifex reposuit, Lavardini adventum sibi gratum fore, ea tamen lege, ne Palatium suum impunitate concessa in criminum ac latronum receptaculum commutare præsumat. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXV.

Innovatum a Papa decretum contra Oratorum Asyla.

Ut vero certius de firmo ejus animo constaret, Pontifex die duodecima Maij Constitutionem edidit, in qua innovatis Julii III. Pii IV. Gregorii XIII. Sixti V. quiOratorum asyla abrogabant, decretis ita prosecutus est: „Cum ab „ipso nostri Pontificatus initio cordi no„stro semper infixa fuerit supra memo„ratarum Constitutionum observantia, „verbo, & factis per Prædecessores No„stros omni tempore studiose promota, *Bull. magn. Innoc. XI. Const.* 19.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„eorumdem vestigia sectantes, & s
„gnanter Fel. rec. Urbani PP. VIII.
„qui in exordio sui Pontificatus, vide
„licet die 5. Januarii 1626. peculiar
„Edictum ad tranquilitatem, & quie
„tem hujus almæ Urbis per tunc Gu
„bernatorem promulgari mandavit, &
„successive die 15. Novembris 163
„idem Edictum speciali suo chirograph
„declaravit. Nosque pariter alia dem
„similia edicta ob easdem causas, v
„num sub die 26. Novembris 1677. &
„alterum sub die 22. Februarii 168
„per nostrum Urbis Gubernatorem pu
„blicari mandaverimus, quorum dispo
„sitionem in omnibus, & per omnia
„in suo robore permanere volumus.
„Hinc est, quod Nos abominabile, &
„detestandum Franchitiarum nomen,
„quæ vulgo dicuntur *Quartieri*, contra
„omne jus, fasque usurpatum, penitus
„abolere, necnon dictarum Constitutio
„num majori, & firmiori, ac inviola
„bili observantiæ, & executioni con
„sulere volentes, motu nostro proprio
„& ex nostra scientia, meraque delibe
„ratione, necnon etiam de Fratrum
„nostrorum S. R. E. Cardinalium Con
„silio, & assensu, ac præmatura consi
„deratione præhabita, præinsertas Con
„stitutiones supradictorum Julii, Pii,
„Gregorii, ac Sixti, aliorumque Præ
„decel-

„deceſſorum noſtrorum innovamus, Sæc. XVII.
„confirmamus, approbamus, & Apo- A. C. 1687.
„ſtolica auctoritate tenore præſentium
„roboramus in omnibus, & per omnia,
„ac etiam quatenus opus ſit, de novo
„diſponimus, decernimus, ac perpe-
„tuo & inviolabiliter exequi volumus,
„& mandamus. „

„Ac inſuper inhærendo etiam præ-
„dictæ Bullæ in Cæna domini, quæ
„firma, & illibata, ac in ſuo robore
„permaneat, omnes & ſingulos in præ-
„dictis Conſtitutionibus comprehenſos,
„quacunque dignitate, & auctoritate
„tam Eccleſiaſtica, quam ſæculari præ-
„fulgentes, etiamſi de illis ſpecialis,
„ſpecifica, expreſſa, & individua men-
„tio facienda eſſet, qui in futurum in
„hac alma urbe *Franchitias*, quæ ut
„vulgo dicuntur *Quartieri*, habere, &
„tueri quomodocunque præſument, ſeu
„prætendent, aut illarum prætextu,
„aut alias quomodolibet juſtitiæ Mini-
„ſtros, & eorum mandatorum, vel or-
„dinum liberam executionem tam in
„criminalibus, quam in civilibus im-
„pedire, perturbare, ſive per ſe, ſive
„per alios directe, vel indirecte, ſub
„quocunque titulo, vel colore tenta-
„bunt, vel eisdem conſtitutionibus ad
„unguem non parebunt, prout etiam
„illos, qui in eadem loca, contra eas-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„dem Conſtitutiones ſe recipient, ſive
„ad ea confugient, ultra pœnas in eis-
„dem Conſtitutionibus contentas in
„Excommunicationis majoris, ac latæ
„ſententiæ pœnam ipſo facto incidere,
„a qua non per alium, quam per Nos
„ſeu Romanos Pontifices Succeſſores
„noſtros pro tempore exiſtentes, niſi in
„mortis articulo ipſi fuerint conſtituti,
„etiam prætextu quarumlibet facul-
„tum, & indultorum conceſſorum qui-
„buscunque perſonis Eccleſiaſticis, e-
„tiam ſpeciali nota, & expreſſione di-
„gnis Sæcularibus, & quorumcunque
„Ordinum Regularibus abſolvi poſſint,
„decernimus, & declaramus.„

„Non obſtantibus Conſtitutionibus,
„& Ordinationibus Apoſtolicis, privi-
„legiis quoque, & indultis, ſub qua-
„cumque verborum forma quomodoli-
„bet in contrarium conceſſis, confir-
„matis, & iteratis vicibus innovatis,
„prætenſis conſuetudinibus, ſive potius
„corruptelis, contra omne jus, fasque
„quomodolibet introductis, quas per
„præſentes improbamus, annullamus,
„caſſamus, atque irritamus, cæteris-
„que contrariis quibuscunque.„

„Ut autem præſentes ad notitiam
„omnium, & ſingulorum deducantur,
„eas valvis Eccleſiæ ſancti Joannis La-
„teranenſis ac Baſilicæ Principis Apo-
„ſtolo-

„ſtolorum de urbe, & Cancellariæ Apo- Sæc. XVII.
„ſtolicæ, ac in acie campi Floræ affigi A.C. 1687.
„mandamus, ut nullus poſſit exinde
„excuſationem prætendere, ſeu igno-
„rantiam allegare.„

„Nulli ergo omnino hominum liceat
„hanc paginam noſtræ voluntatis, in-
„novationis, confirmationis, approba-
„tionis, roboris, diſpoſitionis. decreti,
„executionis, mandati, declarationis,
„improbationis, annullationis, caſſa-
„tionis, & irritationis infringere, vel
„ei auſu temerario contraire. Si quis
„autem hoc attentare præſumpſerit, in-
„dignationem omnipotentis Dei, ac
„Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum
„ejus ſe noverit incurſurum &.„

Referunt nonnulli, hoc decretum a triginta Cardinalibus fuiſſe ſubſcriptum, in ipſo tamen Bullario nonniſi novem ſua nomina appoſuiſſe leguntur: Utut autem ſit, id certum eſt, quod Eſtræus & Maldachinus Cardinales ceteris accedere recuſarint, niſi deſuper a Galliarum Rege mandata accepiſſent: nihilominus Pontifex hanc ſuam Conſtitutionem Templorum foribus, aliisque conſuetis locis affigi præcepit.

§. XXVI.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXVI.

Dissidium inter Papam & Christinam Suecorum Reginam ob ademptum hoc privilegium.

Jæger l. c. Enimvero Christina Suecorum Regina datis ad Papam literis immunitatem præfatæ ultro renuntiabat, simul tamen enixe petebat, ut suorum domesticorum ædes ab Apparitorum molestiis liberæ essent, nec quicquam eo nomine in easdem attentaretur: Annuit Pontifex, salva tamen ejus Constitutione nuper edita: nihilominus ipsis feriis Paschalibus Lictores quemdam facinorosum, qui ad Templum Reginæ imperio obnoxium confugerat, expulsum, ceptumque abstraxere: Inde Regina, quæ in suo Sacello rei sacræ intererat, vehementer perculsa, misso protinus Lardino Centurione, aliisque Ministris captivum liberat, aparitoribus ultro ejus imperio cedentibus, culpamque deprecantibus: quo facto Regina de injuria sibi illata vehementer querebatur, Pontifex tamen Lardinum, ceterosque die decima septima Julii anathemate perculsos capite damnari præcepit: inde vero magis irritata Regina, septimo post die ad Imperialem Pontificis Thesaurarium perscripsit, Deum absdubio suorum

rum cauſſam defenſurum, aut certe, ſi vi eos ad ſupplicium rapi contingeret, plures eorum ruina involutum iri: cum autem ejusmodi minis Papam minime terreri cerneret, nonnihil pacatius agere cæpit, & Thomam Confeſſarium ſuum ad Patrem Maraciolum, qui Pontificis conſcientiam moderabatur, unacum literis miſit, in quibus offenſarum, ſi quæ eſſent, veniam pro ſe, ſuisque apud Pontificem precabatur, cumque omnia ſuo juſſu a ſuis patrata fuiſſent, debitas ſummo Pontifici ſatisfaciendi rationes inituram ſpondebat, rogans tamen, ne ejusmodi poſthac contumeliis afficeretur, mori potius, quam talia pati parata: Ad hæc Maraciolus juſſu Pontificis retulit, Papam lubenter omnia condonare, nec aliam petere ſatisfactionem, præter dolentis animi teſtimonium, de cetero autem Papam, utpote ſui Principatus Dominum, ejusmodi violentias ſecundum juris ac juſtitiæ leges plectere, obſtrictum eſſe, viciſſim vero in id ſedulo incumbere, ut Regina debito ſemper honore coleretur, Innocentium viciſſim ſibi a Regina polliceri, ut novæ colliſionis occaſionem declinatura in ſuos ipſamet Miniſtros forte facinoroſos impoſterum animadvertere vellet. Nec defuit veniæ favorisque pollicitationi operis con- Sæc. XVII. A. C. 1687.

Sæc. XVII. A. C. 1687. constantia; Pontifex enim sublato anathemate reis veniam, & pristinum Reginæ favorem indulsit, eamque amplis munusculis in redintegratæ amicitiæ testimonium honoravit.

§. XXVII.

Lavardinus Franciæ Orator anathemate perculsus.

Inter hæc Ranuccius summi Pontificis Nuntius in Galliis nulli pepercit labori, ut propositis aliorum Principum exemplis Ludovicum Franciæ Regem ad cedendam immunitatem, quam ejus Oratores Romæ in suis ædibus obtendebant, induceret: cum vero eum suo proposito firmiter insistere. jamque Lavardinum Oratorem Romam properare nuntiaretur, Innocentius illico Pontificiarum Urbium Præfectos moneri jussit, ne Oratori alias debitum exhiberent honorem, nisi se prætenso juri cessurum promitteret, pariter Estreo Cardinali jussu Pontificis Cibus Cardinalis, Franciæ Legatum non alia lege exceptum, agnitumque iri, per Abbatem Riccium nuntiari jussit, cunctisque Cardinalibus (excepto Estræo) inhibuit, ne Marchionem Legatorum numero haberent, aut consuetis honorum titulis prosequerentur. Nihilominus præmissis

Sæc. XVII. A.C. 1687.

missis magno numero famulis Lavardinus die decima sexta Novembris ducentis ferme armatis stipatus, Romam ingredi parabat, a quo tamen Urbis Præfectus ante portas scisitabatur: Quid sibi vellet armata hæc multitudo, & an Marchio Pontificis mandato parere paratus esset? ad quæ Orator respondit, se Pontifici significaturum venisse, quod Rex suus pro more Majorum supremam Pontificis auctoritatem contra impiorum machinationes, & iniquas privilegiorum usurpationes tueri vellet: dato hoc responso in urbem admissus, mox Palatium Farnesianum castrorum more militibus suis, aliisque mille ducentis Regis stipendia merentibus cinxit, dato negotio, ut publicos Apparitores, & vim, si qua pararetur, arcerent: ipse vero in circumfusam & accurrentem undique multitudinem nummos largiter dispersit, & a venali plebecula longævæ vitæ, omnisque prosperitatis auguria retulit: Salutabatur etiam eadem die ab Hispano Oratore, Estræo & Maldachino Cardinalibus, nihilominus tamen ad summi Pontificis alloquium minime admittebatur, & quamvis minis ac precibus egisset, ut velut Orator haberetur, Pontificii tamen Ministri, quos ea de re interpellabat, alto ubique silentio

eum

Sæc. XVII. A. C. 1687.

eum excipiebant: Id ubi resciveri Franciæ Rex, Pontificis Nuntio in Gal liis agenti aditu omni ad se illico inter dixit, vetuitque, ne Versalias veni præsumeret, Pontifici autem nuntiare Gallos ex Pisani fœderis lege Castri Roncillionis restitutionem pro Parmen Duce armis procuraturos. His tame Pontifex a sua sententia, animique con stantia nihil remisit, nec vicissim La vardinus cedendum ratus, contempto sacro fulmine unacum Conjuge sua, splendidoque Aulæ comitatu die vige sima quinta Decembris Ecclesiam S. Lu dovici accessit, ibidemque in Natali tiorum Christi reverentiam Divino offi cio interfuit, sacramque Synaxin ac cepit: Re comperta Pontifex, ne pro prias leges impune negligi permitteret, mox altera die publico interdicto præ fatam Ecclesiam devovit, atque in Ec clesiasticos eidem inservientes per Car dinalem Vicarium sequentem pronun tiavit sententiam: „Auctoritate Apo„stolica, & de mandato speciali S. D. N. „Papæ, denuntiatur, suppositum Ec„clesiasticum Interdictum Parochialis „Ecclesiæ S. Ludovici, ex eo, quia „Rector, & Officiales, & Ministri ejus„dem Ecclesiæ temere ausi fuerunt, „admittere ad divina officia, & parti„cipationem Sacramentorum, in pro-

xime

„xime præterita nocte Sanctiſſimæ Nati- Sæc. XVII.
„vitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti, Hen- A. C. 1687.
„ricum de Beaumonoir, Marchionem
„Lavardinum, notorie excommunica-
„tum. „

Inde vero acrius quam unquam exarſere diſſidiorum flammæ, ac præprimis Lavardinus vehementiſſime offenſus, ſcriptum quoddam ubique divulgari juſſit, in quo injurias Regi ſuo illatas, & violentos Pontificis auſus exaggerans, necnon Pontificis decretum illegitimum omnique juris effectu deſtitutum declarans, ſuo diplomati Sigillum appoſuit, montem exhibens tribus fulgetris percuſſum, cum hac inſcriptione: *Impavidum ferient ruinæ:* Spargebantur etiam quotidie in vulgus ſcripta, quibus ab aliis cauſſa Pontificis, a nonnullis Franciæ jura defendebantur, atque inter alia hoc diſtichon Pasquini ſtatuæ affixum cernebatur:

Correxit Petrum Gallus, ploravit & ille,
Nunc Petrus Gallum corrigit, ille negat.

Sæc. XVII.
A. C. 1687.

§. XXVIII.

Pontificis cauſſa in Pariſienſi Parlamento Regis juſſu diſcuſſa.

Hode Hiſt. de Louis XIV. p. 359. lib. 44.

Quamprimum Ludovicus XIV. Gallorum Rex, quæ hucusque hac cauſſa Romæ geſta fuiſſent, intellexerat, mox die ſexta Septembris literas ad Cardinalem Eſtræum dedit, quibus ei injunctum, ut hac de re vehementer apud Papam quereretur, poſtea Pontificis decretum, & Vicariſententiam revocari, hancque injuriam a Parlamento vindicari juſſit: Congregatur igitur Senatus, in quo die vigeſima ſecunda Januarii Harlæus Procurator Regius perorans, expoſuit, quæ perlecta Pontificis Bulla, Franciæ Oratorem in ea interminatisque anathematum minis comprehendi haud credidiſſet, poſtquam vero Lavardinum excommunicatione irretitum, inaudiiſſet, haud ultra ſilentium tueri poſſit, quin declaret, hanc excommunicationem adeo luculenter nullam, ut eam annullare ſupervacaneum foret, nec ea perculſi abſolutionem indigerent, aliunde ſecuritatem Principum a ſolo Deo dependere, certum eſſet, & proin a ſola Majeſtatis potentia hujus injuriæ reparationem aſſi-

„asylorum, quæ duntaxat per Regis „moderationem & justitiam imminui „possent, conservationem ipse unacum „omnibus Gallis expectaret; nihilominus, cum ad venerationem Ecclesiasticæ auctoritati debitam in impiorum „aut imbecillium animis imminuendam „nil aptius esse videatur, quam perversus præfatæ potestatis usus, hinc declaravit, se tam a Pontificis decreto, „quam a Vicarii sententia non ad Innocentium XI. melius informandum, „sed ad futuri Universalis Concilii tanquam vere supremi & infallibilis tribunalis examen provocare:„ Hæc Harlæi oratio Aulæ Ministris adhuc nimis moderata videbatur, quapropter Talonius supremus Parlamenti Advocatus, cui linqua ad aculeatos sermones semper erat expedita, altera die orationem habuit, in qua, quicquid Pontificem lædere, eique molestiam creare posset, libere effutiit, inter alia asserens, mirum esse, quod Innocentius XI. ad tantam prolapsus sit violentiam, ut Asyla Oratorum revocare, vanasque excommunicationis minas, quibus tamen nequidem tenerrimæ conscientiæ terreri deberent, suæ Constitutioni addere voluerit; certum enim exploratumque esse, quod asyli causa mere sit profana, Reges eorumque Ministros

Sæc. XVII. A. C. 1687.

Sæc. XVII. A. C. 1687. niſtros in iis, quæ ſui officii execu-
nem reſpicerent, cenſuris non eſſe
noxios, haud tolerandum igitur eſſe
uſum, quo Papa in re mere profa-
ſacris armis, quæ tamen nonniſi
animarum ſalute adhibenda eſſent,
auſus fuerit: non obſtantibus Bullis
decretis, quæ a variis Papis tanqu-
Principibus profanis Aſylorum occ-
ſione fuiſſent emanata, ſemper tam-
ſalva permanſiſſe Oratoribus Aſylor-
jure, proin Innocentium XI. tent-
rem non minus impoſſibilem, qu-
legibus adverſam: hanc injuriam
Legato irrogari, Regem tot victori-
extirpata Calvini hæreſi inclytum nr-
quam paſſurum, ſed potius totis v-
bus præpediturum, ne Franciæ lib-
tati tam grave vulnus infligeret-
auctoritate igitur Concilii reprimend-
eſſe licentiam, qua Pontifices ad v-
dicanda privata odia clavium potest-
abuterentur: propterea Parlamenta
ad Concilium provocare, quantum
aliunde Regiæ Majeſtatis jura nunqu-
coram Tribunali & jurisdictione
cleſiaſtica in controverſiam duci p-
ſent. Inſuper Papam Regalium occ-
ſione per ſuos emiſſarios novam prof-
& nudius tertius primum exortam o-
nionem de infallibilitate & potest-
indirecta in Principum temporalia p-
totu

totam Galliam disseminasse, ac confirmationis literas illis, qui An. 1682. congregati erant, denegasse, & propterea triginta quinque Ecclesias Cathedrales suis Pastoribus destitutas esse: huic malo opportunum reperiri remedium, cum ante concordatum omnes vel Clero, vel a populo, & postea a Capitulis præsente Regis Deputato electi, initiati fuissent a Metropolitano, postquam eorum electio fuisset approbata a Principe, qui non semper Clero & populo seligendi facultatem reliquisset, sed sæpissime ipsemet nominasset: idem igitur jus esse resuscitandnm, & quoniam Papa suam auctoritatem Regiæ nominationi jungere recusset, præsumendum esse, quod humeros a molesti ponderis parte exonerare velit, & ob corporis infirmitates pastoralem suam vigilantiam in omnes Ecclesias extendere haud possit, jure igitur devolutionis, quæ in casu negligentiæ, nonnunquam etiam superioris ad inferiorem fit, Episcopis a Rege nominatis manus imponi posse, ac Papa concordatum violante haud æquum esse, ut deinceps pro dispensationibus, ac confirmationum literis, ullæ pecuniæ Romam mitterentur, cum illæ in Regno ipso expediri valerent.,,

Sæc. XVII. A. C. 1687.

His subjunxit ingentia beneficia olim a Pipino, Carolo Magno, ceteris-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

que Franciæ Regibus ſedi Romanæ pro-
ſtita, tum & quod Gregorio IV. e
communicationem minitanti, Præſul
Gallicani reſponderint, ſi *excommuni-
turus veniret*, *excommunicatus* dicer
poſtea quæ inter Bonifacium VIII.
Philippum Pulchrum olim acta fuiſſe
aliaque ejusmodi diſſidia acri injur
ſenſu in memoriam revocavit, dem
vero in ipſum Papam Innocentium
hementer invectus, exclamavit: Qu
Pontifex, cujus præcipue intereſt fi
puritatem conſervare, novarum o
nionum progreſſum ſiſtere, a tempo
quo Divi Petri Cathedram obtinet, n
ceſſat cum apertis Janſenii Diſcipu
commercium habere, eos ſuis favori
beare, deprædicare, ſeque illorum P
tectorem profiteri, hosque pernicio
& factioſos homines, qui per quad
ginta annos ad diminuendam auct
tatem tam Eccleſiaſticam quam p
fanam, ſibi contrariam, omnes v
intendiſſent, hodiedum Pontifici t
adolent, eoquod illos protegit, eo
fovet artes, quibus iterum Eccleſi
cem turbaſſent, niſi Rex vigilantiſſi
ille ac indefeſſus fidei Defenſor &
tum divinitus nobis datum obſtitiſſe
ipſum malignam quoque quietiſtar
ſectam non ea, quam ſupremum e
officium exegiſſet, cura extirpaſſe,
con

contrario autem Regem & infontes exagitasse criminabatur. Ex his denique concluſit Tallonius, a Papa esse appellandum, Regique supplicandum, ut ad Romana Oratorum Asyla in pristino suo vigore conservanda suam impenderet auctoritatem, ac indicto Concilio Provinciali, vel Nationali, aut Primorum conventu illorum sententias exquirere, ac media ad tollendas corruptelas ex vacantibus Episcopatibus emergentes aptiora seligere, suis subditis omne cum Romana Curia commercium ac pecuniæ transmissionem interdicere, cunctaque Pontificii diplomatis, ac censuræ exempla, ne ultra in Galliis vendantur, prohibere velit. Juxta hanc Talonii declamationem Parlamentum decretum edidit, in omnibus Parisinæ Urbis compitis publice affixum. Sæc. XVII. A. C. 1687.

Ceterum hæc Tallonii oratio non paucis ex ipsis Senatoribus displicuit; censebant enim, summo Pontifici, saltem quatenus est Princeps suprema & independente auctoritate temporali in urbem Romanam præditus, ac nulli, nisi soli Deo subjectus, parem cum ceteris Principibus in suo territorio leges condendi & abrogandi potestatem, jusque competere; insuper quidam Doctor natione Gallus *justificationem* Innocentianæ *Bullæ* edidit, demonstrare conatus,

Sæc. XVII. A. C. 1687.

tus, appellationem in ejusmodi cau ad proximum Concilium, esse rebelli nem contra auctoritatem Ecclesiæ: qu imo Ludovicus Rex suo Parlamen longe religiosior nullum ex violentis m diis, quæ Talonius suggesserat, ui panda censuit; unde tota res in min verbis & scriptis stetit, totoque ferm biennio Legatus Romæ quidem exc bias suas protraxit, nec unquam a Po tifice ad alloquium admissus, tande a Rege in Galliam revocatus est; han enim ignorabat Rex, quod spectata l gis æquitate Gallorum querelæ min æquæ essent, ac Princeps supremus corruptelas adeo enormes ex Asylorum abusu emergentes plenam abolendi po testatem eo certius habeat, quo fr pius ipsimet Principes sæculares contr Asyla Ecclesiis & Religiosorum Dom bus adjudicata reclamarint. Ceterum si Papa Oratores eodem loco, quo alii ejus Nuntii & omnium Europæ Prin cipum Legati essent, Romæ haberet, suæ potestatis limites non excesserit, quodque ceterorum Principum sese tam necessariæ & justæ legi ultro subjicien tium exempla Gallorum pertinaciam damnaret, & armatus Lavardini in gressus in Urbem adeo luculenta fuerit vilipensio, ut quilibet alius etiam in ferior Princeps illam non toleraſſet. Sed merito

merito talem Legatum adhibita vi repulisset, præcipue, postquam Innocentius prævie illum admonuerat, palamque declaraverat, quod nullum Oratorem admittere velit, nisi asylorum juri cederet: Si Papa Lavardinum, qui ad Papam in sua Metropoli insultatum venerat, armis profanis repulisset, hæc resistentia utpote potentia longe inferioris, temeraria quidem, non tamen injusta fuisset; jurisdictionem enim suam tuendi jura supremæ Majestati, non autem majori vel minori virium potentiæ annexa sunt. Ceterum Jacobus Angliæ Rex sopiendæ huic controversiæ operam suam obtulit, cui tamen Papa per suum in Aula Oratorem significari jussit, magnam omnino labem sedi Apostolicæ aspersum iri, si juri cuilibet Principi proprio cederet, idoneas tamen satisfactionis rationes Regi se propositurum pollicitus est, dummodo vicissim Rex a violentis ejusmodi machinationibus abstineret. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXIX.

Quesneli epistola ad P. Henricum Norisium.

Interim Quesnelus, ut suam fugam, pertinaciam, erroresque consueto iniquæ oppressionis velamento honesta-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

ret, ad diverſos majoris nominis Viros literas dedit, ex quibus ſuæ cauſſæ vindicias continet illa epiſtola, quam hoc anno ad P. Henricum Noris Augustinianum, poſtea S. R. E. Cardinalem perſcripſit hujus tenoris: „Anno „1678. in Generalibus Congregationi „Oratorianæ Comitiis Lutetiæ, ut plerumque fit, Congregatis, cum gravis „omnibus, qui intererant, metus incuſſus fuiſſet, *adnitente præpotenti viro, „penes quem rerum Eccleſiaſticarum apud „nos arbitrium eſt*, conniventibus, ac „etiam adlaborantibus aliquot Molinæ „næ doctrinæ aſſeclis, quibus vix ulla „caret Societas Theologica; *cedentibus „Præpoſitis, Primoribusque Congregationis „nis Viris*, quibus extrema quæque impendere perſuaſum fuerat, ni promptæ „cæcaque obedientia obviam iretur, „conſcriptum eſt, & in Comitiis vix „propoſitum, vix ſemel perlectum ſta„tutum, exemplar, ſeu formula Doctri„næ, quam deinceps ſequerentur, quot„quot docendi munus in Collegiis, Se„minariis, cæterisque ſtudiorum domi„bus obeunt: *ſcriptum ejus modi ab omni„bus comitiorum Patribus ſubſignatum eo„rumdem nomine, Regi oblatum eſt*, ex „præpotentis illius viri Conſilio, imo „imperio: ſcripta, eodem dictante, ad „Principem epiſtola, qua rei totius ſe„riem

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„riem exponunt, jurantque in propo-
„ſitæ formulæ verba, nec ſe ab illius
„tenore, ne transverſum quidem un-
„guem unquam diſceſſuros: ſic enim
„res ſuas in tuto apud Regium animum
„poni cenſebant boni viri. Per totum
„triennium ſolis Profeſſoribus lex iſta
„impoſita eſt: alii plerique palam ac
„libere de formula conqueri velut Au-
„guſtinianæ Doctrinæ adverſa: imo ſic
„ubique adverſus iniquam, ac probro-
„ſam Auguſtino docendi legem concla-
„matum eſt, ut quotquot illius ſcri-
„bendæ Authores, aut participes fue-
„rant, illius invidiam deprecarentur.
„*Illa me profecto ſuffragatorem habere nun-*
„*quam potuit:* imo vero, quid de illa
„ſentirem velut Auguſtiniani dogmatis
„juratus, auctore Deo & Chriſto, di-
„ſcipulus, data occaſione teſtatus ſum.
„Inde iræ, inde orta adverſus me tem-
„peſtas, nam *primum a domo Pariſienſi*
„*abire juſſus Aureliam ad Ligerim ſecedere*
„*compulſus ſum*, ubi non ſemel tentata
„fides Auguſtino, imo Eccleſiæ debita
„Præpoſitis ad id coactis, ut per Viſi-
„tatores ſinguli quique ſcriptum illud
„doctrinale, per vivæ ſaltem vocis ſuf-
„fragium probare compellerentur, quod
„a plerisque præſtitum eſt, a paucis
„negatum. Neque hic tamen ſtetit
„adverſariorum conatus; nam poſt al-
„terum

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„terum triennium, dum triennalia Con„gregationis comitia haberentur, pro„lata ſunt Regia mandata, quibus juſſi „omnes proprio chirographo formu„lam munire, ejusque doctrinam ex „profeſſo amplecti. Edictum per Pro„vincias miſſum, mandata viſitatoribus „exequendi provincia. *Omnes ad hanc neceſſitatem adacti, ut vel obtemperent, vel quaſi Regiis juſſis rebelles a Congregatione pellendi ad extremos Regni limites ablegentur, aut pejus aliquid experiantur.* Ut „utrique neceſſitati me ſubducerem, „meum, amicorumque conſilium fuit. „Ab integro igitur biennio *ſic privatam vitam agere inſtitui, ut a ſolito hominum Commercio ſegregatus locum, vix paucis amicis notum, paucioribus pervium.... hactenus incoluerim.*

§. XXX.

Publicum Michaelis de Molinos ſupplicium.

Godfrid. Hiſt. chron. t. 3. l. 11. Arnold hiſt. Hæret. c. 17. Pritr. deſcript. Ital. præſ. ſtat.

Poſtquam fidei Inquiſitores coram ſummo Pontifice & Cardinalibus Molinoſii propoſitiones, quas ſe diſſeminaſſe faſſus erat, ad examen vocaverant, inſuper die decima quinta Februarii auctoritate Pontificia literas per univerſam Italiam ad Epiſcopos transmiſere, quibus præceptum, ne purioris fidei obtentu

Sæc. XVII. A.C. 1687.

obtentu quietiſtarum conventicula haberi permitterent, nec latius hæretica hæc dogmata diſſeminari paterentur, inprimis autem caverent, ne animarum Directores hoc veneno infecti, aut ſuſpecti ſeſe in Monaſteria inſinuarent, Santimoniales corrupturi: Attamen hiſce literis parum proficiebatur; compertum enim erat, quod per Italiam plusquam vicies mille homines, atque etiam diverſorum Ordinum Moniales Molinoſii erroribus faverent: Ut igitur publica tam fœdi hæretici infamia & ſupplicio fideles a ſectandis ejus erroribus abſterrerentur, cuncta illius opera carnificis manu flammis adjudicata ſunt, ipſe vero Molinoſius die tertia Septembris in curru undique obtecto ex carcere, in quo integrum ferme biennium hæſerat, ad Templum S. Mariæ ſuper Minervam vinculis onuſtus, ac pœnitentium veſtem indutus deducebatur, ubi pegma ibidem erectum conſcendere juſſus, circumfuſam hominum multitudinem imperterrito vultu aſpexit, exclamans: *Ecce! hominem diffamatum, ſed pœnitentem.* Poſtea coram Pontifice & Cardinalibus ſeſe demiſſe inclinans, ac cereum manu tenens, ſententiam in ſe pronuntiatam, quam duo Monachi elata voce prælegerant, ſine omni confuſæ, pudefactæque mentis inditio excepit,

Sæc. XVII. A. C. 1687. cepit, universo populo exclamante, *ad rogum! ad rogum!* sedato vociferantium tumultu Molinosius errores suos hactenus disseminatos palam revocavit, atque ad perpetuos carceres damnatus, præscriptoque quotidianarum precum numero sua scelera expiare jussus, in custodiam a lictoribus reductus est, ubi ex populo pene innumeri hunc hæreticum ignis supplicio addicendum clamabant, ac lapidibus impetitum suo furori immolassent, nisi satellites populi violentiam coercuissent. Altera die pariter Simon de Leone, ejusque Frater Antonius hos errores damnare coacti sunt: insuperhabita tamen hac severitate non deerant, qui tam in Italia, quam in Galliis novæ huic sectæ auctores reipsa patrocinarentur, aut odio & invidia instigante eidem favere ab aliis falso dicerentur; perperam vero in eorum hujus suspicionem trahebatur Petruccius Cardinalis; quinimo Stephanus quoque Camus Gratianopolitanus Episcopus ac Cardinalis apud Papam insimulabatur, perinde acti non modo quietistarum doctrinæ suffragaretur, sed etiam in sua Protestantes convertendi methodo, quam suæ Diœcesecos Parochis præscripserat, docuisset, *solum Deum a Catholicis, Romanæque Ecclesiæ Consortibus adorari, & in solum Christo*

Christi merito, non autem in imaginibus aut reliquiis, utpote omni efficacia & virtute destitutis spem & fiduciam collocari debere, quamprimum vero Camus hanc calumniam sibi a suis æmulis impingi compererat, mox fidei suæ integritatem coram Papa comprobatam reddidit, suaque scripta & doctrinas decisivo summi Pontificis judicio submisit, quocirca Innocentius XI. die decima octava Octobris ad eundem Cardinalem has dedit literas: Sæc. XVII. A. C. 1687.

„Dilecte Fili noster, salutem & „Apostolicam Benedictionem: Ex lite„ris, quas vigesima quinta proxime „elapsi Mensis Septembris die ad nos „dedisti, aperte cognovimus sollicitu„dinem, in qua versabaris ob ea, quæ „adversus Epistolam, ad Parochos „Diœcesis tibi commissæ a te non ita „pridem directam, vulgata fuerant. „De perspecta autem pietate, ac sa„pientia tua adeo præclare sentimus, „ut pro explorato habere possis, nul„lius apud nos momenti extitisse ina„nes insciæ multitudinis criminationes. „In opinione vero, quam gerebamus, „magis etiam nos, magisque confir„masti, dum hanc sanctissimam sedem „Ecclesiarum nostrarum Matrem, ac „Magistram, ejusdemque judicio dicta „universa ac scripta tua subjicere para„tum

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„tum te esse, præfatis in literis disert
„declaravisti; incorruptam enim th
„esse religionem inde luculenter app
„ret. Reliquum est, ut præstantio
„indies singularis virtutis tuæ testim
„nia edere pergas, dilecte Fili nost
„cui nos Apostolicam ad id benedicti
„nem peramanter impertimur.„

Cum vero in Galliis nonnulli ad
hucdum doctrinæ Molinosii insistere re
perti fuerint, hinc Regis jussu sever
in eos inquisitum, & Episcoporum no
pauci hosce errores doctissimis lucubra
tionibus refellere conati sunt, ac præ
primis Franciscus Harlæus Parisiensis
Archiepiscopus Guioniæ mulieris hoc
veneno infectæ scripta Anno 1684. &
Antonius de Noailles ejusdem Succes
sor ac Cardinalis Anno 1695. censuris
perstrinxere, edita hanc in rem *Institu-
tione Pastorali de perfectione Christiana, &
vita interiori adversus spuriorum Mysti-
rum errores:* Jacobus quoque Benignus
Bossuet Meldensis Episcopus institutio-
nem *de statibus orationis*, aliaque eru-
ditissima opera huic hæresi opposuit,
ac denique Paulus Godetus Desmarets
Episcopus Carnutensis edidit: *Institu-
tiones* suas *Pastorales contra novæ Mysti-
gogiæ illusiones, & errores.*

§. XXXI.

Sæc. XVII.
A. C. 1687.

§. XXXI.

Novi motus in Belgio contra Gilbertum.

Hucusque Janseniſtæ ſeu obſequioſi ſilentii Profeſſores ob metum Moliniſtarum ad omnes eorum motus ſemper excubantium, in libris a ſe editis doctrinam ſuam de gratia circumſpecte, ambigue, verbisque ad Catholicum ſenſum facile inflectendis tam dextere obvelabant, ut a ſuis hoſtibus palam condemnari haud poſſent: audacius autem anno priori Gilbertus in Duacenſi Academia Doctor & Profeſſor Regius ac Præpoſitus ad S. Amandum necnon Univerſitatis Cancellarius ſcripſit, hac que moderatione haud utendum ratus, tractatum de gratia ſuis Diſcipulis dictavit, de Janſenii doctrina ſuſpectum: Quamprimum de eo notitia ad Moliniſtas pervenerat, confeſtim hi duo exemplaria eorum, quæ Gilbertus dictaverat, ad Patrem de la Chaiſe Jeſuitam Regisque Confeſſarium transmiſere, qui hunc Doctorem apud Ludovicum XIV. Regem tanquam apertum Janſenii fautorem denuntiavit: Igitur Rex Harlæo Pariſienſi Archiepiſcopo in mandatis dedit, ut Gilberti ſcripta examinari juberet. Seliguntur hanc in rem qua-

Mem. Chron. & Dogm. Abrege de l'Hiſt. Eccl. t. 13. p. 378. Hode Hiſt. de Louis XIV. l. 44.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

tuor Sorbonæ & Navarræ Doctores, qu
facto maturo examine die 28. Jan. retul
runt, in his scriptis non obscure, aut ca
ptim vel paucis verbis, sed aperte, atq
ex instituto, necnon extrema pertinac
& studio Jansenii doctrinam stabilit
atque exprimi, insuper ingeniosas utr
que bile plenas expressiones pro mo
Novatorum addi, fraudulentisque i
terpretationibus summorum Pontifice
Constitutiones eludi, atque ad perege
nos, penitus ab eorum mente alien
sensus detorqueri: denique venenu
Scholis tantopere pernicioſum adeo pe
omnia scripta diffundi, ut corrigi haud
possint, nec aliud ad tollendum scandā
lum inde exortum superſit remedium
quam ut auctor moveatur cathedra
atque ad publicam, disertamque re
tractationem compellatur: *quapropter*,
addebant Censores, *judicavimus, pro*
Duacensis Academiæ pernicie hujus scripti
Auctori haud ultra docendi munus commit
posse. Pronuntiata horum sententia Gil
bertus suo munere & urbe abire jussus
Insulas secessit, ad oppidum S. Quin
tini, ubi die vigesima septima Julii suas
opiniones retractavit: Postea Severus
de Rochechouart Atrebatensis Episco
pus, in cujus Diœcesi Gilbertus hos er
rores docuit, ne suo deesset muneri,
hujus Doctoris scripta pervolvit, & ab
aliis

aliis etiam discussa die decima tertia Augusti tanquam continentia doctrinam falsam, temerariam, per Pontificias Constitutiones ut hæreticam damnatam, verbis injuriosis, & contra Theologos Catholicos livore Charitati Christianæ oppositio repletis conceptam damnavit. Hac Episcopi censura irritatus Gilbertus, suæque palinodiæ oblitus, ab Episcopi sententia provocavit, declaravitque, in suo tractatu nullam reperiri propositionem, quæ non oppido Catholica foret, demum vero consilio cum Quesnello tum Bruxellis latitante communicato retractationem suam revocavit, atque in censores censuram ferre præsumpsit. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXXII.

Contentio de confessione annua denuo suscitata.

Hoc rursus anno recruduit contentio de confessione annua, quam Synodus Lateranensis V. proprio Sacerdoti fieri præcepit, aut alteri approbato; quamvis enim Clemens X. die vigesima tertia Maij anno hujus sæculi septuagesimo definierit, fideles satisfacere, si Religiosis etiam in Paschate confiteantur, & ipsemet Franciscus Harlæus Parisiensis Archiepiscopus in

Sæc. XVII. A. C. 1687. comitiis Cleri Gallicani declararit, fi-deles, *qui Sacerdotibus sæcularibus aut regularibus ab Episcopo approbatis per communione Paschali confitentur, satisfaciunt mandato Concilii*, nihilominus Ambianenses Parochi in publicis concionibus populum docebant, quod vi Canonis *Omnis utriusque* &c. fideles sint obstricti ut tempore Paschali proprio Parocho, aut saltem non alteri, nisi de ejus licentia confiterentur: Hanc opinionem firmabant decreto Synodi Diœcesanæ Ambianensis Anno 1661. habitæ, necnon rituali Provinciæ Rhemensis. Ex inde vero graves in populo offensiones oriebantur, non paucis haud temere suspicantibus, post tot Pontificum, Congregationum ac Synodorum decisiones resuscitatam hanc controversiam non nisi ex invidia, livore & ambitione, non autem ex salutis, charitatis, divinæque gloriæ studio ortum traxisse, quocirca quidam Ambianensis Jesuita quadam die Dominica in suo sermone ad populum dixit, *communionem quidem Paschalem in Parochia esse peragendam, confessionem vero esse liberam:* Tum vero oleum igni affusum; quippe Parochi mox questum ad Ambianensem Episcopum convolant, ac rituale, Synodumque Ambianensem opponunt: Episcopus tamen cuicunque jus suum sartum

Sæc. XVII. A.C. 1687.

servare intentus, decidit, decretum Ritualis & Synodi spectare ad disciplinam, confessionem tamen alteri Sacerdoti, qui ab Episcopo approbatus est, factam non esse invalidam: Hac Episcopi sententia utrique parti impositum est silentium; paulopost tamen Parochi ad Tellierum Archiepiscopum Rhemensem ab hac Episcopi decisione provocarunt, qui etiam in eorum favorem pronuntiavit, Episcopum Ambianensem male judicasse, eoquod obligatio confitendi proprio Parocho, aut alteri Sacerdoti approbato de ejus licentia referatur maxime ad confessionem Paschalem, Sacerdos proin Regularis, indefinite approbatus non possit intra quindecim dies, scilicet a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in *Albis* inclusive absolvere pœnitentes: Inde vero gravior Parochos inter & Regulares excitabatur contentio, quæ tamen extincta est decisione Pontificum & Conciliorum, juxta quæ ipsemet Barberinus Cardinalis olim Archiepiscopus Rhemensis in sua Synodo Anni 1669. definierat, *quod sacri Canones condamnarint opinionem illorum, qui asserunt, confessionem factam sacerdoti sæculari vel regulari approbato esse invalidam, proin non possint Parochi sic confessis etiam ægrotis negare viaticum. Idem dicimus de con-*

Sæc. XVII. A. C. 1687.

feſſione Paſchali, quia nobis non conveni abrogare, quod tot Pontifices approbarunt, & quod in Eccleſia tanto jam tempore ſpecifice exercetur.

§. XXXIII.

Vincentius Rigal quasdam propoſitiones revocare, a Facultate Pariſienſi coactus.

Argentre Collect. Jud. t. 3, p. 364.

Die vigeſima octava Novembris P. Vincentius Rigal Ord. FF. Prædicatorum Sorbonæ Profeſſor ſequentes propoſitiones contra S. Thomæ, ejusdemque ſcholæ mentem propoſuit.

I. „Deus movet Voluntatem hominis ad univerſale objectum voluntatis, „ſub qua generali motione voluntas „manet indifferens ad utrumlibet, ſed „per aliquid determinatur ad unum ſic „licet per conſilium rationis, inquit S. „Thomas: nec oportet hoc eſſe per aliud „quod agens extrinſecum etiam Divinum.„

II. „Gratia efficax duplex: alia ordinaria: extraordinaria altera, priori „ris efficacitas videtur petenda ex libero hominis conſenſu, poſterioris „efficacitas videtur repetenda ex natura ipſius gratiæ. Sed, quia inde „videtur lædi liberum arbitrium hominis gratiam illam recipientis: quippe „qui,

„qui, ut ait Concilium Tridentinum „Seſſ. 6. c. 5. illam & abjicere poteſt, „hoc eſt, ibi diſſentire etiam in ſenſu „compoſito, tutius illam refundit S. „Thomas in abundantiam divinæ bo„nitatis „ Sæc. XVII. A. C. 1687.

III, „Cum præcognoſcat Deus in „decreto efficaci, quo voluntatem hu„manam condidit, quid actura eſſet, „ſi hæc illi, vel illa auxilia conferentur; „& aliunde omnia in manu ſua habeat „boni operis ſubſidia, ea confert, qui„bus prævidet voluntatem infallibiliter „quidem, ſed libere conſenſuram.„

Poſtquam Pariſini Conventus Prior, & Doctores ac Profeſſores in ſacra Facultate Pariſienſi hanc doctrinam ſpargi inaudierant, mox coram ejusdem Facultatis Syndico conteſtati ſunt, haſce Vincentii propoſitiones ſancti Thomæ Aquinatis doctrinæ contrarias eſſe, quapropter hunc Doctorem compulerunt, ut iſtas theſes retractaret, quod etiam Rigalius docili animo præſtitit.

§. XXXIV.

Nova Töckelii conjuratio.

Poſtquam Emericus Töckelius perduellium Calviniſtarum Princeps, facta novæ conjurationis ſpe libertatem a Turcis emendicaverat, primas *Wagner Hiſt. Leop. part. 2. l. 10. Theatr. Europ. t. 13.*

Sæc. XVII. A C. 1687.

eo curas intendit, ut ſuorum ope non modo amiſſa recuperandi, ſed & Imperii Ottomanici fines in Hungaria latius protendendi facilitatem Sultano perſuaderet: ne vero rurſus verbis quam opere liberalior eſſe videretur, ſub conſueto libertatis & patriæ tuendæ obtentu ducentos Nobiles aliosque potiſſimum Proteſtantes (Catholicos enim Religionis ſanctitas a ſceleris communione abſterruit) in conjurationis Societatem pertraxit, quibus conſtitutum erat, ad certam diem omnes Germanos interficere, munimenta aut dolo aut Turcarum armis ſubigere, & civile bellum extremis viribus agere: Hæc conſilia tam certam proſperi ſucceſſus fiduciam ingeſſere Sultano, ut Varadinenſi Baſſæ in mandatis daret, quatenus perduellium molimina omni ſtudio foveret, & Abaffium Tranſylvaniæ Principem in opem advocaret, atque ad quemvis Töckelii nutum parata teneret auxilia: Attamen latentis tumultus ſuſpicio, levis quidem, afflabat Caraffam ſuperioris Hungariæ Præfectum, qui nonnullos nocturna conventicula habere comperiens, eos comprehendi juſſit, ac tormentorum minis totam conjurationis ſeriem ab eis extorſit, cautoque ſilentio cuncta diſſimulans, præcipua factionis capita in variis oppidis ad

ad carceres rapi præcepit, quos ex Cæsaris mandato convictos, confessosque Majestatis crimine damnavit: ut vero supplicii terror esset conspectior, octo conjuratorum principes dextera capiteque truncari jussit. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXXV.

Ingens Budæ periculum ob aliam conjurationem.

Magis adhuc periculosa erat proditio, quæ si detecta non fuisset, Buda tam copioso Christianorum cruore redempta rursus in Turcarum jugum incidisset: Perfidiæ Auctor erat Conradus Finck Baro de Finckenstein gente Borussus, secta Lutheranus, ac Salmiæ Legionis Pro-centurio: Hic stationarios inebriare constituit, ut sommo oppressi a Turcis in proxima valle latentibus obruerentur, atque occisa prima statione, semiluna nondum satis reparata occuparetur, & Turcæ majoribus suppetiis aucti demum universum præsidium conficerent: infernale hoc consilium Finckius per literas, rustico bajulo, Bassæ Albæ-Regalensi indicavit, postulans ab eo in perfidiæ præmium, nonnisi bis mille aureos: Tempestive autem crimen innotuit per quemdam militem desultorium, qui *Wagner l. c. Gottfrid. Hist. Chron. cont l. 11. pag. 353.*

Sæc. XVII. A. C. 1687. captivo cum Turca permutatus, atque Alba Regali Jaurinum reversus, Piffezkio Patrono suo significavit, sibi ab quodam adolescente, qui apud Bassam interpretis munere fungitur, relatum fuisse, Herum suum ad literas sibi quodam rustico perlatas præ gaudio exiliisse, moxque rusticum multo auro donatum remisisse, Centurionem autem Budensem cum eodem Bassa pro redimendis duabus Turcicis Virginibus crebro literis & internuntiis agere. Re comperta Piffezkius confestim huc militem Budam ad Beckium Gubernatorem transmisit: explorantur Finckii ædes, reperiuntur ambæ Turcæ Virgines: Finckius in quæstionem vocatus omnia pernegat, propositis tamen tormentis territus, crimen fatetur: comprehenditur rusticus, unacum literis quibus Bassa Finckio significavit, militem se & pecunias in parato habere, utrumque se mox submissurum, quamprimum ab eo alteras adhuc literas receperturus esset. His convictus literis miser Finckius, respondit, se id de industria feciisse, ut Bassa pecuniis defraudato Gubernator tempestive admonitus, irruentes Turcas male mulctaret, rogatus autem, cur urbis locum maxime infirmum Bassæ indicasset, re qua hæsit: itaque se reum fassus, ca-

pite

pite truncatus est, corpore quadrifariam dissecto, ac per vias Turcis obvias frustatim suspenso: rusticus vero primo ducentis plagis affectus, demum adacto per medium corpus palo promeritas perfidiæ suæ pœnas dedit. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXXVI.

Turcæ a Cæsareo - Bavaris prope Siclovium insigni clade protriti.

Ringente perfidorum invidia, Leopoldus Cæsar hunc item annum victoriis feraciſſimum experiebatur; quamprimum enim Lotharingius Dux, & Bavariæ Elector novo animorum viriumque fœdere junctι, Cæsareas copias in Hungariam deduxerant; mox superatis maximis itineris difficultatibus Lotharingius Baronivariam, inde vero Siclovium contendit, promotisque castris occupatoque Dardo, quod castellum est Essekino obversum, Vezirium secus Dravum flumen castra metantem aggredi statuit: Obstabat tamen munimentum, quod pontem navalem tutabatur, quo non sine nostrorum clade superato Lotharingius pontis capite & libero flumine potitus est, trucidatis hostium ducentis: postea diruto Turcarum ponte prope Ottvarinum oppidum pontem novum Dravo sterni jubet, tra-

Priet. Annal. cont. pag. 974. Hist. du Princ. Eugen. tom. 1. l. 1.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

trajectoque flumine, atque in opem ac- cersito Bavaro Vezirium, qui nova ca- stra oppido munita prope Mursam in- federat, ad pugnam conferendam provocat: Præluditur crebris, nec in- cruentis velitationibus, ac sub primam diei vigesimæ Julii auroram univer- Ottomanorum exercitus in conspectu venit: Omnia ad prælium spectare vi- dentur; attamen tam valide natura & arte munita erant hostium castra, ut omnium consensu sine totius exercitus ruina oppugnari haud possent, eadem ergo die Lotharingius iter, quo ven- rat, ponte relegit, & timorem, fu- gamque simulans, Anamantiam, vi- go *Mohatz* dictam sese recepit. Tum vero Vezirius Christianos canes in fu- gam præcipitem solo baculi timore ab- actos jactitans, superato Dravo, illis die duodecima Augusti adoriri sta- tuit, ac præprimis Kiusus Bassa post- remam Bavarorum aciem magna vi & vociferatione invadit, simulque in dex- trum cornu multiplices velitum turmas effundit, ipsumque Electorem strenue pugnantem a fronte & a tergo valide impetit; cum autem Bavaræ virtuti nulla difficultas impervia esset, Elector perrupto hostium agmine in summum collem eluctatus, adductis machinis haud impune in subjectos hostes de- tonat,

tonat: paulopoſt Piccolominæus ad de- Sæc. XVII.
ſignatam ſtationem perveniens, obſtan- A. C. 1687.
tes repulit, ac longius, quam cautius abreptus, a Turcarum copiis immerſus cum ſuis periiſſet, niſi Elector cum quatuor cohortibus accurrens, ceteris ſaluti fuiſſet: Tandem totus exercitus ad hoſtem prope Baronivariam in acie ſtantem pervenit, ac tertia meridiei hora columbrinis primo certatum utrinque; immoti perſiſtunt Janiſſari, ut noſtros forte propius accedentes certioribus ictibus ferirent: cum autem præter ſpem Cæſareos vallis hærere, & minaci vultu hoſtem præſtolari cernerent, pavore inde concepto palpitantes incertis, innoxiisque ictibus ſclopos exonerarunt: quo animadverſo mox Lotharingius cum ſuis in valli hiantis rimas ſe effudit, everſisque primis hoſtium ordinibus, ac revulſis ſepimentis, hoſtilem ſuggeſtum occupavit; dein machinis in adverſos converſis primo Janiſſaros ingenti clade fudit, tantumque terrorem Spahiis ingeſſit, ut nequidem glande emiſſa, abjectis indecore armis effuſam fugam inirent: Eodem fere tempore Elector Bavarus, & Eugenius Sabaudus in ſiniſtrum cornu irrupere: Tum vero inſtaurata pugna, Janiſſarorum peditatus ingenti ſtrage attritus, paucique in ſaltu & arun-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

arundinetis habitantes, poſt diligen-
tem veſtigationem reperti, impune fue-
runt trucidati. Horrebant ſaltus &
paludes hoſtium cadaveribus, expu-
gnatisque ſecundis caſtris Janiſſari fe-
laniena abſumpti fuere, quique a
Dravi littora prope Dardam fugie
trajicere parabant, nova a Cæſare
clade conficiebantur, deſideratis in utr
que prælio octo Turcarum millibus, q
vel ferro enecti, vel undis hauſti pe
rierunt: ipſe etiam Vezirius Eſſekinus
profugus, viginti univerſim ſuorum
millibus infauſtam hanc expeditionem
conſtitiſſe teſtatus eſt. E Chriſtianis
nonniſi ſexcenti, & potiſſimum in ve
tationibus, interfecti vel ſaucii; tu
opulenta quoque colligebatur præda,
ut avidiſſimum etiam militem abunde
ſatiaret. Parta hac victoria nec
Ortoviza, Poſega, Palotta, Wal
aliisque Hungariæ & Sclavoniæ urbi
bus rapidæ fortunæ metu ad dedi
nem compulſis Tranſylvanica expedi
decernitur, quo Lotharingius cap
Eſſekino magnam copiarum partem
duxit, atque Claudiopoli & Cibin
expugnatis, Michaelem Abafium Tran
ſylvaniæ Principem, qui Cæſarem hu
ctenus vanis promiſſis & artibus lu
rat, ſecretisque auxiliis rebelles, &
Turcas foverat, tandem ad pacis leges
&

& dedendas urbes compulit. Agria quoque seu Erlau Leopoldo Imperatori post diuturnum plurium Mensium obsidionem restituta est. Ipsa etiam Töckelii uxor eidem tradidit validissimum propugnaculum Mongatsch receptis in gratiam rebellibus, excepto solo Töckelio. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XXXVII.

Josephus Cæsaris Filius hæreditarius Hungarorum Rex coronatus.

Inter prosperos hosce Cæsarei exercitus progressus, Leopoldus Imperator Paulum Seczenium Archiepiscopum Strigoniensem, necnon Paulum Esterhasium Hungariæ Palatinum unacum præcipuis Regni Magnatibus Viennam die quarta Julii accersivit, eisque proposuit, ut Posonii ad primam Novembris diem omnium Ordinum comitia haberent, in quibus præprimis in gratitudinis signum ob Hungariam Cæsareis armis a Turcarum servitute liberatam Josepho Filio ejus primogenito non modo Electionis jure, sed hæreditaria successione, prout a primæva Regni institutione a D. Stephano, usque ad Mathiam Corvinum erat, Hungariæ coronam imponerent, simulque Andreæ II. Regis edictum abolerent

Werbenz. Jus Hung. t. 2. art. 31. pag. 42.

Anno

Sæc. XVII. A. C. 1687. Anno 1222. promulgatum, ubi hæ reperiebantur: *quod si vero nos, vel ali quis successorum nostrorum aliquo unquam tempore, huic dispositioni nostræ contra voluerit, liberam habeat harum auctorita sine nota alicujus infidelitatis tam Episco quam alii Barones & Nobiles Regni u versi & singuli, præsentes & futuri, p sterique resistendi & contradicendi no & nostris Successoribus in perpetuum p cultatem.* Annuere Proceres, eoqu hæc lex Regibus indigna, & popu pernicioſa esset. His ita constituti Posonienſibus comitiis initium dice tur, ubi Leopoldus Cæsar die trigesim prima Octobris rursus petiit, Filium suum Josephum Regia dignitate ju hæreditario ad Nepotes transmitte da insignirent: Habita desuper delibe ratione diu inter Magnates & Cæsar Ministros disceptatum, præcipue qua Carolus Hispaniæ Rex ad se, posteru que suos hujus successionis jura extend expoſceret, obstabant etiam vehemen ter Protestantes, eorumque Duct Töckelius: tandem vero miro potio morum consensu decretum condebatu hujus sententiæ: *In perpetuam porro re colendorum tantorum beneficiorum memo riam Regni Status declarant, quod amodo in posterum neminem alium, quam S. M jestatis propriis ex lumbis descendentium*

Maso-

Masculorum hæredem primogenitum in perpetuum, id ipsum etiam statuentibus Art.5. Anni 1547. aliisque superinde exstantibus pro legitimo suo Rege, & Domino sint habituri, atque deficientibus masculis ad „Carolum II. Hispaniæ Regem succes„sio extendatur, nulla vero ex utra„que linea prole mascula existente tunc „ad Ordines redeat jus electionis.„ Confecto hoc negotio Josephus die nona Decembris præstito prius juramento de servandis Regni legibus juribusque, a Paulo Seczenio Strigoniensi Archiepiscopo hæreditarius Hungariæ Rex inauguratus est, nonnisi novem annos natus. Insuper de instaurandis privilegiis avitis, tuenda religionum libertate, Catholicorum possessione, redintegrandis Nobilibus ob rebellionem captivis, abolendo Eperiensi sanguinario tribunali, & removendo Caraffa, Ordines egerunt, quorum postulatis omnibus Cæsar annuit, Religionis tamen controversias juxta Sopronienſia decreta anno hujus sæculi trigesimo secundo condita decidi præcepit: Ordines vero jus præsidii in Hungariæ munimentis, necnon facultatem apprehendendi delinquentes Cæsari adjudicarunt.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

Sæc. XVII.
A. C. 1687.

§. XXXVIII.

Mehemetes a seditiosis Constantinopoli exauctoratus.

Theatr. Europ. t. 13. pag. 218. Wagner l. c.

Tota Vienna festivis victoriarum plausibus resonante, Constantinopoli ob nuperam cladem, infaustosque belli successus seditionibus, cædibusque immaduit; Spahii enim cum Janissarorum paucis, qui fuga excesserant, omnia mala Suleimanni Vezirii imperitiæ imputantes, auctore Chiaussio Bassa suorum cruorem de eo ulciscí parabant; tempestive autem tam ipse, quam Janissarorum Aga noctis beneficio Belgradum unacum sacrato Mahometis vexillo evasere, inde Constantinopolim delati. Enimvero Mehemetes IV. Turcarum Imperator tumultum sedare intentus, ad Chiaussium cum rebelli exercitu jam Nissam profectum, Legatos decrevit, amplissimis præmiis eum devicturus: Hic tamen nonnisi Vezirum & Regabi Urbis Præfecti capitibus pacem redimi posse respondit: Eo nuncio exterritus Sultanns, cum domesticos tumultus extero bello periculosiores crederet, utrumque tumultuantium furorí immolat, eosque strangulari præcipit, ac rebellibus ignave spondet, quoque filiorum suorum capita submissurum.

furum, si hoc pretio obsequium emere oporteret: Jam propius Bissantio imminebat Chiaussius cum triginta factiosorum millibus, cui Jeghenus Asianus latro magis audax, quam felix & providus tria suorum millia opposuit, sed nonnisi salvis suorum trecentis repulsus est: Nec inde sedata animorum contentio; seditiosi enim ipsum quoque Sultanum esse exauctorandum inclamant, eorumque consilium Cuprolius alterius celeberrimi Vezirii Filius, pluresque Eunuchorum Præfecti approbant; ipso igitur Muftio precibus Mahometem placante, die octava Novembris recta ad Palatium tendunt, atque ad Solymanum Hanum Mehemetis fratrem in carceres perrumpunt. Hunc ergo ex vinculis ad solium evehunt, eique incondita vociferatione omnem felicitatem acclamant: Producitur ex carceris tenebris ad splendidum Ottomanici Imperii jubar, omnium oblitus præter injuriæ vindictam, qua incitatus, Mehemetem fratrem suum totidem, scilicet quadraginta annis, quibus ipse in vinculis contabuerat, includi jussit. Nondum satiata erat seditiosorum invidia seu potius avaritia; quippe præter quina, quæ debebantur, stipendia solitum donativum a novo Sultano reposcunt, quo ob ærarii egestatem recusato

Sæc. XVII. A. C. 1687.

Sæc. XVII. A. C. 1687. cusato civium domos perfringunt, l tentes gazas rimantur, obstantes tr cidant, minis & tormentis pecuni provide suffossas eliciunt, ipsosque be Præfectos, ne eorum licentiæ frænu imponeretur, vel interficiunt, aut latrocinii societatem pertrahunt, t tamque urbem cædibus & rapinis fœ contaminant. Recruduit atrocius ditio ex incerto rumore per urbem spa so, funditus abolendum esse Janissa rum ordinem; hi ergo Agam recen electum trucidant, & Chiausium Vez rium, Sultani proditorem, & Præ cessoris Vezirii interfectorem frustati dissecant, ejusque duos Filios serv rum instar publice vænumdant: Tu vero nova, eaque atrocissima urbis po pulatio, quæ triduum tenuit, rerum & fortunarum stragem fecit incredibi lem, multaque mortalium millia ob sumpsit, donec Muftius exposito Ma hometis Pseudo-Prophetæ vexillo Lyn phatos Religionis terrore & oblata om nibus venia tam dextere ad pacation convertisset consilia, ut ipsimet qu dringentos præcipuos malorum incen tores Sultano traderent, capite plectend dos. Hunc demum exitum habu cruenta hæc avaritia, quam indomitu furor nutrivit, & nec gratia, nec ju stitia satiare potuit.

§. XXXIX.

Sæc. XVII.
A.C. 1687.

§. XXXIX.

Jacobi II. Angliæ Regis declaratio in favorem religionum.

Erat ab Henrici VIII. ſchismate Angliæ Regnum ſemper ferale tumultuum, perfidiæ, cædiumque theatrum; inducta enim ſectarum multitudine ac diverſitate enata eſt animorum diſſenſio, fanaticum contradicendi ſtudium, odium, & cruentæ ſeditiones: tegebatur ſævitia Religionis velamine, peſſumdabantur omnes tam Divinæ quam humanæ leges & non ſine ipſius naturæ horrore quamplurimi humano cruore ſeſe inebriare certabant unice, ut ſectam firmarent, ac tuerentur, quam ambitio, atque effrænis vitæ licentia recens invexit, quamque ejus Sectatores duntaxat ideo veram crediderunt, quia nova, aut quia vel illam a teneris hauſerunt, vel quia eorum commodis magis deſervire exiſtimarunt: idem quoque inſanus furor anno priori armaverat Edimburgenſes Scotos hæterodoxos, qui Catholicos variis in locis ad ſacrorum ſuorum exercitia congregatos in odium libertatis, quam eis Rex Jacobus nuper conceſſerat, die octava Februarii miſere afflixere, eorumque ædes diripuerunt: Horum petulan-

Rapin Thoiras Hiſt. d'Angl. l. 24. Calmet Hiſt. Univ. l. 156. num. 45.

Sæc. XVII A. C. 1687.

tulantiam, fævitiamque compesce-
nitebatur Perchius Comes Urbis Præ-
fectus, qui aliquot factiosorum capi-
virgarum supplicio mulctare decrevit.
ast cum pœnam exequi parat, a fac-
tiosis maximo numero confluentibus
proterve impetitus, vix non obtru-
catur, ægre eorum manibus ereptus
præsidiariis, qui hosce tumultuantes
partim trucidarunt, partim in fugam
egerunt, reliquis promerito supplicio
mulctatis: Ejusmodi nempe funesta
consilia Prædicantibus implantat fana-
ticus sectæ furor, a quibus velut a fo-
origine venenum in populos diffun-
tur. Ut autem Jacobus II. Angliæ Re-
huic malo remedium adhiberet, om-
nia tria Regna ad unius fidei unitatem
reducere adlaborabat, huncque in finem
Castellmenium Comitem Romam Ora-
torem decernebat, qui Regis & Catho-
licorum in his Regnis degentium no-
mine die decima Januarii Innocentio
Papæ obsequium filialemque obedien-
tiam contestaretur, quem tamen vel
Oratorem intempestive submissum non
nisi frigide a Papa exceptum fuisse, re-
ferunt nonnulli, utut sit, id tamen cer-
tum est, quod Papa vicissim Ferdinan-
dum Dadam Amasiensem Archiepisco-
pum, tanquam Pontificium Nuntium
Angliam decreverit, qui etiam hoc
ann-

Gottfrid cont. Hist. Chron. t. 11. pag. 365.

anno die tertia Julii Vindeſorii a Rege & Regina publice exceptus eſt: Inſuper Rex Patrem Eduardum Petreum Jeſuitam, quem a confeſſionibus habuit, die undecima Novembris diſſuadente licet Pontifice intimi conſilii Miniſtris accenſuit: ne vero tot favores Catholicis exhibiti Sectariorum invidiam excitarent, non modo Calviniſtas ex Francia profugos perbenigne excepit, ſed etiam omnibus ſectariis in Scotia libertatem conſcientiæ ſeu tolerantiæ beneficium indulſit, die duodecima Februarii Witehaliæ hanc in rem promulgata ſequenti declaratione. Sæc. XVII. A. C. 1687.

„Jacobus &c. Perpenſis ingentibus „malis, quibus per aliquot annos noſtrum Scotiæ Regnum propter opinionum in Chriſtiana religione invectarum diverſitatem affligitur, conſideratis etiam vatinianis odiis & contentionibus, quibus Sectatores non ſine „commercii ruina & imminutione, dictionum everſione, charitatis diſpendio, „ac Regiæ poteſtatis contemptu in ſe „invicem graſſantur, veramque religionem, Deique timorem in contentiones, injurias, factiones, & non „raro in ſacrilegia & perduelliones convertunt, hinc quantum in nobis eſt, „ſubditorum noſtrorum corda & affectus „Deo per religionem, & nobis per fi-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„dem, & proximo per amorem & fide-
„litatem Chriſtianam unire intenti
„Regiam noſtram tolerantiam omnibus
„qui Chriſtianam religionem juxta
„tum mox deſignandum profitentur
„concedimus & indulgemus ſub var
„tamen conditionibus & reſtrictionib
„infra memorandis. I, Presbyteria
„moderatis privatos in eorum ædib
„conventus eo fine permittimus, ut du
„taxat illos Prædicantes, non alios
„audiant, qui noſtram indulgentia
„acceptarunt aut acceptabunt, dum
„modo nihil in pacis, & tranquillita
„tis publicæ præjudicium dicant v
„agant, nec ulla verba ſeditioſa aut
„perduellionem tendentia proferan
„ſecus interminatis ſeveriſſimis pœn
„tanto crimine dignis plectendi. Ne
„tamen eis ſit permiſſum pro ejusmo
„conventibus loca ædificare, aut ho
„rea vel ædes ab aliis ſeparatas habere
„ſed ſint contenti, ut in privatis ſu
„domibus ſua exercitia habeant: Vo
„lumus etiam, ut in eos omni legum
„ſeveritate agatur, qui ruri vel in
„pertis campis conventicula habent,
„ibi concionantur, ſuæque Religion
„exercitiis funguntur, iis aſſiſtunt ve
„eos tolerant, eoquod jam pridem ſe
„ditioſa ejusmodi conventicula maxim
„opere Regnum turbarint, nunc vero
„facta

Sæc. XVII. A.C. 1687.

„facta hac indulgentia conſcientiarum „teneritudini ſat cautum ſit. II. Tremu- „lantibus quoque ſeu Quackeris per- „mittimus, ut ſuo ritu in locis deſigna- „tis convenire, & ſuam religionem „exercere valeant. III. Conſiderantes „inſuper ſeveras & inhumanas leges „in Catholico-Romanos, vulgo *Papi- „ſtas* ſub Jacobo Rege adhuc pupillo, eo- „que invito ab ejus Adminiſtris, aliisque „Reginæ Mariæ hoſtibus latas fuiſſe „hosque ſub obtentu Religionis atro- „ciſſimas perduelliones, factiones & „uſurpationes obvelaſſe, easque leges, „quas non contra Dei hoſtes, ſed con- „tra proprios ſuos inimicos ſanxerant, „non ideo ad præſens usque tempus „fuiſſe obſervatas, ut illæ vel „aliæ ſimiles executioni darentur, ſed „duntaxat ad terrorem, perinde acſi „Papiſtæ exteri Principis potentia mu- „niti, ſuis partibus ſatisfacere, obe- „dire, ac ſupremo & legitimo ſuo Mo- „narchæ fidelitatem præſtare, haud „idonei eſſent, aliunde vero ex certa „ſcientia & longe experientia nobis „compertum ſit, quod ſicut prima lex „eſt Romani Catholici, ut ſit bonus „Chriſtianus, etiam præcipuum illius „munus ſit, ut ſit fidelis & obediens, „& hi nobis & Regibus Prædeceſſori- „bus noſtris omni data occaſione ſui

Sæc. XVII A. C. 1687

„amoris ac fidelitatis luculenta dede-
„runt ſpecimina, pro noſtra eorumqu
„defenſione vitæ & bonorum pericu
„adierunt, eorumque non pauci reip
„utrumque prodegerunt, etiamſi eorum
„Reges diverſa ſectati eſſent ſacra, n
„hilominus pro tuenda eorum auctor
„tate contra vim & proditiones illorum
„qui vehementiſſimi pœnalium harum
„legum, exactores erant, vitam & fo
„cultates obtulerunt. Eapropter ex
„ſententia & conſenſu ſecretioris noſtri
„Conſilii, vi & auctoritate noſtra Re
„prema, Regia Dignitate, & poteſtat
„abſoluta ſuſpendimus, & omnino an
„nullamus omnes Parlamenti leges
„acta, omnes conſuetudines, & Con
„ſtitutiones factas, vel quovis tempore
„antehac contra quemcunque ex no
„ſtris Romano - Catholicis executio
„datas: irritamus etiam omnes pœ
„hibitiones ibidem memoratas, omnes
„pœnas, vel mulctas ibi impoſitas
„adeo, ut hi eadem in omnibus & ubi
„que fruantur libertate, qua ceteri Pro
„teſtantes ſubditi, non modo religio
„nem ſuam exercendi, ſed etiam que
„cunque munia poſſidendi, omnibus
„que commodis aliisque fruendi bene
„ficiis, quæ quovis tempore eis con
„cedere, bene viſum fuerit. Nihilo
„minus volumus & præcipimus omnibus
„Ca

„Catholicis, ut duntaxat in ædibus „aut Sacellis rei Divinæ vacent, non „autem in apertis campis prædicent, „nec Proteſtantium Eccleſias ſibi per „vim vendicent, ſub pœnis contra reos „per leges latis, ſub quibus etiam ſup- „plicationes in præcipuis urbium Re- „giarum plateis habere, eis vetitum „ſit: Inſuper cum aliunde omnes ſub- „diti nobis obedire ſint obſtricti, & ab „hac lege per nullam conſuetudinem, „legem, vel Religionis diſcrimen eximi „poſſint, nec quisquam nos impedire „poſſit, ne eos protegamus, vel eis „jura & privilegia concedamus, con- „ſiderantes autem, juramenta eſſe im- „poſita (*), quæ ab aliis ſiniſtre ſen- „tientibus perperam interpretari poſſent, „prout in hoc Regno jam factum, non „ſine Religionis & fidelitatis nobis de- „bitæ præjudicio, hinc ex Senatus noſtri „mente

Sæc. XVII. A. C. 1687.

(*) Præcipue Rex abrogavit illud juramentum, quod propudioſam ſuam originem debebat confictæ Oatis conſpirationi, unice ideo impoſitum, ut perjurio auctoritas accederet, aliunde vero illud, cum rem ſacram concerneret, ſine Eccleſiæ auctoritate & contra uſum ipſius hujus Regni, factum ſit, necnon falſa includat v.g. quod nulla detur transſubſtantiatio, quod invocatio Sanctorum ſit idololatria &c.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

„mente & conſenſu omnia juramenta
„per quæ aliqui ex noſtris ſubditis a
„munia & officia in Regno noſtro po
„fidenda, aut ad jura & privilegia in
„capax fieret, revocamus, & irrita de
„claramus, præcipientes, ne ejusmo
„juramenta præſtentur aut præſtari co
„rentur ſine noſtro mandato & con
„ſenſu ſub præfatis pœnis, hinc auc
„ritate noſtra Regia revocamus cunctas
„leges, quibus hæc juramenta ſunt im
„poſita, atque ab eis noſtros ſubditos
„eximimus, præcipue autem a prima
„undecimo, ſexto & vigeſimo primo
„ſecundo articulo Parlamenti: præ
„pimus etiam, ut eorum loco ſequens
„præſtetur juramentum.

„Ego N. N. agnoſco, teſtor, & de
„claro, quod Jacobus VII. Scotiæ Rex
„&c. ſit verus & legitimus Rex & ſo
„premus horum Regnorum & quorum
„cunque ſubditorum Dominus, & quod
„nulli ex ejus ſubditis contra ipſum
„vel contra aliam perſonam ab eo de
„pendentem arma ſub quocunque præ
„textu, vel ex quacunque cauſſa ſe
„mere liceat, nec etiam me unquam
„contra ipſum arma ſumpturum, nec
„ulli ejusmodi perſonæ opem laturum,
„nec unquam ejus poteſtati auctoritati
„que reſtituturum, ſed me illum, ejusque
„hæredes & legitimos ſucceſſores in ſuo
„ſuæ

„ſuæ poteſtatis abſolutæ, & auctoritatis „contra omnes adjuturum, defenſu- „rumque. Ita me Deus adjuvet.„ Sæc. XVII. A.C. 1687.

Poſtea Rex cunctos Catholicos ab omnibus pœnis immunes declaravit, quas propter Religionis actus, & cultus incurriſſent, vel quia Papiſtæ, Jeſuitæ vel alterius Ordinis fuiſſent, vel quod Miſſam legerint vel audierint, aut Sacerdotes & Jeſuitas occulte detinuerint, proles ſuas in religione Catholica, hic vel alibi educaverint, vel hanc doctrinam prætulerint, aut ipſi per ſe vel alios eam defenderint, vel officia & dignitates contra leges acceptarint, vel alia contra haſce leges commiſerint: ab hac tamen venia excepit Rex homicidia, furta aliaque ejusmodi ſcelera, eximi etiam voluit Proteſtantes a pœnis, quas propterea incurriſſent, quia concionibus in eorum domibus interfuerint, dummodo non fuerint ſeditioſæ. Denique nullius conſcientiæ vim inferri voluit, pollicitus, ſe Epiſcopos, aliosque Miniſtros in ſuis functionibus & juribus, & Proteſtantes in libero ſuæ Religionis exercitio protecturum &c.

Hanc Regis declarationem in Scotia Ordinum Senatus non modo promulgari præcepit, ſed etiam Regi debitas egit grates, quocirca Rex eam quo-

Sæc. XVII. A. C. 1687.

quoque die quarta Aprilis in Angl... Regno promulgari jussit, applaudent... bus Anabaptistis, Quackeris, Inde... pendentibus, Presbyterianis, aliisq... Sectatoribus: non tamen Rex a b... Parlamento hujus declarationis confir... mationem obtinere poterat, quocir... illud primo prorogavit, ac demum om... nino dissolvit.

§. XL.

Aliæ Regis contentiones cum Universitate Cantabrigensi.

Mem. des Revol. d'Angl. t. 1. pag. 73.
Salmon Abrege de l'hist. d'Angl. t. 1. pag. 423.

Hucusque Catholici ab omnibus Uni... versitatum Anglicarum honoribus... gradibusque excluſi erant; Rex autem... id duntaxat ex fidei odio fieri, iniqu... ferens animo, Patrem Albanum Fran... cis Ord. S. Benedicti Virum eruditione... omnigena inclytum in Cantabrigen... Universitate in Magistrum liberalium... artium, quin ab eo ullum ex juramento... exigeretur, creari voluit, hancque in re... literas ad Pro - Cancellarium dedit... Hic vero iterata Regis mandata con... temnens, respondit, se solemni juram... mento prohiberi, ne ullum, qui Pon... tificiam potestatem jurato detestari re... cusaverit, ad ullum Doctoratus gra... dum admitteret: Hac pertinacia irri... tatus Rex, ex Curiæ Ecclesiasticæ sen... tentia

tentia Pro-Cancellarium officio amoveri, ceterosque Doctores acerbe objurgari præcepit: Paulopoſt Doctor Clarke Præſes Collegii Oxonienſis ad S. Magdalenam die trigeſima prima Martii obierat, quocirca Vice-Præſes diem decimam tertiam Aprilis pro novi Præſidis electione deſignavit; pridie vero Rex Antonium Farmer (*) qui ſe Catholicorum Sacra amplexurum pollicitus eſt, nominabat, poſtulans, ut hujus electio rata haberetur: Attamen Farmerum excludi, jam ſatis ſuperque erat, quod Regi addictus, & Catholicorum fautor eſſet; inſuperhabito igitur Regis mandato præſtituta die Houghium Doctorem in præfati Collegii Rectorem eligunt, eumque ad conſuetum jusjurandum coram Viacomienſi Pſeudo-Epiſcopo præſtandum adſtringunt. Horum petulantiam indignatus Rex, illos coram Curiæ Eccleſiaſticæ Judicibus adeſſe juſſit, qui etiam die ſexta Junii vadimonium obeuntes, Univerſitatis ſtatuta electioni Regiæ obeſſe reſponderunt: cum autem Rex non modo leges pœnales, ſed & juramenta in Catholicæ fidei odium impoſita nuper irrita declaraſſet, hinc Judices Houghium

Sæc. XVII. A.C. 1687.

(*) Referunt alii, Giffordum Oxonienſis civitatis Epiſcopum a Rege fuiſſe nominatum.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

hium ſuo munere exuerunt, ac Vi
Præſidem, aliumque Doctorem ma
petulantem a ſuis functionibus, qua
diu Regi placuerit, ceſſare juſſerunt,
clarantes, quod, ſi Regem placare v
lent, in Parkerum Oxonienſem E
ſcopum ſua conferrent ſuffragia: A
men nec hic arridebat illis, qui R
ſuo reſiſtere, firmum fixumque ha
bant: quapropter ipſemet Rex O
nium proficiſcitur, ſua ſaltem præ
tia illorum pertinaciam fracturus:
rum re infecta diſcedere coactus, p
cepit, ut Curiæ Eccleſiaſticæ Judic
Collegium viſitarent, atque in c
tempti mandati reos inquirerent.
ergo, ut Regis honori conſulere
Collegii Doctoribus injunxere, ut
quentem declarationem ſuo firma
chirographo: *Fatemur, quod Regem
ejusque mandata contempſerimus, pro
timus autem majorem obedientiam, ag
ſcimus etiam Curiæ Eccleſiaſticæ juſtitiam
legitimamque auctoritatem, ac denique
Regis pedes provoluti, ejus implorami
ſericordiam, nosque Oxonienſi Epiſcop
tanquam Præſidi noſtro ſubjicimus.* H
declarationi ex viginti ſeptem Doctor
bus ſolus Charnokius, aliusque Doctor
ſubſcripſere: quapropter Judices
Regis mandato in ceteros hanc pronun
tiarunt ſententiam: „facta Collegi
„vi

„visitatione comperimus, quod Hen- Sæc. XVII.
„ricus Fairfax Theologiæ Doctor, Ca- A. C. 1687.
„rolus Aildworth, & viginti tres alii
„Doctores Regis mandata contempse-
„rint, eique obtemperare recusaverint,
„quapropter re mature deliberata cen-
„semus, hosce Doctores exauctorandos
„esse, quos etiam ab omnibus officiis
„& Collegii functionibus amovemus.„
Adversus hanc sententiam reclamabant omnes, ac præcipue Houghius Præses Episcopum Oxonienſem tam pertinaciter repulit, ut cubiculi, quod Præses alias incolere consuevit, fores infringere, atque Episcopum armata vi inducere oportuerit: Demum vero Rex quosdam Catholicos Doctores subrogavit, & Giffordus ex hoc tumultu ansam arripuit, vulgandi librum, in quo demonstratum ibat, ad Regni ac Religionis augmentum nil magis esse necessarium, quam ut juramentum, ut vocant, *suprematus*, legesque pœnales abolerentur, quod etiam Rex executioni dedit, ab hac ipsa tamen abrogatione epocham suam repetit inhumana crudelitas, qua sectæ fanatismus Jacobum Regem cum posteris suis solio deturbavit, & multa Catholicorum millia incentore Burneto Prædicante extremis involvit calamitatibus.

Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XLI.

Colloquium Londinense inter duos Benedictinos, & totidem Calvinistas.

Horn. contin. p. 311. Mem. de la Rev. d'Angl. t. 1. p. 224. Carol. mem. Sæc. XVII. lib. 9.

Tanto propagandæ Religionis orthodoxæ studio flagrabat Jacobus II. Angliæ Rex, ut non modo suum tolerantiæ edictum a Guilielmo Arausionensi Principe genero suo, ejusque Uxore ratum haberi peteret, sed etiam Sunderlandio Comite ad erroris ejurationem permoto ipsos quoque Clarendonii & Rocestriæ Comites, affines suos aliosque Nobiles ad amplectendam religionem Catholicam perducere adlaboraret: Ambo tamen dudum Regis desiderio obluctabantur, tandem vero Rocestriæ Comes consensit, ut publicæ disputationi Catholicos inter & Protestantes habendæ interesse velit: Congrediuntur igitur præstituta die duo Patres Benedictini, necnon Janius & Patritius ambo Calviniſtæ, qui præsente Rege, plurimisque Nobilibus Whitehaliæ de variis, præcipue de fidei sacramento & Ecclesiæ Romanæ auctoritate per sex ferme horas disputabant, haud feliciore successu, quam qui pluribus aliis ejusmodi colloquiis respondit, ubi utraque pars triumphum

ceci-

cecinit, & neutra a ſua ſententia diſceſſit: Altera etiam die Jeſuitæ in arenam deſcenſuri, convocabant Proceres, & Nobiles tam Calvinianos, quam Catholicos, Roceſtrienſis tamen abſoluto colloquio declarabat, ſe de ſuæ Religionis veritate nunquam dubitaſſe, nec etiamnum eam mutandi animum habere; Comes quoque Clarendonius olim Hiberniæ Pro-Rex inde revocatus, ſuæ ſectæ immote adhæſit, cui ſubrogatus eſt Tyrconnelus Comes religione Catholicus, quo urgente Templum, ut vocant, *Chriſti* Catholicis rurſus vindicatum eſt. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XLII.

Caroli Gualterii Cardinalis obitus.

Luxit hoc anno Roma illuſtre Purpurati Collegii decus, Carolum Gualterium patria Urbevetanum, qui primis virtutum, ac literarum rudimentis in Romano Seminario poſtis ad graviores Juris utriusque diſciplinas ſe contulit, ac laurea donatus ab Innocentio X. patrocinandis pauperum cauſſis admotus eſt: poſtea ex utriusque Signaturæ referendario ab eodem Papa Cardinalis, & Firmanus Archipræſul creatus, Synodum Diæceſanam habuit, in qua conditis legibus ſaluberrimis *Eggs Purp. Doct. t. 6. Old. in add. ad Ciacon.*

Sæc. XVII. A. C. 1687. rimis Clerum & populum ad sanctioris vitæ normam reduxit, ægrotos frequenter visitavit, pauperes larga eleemosyna recreavit, & viduarum ac pupillorum causas juvans, se bonum, verumque animarum Pastorem exhibuit, pluraque in Ecclesiæ suæ obsequium præclare gessit, assiduis autem laboribus fractus, ac lethali morbo iterum ac tertio ad extrema usque vitæ discrimina conflictatus, Episcopatum suum dimisit, annuente Clemente IX. qui hanc Ecclesiam ejus Nepoti Joanneto Gualterio concessit: Interim Carolus Pastorali cura solutus, Romam venit, ubi pluribus Patrum cætibus cooptatus, de sede Apostolica se optime meritum reddidit, tandem vero senio & meritis gravis, ac sapientia morumque probitate honoratissimus Romæ die prima Julii decessit, annos natus septuaginta quatuor. Scripsit sermone latino orationes & poemata plurima, necnon Synodalia statuta pro populo Firmano, & Monialibus Capuccinis, præter sermones ad populum & leges pro Collegio de Propaganda fide & Seminario Firmi erectis.

§. XLIII.

Sæc. XVII.
A.C. 1687.

§. XLIII.

Laurentii Raggii Cardinalis deceſſus.

Alter ex Purpuratis, qui hoc anno mortalitatem exuerunt, erat Laurentius Raggius, Genuenſis Patritius, qui anno ætatis ſuæ decimo tertio Romam delatus, literis humanioribus operam dedit, atque Philoſophicis diſciplinis egregie inſtructus ab Urbano VIII. inter Cameræ Apoſtolicæ Clericos cooptatus eſt, poſtea Theſaurarii munere decoratus, ardente Italiæ bello, cum ærarium Pontificium immodicis ſumptibus impar eſſet, ingentem auri argentique vim Genua Romam aſportari curavit, qua liberalitate ſibi Urbanum Papam tantopere obſtrinxit, ut pro Laurentio, quem jam diu Purpuræ deſtinaverat, Apoſtolicum diploma expediri juberet, quod tamen ingraveſcente morbo ſubſcribere præpeditus eſt: cum autem poſt Papæ obitum milites ex diverſis, exterisque nationibus collecti, ob ſtipendia minus exacte numerata ſeditionem concitarent, & Raggio mortem minitarentur, hic rurſus pecuniam, cum domi deficeret, aliunde conquiſivit, & militari ære perſoluto milites in officio continuit, non ſine magno Innocentii X. applauſu, a quo

Ciacon. in vit. Innoc. X. Guald. Theatr. Vir. Ill. Palat. faſt. tom. 4.

Sæc. XVII A. C. 1687

etiam Cardinalis nominatus, variisque Patrum cætibus aggregatus, ad Hispaniæ Regis nominationem ab Alexandro VII. Papa Tarentinam Ecclesiam obtinuit, quam cum aliquamdiu non sine magno gregis sui proventu rexisset, tandem decessit, anno ætatis suæ septuagesimo secundo.

§. XLIV.

Principum atque Illustrium extrema.

Obiit hoc item anno Maximilianus Gandolphus Comes de Khüenburg Archiepiscopus Salisburgensis, S. R. E. Cardinalis, qui in Styria natus, atque a teneris ad omnem pietatem enutritus, Romæ Theologiæ scientiam hausit: inde reversus, anno hujus sæculi quinquagesimo quarto Salisburgensis Consistorii Præses, & Lavartinus & postea Seccoviensis Episcopus creabatur, atque Anno Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo in præfatæ Ecclesiæ Archiepiscopum inauguratus, ab Innocentio XI. ob præclara in rem Christianam merita Purpuram proprio motu oblatam recepit, qua tamen nequidem integrum annum potitus, die quarta Maij ex apoplectica defluxione inter Sacerdotum preces animam Deo pientissime reddidit, postquam sexaginta

ginta quinque ætatis, & novemdecim Archiepiſcopatus annos expleverat. Princeps erat animi moderatione, Religionis ſtudio, eruditionis copia, liberalitate in pauperes, & benignitate in ſubditos nemini ſecundus. Succeſſorem habuit Joannem Erneſtum Comitem de Thun Seccovienſem Epiſcopum. Pariter Marchio Brandeburgicus Ludovicus præmatura morte nonniſi viginti & unum annos natus non ſine propinati veneni ſuſpicione e vivis ſublatus eſt, quem paulopoſt die vigeſima Martii ſequebatur Magdalena Sybilla Electoris quondam Saxoniæ relicta vidua. Deceſſere inſuper Eleonora Sophia Philippi Saxo-Merſeburgenſis Ducis Conjux, & Ferdinandus Albertus Luneburgenſis Dux.

Sæc. XVII. A.C. 1687.

§. XLV.

Deciſiones SS. Congregationum.

Præter Innocentii XI. Bullas, quibus Aſyla ſæcularium Domorum abolevit, & Molinoſii ſcripta ac propoſitiones damnavit, necnon S. Eduardi Regis memoriam officio publico per univerſam Eccleſiam in die translationis ſuæ celebrari præcepit, inſuper ſacrarum Congregationum Patres varias ediderunt Conſtitutiones, & quidem

Deciſ. S. Congreg. Concil. Rit. &c.

Sæc. XVII A. C. 1687. die prima Martii S. Concilii Congregatio declaravit, quod Sacerdos Regularis absque peculiari Sedis Apostolicæ indulto in Domo rurali Monasterii celebrare nequeat: ejusdem vero Mensis die vigesima secunda ab eadem Congregatione decisum, quod approbatio Confessariorum pro sacramentalibus militum confessionibus non pertineat ad Capellanum Regium: Die autem decima nona Aprilis sacra Rituum Congregatio ad propositum dubium respondit, quod Benedictio campanarum delegari non possit ab Episcopo, quia unctio cum sacris oleis est Ordinis Episcopalis & de necessitate præcepti: Declaravit quoque die decima Maij sacra Concilii Congregatio, quod si Episcopus in edicto contra Clericos deferentes arma, adponat pœnam Excommunicationis, deleat hæc verba: *ipso facto* incurrendæ. Damnavit vero die vigesima septima ejusdem Mensis sacra Congregatio Indicis hunc librum: *Tractatus sive Praxis deponendi conscientiam in dubiis & scrupulis* Authore P. Josepho Rossel. Eadem die a S. Immunitatis Congregatione decisum, quod absolutio a censuris ex caussa violatæ immunitatis Ecclesiasticæ concessa Episcopo cum sola verbali promissione Censurati de satisfacienda parte, contra facultatis

teno-

tenorem, quod satisfacta parte absolvat, non sustineatur: si vero Episcopus non obstante appellatione procederet ad censuras, prout tenetur, valide procedat, prout die octava Julii respondit S. Congregatio Episcoporum. Sæc. XVII. A. C. 1687.

§. XLVI.

Scriptorum Catholicorum opera & decessus.

Hunc annum vitæ suæ extremum habuere ex Scriptoribus Catholicis sequentes. I. Claudius Molinet Canonicus Regularis ad S. Genofevam, qui edidit Numismaticam Historiam summorum Pontificum a Martino V. usque ad Innocentium XI. reflexiones ad originem Canonicorum sæcularium, & antiquitatem Canonicorum Regularium, tractatum de vario habitu Canonicorum, & Bibliothecam Genofevanam præter diversas dissertationes. II. Julius Bartoloccius de Celleno Abbas Cistercienfis edidit Bibliothecam magnam Rabbinicam de Scriptoribus & scriptis Rabbinicis præter vitam Cardinalis Roberti de Nobilibus. III. Le Tourneau Abbas vulgavit modum audiendi Missam, Historiam vitæ Christi, Annum Christianum, instructiones de Sacramentis, & Officium hebdomadæ sanctæ *Witte Diar. Biogr. Mem. des Homm. Illustr. t. 2. pag. 339.*

Sæc. XVII. A. C. 1687.

præter plura alia opuſcula. IV. P. Joannes Franciſcus Pommeraye, qui prælo ſubjecit Hiſtoriam trium Abbatiarum Rhemenſium, Hiſtoriam Archiepiſcoporum Rotomagenſium, Collectionem Conciliorum & Synodorum Rotomagenſis Diæceſis, Hiſtoriam ejusdem Eccleſiæ Cathedralis, & quotidianum uſum Eleemoſynæ. V. Renatus Rapinus e Societate ſcripſit diſſertationem de nova doctrina ſeu Evangelium Janſeniſtarum, vitas Prædeſtinatorum, fidem noviſſimorum ſæculorum, Spiritum & perfectionem Chriſtianismi, comparationem Plutonis & Ariſtotelis cum ſententiis SS. Patrum de eisdem, pacem Themidis cum mutis, præter eclogas ſacras. VI. Hyacinthus Seroni Epiſcopus Albienſis ex Ord. FF. Præd. ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam, tractatum de Conciliis, diſſertationes in caſus conſcientiæ, præter opera exegetica. VII. Franciſcus Varro ejusdem Ordinis Miſſionarius Sinicus edidit libellum ſupplicem ad S. Congregationem circa mores & ritus Sinicos, tractatum, in quo cultus Confutii impugnatur, reſponſiones ad apologias Jeſuitarum, argumenta, quibus legis Chriſtianæ veritas ob oculos ponitur, tractatum de jejunio & modo confitendi. VIII. Dominicus a SS. Trinitate

tate Carmelitarum Excalceatorum Præpositus Generalis, Romanæ Inquisitionis Qualificator pietate, & omnigena eruditione percelebris, qui typis vulgavit Bibliothecam Theologicam septem tomis distinctam, necnon tractatum polemicum de anno Jubilæi. IX. Joannes de Sylveira Carmelita, Expositor celeberrimus, qui edidit commentarium in textum Evangelicum quinque tomis comprehensum, opuscula varia de S. Scriptura, Consultationes & casus, opusculum de immaculata Conceptione, tractatum de Eliæ præeminentia præter quosdam sermones, & plura nondum typis edita, atque in Bibliothecis Ulyssiponensi & Conimbricensi asservata. Sæc. XVII. A.C. 1687.

§. XLVII.

Scriptorum Acatholicorum opera & decessus.

Ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno defunctis celebriores sunt. I. Joannes Claude Calvinista, qui Arnaldi librum *de perpetuitate fidei circa Eucharistiam* refellere conatus, insuper edidit explicationem Epistolæ D. Pauli ad Romanos præter alia opera posthuma quinque tomis Amstellodami impressa. II. Josua Arndius vulgavit lexicon antiqui- *Act. erud. lat. Bayle dict. hist. & crit. Carol. mem. Sæc. XVII.*

Sæc. XVII. A. C. 1687. tiquitatum Eccleſiaſticarum, exercitationem de erroribus Salmaſii in Theologia, manuale legum Moſaicarum, miſcellanea ſacra, querelam de neutralitate ſacra, demonſtrationem Anti-Walenburgicam, obſervationes ad Vavaſorium de forma Chriſti, tractatum de una fide, de frequenti communione, de ſuperſtitione, & de myſterio Trinitatis. III. Joannes Colbergius ſcripſit confeſſionem de falſis prophetis, de ſyncretismo, de libris ſymbolicis, de Verbo Dei, pluraque alia. IV. Thomas Brookes publici juris fecit lamentationes Londinenſes de nupero incendio, pretioſa remedia contra ſathanæ aſtutias, & clavem cæli ſecretam. V. Adam Tribbachovius poſteris reliquit tractatum de Angelis, de Moſe Ægyptiorum, de Chiliasmo, de veritate creationis mundi, exercitationes ad Baronii Annales, & de Philoſophia morali inter Barbaros. VI. Fridericus Gerſonius, edidit lapidem lydium S. Scripturarum, Gnoſticismum, Irenæum Philolethen, explicationem Verborum S. Cœnæ, examen religionum, & revelationem ſophismatum.

§. XLVIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1688.

§. XLVIII.

Falsi Prophetæ Calviniani in Galliis.

Annus hujus sæculi octogesimus octavus non minus violentis motibus, cruentisque bellis, quam diabolicis præstigiis mendaciisque in hæresis defensionem procusis longe feracissimus erat; præterquam enim, quod Calvinianus quidam Propheta in numero octogesimo octavo ingens mysterium latere jactitans, ad hunc annum aut mundi aut Pontificii imperii ruinam excidiumque falso prædixisset, insuper integrum ejusmodi impostorum agmen ex iisdem Calvini castris in Gallia prorupit, qui sectæ suæ veritatem falsis vaticiniis miraculisque stabilire nitebantur, cumque Regi suo seditiosis armis resistere haud ultra possent, per conductitios fraudum architectos, falsis divinationibus, & nescio quibus artibus diabolicis Religionis suæ libertatem vindicare certabant, luculenter demonstrantes, quo spiritu agerentur, & qua sanctitate polleret illa religio, quæ in veritatis divinitatisque supplementum mendacia, insana somnia, falsasque prophetias in opem vocare cogitur: Ejusmodi moliminis specimen non sine æterna Calvinistarum infamia & pudore

Carol. mem. Eccl. Sæc. XVII. l. 9 p. 480. Jæger Hist. Eccl. l. 7. cap 10. Arnold. Hist. Hæret. vol. 2. c. 24.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

dore ediderunt hoc anno Cebenenſes, qui vulgo *Camiſards* dicti, atque Juriei Prædicantis impoſturis decepti, & Principis Auriaci promiſſis deluſi factionem conflarunt, inſanoque furore falſas ſparſerunt Prophetias; his præluxerat in Delphinatu rudis quædam puella, nomine Iſabella Vincentia. Hæc Patre Opilione Calviniano nata, decimo quarto ætatis ſuæ anno Catholicam religionem amplecti ſimulabat, mox tamen palam ad vomitum reverſa ſæpius ex improviſo humi proſternebatur, atque inter miras, indecentesque corporis agitationes pſalmos canens, pœnitentiam inculcare, Hugonotarum Eccleſiis in Gallia pacem & liberationem a jugo Pontificio prædicebat: acriter etiam invehebatur in Catholicorum fidem, atque in eos, qui ejuratis erroribus ad Romanæ Eccleſiæ ſinum reverſi ſunt. Ea res ingenti gaudio affecit Hugonotas, qui ſuam ſectam tam prodigioſo vaticinio firmari tripudiabant; ut autem ſaltem ex numero novæ huic Pſeudo-Prophetiſſæ, ejusque dictis auctoritas accederet, non modo in Delphinatu, ſed etiam in Occitania, & Vivarienſi Provincia Viri, fœminæ, ſenes, juvenes, pueri ac puellæ ſe divino ejusmodi ſpiritu afflari fingebant, qui titubante capite, detortis oculis, tremulis

mulis manibus, intumescente ventre fermocinantes Calviniſtis prænuntiabant, vexationem Hugonoticam intra tres annos esse finiendam, & propediem magnalia Dei in glorioſa Eccleſiæ Calvinianæ liberatione ab Anti-Chriſtiano jugo mox confringendo conſpectum iri, Regem Gallorum proxime a fide Catholica ad Calvini ſectam tranſiturum, atque ab eo Synodum Genevæ congregandam esse, tum proximum Pontificiæ Religionis exterminium inſtare, & dehinc venturum Chriſti Regnum ſuper terram. Inſuper petulanter contra Miſſæ ſacrificium declamabant, cunctosque, qui defeciſſent, ad reformatam Eccleſiam redire jubebant. Ut hoſce fanaticos ad ſaniora reducerent, extremis viribus non modo laborabant Catholici, ſed etiam ex Calvinianis Præconibus quidam, quos inter primus erat Merlatus Lauſannenſis Præco, qui edito libro illos tanquam Pſeudo-Prophetas inſectatus, pro perditiſſimorum hominum colluvie habebat, eoquod inordinatis & non raro turpibus etiam, agitationibus in ipſa ſua ementita ectaſi indecoros cachinos ederent, ac diaboli impetum, a quo impelluntur, ferendo impares, commota mente velut in ventum verba jactitarent, pluraque, quæ nullum habuiſſent even-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

eventum, temere effutiiſſent, ſuisque deliriis homines a Verbo Dei abducerent, quin & multis cauſſa violentæ necis forent: Conſulebantur etiam Mont-Peſſulani Medici, qui eos pro fanaticis habebant. Petrus tamen Jurieus, qui & ipſe fanatico ſpiritu obſeſſus Calviniſtas in Franciam revocandos atque adventum Regni Chriſti vigeſimo ſexto poſt anno eſſe expectandum, falſo divinabat, hos impoſtores in literis ſuis paſtoralibus publice anno ſequenti vindicare aggreſſus, pro divinitus afflatis agnoſcebat. Cum igitur hi amentes nec ratione, nec minis a ſuo furore revocari poſſent, acerbiora tentare remedia oportuit: Rex igitur omnes nulla ætatis, ſexus aut dignitatis habita ratione tanquam peſtem Reipublicæ pernicioſiſſimam in carceres detrudi, liberos ab aliis deceptos a Parentibus ad Magiſtratus deferri, necnon eorum conventicula, quæ in cryptis & ſilvis agebant, diſſipari juſſit: adeo vero hac ſeveritate fanaticus hic ſpiritus expelli non poterat, ut etiam Cebenenſes pro ſuæ Religionis libertate arma ſumerent, atque in Regios milites, & tecta & Templa inhumane ſævirent: Non deerant ex illis, qui Galliarum Regis, quem pro ſua reverentia Gallicum Pharaonem nominabant, necnon Papæ excidium

dium ad annum milleſimum ſeptingenteſimum, necnon imminens Regnum Chiliaſticum, cujus ſe nuntios mentiebantur, prædicerent. Inſuper quidam nomine Clarius, qui Calviniano Cebennenſium exercitui unacum Joanne Cavalliero præerat, dæmonis ope ex accenſo rogo integer exivit. Præter Clarium ipſe Cavallierus, Fagius, Marionus, Rulandus, Mazelius, pluresque alii, qui pro Calviniana ſecta pugnarunt, diabolico hoc ſpiritu agitabantur, quorum tamen aliqui, ut promeritas effugerent pœnas, in Helvetiam & inde in Angliam ſeceſſerunt, ubi quosdam etiam magni nominis Aſſeclas invenere, poſtea tamen creſcente eorum ferocia, cum Præconum Senatui, qui eos iterato convocatos monebat, ut falſas prohetias, ſimulatasque ecſtaſes abjicerent, obtemperare recuſarent, datamque fidem de proximo eorum diſceſſu violarent, hinc ineunte anno Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo ſeptimo ab eorum communione excluſi fuere, per publicum decretum lato de iis hoc judicio: *Cebenenſes iſtos Eccleſiæ, reique publicæ illudere, Ecſtaſes eorum eſſe voluntarios motus & effectus, quos ipſi in poteſtate ſua haberent, quamvis inter ipſas agitationes a ſuperiori quadam cauſſa moveri viderentur, iſtos paroxismos prorſus*

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

esse indignos spiritu Divino, in sermone illorum esse perpetuas hæsitationes & singultus, pueriles repetitiones, impervia cognitu argumenta, complures contradictiones, apertà mendacia, conjecturas in vaticinia versas, atque eventui contrarias, & moralia ubique non satis sana, quamvis ipsi hæc omnia Deo blaspheme adscriberent. Hoc Anglici Senatus judicium approbarunt ceteri Franciæ Prædicantes, quorum impulsu ipsimet Protestantes adversus hosce fanaticos insurrexere, quia vero summo Pontifici & Galliarum Regi proximum exitium, aliaque identidem ingeminabant, hisce seditiosis mendaciis plures etiam doctos, Nobilesque Viros sibi conciliabant, & quo frequentius Prædicantes in eos invehebantur, eo magis plurium aviditas, reique novæ cupido accendebatur, unde factum, ut Anglorum quamplurimi non modo ad propheticos eorum cætus confluerent, sed & ipsi ecstases & vaticinia mentirentur: Haud levis illorum rebus accessio facta est, postquam Maximilianus Missionius, & Nicolaus Faccio insignes Mathematici, necnon Richardus Bulkelius & Joannes Lacius ambo divitiis & doctrina celebres sese illis adjunxere; illos enim mox alii certatim secuti sunt: Aucto igitur eorum numero & audacia Faccio & Marionius somnia & menda-

cia

cia ſua typis edere, ea vero Lacius ex Gallico idiomate in Anglicum vertere præſumpſerunt. Enimvero Gallico-Sabaudici Prædicantes nefandum hunc librum blasphemiæ, ſeditionis, & erroris damnarunt, Marionius tamen edito libro hoſce Pſeudo-Prophetas defendere aggreſſus eſt, pluresque alii ejusmodi libros divulgarunt, contra quos tamen præter Gallos, Anglosque Edmundus Calamus, & Georgius Keith inſurrexere, eosque cum Quackeris compararunt. Hactenus nimis indulgenter cum hiſce fraudum Architectis agebatur, cum autem horum numerus & errores ipſis Calvinianis Prædicantibus Gallicis infeſti eſſent, ut a ſua ſecta ſacrilegi mendacii, falſæque doctrinæ calumniam amolirentur, Regios Judices implorarunt, ut contra Marionium, Faccionem, & Daudæum maligni libri Auctores jure agerent: Horum igitur ſententia die prima & ſecunda Decembris eodem Anno hi Impoſtores in infami palo injuriis vulgique ludibrio tanquam fatui ac perditi homines exponebantur: nihilominus eorum numerus ex Philadelphenſibus, Socinianis, Tremulis, ipſisque Anglicanæ Eccleſiæ inquilinis plurimum augebatur: Poſtquam vero ex illis Lacius Emeſum Chirurgum pariter fanaticum hominem, qui

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688. præfato anno die vigesima quinta Decembris sepultus fuit, post quinque Menses die vigesima quinta Maij ad vitam se revocaturum spoponderat, hocque miraculum tanquam unicam, certissimamque vaticiniorum notam jactitaverat, ipse tamen præstituta die nequidem domo pedem efferre auderet, non pauci adeo turpiter delusi a diabolo se fascinatos fuisse profitebantur, Lacius vero depulso metu, quem milites a Regina ad præveniendam seditionem immissi incusserant, præfracte mentiebatur, quod ipsemet sua infidelitate miraculo obicem posuisset, alii miraculum ad biennium differri, alii metaphorico sensu accipiendum esse hoc miraculum, alii alia malitiose spargebant: quamplurimi tamen ex hoc eventu omnes eorum prophetias omnino falsas fuisse agnoscebant, quocirca hi fanatici saniorum contemptui, atque abominationi expositi, omnium dicteriis, & convitiis obruti sunt: Accessere insuper ad eorum exitium intestinæ lites: ex ipsis enim Withrovius, etsi se eodem spiritu agi jactitaret, prophetias reliquorum effatis omnino contrarias evomuit, novæque sectæ speciem conflavit: tandem vero Parlamentum in hosce fanaticos severius inquiri jussit, quocirca ferme omnes Eden-

Edenburgum demigrarunt, ubi plurimis ad suas partes pertractis novos tamque graves in Scotia & Hibernia tumultus concitarunt, ut Anglia ab Henrici VIII. schismate innumeris sectarum fluctibus jactata rursus cum novis Sectatoribus conflictari compulsa esset. Sæc. XVII. A.C. 1688.

§. XLIX.

Continuatæ Leopoldi Cæsaris victoriæ contra Turcas.

Hic item annus Cæsareis armis auspicatissimus fluxerat; postquam enim Caprara Cæsareus Sclavoniæ Prætor Abasium Principem, totamque Transylvaniam miris humanitatis officiis potius quam armis ad Cæsaris obsequium reduxerat, Turcæ præsidiarii diuturna obsidione, inedia & fame fatigati Albam regalem Hungariæ inferioris urbem deditione Cæsareis die decima Maij cesserunt, Belgradum navigiis deducti: idem fatum Lippa Urbs unacum gemina arce subiit, præsidiarii tamen, eoquod ultroneam deditionem rejicerent, capti omnes bis mille unacum fœminis & reliquo vulgo Temesiam abstracti sunt. Expugnatis hisce Urbibus Belgradum obsidere, fixum destinatumque erat: hancque in rem

Jæger Europ. Hist. Wagner Hist. Leopold. l. 10. Hist. du Prince Eugen. t. 1. lib. 1.

Sæc. XVII. A. C. 1688. Maximilianus Emanuel Bavariæ Elector florentiſſimum exercitum die vigeſimo ſexto Julii adduxit, ac die nono Auguſti trajecto Savo Turcas Töckelianis copiis ſuffultos ſæpius repulit. Biduo poſt foſſioni datur initium, detonant tormenta ingentem globorum & flammæ tempeſtatem, nec viciſſim ceſſatum ab obſeſſis. ipſa tamen ſociorum cæde animorum indignationem inflammante, Cæſarei Bavarique tam generoſo periculi contemptu operas urgent, ut extimum foſſæ marginem non ſine magno certamine, & copioſo ſanguine occuparent. Tenuit octiduum aſſidua verberatio, jamque murus ad trecentos paſſus ſternebatur, amplisque ruinis grandior ſemiluna fatiſcebat, pila etiam in Moſcheam incidens pulveris dolia cum adſtantibus fœdo incendio involvebat: maxima igitur mœnium ſtrage edita Elector ſimul quina impreſſione, urbem premi imperat: inter primos Scharffenbergius Comes cum ſuis in murum enititur, quo tamen trucidato Emanuel Fürſtenbergius ſubrogatur, qui etiam glande plumbea percuſſus cecidit. Subit in ejus locum Auerſpergius Comes; is quoque graviter faucius recedere cogitur: inde vero milites vindictæ cupidine inflammati ſummo animorum ardore mœnia ſuper-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

superant, cum vero substructa diru-tis nova munimenta offendissent, nova difficultate territi, totoque impetu a Turcis obruti pertinaci non minus quam cruento certamini implicantur, vix non a cæpta aggressione resilientes. Attamen animadverso periculo mox accurrunt Elector atque Eugenius Sabaudiæ Princeps, qui stricto ense nutantes ad redintegrandam pugnam cohortantur, primusque Eugenius cum voluntariæ militiæ Nobilibus murum conscendit, cujusdam Janissari acinace caput percussus, quem Eugenius gladio in pectus immerso stravit, ipse tamen alienis manibus ex arena Viennam curationis caussa deportari debuit: interim Elector, quamvis dexterum pedem teli jactu saucium haberet, confirmatis tamen animis suos in hostem rursus ire jussit, atque anteriorem murum superavit: quo conspecto Starenbergius ceteris prior in fossam alteram desiliit, ejus mira alacritate accensi milites certatim sese injiciunt, ac post cruentam pugnam aggerem superant; nec a pugna abesse voluerunt, qui ex lapsu læsa vel confracta membra habebant, vel hostilibus gladiis mutilati calidisque adhuc vulneribus dolorem non sentiebant, ac propterea nequidem trunci ac debiles arma amittebant: Pertinax

Sæc. XVII. A. C. 1688. hæc vincendi aviditas victoriam augurabatur; horum enim exemplo incitati, qui ad dexteram erant, per transversum murum intra urbem penetrant, alii ductore Rabutinio tormentarium suggestum occupantes, machinisque potiti perfracta porta irrumpunt. Nec suis partibus defuit Heislerus Bellidux multis victoriis clarus; laxatis enim habenis suos Equites ad flumentanam portam progredi jubet, superatisque omnibus vallis, admoto pylolastro portas effringit, tandemque multo tam suorum quam hostium effuso sanguine in urbem multis jam partibus captam irruit. Jam vero non pugna, sed cædes erat; invadunt victores strictis gladiis obvios quosque, nulloque sexus, vel ætatis discrimine armatos & inermes, fœminas, Virosque jugulant, ac promiscua cæde plusquam duodecim incolarum millia delent, ceteros quoque jam captos primo furori immolassent, nisi a Serenio Belliduce prohibiti fuissent. Cecidere e victoribus sex Centuriones, tredecim Procenturiones, & gregarii trecenti, sauciis fere mille. Tantulo impendio Urbis inter præcipuas Europæ insignis, expugnatio stetit. Interim vero Ludovicus Marchio Badensis Constanovizam levi obsidione cepit, ac die vigesima quarta Augusti Gra-

Gradiscam ad Savum, aliasque urbes, quæ in Sclavonia & Croatia adhuc Turcis parebant, expugnavit, simulque Janissarorum agmen quindecim millibus validum, quod Belgradum obsidione liberatum advenerat, adortus, cæsis hostium quinque millibus, cunctisque impedimentis qua captis, qua incensis reliquos in turpem fugam egit, & triginta duo militaria Vexilla in victoriæ trophæum Viennam ad Leopoldum Cæsarem transmisit. Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. L.

Bellum Gallicum.

Post tot Cæsaris victorias, atque internecinam Turcarum cladem haud infima spes affulserat, intra biennium Mahometanorum gentem ex Universa Europa eradicatum, armisque Cæsareis Constantinopolin subactum iri: verum hæc ipsa Cæsareæ potentiæ incrementa Principum nonnulli haud æquis aspiciebant oculis; raro enim aliena felicitas adversus æmulorum invidiam diu tuta floret. Jam dudum Ludovicus XIV. Franciæ Rex victricia Leopoldi Imperatoris arma a Turcarum excidio avertendi animum præseferre videbatur; violata enim inducirum fide Trevirensibus quadringento-

Hist. du Princ. Eugen. l. 1. Theatr. Europ. t. 13. pag. 308.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

rum nummum aureorum tributum solo *reunionum* (*) nomine imperavit, Teutonici Ordinis Equitibus, & Argentinensibus Canonicis prædia ampliſſima eripuit, ac ſuperato cum copiis Rheno arcem Huninganam oppido munitam præter plures alias extruxit, hacque ratione a Baſilea usque ad præfatam arcem totum Rheni tractum ſibi vendicavit: Perſtrepunt Ratisbonæ comitia læſorum Principum querelis, Cæſar quoque per Lobkovicium, & Fridericus Guilielmus Brandeburgicus Elector aliique per literas Franciæ Regem commonent, ne invidioſis hiſce tentamentis Chriſtianæ Reipublicæ commoda fractis Ottomanis viribus procurata, necnon Imperii tranquillitatem interturbare velit: Aſt haud aliud a Regiis Miniſtris referebatur reſponſum, quam quod impacta violatæ fidei calumnia nonniſi bello expianda ſit, & Cæſar pacem cum Turcis inire haud alio ex fine moliatur, niſi ut arma in Gallos vertere poſſit, ac propterea imperii Principes ad paranda arma hortatus, Auguſtano fœderi acceſſerit. Inſuper que-

(*) Erexerat Rex duas Jureconſultorum Curias, ubi diſcuteretur, quænam ditiones aut urbes Gallici juris olim fuiſſent, proin iterum Regno *uniendæ* eſſent.

querelæ adversus Cæsarem ad ipsum quoque Pontificem per Cardinalem Estræum deferuntur: accusatur ille, quod fucato mutuæ defensionis nomine cunctos Principes in Franciæ excidium armare præsumat, nil ergo ad Gallici Regni securitatem reliquum sit, quam si urgente Papa viginti annorum induciæ in pacem perpetuam converterentur, proin omnia tam ante quam post inducias Imperio erepta æternis vinculis Galliæ Regno adstringerentur, secus, si hæ conditiones ad diem primam Aprilis non acceptarentur, Rex jus suum armis vindicare compelleretur. Interim Galli prope Trarbacum Palatinæ ditionis urbem novum munimentum, Landavium dictum, & aliud *Montis Regalis* nomine, aliamque arcem ad Saaram fluivum exstruxere, graviter querentibus Imperii Principibus: Implicatur quoque Philippus Wilhelmus Palatinus Elector gravi controversia de hæreditaria successione, quam Gallorum impulsu Carolina Aureliani Ducis Uxor sibi vendicare nitebatur: nondum hæc caussa aperti belli fomitem subjecit, utpote partium consensu ad summi Pontificis arbitrium delata: priusquam vero Pontificis sententia audiretur, festinatis nuntiis Viennam perfertur,

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688. fertur, quinquaginta Gallorum millia hoſtiliter in Palatinatum irrupiſſe.

§. LI.

Alius belli Gallici obtentus ob Fürſtenbergium ab Archiepiſcopatu Colonienſi excluſum.

Wagner Hiſt. Leop. l. 10. Hode Hiſt. Louis XIV. l. 45. p. 400.

Iniquo prorſus tempore acceſſit repulſa Cardinalis Guilielmi Fürſtenbergii ArgentinenſisEpiſcopi: Rogabatur identidem a Bavariæ Electore Maximilianus Henricus Colonienſis Archiepiſcopus, atque Elector, ut Joſephum Clementem Nepotem ſuum, Bavariæ Ducem ac Friſingenſem & Ratisbonenſem Epiſcopum ſibi Adjutorem provectæ ætatis deſignaret: Tergiverſabatur dudum Archipræſul, tam Clementis pueritiam, quam validas adhuc vires ſuas cauſſatus: præter omnium tamen exſpectationem Canonicos ſuos convocat, & ingraveſcentis ætatis mala obtendens, eis expoſuit, neminem præter Guilielmum Fürſtenbergium ſpectata temporum viciſſitudine, Electorali honore digniorem, & conciliandæ Auſtriacæ & Borbonicæ Domui aptiorem eſſe. Ea res cunctos Germaniæ Principes, ac præprimis Cæſarem & Palatinum Electorem in magnam admirationem, curasque conjecit; omnibus enim notum erat,

erat, Fürſtenbergium juratum Galliæ clientem eſſe: Fruſtra pertentantur Maximilianus Archiepiſcopus, hujusque Eccleſiæ Canonici, præfigitur electioni dies, interponit ſe Pontifex, & Bulla valvis Baſilicæ affixa pecuniæ mulctam dirumque anathema interminat iis, qui huic electioni intereſſent, eoquod ſacris Canonibus cautum foret, ne alienæ Eccleſiæ Epiſcopus ad aliam eligeretur, vel poſtularetur, niſi Electores ad unum omnes præſentes eſſent, cum ergo quarta illorum pars abſoret, hæc electio omnino nulla eſſet: inſuperhabita hac Pontificis declaratione, die ſeptima Januarii decem & octo Canonici plerumque Fürſtenbergio cognati, aut ipſius clientes, aut Gallico auro corrupti illum (*) Coadjutorem nominant, nulla habita ſex abſentium ratione. Reclamant Papæ Nuntius & Caunitius Cæſaris Orator, necnon Bavarus, Palatinus & Brandeburgicus Electores, nihiloſecius tamen Fürſtenbergius promiſſo Gallici Regis patrocinio Sæc. XVII. A.C. 1688.

(*) Gravellus quidem Franciæ Orator negabat, a Rege ſuo vel obulum eo nomine cuipiam donatum fuiſſe: re tamen ipſa hic Canonicis caverat, ſi quid eam ob cauſſam damni paterentur, a Rege ſextuplum ipſis compenſatum iri.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

nio tumidus, pro Adjutore se gerit, suamque electionem Imperii Principibus significat, missis ad eos literis, quas tamen hi nequidem resignatas remisere, Paulo post die tertia Julii Maximilianus Archipræsul satis fungitur, ac die decima nona ejusdem Mensis ad electionem proceditur: Jam antea Bavariæ Elector Breve, ut vocant *seligibilitatis* ætatisque veniam pro Clemente nonnisi septendecim annos nato a Pontifice impetraverat, quas literas Tauffkirchius Comes Electoris Orator palam protulit, e contrario Heronus Franciæ Legatus Fürstenbergii partes omnimode sustinuit, quem tamen Cæsar per Caunitzium excludi voluit, eoquod solo origine Germanus, Galliæ palam addictus, Franciæ civitate donatus, & Gallicorum adversus Imperium negotiorum Procurator esset, proin pro Germanici Imperii Electore haberi non posset. Vicissim Franciæ Rex Fürstenbergium ab omni subjectione, quæ ex jure civitatis oritur, ejusque electioni obesset, exsolvit dato hoc diplomate: „Ludovicus &c. Omnibus hasce literas visuris Salutem. Charissimus, & „dilectus noster cognatus, Cardinalis „Landgravius de Fürstenberg, repræsentavit nobis, quod cum antehac literas nostras, Naturalitatis ei jus, & „pote-

„poteſtatem beneficia in Regno noſtro „poſſidendi tribuentes, obtinuerit; ju- „ſtam habeat apprehendendi cauſſam, „ne alii hoc prætextu uti velint, ad „ipſum illis dignitatibus excludendum, „ad quas legitime poteſt aſpirare: Nos „enixe rogans, ut eum ab omni ſub- „jectione, aut vinculo perſonali, quo „nobis obſtrictus eſſe poſſet, eximere, „ac liberum declarare non gravemur, „& cum intentio noſtra, dum ei dictas „Naturalitatis literas conceſſimus, alia „non fuerit, quam ut clara exiſtima- „tionis, quam de ejus meritis conce- „pimus, indicia demonſtraremus: Hinc, „ex hiſce, aliisque cauſſis nos moven- „tibus, declaravimus, & præſentibus „manu noſtra ſignatis declaramus, nos „conſentire, ut dictus noſter cognatus, „Landgravius de Fürſtenberg juramen- „tum, ad quod eum novæ dignitates „poſſent obſtringere, præſtet; eum in „quantum opus eſt, aut eſſe poſſit, ab „omni ſubjectione aut alia obligatione „perſonali, quam reſpectu Noſtri ha- „bere poſſet, omnimode abſolventes. „In cujus rei Teſtimonium Sigillum no- „ſtrum præſentibus hiſce apponi cura- „vimus. Datum Verſaliis die 17. Julii „Anno gratiæ 1688. & Regni noſtri „Quadrageſimo ſexto.„ Præſtituta ni- hilominus die ſacra habentur comitia, in

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

in quibus tredecim suffragia Fürstenbergius, novem vero Clemens tulerat: Acerrima exinde oritur disceptatio inter Eligentes, ac mutuis dimicatur invectivis, Cæsar vero totum hoc negotium summi Pontificis judicio ac decisioni relinquit. Interim Fürstenbergius sedem Archiepiscopalem thesaurumque occupat, Bonam, Keiserwertham, Rhenobergam & Novesium Gallico milite firmat, & Bavari Legatum non sine contumelia ex arce Electorali proturbat, necnon Franciæ Regem totius Archiepiscopatus defensorem constitutum denuntiat. E contrario Clementis fautores, eoquod Fürstenbergius tanquam postulandus juxta Innocentii III. Decretum (*) suffragia duplo majora assecutus non fuisset, Clementem pro Archiepiscopo atque Electore habebant. Perlatis Romam electionis tabulis, & per Scarlattum Bavari Electoris Oratorem cum Papa, & Cardinalibus communicatis Innocentius Pontifex exeunte Mense Augusto novam erexit Congregationem, in qua ab Ottobono, Nerlio, Cibo, Altierio, Chigio, Pamphilio, Lauria, & Carpegna doctissimis Cardinalibus, necnon a decem Præsulibus utriusque juris peritissimis, atque a par-

(*) C. *Scriptum est, de elect. & electi potest.*

a partium ſtudio alieniſſimis hanc cauſ- Sæc. XVII.
ſam dijudicari præcepit. Hi ergo A. C. 1688.
præſtito prius de more jurejurando, re
mature diſcuſſa tandem Clementis e-
lectionem omnino æquam, validamque
pronuntiarunt, addentes tamen, ex-
pedire, ut Fürſtenbergio pro tuenda
poſtulatione, rationes amplius addu-
cendi tempus concedatur: Reclamabat
Fürſtenbergii Advocatus contra hoc ju-
dicium, cauſſatus, ex hiſce Cenſoribus
nonnullos eſſe capitales Fürſtenbergii
hoſtes: ut ergo Pontifex omnem cavil-
landi anſam præriperet, his rejectis a-
lios integerrimos omnino Viros Menſe
Septembri ſubrogavit, qui denuo
ſpectatis cauſſæ meritis in Bavariæ
Ducis favorem deciderunt, ita tamen,
ut vitia Electionis, ſi quæ eſſent, prius
ſanarentur. Horum ſententiam atque
electionem poſtea ſummus Pontifex ra-
tam habens, bina promulgavit S. Con-
gregationis diplomata hujus tenoris:
„Sacra Congregatio rebus Conſiſtoria-
„libus præpoſita (exacto authentico in-
„ſtrumento, a Canonicis & Capitulo
„Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis
„Archiepiſcopo Damaſceno, Apoſtolico
„ad tractum Rheni Nuntio, per Syn-
„dicum ſuum tradito, in quo a trede-
„cim ex viginti quatuor Capitularibus
„Sereniſſimum ac Reverendiſſimum Car-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„dinalem Fürſtenbergium, Epiſcopum „Argentoratenſem, poſtulatum, & a „novem ex iisdem Capitularibus Sere„niſſimum, & Reverendiſſimum Joſe„phum Clementem ex Bavariæ duci„bus, Epiſcopum Ratisbonenſem, & „Friſingenſem, in Archi - Epiſcopum, „& Electorem, vigore Apoſtolici in„dulti Eligibilitatis illi prævie conceſſi, „electum fuiſſe conſtat; reliquis duo„bus ſuffragiis in alios collatis) omni„bus mature, ac diligentiſſime perpen„ſis, unanimi Patrum Sententia cen„ſuit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro pla„cuerit, præfata poſtulatione, de per„ſona ejusdem Joſephi Clementis cum „Clauſula ſupplemus, quatenus opus „ſit &c. & facta relatione, Sanctitas „ſua ſacræ Congregationis ſententiam „benigne probavit. Datum Romæ die „decima quinta Septembris Anno Chriſti „milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo „octavo.„

A. Epiſcopus Hoſtienſis,
Card. Cibo.

Laurentius Caſonius
Secretarius.

„Sacra

„Sacra Congregatio rebus Consi- Sæc. XVII.
„storialibus præposita, post maturam A. C. 1688.
„discussionem, quo præsertim modo
„Ecclesiæ Colonienſi consuleretur, do-
„nec Sereniſſimus & Reverendiſſimus
„Josephus Clemens, ex Bavariæ Du-
„cibus, ad ipsam Canonice electus, ad
„legitimam ætatem perveniat, censuit
„si Sanctiſſimo Domino placuerit, tem-
„poralium administrationem ejusdem
„Ecclesiæ libere prædicto Josepho Cle-
„menti esse dandam; ut ipsam gerere
„debeat unacum Episcopo Hieropoli-
„tano, præfatæ Ecclesiæ Suffraganeo,
„& Canonico, qui intelligatur Deputa-
„tus in eadem Administratione ad San-
„ctitatis suæ, & Sedis Apostolicæ be-
„neplacitum. Et facta relatione, San-
„ctitas sua Congregationis sententiam
„benigne probavit. Datum Romæ eo-
„dem die & Anno.

A. Episcopus Hostienſis
Card. Cibo.

Laurentius Casonius,
Secretarius.

Utrumque hoc diploma Pontifex Franzono Bavaro Oratori, qui Belgradi feliciter expugnati nuntium ad Innocentium detulerat, unacum aliis duabus literis Apostolicis ad Fürstenbergium, & ad Colonienſes Canonicos perferendum

Sæc. XVII. A. C. 1688.

tradidit, quod poſtmodum Coloniæ per Nuntium Apoſtolicum fuit promulgatum, & Clemens a Cæſare in Collegium Electorale receptus, Fürſtenbergius tamen ſpreto tam Imperatoris quam Papæ judicio dominari perexit. Ceterum factæ repulſæ Ludovicus XIV. Franciæ Rex vindictam, de Papa ſumpturus per ſuum Procuratorem ab omnibus contra Regis jura attentandis ad univerſale Concilium provocavit, & Comitatum Avenionenſem Pontifici eripuit, palam tamen proteſtatus, quod ſacræ Pontificis auctoritati nil derogare, minus vero ſe ab obſequio & reverentia eidem debita retrahere intendat, Papæ tamen Nuntium in ſuo Palatio cuſtodiri juſſit.

§. LII.

Prætextæ belli Gallici cauſſæ adverſus Imperatorem.

Hode Hiſt. de Louis XIV. l. 45.

EX hac Colonienſi controverſia Ludovicus Franciæ Rex arma in Cæſarem, Imperiumque vertendi obtentum arripuit, hujus vero belli cauſſas Gallus quidam publico ſcripto vulgavit, cujus ſumma, cum in Cæſaris declaratione, ſeu ut vocant, *manifeſto* contineatur, ita depoſcente narrationis hiſtoricæ ſerie, illud ex integro adducendum

Sæc. XVII. A. C. 1688.

dum duximus: „Notum est universo „Orbi Christiano, quod, cum pax Neo„magensis, paulopost ejusdem Conclu„sionem, a Corona Galliæ multifariam „labefactaretur, ampliſſimæque Provin„ciæ, & regiones, contra ejusdem pa„cis expreſſum tenorem, sub inauditis „reunionum, & dependentiarum, aliis„que prætextibus, instituta per ludi„brium Metis, & Brisaci figura qua„dam judiciorum, in quibus Miniſtri „Galli Actorum simul, ac testium & „judicum partes agerent, ab Imperio „Romano avellerentur, conventum tan„dem sit, anno milleſimo sexcenteſimo „octuageſimo quarto, die decima quin„ta Auguſti, inter S. Cæſ. Majeſtatem, „& Imperium ex una, & Sereniſſimum „Galliarum Regem ex altera parte de „matura ceſſatione ab actibus, moti„busque hoſtilibus quibuscunque sancte „inter ipsos servanda, per annos om„nino viginti; idque ad obsequium Dei, „& laborantis Christianitatis securita„tem, nec sine maximo Gallicæ rei e„molumento, cui pacifica interim, & „imperturbabilis sextæ fere partis Pro„vinciarum, quæ post pacem Neoma„gensem Imperio Romano supererant, „usurpatio, & poſſeſſio permittebatur. „Notum item, qua interea temporis „religione (Confidentia in verbum Re-

Sæc. XVII A. C. 1688.

„gis, & interpretatione benigna ſuſpi-
„cionum, & injuriarum, quas tum pa-
„tiebatur ipſa, tum pati ſe cauſſaban-
„tur, & ſæpe quidem, a Corona Gal-
„liæ Principes, ac ſtatus Imperii) e-
„jusdem armiſtii Conſervationem ſe-
„ctata fuerit, ſteteritque fiducia pacto-
„rum, immota ad omnia S. Cæſ. Ma-
„jeſtas; adeo, ut & vehementer mi-
„rari ſubditos, exterosque contingeret,
„nihil eandem vereri, quo fidei Gal-
„licæ ſua ubique paterent, latiſſimis
„finibus ſuis vix una alterave legione
„inſtructis, fœderatis ipſis in Hunga-
„ricas curas avocatis, & conterminis
„munitionibus ſuis, Philippoburgo,
„Conſtantia, & aliis neglectis pene,
„ſpretisque, nimirum, ut Chriſti Dei
„cultum tueretur in diſſitis longe Re-
„gionibus, quantumvis cerneret, a
„Gallia augeri quotidie copiarum ner-
„vum enormem, nova ſtrui, & mini-
„me neceſſaria præſidia pro ripa Rheni
„non ſua, agitari denique paſſim aſtu,
„manuque timenda „

„Nihil certe fuit ad hunc diem,
„quod jure argueret Cæſarem Rex Gal-
„liæ, ſeu arguere poſſet, vel tentata-
„rum leviſſimi Armiſtitii pactionum,
„ne temeratarum infractarumve quid
„dixerit: imo ipſas, quas amaverat
„Gallia fingere ſibi nonnunquam ſuſpi-
„ciuncu-

„ciunculas, quod videlicet Cæſar in „cogitatu, vel voto ipſo arcaniore a „recto deflecteret, diſcuſſit illico S. Cæ- „ſarea Majeſtas, aut ad unguem pur- „gavit, temperantia mira, quod aut „parceret licitis, aut opportuna in ma- „nifeſto diſcrimine generoſe omitteret; „ne videretur ullatenus, ſi non foviſſe, „ne pupugiſſe quidem ſuperſtitioſæ Gal- „licanæ politices plus nimio facilem „ignem. „ Sæc. XVII. A. C. 1688.

„Et ecce tamen nunc denuo flam- „mam illam, quam nolens volens ali- „quamdiu texerat Aula Gallicana, ex „inopinato erumpentem: Occupat Gal- „lia Archidiæceſin Colonienſem, Pala- „tinatum invadit, obſidet Philippobur- „gum; nullaque lege ſervata, ſive con- „dicti Armiſtitii, ſive antiquiſſimi mo- „ris, quo Reges ad bella procedunt, „Imperatorem & Imperium Romanum „quaſi ex diuturnis inſidiis iniquiſſime „premit, tandemque S. Cæſareæ Maje- „ſtati & Imperio, non belli indicti, ſed „belli illati jam conſciis, fœdiſſimas in „fuco verborum literas porrigi jubet, „quibus non excuſat, ſed prædicat au- „daciam illam, & injuſtitiam armorum, „ac ſi ea provocantibus, non incogi- „tantibus inferat. „

„Fabulatur in iſtis literis (quas ea- „rumdem compilator cauſſas appellat,

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„quibus inductus sit Rex Christianissi-
„mus, ad arma adversus Cæsarem &
„Imperium rursus induenda, & quibus
„de ejusdem sincero, ut ait, stabilien-
„dæ tranquillitatis publicæ studio Chri-
„stianus Orbis convinci debeat) quod
„S. Cæs. Majestas jam animum induxe-
„rit, bellum cum Turca in pacem com-
„mutare, ut illud Galliarum Regi in-
„ferat. Hoc liquere vult, primo ex
„eo, quod statim ab Armistitio conclu-
„so, nova fœdera sibi conciliare, &
„contrahere sategerit, quemadmodum
„id Augustæ Vindelicorum, & Norim-
„bergæ variis artificiis & artibus acti-
„tatum sit: Secundo, quod, tametsi
„suasum fuerit Cæsari, etiam a Mini-
„stris Pontificiis, ut Vicennale Armisti-
„tium in perpetuam pacem converti si-
„neret, hoc tantum Galliæ concesso,
„ut quorum modo per Armistitii di-
„spositionem potitur ad tempus, potia-
„tur jure perpetuo per beneficium pa-
„cis; Cæsar tamen consentire noluerit:
„Tertio, quod Serenissimus Elector Pa-
„latinus varia bona mobilia, & immo-
„bilia, quæ Aurelianensi Ducissæ ex
„hæreditate defunctorum Dominorum
„Patris sui, & Fratris debeantur, vio-
„lenter invaserit, occupaverit, & huc-
„usque elusa diu Regis ejusdemque
„Fratris patientia, contumaciter deti-

„nue-

„nuerit; nixus protectione Cæsaris, Sæc. XVII.
„quem propterea ad ineundam cum A. C. 1688.
„Turcis pacem, & transferenda ad Rhe-
„num arma permoverit, variaque eum
„in finem fœdera pepigerit.„

„Quod denique, Quarto, Cardina-
„lis de Fürstenberg (nomine Cæsareo
„abolitorum reatuum memoria, a Le-
„gato Cæsaris pro capitulari consessu
„in medium revocata) contra SS. Ca-
„nones, libertatem Capituli, & instru-
„menta pacis, ab Electorali dignitate
„diserte, & palam exclusus; & in ean-
„dem turpissimis artibus, seducto ipso
„Pontifice, Brevique, ut vocant, *Eli-*
„*gibilitatis* obtento, cum gentium scan-
„dalo, & excitis in Colonienſis Electo-
„ratus fines variorum Protestantium
„copiis, Serenissimus Princeps Colonien-
„sis Josephus Clemens, ex Ducibus Ba-
„variæ intrusus sit, ea maligniſſima
„mente, ut evirato illo per Sacerdo-
„tium, si (quod facillimum videretur
„futurum, ruente quotidie Sereniſſimo
„Electore Bavariæ in pericula Martis
„Cæsarei) decederet hic, ut est im-
„prolis hactenus, tum & periret fami-
„lia domui Austriacæ suspecta: Ex qui-
„bus omnibus eluceſcat sole meridiano
„clarius, Cæsarem insuperhabita Ar-
„chi-Diæceseos Colonienſis desolatio-
„ne, & Religionis Christiano-Catho-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„licæ oppreſſione, eo tendere, ut ſum-
„ptibus ac diſcriminibus Electorum,
„Principum, ac Statuum Imperii arma
„in Galliam ferantur, diadema Roma-
„num in caput Hungarici Regis, nempe
„pueri adhuc, per ruinam volvatur,
„totaque, quanta eſt Allemannia, ab
„amico ſcilicet Rege avulſa, ad pedes
„Auſtriacæ Tyrannidis in miſerabilem
„fere calamitatem deprimatur: prout
„ea in ſupra allegato ſcripto, odioſius,
„latiusque deducta ſunt.„

„Libellum hunc vero, ſed Authori
„ſuo, & ſuis, ut legit S. Cæſ. Majeſtas,
„atque in ea nec umbram rationis, ſed
„imprudentiſſimam potius faraginem
„convitiorum in ſacratiſſimas, tam
„ſuam, quam S. Pontificis, perſonas,
„necnon in Sereniſſimum Electorem Pa-
„latinum, improbe confictorum vidit;
„illum equidem a ſuæ Majeſtatis Chri-
„ſtianiſſimæ Regiis ſenſibus plane ab-
„ſonum, multo minus ab eadem le-
„ctum, ac probatum, ſed ab impotente
„Miniſtro quodam Gallico compilatum
„eſſe, facile ſibi perſuadet: utpote quæ
„contra Conſcientiam, & ſcientiam
„ſuam, more inter Imperantes plane
„inſolito, Majeſtatem Cæſaris tam in-
„digne, tamque nefandis criminationi-
„bus proſcindi, aut rationes ſuas qua-
„leſcunque tam effronti ſtylo exarari,

„tan-

„tantoque veneno maligniſſimarum in- Sæc. XVII.
„terpretationum aſpergi, permiſſura A.C. 1688.
„non fuiſſet, ac proinde S. Cæſ. Maje-
„ſtas diu dubitavit, an illum reſponſo
„dignaretur, an contemptu ſilentioque
„transmitteret. Verumtamen, cum
„non erubeſcat Aula Gallicana, eum
„per Miniſtros ſuos, tam in Aula ipſa
„Cæſarea, quam Ratisbonæ in Comi-
„tiis Imperii, irreverenter evulgare; &
„methodum illam tantum non prodito-
„riam, qua Imperatori, & Imperio
„(non ſolum omiſſa, quæ gentium jure,
„& mutuo ſæpe conventis requirebatur,
„prævia denuntiatione, aut injuriæ, ſi
„quam ſibi fieri putabat, expoſitione,
„ſed etiam deceptis omnibus, per re-
„centiſſimas duraturæ conſtanter ami-
„citiæ conteſtationes, & inſinuationes
„fucatas) bellum tam atrox infert, fictis
„hujusmodi rationibus, & contumeliis
„juſtificare ſatagat: Sacr. Cæſ. Majeſtas
„earum vanitatum, & immeritarum
„plane imputationum futilitatem orbi
„demonſtrandam cenſuit. Ut igitur a
„fundamento, cui tota ratiocinatio Gal-
„lica innititur, fiat initium, ſtatuiſſe
„videlicet Cæſarem pacem inire cum
„Turca, ut bello Galliam petat; id ſa-
„ne eidem nunc haud majore veritate,
„quam anno præterito Romæ in Pro-
„poſitione a Cardinale Eſtræo facta,
„im-

Sæc. XVII. A. C. 1688. „imputari poteſt, & quemadmodum „apud incorruptos fidem non inveniet, „religioſiſſimum Cæſarem, cæleſti ſuf„fultum auxilio, optatisque utentem „ſucceſſibus, neque ulla neceſſitate co„actum de ineunda, clam etiam ſociis, „pace cum turca, vel cogitaſſe quidem, „& conſcientiam ſuam violati temere „contra Ottomannos fœderis crimine „contaminare, ſimulque tam S. Pon„tificis, quam Sereniſſ. Regis, Sena„tusque Polonici, & Reipublicæ Ve„netæ juſtiſſimas exprobrationes in ſe „concitare voluiſſe; ita quam inane ſit „alterum, quod ſuæ Sacr. Cæſ. Maje„ſtati decretum ſit, bello Galliam ag„gredi (cum nec copiæ, nec apparatus „præſto ſint, imo omnes arces, urbes „& Provinciæ, nimia, ut eventus do„cet, in verbum Regis fiducia, milite „fere toto, commeatu, aliisque vel ad „defenſionem neceſſariis exutæ, vires„que omnes in hoſtem Chriſtiani nomi„nis procul amandatæ) nemo non fa„cile perſpiciat, qui, quam vana, fu„tiliaque ſint argumenta, quibus id aſ„ſerere conatur Gallia, vel obiter per„penderit.„

„Illa certe vix exiguæ conjecturæ „vim habent, & remotiſſime quidem „apud inſcios rerum, apud ſcientes „pura commenta ſunt, quæ, neque ſi

„vera

„vera essent, quidquam probarent: Sæc. XVII.
„quis enim ex eo, quod Cæsar studeat A. C. 1688.
„innoxiis pro defensione sui, suorum-
„que fœderibus, quod recusat viceu-
„nales inducias, non auditis interessa-
„tis, sine ulla discussione converti in
„talem pacem, quod consilio suo, &
„suis officiis socerum Electorem susten-
„tet, ne caussam decidat Gallia; quod
„denique fatalem Patriæ suæ Fürsten-
„bergium removeat, promoveatque Co-
„loniæ in Antistitem summæ exspecta-
„tionis Principem ex ducibus Bavariæ,
„de Patria, & illa ipsa Archi-Episco-
„pali sede quam optime meritæ, con-
„sequentiam vel probabilem trahat, Cæ-
„sarem quamprimum Galliæ movere
„bellum velle?„

„Porro vana omnino, & futilia esse
„argumenta superadducta, & imprimis
„quidem illud, quod a fœdere Augustæ
„Vindelicorum sancito desumitur; ipsa-
„met haud dubie agnosceret Gallia, si
„meminisse vellet, quæ in hanc rem
„a Sacr. Cæs. Majestate tam S. Pon-
„tifici per literas, quam Regi Christia-
„nissimo per ablegatum Cæsareum Co-
„mitem a Lobkowitz, anno proxime
„præterito verbis, scriptisque remon-
„strata sunt: etenim antiqua tantum
„pacta, Cæsarem inter & quosdam cir-
„culos, Principes ac status Imperii,
„respi-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„respiciebat ad opus præsentium tempo-
„rum, nullius læsionem spectabat, sed
„innocentissimam duntaxat, omnique
„jure permissam, defensionem recipro-
„cam, prætereaque modicissimum nu-
„merum capitum, & virium stringebat,
„de quo, quod potentissima Corona
„Galliæ metueret, non habebat.„

„Miranda sane est Compilatoris ob-
„livio, dum recordari non vult, suum
„ipsum Regem, quod Cæsari & Im-
„perio nunquam jure merito succensere
„debuisset, ante pactas inducias spo-
„pondisse, etiam non refragaturum se,
„ut post earum confectionem quovis
„meliore modo Imperii securitati tan-
„dem consuleretur, imo & ipsis indu-
„ciarum pactis diserte hoc cautum fuis-
„se, ut qualicunque Guarantia, ut
„ajunt, etiam exterorum Principum
„firmaretur. Miranda magis ejusdem
„etiam ignorantia, quod nihil anti-
„quius receptum in Imperio Germanico,
„& consonum magis legibus ejus sit,
„quam ut membra cum capite pro ser-
„vatione totius Corporis arctissime sem-
„per cohæreant: Miranda denique ma-
„xime arrogantia, an stoliditas? quod
„(dum licere præsumit Regi suo, ap-
„paratus bellicos immanes in proprio
„Regno adornare, imo & prætextu fœ-
„deris, cum Capitularibus quibusdam
„Colo-

„Colonienſibus injuſte initi, copias in „Archi-Diæceſin Colonienſem immittere) Imperatorem Romanum in Imperio ita nullum exiſtimet, ut cum „Imperii Principibus & ſtatibus, pro „aſſerenda communis Patriæ tranquillitate, convenire non poſſit, ſine injuria Galliæ armis vindicanda? Et „tamen, quod magis eſt, hoc ipſum „antiquum, innocens, modicum, neceſſarium, legitimum, & irreprehenſibile fœdus perire etiam ſuo in ovo „permiſſum eſt, pro bono mutuæ, conſtantiorisque concordiæ, ne umbram „faceret Galliæ, ſi excluderetur in totum.„

„Ejusdem plane valoris & efficaciæ „eſt Argumentum ſecundum, quod videlicet renuerit Cæſar in pacem perpetuam verti Armiſtitium. Si renuiſſet „(etiam omnino ſub aliis, non ita Cæſare indignis, totique noxiis Imperio „Conditionibus, quam quas ab Aula „Gallicana tum non tam proponi, quam „præſcribi contigit) quid illi crimini „dandum? Standum erat Armiſtitio „vicennali promiſſo, & eo durante tra„ctandum de pace, quam nunquam „renuit Auguſtiſſimus, modo pacem „decoram, maturam, juſtam placeret „Regi componere: inſtitueretur congreſſus, audirentur partes, & quæ „occur-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„occurrunt maximi momenti Contro-
„verſiæ jurium, ſuper attentatis a Gal-
„lis non ante tantum, ſed etiam poſt
„Armiſtitium, in examen revocaren-
„tur, tum vero pacem inirent, ſuis
„cuique relictis, applauſu omnium di-
„gnam, & perennaturam feliciter.
„Recordari poterat Rex Chriſtianiſſi-
„mus, prætendente ipſo, & urgente,
„protractum fuiſſe Armiſtitium in an-
„nos omnino viginti, tum ut tempus
„ad diſcutiendas, uti par erat, diſcer-
„nendasque controverſias ſuppeteret,
„tum, ut Electores, Principes & ſta-
„tus Imperii tanto ſecurius arma ſua
„adverſus Chriſtiani nominis hoſtes ex-
„pedirent; adeoque absque læſione pacti,
„verbique Regii fieri non potuiſſe, ut
„totius vicennii ſpatium vix elapſo ab-
„rumperet biennio, & durante adhuc
„bello turcico, eo usque mentem ſuam
„mutaret, ut nihil amplius diſcutien-
„dum, aut diſcernendum, ſed ſexta
„fere Provinciarum Imperii pars, uno
„quaſi jactu, pleno & irrevocabili jure
„transmittenda eſſet: hoc etiam Cæſar
„neque poterat licite, ſi voluiſſet, præ-
„ſtare, neque legitime præſtitiſſet; re-
„pugnante quippe juſtitiæ & Armiſtitii
„tenore, & refragaturis haud dubie,
„qui ſe læſos putarent.„

„Excu-

„Excuſavit proinde Auguſtiſſimus „Cæſar, & ne quid ſuſpiciunculæ ſu- „pereſſet, declaravit, non tantum ite- „rato (in ſuis ad S. Pontificem literis, „ſcriptoque a Comite de Lobkowitz, „apud Aulam Gallicanam tunc tempo- „ris commorante, Regi exhibito) ſer- „vandas a ſe, tam finito, quam du- „rante adhuc bello Turcico, inviolate „vicennales inducias; ſed etiam, ſi „idem Regi placeret, id jurejurando, „corroborare paratus fuit, cui, cum „tunc acquieverit Rex, ſimulque obti- „nuerit, ut ne ſaltem in cauſſam in- „fringendi Armiſtitii vocari poſſet im- „manis illa, quam contra ejusdem Ar- „miſtitii, uti & Pacis Weſtphalicæ, & „Neomagenſis leges incæperat, ac opta- „bat perficere, munitionum exſtructio, „promiſſa iterum iterumque ſincera a- „micitiæ conſtantia, toto vicennalis „tempore Armiſtitii duratura, facile „quivis colligit, quam frivole nunc „idem prætextus obtendatur infractioni „Gallicæ, & quæ demum ſperanda ſit „pacis perpetuitas, ſi tam futiles cauſ- „ſæ fallendæ fidei, evertendisque pa- „ctionibus, ſufficiunt, & vix quadrien- „nio inconcuſſum ſtare poteſt, vicen- „nale Armiſtitium.„ Sæc. XVII. A. C. 1688.

„Quod ad tertium ex ſucceſſione „Palatina deſumptum Argumentum

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„attinet: hanc Sereniſſimi Electoris Palatini cauſſam non ita ſuam facit Auguſtiſſimus Cæſar, ut eandem, lite nondum in judicio inſtructa, aut deciſa, tueri velit. Id tamen palam eſt, non invaſiſſe Principem toto orbe nobilitate ſanguinis, probitate morum, prudentia ac ſapientia clariſſimum Palatinatus ditiones, ſed intraſſe placide, ſervatis omnibus ex præſcripto legum ſervandis: quæ præter dubium ad Aurelianenſem Duciſſam ſpectabant, hæreditario jure, volens aclubens ſua ipſe ſponte remiſit, quæ diſputationi obnoxia, non cæce prodigus ſui, retinenda putavit, donec per competentem Judicem de ſtatu jurium liqueſceret.„

„Suſcepit Aurelianenſis cauſſam Rex Galliæ, indictumque Palatino, ut decederet: Hic provocavit ad forum, ſed forum Palatini Cæſareum; refugit vero Rex. Quid ſi ſuſciperet Cæſar hæreditatis Lotharingicæ cauſſam pro nepote clariſſimo, refugeretque a foro Regis Galliarum, dum pandetur? Num plus juris in Imperio Galliarum Regi, quam in Gallia Imperatori? inducto poſtea ſermone, de re avocanda ad arbitrium S. Pontificis, Palatinus diſcrete Mediatorem admiſit, quem Judicem non poterat citra

„citra offenſam fori ſui, & agnatorum „ſuorum aſſenſum: ablegavit Romam „Miniſtrum inſtructum, & informatum „pleniſſime, legavit vero neminem An„relianenſis. Monuit tunc Pontifex, „ſed fruſtra ſemper, unde poſt moram „integri fere anni, dimiſſus tandem ab „illuſo Pontifice, quem Palatinus ab„legaverat. Et tamen nuperrime Re„ſidens hic Viennæ ablegatus Regius, „Comes de Luſignan, certiſſimum Cæ„ſarem fecit, fixum ſuo Regi eſſe, a „mediatione S. Pontificis non recedere, „licet quam nimium averſi, & adverſi: „Sic luditur, illuditur, videlicet, dum „Rex via facti in Palatinatum irruit. „Hæc vero ſeries rerum.„ Sæc. XVII. A.C. 1688.

„Quod additur de ſollicitato Cæſare „ab Electore Palatino, ad arma Gal„liæ inferenda, pactis eum in finem „fœderibus, commentum eſt: Neque „tam imprudens erat Sereniſſimus Ele„ctor, ut ex bello lucrum captaret, „quod, utcunque eventus cadat, di„tionibus ſuis funeſtiſſimum, & perni„cioſiſſimum futurum eſſet.„

„Supereſt poſtremum Argumentum, „de negotio Colonienſi, pro extruden„do Fürſtenbergio, & intrudendo Ba„varico, tot infamibus factum calum„niis, ut exinde appareat, quam omni „ratione, aut rationis umbra, ad te-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„gendam infractionis ſuæ injuſtitiam, „deſtituta ſit Gallia. Quod egit Co„loniæ Cæſar, jure egit, & ſacris Ca„nonibus, juſtitiæ legibus, Imperato„rioque, & annexæ eidem ſupremæ „Eccleſiarum advocatiæ muneri con„formiter. Hortatus eſt capitulum, „ut meliorem, & Eccleſiæ utiliorem „eligeret, additis rationibus, quod ea „qualitas in Cardinalem Fürſtenber„gium non caderet: reatus ejusdem „allegavit veteres, non aliter, quam „quatenus novis cumulati, & reite„rati ſunt, quorum tamen memoriam „dudum depoſuiſſet Cæſar, ſi & Für„ſtenbergius veterem animum exuiſ„ſet, nec minoribus ſemper machinari „pejora deprehenſus eſſet. Cæſar li„bertatem omnem, tam in, quam poſt „electionem, capitularibus ſingulis re„liquit integram, promiſſis, aut poſli„citationibus fidem eligentium haud „corrupit, minus vim ullam intentavit, „aut adhibuit, exteras copias haud „magis in Archi-Diæceſis fines exci„vit, quam immiſit proprias, ſed Con„troverſia tota ad Sacram ſedem Apoſto„licam, velut unice competentem in „hac materia Judicem, remiſſa, ejus„dem deciſionem quietiſſime expectavit. „Et hoc Imperator in Imperio: An idem „in Gallia? Sed plus Regiæ Majeſtati „ju-

Sæc. XVII. A.C. 1688.

„juris non tantum in Regno suo, sed „& in Imperio Germanico. Nihil illa „sacros Canones, nihil Instrumenta „pacis. nihil libertatem suffragiorum „temerabat, dum Cardinalem Fürsten„bergium, inconsulto, & reluctante „Pontifice, secretissimis primum arti„bus, mox & grandi pecunia Coadju„torem jubebat, per conjunctos in ver„bum suum suffragatores plures, dum „Luxenburgi fœdus illicitum inibat se„ptendecim jam abhinc mensibus, spon„debatque, se suis sumptibus non im„missuram modo, sed alituram etiam „in terris Archi - Diæceseos validissi„mas copias, quibus prætense postu„latus Coadjutor, non confirmatus, „reprobatusque a Vicario Dei, vel Deo „invito, sustentaretur: dum denique „horribiles minas maximis Principibus „intentabat, si accederent ipsi, si con„tra hiscerent, suos illa exercitus ad„movente, unice vigilaturos. Peccata „ista in Apostolicam sedem, istaque a„gendi temeritas, non odium ullum „in Galliam, non officia Principum, „non conspiratio somniata, zelum suæ „Sanctitatis constantissimum adversum „Fürstenbergium fecerant, promove„rantque, ut Bavaricum Principem, „decoratum jam Infulis Frisingensi, & „Ratisbonensi, adolescentem quidem,

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„ſed candiſſimi pectoris, ſpeique almæ, „& cujus Sereniſſima domus de Ec„cleſia inprimis merita eſſet, ipſi ante„habendum cenſerent. An hoc cum „gentium ſcandalo? Populus Romanus „dicat, qui ad fores Conſiſtorialis Con„cilii effuſiſſime applauſit, cum ex una„nimi totius Concilii ſententia Archi„Epiſcopum Colonienſem futurum in„tellexiſſet, Joſephum Clementem, in„nocentiſſimum Principem: dicat Ita„lia, dicat Germania, dicat etiam An„glia & Hollandia, ubi & homines ipſi „nomini Papæ infenſi, Papæ hinc in„nocentiam non prius didicerunt lau„dare, quam docuerunt.„

„Lubens equidem fatebitur Sacra „Cæſarea Majeſtas, gaviſam ſe, ve„niente in urnam Electionis Colonien„ſis tanto Principe, ſeque libentiſſime „ejusdem, & Sereniſſimi Electoris Ba„variæ votis obſecundaſſe. Factum „autem quod hoc fuerit ex improbiſſi„ma, & ſceleſtiſſima mente, ut faci„lius periret tota familia Bavarica, do„mui Auſtriacæ ſuſpecta: id, quemad„modum cogitare nefanda malitia eſt, „ita carnificum flammis merito expian„da eſſet hujus Compilatoris audacia, „impudentia, & temeritas, qui hæc „ſcribere, vulgare, objicere audeat Im„peratoriæ Majeſtati. Non cogitat „ejus-

„ejusmodi scelera, nec patrat Aula „Cæsarea: An Gallicana? ipsa sciverit: „Nemo id alibi fieri crederet. Credant „autem omnes, quod res est, voluisse „imprudentissimum Scriptorem Gallum, „domum Austriacam suspectam facere „Bavaricæ, ut moris est pseudo-poli„ticæ Gallicanæ, per emissarios suos „venenare Aulas omnes, seminibus „diffidentiarum insperfis, quo demum „diviso eorum corde, omnes intereant. „Eo certissime respicit, quod ex inge„nio Galliæ, per digressionem exorbi„tantem, conatur insusurare Electori„bus, Principibus, & Statibus Impe„rii: Studium hoc Cæsari esse, ipsorum „sumptibus bella quærere, per ruinam „Archidiæcesis Colonienfis, & oppres„sionem Religionis, coronam Roma„norum Filio adhuc puero vindicare, & „Germaniam totam, Gallicæ amicitiæ „scilicet subductam, in servitutem re„digere indecoram, & miseram. Su„spendere animos gestit, ne conve„niant, & coeant aliquando ad verum „decus, communemque securitatem, „fracturo facile singulos Rege, qui præ„ter ullum laborem propulsaretur ab „omnibus: idque summopere nititur, „ut ab Austriacæ potentiæ Clientela, „& auspiciis Germaniam, quantum „maxime valeat, avertat dolo, & sub„trahat.

Sæc. XVII. A.C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688. „trahat. Sed non ita ſimplex eſt Do„mus Bavarica, vel rudis natio Ger„manica, ut malas hujusmodi artes „difficiles tegendo, non capiat. Et „quemadmodum grata mente Sereniſ„ſimus Elector Bavariæ agnoſcit officia, „a requiſito Cæſare domui in electione „Colonienſi commodata: ita ridebit „plane, pro prudentia ſua, & perſpi„cacitate, ejusmodi ſuſpicionum ſcin„tillas, quas jam dudum riſit, exper„tus garrulos diſcordiarum procos, „ſciatque nihil a Gallis ſperandum, qui „ſua denique quærunt. Germanus au„tem, quotusquisque is eſt, immunis „adhuc a jugo ferreo Galli, ex oppreſ„ſis ipſa in Germania populis, imo & „ex ſubditis ipſis Nobilibus, & opti„matibus Galliæ, facile diſpicere po„terit, an ſit vicinius tyrannidi Au„ſtriacum regimen, an dominatus gal„licus, gaudebitque profecto, Roma„nam coronam non eo cadere, quo „eam ſæpius, & tum imprimis oſten„dit deſtinatam a Spiritu ſuo Aula Gal„licana: dum, priorum temporum mo„rem ſecuta, nulla honeſti, pactorum, „famæ, & conſcientiæ ratione habita, „non tantum rebelles in Hungaria ſub„ditos, turcarum aſſeclas, ducibus, „internuntiis, armis, pecuniis, pro„miſſis fovit: ſed etiam, ut ſit adhuc „ho-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

„hodiedum, ipsosmet Christiani nomi-
„nis hostes ad bellum contra suam S.
„Majestatem exstimulavit, prout id ex
„variis emissariorum gallicorum & re-
„bellium authenticis literis, quæ in
„promptu sunt, manifeste probari
„potest.„

„Et hæc sunt, quæ, quantum fieri
„potuit, brevissime ad contumeliosissi-
„mum libellum, seu manifestum galli-
„cum reponere jussit sua Sacr. Cæsarea
„Majestas, non ut ipsius Christianissi-
„mi Regis existimationem fugillat, ut-
„pote quam malitiosis, falsisque eorum,
„quibus ejusmodi turbæ in lucro sunt,
„suggestionibus ad iniquam hanc in-
„fractionem inductum, neque convitia
„in sacratissimam ejusdem Personam
„irreverenter non minus, ac improbe
„congesta, approbaturum credit, sed
„ut infamiam sibi domuique suæ Au-
„striacæ ab impudente scriptore affri-
„ctam, perque Ministros Gallicos nomine
„Regis passim disseminatam, diluat,
„suamque tueatur innocentiam.„

„Et vero, ut hanc ipsam toti Chri-
„stiano orbi magis magisque testatam
„reddat, declarat publice, testemque
„invocat omniscium Deum; nihil co-
„gitatum a se de infractione Armistitii,
„sed fixum animo fuisse semper, & esse
„verum, seriumque propositum, illius

Sæc. XVII A. C. 1688

„ſancte ſervandi, ſi Sereniſſimo Regi, „conquieſcere tandem induciarum pa„ctis & declarationibus anno præterito „Pariſiis hinc inde reiteratis, nec novi „quidquam moliri, per præpotentiæ „factique vias, placuerit. Quod vero „ad tranſitum de Armiſtitio ad firmam „& perpetuam pacem: in eo ſeſe per„ſiſtere, ut exhibitam ſæpius prompti„tudinem omnem, facilitatem & ope„ram, candidiſſime, & liberrime con„ferat; quatenus conſtitutum commiſ„ſione, de finibus dividendis diſcutien„disque variorum juribus controverſis, „eo modo & ordine progrediatur, qui „publice imperantium Majeſtati, & le„gibus ſuper hoc compactis Imperium „inter & Galliam conformis ſit. Quam„obrem, ſi quæ apud Sereniſſ. Galliæ „Regem, uti ſperatur, juſti ratio eſt, „confidit merito Sacra Cæſ. Majeſtas, „fore, ut ſua ſponte turpiſſimi ſcripti „Gallici calumnias & venena caſtiget, „retrahat arma injuſta, fumantia dam„na reſarciat, reducat omnia in ſtatum „priſtinum, Sereniſſimum Principem „Clementem, a ſua Sanctitate jam du„dum rite confirmatum, Electoratu, „ac Archiepiſcopatu Colonienſi quiete „gaudere ſinat, cauſſamque Palatinam „ad forum competens (in quo absque „omni partium ſtudio juſtitiam ſancte „&

„& integre adminiſtratum iri, ſpondet „Sacr. Cæſ. Majeſtas) remittat, deni- „que pacem, quam ait, ſe optare, „tempore, modo, & ordine in tractatu „Armiſtitii delineatis, & præſcriptis, „procurari permittat: Sin minus, nul- „lus ſane reſuſcitati a Gallia belli cauſ- „ſam interpretari aliter poteſt, quam „quod ei minus grata in hanc diem ac- „ciderit, divinæ Providentiæ erga Do- „mum Auſtriacam ſingularis Benevo- „lentia, & prodigioſa tutela; vel, quod „Auguſtæ ejusdem Domus, enormius „aliquod præconcepta opinione incre- „mentum, & amplitudinem vereatur, „quæ relatis victoriis, prolatoque jam „feliciſſime, ultra Albam Græcam Im- „perio reſpondeat; vel, quod repreſſos „Ottomannos, per diverſiones, ut nun- „tiatur, jam promiſſas, erigere cupiat, „ac juvare; vel denique, quod pro „nimia cupiditate, afferendi non tan- „tum ſibi jure perpetuo illud, quod per „mutua Armiſtitii placita ad tempus „conceſſum eſt, ſed etiam univerſum „Romanum Imperium ſibi ſubjugandi, „nullis ſe pactorum, & conventionum „vinculis obſtrictum eſſe, eaque ſibi „quovis tempore pro libitu diſſolvere „licere autumat, Quidquid ſit, tur- „piſſimam violatæ fidei notam non e- „vitabit glorioſiſſimus gallorum Rex;

„&

Sæc. XVII. A. C. 1688

„& proinde proteſtatur ſua Sacr. Cæſ. „Majeſtas coram Deo, & univerſo Chri„ſtiano orbe, liberum eſſe Regi manus „ſuas extendere ad ignem, aut ad a„quam, & vel abuti felicitate præſen„tis potentiæ ſuæ, vel provocatas ad„verſitates ab ira omnipotentis Dei „formidare in tempore, ſe autem, ut„pote adactam ad neceſſariam, tam ſua„rum Provinciarum quam Sacr. Rom. „Imperii Electorum, Principum, ac „Statuum defenſionem, immunem & „puram fore ab omni culpa, tam ſecu„turarum ex hoc bello calamitatum, „& effuſionis Chriſtiani Sanguinis, quam „reſtauratæ & ſervatæ in Europa ſu„perſtitionis Mahometicæ, necnon per„ditionis tot animarum Chriſtianarum „ſub jugo Turcico miſere gementium. „Jactat quoque, & gloriatur ſcripti ex„hibiti Auctor, probata divinitus juſta „Sereniſſ. Regis arma, quotiescunque „ea movet! qua fide, ipſe oſtenderit; „Sacr. Cæſ. Majeſtas induxit animum „ſuum, ex ſua non dubia conſcientia, „id omnino præſtare, ut, ſi placuerit „Deo, etiam nunc arma Gallica pro„ſperis ſucceſſibus cumulare, adoret, „collaudetque arcana Dei conſilia; „quippe qui & per ſuos Attilas flagel„lavit ſubinde ad correctionem dilectos. „Sed juvat illam in ipſis quoque huma„nis

„nis multa meliora ſperare, infracto- Sæc. XVII.
„rem pactorum Turcam, licet jamjam A. C. 1688.
„exſpirantium, compeſcuit, atque pro-
„fligavit Altiſſimus, compeſcet idem,
„profligabitque aliquando pactorum in-
„fractorem Gallum, duraturorum ad-
„huc annos ſexdecim. Viennæ die
„decima octava Octobris Anno Domini
„milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo
„octavo.„

§. LIII.

Plures Imperii Urbes a Gallis ferro flammaque devaſtatæ.

Hæc Cæſaris declaratio tam æqua, tamque firmis rationibus ſuffulta videbatur, ut ex fœderatis nullus a Cæſaris partibus deficeret, cunctique Principes belli a Gallis denuntiati cauſſas omnino frivolas, quæſitasque crederent, ac Chriſtianiſſimo Rege indignum cenſerent, eo tempore Imperium invadere, quo ſupremum illius Caput Chriſtiani nominis hoſtem ad incitas redigere adlaborabat: Nihilominus Ludovicus XIV. Franciæ Rex die vigeſima quinta Septembris Delphinum cum quinquaginta armatorum millibus ad rhenum præmiſit, dato negotio ut præprimis Philippoburgum expugnaret, quam urbem etiam die trigeſima Octo-

Mem. hiſt. & Chronot. Mercur. hiſt. & Politiq. t. 5. p. 1175. Hiſt. du Princ. Eugen. p. 101.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Octobris deditione cepit. Alio agmine Bouflerus in Palatinatum infesta signa inferens, Keiserslutram, Oppenheimium, Alzeiam, Neostadium ad Hartam, & Crucenacum urbes nec muris nec milite validas, necnon Wormatiam Spiram, Treverin, ac demum & Moguntiam, incertum an metu aut proditione, nequidem explosо sclopo occupat, maximamque hujus Provinciæ partem armis suis subjicit: Fequierius vero alter Franciæ Marescallus cum suo Equitatu Franconiam, Sueviamque percurrens, incendiis ac deprædationibus totam qua late patet, regionem fœde devastat, atque a miseris incolis quater centies mille octingentos florenos extorquet: Promotis demum castris innoxium Wirtenbergæ Ducem nonnisi duodecim annos natum, capta contra datam Gallici Oratoris fidem Stutgardia Principum Metropoli, ac diruta murorum parte ejecit, atque immodicis exactionibus ac incendiis totum ferme Ducatum exhausit, necnon Heilbronnam, Offenburgum, & Gengenbacum deditione occupavit, civesque imperata ubique pecuniarum vi ad redimendam deprædationem & incendia compulit, iisque acceptis, funestas tamen faces urbibus, pagis & arcibus subjecit. Ducassius quoque Heidelbergam

bergam, Manheimium, Franckenthaliam, omnemque cis Rhenanum Palatinatum intra bimestre subegit: Sola Confluentia ignivomos Gallorum imbres elusit, fœde quidem devastata, nunquam tamen suo Principi erepta: Ut ergo inhumanis æque ac rapidis Provinciarum infestationibus valide occurreretur, nova fœdera conquirere, ac militares Imperii copias contra Turcam pugnantes ex Hungaria revocare oportuit, eo majore rei Christianæ damno, quo audacius rebellium Protestantium Ductor Töckelius Sultanum, ne pacem a Cæsare peteret, datis literis dehortatus est, auroque Gallico provisus, duodecim armatorum millia ad signa vocavit, uberrimas victoriarum segetes sibi pollicitus, eoquod Cæsar Lotharingium Ducem & Electorem Bavariæ cum exercitus sui robore ad Rhenum evocasset, relicto in Hungaria nonnisi Ludovico Badensi Duce cum agmine novis Turcarum viribus impare. Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LIV.

Seditiosi Calvinistarum tumultus contra Jacobum II. Angliæ Regem.

Peropportuna accidit Protestantibus Anglis Gallica ad Rhenum expeditio; cum enim Cæsar & plerique Principes *Jæger hist. Eccl. l. 8. cap. 4.*

Sæc. XVII. A. C. 1688. cipes ac Germaniæ Ordines præcipue Catholici propulsandis Gallorum copiis intenti essent, necnon Brandeburgicus, & Saxo Electores, atque Hassiæ, & Brunsvico - Luneburgi Duces fœdere inter se Magdeburgi inito Belgium, dum interea Auriacus Princeps cum classe Batava Angliam invadere pararet, ab omni invasione tutarentur, Calviniſtæ in Anglia jam diu concepta Jacobum Regem suum solio & Catholicos patria deturbandi consilia exequi statuerunt: Ut vero apertæ rebellionis calumniam a se amolirentur, præter consuetum oppressæ libertatis, Religionisque obtentum plures alias cavillationes, artesque excogitarunt, ac sensim & veluti per cuniculos ad evertendum Regis thronum progressi sunt: Totum querulandi argumentum erat, Regem religione Catholicum, & Catholicis concessam esse Religionis suæ libertatem, sublatamque in eos sæviendi licentiam: propterea Regem Regni leges evertisse, merito redarguendum censebant, etiamsi leges pro temporum vicissitudine abrogandi potestas supremæ Principis auctoritati annexa esset, ipsumque Angliæ Parlamentum, necnon Ecclesia Anglicana a tempore Caroli II. solio restituti sæpius declararit, quod illimitata obedientia Regi debea-

debeatur: Fremebant tigride pejores præcipue Prædicantes Angli, poſtquam Rex ſuum diploma circa conſcientiæ libertatem hoc item anno die vigeſima ſeptima Aprilis innovavit, ac Pſeudo-Epiſcopis injunxit, ut eam in cunctis Eccleſiis bis per annum prælegi curarent. Tum vero horum ſeptem in Cantuarienſis Archiepiſcopi ædibus habito conciliabulo palam Regis mandato obſiſtere decreverunt, cauſſantes, ſe pro timidis ac hypocritis a populo habendos, ſi diploma Regni legibus adeo contrarium promulgarent, atque indulgentiam, inque legibus diſpenſandi poteſtatem, quam ſibi Rex arroget, ſuo calculo approbarent, ſeque periculo exponerent, ne ſi hac occaſione cederent, poſtmodum alia Regis mandata ſuæ Religioni magis adhuc contraria approbare cogerentur. Ceterum Regis voluntati nonniſi quatuor obtemperabant Epiſcopi, ſufflantibus autem Prædicantibus ubique factum, ut, dum regium diploma prælegeretur, populus omnis Templo exiret: imo Præconum quidam prævie populum allocutus diceret, *ſe ad prælegendum eſſe obſtrictum, populum vero ad audiendum nulla lege teneri.* Horum pervicacia irritatus Rex, eos coram Regio Senatu die octava Junii adeſſe juſſit, cum-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

que a priſtina ſententia ſe neutiquam receſſuros, præfracte declararent, ex octodecim Senatorum ſententia in Londinenſem Turrim abducebantur, ubi tamen non modo populus turmatim confluens, ſed ipſi etiam præſidiarii milites a captis hiſce Pſeudo-Epiſcopis genuflexi benedictionem elata voce petebant, eosque velut Martyres honorabant: die etiam vigeſima nona ejusdem Menſis hi Præſules e cuſtodia dimiſſi ſunt, non ſine maxima Regis indignatione. Tantum in fanaticos habet imperium falſa etiam Religio.

§. LV.

Carolus Walliæ Princeps recens natus.

Salmon hiſt. d'Angl. hiſt. de Jac. II. Rapin. l. c.

Die decima Junii natus erat Jacobo Angliæ Regi ex uxore Regina Maria Eleonora Eſtenſi, quam annis ſeptem ſterilem habuerat, Filius primogenitus, quem Jacobi Eduardi nomine, & Walliæ Principis titulo inſignitum voluit. Biduo poſt Regius Princeps Sacro fonte abluebatur, Patrinos agentibus Romano Pontifice, Mutinenſi Duce, & Regina Vidua. Feſtivus campanarum, tormentorumque ſtrepitus ingentem lætitiam inde conceptam teſtabatur, ſuas quoque gratulationes adde-

addebant Londinenſis Magiſtratus, Auriaci Principis, ejusque Conjugis nomine Legatus Zuylenſteinius, Georgius Daniæ Rex, ſuaque Uxor, pluresque alii: Incredibili præprimis gaudio efferebantur Catholici, ſpe freti, Jacobo Regi Catholico ſucceſſurum Filium Catholicum: ob id ipſum vero tam impotenti iracundia efferebantur conjurati Calviniſtæ, ut ſui, quod diu meditabantur, conſilii executionem maturare, totis viribus adlaborarent: Patrem, ſimulque Filium perdere, ipſis fixum, ratumque erat: omnes igitur fraudum fontes exhauriendi, nullis artibus, mendaciis & calumniis parcendum, ſolio deturbandus Rex, quia Catholicus ac propterea ad regimen inhabilis, atque indignus: ejus hæres vix natus, natalium honore, omnique ſucceſſionis ſpe dejiciendus: Quid non fanaticus ſectæ Zelus, novandarum rerum pruritus ac rebellandi conſuetudo inſpirat? Execrabantur Calviniſtæ Jacobum Regem, eoquod religione Catholicus Calvini ſectam ſenſim exterminare crederetur, eo autem mortuo eandem per Auriacum Principem Calvinianum priſtino vigori reſtitutum iri, adhucdum ſperabant, nunc autem, nato hærede absdubio in religione Catholica educando,

Sæc. XVII. A.C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

cando, Auriacum Principem ad Angliæ sceptrum, detruso Jacobo Patre, evocandum suadebant: cum autem Auriaco successionis jus solo eo nomine competere posset, quia ejus uxor Jacobi Regis Filia esset, timendum censebant, ne Anglorum potissimi recens nato Principi, utpote proximiori hæredi potius, quam Regis Filiæ Regnum asserendum propugnarent: Ut igitur utrique huic nodo cuneum quærerent, detestando prorsus ac infernali consilio Walliæ Principem tanquam suppositititium infantem diffamare simulque Auriacum e Belgio ad expellendum Jacobum Regem evocare decreverunt. Jam autem huic commento prorsus leviſſimo, ac honesta Natione indigno præluserant conjurati; quamprimum enim ineunte hoc anno Reginam uterum gestare promulgatum fuerat, fraudem subesse ac Reginam nequaquam esse gravidam in vulgus sparsere, non alia persuasi ratione, nisi quia per plures annos Regina nullas suscepisset proles, postquam vero eam vere gravidam esse compertum erat, Calviniſtæ ad mendacia ingenioſi sparso per urbem rumore jactabant, Reginam die nona Aprilis fœtum abortivum edidisse; cum autem illa die decima Junii etiam Filium præsentibus Regina Vi-

Vidua, quinque Nobilibus Matronis, obstetrice, & octodecim Proceribus in proximo cubiculo præstolantibus, enixa esset, hunc nonnisi Matri suæ suppositum fuisse calumniabantur, imo Burnetus præter abortivum fœtum die decima Junii primum, eo autem ipsa hac die mortuo secundum pariter Richemundiæ post aliquot septimanas defunctum, ac denique tertium scilicet Jacobum Eduardum fuisse suppositum comminiscitur: Adeo sibi non constat mendax hæc fabula, ut eam refellere supervacaneum foret, atque ipsimet Protestantes Angli atrociſſimam hanc calumniam ideo duntaxat ut veram credere simulabant, quia eorum proposito, & honestandæ rebellioni tum deserviebat.

Sæc. XVII. A.C. 1688.

§. LVI.

Auriacus Princeps a conjuratis ad capessendum Regnum evocatus.

Attamen conjurati Calviniſtæ sui propositi metam nondum plene attigisse censebant per hoc turpissimum commentum, quo sine omni veritatis fuco per summam injuriam, calumniamque atrociſſimam Jacobum Walliæ Principem illegitimo thoro fuisse progenitum, proin successionis hæreditariæ

Mem. de la dern. Revol. p. 281. Carol. mem. lib. 9.

Sæc. XVII. A. C. 1688. riæ incapacem finxerunt, ipse etiam Pater solio dejiciendus erat, ut integram Domum Stuartam funditus everterent, & Catholicam religionem penitus e Regno eliminare possent. Hunc in finem Prædicantes nil opportunius censebant, quam ut sparsis variis libellis & calumniis primo Regem populo, militibus, Proceribusque invisum rederent. Occasionem illis rursus suppeditabat Regis mandatum, quo etiam milites regii adstringebantur, ut revocando juramento, legibusque pœnalibus operam suam conferrent, aut arma ponerent; integræ ergo legiones, exceptis duobus Tribunis paucisque Catholicis, arma posuere, nautæque indignati, quod Archithalassus rem Divinam in navi sua ritu Catholico celebrari jussisset, ægerrime cohiberi poterant, quin non Sacerdotes Catholicos in mare præcipites agerent. insuper incentoribus Pseudo-Episcopis inter Ecclesiam Anglicanam & Non-Conformistas, imo etiam inter utramque factionem, quæ vulgo *Torys* & *Whiggs* appellabatur, arctum concludebatur fœdus: Omnium sententia eo abibat, ad liberandam patriam a despotico Regis imperio, necnon ad religionem ab interitu redimendam nil magis expedire, quam Guilielmum Arausionensem Ducem ac Catho-

Catholicorum hoſtem ad invadendum Regnum & ſceptrum invitare: Eo fine Procerum potiſſimi ſub vario obtentu Hagam profecti, hac de re cum præfato Duce ſua contulere conſilia, opemque Batavorum implorabant, Gilbertus quoque Burnetus, aliique Prædicantes, in Hollandia conſpirationem contra Regem conflarunt, cum interea Londinenſis & Briſtollienſis Pſeudo-Epiſcopi, necnon Henricus Sidneyus, pluresque Proceres primarii in Anglia ſeditionem pecuniis, armisque clam promovere certarent. Horum votis toto capite annuebant Batavi, rebellionis ope libertatem redimere jam dudum edocti, ſuis quoque conſiliis obtentum ſuppeditabat diſſidium Colonienſe ob Fürſtenbergii electionem exortum; Gallicæ enim invaſionis metum ſimulantes, validam claſſem inſtruebant, atque exercitum prope Noviomagum contrahebant: Aberat longe Jacobus Rex a tam atrocis conſpirationis ſuſpicione, quamvis ab Avauſio Comite Oratore Gallo, & Skeltone Anglico Regis Legato deſuper admonitus fuiſſet: Reſpuit quoque Rex oblatam a Rege Franciæ claſſem, ac triginta armatorum millia; ſuadebant Jacobo ejus amici, ut Batavos hoſtiliter aggrederetur, qua invaſione facta Auriaci conſilia absdubio

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688. fuiſſent everſa: nil aliud tamen a Jacobo ſecuritatis fiducia decepto impetrari poterat, niſi quod a Batavis ſciſcitaretur, quo hic apparatus ſpectaret? cui tamen hi ſat arroganter reſponderunt, ſe quoque neſcire, quem numeroſus Regis exercitus, & valida ejus claſſis peteret. Hoc reſponſum latentis conjurationis ſuſpicionem Regi tandem ingeſſit, quocirca die vigeſima prima Septembris Regio diplomate declaravit, quod religionem Anglicanam & Proteſtantes ab omni metu liberaturus conſentiret, ut Catholici a plebæi Ordinis Senatu excluderentur. Paulopoſt conſtante fama, omniumque ſermone divulgatum eſt, quod Auriacus cum Batava claſſe Angliam invaſurus eſſet; quapropter Rex ſuæ ſecuritati conſulturus, ſex Epiſcoporum tum Londini degentium, quid in præſenti rerum viciſſitudine agendum, ſententiam exquiſivit, ac die vigeſima octava Septembris edito diplomate ſuis ſubditis expoſuit, quod exteri a turbidis, peſſimisque hominibus ſollicitati ſub Religionis patriæque libertatis prætextu Regnum invadere pararent, ſuas igitur vires contra ejusmodi invaſores Regiis jungerent; die etiam ſecunda Octobris omnibus reis (nonniſi ſeptendecim exceptis) veniam, criminumque oblivionem

nem pollicitus est: Altera die Cantuarien-
sis Archiepiscopus, aliique octo Episcopi ab Auriaco instigati Jacobo Regi suaserunt, ut Regni administrationem in variis Provinciis, nobilitate conspicuis Viris juxta Regni leges cederet, Curiam Ecclesiasticam aboleret, omnesque dispensationes & scholas publicas in Catholicorum favorem concessas revocaret, potestati dispensandi in legibus nuntium mitteret, quatuor Episcopis Catholicis jurisdictioni Ecclesiasticæ usum demeret, vacantibus Episcopatibus, aliisque Beneficiis in Anglia & Hibernia Viros pietate & eruditione claros præficeret, liberum Parlamentum convocaret, ac denique ad Ecclesiam Anglicanam ejusque religionem reverteretur: Ad horum consilium Rex, ut populum aliquantulum placaret, biduo post Curiam Ecclesiasticam suppressit, Londinensi urbi sua restituit privilegia, & plures Provinciarum Rectores, aliosque Magistratus Catholicos, subrogatis Protestantibus exauctoravit: verum hac remissione subditos suos a concepta rebellione adeo non retrahere poterat, ut etiam Londinensis populus proximo Auriaci adventu elatus, jam palam in Catholicorum Sacella impetum facere præsumeret, ac præcipue quidam in Jesuitarum

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

Templo Concionatorem, qui plura in S. Literis a Proteſtantibus depravata probaverat, mendacii palam arguerent; unde excitato tumultu non pauci graviter vulnerati receſſere & Concionator a petulanti populo in platea impetitus, ægre mortem eluctatus eſt, eapropter Rex omnia Catholicorum Sacella occludi juſſit.

§. LVII.

Auriacus Princeps ex Hollandia in Angliam appulſus.

Hiſt. des Revol. Salm Hiſt. d' Angl.

Dum hæc interim in Anglia gerebantur, Guilielmus III. Princeps Auriacus edictum in Britanniam præmiſit, in quo declarabat, ſe a quamplurimis Angliæ Nobilibus & Clero ad tuendam religionem, Regnique leges, quas Jacobus Rex everſum iret, evocatum eo fine in Regnum penetrare, ut ad tollendas vexationes, quibus Jacobus Anglos hucusque preſſiſſet, liberum Parlamentum convocaret, quod ſuppoſiti Walliæ Principis natalia ac ſucceſſionis cauſſam jusque Regni Ordinibus diſcutiendum committeret, atque exauctoratis exteris militarem diſciplinam revocaret, ſimulque Proteſtanticam atque Anglicanam religionem a malevolorum machinationibus tutaretur: Pariter

riter Batavi alio edicto promotæ usur- Sæc. XVII.
pationis calumniam a se amoliri nite- A. C. 1688.
bantur, periculum obtendentes, ne Jacobus Rex Angliæ inito cum Gallis fœdere religionem & Belgium destrueret: Jamjam Batavi validissimam classem viginti armatorum millibus, armis, omnique apparatu bellico instructam, qua Princeps veheretur, paratam tenent, simulque Auriaco quater centies mille aureos mutuo dant, nulla aut Provincia aut urbe refragante, eoquod jam antea cuncti Prædicantes populo hujus subsidii necessitatem, æquitatemque inculcassent. Die ergo vigesima nona Octobris Auriacus Princeps Jacobum & Regem legitimum, & Avunculum & Socerum suum solio deturbaturus ex Hollandia solvit, tantam inhumanitatem indignantibus etiam elementis, ventisque, quorum impetu Princeps, cum jam in altum provectus esset, ad littus Batavum rejectus est. Sub idem tempus Jacobo Regi tradebatur Auriaci diploma, quo non sine indignatione perlecto Cantuariensem Archiepiscopum, aliosque Episcopos convocavit, eisque injunxit, ut scriptotenus Auriaci invasionem detestarentur: Hi vero audacter responderunt, muneris sui partes esse, pacem procurare, non autem bellum contra Regiæ suæ Majestatis Generum accen-

Sæc. XVII. A. C. 1688.

accendere: Hoc responso offensus Rex, præfatum diploma divulgari inhibuit, ast illud non modo jamjam omnium passim manibus terebatur, sed insuper aliæ ipsius Auriaci literæ in vulgus spargebantur, quibus Princeps Regios Tribunos, milites, & nautas hortabatur, ne deinceps cum Religionis & patriæ dispendio sub Regis Jacobi signis militarent; inde vero factum, ut quamvis Rex classem sexaginta navigiis validam Auriaco opponeret, Darmuthus tamen Comes illius Archithalassus partim militum perfidia, partim ventorum injuria hostilem classem infestare non posset: Ergo Auriacus Princeps secunda eaque prosperrima navigatione cum ingenti sexcentarum & triginta quinque navium classe die undecima Novembris ex Hollandia solvit, ac decima quinta ejusdem Mensis die, nemine prorsus obnitente, in Angliam appulsus est; quamprimum vero Exoniæ milites suos exscendere jusserat, mox Burnetus Præco Regii infensissimus diploma, quo Auriacus usurpationis contumeliam a se amoliri satagebat, conscenso suggestu prælegit, omnibus Canonicis & majore populi parte e Templo exeuntibus, ne conjurationis participes crederentur,

§. LVIII

Sæc. XVII. A.C. 1688.

§. LVIII.

Jacobus Rex ex Anglia in Franciam profugere compulsus.

Hoc ubi Rex compererat, nulla mora exercitum suum Sarisberiæ contrahi jussit, tardo nimis consilio; quippe Auriacus cum suis copiis jamjam festinatis itineribus eo contenderat, augescebant etiam indies ejus copiæ tam Procerum, quam militum accessu: quatuor enim legiones Regiæ, conspirantibus eorum Ductoribus ad Principis signa defecere, varii Nobiles sumptis armis suos quoque subditos contra Regem concitarunt, & Churchillius, quem Rex maximis antea beneficiis cumulaverat, occultis cum Auriaco consiliis consentiens, Regem in hostium manus tradere machinabatur. summa tamen protervia literas ad Regem dare ausus, quibus in fidem & obsequium pro Regis defensione vitam & bona prodigere paratum se simulans declarabat, se duntaxat ob sectæ suæ amorem ad Auriacum defeciisse: Præter hunc Georgius Daniæ Princeps, ejusque Uxor Regis Filia, pluresque primæ dignitatis Proceres ad Auriaci partes transibant. Rex igitur a suis prolibus, clientibus, copiis, & famulis derelictus, ad

Orleans hist. di Jacq. II. Hode Hist. de Louis XIV. l. 45. pag. 394. Corp. Diplom. t. 7. part. 2.

Sæc. XVII. A. C. 1688. ad Proteſtantium Procerum opem confugere coactus eſt, qui tamen eidem adminiſtratæ Reipublicæ vitia audacter exprobrantes, inter concordiæ conditiones præſcripſerunt, ut convocato Parlamento omnibus (nullo excepto) Auriaco adhærentibus veniam concederet, cum præfato Principe per Deputatos tranſigeret, & Catholicos ab omnibus officiis confeſtim amoveret: Annuit Rex duris hiſce conditionibus, ac die ſecunda Decembris tres Proceres ad Auriacum deputavit, quibus viciſſim Princeps die nona ejusdem Menſis pro ſummo imperio has conditiones Regi proponendas ſcripto tradidit. I. Catholici armis & officiis exuantur. II. Proclamata contra Auriacum edita revocentur, & ſi qui eidem adhærentes carceri fuiſſent mancipati, illico liberentur. III. Pro ſecuritate Urbis Londinenſis præſidium Prætoris imperio ſubſit. IV. Regis copiæ durante Parlamento triginta leucis à Londinenſi urbe abſint. V. Tilburienſe propugnaculum Londinenſi Magiſtratui tradatur. VI. Ad alendos Hollandos milites usque ad Parlamenti celebrationem publici proventus Principi cedantur. VII. ad præveniendam Gallorum exſcenſionem Portus-Oſtium ad Regis Principisque arbitrium fido cuidam tradatur.

datur. Verum Rex religionem, Catholicosque Proteſtantium odio ac furori immolare abhorrens, cum nulla eidem auxilii ſpes ſupereſſet, potius Regnum & patriam deſerere voluit. Igitur die decima Decembris alienis veſtibus indutam uxorem ſuam ejusque Filium noctu in Galliam unicum velut aſylum præmiſit, ipſe vero eadem die famuli habitum indutus, Londino Witehalliam aufugit, ac Feverſhamium quadam cymba delatus eſt, comitante eum Haleſio Equite: mox autem nautæ aliique toto impetu in cymbam proruere, ac Regem, quem Haleſii Sacellanum exiſtimabant, multis injuriis affectum exſpoliarunt, atrociora tentaturi, niſi Conneſtabilis, cui Rex cognitus erat, populi petulantiam refrænaſſet. Hujus ſuaſu Rex die decima ſexta Decembris Londinum reverſus, promulgato edicto Provinciarum Rectoribus injunxit, ut ſeditioſos homines, qui varias ædes atque Eccleſias primo expilatas demum funditus everterunt, ab ejusmodi violentiis cohiberent: Inſuper Hiberniæ Epiſcopum Catholicum a Calviniſtis in vincula conjectum libertati reſtituit: hac tamen clementia rurſus tantopere in ſe concitabat Calviniſtarum odium, ut Senatorum quidam Regem captivum Bredam ab-

Sæc. XVII. A. C. 1688. abſtrahi ſuaderent, ac Londinenſes Regem concubia nocte ex ſuo Palatio ad privati cujusdam ædes amandarent, eique Regium ſatellitium denegarent, ſubrogata Hollandorum Prætoria cohorte. Tot moleſtias pertæſus Rex, obtenta Principis venia Roceſtriam, ac inde in Franciam ſeceſſit, ubi inſtructo ad S. Germanum Palatio eum Rex Franciæ tanquam Monarcham excepit. Tum vero in Catholicos tumultuari cæptum: exuuntur armis, & Sacerdotes Catholici, Jeſuitæ, Proceres, & plebæi in vincula conjiciuntur, diruuntur Catholicorum ædes, violatoque gentium jure etiam Oratorum domus ſpoliantur: palam Londini venum exponitur edictum, quo in Patrem Peterſium Jeſuitam inquiri juſſum, moxque accuſatur in judicio Saresberienſis Comes, eoquod Catholicam religionem amplexatus eſſet. Lectoris judicio relinquimus, an hæc agendi ratio conſonet Auriaci, & Batavorum diplomati, quo declaratum, *quod Princeps Regnum invadere, deſolari, aut Regem ſolio deturbare, ipſum comprehendere, vel legitimæ ſucceſſioni derogare, aut Catholicos expellere vel vexare nullatenus intendat.* O Punica fides! O præclarum Calvinianæ ſinceritatis exemplum?

§. LIX.

§. LIX.
Siamenſis Legatio ad Franciæ Regem.

Sæc. XVII. A.C. 1688.

Jam dudum Viri Apoſtolici natione Galli, qui in Siamenſi Regno Catholicæ fidei veritatem propagaverant, apud Naraiem Regem inſtabant, ut is cum Galliarum Rege fœdus iniret, hancque in rem Oratores Pariſios decerneret: Huic conſilio ſuffragabatur Conſtantinus Pharck ſeu Phaulk natione Græcus, qui Anglicanis negotiatoribus ſeſe adjungens, in Indias venit, ubi ob ingenii præſtantiam, liberalitatem, & magnificentiam Siamenſi Regi percharus, ad primarii Miniſtri honores ab eo evectus eſt. Anno hujus ſæculi octogeſimo ſecundo Catholicam religionem profeſſus, Regem ſuum eo induxit, ut pro commercii augmento, & Regni ſecuritate contra Hollandorum infeſtationes ſervanda Legatos ad Franciæ Regem ablegaret: Annuit Rex, qui etiam biennio poſt tres Legatos Gentiles unacum P. Tachard Jeſuita(*), qui interpretis vices agebat, Pariſios decrevit. Hi ergo Regis ſui nomine commercii ſocietatem, Regisque Gallici amicitiam expetebant, rogabantque, ut

Pufend. introd. a l'hiſt. l. 6. cap. 5. Choiſy t. 2. pag 91.

(*) *Vide ad calcem hujus libri epiſtolas hanc in rem ſcriptas.*

Sæc. XVII. A. C. 1688.

ut eis iterum Viri Apoſtolici ſubmitterentur, eoquod ipſorum Rex, omnesque populi Catholicæ fidei nomen dare parati eſſent, viciſſim vero Conſtantinus Gallis polliceretur, ſe urbem *Bancok* eis ceſſurum, ea lege, ut ipſis Franciæ Rex Architectos militares, argentum & naves ſubmittere vellet: Minus hæc propoſitio arridebat Calvimontio Equiti & Abbati de Choiſy, nihilominus Pater de la Chaiſe a Rege ea, qua auctoritate valebat, facile impetravit, ut juxta Legatorum petita coloniæ in hoc Regno erigerentur, & præfatus Calvimontius ad Siamenſes tanquam Legatus decerneretur; cui adjunctus eſt Furbinus Eques, qui urbem Bancok quæ veluti imperii clavis erat, in propugnaculum reduxit, ac copioſo milite Gallo & Siamenſibus firmavit. Adeo facilem ſeſe hiſce Legatis præfuit Ludovicus Rex, eoquod probe perſpectum haberet, Europæos Miſſionarios hucusque particulari favore, ac Siamenſis Regis patrocinio in hoc Regno tutos ac bene habitos fuiſſe: Confecto igitur negotio hi Legati pretioſis donis honorati ad patriam reverti parabant, orta autem immani tempeſtate vix non omnes naufragio periere: quocirca Siamenſis Rex rurſus alios decrevit Oratores, qui anno hujus ſæculi octogeſimo ſexto die

die octava Julii ad Gallici Regis allo-quium admissi, Regis sui literas, ac magnifica Orientis munera obtulerunt, vicissim illi longe pretiosioribus honorati in Regnum suum unacum duodecim Viris Apostolicis rediere, quorum opera permulti Siamenses ad Christianam fidem conversi sunt. Die autem vigesima tertia Decembris Romam delati summo Pontifici Regis sui nomine amplitudinis, & Sanctitatis famam gratulati sunt, his vicissim Papa potentiæ amplitudinem, & præcipue affectum erga fidem Catholicam & conversionis gratiam precatus est. Attamen Opra Petcheratchas, seu Petraatia Mandarinus interceptoRegis Palatio, & Constantino in vincula conjecto postquam cunctos Europæos armis spoliaverat, ac conjuratorum ope occisis duobus mortui Regis fratribus Regnum sibi vendicaverat, omnes Gallos e Regno ejecit, ac saluberrimum propagandæ fidei negotium non modo intercidit, sed etiam sævissimæ Catholicorum vexationis caussa exstitit; Regni enim usurpator Metropolitanum, decemque Missionarios, qui in Siam permanserant, cum aliis natione Gallis capi, catenis constringi ac quotidianis iisque durissimis tormentis cruciari jussit, cunctosque Europæos e Regno proscripsit.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LX.

Summi Pontificis liberalitas erga Principes Catholicos.

Priet. Annal. cont. pag. 977.

Advenerat Romam ineunte Menſe Februario Comes Ludovicus Marſilius, qui Leopoldi Cæſaris nomine adferendas belli Turcici expenſas a ſummo Pontifice pecuniarum ſuppetias efflagitabat; cum autem Innocentius Papa a priſtino ſuo fervore, quo rem Chriſtianam adverſus Turcas juvare ſemper intentus erat, nihil unquam remitteret, hinc liberali manu præfato Comiti pro Imperatore ſeptem millia, quingentos aureos Viennæ exſolvi juſſit, & triginta millia proxime numeranda pollicitus eſt: inſuper cum Veneti adhuc dum Turcico bello impliciti eſſent, ac victricibus armis die trigeſima prima Auguſti Kninum in Dalmatia Barbaris eripuiſſent, in ulterioris expeditionis uſum decem aureorum millia ab utriusque Cleri Viris, necnon Hiſpaniarum Regi in Regno Siciliæ decimas Eccleſiaſticas bello Africano contra Mauros impendendas, exigendi copiam fecit. Præterea Poloniæ Regi decies mille Imperiales nummos transmiſit, mutata tamen poſtea voluntate Italiæ decimas, quas Polono deſtinaverat, in Cæſarem tran-

transtulit. Quoniam vero Venetorum & tota Æmiliæ Regio horribili prorsus terræ motu concuteretur, ac præcipue plura Romandiolæ oppida, Bagnacavallum, Lugum, Russium, & Cottineola, necnon in Neapolitano Regno plurima Palatia, Templa & domus ruina pene integra oppressæ fuissent, Pontifex decennem immunitatem ab oneribus incolis concessit, ac pecunias inter pauperes largiter distribuit. Sæc. XVII. A.C. 1688.

§. LXI.

Virginii Ursini Cardinalis obitus.

Currentem annum inter vitæ suæ postremos numerabat Virginius Ursinus Bracciani Ducis Filius, qui a pueritia Clericalem vestem indutus, ac Romæ scientiis sublimioribus eruditus, in utraque Juris facultate lauream accepit: postea inter Melitenses Equites assumptus, non raro egregia fortitudinis specimina adversus Turcas edidit, ac propterea ab Urbano VIII. absens inter Cardinales Diaconos cooptatus est: demum Polonici & Lusitani Regum negotia Romæ procuravit, pluribusque Sacris cætibus non sine magna prudentiæ integritatisque laude interfuit; unde propter vitam, quam duxerat, virtutibus meritisque plenam *Ughell. Ital. Sacr. Siri in Merc. Tet. Ædes Barb.*

Sæc. XVII. A. C. 1688.

passim *Ursinæ gentis honor*, *Urbisque decus* dictus est. Obiit tandem Romæ die sexta Januarii annos natus septuaginta & unum.

§. LXII.

Alexander Crescentius Cardinalis mortuus.

Palat. Fast. tom. 4.

Hunc eadem mortis necessitate sequebatur Alexander Crescentius ex vetustissimo Romanorum genere ortus, qui a teneris inter virtutum exempla enutritus, emenso studiorum cursu Ordinem FF. Capucinorum ingressus est, quo tamen ob adversam valetudinem relicto Congregationi Clericorum de Somascha nomen dedit, ubi tanta virtutum, ac eruditionis fama inclaruit, ut ab Alexandro VII. Cubiculi Magister, & primo Alexandrinus, postea Antiochenus Patriarcha nominaretur: demum vero a Clemente X. Romana Purpura donatus, Lauretanam, & paulo post Recinatensem Ecclesiam Episcopus obtinuit: Defuncto autem Pontifice Clemente X. plurimorum suffragia in Crescentium collimabant, a promerita tamen dignitate per Gallorum factionem dejectus: uberiorem vero felicitatem adeptus est, dum ob meritorum cumulum ad superos evocatus, Romæ ex

ex apoplexia obiit eo temporis momento, quo rei Divinæ operari cæperat. Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXIII.
Stephani Brancatii Cardinalis extrema.

Tertius ex Purpuratis, qui hoc anno naturæ debitum ſolverunt, erat Stephanus Brancatius patria Neapolitanus. Hic a ſuo Patruo Franciſco Maria Cardinale Romam accerſitus, atque excelſæ indolis ſpecimina præbens, variis Eccleſiaſticæ ditionis urbibus Gubernator præficiebatur, poſtea vero ab Alexandro VII. Sedis Apoſtolicæ Nuntius ad Neapolis Regem, & Venetorum Rempublicam decretus, demum ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio adſcriptus eſt. Præfuit etiam Epiſcopus Viterbienſi, & Tuſculanæ Eccleſiis. *Palat. Faſt. Card. t. 4.*

§. LXIV.
Felicis Roſpiglioſi Cardinalis deceſſus.

Inſuper ex Purpuratis hoc anno denatis erat Felix Roſpiglioſus, qui a pueritia totum ſeſe literis dedicans, præcipue in Mathematicis diſciplinis expertiſſimus erat: Romam delatus, *Palat. faſt. Cardinal. tom. 4.*

Sæc. XVII. A.C. 1688.

in Eccleſiæ utilitatem ſuam impenderat eruditionem, omnisque ejus vita erat labor & virtus, & ſalutare ſemper conſilium: conſcientiæ, non gratiæ ſerviebant ejus judicia, fortis ſemper animo, publica ſemper ſpectans, nil humile unquam ſapiebat: Tot meritorum fama illum ad Purpuram Romanam expetere credebatur, qua tamen illum Clemens IX. honorare, conſtanter renuit, eoquod Nepotes ſuos ad Eccleſiæ dignitates efferre abhorruiſſet. Æquitas tamen poſtulare videbatur, ut honorem, quem differre, integritatis ratio petebat, ſpectata ſola meritorum copia Clemens X. Succeſſor Roſpiglioſo noſtro tribueret: quo minus tamen eo tempore Purpuratorum Collegio aggregaretur, obſtabat diſſenſio, quæ tum obverſabatur Papam inter & Franciæ Regem, qui Eſtræum Laudenſem Epiſcopum ad purpuram promoveri, importunius poſtulabat: maluit autem Felix promerita dignitate carere, quam illam cum Pontificis faſtidio acceptare, quinimo ipſemet Papam urgebat, ut tandem Eſtræo petitum honorem conferret, quocirca Felix nonniſi anno hujus ſæculi ſeptuageſimo tertio compoſitis Franciæ rebus Cardinalis tit. S. Mariæ in Porticu nominatus eſt. Præfuit variis Patrum cætibus, in quibus tanta

tanta eminuit prudentia, rerumque gerendarum dexteritate, ut Pontifex eo inconsulto, nihil agere, nihil decernere consueverit. Tandem viribus ex assiduo labore exhaustis Romæ hoc anno obiit, anno ætatis suæ quadragesimo tertio, Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXV.

Francisci Mariæ Mancini Cardinalis fata.

Ad hunc quoque annum a nonnullis refertur obitus Francisci Mariæ Mancini patria Romani, qui in variis Italiæ Academiis confecto Theologiæ ac Jurisprudentiæ stadio lauream doctoralem applaudente eruditorum corona recepit: Postea anno ætatis suæ vigesimo septimo Præsulari veste ornatus, plures Italiæ urbes singulari prudentiæ & æquitatis laude administravit, variisque officiis præpositus, ad Ludovici XIV. Franciæ Regis preces ab Alexandro VII. in Cardinalem renuntiatus est; quocirca haud multo post in Galliam contendit, tum ut Regi grates rependeret, tum ut Cardinalem Mazarinum, aliosque propinguos inviseret. Ea occasione quatuor præpingues a Rege obtinuit Abbatias, quarum tamen proventus non ad luxum, sed ad literato- *Old. in addit. ad Ciacon. Mercur. ad ann. 1670.*

Sæc. XVII. A. C. 1688.

rum commodum impendit; suas enim ædes veluti in Academiam convertit, ad quam Viri eruditi sæpissime quasi in Palæstra ad literaria studia convenerant. Romam redux statim variis Congregationibus adscriptus est: Vixit ibidem vitam Principe Ecclesiastico dignam, largus in pauperes, munificus in amicos, comis in omnes: tandem vitæ suæ cursum absolvit, magno exteris æque ac Romanis relicto sui desiderio.

§. LXVI.

Joannis Delphini Cardinalis mors.

Quo anno Joannes Delphinus Cardinalis obierit, non æque constat, certum tamen est illum sub Innocentio XI. communi mortalitatis debitum exsolvisse. Erat is Patritius Venetus a puero Clericali militiæ adscriptus, tantaque linquarum & jurisprudentiæ peritia imbutus, ut anno ætatis suæ trigesimo *Sapiens* inter Reipublicæ Senatores sedere promeritus sit. Orator ad Cæsarem, & postea ad Franciæ Regem decretus, utilissime negotia Reipublicæ gessit. Interim defuncto Aquileiensi Patriarcha, cujus Coadjutor jam antea erat, viduatam Ecclesiam administrare ab Alexandro VII. Papa jussus,

jussus, mira sedulitate ac vigilantia Pastorali, suo gregi præfuit, suarumque virtutum odorem Romam usque exhallavit: unde ab eodem Pontifice Purpura decoratus, illam pietate & doctrina illustriorem reddidit: tandem laboris sui præmium, uti speramus, in cælis beato fine adeptus est, annos septuaginta & unum natus. Sæc. XVII. A.C. 1688.

§. LXVII.

Paderbornensis Synodi decreta.

Die decima Julii Hermanus Wernerus Paderbornensis Episcopus Diæcesanam habuit Synodum, in qua præprimis statutum, ne exercitium Acatholicum sive publicum sive privatum toleretur, nec Prædicantes irrepere permittantur, minus vero Catholici eorum concionibus aut aliis sectæ exercitiis interfint, Catholici autem Pastores nonnisi per mediam horam aut tres quadrantes concionentur, sedulo autem a convitiis in Acatholicos abstineant. Præcipit etiam Synodus, ut in scholis latinis doceatur cantus Gregorianus: vetitum vero, ne Ecclesiæ per totam diem apertæ relinquantur, ne sic furum direptionibus, aut aliis profanationum periculis exponantur. Statuit præterea, ut Pastor domo discе- *Concil. Guerr. t. 10.*

Sæc. XVII. A. C. 1688. scedens, custodi significet, ubi inveniri possint requisita ad Sacramenti administrationem: Statuit insuper Synodus, ut propterea, quod baptizandus infans sit illegitimus, Parochus ipsum baptizare non differat, exposititios autem sub conditione semper baptizet, sive sal iis appositum fuerit, sive non: Eucharistiam vero nullibi, quam in Ecclesiis Parochialibus asservet: inculcat etiam communicaturis, ut saltem a media nocte nihil, ne quidem per modum medicinæ sumant, Prohibitum quoque in hac Synodo, ne sub elevatione cantiones intercinantur, sed altum silentium in recollectione animi servetur: nec Pastores nec Clerici in loco publico præsertim Dominicis & festivis diebus ad metam jaculentur, minus vero Confessarii Testamentis condendis intersint, nec Testatoribus, cui aliquid relinquendum, suadeant, imo nec propriæ Ecclesiæ importunum patrocinium suscipiant, nisi magna paupertas, vel necessitas id exigat.

§. LXVIII.

Diœcesanæ Synodi Monasterienſis & Tornacenſis decreta.

Ejusdem hujus anni die undecima Octobris Fridericus Christianus de Plet-

Plettenberg Monasterienſis Epiſcopus ſuam celebravit Synodum, in qua primis recitatæ ſunt literæ Nuntii Apoſtolici Colonienſis, quibus ſignificatum, Pontificem dolenter percepiſſe, quod multi Sacerdotes ſub Miſſæ ſacrificio fictitia coma utantur, hanc ergo corruptelam Synodus ſuſtulit. Die autem quarta Maij Gilbertus de Choiſeul Tornacenſis Epiſcopus rurſus Synodum habuit, in qua Feriam tertiam Paſchæ & Pentecoſtes, necnon Feſtum SS. Magdalenæ, Martini, Catharinæ, Nicolai, SS. Innocentium & Exaltationis S. Crucis abrogavit, feſtum vero S. Laurentii in Dominicam tranſtulit. Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXIX.

Diverſæ Sacrarum Congregationum Deciſiones.

Præter Conſtitutionem, qua Innocentius XI. Papa Italiæ Clero tres integras decimas impoſuit, nulla alia occurrit, plures tamen exſtant Sacrarum Congregationum deciſiones a ſummo Pontifice confirmatæ, & quidem die nona Januarii S. Rituum Congregatio declaravit, quod Sacerdos ſæcularis, qui celebrat in Eccleſiis Regularium, in quibus fit de feſto duplici, non poſſit ibi dicere Miſſam *de Requiem*, etſi *Conſt. SS. Congr. Rit. Concil. Rot.*

Sæc. XVII. A. C. 1688.

etsi ipse agat de festo simplici. Exorto dubio in Ampurienſi Eccleſia circa electionem Pœnitentiarii, Sacræ Rotæ Judices die vigeſima Februarii decide-runt, quod licet Tridentina Synodus in Canonico Pœnitentiario non requi-rat præciſe ætatem quadraginta annorum, nihilominus adhuc Gratia rema-neat nulla, quando fuit conceſſa cum falſa narrativa præciſæ ætatis. Die autem ſequenti Congregatio Concilii requiſita reſpondit, quod ſi reperiatur injunctum, quod celebrentur quotannis Miſſæ triginta S. Gregorii pro defunctis in Eccleſia deſignata per Sacerdotem eligendum ab nominatim expreſſo, cui ſolvantur ſcuta decem vel duodecim pro eleemoſyna, Capellanus Sacerdos ſic electus teneatur per ſeipſum celebrare, nec poſſit dare eleemoſynam currentem alteri Sacerdoti, retento ſibi, quod ſupereſt. Sacra autem Rituum Congregatio die decima tertia Martii Archiepiſcopis & Epiſcopis Regni Neapolitani injunxit, ut Sacerdotibus Eccleſiarum ſuæ Diæceſis intiment, non eſſe dandum Evangelium ad oſculandum Sæcularibus etiam Præſidi, uſumque Baldachini, & aſſiſtentiam in Presbyterio eſſe prohibitam, interminata etiam Regularibus interdicti pœna.

pœna. Jam anno præterito Episcopus Asculanus coram Rituum Congregatione exposuit, quod Patres Franciscani Ducissæ Civitatis Asculanæ in Apulia usum genuflexorii, strati & Pulvinaris in sua aliisque ejusdem Urbis Ecclesiis (excepta Cathedrali) denegarint, ipsa autem quasi possessionem obtendens, mota lite in hoc jure conservari petierit. Eadem Congregatio præfata die respondit, non licere Ducissæ uti genuflexorio &c. in Ecclesiis Regularium, & Episcopus id prohibeat etiam juris remediis. Dubitatum fuit, an Regulares requisiti ab Agricolis, ut Agnos benedicant, & locustas &c. maledicant, S. Concilii Congregatio die vigesima octava Augusti respondit, id eis non licere absque Parochi licentia & cum stola. Denique eadem Congregatio die decima tertia Novembris decidit, quod Vicarius Capitularis sede Episcopali vacante non habeat facultatem concedendi Indulgentias, quas ceteroquin Episcopus vivens concedere potuisset. Regulares quoque Monialium Confessarii etiam extraordinarii, habeant ætatem quadraginta annorum.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXX.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXX.

Principum aliorumque Illuſtrium obitus.

Priet. Annal. cont.

Jam ſupra memoravimus, Maximilianum Henricum Bavariæ Ducem atque Archiepiſcopum & Electorem Colonienſem hoc anno deceſſiſſe, eique neglecta Fürſtenbergii poſtulatione ſucceſſiſſe Joſephum Clementem Ratisbonenſem Epiſcopum. In Hildesheimenſi vero Eccleſia die decima nona Julii Jodocum Edmundum de Brabeck, in Monaſterienſi die vigeſima ejusdem Menſis Fridericum Chriſtianum de Plettenberg, ac denique die decima ſeptima Auguſti in Leodienſi Jacobum Ludovicum de Eldern Succeſſores habuit. Die etiam vigeſima nona Martii deceſſit Marcus Antonius Juſtinianus Venetæ Reipublicæ Dux, ob Regiminis felicitatem æterna memoria a Venetis recolendus, cui die decima tertia Aprilis omnium ſuffragio ſubrogatus eſt, Joannes Franciſcus Moroſinus crebris contra Barbaros victoriis inclytus. Naturæ inſuper debitum ſolvit Berolini die undecima Maij anno ætatis ſexageſimo nono, Regiminis vero quadrageſimo nono Fridericus Guilielmus Elector Brandeburgicus, qui, ſi belli for-

fortuna animi fortitudini respondisset, ditiones suas longe lateque extendisset; quamvis enim Suecos tota Pomerania ejecisset, iteratisque prœliis hostes suos debellasset, nihilominus omnia ex Neomagiensis pacis legibus restituere coactus est, exiguo prorsus tot victoriarum fructu: Decessere etiam Fridericus Dux Megapolitano - Suerinensis, Maria Euphrosina Caroli Gustavi Sueciæ Regis Soror, atque Elisabetha Hasso - Cassellensis Dux, necnon Hervordiensis Abbatissa. Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXXI.

Scriptorum religione Catholicorum decessus, & opera.

Inter egregios Scriptores Ecclesiasticos, qui hoc anno obiere, celebre sibi nomen, ingensque sui desiderium reliquit Joachimus Sailer Abbas Fischingensis Ord. S. Benedicti, qui virtutum atque eruditionis laude præstans, plurimos libros tam Exegeticos, quam Theologico - Historicos in lucem edidit. Alter erat Carolus du Cange, sive Du Fresne, qui edidit Historiam Imperii Constantinopolitani sub Franciæ Regibus, Tractatum Historicum de Capite S. Joannis Baptistæ, apud Ambianenses asservato, Historiam S. Ludo- *Du Pin Nouv. Bibl. des Autk. tom. 18. Niceron t. 8. pag. 104.*

Sæc. XVII. A C. 1688.

vici Francorum Regis. Joannis Cinnami Hiſtoriarum libros ſex cum annotationibus, relationem circa collectionem Hiſtoricorum Gallorum, Epiſtolam cujusdam Regii Conſiliarii circa libellos in Flandria contra Henſchenium & Papeprochium vulgatos, Hiſtoriam Byzantinam duplici commentario illuſtratam, Joannis Zonaræ Annales cum notis, Chronicon Paſchale unacum notis chronicis, & Hiſtoricis præter alia nonnulla nondum typis edita. Obiit Pariſiis die vigeſima tertia Octobris anno ætatis ſeptuageſimo nono, III. De Refuge, cui adſcribitur: *Prudens Aulicus*, ſeu inſtitutio vitæ Aulicæ. IV. Antonius Fureterius Abbas Chalivanenſis ſcripſit Dictionarium Univerſale continens omnes ſcientias, artes & voces apud Gallos receptas, earumque origenes. V. David Lenfant Ord. FF. Præd. typis vulgavit Concordantias Auguſtinianas, Biblia Auguſtiniana, Hiſtoriam Generalem omnium ſæculorum novæ legis, S. Bernardi Biblia præter Biblia S. Thomæ Aquinatis. VI. Thomas Mazza ex eodem Ordine elucubravit Hiſtoriam veterum Gothorum, Claudiani vitam & Apologiam pro fide Chriſtiana, tractatum moralem ſuper interdicto mulierum ingreſſu in Monaſteria, præter alia opuſcula exegetica.

§. LXXII

Sæc. XVII. A. C. 1688.

§. LXXII.

Scriptorum Acatholicorum lucubrationes & fata.

Ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno denatis recenseri merentur sequentes. I. Petrus Holmius, qui brevem considerationem Theologiæ Mahometanæ, dispositiones anniversarias in textus Pœnitentiales, & disputationes varias edidit. II. Augustinus Balthasar posteritati reliquit disputationes de aquis supra - cælestibus, de prisca hæresi Nicolaitarum, & de Justificatione peccatoris coram Deo præter alia nonnulla. III. Joannes Saubertus scripsit tractatum de sacrificiis veterum, versionem latinam commentarii Rabbinici in Pentateuchon, Philologemata Sacra, Palæstram Theologico - Philologicam, explicationem selectiorum Scripturæ sacræ dictorum, de Sacerdotibus & Sacris Hebræorum Personis præter quamplurima alia. IV. Simon Bronmeister vulgavit Theatrum Imperatorum Romano - Germanicorum, Pharum Geographicam Hispaniæ, Galliæ, & Italiæ cum notis Ecclesiasticis, atque introductionem in universalem Historiam Monarchicam, V. Christophorus Wölflin publici juris fecit exercitatio-

Carol. mem. l. 9. p. 467. Witte Diar.

Sæc. XVII. A. C. 1688.

nes Theologicas de lapsu Adami, de obligatione credendi in Christum, de pœnitentia Tyriorum & Sidoniorum, de Criteriis Scripturæ Sacræ, de Triduo mortis Christi, de literis Eliæ ad Joramum Regem, & Lutherum vindicatum. VI. Lucas Reinhart edidit Synopsin Theologiæ dogmaticæ, Monita Evangelica, Arma victricia primitivæ Ecclesiæ, Augustiniano-Augustanam Confessionem, Juris Canonici gemmulas, compendium Theologiæ Epistolico-Evangelicæ, & S. Cæcilii, Cypriani aliorumque epistolas. VII. Jacobus Bircherodius scripsit librum Prophetæ Jonæ illustratum, Obadiam exegetice expositum, & tractatum de horis. VIII. David Klug elucubravit speculum mortalitatis, ideam Biblicam, & harmoniam Evangelistarum.

§. LXXIII.

Ludovicus XIV. Galliarum Rex pro Imperii hoste declaratus.

Carol. mem. lib. 9. Theatr. Europ. t. 13. pag. 655. Approb. Cæs. S. C. Ratisb.

Dum in dissitis Provinciis cuncta exteris, domesticisque motibus turbarentur, Imperii Principes Ratisbonæ in comitiis congregati Fürstenbergium Cardinalem & Ludovicum XIV. Galliarum Regem, utpote datæ fidei immemorem, Turcasque in Christianos

nos identidem concitantem pro communibus Imperii hostibus declarandos, junctisque armis opprimendos esse, die vigesima quarta Januarii censuerunt: edito die quarta Martii decreto, cujus præcipuus articulus ita conceptus erat. *Merito existimatum est primo jam loco, Regem Galliæ injustissima in Imperium impressione, & omnigenis crudelitatis Christiano nomine indignæ generibus, horrendum in modum exercitis, semetipsum Imperii hostem professum, proque tali habendum, & conceptis verbis declarandum esse, ita & ipsa Sacra Cæsarea Majestas Clementissime in id consentit eo promptius, quo certius præterea constat, Regem illum, non solum a multis retro annis rebelles Hungaros pecuniis, variisque aliis adminiculis fovisse, sed & juratum Christiani nominis hostem in Cæsaream Majestatem, Imperiumque concitasse, quin & novissimis ex Turcia literis per hos ipsos dies allatis, certis indubitatisque testibus, Aulæ Ottomanicæ fœdus de armis communiter inferendis offerre, data fide, cœptum in commodum illius, sublevationemque bellum, junctis cum ea viribus sese prosecuturum, nec sine ea pacem unquam facturum, adeoque jure meritum esse, qui nunc haud secus, ac anno superioris sæculi quadragesimo quarto Spiræ unanimi Imperii consensu factum, pro publico non solum Imperii, sed totius*

Sæc. XVII. A.C. 1689.

Sæc. XVII A. C. 1689

Orbis Christiani hoste, non minus, quam Turca ipse habeatur, declareturque &c. Hoc idem Principum Germanorum judicium Imperator, Imperiique Ordines die quarta Martii publico decreto confirmarunt, necnon ad Italiæ Principes, ac Imperii subditos die nona Aprilis has dedere literas:

„Nos Leopoldus &c. Notum, ex„ploratumque dilectionibus Vestris, & „Vobis esse volumus, quod, cum Co„rona Galliæ jam dudum sanciti Anno „1684. in universalibus Imperii Comi„tiis, Nos inter & Imperium ex una, „& illam ex altera parte, Armistitii „Vicennalis leges, non tantum multi„fariam transgressa sit, & contra diser„tum, tam earumdem, quam Pacis „Westphalicæ ac Neomagensis tenorem, „varia in Imperio loca, & proventus „usurparit, pontes in ripa Rheni non „sua exstruxerit, munimenta in terris „Imperii erexerit, sylvas exciderit, „multisque aliis modis S. R. J. Status, „ac subditos afflixerit, sed tandem e„tiam patientiæ nostræ impatiens, vel „nostrorum contra Turcas progressuum „invidia, vel inexplebili proferendorum „limitum suorum cupidine agitata, to„ties a se datæ, ac paulo ante renovatæ „fidei immemor, conculcato omni di„vino, Ecclesiastico, & gentium jure,

„eo

„eo ipso tempore, quo nostri, & plu- Sæc. XVII.
„rium Imperii Statuum exercitus, con- A.C. 1689.
„ventionum publicarum, verbique Re-
„gii sanctimonia freti, ad Albam Græ-
„cam pro Dei gloria contra infideles
„decertabant, Nos & Imperium nil
„minus suspicantes, quasi ex insidiis,
„nullaque denuntiatione prævia, in-
„festis armis aggressa sit, Philippibur-
„gum, pactorum fiducia, necessario
„præsidio denudatum summa vi ex-
„pugnarit, Palatinatum, Franconiam,
„Sueviam, aliasque ad Rhenum ditio-
„nes invaserit, immisso in agrum, &
„Archiepiscopatum Colonienſem milite,
„Nobis, & S. R. Imperio Cordinalem
„Fürstenbergium, contra legitimam,
„ac ab ipso summo Pontifice rite con-
„firmatam Principis Josephi Clementis ex
„Bavariæ Ducibus Electionem, pro
„Archiepiscopo, & Electore Colonienſi
„obtrudere tentarit, Moguntiam, Wor-
„matiam, Spiram, Nematum, Heil-
„bronnam, Heidelbergam, Francken-
„dalium, Manhemium, aliasque Ro-
„mano Imperio mediate, seu immediate
„subjectas urbes, ac arces tum vi,
„tum deditione, certis legibus, in suam
„potestatem redegerit, & nec ipsis Ju-
„stitiæ Sacris parcendo, supremum Im-
„perii Tribunal, quod in dicta urbe
„Spirensi, intra atrociſſima Superiorum

Sæc. XVII A. C. 1689.

„bellorum incendia semper intactum „manserat, transportatis inde in Gal„liam Scripturis, atque documentis „ad totum R. I. pertinentibus, everte„rit, ac dissiparit, pauperumque, & „pupillorum, ibi depositas ac asserva„tas pecunias, sibi nefarie vindicarit, „contributiones passim immensas extor„serit, imo integras urbes, oppida, „ditionesque, quantumvis tributa im„perata exsolverint, contra datam, ac „ipsius Delphini manu roboratam fi„dem expilatas, partim immissis ope„rariis tanta rabie, ut nec lapis supra „lapidem maneret, ab imis sedibus „diruerit, nec ab ipsis templorum te„ctis, Principumque antiquissimis pa„latiis impias abstinendo manus, solo „æquarit, nonnullis in locis robustio„res subditos, barbarorum more, in „servitutem, seu ad portanda in Gal„liis arma violenter abegerit, alios „frumentis, quæ post tantas exactio„nes reliqua erant, multatos, propriis „agris jam consitis, aratrum inducere „coegerit, omnique inposterum agri„cultura, sub pœna fisci severissime in„terdixerit: denique passim quousque „belluina militum suorum inhumanitas „pertingere potuit, cæde, ferro, flam„mis, rapinis, aliisque inter barbaros „notis, ipsamque Tartarorum & Tur„carum

„carum Crudelitatem, ac malitiam „excedentibus irarum, ſævitiæ, ava- „ritiæ, libidinisque exemplis horrende „impleverit, ac etiamnum implere, & „inſuper juratos S. Crucis hoſtes in ul- „timam Chriſtiani Orbis perniciem ſti- „mulare, & ad Societatem armorum „arctiore ſecum nexu ſtringendam ſolli- „citare pergat.„ Sæc. XVII. A. C. 1689.

„Nos cum S. R. J. Electoribus, Prin- „cipibus ac ſtatibus de defendenda, & „a præſentiſſimo interitu vindicanda „chariſſimæ Patriæ libertate delibera- „tionem inſtituerimus, & ab iisdem „rogati ſimus, ut non tantum decreto, „ac per totum Imperium R. publicato „univerſali, juſtiſſimoque bello, pro „munere Cæſareo una ſecum tam im- „manes injurias propulſare, & Im- „perii Salutem ac libertatem omnibus „viribus aſſerere contendamus, ſed e- „tiam eos, qui prædictam Coronam „milite, equis. armis, commeatu, „pecunia aut aliis quibuscunque mediis „juverint, pro communibus totius Impe- „rii hoſtibus habeamus. Et ſpeciatim no- „ſtris, atque S. R. J. per Italiam Vaſal- „lis, ne memoratæ Coronæ ullo modo „adſint, ejusdemque execrabiles cona- „tus directe vel indirecte promoveant, „ſevere, & ſub pœna amiſſionis feu- „dorum, aliorumque a nobis, & Im-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

„perio in ipsos profectorum benefi-
„ciorum serio interdicimus, &c. Hinc
„est, quod de Cæsareæ nostræ Pote-
„statis plenitudine, dilectiones Vestras,
„& Vos, benigne juxta serioque mo-
„nemus, ac sub indignatione gravissi-
„ma, & pœna amittendorum feudo-
„rum, & quorumcunque a Nobis, ac
„Imperio concessorum privilegiorum,
„jurium, gratiarumque districte inhi-
„bendo mandamus, ne quis Vestrum
„ullam amplius operam dictæ Coronæ
„Gallicæ, aut ejusdem colligatis, &
„adhærentibus navet, neque auxilia
„ulla submittat, sed submissa revocet,
„stipendiis renunciet, &c. „

§. LXXIV.

Variæ urbes Turcis a Cæsareis copiis ereptæ.

Calmet Hist. de Lorrain. t. 3. l. 46. Mem. Hist. & Chronol.

Ineunte anno hujus sæculi octogesimo nono Leopoldus Imperator cum novo Anglorum Rege, Brandeburgico & Saxone Electoribus, Batavisque fœdus iniit, ejusque jussu Ludovicus Badensis Marchio Sigethum inferioris Hungariæ munitissimum oppidum cinxit, illudque diuturna obsidione atque inedia pressum subegit: in Servia vero Turcas ad Moravam ingenti clade affecit, continuatoque victoriarum cursu Barbaros, dum

dum sese sub Niceæ Urbis muros metu attriti reciperent, rursus ibidem a Cæsaris exercitu adortos ad internecionem delevit, multorum millium strages edita, cunctaque impedimenta victoribus in prædam relicta: Inde Marchio promotis castris ipsam quoque Niceam immensis opibus, armentis omnique bellici apparatus genere urbem locupletissimam nullo obsistente occupavit, multis Turcarum millibus qua cæsis, qua fluvio haustis: Ne vero hosti sese colligendi spatium relinqueret, copiis versus Danubium reductis in Turcas, quæ huic regioni incubabant, movit, iisque denuo profligatis Vidinum ad fluvii littus cepit, dissipatisque navigiis omnibus, incolas pene omnes in fugam egit, retentis duntaxat, quos ad colendos agros magis idoneos censebat. Pari etiam armorum felicitate Piccolomineus in Bulgaria Pistriniam subegit & Scopiam incendit, Piccolomineo autem fatis functo Holsteinii Dux, qui eidem successerat, sex Turcarum millibus ingenti clade confectis, Stippum Serviæ urbem expugnavit, totamque in cineres redegit. Sub idem tempus in castris nuntiatum erat, quod Canissa ad fines Croatiæ sita, ac natura & arte munitissima Urbs post longam acerrimamque obsidionem sese dederit

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII A.C. 1689.

derit Leopoldo Imperatori, qui raro moderationis, pietatisque exemplo præsidiarios Turcas, incolasque secundo Danubio ad suos deduci jussit, vetuitque, ne ulli injuria vel molestia inferretur. Crebras hasce clades novus Sultanus jam diu prospexisse videtur, quocirca die undecima Februarii Legatos suos Viennam decrevit, qui non modo Sultani exaltationem ad solium Bisantinum referrent, sed etiam pacem æquis conditionibus exorarent: postquam vero Imperium a Gallicis armis infestari & Venetos a Napolis obsidione inglorie fuisse depulsos compererant, paulatim a propositis conditionibus resilierunt, quapropter vix non omnis futuræ pacis spes evanuit.

§. LXXV.

Plurimæ urbes a Gallis direptæ, at incendiis devastatæ.

Gottfrid. cont. Hist. Chron. l. 11. *pag.* 385. & 397.

Quamprimum Galliarum Rex Imperii exercitum Ductoribus Lotharingio, & Eugenio Sabaudiæ Ducibus ad inferiorem Rhenum movere, necnon Bavariæ & Brandeburgi Electores cum suis copiis versus Cliviæ Ducatum & superiorem Rhenum properare comperat, extincto æquitatis, moderationisque Christianæ lumine feralem facem

cem accendere ſtatuit: Prius tamen inter fœderatos Principes diſſidia ſeminare intentus, Auguſtanum fœdus nonniſi ad eliminandam fidem Catholicam ſpectare, divulgabat, cum vero huic criminationi ſperatum ſucceſſum haud reſpondere cerneret, atque incaſſum quosdam Principes ad ſuas partes pellicere niteretur, bello Hiſpanis denuntiato armorum ſocietatem cum Sultano innovavit, multosque Architectos militares, Tribunosque ad Turcarum exercitum ſubmiſit, pacemque cum Algerianis ſancivit. Poſtea Regis juſſu Catinatus & Bouflerus Franciæ Mareſcalli in Palatinatum, Franconiam, Sueviam, necnon Wirtenbergenſem & Badenſem Ducatus irrunt, omnesque ferme urbes, quas Rex anno priori occupaverat, incendiis & rapinis inhumana crudelitate devaſtant, etſi incolæ paulo ante multo auro direptionem, incendiumque redemiſſent, Die etiam decima octava Januarii Comes de Melac Heidelbergenſis Gubernator ſuas copias in plura agmina diviſit, ac Rorbachium, Laimanum, Nuslochium, Kircheimium, Bingam, Wislochium, Bruchuſium, Epenheimium, Neckerhuſium pluresque alias urbes continenti incendio delevit, & Ladenburgum, & Schrieshei-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

heimium immani deprædatione vastavit: Idem ac longe sævum magis fatum die trigesima prima ejusdem Mensis subiere Neuenheimium, & Hendschuchsheimium urbes, ubi non modo avaritia, sed & crudelitas in direptas urbes grassata est; nam utriusque sexus incolæ vestibus suis nudati, Virgines stupratæ, Matronæ & prægnantes omnibus contumeliis affectæ, & nec pueris ac puellis omnino inermibus servata est vita aut honor, sed quidquid petulantiæ aut crudelitatis feroci militi inspirare poterat indomita rabies ac licentia, impune tentatum, & Oppenheimium & Offenburgum dirutis mænibus abductisque bellicis munitionibus flammis traditum: Attamen magis inhumano furore Heidelberga, Electoris Palatini Metropolis fuit devastata; incassum Virgines Deo sacratæ mortuis similiores quam vivis, genibus flexis, manibus ad cælum levatis inter lacrimas & singultus aut a libidinoso milite tutamen, aut alibi asylum quærendi copiam implorant; evertitur funditus Principis regia, pons & arx, incenduntur Monasteria, abstrahitur Archivium, Bibliotheca, totumque expilatur armamentarium, & quamvis Franciæ Delphinus urbis immunitatem solemni juramento spopondisset,

tota

Sæc. XVII. A. C. 1689.

tota tamen militum direptioni, flammisque die secunda Martii tradita est. Haud mitius agebant Galli Spiræ, Manheimii, & præcipue Wormatiæ, ubi non modo civitatem devastarunt, incolas exactionibus exhaustos, omnibusque bonis spoliatos inde expulerunt, sed insuper incensa urbe Episcopum atque imperii Principem octogenario majorem, eoquod gregem suum deserere, & residuos Ecclesiæ suæ proventus Tribunis tradere nollet, inter duriorum tormentorum minas & ludibria captum ad Dirmensteinianam arcem abstraxere, nec etiam venerandis Imperatorum cineribus parcentes, apertis sepulcris, quicquid edax rerum tempus nondum absumpserat, diripuerunt; nec eos quoque absterruit Religionis sanctitas, quo minus in destructis Sacellis obvias Christi Crucifixi aliorumque Sanctorum imagines ad alendos ignes adhiberent, totque inter Christianos nunquam auditæ crudelitatis vestigia ibidem, ac in toto Palatinatu & Spirensi Episcopatu relinquerent, ut nec animus adeo constans, lingua adeo fæcunda, nec calamus tam promptus reperiri queat, quo tam horrenda desolatio describi posset: Has tamen sævitias Scriptores Galli excusabant Barbarorum exemplis, hostisque

Sæc. XVII. A. C. 1689.

que debilitandi neceſſitate, ſi vero hæc mala omne bellum fatali neceſſitate ſemper ſequerentur, eaque duntaxat hac ratione excuſari valerent, raro admodum Chriſtiano Principi contra Chriſtianos victoriæ gloriam, quam nonniſi per ejusmodi inhumanas feritates invenire poſſet, quærere liceret.

§. LXXVI.

Moguntia & Bonna Gallis a Lotharingio Duce ereptæ.

Hode Hiſt. Lud. XIV. lib. 46. Priet. Annal. contin.

Sub idem ferme tempus Franciæ Rex Hiſpanis bellum denuntiabat, hujus hoſtilitatis cauſſas edito diplomate declarans, quas tamen fœderati Belgii Gubernator non modo omni etiam obtentu, ac ratione deſtitutas, ſed & Regiæ Majeſtatis pietati injurias eſſe, oppoſito ſcripto oſtendit: quapropter etiam Guilielmus III. Auriacus Princeps Gallorum violentiis irritatus, Ludovico Franciæ Regi bellum indixit: Inde animoſior factus Lotharingiæ Dux cum ſexaginta millium exercitu haud procul Moſellano fluvio caſtra metatur, Moguntinam urbem oppugnaturus. Dies erat vigeſima ſecunda Julii, qua ad Rheni littus ſuperum Bavarus & Saxo arcem ſimul & D. Albani & Catharinæ propugnacula aggredi cæperant,

rant, cum interea Cæsarei Hassis junctiSæc. XVII.
contra alteram Urbis partem aggressio- A. C. 1689.
nem tentarent: lentius tamen obsidionales fossæ, aggeres, & machinarum suggestus promovebantur, & nonnisi undevigesima Augusti die cæpta verberatio, frequentes tamen erant pugnæ, solitæque Gallorum artes non sine crebra hominum, operumque strage: Accurrit cum quatuor Equitum millibus Comes Dünewaldus, ut Cæsareos per quotidianas velitationes valde tenuatas reficeret: vicissim obsessi suppetias urgent, Gallorum tamen exercitus non tam obsidionem solvere, quam incendia circumferre intentus erat: unde urbem toto impetu invadere, Lotharingio constitutum, datoque signo die quinta Septembris tanta vi concursum est, ut post trium horarum conflictum oppido cruentum tandem triduo post Uxelius Urbis Gubernator deditionis signum efferret, pactis conditionibus, ut obsessi non modo liberi abirent, sed etiam quadringentos sarcinarum currus, tot populationum spolia, præter decem belli tormenta secum auferrent. Periere ex Gallis plusquam quinque millia, de fœderato autem exercitu sex ferme millia, sauciis quamplurimis, quos inter præcipuus erat Eugenius Sabaudiæ Princeps, qui

Sæc. XVII. A. C. 1689.

præ ceteris imperterriti Ducis existimationem a toto exercitu retulit. Interim Schöningius Brandeburgi Belli-dux Gallos Colonienſem Provinciam ignibus infeſtantes aſſecutus, gemino fuſos certamine Cæſaris-verdam usque repulit, captaque hac urbe & Rhenoberga Cæſari reddita, Gallos ex toto Colonienſi agro, Clivia & Juliaco ejecit. Supererat adhuc Bonna, in quam urbem, Fürſtenbergio Cardinale jam antea Metas unacum Nobili Matrona de la Marck profugo, Brandeburgus tantam ignium & pilarum vim injecerat, ut ædes ferme omnes, Templa, Gymnaſium, ipſumque Palatium Electorale dirueretur, quin tamen Azfeldius Gubernator tam fæda urbis ſtrage, quam civium lacrimis ad deditionem flecti poſſet. Tandem vero Lotharingius cum Cæſareo exercitu accurrens, decimo poſt die præſidiarios ad deditionem compulit: Cecidere ex Gallis ſex millia quingenti.

§. LXXVII.

Innocentii XI. ſummi Pontificis obitus.

Mem. Chron. & Dogm. Riencourt t. 3. p. 163.

Interim Romæ Innocentius XI. die ſeptima Februarii coram Purpuratis elegantiſſima oratione Regem Franciæ deprædicabat, quia Jacobum Angliæ Regem

Regem ab usurpatore solio spoliatum munificentissime excepit, postea Pontifex Purpuratos Ludovici XIV. Regis exemplo ad pacem, fervorem, atque indefessum Religionis Catholicæ defendendæ studium incitavit: Estræus quoque Cardinalis dissidia propter Fürstenbergii electionem, asylorum abrogationem, & Lavardini Oratoris excommunicationem inter Romanum Pontificem & Ludovicum Franciæ Regem exorta componere satagebat: Pontifex tamen sui juris dignitatisque tenacissimus, in illis duntaxat, quæ Divino honori, & conscientiæ suæ non repugnarent, se Regi gratificari posse, constanter respondit, vimque sibi a Gallica classe inferri veritus, Centumcellas muniri jussit. Mense Aprili a Cibo Cardinali edoctus, Lavardinum Oratorem Roma in Franciam a Galliarum Rege revocatum esse, læto animo id percipiebat, ne tamen vis aut injuria Gallis inde discessuris a plebe inferretur, indictis gravibus pœnis providit: nulli tamen Gallo ad beneficia post Cleri Gallicani conventum nominato confirmationis diploma concessit, adeo, ut obeunte hoc Papa plusquam triginta Ecclesiæ in Francia Pastoribus suis orbatæ essent. Exeunte demum eodem Mense Lavardinus cum suis urbe insa-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII A. C. 1689.

lutato Pontifice exceſſit, quem quia Jeſuitarum Generalis natione Hiſpanus inviſere renuerat, Rex inde offenſus, omnes Gallicæ Nationis Jeſuitas, qui Romæ agebant, Domum revocavit, illis vero, qui in Franciæ Regno morarentur, inhibuit, ne deinceps huic Generali obtemperarent: Igitur mox omnes Jeſuitæ, inſuperhabito Pontificis interdicto, urbem deſeruere. Tot vero moleſtiis, aſſiduis curis, gravique ſenio preſſus Pontifex die ſexta Junii difficillimo morbo infeſtari cæpit, quo indies ingraveſcente Romani publicis orationibus ac communi fletu Deum pro recuperanda tanti Patris ſalute exorabant: Eluſerat autem mali vehementia Medicorum artem ac ſolertiam; quippe ad primam ſanguinis emiſſionem humores penitus corrupti in vulnera, puſulas & ulcera degenerantes, mortem vicinam deſignabant, ad cujus nuntium ſolus Pontifex imperterritus, nec immenſis, quos patiebatur, doloribus animo dejectus, raro patientiæ exemplo identidem exclamare auditus eſt: *Domine auge dolorem, adauge patientiam.* Die octava Auguſti, poſtquam repurgata conſcientia Sacrum Viaticum receperat, ſepoſitis omnibus mortalis vitæ curis cunctos Cardinales adeſſe juſſit, eisque expoſuit, quod quidem

ad

ad colloquium rerum mundi tempus deficeret, eorum tamen præsentia reficeretur: postea eloquentia supra morientis morem ac vires gravi eos hortabatur, ut Successorem eligerent Virum probitate insignem, qui ejus errores ex inconsiderantia commissos reparare, ac defectus supplere posset, & pecunias ex parsimonia collectas in subditorum levamen impendere velit: eo enim voto illas fuisse congregatas. His dictis die decima ejusdem Mensis Sacro infirmorum oleo ungi petiit, cunctis de familiæ sua bene precatus. Postera autem die a Leonardo Colloredo summo Pœnitentiario rursus de præteritæ vitæ noxis absolvi voluit, ubi in obsequii monumentum & Religionis erga hoc Sacramentum, fatiscente licet dextera, caput detexit, & inter pia ad Deum suspiria aliquantulum quievit usque ad alteram diem, qua Pontifex coram præfato Cardinale, & adstantibus FF. Prædicatorum Generale, & P. Honorio ab Assumptione Carmelitarum Excalceatorum Præposito Generale Dei opem, Beatæ Virginis, ac Sanctorum patrocinium devotis suspiriis, precibus, lacrimis, capitis inclinatione, & percussione pectoris implorabat, identidem hæc verba ingeminans: *Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me*, postea

Sæc. XVII. A.C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

hortante Colloredo Pſalmos & Chriſti Paſſionem a Religioſis alternatim prælegi juſſit, ac veniam a ſuis familiaribus depoſcens, de exhibita eorum charitate grates egit, demum excitanti eum Pœnitentiario ad cordis lætitiam exemplo S. Thereſiæ, quæ gloriabatur mori tanquam Filia Eccleſiæ Catholicæ, reſpondit Innocentius: *Utinam mihi eſſet ſacræ hujus Virginis ſpiritus*, cum in plura verba vox haud ultra vigeret, Pœnitentiarium rogavit, ut fidei profeſſionem lente, vocaliterque prælegeret, ipſe vero, præloquentis verbis ad ſyllabam mente inhærens, ea finita in juramenti ſignum duos digitos Evangelii libro appoſuit, demum poſt internecinum totius halitus ſilentium die duodecima Auguſti oſculo Sacris Chriſti Domini pedibus infixo ſub invocatione SS. Nominis Jeſu pie in Domino obdormivit, anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo nono, Menſibus duobus & viginti tribus diebus, Pontificatus ſui duodecimo præter decem Menſes, & dies viginti duos. Quamprimum ejus cadaver in Eccleſiam D. Petri translatum, atque in Sacello S. Sixti expoſitum fuerat, Sanctitatis odore accitus populus, turmatimque confluens præter tenerrima pedum oſcula veſtium quoque fragmenta velut pretioſiſſimas reliquias auferre certa-

certabat, atque exiguo temporis ſpatio exſpoliatum nudumque reliquiſſet, niſi hujus Pontificis corpus per ſatellites tempeſtive ad interiores ejusdem Sacelli portas fuiſſet delatum, quarum nihilominus altera violenter recluſa Romani veſtimentis diſcerptis, detractisque chirotecis Innocentii manus nudaverunt, non ſine pia digitorum læſione, veluti violenter Patrem ſuum ac Venerabilem Dei Servum repeterent, & vel mortuum ad Urbis Præſidium ſiſterent. Immiſſa propterea cohors armatorum, qui oppoſita vi violentam ſacri cadaveris venerationem præpedirent. Sacerdotes etiam ablata Pontificali mithra corpus pretioſo ſipario cooperuerunt, facie duntaxat & pedibus ad venerationem expoſitis. Magnates vero veſtimenta, quibus Papa ſanus uſus erat, necnon linteola ſanguine & ſanie aſperſa ſummo devotionis ſenſu inter ſe diſtribuerunt: nec tamen aliter præfeſtino populi deſiderio ſatisfieri poterat, quam ut Sacerdotes triduo poſt Coronas precarias, & ſacra numismata ſacrorum pedum contactu ſacrarent: Tantam in populo vim habet etiam occultatæ Sanctitatis fama. Eodem momento, quo hic Pontifex obierat, prægrandes tres Romani Coloſſæi arcus concidere. Requieſcit

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689. ejusdem Pontificis cadaver in magnifico mausolæo juxta tumulum Leonis X. & Innocentii X. P. P.

§. LXXVIII.

Innocentii XI. Papæ gesta in Pontificatu.

Hodo Hist. de Louis XIV. l. 46. Quanto Zelo, animique constantia sanctissimus hic Pontifex Urbem, Aulamque suam optimis moribus instructam esse desiderarit, atque Ecclesiasticam disciplinam legibus & exemplis egregie sustentarit, jam sæpius in hujus Historiæ decursu memoravimus: singularis tamen erat illius liberalitas, quacum ipsum quoque Cælum certasse videtur; nam quo profusius ipse expendit aurum, eo copiosius rediit; quantumvis enim Leopoldo Cæsari vicies centena, Polonis tercenties, Neapolitanis quinquaginta aureorum millia, Venetisque ingentem auri vim erogasset, necnon centum scutatorum millia in pias causas designasset, & sexcenta aureorum millia in pauperes Virgines, & Templorum urbiumque reparationem distribuisset, nihilominus ærarium Pontificium, non solum gravissimo ære alieno liberavit, sed etiam ducentis aureorum millibus ditavit, & septingenta circiter scutatorum millia annuorum pro-

proventuum reliquit præter pretioſiſſima dona, quæ ſæpius pro locorum temporumque opportunitate elargitus eſt. Celebratur ab ipſis Proteſtantibus ob animi integritatem, innocentiam, rerum omnium ſæcularium contemptum ac magnanimitatem: non deerant tamen nonnulli. qui in ſplendido hoc ſole maculas deprehendiſſe crederent, ac primo quidem ipſum Nepotibus ſuis æquo ſeveriorem fuiſſe incuſant; aſt quam profunde hi naſutuli ungues ſuos in Nepotismi ulcus immerſiſſent, ſi Innocentius ex Eccleſiæ menſa buccellas panis Nepotibus ſuis porrexiſſet: nempe facilius Momo, quam ejusmodi cenſoribus ſatisfieri poſſet. Ceterum Galli huic Pontifici inflexibilis obſtinationis vitium exprobant, eoquod nec armis nec minis compelli potuerit, ut Regaliæ extenſionem atque Oratorum immunitates ratas haberet, ſi vero Innocentius adeo ſeverum ſe erga Cæſarem oſtendiſſet, absdubio ejus obſtinationem Galli in animi firmitatem, ejusque deciſiones in æquitatis prodigia transmutaſſent: lidem etiam Papam accuſant, quod Fürſtenbergii Electionem rejiciendo, Jacobi II. Angliæ Regis exitium accelerarit; perinde ac ſi Innocentio imputari poſſet, quod Galli inopino impetu armis ſuis Philippobur-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII A. C. 1689.

gum invaserint, cum tamen arma sua in Batavos convertere, eosque præpedire potuissent, ac debuissent, ne hi suo milite & classe Arausium Principem in Angliæ solium intruderent. Alii etiam Innocentium Jansenistis & Molinosio nonnihil faviſſe criminantur: at eum parum Jansenistis patrocinatum fuisse videtur, dum illorum libros & præcipue Novum Testamentum Montense, Molinosii vero errores diplomate Apostolico damnavit: inter anniles fabulas rejici meretur illorum calumnia, qui hunc Papam in Protestantium favorem Bullam Cænæ promulgare, & Edicti Nannetensis abrogationem ratam habere, tergiversatum fuisse mentiuntur: Flocci habenda sunt ista, quæ cum palam falsa sint, negare satis est, atque ex ipso inimicorum testimonio comprobatum habetur, quod ipsa etiam maledicentia alias in carpendis Pontificibus nimium fœcunda nequidem vitium, quo Innocentius dignitatis suæ prærogativam, aut nominis honorem contaminasset, hucusque excogitare potuerit. Agitur etiam ejus Beatificationis causa in Sacra Rituum Congregatione.

§. LXXIX.

Sæc. XVII.
A. C. 1689.

§. LXXIX.

Cardinales conclave ingreſſi.

Juſtis de more perſolutis quantocius Cardinales tum Roma abſentes ad Sacra comitia pro eligendo Succeſſore evocati fuere, ac paulopoſt Livius Odeſcalchius defuncti Pontificis Nepos ab Imperatore in Romani Imperii Principem eo fine promotus eſt, ut Romanæ Eccleſiæ Urbis ac Conclavis Protector, & ſupremus militiæ Præfectus nominari potuerit: His ita diſpoſitis Cardinales numero quinquaginta duo die vigeſima tertia Auguſti Conclave ingreſſi ſunt, ubi re Divina ſolemni ritu, peracta, habitaque de ſubrogando Pontifice pereleganti oratione Dux de Chaunes novus Ludovici XIV. Galliarum Regis Orator per Franciſcum Cardinalem Bullionium palam declarabat, quod aſyli jus, quod in Palatio Lavardinus hucusque ſibi vendicaverat, neutiquam uſurpare, ſed in perpetuum hoc jure ſe abdicare, a Rege ſuo juſſus eſſet, inſuper etiam literas Purpuratis tradidit, quibus Rex expoſuit, Proteſtantes unaomnes in Catholicæ Religionis excidium juraſſe, proin & iniquis æque ac violentis eorum conſiliis obviam iretur, ac imperterrito quodam Eccleſiæ Capi-

Hiſt. concl. Theatr. Europ. tom. 13. pag. 981.

Sæc. XVII. A. C. 1689

Capite ſupremo res Chriſtiana quam maturiſſime indigeret: Aderat etiam Liechtenſteinius Princeps, qui Cæſaris nomine Purpuratos itidem ad maturandam electionem hortabatur. Poſtea Cardinales varias condidere ſanctiones, quas ſe in hiſce comitiis ſervaturos, interpoſita juramenti religione ſpondebant, atque inter alia ſtatuebant, nullum in Pontificem eſſe creandum, niſi plusquam a duabus Collegii partibus in comitiis eligeretur, proin ex ſexaginta ſuffragiis ſolus quadraginta & unum haberet: Inde vero ortum, ut ab initio haud ſatis inter Purpuratos conveniſſet. quis ceteris præſtantior ad hanc dignitatem evehendus eſſet, paulopoſt tamen conciliatis plurium animis, & præſertim Altierii & Chigii Cardinalium opera & conſilio Cappizuchius tot Purpuratorum animos, voluntatesque ſibi devotas habuit, ut nonniſi tria ei deeſſent ſuffragia. Ginetto autem populus Romanus adeo favebat, ut illum jam quaſi electum Pontificem proclamaret.

§. LXXX.

Petrus Ottobonus aſſumpto Alexandri VIII. nomine in Papam electus.

Poſt

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Mem. Chron. & Dogm.

Poſt iteratas ſuffragiorum ſcrutationes tandem omnium animi in Petrum Cardinalem Ottobonum conſpirarunt: Die ergo ſexta Octobris in Sacellum Sixti IV. a Purpuratis deductus, interrogatusque, an ſui electionem ratam haberet, & quo nomine appellari vellet, primo annuere recuſavit, cauſſatus, ſe ob grave ſenium, viriumque imbecillitatem tanto oneri imparem, & tanto honore indignum eſſe: iterum vero interrogatus, invitus licet, hoc munus ſe acceptaturum, atque Alexandri VIII. nomen aſſumpturum reſpondit. Protinus igitur Pontifex publice proclamatus, inter feſtivas populi aggratulationes, tormentorum & tympanarum ſtrepitus, Pontificali habitu ornatus ad Templum defertur, poſtridie conſueto ritu inauguratus. Agebat tum annum ætatis octogeſimum primum; acceſſere mox Principum Legati, atque inter eos Franciæ Orator Comitatum Avenionenſem, quem Rex Innocentio XI. ademerat, Alexandro reddendum eſſe declarabat, ea tamen lege, ut in ſupremæ jurisdictionis ſignum Gallica inſignia in Urbis portis affixa remanerent, bellique tormenta, quæ Rex Jacobo Angliæ Regi jam ceſſiſſet, eidem Regi redderentur. Has tamen conditiones utpote nimis duras,

ut

Sæc. XVII. A. C. 1689

ut Pontifex suo assensu comprobaret, nunquam induci potuit. Eadem die Fürstenbergius Cardinalis unacum duobus Colonienſis Eccleſiæ Canonicis rogabat, ut Pontifex Joſephi Clementis Bavariæ Ducis, atque Colonienſis Archiepiſcopi electionem irritam declararet, verum id adeo non impetratum, ut potius Pontifex Bavari electionem confirmaret, eique Epiſcopatum Hildeſienſem quamprimum vacaverit, polliceretur: Præterea Polonis & Angliæ Regis Legato æs ſubſidiarium rogantibus, id quidem denegabat, pacem tamen ſe conciliaturum promiſit, Venetis autem ex proventibus Abbatiæ *ſanctæ Mariæ de Carceribus* quotannis quater centies aureorum millia pro bello Turcico aſſignavit, necnon Bavariæ Electori trecenties florenorum millia ex Clericorum bonis colligere permiſit: Triremes etiam inſtrui juſſit pro Melitenſibus, denique die ſeptima Novembris Petrum Ottobonum Pro-Nepotem ſuum Romana Purpura decoravit, ut ſenectutis ſuæ, atque curarum validum haberet conſortem, fidum arcani Miniſtrum, vitæque ſuæ cuſtodem: nec tamen propterea Nepotismi calumniam declinare poterat. Ut vero fidei noſtræ hoſtes pro more ſuo prima jam hujus Pontificatus auſpicia

ſuis

Sæc. XVII. A. C. 1689.

fuis calumniis contaminarent, falso in vulgus sparsere, Alexandri electionem trium millionum pretio a Gallis fuisse coemptam.

§. LXXXI.

Hujus Pontificis indoles & gesta ante Pontificatum.

Ciacon. in vita Innoc. X.

Erat Alexander Pontifex Patritius Venetus die decima nona Aprilis anno hujus sæculi decimo progenitus, qui Venetiis in patria sua humanioribus literis, æmulisque paternæ pietatis moribus excultus, Patavii tum Canonicæ tum civili jurisprudentiæ operam navavit, ipsa ætate eximium profectum admirante; nondum enim decimum septimum ætatis annum compleverat, cum jamjam utriusque Juris & Theologiæ laurea insignitus esset, atque omnium amorem copiosa virtute, & scientia sibi conciliaret. Tertio post anno Romam delatus, sese in Romanæ Curiæ praxi exercuit, ac demum ab Urbano VIII. primo Abbas, & utriusque Signaturæ Referendarius, pluriumque Urbium Prætor nominatus, ejusdem Pontificis jussu Spoletanos, finitimosque populos inter se dissidentes feliciter composuit: cum autem in enodandis plurimis, iisque difficillimis quæ-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

quæstionibus miram dexteritatem, facilitatem, atque ingenii aciem proderet, & ubique singularis ejus virtus, integritas, modestia, eruditio, ac industria eluceret, inter Rotæ Romanæ Judices numerari, ac denique ob hosce labores in Ecclesiæ emolumentum impensos ab Innocentio X. Sacro Purpuratorum Collegio adscribi promeruit, biennio post ad Brixiensem Insulam promotus, qua tamen Ecclesia ultro dimissa Abbas Commendatarius Vangadicensis selectus, ac Veneta legatione functus, duodecim diversis Patrum Cætibus aut membrum interfuit, aut Præses præesse jussus est. Edidit quoque decisiones, quas ipsemet in munere Auditoris Rotæ elucubraverat, Majorum etiam suorum sepulcrum in Ecclesia S. Marci restauravit, ac sibimetipsi & posteris præparavit.

§. LXXXII.

Massilienſis Senatus Sententia in Clericos Regalium extensioni obſistentes.

Abrege de l'Hist. Eccl. t. 13. p. 425. Acta erud. Lipſ. p. 569.

Jam integrum ferme biennium Massiliæ Judices Regii in discutienda Clericorum, qui Regalium servitutem excutere moliebantur, caussa insumpserant, tandem vero hoc anno die duodecima

decima Februarii pronuntiata sententia quamplurimos Viros prorsus insignes non modo Laicos, sed & Clericos, nec-quicquam fori exemptionem opponentes, condemnarunt, ac præprimis Guilielmum Cauletum defuncti Episcopi Apamiensis Nepotem, atque Ecclesiasticum Tolosani Senatus Præsidem a suo munere ad triennium suspenderunt, Canonicis vero ac quibusdam Presbyteris ad certos annos eandem inflixere pœnam, Cerlium quoque Apamiensem Vicarium, cujus effigiem patibulo affixam nuper retulimus, necnon Doratum Aquensem Archipresbyterum, licet absentes, ad perpetuas triremes damnarunt, multique alii bonis ærario addictis perpetuo exulare jussi sunt, plerique prius squalidis ac diuturnis carceribus confecti, & fame ac frigore propemodum enecti: beneficii loco habebant non pauci, quod pro facultatum aut culpæ modo pecuniarum mulctam solvere, vel publicam deprecationem facere permissi essent, quin aliud in sententia crimen annotaretur, nisi quod *contravenerint jussis, & declaratlonibus Regiis, de receptione ac distractione librorum in Regno prohibitorum, & quod varia machinati sint contra officium Regi debitum.* Eadem ex culpa Laurentius Albinus Bibliopola Lugdunensis per quin-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689

quennium ad triremes condemnatus est, eoquod tractatum Episcopi Apamiensis *de jure Regaliæ* prælo subjecisset, & librum *innocentiæ oppressæ* recepisset, librosque pro Pontifice in eadem controversia scriptos, atque ad ipsum ex Italia missos vendidisset, & quamvis sese ab hac culpa utcunque excusasset, nihilominus paulopost ad triremes deductus est, publice exclamans: *se esse Jesuitarum victimam.* Insuper Antonius Isoardus Massilienſis civis, atque Episcopi Vasonienſis Oeconomus ad annos decem, Peyssonelus vero Medicus post quindecim Mensium carcerem ad septem annos Regno exulare jussi sunt: iste eoquod cum Dorato Romæ caussam Episcopi Apamiensis procurante literarum commercium habuisset, hic autem, quia fasciculum libri, cui titulus: *innocentia oppressa* ad ipsum directum divulgasset: Præterea Beaussetus Ecclesiæ Cathedralis Præpositus, necnon Cabanesius supremus Vicarius Massilienſis Abbatiæ ad S. Victorem coram Prætore Le Bret comparere jubebantur, quia quosdam libros a Peyssonelo recepissent.

Eodem hoc anno Radulphus Foi Bellovacensis Canonicus ultionis libidine excæcatus de conspiratione adversus Regem, ac regimen sex Canonicos

nicos accuſaverat, ex quibus quatuor ad Vicennenſes, ceteri vero duo ad Baſtiliæ carceres fuere abſtracti, diſcuſſa autem eorum cauſſa, & cognita illorum innocentia omnes ſex libertati reſtituti, Radulphus vero laqueo mulctatus eſt. Sæc. XVII. A. C. 1689.

§. LXXXIII.

Leopoldus Comes de Caſtell ad fidem Catholicam reverſus.

Hoc item anno Leopoldus Fridericus Comes in Caſtell ejurata Lutheri ſecta ad veræ fidei lumen revocatus eſt. Hic Patrem habuit Fridericum Magnum lineæ Reinlingenſis Comitem, qui cum per Gallias peregrinaretur, agnita ſectæ ſuæ falſitate Pariſiis fidem Catholicam amplexatus eſt: inde vero redux a Cæſare inter Cubicularios annumeratus, Legionem Equeſtrem contra Turcas atque Imperii hoſtes ſupremus copiarum Præfectus duxerat: poſtea anno hujus ſæculi ſeptuageſimo octavo die vigeſima quarta Decembris Suſannæ Joannæ Oetingenſi Comitiſſæ matrimonio junctus anno ſequenti Filium Leopoldum Fridericum ex ea ſuſcepit: cum autem Mater Lutheri erroribus adhuc dum immortua eſſet, Parentum ſuaſu Filium ſuum adhuc tenellum Mater-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

teræ ſuæ, quæ Eberhardi III. Wirtenbergenſis Ducis Vidua erat, educandum, atque in Lutherana religione inſtituendum tradidit: miſeram tamen ſortem Filii ſui miſertus Pater rem eo deduxit, ut inopinata non minus, quam pia fraude Leopoldus Fridericus Viennam deduceretur, ac ſenſim Catholicæ fidei præceptis egregie imbutus, fidem Catholicam profiteretur. Inde vero quæſtus & lamenta Proteſtantium Ordinum, qui ad Cæſarem rem deferunt, ſummisque precibus inſtant, ut iniquiſſimam vim ulciſceretur, eoquod inter pacta nuptialia præcipue inter raptı Filii Parentes cautum fuiſſet, ut filii nulla alia, quam Lutherana religione imbuendi eſſent: cum autem Leopoldus Fridericus ipſemet ab hac ſecta ſe abhorrere profiteretur, ipſe in Italiam deportatus eſt, fruſtra reclamantibus Lutheranis. Obiit Ludovicus Fridericus glorioſe in prælio Landavienſi anno ſequentis ſæculi ſecundo.

§. LXXXIV.

Guilielmus III. Auriacus Princeps in Angliæ Regem proclamatus.

Rapin Hiſt. d'Angl. tom. 10. Hiſt. des revol. t. 2. p. 42.

Ineunte hoc anno Guilielmus III. Auriacus Princeps in Angliæ Regno perhonorifice exceptus, totus in eo erat

erat, ut omnem usurpandi sceptri suspicionem a se amoliretur; quocirca coram Senatu recens convocato declaravit, se duntaxat eo fine in Regnum penetrasse, ut populum Anglicanum a Papismi jugo & tyrannide liberaret, ac fundamentales Angliæ leges hactenus violatas resarciret, id autem cum jamjam effeciſſet, se lubenter Hagam reversurum, nec se velle acceptare regimen precarium, atque a vita & imperio suæ Conjugis dependens, prout quosdam Senatores decreviſſe, comperiiſſet: si vero sibi totam auctoritatem Regiam concedere tergiversarentur, se compulsum iri, ut Anglos suos alias sibi fidos Regi ab eis tam acerbe vexato necnon Papistis traderet. Huic Principis declarationi optatus alluſit eventus; die enim septima Februarii Senatus decidit, Jacobum II. eoquod Angliæ leges & pacta inter ipsum & populum instigantibus Jesuitis violasset, necnon e Regno exceſſiſſet, sua fuga solio nuntium miſiſſe: ne vero genuinam hujus deciſionis rationem celarent, insuper die decima sexta Decembris declararunt, *nullum Principem Romano-Catholicum, nullam Principem religione Catholicam unquam aliquid juris impoſterum ad Angliæ Regnum habituros:* die autem de-

Sæc. XVII. A.C. 1689

Sæc. XVII. A. C. 1689.

cima ſeptima ejusdem Menſis Auriacum Principem, ejusque Conjugem Mariam in Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Reges proclamarunt, quin ſolliciti eſſent, quo jure vivente adhuc Rege Auriacus ſceptrum acceptare potuerit & an Senatus de ſolio diſponendi jus habuerit: circa has quæſtiones pene innumeri vulgabantur libri, quibus tamen nec Anglorum rebellio, nec Principis uſurpatio obvelari poterat; etiamſi enim Jacobus II. Rex reipſa ſupremæ ſuæ auctoritatis limites contra patrias leges extendiſſet, nonne ipſemet ſua decreta hiſce legibus adverſa revocavit, Conſiliarios ſuos, qui tanti mali Authores credebantur, a ſe amovit, necnon a ſubditis ſuis veniam gratiamque petiit? Aufugit quidem Rex e Regno, ſed nonniſi metu compulſus, a ſuis derelictus, ab inimica claſſe profligatus, atque a ſuo Regni Competitore preſſus: Num coacta ejusmodi fuga pro voluntaria ſceptri renuntiatione habenda? Num æquitati conſonum eſt, poteſtatis exceſſum ipſa Regni ſpoliatione mulctare? quo jure, ipſo Rege adhuc præſente, utpote ex fuga retracto, Angli Auriaco præcipuum ſupremæ poteſtatis actum, ſcilicet Parlamenti convocationem vindicare, eumque Jacobo ſubrogare poterant? qua æquitatis ſpecie

Auria-

Auriacus Regem arctius custodire, cunctos a suo alloquio arcere, & literas intercipere, ejusque solium tanquam vacans declarare poterat? An thronus vacat, quando successio est hæreditaria, & supersunt hæredes? num Patre fors peccante, ac profugo Jacobi II. Filius Regno sese abdicavit? num ipsi voluntaria fuit ejus in Franciam translatio? Esto, dubitatum fuisse de legitimis ejusdem natalibus: cur Angli hoc dubium dissolvere neglexerunt, cur indicta causa eum æque ac ejus Patrem a solio excluserunt? cur sceptrum non devolverunt ad natu majorem Jacobi Filiam, cur non ad secundo genitam? Fateantur Angli, se ad naturæ leges tam enormiter violandas, ac tot calumnias & injurias nullatenus a legitimo regiam potestatem coercendi studio, sed a fanatico Religionis Catholicæ odio impulsos fuisse. Tantum odium fidei potuit suadere malorum. Sæc. XVII. A C. 1689.

§. LXXXV.

Infaustum Jacobi II. Regis bellum contra Anglos.

Nil aliud Jacobo Angliæ Regi supererat, nisi ut sceptrum sibi inique ereptum armis recuperaret: quocirca die septima Januarii non sine maximo *Quincy t. 3. pag. 146. Theatr. Europ. t. 13. pag. 949.*

Sæc. XVII. A. C. 1689.

libertatis, vitæque periculo unacum Principe Walliæ in Franciam delatus, a Galliarum Rege ſuppetias exoravit, iple vero die decima ſeptima Martii in Scotiam, atque Hiberniam exſcenſionem facere conſtituit; noverat enim, Edinburgenſem arcem, validasque copias ſub Comite Dondeo, imo totum pene Hiberniæ Regnum ſibi hactenus conſtanti fide adhæſiſſe: Præmiſit igitur ad eos literas, quibus illos ad rem fortiter gerendam, rebelles vero ad innovandam fidelitatem hortabatur: inſuper, ſummi Pontificis, Cæſarisque opem implorabat, hic vero Gallorum invaſionem, iſte autem ſuppetias in bellum Turcicum obtendebant: nonniſi exigua prorſus auxilia Rex ab Etruſco, Parmenſi & Mutinenſi Ducibus obtinuerat, validior erat Gallorum claſſis, quacum Jacobus Britavienſi portu ſolvit, ſecundoque Auſtrorum flatu die vigeſima ſecunda Martii Kinſaliam in Hibernia appulſus, indeque continuato itinere Dublinum delatus, maximo non modo Tyrconelli Proregis & Catholicorum ſed & Proteſtantium, qui Anglorum jugo liberari ſperabant, jubilo exceptus eſt. Ibi Rex ad diem decimam Maij Parlamentum indixit, cunctisque Proteſtantibus, ſi intra quadraginta dies ad obſequium redirent,

Burnet t. 3. pag. 37. Salmon hiſt. d'Angl. pag. 435.

veniam

veniam pollicitus est, rebellibus vero arma auferri jussit, eoquod Guilielmus Princeps prius idem Londini erga Catholicos feciſſet: poſtea unacum copiis, quas ibi in obſequium ſuum paratas reperit, Boreales verſus Inſulæ partes progreſſus, Londonderiam urbem, quæ Proteſtantium præſidio tenebatur, obſedit, ac Jernum Urbem ad ultroneam deditionem promiſſis induxit. Attamen magni operis erat oppugnatio Londonderianæ Urbis, cujus præſidiarii ſecta Calviniſtæ etſi fame rerumque inopia pene conſumpti eſſent, potius mortem oppetere, quam Catholici Regis imperio ſubeſſe conſtituerunt; unice Jacobo ſpes erat in Veredeo Urbis Gubernatore, qui cum Hibernis clandeſtina foverat conſilia, quibus tamen detectis Calviniſtæ Gubernatori capto, Walkerum Prædicantem ſubrogarunt, cujus ſermone, atque exemplo animati, necnon milite & annona refecti, frequenter tantoque ſucceſſu eruperunt, ut Regii oppugnatione jam ad centum quinque dies protracta demum die trigeſima prima Julii, deſideratis ſuorum novem millibus obſidionem ſolvere cogerentur. Gordonius quoque Marchio arcem Edinburgenſem in Scotia longa obſidione fatigatam, vicinique auxilii ſpe deſtitutam

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

die vigesima quarta Junii rebellibus dedere coactus est. Interim duodecima Maij die Castri-Reginaldi Comes cum nova classe, copiis, aliisque suppetiis instructa portu solvit, atque in itinere Herberto Angliæ Archithalasso, qui viam ei præpedire tentaverat, conserto prælio septem naves eripuit, Macartius quoque Dux Scotis Jacobo adhærentibus & Hibernis auctus, die sexta Augusti Anglos insigni clade fudit: desiderato tamen Dondeo Comite, qui Regiorum Ductor belli peritia, & fide in Regem suum nemini secundus erat, infausto prorsus Marte Regii in Hibernia dimicabant; Londonderia enim Anglis dedita insuper in rebellium partes secessere Carioforgusium, Unterfordium, omnesque ferme Hiberniæ Urbes, quibus nova auxilia ex Anglia sub Schombergio Duce accesserant, unde Protestantes magno numero a Jacobi signis defecere, & Catholici soluto exercitu sese in tuta aliquot loca recipere compulsi sunt.

§. LXXXVI.

Caroli Pii Cardinalis obitus.

Old. in add. ad Ciacon.

Prævenerat Innocentii Papæ obitum Carolus Pius Cardinalis, qui patria Ferrariensis humaniores literas paternis

nis in ædibus didicit, ac Clericali militiæ adscriptus, Romam ad Cardinalem Pium Patruum suum concessit, ubi omni scientiarum sacratiorum genere egregie instructus, ingenium suum omnigena eruditione, antiquitatum notitia, & linguarum peritia excolere statuit, eapropter Galliam, Angliam, Belgium, Germaniam & Poloniam erudita curiositate peragravit. Romam redux, cum Martialem præseferret animum, ab Urbano VIII. Tribunus legionis constitutus est, atque adversus Ecclesiæ hostes fortiter pugnavit, in prælio tamen apud Monceſſinum captus, nonnisi pace confecta libertati redditus est, qua obtenta Sacerdotio initiatus, Romæ ab Innocentio X. Cameræ Apostolicæ Clericus, Ecclesiæ Romanæ thesaurarius, ac demum Cardinalis renuntiabatur, cujus promotio Romanis & Ferrarienſibus adeo grata exstitit, ut in amoris pignus Ferrarienſis Senatus eidem munus mille aureorum exhiberet, quod tamen donum Carolus in pauperes concives distribuendum remisit. Postea ab eodem Pontifice Legatus Apostolicus Urbini Ducatum, atque Episcopus Ferrarienſem Ecclesiam summa cum laude & animarum profectu aliquot annis moderabatur, dimisso autem hoc Episcopatu Romam reversus, Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

sus, S. R. Imperii Protector declaratus est, ob morum gravitatem, comitatem, Justitiam, eruditionem, constantiam. veritatis amorem, aliasque præclaras animi corporisque dotes ab omnibus maximi habitus. Tandem vero Romæ die decima tertia Februarii rebus humanis valedixit, anno ætatis suæ sexagesimo septimo.

§. LXXXVII.

Decii Azzolini Cardinalis extrema.

Merc. Hist. Priorat. vit. della Reg. Christ.

Hunc pari mortis necessitate sequebatur Decius Azzolinus patria Firmanus, qui ab ineunte ætate tam humanioribus, quam severioribus scientiis apprime excultus, ex patria sua Laureatus Romam contendit, ubi sub Jacobi Panziroli disciplina ad gravissima negotia dextere expedienda eruditus, eidem in Legationis Hispanæ socium atque Administrum ab Urbano VIII. datus est, ob excelsi ingenii præstantiam, candidos mores, probatamque in omnibus fidem, tam præclaram nominis famam adeptus, ut ab Innocentio X. gravissimis negotiis, & arcanis Principum literis exarandis, necnon arduis Sedis Romanæ caussis pertractandis adhiberetur: postea variis, iisque perhonorificis æque ac onerosis officiis honora-

noratus, primo *Status*, ut vocant, *Secretarius*, demum Cardinalis nominabatur, quo in munere præ ceteris virtutibus præcipue animi fortitudine & magnanimitate excellens, generoso propriæ famæ, utilitatisque contemptu ab æquitatis semita, nec donis, nec minis aut metu unquam abduci poterat, in una Sedis Apostolicæ fide, servandaque justitia totum suum reponens honorem, utilitatemque. Effulsit quoque in eo rara gratitudo, adeo, ut passim diceretur: *in Azzolino nihil perdi.* Seligebatur etiam ab Alexandro VII. ut negotia, remque domesticam Christinæ Suecorum Reginæ procuraret, a qua ob ejus integritatem, sollicitudinem, & fidem tanti habitus, ut Regina suam testatura gratitudinem, paulo ante obitum suum eundem selectissimæ suæ Bibliothecæ, Aulæorum ac statuarum hæredem scriberet: Nec deerant tamen Azzolino inter limpidas blandientis fortunæ undas turbidæ calamitatum, & invidiæ fæces; non raro enim Aulicæ factiones eum summis Pontificibus, apud quos magna valebat gratia, variis calumniis exosum reddere satagebant, ipse vero adversis omnibus major, semper propriis meritis alienas criminationes elusit: tandem vero die octava Junii annos natus sexa-

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

sexaginta sex Romæ ex hydropisi decessit: Quam immerito autem nullis dotibus præclaris præfulsisse, imo serios labores abhorruisse, & nonnisi varii generis oblectamenta quæsiisse, a suis æmulis carpatur, luculenter apparet ex eo, quod novem, iisque præcipuis Patrum cætibus summa religione, fide & integritate interfuerit, posterisque reliquerit manuscripta quamplurima ad utrumque jus spectantia, præter egregium volumen epistolarum, & plures orationes, carmina, atque inscriptiones.

§. LXXXVIII.

Christinæ Suecorum Reginæ decessus.

Hode vie de Louis XIV. lib. 46. Larrey t. 2. pag. 108.

Jam supra memoravimus, quod Christina Suecorum Regina abdicato Regni sceptro sectæ suæ falsitatem vi proprii ingenii, acrique S. Scripturæ & Patrum studio detexerit, ac fidem Catholicam Bruxellis professa fuerit, inde vero Romam profecta hoc anno die decima nona Aprilis ibidem anno ætatis suæ sexagesimo tertio ad immarcessibilem cæli coronam pia morte evocata est. Animam agenti Decius Azzolinus Cardinalis adstitit, eidemque Sacra Ecclesiæ Sacramenta præbuit, firmatamque Divino epulo ejus animam Deo commendavit. Vix ullam in Historia

Fœmi-

Fœminam Principem reperire eſt, cujus vitam plures panegiriſtæ ſummis elogiis extuliſſent, pluresque æmuli atrocioribus calumniis pro ſuo quisque ſtudio infectati eſſent, ut de ejusmodi Hiſtoricis dicere fas ſit: *qualis Vir, talis oratio.* Ceterum tam illuſtris Heroinæ ingenio, eruditione & pietate nulli comparandæ converſio acerbiſſimum Proteſtantibus dolorem inuſſit, quem ut lenirent, nil aptius cenſebant, quam ipſius mores atris coloribus depingere, ejusque converſionem ſiniſtra interpretatione contaminare: ipſam Regni abdicationem adſcribunt animi levitati, inconſtantiæ, vanitati, curioſitati, & varias regiones luſtrandi deſiderio, Forte retento ſolio Chriſtina hanc curioſitatem paſcendi occaſionem non habuiſſet? Fingunt alii Reginam hanc ſceptro nuntium miſiſſe, ut otio, vitæ licentiæ, ſuoque genio liberius indulgere poſſet: Notatur ab aliis tanquam fœmina in converſatione nimis libidinoſa, in ſermone procax, & in citandis Petronii & Martialis ſcurrilitatibus fœcunda, & quoniam animi celſitudinem muliebri imbecillitate ſuoque ſexu ſuperiorem præſeferret, hanc Proteſtantes ad diſſolutam ſuperbiam trahunt, qua fœminas omnes, quaſi ſexus puderet, exoſa cum ſolis Viris converſabatur,

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

batur, & virili habitu induta, nequidem mulierum more ſalutationes facere dignabatur: His pluribusque aliis annilibus fabulis tantæ Reginæ famam laceſſere, Proteſtantes haud puduit, cum tamen eorum, qui diu Romæ ejus conſortio fruebantur, teſtimonio compertum ſit, illam per plures annos inculpatis moribus, imo inter religioſiſſimæ pietatis exercitationes conſenuiſſe: reipſa enim a Scriptoribus omni fide dignis ſummis laudibus celebratur ob Religionis Catholicæ ſtudium, & conſtantiam, integritatem, pudicitiam, cælibatum, ſapientiam, aliasque virtutes: Certe Princeps erat doctiſſima, & ſupra ſexus ſui conditionem omnibus artium, præcipue Chymicæ, ſcientiarumque diſciplinis longe ornatiſſima. Varias præter Græcum & latinum idioma linguas callebat, tantaque facilitate, & concinnitate quamlibet loquebatur, acſi nativæ eſſent. Solita erat diei horas aſſidua lectione, & grata cum Eruditis converſatione abſumere: quicquid in humanioribus literis elegans, in Oratoribus eloquens, in Poetis ingenioſum, in Philoſophis tam antiquo quam recentiore ſyſtemate verſatis ſolidum, in Hiſtoricis eruditum, atque in Aſcetis pium erat, id omne tanquam ſuum poſſidebat, potiſſimam

tamen

tamen temporis partem Religionis exercitiis sacrabat: Eodem pietatis sensu, ut viginti Sacrorum millia post ejus obitum pro expiandis vitæ suæ noxis celebrentur, testamento caverat, & varia Legata suis Domesticis, aliisque assignaverat: gazophylacium vero suum longe celeberrimum, cujus curam Franciscus Camelus gesserat, omniumque rerum indicem concinnaverat, Azzolinus Cardinalis vendidit, ut creditoribus satisfieri posset, quapropter incassum Brandeburgicus Orator sui Electoris, Regisque Sueci nomine cimelia, gemmas, aliasque hujus generis ab eadem relictas opes repetere nitebatur. Ceterum hujus Reginæ Cadaver jussu Innocentii Pontificis erecto mausolæo prorsus Regio sepultum quiescit in Basilica Vaticana, in qua tamen præter summos Pontifices, & Mathildem Reginam hucusque nullus tumulari consuevit. Sæc. XVII. A. C. 1689.

§. LXXXIX.

Aliorum Principum extrema.

Hoc item anno die undecima Februarii Madriti post brevem periodum ægritudinis, quam ex nimis præfervida venatione contraxerat, Maria Ludovica Hispaniarum Regina, vix vigesimum *Theatr. Europ. t.* 13.

Sæc. XVII. A. C. 1689

mum ætatis annum egressa, vivis erepta est; cum autem cum Carolo Regio Marito suo sterile duxisset conjugium, hic paulopost Marianam Neoburgensem Eleonoræ Imperatricis Sororem sibi matrimonio junxit, & dotem, gemmasque Aurelianensi Legato restituere coactus est. Obiit etiam Julius Franciscus Saxo Lauenburgicus Dux nullo relicto Filio, unde lites de adeunda hæreditate multæ gravesque, hunc quoque paulopost sequebatur Adolphus Joannes Comes Palatinus Rheni Bipontinus, necnon die sexta Augusti Dorothea Friderici Guilielmi Brandeburgici Electoris Vidua, & die decima quarta ejusdem Mensis Christina Carolina Daniæ Regis Filia, cujus obitum præcesserat Mariana Josepha Austriæ Archiducissa, ac Palatini Principis conjux, quæ decima quarta Aprilis mortalia explevit.

§. XC.

Variæ Innocentii XI. & Alexandri VIII. Pontificum Constitutiones.

Bullar. magn. t. 7.

Exiguo ante obitum tempore scilicet vigesima octava Junii die Innocentius XI. varia adhuc edidit decreta, quibus tribunalium corruptelas tollere sata-

satagebat: Ejus vero Successor Alexander VIII. edita Constitutione Bullam Cœnæ confirmavit, ac pro more Regulas Cancellariæ innovavit, diversasque gratias Conclavistis & Dapiferis indulsit, simulque Jubilæum promulgavit. Postea alio decreto declaratum, quod Electus in Abbatem Cistercienſem, qui non sit expresse professus hunc Ordinem, nihil juris acquirat. Denique Pontifex exemptiones a vectigalibus, aliisque oneribus publicis revocavit, Sæc. XVII. A.C. 1689.

§. XCI.

Plures Sacrarum Congregationum decisiones.

Præter varia SS. Congregationum decreta Sacra Concilii Congregatio die duodecimo Februarii declaravit, quod in supplicationibus peragendis extra ambitum Ecclesiarum, in expositione Eucharistiæ, Benedictione solemni super populum, aliisque similibus, quoties intervenit licentia Ordinarii, Parochus non possit sese opponere, ne a Capellanis & Officialibus Confraternitatum fiant, quia Animarum cura & populi directio principaliter incumbit Episcopo, qui est Parochus Parochorum. Die autem decima quarta *Decis. S. Congr. Concil. Rit. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Martii S. Rotæ Judices deciderunt, quod Epiſcopus reſervatis ſibi tantum Pontificalibus, concedendo Abbati omnimodam Jurisdictionem & merum, mixtumque ſpirituale Dominium, dicatur ſe ſpoliaſſe omnibus iis, quæ ſunt jurisdictionis, & quorum Prælatus eſt capax. Sacra item Rituum Congregatio die decima octava Junii ſtatuit, ut Miſſa Conventualis canenda ſit poſt Tertiam, non autem abſolutis omnibus Horis Canonicis, non obſtante contraria conſuetudine. Eadem quoque Congregatio die trigeſima Julii a quibusdam Canonicis interrogata reſpondit, quod quando occaſione belli Turcici dicitur Collecta vel Miſſa contra Paganos, non poſſit mutari nomen *Paganorum*, dicendo *Turcarum* vel *Hæreticorum:* ſtatutum inſuper, quod Canonici Sacerdotes, quamvis poſſeſſione Canonicatus poſteriores, ubi Præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſemper & ubique præferendi ſint Canonicis inferioris Ordinis etiam poſſeſſione Canonicatus anterioribus, non obſtante abuſu contrario: Vicario autem Generali quotidiano habitu induto, ſive ſit Protonotarius cum Rocheto & Mantelletto, danda ſit præcedentia ſemper & ubique ſuper omnes dignitates & Canonicos, dummodo non ſint Sacris veſtibus induti.

Deni-

Denique die vigesima sexta Novembris S. Concilii Congregatio declaravit, quod Regulares Monialium Confessarii etiam extraordinarii debeant habere ætatem quadraginta annorum. Sæc. XVII. A. C. 1689.

§. XCII.

Scriptorum religione Catholicorum decessus & opera.

Paucorum, qui ex Scriptoribus Catholicis hoc anno obiere, opera recensere haud ingratum erit, hos inter primum locum occupat Gilbertus Choiseulius Tornacensis Episcopus, cujus Pastoralem sollicitudinem abunde testantur frequentes ejusdem Synodi, erecta Seminaria, & restaurata Cleri sui disciplina. Edidit elegantissimum librum de religione contra Atheos, & Protestantes: cum vero librum, cui titulus *Monita salutaria B. V. ad Cultores suos indiscretos* approbasset, & nonnulli contra hunc librum calamos suos acuissent, hinc suam vindicaturus approbationem, suumque gregem circa hunc cultum instructurus, scripsit Epistolam Pastoralem, in qua acriter invehitur in eos, qui docent, *Deum non inveniri, nisi per Mariam.* Vulgavit etiam epistolam latinam ad Steyaertium Lovaniensem Doctorem circa potestatem

Du Pin Bibl. nouv. t. 18. pag. 177. Mem. des Hom. Ill. t. 2. p. 245.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

Eccleſiaſticam. II. Emericus Bigot qui textum Græcum vitæ S. Joannis Chryſoſtomi, a Palladio ſcriptæ, & verſionem unacum variis Græcorum veterum operibus edidit præter varias epiſtolas: inſuper ad ultimam limam revocavit plurima opera, quæ tamen nonniſi ſub Amicorum ſuorum nomine typis edi voluit: Poſt ejus obitum Baſileæ prodiit ejus epiſtola ad Tullenſem Epiſcopum contra Abbatis San-Cyrani librum, cui titulus; *Caſus Regius.* III. Jacobus Langela Benedictinus ex Congregatione S. Mauri elucubravit Hiſtoriam S. Sudarii Compendienſis. IV. Petrus Hallæus edidit Inſtitutiones Canonicas, Elogium Gabrielis Naudæi &c. præter plures orationes & poemata. V. Dominicus Ferdinandus Navarrete Ord. S. Dominici Sinenſis Miſſionarius, qui novem tractatus hiſtoricos de Monarchia Sinenſi & Cultu Confutii, eorumque apologiam, necnon reſponſionem ad tractatus Patris Morales Jeſuitæ prælo ſubjecit præter alia opuſcula quamplurima. VI. Saturninus ab omnibus Sanctis Carmelita Excalceatus edidit Antiquam Romam ab Evangelii prædicatione ſanctificatam, Novam Romam ſeu deſcriptiones Templorum &c. Meditationes pro Sanctis, obligationes vitæ Religioſæ, & tractatum de

de vero ſpiritu Orationis, necnon de vero ac falſo intereſſe. VII. Joſephus a S. Maria ex eodem Ordine Epiſcopus Tiphernatenſis ſcripſit geminam expeditionem ad Indias Orientales, tractatum de conſolatione ad Epiſcopos, viſitationem Eccleſiarum Archipelagi, Philoteum mortis præter varias Conciones. VIII. Antonius Marinarius Carmelita Tagaſtæ Epiſcopus elucubravit diſputationem de fide, ſpe & Charitate, diſſertationem de opinione probabili, tres tomos ſub titulo: *Verus Auguſtinus* contra Janſenium, Theſes de Beatificatione, præter orationes panegyricas & funerales.

Sæc. XVII. A. C. 1689.

§. XCIII.

Opera & obitus Scriptorum Acatholicorum.

Ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno defunctis occurrit. I. Matthias Zimmerman, qui poſteris reliquit Hiſtoriam Eutychianam, diſſertationem ad dictum Tertulliani: *Chriſtiani fiunt, non naſcuntur*, tractatum de Montibus pietatis Romanenſibus, planctum Miſanenſem, analecta menſtrua eruditionis Sacræ & profanæ, amœnitates Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Florilegium Philologico-Hiſtoricum, & tractatum de Presbyteriſſis

Czwitt. ſpec Hung. lit. Witte Diar Biog.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

rissis veteris Ecclesiæ. II. Joannes Rabban scripsit præter Juridica tractatum de Jure sepulcrorum, de jure legationis, de necessaria defensione, de interdictis, de Tutela & cura, & de relaxatione a juramento præstito. III. Daniel Sennerus scripsit tractatum de bene vivendi, moriendique ratione, & de origine animarum in brutis. IV. Jacobus Richmanus vulgavit Breviarium Theologiæ controversum, Concionatorium super dicta Biblica, & disputationes de Crucis titulo, de Sibyllis & de Neo-Baptismo, V. Henricus Rothius publici juris fecit dissertationes de pœnitentia & voluntatis mutatione, de imperio paris in parem, & de fidei jusforibus delinquentium.

§. XCIV.

Undecim Præsules ab Alexandro VIII. Purpura Romana decorati.

Ineunte anno hujus sæculi nonagesimo die decima tertia Februarii Alexander VIII. Pontifex Maximus habito Patrum Senatu undecim Præsules Sacro Purpuratorum Collegio adscripsit, quorum primus erat Jacobus Cantelmus Pontificius Internuntius in Polonia, patria Neapolitanus. II. Ferdinandus Dada Mediolanen-

Gottfrid. cont. Hist. Chron. l. XI. pag. 417.

lanensis Legatus Apostolicus in Anglia apud Jacobum Regem. III. Joannes Baptista Rubini Venetus. IV. Joannes Baptista Costagutius origine Romanus, sed Genuæ natus. V. Carolus Bichius Senensis. VI. Joannes Renatus Imperiali Genuensis. VII. Ludovicus Homodei Mediolanensis, Episcopus Tricaricensis Cardinalis Diaconus. VIII. Joannes Franciscus Albani Urbinas. IX. Franciscus de Judice patria Neapolitanus Cameræ Clericus. X. Bandinus Pancciati Florentinus. XI. Toustant Janson de Furbin natione Gallus Bellovacensis Episcopus.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. XCV.

Controversia Leopoldi Cæsaris cum Pontifice ob hanc Cardinalium promotionem.

Quamprimum novæ horum inaugurationis fama Viennam & Madritum pervenerat, mox Leopoldus Imperator & Carolus II. Hispaniæ Rex graviter contra Alexandrum Papam quereban-tur, eoquod nullum ex Germana & Hispana Natione elegisset, spretisque utriusque Principis commendationibus, ex recens electis Cardinalibus non paucos nominasset, qui non sine utriusque Coronæ, imo ipsius etiam Sedis Apo-

Theatr. Europ. t. 13. *pag.* 1339. *Jæger. Hist. Eccl. l.* 10. *pag.* 74.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

stolicæ præjudicio nimium Gallis faverent, seque Politicis illius temporis negotiis plus æquo ingererent: Displicuit autem præ ceteris electio Furbini Cardinalis, eoquod hic idem ante octo annos in Parisino Cleri Gallicani conventu partes Regias in controversia circa Regalia defendisset, & infallibilitatis prærogativam summo Pontifici abjudicasset. Eapropter Leopoldus alias mitissimus Imperator graves admodum literas summæ suæ indignationis testes ad Medicæum Cardinalem die quarta Aprilis perscripsit, hujus tenoris:

„Dilectionis vestræ de nova Cardi„nalium promotione nuperrime ad nos „datas literas recte accepimus: ex qui„bus fusius intelleximus, ex Nostris, „aut ex natione Germanica, neminem; „Bellovacensem vero Gallum, non ob„stantibus prægnantissimis remonstra„tionibus nostris, in ea comprehensum „esse. Quam ea res merito animum „nostrum graviter commoveat, dilectio „Vestra in literis suis sese præsentire „non obscure insinuat: Et vero celare „tandem non possumus, quod uti a „Sanctitatis suæ prudentia omnino no„bis persuaderemus, præcipuam illius „hoc tempore curam fore, ut commu„nem se Patrem, & in utramque par„tem æqualiter saltem propensum osten„deret;

„deret; nihil nobis inexpectatius, & Sæc. XVII.
„moleſtius accidere potuiſſet, tam par- A. C. 1690.
„tiali promotione, quæ ſive Galliarum
„Regis intuitu, ſive, ut ex ore Sancti-
„tatis ſuæ ſcribit dilectio veſtra, ex
„particulari in Bellovacenſem propen-
„ſione, acta ſit, non poteſt non eſſe
„cum ſumma dignitatis perſonæ noſtræ
„injuria conjuncta. Si enim apud
„Sanctitatem ſuam tantum valuit Gal-
„lorum Regis reſpectus, ut Gallum ad
„Collegium Cardinalitium adſumeret;
„poſtulabat non minus antiquus in Ec-
„cleſia mos, & juſti decor, ut noſtri
„ratio haberetur, neque, qui dignitate,
„& (abſit jactantia) meritis in Eccle-
„ſiam, ſanctamque Sedem priores ſu-
„mus, tam indigne poſtponeremur aliis:
„Si vero ea promotio particularis ſuæ
„Sanctitatis in Bellovacenſis perſonam
„affectui adſcribi debet; nonne Nos
„merito acerbius pungit, tam exiguo
„nos eſſe apud ſuam Sanctitatem pre-
„tio, ut privatum non tantum, ſed e-
„tiam inimicum domus noſtræ, & Re-
„bellium quondam noſtrorum fautorem
„incentoremque, conſequenter Turcicæ
„invaſionis, & Provinciarum noſtrarum
„deſolationis Authorem, infamem olim
„noſtrum, imo & ſacri fœderis, ſub
„auſpiciis Sanctiſſimi nuper defuncti
„Papæ, pro defenſione Chriſtianæ Rei-
„publi-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„publicæ, uti & ipsius denique Auctoritatis Pontificiæ, oppugnatorem acerrimum, nobis præhabeat: Nemoque in Imperio Romano Germanico, aut provinciis nostris hæreditariis reperiatur, qui æque ac ille Pontificia propensione dignus sit. Mirari licet, unde illa subita Sanctitatis suæ in Belova censem nunquam visum, tam singularis propensio orta sit; ut, postquam non multis ante mensibus Cardinalis pie defuncto Pontifici omnium applausu Auctor fuerat, ne Belovacensem, tot nominibus in Apostolicam sedem reum, Cardinalitia dignitate, tametsi tunc ad eam a Serenissimo Domino Poloniæ Rege nominatum, ornaret; nunc, etsi ipse Poloniæ Rex, referente Domino Cardinale Cantelmo, ejusdem Commendationi non amplius institerit, cum præteritione aliarum nationum, & imprimis Germanicæ Prælatorumque tota vita de Ecclesia optime meritorum, ceu omnibus eminentiorem, nulla nostri habita ratione, ultro præferat. Causſam justam cum nemo divinare possit, ipsi Galli tandem effutiunt; quam utpote Sanctitati suæ inprimis injuriam, & omnibus scandalosam, vix sine horrore audire potuimus, adeoque nec credere volumus: Interim

„rim tamen ſtupent boni, & derident „mali, hunc eſſe præcipue noſtri erga „ſanctam ſedem ſtudii, & obſervantiæ „fructum, ut nobis, pro libitu quaſi, „& ſine ulla hæſitatione, ambitioni „hoſtium noſtrorum litare velit. Vide„licet, dilectio veſtra ex adjuncta lite„rarum oratoris Gallici, de Chaunes, „ad Legatum Gallicum in Helvetia „Amelotum, Copia (quarum inter„cepta Authographa Ablegato noſtro, „Principi Lichtenſteinio, transmiſi„mus) perſpiciet: quam ſcenam ſe „Romæ luſiſſe Galli jactent, quanto„pere ſummi Pontificis hac in promo„tione erga Regem ſuum partialitatem „deprædicent, glorienturque, quod „nullum nobis, aut Coronæ Hiſpaniæ „æquivalens conceſſum ſit. Quæ, cum „nos acerbiſſime mordeant, & æquo „animo toleranda eſſe, nemo juſtus re„rum æſtimator cernere poſſit; ſi alio„rum exemplo, quos juvit leviſſimas „etiam offenſas acerrime proſequi, tam „gravis, immeditæque læſionis, & in„juriæ reparationem, ſine mora, & „præſentibus repreſſaliis, exigere lube„ret: Attamen, cum pro innata noſtra „erga ſedem Apoſtolicam obſervantia, „nos eandem ſuaviori potius via pe„tere, & expectare malimus, quam „aſperioribus mediis extorquere, aut „Com-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„Commercium omne cum ſancta Sede „rumpere, viſum fuit, per dilectionem „veſtram tentare, an absque ſtrepitu „ſatisfactio quædam pro nobis impe„trari poſſit, quam, quo facilior Sancti„tati ſuæ ſit, in eo ſaltem conſiſtere „cupimus, ut Galerum Cardinalitium „primo vacaturum, pro arbitrio noſtro, „ſive ad noſtram commendationem, „ſine præjudicio futuræ nominationis, „confeſtim concedendum permittat. „Id ab eadem minus denegandum con„fidimus: quod ex ſupra* allegatis Le„gati Gallici literis pateat, ipſosmet „hoſtes noſtros, dum nullum nobis in „nupera promotione æquivalens da„tum eſſe jactabant, agnoſcere, id no„bis debitum fuiſſe; necnon ut cætera „prætereamus, ad ipſius ſuæ Sanctita„tis Auctoritatem, & Reipublicæ Chri„ſtianæ utilitatem, plurimum ſane in„terſit, non confirmari a ſanctitate ſua „nimiæ ſuæ erga Galliam ſtudioſitatis „ſuſpicionem, neque eandem, ad com„ponenda aliquando officiis ſuis Chri„ſtianorum Principum diſſidia, aditum „ſibi ipſi omnino præcludere. Quare „a dilectione Veſtra amice poſtulamus, „ut hæc omnia ſuæ ſanctitati in ani„mum ſerio revocare, & habita omni „diligentia, efficaciaque nihil intenta„tum relinquere velit, ut ſi quæ apud

„ean-

„eandem noſtri conſideratio ſupereſt, Sec. XVII.
„hæc ſatisfactio præſtitu facillima, & A. C. 1690.
„a ſolo ſuæ Sanctitatis dependens ar-
„bitrio, nobis ſine dilatione obveniat.

„Quodſi enim præter ſpem contin-
„gat, nos hac etiam fruſtrari, tum
„vero id haud aliter, quam in lucu-
„lentiſſimum ſignum extremæ animi
„Pontificii a nobis alienationis, & per-
„ſonalis contemptus, interpretari poſ-
„ſumus: & nobis neceſſitas imponere-
„tur, publice teſtatum faciendi, curam
„nobis eſſe præeminentiæ, & honoris
„noſtri, obſervantiæque benevolentiæ
„demonſtrationibus commenſurandi;
„quocirca, quæ caſu inſperatæ dene-
„gationis, intentio noſtra ſit, præfatus
„Ablegatus plenius edoctus eſt.

„Quod denique conceſſionem ſub-
„ſidii, & Contributionis quingentorum
„millium florenorum, in cauſſam belli
„Turcici, ſuper bonis Eccleſiaſticis in
„ditionibus noſtris hæreditariis atti-
„net, illam, quia publicum, & totius
„Chriſtianitatis commodum ſpectat,
„cum hac noſtra peculiari cauſſa con-
„fundere nobis animus non eſt: adeo-
„que, quantumvis Clerus noſter ſe
„præcedentibus Contributionibus plus
„ſatis gravatum queratur, tamen poſt-
„quam a Sanctitate ſua ad Dilectionis
„Veſtræ ædes transmiſſa eſt, congrua

„gra-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„gratiarum actione acceptandam potius, quam recusandam censemus, „dummodo tamen illa in vicem satisfactionis nostræ non reputetur. Quemadmodum non ita nati, & constituti „sumus, ut ejusmodi sensibilem injuriam, & publicum nostri vilipendium „pretio, sive pecunia æstimemus, ita „subsidium illud eo minus apud nos „valere potest, ac etiam Regi Galliæ „majores, aut æquipollentes super bonis Ecclesiasticis, & ipsammet Ecclesiarum sacrarum supellectilem concessiones, quibus non contra Turcas, „sed in usum cæpti contra nos impii „belli utitur, impertitas, & partim „usitatas esse intelligimus, & absque „quibus Clerus noster juxta proportionem bonorum suorum, inter Status „Provinciales collectari, & contribuere, „soleat. Id quod Dilectioni Vestræ ad „literas suas solita fiducia, reponere „voluimus. Cui de cetero pro suscepta in se, in præfato tam promotionis, quam Contributionis negotio „molestia, & ostenso Zelo gratias, quas „par est, amice referimus, & benevolentiæ nostræ Cæsareæ affectum pro„pense confirmamus.„

§. XCVI.

Sæc. XVII.
A. C. 1690.

§. XCVI.

Furbinus Cardinalis a Gallis Præſulibus ſtrenue defenſus.

Verum Pontifex omnem animi aut Gallis nimium propenſi aut Germanis infenſi ſuſpicionem allatis pluribus præteriti temporis exemplis, ſuorumque Prædeceſſorum geſtis a ſe amoliebatur, ſimulque Cæſari reſpondebat, pro uno Gallo plures Auſtriacæ Domui addictos, atque Imperatori percharos fuiſſe electos. Nihilominus Romani Cardinales præſertim Cæſareæ & Hiſpanæ partibus addicti, contra Furbini electionem reclamabant, cauſſantes, quod hic in cenſuras a Calixto III. Pio II. & Julio II. Romanis Pontificibus latas incidiſſet, eoquod inter illos Præſules Gallos fuiſſet, qui appellationem ad futurum Concilium ante biennium magno plauſu multisque in Regem laudibus proſecuti erant, ſicque tacito ſaltem conſenſu appellationem approbaſſent, imo præfatus Furbinus inſuper hujus appellationis tabulas ſuo chirographo & ſigillo firmaſſet, proin Purpura decorari non poſſet, niſi exemplo Pii II, prius ipſum delicti pœnituiſſet, ſuamque approbationem revocaſſet: Attamen Galli quantocius Furbini

Sæc. XVII. A. C. 1690. patrocinium in se susceperunt, in ejus favorem allegantes: „a Regio Procuratore Instrumentum quidem appellationis Episcopis prælectum, sed non „ideo approbatum esse. Tria enim post „lectam appellatianem ab Episcopis „præstita.„

„Primo rogasse Archiepiscopum, „ut eorum nomine gratias Regi ageret, quod dignatus esset, Galliæ Antistites, eorum, quæ tunc temporis „occurrebant, monere.„

„Deinde Vota, precesque Deo ab „Episcopis oblata, ut Pontifici Innocentio, quæ pacis sunt, inspiraret.„

„Denique Regis pietatem, & Sapientiam commendasse, quod Ecclesiæ Pastoribus sic quidem, quæ accederant, insinuari voluisset, ut tamen „plenam eis libertatem relinqueret, „sentiendi, dicendique, quæ in rem „opportuna viderentur. Hæc fuisse, „quæ in eo Conventu Antistites Galli „præstitissent. Nihil hic esse, quod „accusationem, multo minus, quod „Censuras, & anathemata mereretur. „Quid enim justius, quam Principi in „Ecclesiæ Pastores tam benigno, gratias referre? quid æquius, quam tanto „Regi, belli pacisque artibus, & tot „victoriis florenti applaudere, ac de „religione & Republica tam egregie „meri-

„meritum encomiis prosequi? Pruden- Sæc. XVII.
„tiæ quoque, rectæque rationi nihil A.C. 1690.
„æque consentaneum, quam ea tem-
„porum difficultate, ita sententias mo-
„derari, ut ancipiti responso nec Pon-
„tificem arguere, nec Regem videren-
„tur. Aliud esse rem aliquam appro-
„bare, aliud silentio transmittere. Si-
„lentium enim a nullis Pontificum Cen-
„suris percussum esse, imo nec potuisse,
„cum sæpe ad prudentiam spectet;
„prudentiam vero non pœnas, non
„censuras, sed laudem mereri. Nihil
„ergo a Bellovacensi commissum, quo
„Purpura indignus esset.„

Hæ Gallorum rationes Alexandro Pontifici adeo validæ videbantur, ut hujus Præsulis electionem omnino ratam haberet, non paucis tamen Principum sese de nimio partium studio suspectum redderet.

§. XCVII.

Frustraneus Alexandri Papæ conatus in componendis dissidiis cum Ludovico Galliarum Rege.

Enimvero Alexander VIII. Papa nullum non movebat lapidem, ut veteres simultates circa Regalium, & asylorum jura componeret, ac Ludovici Regis animum sibi devinciret; spe-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

rabat enim, diſſidio ſemel inter Romanam ſedem & Gallos ſublato, facile funeſtiſſimum quoque in Europa bellum confectum iri, dummodo Mediatoris partes ad Pontificem deferrentur: Verum ſpes hæc ample concepta eundem fefellit; quamvis enim ipſemet Franciæ Rex ineunte hoc anno Papam per ſuum Oratorem rogaret, ut pro obtinendis cum Cæſare induciis ſuas partes interponere vellet, eo fine, ut Rex eo potentius religionem Catholicam tueri poſſet, nihilominus Cardinales quidam in publico Senatu opponebant, „Gallos hucusque nec promiſſis nec inducíis ſtetiſſe, Religionis Catholicæ „defenſionem nonniſi vanum eſſe obtentum, eoquod fervente bello Turcico „arma in Catholicos vertiſſent, nec „ipſius quoque Pontificis ditioni peperciſſent, proin Gallos eo duntaxat reſpicere, ut Cæſarem inter & Proteſtantes odium accenderent, hacque „ratione Acatholicos Principes a Turcica expeditione averterent.„ Non pauci tamen ex Purpuratis cenſebant, inducias eſſe procurandas, dummodo inique erepta compenſatis damnis redderentur: Eapropter Papa Principes Chriſtianos datis literis hortabatur, ut propoſitæ paci faciles præberent aures; Verum ad hæc reſpondit Hiſpaniæ „Rex

„Rex, pacem nonnisi bello, & depres- Sæc. XVII.
„sis Gallorum viribus obtineri posse; A.C. 1690.
„apud hos enim religionem, justitiam,
„fidem & juramenta flocci haberi, sat
„luculenter testari totius Germaniæ ca-
„lamitates, in quas Rex Christianissi-
„mus Hungariam & Austriam per Tur-
„cas, & novissime Palatinatum, plu-
„rimasque alias Regiones per suos Bel-
„liduces incendiis, deprædationibus
„&c. barbarâ prorsus crudelitate in-
„volvisset, multa Christianorum millia
„Turcarum & Tartarorum jugo sub-
„jecisset, monasteria, Ecclesias, imagi-
„nes Sanctorum, & Reliquias profa-
„nasset, Ecclesiasticos Electores spo-
„liasset, ipsique Pontifici Avenionen-
„sem Comitatum eripuisset, necnon Ro-
„manam urbem minis & injuriis im-
„plesset.„ In hunc ferme modum pa-
riter respondit Sabaudiæ Dux, alii-
que Imperii Principes, quocirca Pon-
tifex haud dissimulanter a Galliarum
Rege petiit, ut I. prætensæ Asylorum
libertati, Romæ disertis verbis renun-
tiet. II. Vasionense Sanctimonialium
Asceterium in Delphinatu ad pristinum
statum reducat. III. Cerlem Vicarium
Apamiensem suæ dignitati ac patriæ
reddat. IV. Papæ infallibilitas acclа-
mante Rege a Clero Gallicano agnosca-
tur, & declaratio contraria revocetur,

Sæc. XVII. A. C. 1690.

simulque literæ submissionis testes ad Papam mittantur. V. Lavardini anathema pro legitimo agnoscatur, & pro ejus relaxatione supplicetur, simulque omnia contra Innocentium XI. attentata ex Parlamenti tabulis deleantur, cunctaque a Gallicano Clero contra sedem Apostolicam scripta revocentur. VI. Denique belli tormenta ex urbe Avenionensi abducta reddantur: Verum quia hæc postulata tam Regis quam Cleri auctoritati nimis derogare credebantur, omnis optatæ reconciliationis spes evanuit; quantumvis enim Dux de Chaunes novus Franciæ Orator sæpius cum ipso Pontifice & Cardinalibus de opportuna hasce controversias componendi, & Galliæ Præsules summo Pontifici conciliandi ratione egisset, suique Regis nomine declarasset, quod Avenionensem Comitatum restitueret, prætensoque Asylorum juri cederet, Papa tamen propositis conditionibus firmiter insistente lis indecisa permansit: Sub idem tempus Furbinus Cardinalis Romam venit, & quamvis pretiosa dona a Rege submissa, perbenigne a Papa exceptus, obtulisset, omnemque in eo operam pariter impendisset, ut transactionis negotium promoveretur, Clero tamen Gallicano suam revocare declarationem renuente, res

suc-

succeſſu caruit: eapropter Pontifex die quarta Auguſti edito diplomate Apoſtolico cuncta in Cleri Gallicani conventu contra Sedis Romanæ auctoritatem acta & decreta omnino irrita declaravit: ipſas vero Pontificias literas poſtea referemus. Sæc. XVII. A.C. 1690.

§. XCVIII.

P. Quesnelli Apologia.

Interim Moliniſtæ Janſeniſtas ac præcipue Quesnellum infectari, haud ceſſabant, cumque compertum haberent, eum unacum Arnaldo Bruxellis in ædibus Domini de Hondt latitare, mox Marchionem de Caſtanega, qui tum Belgium moderabatur, acceſſere, ſupplices, ut ambos hoſce Viros, eorumque ſocios, qui identidem ſua haberent conventicula contra Monachos, e ditionibus Hiſpaniarum Regis ſecedere juberet: Annuit eorum precibus Marchio, qui ineunte Menſe Aprili ambos e Flandria migrare juſſit: Parendum erat juſſis; mox igitur ambo Leodium profecti in caſtro loci de Jehay aliquamdiu deliteſcebant: Quesnellus vero, ut Jeſuitis vicem rependeret, eisque moleſtiam cauſſaret, litem jam per integrum ſæculum antiquatam reſuſcitare decrevit; cum enim *Cauſſa Quesn. p. 19.*

Sæc. XVII. A. C. 1690. Leonardus Leſſius Jeſuita ob novum ſuum ſyſtema de gratia & Dei ſcientia cum Duacenſi & Lovanienſi Univerſitatibus collideretur, & ab utraque cenſuris perſtrictus fuiſſet, Quesnellus ſub nomine *Geryi Theologiæ Baccalaurei Hiſtoricam utriusque Cenſuræ Lovanienſis & Duacenſis Apologiam*, quam ante biennium conſcripſerat, nunc typis edidit, ſperans, Jeſuitas ſeſe a Pelagianismi accuſatione absdubio vindicaturos, hancque Apologiam confutaturos eſſe, proin litem inter Univerſitatum Doctores & Moliniſtas redintegratum iri. Aſt Quesnellum ſua fefellit opinio; Jeſuitæ enim antiquam crambem recoquere pertæſi, calamos ſuos inhibuere, conſultius rati, ſi hanc Apologiam a Regis Senatu & ſummo Pontifice condemnari impetrarent: Alluſit quoque eorum votis utriusque ſententia, imo ipſa etiam Duacenſis Facultas die ſecunda Januarii declarabat, quod hanc apologiam adeo non approbaret, ut eam quoque utpote multis contra Chriſtianam charitatem inſperſis ſcatentem rejiceret, ac Nuntii Apoſtolici judicium anno ſupra milleſimum quingenteſimo octogeſimo octavo ratum haberet: Duacenſis autem Facultatis decretum erat ſequens: „Duacenſis Facultas hoc ſuo „ſcripto teſtatum voluit, ſupradictam

Apo-

„*Apologiam* a se non probari, sed plura „in ea improbari; quippe quæ non solum „Christianam charitatem lædunt, sed „& hinc periculum sit, ne graves ani„morum dissensiones a centum annis „in hac Universitate exortæ, & per e„dictum Illustrissimi Nuntii Apostolici „Octavii Episcopi Calatini feliciter so„pitæ suscitentur, cujus edicti auctori„tate deinceps effectum, ut Facultati „Theologicæ, & Patribus Societatis „Jesu hic Theologiam profitentibus in „materia de Auxiliis & scientia Dei, „sua utrinque manserit sentiendi, & „docendi libertas, ut loquitur Calati„nus in secundo edicto, in unitate fi„dei & vinculo pacis.„ Sæc. XVII. A. C. 1690.

Enimvero ex hujus Apologiæ editione in Universitate non modo Duacena, sed & Lovanienſi multæ fuerunt exortæ turbæ, diversæque contra eandem Theses prodiere: præcipue autem Van-Vianam Lovanienſem Doctorem haud parum offendit, quod Quesnellus pag. 465. num. 11. inseruisset Patris Lupi ad D. Scaille epistolam, cum tamen idem Pater Hennebelo eam edere vetuisset, propter illa verba ad finem dictæ paginæ posita: *adeoque & imprimi*, neque enim ab Assessore S. Officii dicta illa fuisse noverat, novasque ab æmulis turbas verebatur, si quid dissen-

Sæc. XVII. A. C. 1690

sionis aut falsitatis ibidem opponi posset: ipse etiam Hennebelus propterea pacem perturbari, indigne ferebat, præcipue, *quia Papa nuperrime post commendatam pacem inter Clerum sæcularem & Regularem, Deputatis simul coram sua Sanctitate prostratis præsertim commendavit institutionem S. Caroli Borromæi, addendo tamen, ne præscripti a S. Carolo limites excederentur* (*). Nec tamen silentium, nec idem conservandæ pacis studium tenuit Quesnellus; mox enim pro vindicanda sua Historia Apologetica librum edidit, sub hoc titulo: *documenta necessaria pro Historia Facultatis Theologicæ Duacensis, & eorum continuatio:* Verum hoc ipsum Quesnelli opus hoc anno die vigesima prima Januarii eadem Facultas perstrinxit, edito hoc decreto: „Cum nuper evulgatus fue„rit, & ad Sacram Theologiæ Faculta„tem Duacensem delatus libellus qui„dam Anonymus noviter typis excusus „sub hoc titulo: *Documenta* &c. ex „cujus incauta lectione legentium ani„mi in errores & prava judicia abduci „possent, de prædicto libello, multis „deliberationibus præhabitis, unanimi „consensu sic censuit, declarandum„que

(*) Ita Hennebel in epist. ad Van - Vianam die 1. Jul.

„que existimavit prædicta Facultas I. Sæc. XVII.
„in prænominato libello damnata in A. C. 1690.
„Jansenio a summis Pontificibus Inno-
„centio X. & Alexandro VII. dogmata
„ex parte renovari II. Jansenianam
„hæresin tanta cura & sollicitudine ab
„Apostolica sede compressam, *& grave*
„malum, quod jam diu Catholicam Eccle-
„siam vexat, falso, temerarie, nec sine
„ejusdem sanctæ Sedis iujuria, ad
„Phantasma traduci III. Propositio-
„nibus Baij dudum ab eadem sede
„Sancta, & quidem *in rigore, & pro-*
„prio verborum sensu &c. damnatis de
„novo instaurandis, aditum perquam
„facilem aperiri. IV. Prædictum in-
„super libellum variis convitiis & om-
„nis generis calumniis respersum esse.„

In eundem hunc librum eadem Facultas rursus die quarta Junii anno hujus sæculi nonagesimo sexto censuram tulit, & Innocentius XII. Papa ejus Historicam Apologiam die octava Maij sequenti anno fulmine Vaticano percussit. Ut autem Quesnellus eique adhærentes, atri stigmatis contumeliam, & frustrationem sui consilii ulciscerentur, Meusnierii Jesuitæ doctrinam de peccato Philosophico viciſſim Romæ damnari procurarunt, prout jam supra meminimus.

Vid. supra §. 5. *p.* 402.

§. XCIX.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. XCIX.

Triginta & una Propositiones ab Alexandro VIII. Papa proscriptæ.

Argentre Coll. Jul. t. 3. p. 371.

Verum hoc Quesnelli gaudium inde conceptum haud diu duraverat; Jesuitæ enim tam Musnieriani peccati, quam plurium propositionum ex eorum libris depromptarum damnationem ægre ferentes, vicem rependere intenti erant: quapropter ut vicissim quamplurimas propositiones ex Jansenistarum potissimum libris extractas corraserunt, easque apud Humbertum Guilielmum a Præcipiano Archiepiscopum Mechlinienſem denuntiarunt. Hic vero præcipuos Lovanienſis Academiæ Doctores per novas, nimisque rigidas opiniones, Ecclesiæ & fidelibus noxias in Belgio corrumpi ratus, sollicitatis etiam plusquam quinquaginta aliis de Clero tam Regulari quam Sæculari, hasce propositiones per Procuratorem suum Romæ severe discutiendas detulit: Cæptum est examen jam anno hujus sæculi octogesimo secundo, in octo ferme annos extractum, tandem vero Alexander VIII. habita Generali Romanæ & Universalis Inquisitionis Congregatione die septima Decembris

cembris triginta & unam propositiones proscripsit, „edito decreto sequenti „Sanctissimus Dominus noster Alexander Divina Providentia Papa VIII. pro „Pastorali cura ovium a Christo Domino sibi commissa, de earum Salute „sollicitus, ut inoffenso gradu per rectas semitas possint incedere, & pascua nimium pernicioſa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra „triginta Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, „& deinde Eminentissimis, ac Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus „Inquisitoribus commisit; qui tantum „negotium diligenter aggressi, eique „sedulo, ac pluries incumbentes super „unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ singillatim detulerunt.„ Sæc. XVII. A. C. 1690.

„Propositiones autem sunt infra „scriptæ: videlicet.

I. In statu naturæ lapsæ, ad peccatum mortale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & voluntate Adami peccantis.

II. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat a peccato formali.

III.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

III. Non licet ſequi opinionem probabilem, vel inter probabiles probabiliſſimam.

IV. Chriſtus dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo; non pro ſolis electis, ſed pro omnibus & ſolis fidelibus.

V. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum; adeoque hinc recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.

VI. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſic, ut proinde merito poſſimus petere, *a gratia ſufficienti libera nos, Domine.*

VII. Omnis humana actio deliberata, eſt Dei dilectio, vel mundi: Si Dei, Charitas Patris eſt; ſi mundi, Concupiſcentia Carnis; hoc eſt, mala eſt.

VIII. Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare.

IX. Revera peccat, qui odio habet peccatum, mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.

X. Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut cæleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.

XI.

XI. Omne, quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.

XII. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides; & etiamſi videantur credere, non eſt fides divina, ſed humana.

XIII. Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret; quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

XIV. Timor Gehennæ non eſt Supernaturalis.

XV. Attritio, quæ Gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.

XVI. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit, non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante.

XVII. Per illam praxim mox abſolvendi, ordo Pœnitentiæ eſt inverſus.

XVIII. Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet Auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.

XIX.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

XIX. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato Originali.

XX. Confessiones apud Religiosos factæ pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

XXI. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui Eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfactione, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis.

XXII. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

XXIII. Similiter arcendi sunt a Sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.

XXIV. Oblatio in Templo, quæ fiebat a B. V. M. in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit Purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba legis.

XXV. Dei Patris simulacrum nefas est Christiano in Templo collocare.

XXVI. Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana est.

XXVII.

§ XXVII. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: *In nomine Patris*, &c. prætermissis illis: *Ego te baptiso.* Sæc. XVII. A. C. 1690.

XXVIII. Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat; intus vero in corde suo apud se resolvit: *Non intendo, quod facit Ecclesia.*

XXIX. Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium œcumenicum Authoritate, atque in fidei quæstionibus infallibilitate.

XXX. Ubi quis invenerit Doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere, & docere non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

XXXI. Bulla Urbani VIII. *in Eminenti*, est subreptitia.

„Quibus mature consideratis, idem „SS. statuit, & decrevit triginta & u„nam supra dictas Propositiones, tan„quam temerarias, scandalosas, male „sonantes, injuriosas, hæresi proximas, „hæresin sapientes, erroneas, schisma„ticas, & hæreticas respective esse „damnandas, & prohibendas, sicut eas „damnat, & prohibet; ita, ut quicun„que illas, aut divisim, aut conjunctim „docuerit, defenderit, ediderit, aut „de his etiam disputative, publice aut

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„privatim, tractaverit, nisi forsan im„pugnando, ipso facto incidat in ex„communicationem, a qua non possit, „præterquam in articulo mortis, ab a„lio, quacunque etiam dignitate ful„gente, nisi a pro tempore Pontifice „Romano existente, absolvi.„

„Insuper in districta virtute sanctæ „Obedientiæ, & sub interminatione „Divini Judicii, prohibet omnibus Christi „fidelibus, cujuscunque conditionis, „dignitatis, & status, etiam speciali, „& specialissima nota dignis, ne præ„dictas opiniones, aut aliquam ipsarum „ad praxim deducant. Non intendit „tamen Sanctitas sua per hoc decretum „alias Propositiones in majori numero „ultra supradictas triginta & unam „jam exhibitas, & in hoc decreto non „expressas, approbare.„

Quamprimum harum propositionum proscriptio Jansenistis innotuerat, mox insano prorsus furore in eam debacchati sunt, atque inter eos Gerberonus illam *scandalum Romanæ Curiæ, probrum S. Officii & confusionem Pontificatus Alexandri VIII.* appellavit: quinimo eo temeritatis prolapsi sunt, ut de Papa excommunicando inter se agitarent consilia, haud concoquere valentes, quod Pontifex trigesimam propositionem de S. Augustini auctoritate dam-

damnarit, quapropter Vaucelius, qui sub Wallonii nomine latitabat, a Jansenistis pro tuenda eorum caussa Romam deputatus nullo pacto induci poterat, ut vel unquam Alexandri Papæ sequenti anno defuncti exequiis in D. Petri Basilica interesset, aut pro ejus anima in Missæ Sacrificio memoriam haberet. Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. C.

Epistola Cardinalis de Aguiere ad Hennebelum Lovaniensem Doctorem.

Sub idem tempus Joannes Libertus Hennebel in Universitate Lovaniensi Theologiæ Doctor, qui a Belgii Theologis velut alter Arnaldus colebatur, summorum Pontificum Constitutionibus, ac præscriptæ juramenti formulæ satis superque satisfactum credebat, aut forte credere simulabat, si juramentum hoc ita interpretaretur, ut supra solas quinque Jansenii propositiones caderet, non autem simul supra præfati Authoris librum, ejusque sensum: Quoniam vero Belgii Episcopi acriter falsæ huic interpretationi sese opponerent, & non pauci tam Hennebelum quam eidem adhærentes hæreticorum ac hæresis nota perstringeret, hinc idem querulas ad Josephum Cardina-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

lem de Aguire literas Romam dedit, quibus tamen præfatus Cardinalis verbis ſane tanto Viro dignis die tertia Martii hæc reſcripſit: „Quod hactenus „non reſponderim literis tuis Octobri „proxime præcedenti datis, in cauſſa „fuerunt aſſiduæ iſtæ occupationes, qui„bus pene obruimur, & præterea in„valetudo mea ex præcedenti ægritu„dine contracta, quæ vix ſinit, ut ad „quidpiam aliud animum intendam: „eandem ob cauſſam differre poſſem „amplius reſponſionem iſtam, ſed ne „videar minori, quam par eſt, affectu „tuam epiſtolam accepiſſe, pauca hæc „raptim dictare viſum. Monitum il„lud meum, quod memoras de Theſi„bus Theologicis & libris in lucem mit„tendis, non ſolum eo ſenſu, ſed ea „inſuper verborum formula, ut nihil „præſeferat Doctrinæ in Janſenio dam„natæ, obſervandum ſpero. Nam ſcri„ptores plures & Magiſtros Academiæ „tuæ florentiſſimæ multa in ea parte „peccaſſe præcedentibus annis, etiam „poſt damnatas V. Propoſitiones Jan„ſenii ſemel ab Innocentio X. & iterum „ab Alexandro VII. imo & poſt V. Ar„ticulos ipſi oblatos ab Illuſtriſſimo nunc „Convenarum nunc Tornacenſium Præ„ſule, clarius & luculentius eſt quam „ut ullo velo obumbrari poſſet, legi „ego

„ego nonnullos ex iis libris in Belgio e- Sæc. XVII.
„ditos, ac plurimas Theſes Lovanii pu- A. C. 1690.
„blicæ loci datas, tam ab Auguſtinianis,
„ut vocari amant, quam ab ipſorum
„adverſariis. Ut certe his nil conduci-
„bilius eſſe potuit, quam legere Doctri-
„nam illam fuguritam, ſaltem in ſpe-
„ciem, totidem pene verbis extantem
„in lucubrationibus veſtris: conſultius
„ſane fuiſſet, ut ſaltem ab eo tempore
„quo articuli illi, utraque parte con-
„ſentiente, huc miſſi ſunt, Auguſtiniani
„omnes ad eorum normam & ſtilum
„exegiſſent ſcripta & dogmata ſua; ſic
„enim nulla iis invidia conflata fuiſſet.
„Neque enim quisquam inurere audet
„notam Doctrinæ Thomiſticæ, a qua
„articuli ipſi vix aut ne vix quidem mea
„opinione delectunt, vellem equidem
„eos olim Salmanticæ legiſſe, antequam
„ſcriberem adverſus declarationem cleri
„Gallicani, aut ſaltem ante editum
„ibidem, & poſtea hic magna ex parte
„recuſum Tomum III. Theologiæ S.
„Anſelmi; utrobique enim fideliter re-
„tuli, quoad mihi licuit, & impugnavi
„dogmata recentium Auguſtinianorum,
„nulla facta mentione ejus tempera-
„menti ſive explicationis contentæ in
„articulis. Nunc vero in Prolegomenis
„ejusdem tertii Tomi Romanæ edi-
„tionis, eos ad literam exhibebo, ut

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„omnibus appareat, quam procul sint „eorumdem Auctores a fermento illo „quo totam massam Doctrinæ de gratia „& libero arbitrio corrumpere vide„bantur. Nec parum proderit ipsorum „famæ de cetero sarciendæ opusculum „queddam nuperrime editum, nescio a „quo, aut ubinam, duobus foliis, cui „initium: In nomine Salvatoris, finis „autem, gratia apparuit: oportuisset „vero illud longe antea per omnes ca„tholicas regiones distractum fuisse, & „expedit modo distrahi, præsertim in „Hispania, ut omnes norint sensum „vestrum absdubio catholicum. Et ut „omnes dissidiorum occasiones præci„dantur de cætero, moneo ac rogo, „ut dimissis ejusmodi controversiis in „publicis disputationibus & libris ac „valere jussis, convertatis animum ad „dogmata Ecclesiæ Romanæ adversus „heterodoxos stabilienda, sicut olim „clarissimi Doctores ejusdem Acade„miæ Lovanienſis fecerunt, sed ad id „ipsum præstandum opus est in ante„cessum præmittere accuratum stu„dium Theologiæ scholasticæ, quo non „præeunte, ii qui dogmatica scribunt „aut edunt, facile in scopulos illidunt, „id experimento deprehendimus in quis„busdam belgis scriptoribus aut Docto„ribus, plus nimio delicatis, & nescio „quo

„quo supercilio fastidientibus, imo ir- Sæc. XVII.
„ridentibus Theologiam scholasticam, A.C. 1690.
„quæ accurate & sobrie scita & tra-
„dita est, & fuit tot sæculis munitissi-
„ma hoplotheca ad debellandas quasli-
„bet hæreses, plura alia adjicere vel-
„lem, sed mihi otium non est. Exeunte
„Aprili circiter finita erit editio præ-
„dicti Tomi III. quem cum duobus
„præcedentibus mittam, ut in Biblio-
„theca collegii Adriani Papæ colloce-
„tur in signum amoris, quo gravissimam
„Academiam Lovanienſem prosequor,
„teque eximie ac Reve. D. cui fausta
„omnia precor. „

§. CI.

Quinque Beati ab Alexandro VIII. Papa Sanctorum fastis adscripti.

Hoc item anno Alexander VIII. Pon- *Conlin Roma Sanct. p. 17.*
tifex die vigesima sexta Octobris
quorumdam apotheosi ultimam manum
admovit, & diu ac mature discussa
vitæ Sanctitate ac miraculis tandem
Romæ ritu solemni Sanctorum fastis
adscripsit Laurentium Justinianum Pa-
triarcham Venetum, Joannem a S. Fa-
cundo Ord. S. Augustini, Joannem Ca-
pistranum & Paschalem Baylon Ord.
S. Francisci, necnon Joannem de Deo
Fratrum Xenodochiis inservientium

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Fundatorem, quæ declaratio primum in Vaticana Ecclesia sacris, ritibusque solitis festive peracta, communi totius Orbis Catholici jubilo ubique excepta est. Ut vero Pontifex hanc solemnitatem Romæ adhuc augustiorem redderet, Laurentium Altierium Paluzium nonnisi octodecim annos natum primo Protonotarium, Abbatem Urbis Tyberinæ, ac demum die decima nona Novembris Cardinalem nominavit: Jam antea die decima tertia Februarii idem Pontifex Franciscum Barberinum Romana pariter Purpura honorabat.

§. CII.

Nova juramenti formula ab Hamburgensibus Prædicantibus procusa.

Winckl. epist. de subs. rescissa.

Ridiculo prorsus Religionis Zelo fervebant hoc anno viginti tres Hamburgenses Prædicantes; cum enim hi sectæ suæ puritatem sartam servare intenti essent, atque inter se passim Novatores a pristina tum docendi, tum Ecclesiam regendi norma recedere, novamque pro suo arbitrio procudere, alios vero aut nimium rationi, quos Pseudo-Philosophos nominabant, vel Scripturæ tribuere, alios denique laxiores Theologos cunctos cujuscunque Religionis tolerare, & tanquam *Fratres*

tres agnoſcere, nec ipſos fanaticos, Enthuſiaſtes, & Chiliaſtas reſpuere cernerent, ex promiſcua hac ſectarum colluvie ingens periculum ſuæ ſectæ imminere autumabant, imo nec ex vanis indiciis ſuſpicabantur, non paucos inter ipſos Prædicantes nova moliri, novaque ſectarum monſtra procreare: Ut ergo huic malo obicem ponerent, quin tamen judicii ſtrepitum, aliosque motus concitarent, poſt crebras conſultationes, nil magis expedire cenſebant, quam ſi cunctis Prædicantibus certam juramenti formulam imponerent, per quam ejusmodi erroribus infecti tandem detegi, ac de perverſis ſuis machinationibus convinci poſſent. Hamburgenſes igitur Præcones interpoſita juramenti religione conteſtari jubebantur, *ſe pro Fratribus poſthac non agnituros quosvis Novatores Pſeudophiloſophos, Antiſcripturarios, Theologos laxiores, fanaticos, ac nominatim Bœhmiſtas, Chiliaſtas item tam ſubtiliores, quam craſſiores; ſuaque ſponte, firmiter, & ſancte ſemet religione obſtringere, nolle ſe homines ejusmodi unquam, & usquam de meliore nota commendare, aut ullo modo promovere, ſed potius eorum erroribus quavis data occaſione contradicere, ac alios, ut hos fugiant, ſerio monere, ſique fieri poſſet, illorum conſortio eximere. Ex adverſo denique pol-*

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

licebantur ore & manu (facta subscriptione) nunquam non velle deinceps ita se gerere, ut ab omni collusionis specie cum heteroclitis capitibus istis maneant liberi, & vigore juramenti antehac publice præstiti, ne latum unguem discedant a Sanctissimis Scripturæ Oraculis, a forma sanorum verborum in libris symbolicis, a vestigiis orthodoxorum antecessorum in modo tum docendi, tum dirigendi Ecclesias sibi commissas, adeoque omnes innovationes (donec ipsa necessitas aliud requirat) studiose declinent, unitatemque & pacem Ecclesiæ in veritate conservent; ita Deus ipsos adjuvet in extrema mortis hora.

Displicuit hæc agendi ratio ceteris Prædicantibus, præcipue Henrico Horbio, Joanni Wincklero, & Abrahamo Hinckelmanno, qui inter omnes sectas nullum essentiale discrimen subesse autumarunt, eoquod omnes in unico articulo fundamentali de fide in Christum conveniant, nec omnes fidei Christianæ articuli sint fundamentales, nec omnes errores circa quemdam articulum fundamentalem sint fundamentales, proin juxta S. Gregorium Nazianzenum ad Eunomianos, Fratres sint appellandi, *tametsi parum fraterno animo erga nos sint.* Nihilominus ipsemet quoque Winklerus & quidem ex animo, uti dixerat, propositæ juramenti formulæ

mulæ ſubſcripſit, paulopoſt tamen de præcipitantia, actusque incompetentia queſtus, ſuam ſubſcriptionem revocavit, ſimulque fidem ſuam ab objectis criminationibus vindicans, pro Collega & Fratre haberi petiit: Verum a ceteris Hamburgenſibus rejectus, ad exterorum Theologorum judicia provocavit: Hac igitur cauſſa ad Kilonenſes, Wirtenbergenſes, Lubeccenſes, & Grypho-Waldenſes Præcones delata, hi Winckelero patrocinati ſunt, vehementer reclamantibus Philippo Spenero Dresdenſi, Bartholomæo Majero Brunsvicenſi, & Guilielmo Alardo Oldenburgico Prædicantibus. Sæc. XVII. A. C. 1690.

Eodem anno nonnulli Prædicantes, adverſus alios Præcones Lipſiæ acriter declamabant, eoquod unacum ſtudioſis Academicis & civibus ſub falſo veræ pietatis, & ſtabiliendis ſincerioris Chriſtianismi obtentu frequenter conventicula haberent, ſuisque doctrinis Anabaptiſticam hæreſin reſuſcitare, atque ad libere ſpargenda falſarum opinionum ſemina viam parare niterentur: Adverſus hos, ac præcipue contra Joannem Henricum Majum Gieſſenſem Prædicantem acriter declamabat Philippus Ludovicus Hannekenius itidem Præco, qui Maij Examen Catechetico-Dogmaticum cum junioribus, necnon Collegium

Sæc. XVII. A. C. 1690.

gium Biblicum non modo cum ſtudioſis, ſed & cum aliis ex communi plebe habitum non ſemel e ſuggeſtu tanquam opera Quackeriſtica, Enthuſiaſtica, ſcandaloſa & pernicioſa perſtrinxit: viciſſim vero Joannes Winckler Hamburgenſis Paſtor contra Hannekenium atra bile plenum effudit calamum: Cum ergo indies mutuæ Prædicantium criminationes nova caperent incrementa, indeque graves orirentur offenſiones, hinc Joannes Georgius III. Saxoniæ Elector Pietiſtarum conventicula inhibuit, edito deſuper diplomate, quod Lipſienſis Univerſitatis Rector, ceterique Doctores die vigeſima tertia Martii his verbis promulgarunt: „Poſtquam „renuntiatum eſt Sereniſſimo Electori „Saxoniæ, Domino ac nutritio noſtro „Clementiſſimo, in Civitate noſtra „Lipſienſi non tantum a Studioſis, ſed „illiteratis etiam hominibus, die præ„cipue Dominica, periculoſa conven„ticula, provehendæ pietatis ſpecie, „celebrari, in quibus varia praxi Or„thodoxæ Eccleſiæ noſtræ aut inſueta, „aut adverſantia tractentur: Is tanquam „providentiſſimus Patriæ Pater ulterio„ribus ſcandalis tempeſtive obicem po„ſiturus, reſcriptum Clementiſſimum „ad nos directum nuperrime huc miſit, „inque eo conventicula id genus pro„miſcua

„miſcua quam ſeveriſſime prohibere nos „juſſit. Huic ſerio, ſeveroque mandato „ut ea, qua par eſt, ſubmiſſione animi „morigeremur, civibus noſtris conven- „ticula ejusmodi omnia, & Congrega- „tiones, in quibus præſentibus tam „literatis, quam illiteratis, Scriptura „Sacra privato auſu, & citra authori- „tatem Superiorum exponi hactenus „ſolita eſt, neve in Diſputationibus, „Lectionibus, atque Collegiis ſuis, aut „ulla ratione alia negotia ejusmodi „promoveant, ſeveriſſime hoc ipſo in- „terdicimus: graviſſime deinceps in „quemvis animadverſuri, qui contra „mandatum Sereniſſimi Electoris præ- „memoratum, noſtrumque hoc publi- „cum interdictum, egiſſe aliquid, vel „ſuſcepiſſe, deprehenſus fuerit.„ Sæc. XVII. A.C. 1690.

§. CIII.

Varia belli fortuna contra Turcas.

Ineunte hoc anno die vigeſima quarta Januarii Augúſtæ Vindelicorum Joſephus Leopoldi Cæſaris Filius in Romanorum Regem omnium ſuffragiis electus, biduo poſt ſolemni ritu inauguratus eſt, ibidemque jam antea die decima nona ejusdem Menſis a S. R. J. Electoribus Auguſtali dignitate inſignita fuerat Eleonora Magdalena Thereſia ejus- *Wagner Hiſt. Leop. lib.* II. *Jæger Europ. Hiſt.*

Sæc. XVII. A. C. 1690. ejusdem Imperatoris Conjux: attamen sicut nulla felicitas, nullumque naturæ cælique beneficium sine calamitatis aut invidiæ fæcibus affundi solet, ita communem hanc lætitiam turbabat non modo invidia eorum, qui cruento bello hanc Josephi electionem prævertere nitebantur, sed etiam infaustus Nuntius ex Servia allatus de clade Cæsareorum; cum enim Strasserus Tribunus contempta hostium multitudine audacius quam cautius cum quatuor suorum millibus in viginti prope Tartarorum millia vincere præsestinus irrueret, post cruentum septem horarum certamen Katsianekæ fusus est, desideratis suorum duobus millibus, ducentis & quadraginta. Ipse Strasserus inter primos occubuit, parique fato sublati sunt Carolus Hannoveranus Dux, Styrumbius, Gronsfeldius, & Auersperg ius Comites: Evaserunt nonnisi aliquæ centuriæ, Nissam conductæ. Arx vero Katsianeka Turcis dedita, totaque Regio cædibus, atque incendiis fædata. Inter tot tristia levamen attulit Canisæ deditio, quod invictissimum munimentum post annuam obsidionem fame & ferro subactum Cæsari redditum est, simulque tota Sclavonia in libertatem, pristinamque quietem asserta. Haud diu armorum felicitas Cæsareos comitata

tata est; quippe Hompeschii Pro-Tribuni vecordia, Vidinum arx munitissima post triduanam obsidionem Turcis dedita, Pyratum & Nissa occupata, & Belgradum a Vezirio cum quinquaginta millibus obsessum post octidui oppugnationem, incensamque Turrin pulverariam expugnatum est, tanta obsessorum strage, ut ex tribus mille ducentis viginti nonnisi quadringenti ægerrime, fuga in alteram Danubii partem dilaberentur, ceteris omnibus aut flamma aut ferro absumptis. Hoc successu elatus Vezirius Effekinum cum quindecim Janissarorum millibus obsideri jubet, quam urbem utpote misere comparatam absdubio cepisset, nisi Starenbergius Bassam Bosniensem proximas Christianorum suppetias timere edoctus, magno numero calones, rusticos &c. militari habitu adornatos in alterum Dravi littus, inter sonoros tubarum & tympanorum strepitus exposuisset, fictoque hoc subsidii adventu Bassam ad solvendam obsidionem adegisset: Ceterum ne hoc quidem gaudium sine calamitate erat: Orsava enim & Carolina Insula fame ad deditionem compulsa est: nec felicius a Cæsareis in Transylvania actum; Töckelius enim cum rebellium ac Turcarum viginti millibus trajecto in Valachia Danubio

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690

nubio quatuor Cæsareorum millia improvisa irruptione delevit, captis ipsis Ductoribus Heislero & Doria, & integra ferme Provincia Töckelio subacta: Tempestive autem cum recenti milite Ludovicus Badensis Marchio accurrens, continuis velitationibus rebellem adeo lacessiverat, ut illum ex tota Transylvania ejiceret. Feliciore adhuc Marte contra Turcas pugnarunt Veneti, qui Malvasia ad deditionem compulsa & ejusque arce expugnata integram Peloponensum suis armis subjecerunt.

§. CIV.

Rhenana expeditio Gallis prospera, Fœderatis adversa.

Theatr. Europ. tom. 13. pag. 1040. Hodc l. c. Hist. du Princ. Eug. l. 1. p. 119.

Infesta Gallorum irruptio in Imperium non modo Hungariam contra Turcas, sed simul etiam Rhenanam expeditionem contra Imperii hostes fœderatis infaustam reddidit; hi enim distractis viribus tam Gallorum, quam Turcarum potentiæ impares, ac longe inferiores erant: His ad infausti belli successum accessere insuper solitæ inter Germanos Duces cavillationes, & dissidia, necnon retardatæ Principum suppetiæ. Cuncta hæc obstacula, cum Galli in rem suam verterent, Melacus interim

interim jubente ipso Ludovico Rege Colonienſem, Palatinum, Moguntinum & Trevirenſem Electoratum fœde deſolatur, omnesque urbes & pagos, quos nondum integros anno priori combuſſerat, penitus in cineres redegit, & nihilominus ad redimendam incendii vexam ab incolis immenſam pecuniarum vim extorſit. Die autem decima ſexta Martii Galli ex Philippoburgi oppido Bruchſaliam invadentes, monaſteria duo hactenus a flammis illæſa incenderunt, direptisque Sacris vaſis, aliquoties ſclopos ſuos in depictam Chriſti Cruci affixi imaginem exploſerunt, arcemque Leiningianam ſubjecto pulvere pyrio in ruderum acervum dejecerunt. Inclinante ad finem Menſe Majo Delphinus trajecto Rheno cum quadraginta armatorum millibus Stappenheimii caſtra poſuit, quo inſpectante celebratiſſimi ejus incendiarii decem urbes unacum pretioſa Aula a Carolo Magno erecta continenti incendio abſumpſerunt; tandem vero Delphinus, ubi nil concremandum ſupererat, maximis itineribus Rhenum remenſus, in Alſatiam contendit, ne cum Bavaro ipſum inſequente manus conſerere cogeretur: In Belgio etiam Gallis proſpera erat Martis fortuna; Bouflerius enim Lucem-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

burgio junctus Waldechium Batavorum Belliducem ad Floriacum die prima Julii adorsus est, Hispanisque, qui transitum præpedire nitebantur, repulsis, inito prælio Batavos, Hispanosque insigni clade affecit: Cecidere Batavorum sex millia, nec minori suorum jactura Galli campo & victoria potiti sunt, in freto tamen Caletano Batavorum atque Anglorum classes felicius depressere: cumque Ludovicus Rex Victorem Amadæum Sabaudiæ Ducem ad fœderatorum partes transiisse compererat, mox ejus jussu Catinatus Marescallas cum duodecim suorum millibus hunc Ducatum invasit, & Villa-Franca ac Carignano deditione, Cava autem vi occupatis fœderatos præ io vicit, totamque ferme Sabaudiam subegit; opportune autem Eugenius Sabaudiæ Princeps cum Germanorum ac Sabaudorum agmine accurrens, Gallos jamjam Taurinum incendere paratos prope Massaliam magna clade protrivit, ac fugitivos usque ad Pinarolii mœnia insecutus est: quoniam vero Catinato captorum numerum exposcenti respondisset, Gallis utpote incendiariis nullam vitæ gratiam fuisse datam, Catinatus vicem repensurus, noctu Carmanoliæ suburbia incendit, omnesque incolas jugulari præcepit, & Segusio dedi-

deditione capto totam regionem prædis, incendiis atque exactionibus exhausit. Sæc. XVII. A.C. 1690.

§. CV.

Jacobus Angliæ Rex denuo in Franciam profugere compulsus.

Interim Jacobus Angliæ Rex Dublini in Hibernia octo Gallorum millium suppetias cum vario belli apparatu acceperat: contracto igitur viginti sex millium exercitu Guilielmum Auriacum Competitorem suum, viribus licet longe superiorem ad prælium provocare constituit: Nec illud declinabat Auriacus, qui Schombergio Duci junctus, cruentis velitationibus Jacobi exercitum itidem lacessivit: tandem vero trajecto Bayonæ fluvio Hibernum Equitatum adoritur, leviter saucius: Schombergius quoque a quodam milite bis gladio in capite vulneratus, & ab alio glande trajectus occubuit: inde autem exarsere dimicantium studia, tantoque vincendi ardore pugnatum, ut aliquamdiu victoria in utramque partem inclinaret: postquam vero Hiberni pedites hostium numero oppressi pedem retulerant, totus Jacobi exercitus in fugam effusus est, & Jacobus cum residuo Equitatu ægre insequen-

Salmon hist. d'Angl. t 1. pag. 454. Rapin l.c.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

quentis hostis impetum declinare, ac Dublinum attingere poterat, ubi convocato Magistratui civibusque declaravit, quod omnibus incassum tentatis, ab Anglis rebellibus ejectus, atque ab Hibernis desertus, in Franciam rursus profugere compellatur, Urbis igitur claves Gubernator Competitori suo traderet: postea cum Procerum & Catholicorum nonnullis navim Gallicam conscendens, tempestatis vi Kinsalam usque protrusus est, tandem vero Waterfordiæ portu solvens in Gallia a Rege perhonorifice exceptus est. Tum vero Guilielmus sui æmuli metu solutus, Dorgheda & Waterfordia occupatis, plures Nobiles præcipue Catholicos tanquam læsæ Majestatis reos declaravit, omnesque Urbes, quæ adhucdum Jacobo Regi parebant, expugnari curavit, Limericum vero ob fluvii Shanonii inundationem, cebrasque obsessorum eruptiones incassum verberavit, tandemque post vigesimam oppugnationis diem obsidionem solvere compulsus in Angliam rediit. Eo absente Estræus Comes cum mille quadringentis Gallis Torbaci exscensione facta Teremuthum urbem incendio delevit, Sarsieldus quoque Tribunus Catholicis addictissimus Guilielmi Sectatoribus plurima belli tormenta, currus & anno-

annonam eripuit. Viciſſim vero Gravemærius prope Mallovium quatuor Hibernorum millia cæſis quingentis, in fugam egit, & Barwicenſem Ducem ingenti clade delevit, demum vero Korckia & Kingſalia deditione, & quater mille præſidiariis jure belli captis, Guilielmi exercitus in hyberna conceſſit. Senatus vero Regius ad diem vigeſimam nonam Octobris ſolemne indixit feſtum, ut pro ſecundo armorum ſucceſſu Deo grates agerentur: Sequenti autem anno, quamvis Franciæ Rex novas in Hiberniam ſuppetias miſiſſet, Angli tamen Ballimora & Athlona expugnatis die prima Auguſti Gallorum & Hibernorum exercitum fuderunt, ac poſt triduum recepta Gallovaja urbe etiam Limericum longa obſidione fatigatum ceperunt. Hujus Urbis deditione Jacobus Angliæ Rex omnibus, quæ in ſuis Regnis poſſederat, exutus, omnia uſurpatori ſuo ob populorum ſeceſſionem cedere coactus eſt. Sæc. XVII. A.C. 1690.

§. CVI.

Principum atque illuſtrium obitus.

Infauſta Caroli V. Lotharingiæ Ducis ac Cæſarei Archiſtrategi mors Rhenanam expeditionem magno apparatu *Calmet Hiſt. de Lorr. t. 3. pag. 46.*

Sæc. XVII. A. C. 1690.

cæptam, demum omnino irritam reddidit. Hic enim Oeniponto profectus, Welfii superioris Austriæ oppido die decima septima Aprilis acri pituita primo ad aures & demum ad pectus defluente in lethalem incidit languorem: Cognito vitæ periculo mortis nuntium primo tanquam heros, & postea ut Christianus intrepido prorsus animo excepit, totiusque anteactæ vitæ noxis in Sacro judicio apertis, aliisque Christianæ pietatis officiis rite munitus, epistolam ad Conjugem suam, & alteram ad Cæsarem scripsit, hæc duntaxat verba continentem: *Sacræ Cæsareæ Majestati commendat se, & ultimum vale dicit Carolus Lotharingiæ Dux:* Postea prolibus suis Cæsari commendatis nonnisi precibus, piisque suspiriis ad Deum intentus inter tenerrimos Christi Cruci affixi amplexus & oscula die decima octava ejusdem Mensis pie in Domino obiit, annos natus quadraginta octo. Erat præliorum numero, & victoriarum gloria inter primos, quos ulla unquam ætas vidit, heroes merita numerandus: Eminuit in eo singularis gloriæ propriæ contemptus; nunquam enim victoriarum laudem sibi vendicare intentus, semper vel partem in alios Belliduces transfundere, vel cum illis partiri solitus erat: Nec minori laude digna

digna est ejus modestia, temperantia, integritas, ac præcipue inter militaris licentiæ scopulos illæsa continentia, morum sanctimonia, ac pietatis religionisque cultus. Porro Corpus suum Oeniponti in Jesuitarum Templo reconditum quieverat, usque ad annum Domini millesimum septingentesimum, quo Leopoldus I. Dux ejus Filius illud Nanceium transferri jussit. Pariter die secunda Septembris Viennæ fatis cessit Philippus Guilielmus Palatinus Elector, raræ prudentiæ, ac magnanimitatis Princeps, cujus tamen ditiones Galli horrendum in modum devastarunt. Obiit etiam die vigesima secunda Aprilis Versaliis Maria Anna Christina Victoria Bavariæ Electoris Filia, & Ludovici Franciæ Delphini Uxor, quæ ob eximias animi corporisque dotes omnem laudem promeruit, minus tamen Gallis accepta erat, eoquod ejus Parens belli suppetias Cæsari contra Franciam tulisset: magis grata Catholicis erat mors Michaelis Abaffii Transylvaniæ Principis, qui licet Turcis pergravia tributa pendere & suum Principatum cedere coactus esset, eos tamen contra Cæsarem validis fovit auxiliis. Decessit denique die vigesima prima Junii Philippus Saxo-Merseburgensis Dux in prælio Floriacensi trucidatus,

Sæc. XVII. A.C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690. datus, necnon die quarta Novembris Jenæ Joannes Guilielmus Saxoniæ Dux unicus Bernardi Ducis hæres.

§. CVII.

Innici Caraccioli Cardinalis extrema.

Eggs Purp. doct. p. 461. Diem ſupremum obiit hoc anno Innicus Caracciolus ex nobiliſſima hujus nominis familia Neapolitana ortus. Hic politiori litteratura, ac Philoſophicis, & Juridicis ſcientiis apprime excultus, necnon Jurisprudentiæ laurea decoratus, ab Urbano VIII. diverſis Romæ dignitatibus ornatus eſt: nec parcum ſeſe Caracciolo ſeu potius ejus meritis exhibuit Innocentius X. a quo variis aggregatus Patrum cœtibus, ſua vigilantia atque induſtria Romanæ ditioni magna præſtitit obſequia: Poſtea Cameræ Apoſtolicæ Clericus, & Auditor ab Alexandro VII. renuntiatus, Purpuram ſimulque Infulam Archiepiſcopalem Neapolitanam obtinuit, Romæ usque ad Clementis X. electionem commoratus: eo autem ad D. Petri Cathedram evecto ad ſuam Eccleſiam reverſus, omnes boni vigiliſque Paſtoris partes immoto ſtudio explevit usque ad obitus ſui diem, ſextam Decembris, qua meritis, annisque cumu-

cumulatus, animam Deo commendavit, annos natus sexaginta. Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. CVIII.

Carolus Cerrus Cardinalis hoc anno fatis functus.

Hujus obitum prævenerat Carolus Cerrus patria Romanus, qui mira ingenii felicitate amœniorum æque ac graviorum studiorum curricula non minus cito, quam erudite emensus, anno ætatis suæ decimo octavo jamjam in Romana universitate, propugnatis acerrime thesibus, Jurisprudentiæ Lauream emeruit: Unde Urbani VIII. beneficio Canonicus Basilicæ Vaticanæ, & Consistorialis Advocatus, & utriusque Signaturæ Referendarius electus consummati Doctoris magnique Jurisconsulti famam sibi comparavit. Dein Rotæ Auditor, & Decanus, Episcoporum Examinator, & trium Congregationum Consultor nominatus, tot meritorum suffragio a Clemente IX. Cardinalis, Episcopus Ferrarienſis & Urbinatis Legatus renuntiabatur, cui legationi per triennium communi omnium applausu, & populi utilitate, omnique pietatis integritatisque exemplo præfuit. Romam inde ad graviora negotia evocatus ab Innocentio XI. tanti *Old. in cont. Ciacon.*

Sæc. XVII. A. C. 1690

habitus est, ut hic in rebus majoris momenti nihil decerneret, quod non maturo Caroli judicio discussum, gravique ejus sententia approbatum esset. Eapropter sua virtute, eruditione, ac pietate, necnon meritorum erga Ecclesiam Sedemque Apostolicam cumulo tam communem omnium existimationem sibi conciliabat, ut post Innocentii obitum omnium ferme judicio futurus Successor crederetur: novercante autem fortuna, mortisque invidia Carolus eodem adhuc anno, quo Alexander VIII. Petri solium conscenderat, prope octogenarius die decima quarta Maij Romæ vivis ereptus est. Edidit multis vigiliis elaboratissimas Conclusiones Juris Civilis præter alias Juris Canonici: Collegit insuper Epistolas Pontificias, & alia nonnulla.

§. CIX.

Plures Alexandri VIII. Pontificis Constitutiones.

Bull. magn. Const. Alexii tom. 7.

Præter Bullam, qua Alexander VIII. Regaliæ extensionem unacum quatuor Cleri Gallicani articulis, cunctisque inde secutis, irrita & prorsus nulla declaraverat, hancque Bullam propediem moriturus die trigesima Januarii anno sequenti publicaverat, insuper indulsit,

indulsit, ut indulgentiæ in die, ut vocant; *Portiunculæ* in Ecclesiis FF. Minorum applicari possint defunctis. Præterea die trigesima Martii Societatis Missionariis varias Indulgentias, & dispensandi facultates concessit: cum autem circa jus Patronatus, & Episcopatuum limites in Indiis variæ orirentur contentiones, Pontifex declaravit, quod Diæcesis Macaonensis dividatur in duas, erecta Nankinensi, in quam pariter Lusitaniæ Rex jus Patronatus tum ad præsentandum ad novum Episcopatum, tum ad alias dignitates ac beneficia habeat, ita tamen, ut ad Archiepiscopatum Goanum tam Nankinensis quam Macaonensis spectet. Peckinum pariter in civitatem erectum, constituta Cathedrali unacum Nanckino ad eundem Macaonensem Episcopum & Provinciam Goanam pertineat, idemque Rex jus Patronatus habeat, propter assignatam eidem, sicut Nanckinensi in singulos annos dotem. Die autem vigesima octava Julii idem Pontifex varia privilegia Fratribus Ordinis de Mercede concessit, simulque die decima tertia Augusti ad exemplum Pii IV. & V. prohibuit gestare secum certa arma ad lædendum, & occidendum apta, præcipue breviora, quæ facile abscondi possunt: Con- Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Confirmavit etiam die ſeptima Novembris Innocentii XI. literas, quibus Fratribus Prædicatoribus indulſit, ut Collegium ſub invocatione B. Ferdinandi & Univerſitatem ſtudiorum in Indiis Occidentalibus erigerent. Denique die vigeſima octava ejusdem Menſis conceſſit indulgentiam plenariam pro unica vice, viſitantibus Eccleſias Ord. S. Auguſtini in die Feſtivitatis Canonizationis B. Joannis a S. Facundo, vel ſeptem diebus immediate ſequentibus.

§. CX.

Variæ Sacrarum Congregationum Deciſiones.

Conſt. S. Congr. Rit. Concil. &c.

Inter plures Sacrarum Congregationum Deciſiones die vigeſima prima Januarii Romæ Sacra Rituum Congregatio declaravit, quod in ſupplicatione Corporis Chriſti, quando Proceſſio ſiſtit, Sacerdos celebrans, ejusque Miniſtri non debeant ſedere: decidit quoque die vigeſima octava ejusdem Menſis Sacra Concilii Congregatio, quod Epiſcopus poſſit pœnam Excommunicationis, dummodo ſit in ſubſidium, laicis imponere, qui præſumunt contrahere Matrimonia coacto Parocho, & favent, aut conſilium dant, vel ut teſtes interſunt. Approbante etiam Ale-

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Alexandro VIII. Papa S. Rituum Congregatio die undecima Februarii ſtatuit, quod ſi Feſtum Sanctiſſimæ Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis occurrat in feria ſexta in Paraſceve, vel in Sabbato Sancto, transferatur, unacum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus, ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, etiam quocunque alio feſto impeditam: ita, ut eadem Feria, prædicto caſu eveniente, perpetuis futuris temporibus pro ſede propria, & fixa memorato Feſto Annuntiationis aſſignata, & ſtabilita intelligatur, & in illa eo prorſus modo, & forma præfatum feſtum quoad officium & Miſſam celebretur, quibus propria die vigeſima quinta Martii in Kalendario Romano appoſitum celebraretur: protractis ad aliam diem non impeditam, juxta rubricas breviarii Romani, omnibus aliis Feſtis in eadem Feria occurrentibus, quæ non ſunt altioris ritus, ſi vero in Sabbato Sancto, celebrationes Miſſarum privatarum omnino prohibeantur in quibuscunque Eccleſiis, & Oratoriis privatis, non obſtante quacunque contraria Conſuetudine, & unica tantum Miſſa Conventualis unacum officio ejusdem Sabbathi ſancti celebretur.

Eadem

Sæc. XVII. A. C. 1690

Eadem quoque Congregatio die decima quinta Aprilis decidit, quod Canonicus Coadjutor teneatur ad omnes functiones, quas facere deberet suus Coadjutus, & sedere in ultimo loco sui Ordinis, Canonicus quoque Theologus & Canonicus Pœnitentiarius non possint se eximere ab Officio Capituli. Declaratum etiam ab eadem Congregatione die decima Junii, quod translata aliqua Festivitate non dicantur translatæ indulgentiæ pro die ejusdem festivitatis concessæ, nec liceat aliquid ea devotione seu authoritate privata miscere, mutare, vel opponere inter ea, quæ integrant officium cujusvis diei: Pariter die octava Julii S. Concilii Congregatio sancivit, quod percutientes, vulnerantes, vel occidentes oblatos in aliqua religione, in qua sese, & omnia bona sua cum effectu obtulerunt, incurrant Excommunicationem contentam in Canone. *Siquis Juadente Diabolo*, & in Bulla Cænæ Domini, & contra eos per Censuras procedi possit, dummodo dicti oblati ultra alia requisita, habitum gestent, & in Conventu vivant sub obedientia Superioris.

Declaravit etiam die secunda Septembris S. Rituum Congregatio, quod non pertineat ad Ecclesiam Matricem

jus

jus privatum quoad S. Reliquiarum expositionem, sed id in omnibus Ecclesiis sit licitum, in Processione autem, in qua defertur SS. Sacramentum, vel lignum SS. Crucis, tam Clerici Regulares, quam Sæculares, omnesque Laici, incedere debeant, detecto capite: in aliis vero Processionibus, Clerici deferentes Reliquias, & omnes Sæculares comitantes, incedere debeant detecto capite, alii tamen Clerici tecto capite cum Bireto. Sæc. XVII. A. C. 1690.

Die autem quarta Novembris a S. Episcoporum Congregatione declaratum, quod Regulares, eoquod ab Episcopo Diœcesano male tractentur in examine pro excipiendis Confessionibus, non excusentur ad hoc, ut possint se exponere coram alio Episcopo vel Provinciæ Archiepiscopo.

§. CXI.

Opera & obitus Scriptorum religione Catholicorum.

Celebriores ex Scriptoribus Ecclesiasticis hoc anno defunctis sunt sequentes. I. Godefridus Hermani Bellovacensis Canonicus, qui Jesuitis ad universitatem Parisiensem recipi postulantibus, eorumque libello supplici opposuit observationes pro eadem universi- *Mem. des Homm. Illustr. t. 2. pag. 200. Cerf. Auth. de la Congr. Du Pin nouv. Bibl. pag. 185.*

Sæc. XVII. A. C. 1690.

verſitate, necnon librum ſub titulo: *Veritates Academicæ*: Pariter binas apologias ſcripſit contra Jeſuitarum reſponſiones. Edidit quoque apologiam pro Arnaldo contra reflexiones Franciſci Renard, necnon Catechismum gratiæ, defenſionem Diſcipulorum S. Auguſtini contra P. Bernagium Jeſuitam, defenſionem Pietatis & fidei Catholicæ contra Labadæum, Fraudem Calviniſtarum detectam, factum pro Rotomagenſibus & Bellovacenſibus Parochis contra Apologiam Caſiſtarum, Praxin Eccleſiæ in recipiendis Virginibus ad Monaſteria, traditionem Eccleſiæ circa ſilentium Chriſtianum, vitam SS. Athanaſii, Baſilii, Chryſoſtomi & Ambroſii cum Hiſtoria Eccleſiaſtica ejusdem ævi, & colloquiis ſpiritualibus in D. Matthæum II. Archangelus Garieus Franciſcanus poſteris reliquit Concilia Apoſtolorum pluraque alia. III. Claudius San-Marthanus edidit duo volumina triginta quatuor tractatuum Aſceticorum præter totidem volumina ſelectarum epiſtolarum ad diverſos. IV. Hieronymus Joachimus Le Contat Benedictinus Congregationis S. Mauri poſteris reliquit exercitia Sacra pro Ordinum Superioribus, & pro Benedictinis imaginem Superioris in Perſona S. Benedicti, atque exhortationes pro ſingulis Domi-

Dominicis & festis. V. Innocentius Penzini Ord. FF. Præd. scripsit tractatum de electione Canonica, practica, morali & Parenetica, commentaria in Pentateuchon, & quatuor Evangelistas, tractatum de Conceptione B. V. distinctionem fidei Christianæ à superstitione præter alia nonnulla. VI. Joannes Ludovicus a S. Joseph Carmelita Excalceatus typis vulgavit Prælia militantis Ecclesiæ seu Historiam omnium Conciliorum Generalium, speculum rerum Ecclesiasticarum a D. Petro usque ad Innocentium XI, inconstantiam fortunæ Imperii Romani in Imperatorum successione & tractatum de tribus familiis Gallicis in successione Comitum Flandriæ. VII. Christophorus Rachettus Carmelita elucubravit duodecim volumina partim Philosophica partim Theologica præter lexicon Theologicum, & allegationem Juris pro Vicentina exemptione pro Regularibus Confessariis approbatis. Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. CXII.

Protestantium Scriptorum lucubrationes & fata.

Ex Scriptoribus Acatholicis, quorum opera recensere lubet, occurrit primus Caspar Heunisch secta Lutheranus, *Arnold Hist. Hæret. Witte Diar.*

Sæc. XVII. A. C. 1690.

nus, qui Hermani clavem Apocalypticam, & Antichyliasmum edidit. II. Thomas Barlow Lincolnienſis Pſeudo-Epiſcopus acerrimus Catholicorum hoſtis typis commendavit Uſſerii Chronologiam, & tractatum Hiſtoricum de excommunicatione & depoſitione Regum &c. III. Kilianus Rudrauſius elucubravit Inſtitutiones morales Chriſtianas, Diſſertationes de potentia, Scientia & voluntate Dei, Archontologiam de Scriptura Sacra, Diſſertationes de permiſſione Divina circa peccata, de propagatione Animæ humanæ, de adeſſentia Dei extramundana, Philoſophiam Theologicam, Theologiæ Polemicæ Syllogen, de religione & Symbolis Oecumenicis præter alia quædam. IV. Quirinus Kuhlman celeberrimus ex Lutheranis Fanaticus, qui ob ſua ſcelera vivus hoc anno trigeſima Octobris die combuſtus eſt. Hic publici juris fecit prodromum quinquenii mirabilis, heptaglotta Kuhlmaniana, myſterium viginti & unius ſeptimanarum, quinarium ſuorum lapidum adverſus Goliathum, Conſtantinopolitana de converſione Turcarum, & alia quamplurima deliriis plena, æternisque tenebris digna.

§. CXIII.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. CXIII.

Bulla Alexandri VIII. Pontificis adversus Clerum Gallicanum.

Currentis sæculi anno nonagesimo primo Alexander VIII. Pontifex Maximus, cum Cleri Gallicani acta tam in Regalium causſa, quam in Parisini Conventus declaratione revocari desperaret, Bullam jam anno priori conceptam, subscriptamque promulgare statuit: Igitur, quamvis ultimo ac lethali morbo decumberet, biduo tamen ante obitum suum seu die trigesima Januarii Cardinales convocat, ac sermone habito de præsenti rerum statu eisdem declarat, quod quidem cum Gallis citra Sedis Apostolicæ detrimentum transigere, pacemque revocare conatus, Furbinum Purpura decorarit, pluraque alia in Regis favorem præstiterit: spe autem sua frustratus, ut morti proximus suæ satisfaceret conscientiæ, omnia Cleri Gallicani decreta rejicere ac damnare, obstrictus sit: In hujus rei fidem duos Protonotarios & Abbates adesse jussit, coram quibus testabatur, nunquam se quicquam in Sedis Romanæ præjudicium decrevisse, semperque Regalium usurpationem & Cleri Gallicani decreta

Sæc. XVII. A. C. 1690.

reprobasse, nunc vero palam declarare, quod Rex Regalia ab anno hujus sæculi octogesimo in Regno suo, aliisque ditionibus recens adjectis exacta revocare teneatur, ac illum contentum esse oportuisset, eadem accipere in Provinciis atque Episcopatibus illis, quos Lugdunense Concilium ejus Prædecessoribus adjudicaverat. His dictis Alexander Papa scriptum diploma Cardinali Albano publice prælegendum, promulgandumque commisit: Erat autem illius tenor sequens:

„Alexander Episcopus, Servus Ser„vorum Dei, ad perpetuam rei memo„riam: Quandoquidem inter cumula„tas Pastoralis Officii nostri curas, nun„quam non summo studio contendimus, „ut quævis, & universalis Ecclesiæ, „& particularium cætuum, ædium item „Sacrarum, & Personarum Clerica„lium, jura, privilegiaque sarta tecta „conservari queant; inde merito etiam „ea, quæ a Venerabilibus nostris Fra„tribus Archiepiscopis, ac Episcopis, „ut & ab aliis pluribus ex Ordine Sa„cro Gallicano, in Comitiis Regni ante „novennium habitis, adversus jura Ec„clesiarum Nationalium, ipsius quo„que Sedis Apostolicæ Authoritatem, „peracta sunt, intimius ad animum re„vocavimus nostrum, eo magis, quod „illi

„illi latam in extenſionem Regaliæ ad „omnes Eccleſias Gallicanas conſen- „tire; allegatam inſuper declaratio- „nem ſuam publicæ luci committere, „& cum omnibus inſecutis ad hunc „usque diem palliare dicamus, an „propugnare, ſuſtinuerint, nihili, aut „parvi certe penſis quibuscunque ad- „monitionibus (ut a male cæptis, ac „injuſte probatis deſiſtere velint) ite- „rum iterumque fruſtra repetitis. Quin „imo Pontificiæ Sedis, ac univerſalis „Eccleſiæ, & cujusvis cætus particu- „laris, perſonæque Clericalis rebus, „ut oppoſita declaratione, & Conſti- „tutione, quam fieri poteſt, optime, „jam nunc, & in perpetuum conſule- „retur; tandem poſt accuratiſſimam „Cardinalium, aliorumque doctiſſimo- „rum Virorum inquiſitionem, ex au- „ctoritate deſuper conceſſa nobis, de- „cernere voluimus; idque ad exem- „plum Innocentii XI. Prædeceſſoris no- „ſtri, ſanctæ recordationis, qui ad li- „teras Cleri Gallicani, die 22. Aprilis „Anno 1682. reſpondens, in forma Bre- „vis omnia, quæ in illius comitiis Pa- „riſinis acta fuerant, reſcidit, & caſſa- „vit, eaque perpetuo irrita declaravit. „Per præſentes igitur noſtras & nos, „quæcunque in famoſa illa Francici „Cleri congregatione, tum in cauſſa

Sæc. XVII. A. C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

„extenſionis Regaliæ, tum declaratio„nis de poteſtate & jurisdictione Ec„cleſiaſtica, in ſtatus, ac Ordinis Cle„ricalis, Pontificiæque Sedis præjudi„cium facta ſunt, & omnia ſive ſæcu„larium voluntate, ſive Clericalium in„de ſequuta, quæque in poſterum de „iſtis attentari fortaſſe continget, ipſo „jure nulla, invalida, irrita, injuſta, „damnata, reprobata, inania, viri„bus & effectu vana omnino fuiſſe, „eſſe, & in perpetuum fore, libero ac „proprio motu, declaramus, pro nul„lis etiam ac irritis ab omnibus, nunc „& in perpetuum haberi volumus, at„que mandamus; neminemque ad il„lorum obſervantiam teneri, neque „ex illis cuiquam aliquod jus, vel actio„nem, aut titulum coloratum, vel „cauſſam præſcribendi, licet longiſſimi „temporis poſſeſſio ſubſequatur, acqui„ſitum fuiſſe, nec eſſe, minusve ullo „tempore acquiri, & competere poſſe; „imo perinde, acſi non emanaſſent, „pro non exſtantibus, & non factis „perpetuo haberi debere, decernimus „atque jubemus. Et nihilominus ad „abundantiorem cautelam, articulos „præfatos, aliaque præjudicialia, no„ſtro motu, ſcientia, deliberatione, & „Pontificiæ poteſtatis plenitudine, ite„rato penitus damnamus, reproba„mus,

„mus, viribus ac effectu vacuamus; Sæc. XVII.
„& contra illa, deque eorum nullitate A.C. 1690.
„coram Deo proteſtamur; inhibentes
„quascunque adverſus hanc Bullam
„exceptiones, cum primis prætextum
„ſub- & obreptionis, nullitatis, aut
„invaliditatis; decernentes e contrario,
„literas haſce noſtras perpetim validas,
„& efficaces exiſtere, ac fore, ſuosque
„plenos, & integros effectus ſortiri, &
„obtinere, ſicque per quoscunque Ju-
„dices ordinarios ac delegatos, ubi-
„que judicari, ac definiri debere, ſub-
„lata eis, & eorum cuilibet quavis
„aliter judicandi & interpretandi fa-
„cultate, & authoritate; ac irritum,
„& inane eſſe, ſi ſecus ſuper his a quo-
„cunque quavis authoritate ſcienter,
„vel ignoranter contigerit attentari;
„nec in contrarium ulla Conciliorum
„decreta, ſive a nonnullis allegata,
„ſive in poſterum alleganda, quicquam
„valitura, uti nec alia Imperatorum,
„Principum, ſapientum ſcita, conſue-
„tudines, jura, Conſtitutiones, privi-
„legia, literæ, indulta, quocunque
„veniant nomine; iis enim omnibus,
„& ſingulis noſtro diplomate deroga-
„tum volumus effectum omnem, quin
„imo publice derogamus, unico hoc
„addito: ut præſentium transſumptis
„etiam impreſſis, manu Notarii publici

Sæc. XVII. A. C. 1690. „ſubſcriptis, & Sigillo alicujus perſo„næ in dignitate Eccleſiaſtica conſti„tutæ munitis, eadem fides prorſus „adhibeatur, quæ ipſis Originalibus „literis adhiberetur, ſi eſſent exhi„bitæ, vel oſtenſæ.„

Recitata hac Bulla Pontifex eadem adhuc die illam conſuetis in locis affigi juſſit. Haud diu Ludovicum Regem, quæ a moribundo Papa Romæ geſta fuiſſent, latere poterant, hoc tamen diploma, utpote adhuc incognitum, nec omni conſueta ſolemnitate promulgatum ſilentio prorſus transmittendum cenſuit, ſpe fretus, fore, ut a Purpuratorum Collegio mitioris animi Pontifex eligeretur, qui prudentia ſua repararet, quicquid a duobus Prædeceſſoribus perperam geſtum fuiſſet: Verum Pariſienſe Parlamentum non ea utebatur moderatione, ſed de nova Papam vexandi occaſione tripudians, Regi declarabat, haud ignotam dici poſſe Bullam, quæ Romæ in publicis viis, præſente ipſo Regio Oratore, & Cardinalibus promulgata eſſet. His igitur permotus Rex Parlamento injunxit, ut in pleno conſeſſu ab hac Pontificis Bulla provocaretur, factaque appellatio Senatus tabulis inſereretur.

§. CXIV.

Sæc. XVII.
A.C. 1690.

§. CXIV.

Alexandri VIII. Pontificis Maximi obitus.

Postquam Pontifex solemnem hunc declarationis actum, quem Romani *glorioſam Pœnitentiam de nimio Gallorum favore* vocabant, singulari animi præsentia peregerat; die prima Februarii gravius vim morbi ipso senio auctam sentiens, rursus omnes Cardinales convocari jussit, quibus ultimum valedicens, hac voce eos allocutus est: *deficiunt vires, Fratres Venerabiles, sed non deficit animus &c.* Postea veniam ab omnibus exorans, eosque ad dignioris Successoris electionem adhortatus, cunctis bene precatus est: postea omnibus Ecclesiæ Sacramentis munitus, eadem die magno suorum mærore vitam finiit his verbis: *Et unam, Sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam:* Vixit annos octoginta duos: Pontificatum vero nonnisi unicum tenuit annum, tres Menses, & quindecim dies.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

§. CXV.

Ejusdem Pontificis gesta in Pontificatu.

Multa, magnaque hunc Pontificem exiguo admodum tempore gessisse, hucusque recensita testantur, absdubio majora prudentiæ ac fortitudinis Apostolicæ specimina editurus, nisi tam probatæ virtutis dexteritatisque Præsulem mors Orbi Christiano invidisset: Eminuit præcipue singulari Zelo, quo Romanæ Ecclesiæ jura, ac integram fidem usque ad postremum vitæ halitum sartam tectam servare studuit: liberalem se quoque ac munificum erga bene meritos, præsertim suos affines exhibuit, unde non mirum, quod ab æmulis Nepotismi redarguatur: Profudit etiam ingentes opes in eos, qui Christianæ fidei studio arma in Turcas verterunt, unde in laborum pro fide & Republica exantlatorum mercedem Francisco Mauroceno Venetorum Duci Pileum & Ensem transmisit. Ut vero tanquam providus Pater subjecti populi necessitatibus succurreret, Nepoti suo in mandatis

datis dedit, ut ſevere inquireret in eos, qui annonam fraudabant, ipſe vero in publicis horreis ſemper viginti mille tritici modios reconditos haberet, data omnibus copia ſegetem diſtribuendi, retenta duntaxat ea frumenti parte, qua quotannis triticum ad publicam alimoniam diſtributum compenſaretur: imminuit etiam vectigal carnis, olei & tritici Romanis civibus impoſitum. Ferventibus autem inter ſuos Domeſticos diſſidiis totus in eo erat, ut poſito odio illico reconciliarentur: prohibuit etiam artificibus, civibusque, ne Regum, ipſiusque Papæ inſignia in ædium ſuperliminaribus affigerent, eoquod ſub umbra picti Principis non raro libidinem graſſari, & delictorum impunitatem invehi comperiiſſet: Gubernatori ſciſcitanti, an ad ærarium gravi onere levandum militum, quorum plusquam quater mille insignis erant, numerum imminui vellet, reſpondit: *Principum honori eſſe, non oneri phalanges militum, potius lictores & ſatellites dimitteret, hos enim Romæ ſuperabundare: rediret autem civitas in civitatem, & ad ſeipſam Roma, Majeſtate ac libertate vetuſta ſervata.* Ceterum Alexandrum Jeſuitis minus

Sæc. XVII. A.C. 1690.

Sæc. XVII. A. C. 1690.

minus affectum asserunt nonnulli, Huylenbrockius tamen Jesuita (*) testatur, quod Jesuitæ huic Pontifici præsentissimum Societatis discrimen atque excidium a se sublatum esse non sine ingenti lætitia adscriptum referant.

(*) Præf. pag. 7. Vind. Soc.

BENE.

BENEVOLE LECTOR.

Adjungo operi quasdam epistolas, quas in Conventus nostri Augustani Archivio reconditas reperi, atque ex Gallico authographo integerrima fide latine reddidi, eoquod Historiam quidem de Genuensium fato, & Siamensi Legatione illustrent, quorumdam tamen Lectorum, si ipsi contextui insertæ fuissent, patientiam sua prolixitate nimis forte fatigarent.

Ad Pag. 272.

Oratio deprecatoria

Genuensis Ducis coram Galliarum Rege

Versaliis die decimo quinto Maij habita.

Sereniſſime Rex! Inter Regiminis præcepta nullum aliud Respublica mea altius cordi impreſſum ſemper conſervavit, quam ſingulare deſiderium ſummam profitendi venerationem erga regiam illam coronam, a Majeſtatis veſtræ Majoribus Auguſtiſſimis in caput ſuum transplantatam, quamque ad tam ſublimem potentiæ & gloriæ gradum Majeſtas veſtra tam prodigioſis, tamque hucusque inauditis victoriis extulit, ut fama, quæ aliorum quorum-

quorumcunque facta nimium augere assuescit, sua tamen gesta, etiamsi ea imminuere adlaboraret, nunquam posteritati credibilia reddere posset: Adeo sublimes sunt tuæ Prærogativæ, ut dum illæ cujuscunque conditionis homines in admirationem rapiunt, ac profundissimum obsequium extorquent, meam præcipue Rempublicam eo induxere, quatenus præceteris omnibus suam submissionem profiteri, tamque luculenter testari certaret, ut universus Orbis evidens testimonium reddere obstringatur, nunquam in mundo casum magis funestum, magisque fatalem accidisse, quam illum, quo Majestas vestra merito se offensam sensit: Verba igitur mihi desunt, quibus intimum exprimam cordis mei dolorem, quo viscera mea laniantur ob offensionem minima etiam ex culpa Majestati vestræ irrogatam, & quamvis Respublica mea sibi persuadeat, id duntaxat infortunii iniquitate accidisse, optaret tamen unice, ut quicquid vel minimum Majestati vestræ displicuit, quovis demum pretio non modo ex Regiæ Majestatis suæ, sed omnium hominum memoria expungere posset: Nunquam Respublica mea a tam immensa afflictione sese erigere poterit, nisi postquam in pretiosissima Majestatis vestræ gratia sese redintegratam viderit: Ut vero hujus favoris digna efficiatur, persuasum habeat Majestas

vestra,

veſtra, quod extremos etiam conatus, curasque omnino anxias, imo etiam cunctas vires deinceps eo unice intenſura ſit, ut non modo obtentam gratiam conſervet, ſed & ut illius incrementa promereri, digna cenſeatur. Hanc ob rem, haud contenta verbis huic noſtræ menti conſonis, ac profundiſſima ſubmiſſione plenis, ſed inſuper modo hucusque inſueto ac prorſus ſingulari uti voluit, dum ad Majeſtatis veſtræ pedes ipſum Ducem, ſuosque quatuor Senatores ablegavit, ſpe freta, quod hoc ſubmiſſionis teſtimonio Majeſtas veſtra convicta remaneat, de profundiſſima obſervantia, qua Respublica mea Majeſtatis veſtræ Benevolentiam adorat. Quantum vero in me eſt, eo nomine me feliciſſimum exiſtimo, quod perdemiſſa ſinceriſſimæ mentis meæ ſenſa Majeſtati veſtræ aperiendi honorem nactus ſim: immenſo etiam perfundor gaudio, quia mihi datum eſt vultum ſubjre tam excelſi Monarchæ, ſua potentia invincibilis, & incomparabili magnanimitate ac celſitudine ſpectatiſſimi: Sicut ergo omnes alios præteritæ ætatis Reges ſuperaſti, ita & hanc prærogativam in Regiam proſapiam tuam immoto jure transfers: Tam proſpero augurio fretus confido, fore, ut Majeſtas ſua ſingularem ſuæ generoſitatis ſplendorem Univerſo Orbi teſtatura, pariter non minus debitas, quam perdemiſſas haſce

decla-

declarationes velut ſinceriſſimi cordis mei, horumque Senatorum, omniumque patriæ meæ civium ſpecimina reſpicere, & acceptare dignetur: Æſtuo igitur præ immenſo certa reſtauratæ Benevolentiæ ſuæ ſigna experiendi deſiderio &c.

Oratio Gallici Legati ad Luſitaniæ Regem pro obtinendo ejus patrocinio erga Siamenſem Oratorem, & Miſſionarios cum prima legatione Siamum An. 1685. *miſſos.*

Ad Pag. 591.

Rex potentiſſime!

Nuperis literis ex Francia allatis Majeſtati veſtræ ſignificare juſſus ſum, quod Rex ac Dominus meus, obſequioſæ Siamenſis Regis voluntati ſatisfacturus, Oratorem quemdam ad eundem Principem maritimo itinere ablegare, eademque occaſione in eodem navigio bellico ſex Jeſuitas natione Gallos, ex Siamenſi Regno Macaoum in Sinis transmittere decreverit: Hiſce Religioſis hoc impoſitum eſt negotium, ut in ſuo tam terreſtri, quam maritimo itinere principalium locorum longitudines, acus magneticæ declinationes & variationes, ac demum quicquid ad perficiendas noſtras mappas Geographicas,

phicas, dirigendasque navigationes conferre poterit, ſedulo obſervent, & in raros cujuscunque generis libros pro Regis Domini mei Bibliotheca exacte inquirant. Eapropter Veſtram Majeſtatem certiorem reddere juſſus ſum, hiſce Religioſis ſerio injunctum eſſe, ut in quocunque loco eos venire contigerit, ubique cum ſubditis Majeſtatis veſtræ obſequioſe converſarentur, omneque officii ac debitæ ſubmiſſionis genus Luſitanis Præſulibus deferrent. Igitur Rex meus minime dubitat, Regiam ſuam Majeſtatem pariter exoptaturam, ut ejus ſubditi in Oriente omne auxilium, opemque, quantum hi Religioſi ad itineris, ac negotii ipſis demandati executionem indiguerint, præſtent: Ut autem hi de hoc favore certiores reddi poſſint, juſſus ſum petere, prout & confidenter a Veſtra Majeſtate peto, pro hiſce Religioſis ampliſſimas, & maxime idoneas publicæ ſecuritatis literas: Navis vero, qua Franciæ Orator, præfatique Patres Jeſuitæ Siamum profecturi ſunt, abs omni dubio Menſe Martio ad finem vergente portu ſolvet: quapropter humillime rogo, ut Majeſtas veſtra præcipere velit, ut præfatæ literæ expediantur, & quanto citius fieri poterit, mihi tradantur.

Epiſtola R. P. De la Chaiſe Jeſuitæ Regii Confeſſarii ad P. Verbieſt Peckinenſem Miſſionarium.

Reverende Pater!

Non ſine magno animi gaudio Regis mei, qui totius Chriſtianæ Reipublicæ maximus eſt, juſſa executurus, Reverentiæ veſtræ patrocinio commendo ſex noſtræ Societatis Patres natione Gallos, meritorum copia, & ingenii præſtantia inclytos: Hi ſub tuis auſpiciis Sinis & magnæ Tartariæ lumen veræ fidei inſerre, omnesque obſervationes Aſtronomicas, & artium, ſcientiarumque cognitiones haurire juſſi ſunt ab illa Natione, quam R. P. Couplet, nuper Regis noſtri alloquio honoratus, ſingulariter deprædicabat. Omnes hi ſex præter ingens Religionis ſtudium, raramque virtutem mira facilitate in addiſcendis linguis & ſcientiis præditi ſunt, eosque ob rerum Mathematicarum ſcientiam Majeſtas ſua in ſuos Mathematicos ſelegit, & ut tales Regiis literis magno Cancellariæ ſigillo firmatis muniri juſſit: Gaudebit ſane R. Vra, quod per hoſce Patres pro ſcientiarum augmento inter hos duos totius Orbis potentiſſimos Monarchas, & maximos ſcientiarum Patronos veluti negotiationem erigere poterit. Hi tam ſapientia, & Regiminis

giminis felicitate, exercitus numero & robore, quam legum rectitudine, bene ordinata Regnorum administratione, Divino adjutorio in eorum consiliis, magnificentia in eorum Regiis, atque animorum celsitudine inter se adeo æquales sunt, ut plane videatur, quod sicut ambo hi Principes omni admiratione digniſſimi, cum nil magis augustum, nil præclarius quam seipsos in terris invenire possint, ac unice pro sui ævi gloria, suorumque subditorum prosperitate nati videantur, ita etiam per æquales virtutes, easdemque heroicas dotes a Cælo datas inter se eo intimius uniantur, quo majori ac pene immensa regionum, mariumque distantia eorum Regna sint ab invicem separata. Faxit Deus ter Optimus, ac supremus omnium Monarcharum, omnium Regum & Cæsarum Dominus, qui cunctos tanquam veri Divinique Cultus Conservatores, suique Templi Protectores constituit: Velit, inquam Deus, ipsis quoque idem Religionis studium, ac propagandæ veræ fidei Zelum, necnon parem pro Evangelii prædicatione & religionis exercitio ardorem inspirare: nec sit ultra magnus Sinarum Imperator nostro Rege inferior in præcipuo veræ Majestatis gradu, qui solus Personæ suæ dignitati, Regnique sui felicitati deesse videtur: Eandem gratiam pro vestro magno Imperatore summis assiduisque votis efflagitant omnes probi,

ac devoti in toto hoc florentiſſimo Regno, in quo Ludovicus Magnus fidei Catholicæ unitatem, virtutem & pietatem ſuo exemplo, ſua ſollicitudine, ſuis edictis, imo & continuis ſuis liberalitatibus redintegrare ſtuduit. Nos quoque Sacrificia precesque hunc in finem quotidie Deo offerrimus, nec credere poſſumus, quod tot virtutes, quibus veſter Rex jam eminet, ob ſolum Chriſtianæ fidei defectum ſine mercede in æternum remaneant. Hinc ſperamus, quod ultimam quoque ſit impoſiturus coronam magnifico illi operi, quo tam celebrem famam ſibi in toto Orbe comparavit: Ut ergo R. Veſtra ſatisfaciat deſideriis magni noſtri Regis, quem Deus toti Europæ in noſtræ fidei Defenſorem, ac reſtauratorem dedit, quemque juxta omnes Prophetias in excidium Mahometanæ ſuperſtitionis elegit, hinc R. Veſtra quantum fieri poterit, de virtutibus, conſiliis, & magni veſtri Imperatoris, quem Rex noſter aliunde in magno pretio habet, ampliorem notitiam communicare non gravetur: Oro etiam atque obteſtor V. R. ut fervidos hoſce, doctosque Miſſionarios, quos Rex ſubmittit, omni poſſibili modo protegere, adjuvare, eisque pro viribus ſuis favere velit: His Rex præeſſe voluit Patrem de Fontanaye, cujus merita R. veſtræ ſat cognita ſunt, quemque omnes doctiores Regiæ Academiæ per Regis noſtri libera-

liberalitatem florentiſſimæ Mathematici tanquam Virum in paucis doctiſſimum, & velut ſingulare totius Nationis ornamentum venerantur. Præfati Patres omnes obſervationes, cunctaque Scientiarum prodigia in ſumma earum perfectione ex Europa ad veſtram regionem transferent, atque ad vos mittuntur tanquam Sponſores plurium & majorum adhuc favorum, quos Majeſtas ſua tam in gratiam veſtri magni Imperatoris, quam in veſtrûm utilitatem impoſterum facere meditatur, ac ſine dubio faciet, quamprimum inaudierit, quo honore ejus Mathematici in Sinenſi Imperio fuerint excepti, & habiti, atque in mandatorum ipſis injunctorum executione adjuti: Non poſſum exprimere omnia futura commoda, quæ ex horum Patrum miſſione, & a R. veſtræ benevolentia, Deo vota noſtra ſecundante, mihi polliceor, hi etiam, quoniam ex hac Aula & Regni Metropoli, in qua per aliquot tempus elevati ſuis meritis inclaruerunt, proficiſcuntur, vobis enarrabant plurima, quæ ipſi ad veſtri Zeli, & curioſitatis ſatisfactionem melius ore, quam ego calamo, exprimere poterunt. Præcipue vero R. veſtram rogo, ut illis fidem adhibeat, atteſtantibus, quod præter me nullus in terrarum orbe ardentius in veſtrorum Sacrificiorum, laborumque Apoſtolicorum unione cum ſumma

veneratione ac ſinceritate perſiſtere deſideret, &c.

Epiſtola ejusdem Patris de La Chaiſe ad Siami Regem.

Rex potentiſſime!

Summa veneratione ac gaudio me votis Majeſtatis veſtræ ſatisfeciſſe arbitror, procurare intentus, ut duodecim Patres Mathematici e Societate noſtra virtutibus ac ſcientiis inſignes ad Siamenſe Regnum mittantur, duasque domos, & Eccleſias unacum ſpeculis aſtronomicis, quas eisdem Majeſtas veſtra in duabus Regiis Civitatibus Siami & Luovoi concedere dignata eſt, occupent. Hac in re ſecutus ſum juſſa Regis Domini mei, qui eo lubentius horum Patrum diſceſſum ratum habuit, quo nec cariora pignora, nec certiores Regiæ ſuæ amicitiæ fidejuſſores Majeſtati veſtræ ſubmittere potuiſſet. Cum his denuo miſit Patrem Tachardum, utpote qui de veſtræ Majeſtatis mente & conſiliis plenius inſtructus, exactius quoque eidem rationem reddere poterit de cura & ſollicitudine, qua Rex noſter Majeſtatis veſtræ intentioni reſpondere ſategit. Rex potentiſſime, ſi perdemiſſas quoque preces meas votis maximi inter Orbis Principes Regis mei jungere liceret, Majeſtati

jestati vestræ supplicarem, quatenus hos Patres, confratres meos, mihique memetipso chariores, bonitatis, ac protectionis suæ favoribus beare dignaretur, eo magis, quo certius eorum merita, ubicunque cogniti erunt, hanc gratiam sibi vendicatura sint. Non sine summa veneratione, & gratissimi animi sensu auream Christi Cruci affixi imaginem, quam mihi donare Majestati vestræ placuit, recepi. Hæc semper in primo ac nobiliore Societatis Collegio in Francia oculis omnium meorum Confratrum exposita permanebit, ut ex ejus aspectu eo ardentiori Zelo ad sua obsequia Majestati vestræ deferenda excitentur, ejusque subditis salutis scientiam, & cognitionem veri Dei, qui solus ab Universo Orbe adorari meretur, ingerere certent: Comitabor illos corde & affectu, jungam vota mea illorum votis, quibus incessanter solidam Majestati vestræ gloriam, suique Regni prosperitatem augurabuntur; Præsumpsi eisdem quædam consignare dona, exigua licet, talia tamen, quæ meæ conditionis homo magno Regi facere potens est. Spero nihilominus, saltem laboris raritatem haud ingratam fore: Enimvero Cælorum Rex, ad hominum institutionem cælorum astrorumque motus, planetarum concursus, solis & lunæ eclypses, quas hæ machinæ novo artificio exhibent, profunda sua sapientia ordinavit, hunc

ipsum Deum exoro, ut excelsam Majestatis vestræ mentem per lucidissima illa opera, fabricata a manu Dei solius, quem adoramus, illustrare dignetur in cognitione & amore illius, qui horum mirabilium est Author, & cui Reges majorem adhuc, quam ceteri homines, venerationem ac submissionem præstare tenentur. Ceterum, Rex potentissime? tuis Oratoribus & præcipue ei, qui legationis princeps erat, hoc testimonium tribuere adstringor, quod in omni occasione luculenta summæ prudentiæ ac sapientiæ specimina ediderint, suaque agendi ratione demandati muneris honorem Majestatisque vestræ gloriam tueri, simulque omnium expectationi satisfacere, & præcipue magni nostri Regis totiusque Augustissimæ suæ familiæ benevolentiam demereri fategerint: confido, eos vicissim commendaturos indefessam diligentiam, qua ad votorum suorum plenitudinem a Rege & Domino meo tam amplas singularis erga Majestatem vestram amicitiæ testificationes procuravi, ut ausim dicere, quod nemo alius Oratorum unquam in Francia ampliori honore ac decore exceptus fuerit. Denique Regem Regum, qui corda Regum suis in manibus tenet, suppliciter rogo, quatenus Majestatis vestræ animum cum corde Regis ac Domini mei tam arcto conjungat vinculo, ut ambo idem de supremo Rege Deo sen-

sentiant, proin ambo pariter Deum ab omnibus tam Orientis, quam Occidentis Nationibus adorari procurent; sicut enim Regis Domini mei nomen nonnisi per ardens, quo erga purum veri Dei cultum flagravit, studium ad tam sublimem gloriæ gradum, quo nunc potitur, exaltatum est, ita Majestas vestra nunquam Regno suo majorem gloriam, nec cunctis suis consiliis ampliorem prosperitatem comparabit, quam veri Dei adoratione. Hæc vota a me non modo mea pene infinita gratitudo, quam erga vestram Majestatem tot Regia beneficia deposcunt, sed etiam summa, ac perdemissa requirit veneratio, qua profiteor, me esse &c.

Epistola Patris Tachardi ad Franciæ Regem.

Rex potentissime!

Rationem reddo de secundo meo itinere, quod Regiæ suæ Majestatis jussu ad Siamense Regnum confeci: Nominis tui gloria, ac virtutum fama in hac regione tam communi applausu resonat, ut sapientissimus Princeps hujus Regni Moderator nil magis sibi glorioſum, ac suæ Nationi magis proficuum fore crediderit, quam si cum Majestate vestra fœdus inire, ejusque

amicitiam ſibi conciliare poſſet: Majeſtas veſtra petitioni ac deſiderio hujus Monarchæ generoſo prorſus animo ſatisfecit, ſimulque teſtatum reddidit, quo in pretio illam habet, imo auſim dicere, quod hic Princeps, etſi Majeſtatis veſtræ benevolentia ob præclaras ſuas dotes, quibus abundat, dignus haud foret, eam tamen ardentiſſimo ſuo gloriam veſtræ Majeſtatis, ſuique Regni proſperitatem augendi ſtudio promereretur: Profecto Majeſtatis veſtræ ſollicitudo, quo hujus Principis ſalutem, & hujus Nationis inſtitutionem promovere ſtudet, non aliunde oritur, niſi ex ea pietate, qua Majeſtas veſtra longe glorioſius, quam tot victoriarum fama cunctos Reges terræ antecellit, eapropter, quia Divinum Numen cunctis Majeſtatis veſtræ conatibus tam ampla benedictione, ringentibus licet æmulis ſuis, adſuit, ſperare fas eſt, Deum quoque non minus, quam ceteris, his quoque bene cæptis proſperos daturum ſucceſſus, poſteritatemque inter Ludovici Magni victorias numeraturam Siami & Sinarum Reges ſanctæ Cruci, ac Chriſto Jeſu ſubjectos. Hoc triumpho, quo Majeſtas veſtra Regnum Dei latius protendit, ſibi Cælum adeo propitium reddidit, ut victorias hucusque contra tot fœderatos hoſtes feliciter partas, etiam æternas faciat: merito etiam lætari poterit Majeſtas veſtra, quod nullum

hoſtem

hoſtem habeat, qui non ex armamentario Eccleſiæ arma, quibus eam aggreſſi ſunt, ſumpſiſſet, adeo nempe tua gloria a Religionis gloria inſeparabilis eſt: noſtræ vero profeſſionis homines gaudemus, quod Regibus noſtris ſervientes Deo ſerviamus, certique ſimus, quod gratiora Regi noſtro obſequia præſtare non valeamus, quam quæ Deo præſtamus: qui tibi deſerviunt, haud ſolliciti ſunt, ut Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & Deo, quæ Dei reddant; quippe adeo ſingulari, tamque glorioſo pietatis Chriſtianæ exemplo teſtatum reddis, quod noſtro ævo eadem Dei & Cæſaris cauſſa in Francia agatur. Inde vero noſtræ Societatis Religioſi, quos in Indias veſtra Majeſtas decernit, novo excitantur ardore, ut tua juſſa, quibus te nil aliud quam Dei gloriam, fidei propagationem, atque Eccleſiæ Catholicæ incrementum, intendere noſcunt, exactiſſime exequantur: Tam puræ intentioni tuæ reſpondere ſtudebimus, nobisque gloriæ ducemus, ſi propterea ſanguinem & vitam prodigere poterimus: eadem voluntate animati proficiſcimur omnes, mihique polliceor, Majeſtati veſtræ ſat perſuaſum eſſe, neminem me Majeſtatis ſuæ proſperitatem cordi ſuo altius defixam tenere, magisque ſincero affectu & profundiſſima veneratione ſubſiſtere &c.

Oratio

Oratio Siamenſium Oratorum ad Franciæ Regem in ultimo alloquio
Anno 1686.

Auguſtiſſime Rex!

Ad Regem noſtrum revertendi veniam a veſtra Majeſtate ſupplicaturi, huc venimus; noſcimus enim, quod Princeps noſter anxiis curis legationis noſtræ ſucceſſum præſtoletur. Prodigia, quæ referremus, excipere, ac pretioſa ſingularis ſuæ erga illum benevolentiæ pignora per nos recipere anhellat: præcipue vero urgemur, ut illum de Regia amicitia, quam in perpetuum Majeſtas veſtra cum eo iniit, certiorem reddere poſſimus: Hæc ſunt, quæ vehementius, quam venti & vela tandem nos ad remigandum impellunt: Ceterum Benevolentia, qua ex veſtræ Majeſtatis mandato ubique excipimur, nos veluti patriæ noſtræ immemores reddit, aut ſi dicere licet, vix non Principis noſtri juſſa ex animo noſtro obliterat: cum autem a Regia veſtra Perſona diſceſſum paramus, deſunt nobis verba, quibus obſequii noſtri, admirationis, ac gratitudinis, quam profitemur, ſenſa exprimamus: Expectabamus equidem nos

ſingu-

singulares gratias, insignesque prærogativas in Majestate vestra agnituros: nec nos nostra fefellit spes, imo omnem nostram longe superavit expectationem, saterique cogimur, nos alloquii copiam, facilitatem, orisque suavitatem, qua honorati sumus, experiri, nunquam sperare ausos fuisse, imo nequidem nobis persuadere poteramus, in eadem Persona dotes, quæ sibi invicem adeo opponi videntur, conjungi, atque in uno eodemque throno tantam Majestatem tantumque simul & amorem morari posse: nunc vero nobis haud ultra mirum videtur, quod populi tui sub auspiciis tuis nimium fortunati, omni occasione suum erga Regiam tuam Personam amorem, tenerrimique animi specimina prodant. Nos vero, Rex Maxime, tuis beneficiis cumulati, virtutibus tuis capti, tuaque benignitate intimo cordis sensu commoti, ac sublimi tua sapientia, cunctisque Regni tui prodigiis in admirationem rapti profitemur, quod vitæ nostræ dies nimium breves, totiusque mundi ambitus nimis restrictus sit, ut ea, quæ exponimus, pro meritis deprædicare possemus: imo in recollendis tot miraculis memoria nostra deficit. Quapropter integra fide in libellis nostris studiose descripsimus omnia, quæ carptim colli-

colligere poteramus, ac denique palam profitemur, quod quamvis multa narraverimus, plura tamen memoria exciderint, nihilominus tamen hi libelli ad longævam transmittentur posteritatem, atque inter longe rariſſima, magisque pretioſa hujus Regni monumenta reponentur, & Rex, Dominus noſter eos ad Principes ſibi fœderatos tanquam munus pretioſum transmittet, ut eo certius citiusque incomparabiles Ludovici Magni virtutes univerſo Orienti innoteſcant, utque futura etiam ſæcula eum admirari addiſcant; annuntiabimus etiam cum gaudio proſperam Majeſtatis veſtræ ſanitatem, ac ſingularem ipſius Cæli providentiam, qua Majeſtatis ſuæ vitam nunquam intermorituram prolongare certat &c.

INDEX

INDEX
TOMI LXV.

A.

Abaffius Princeps Tranſylvaniam Cæſari cedit, 531. moritur, 709.
Adolphus Bipontinus Dux moritur, 656.
Aguire Saens Franciſcus Joſephus, ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 430. Janſeniſtarum interpretationes reprobat, 689.
Albani Joannes Franciſcus Cardinalium Collegio ab Alexandro VIII. aggregatur, 693.
Albergatis de Nicolaus, Cardinalis moritur, ejus elogium, 438.
Albertus Sigismundus Bavariæ Dux Epiſcopus Friſingenſis & Ratisbonenſis moritur, 389.
Albicius Franciſcus Cardinalis, ejus elogium & obitus, 287.
Alexander VIII. Papa peccatum Philoſophicum damnat, 405. in Papam eligitur,

tur, 634. ejus geſta, 637. ejus Conſtitutiones, 656. Cardinales creat, 662. cum Cæſare ob electionem Furbini contendit, 663. diſſidia cum Galliarum Rege componere, incaſſum adlaborat, 673. conditiones præſcribit, 675. propoſitiones Janſeniſtarum damnat, 682. quinque Beatos Sanctis adſcribit, 693. varias edit Conſtitutiones, 712. Gallorum decreta in cauſſa regalium & Pontificiæ auctoritatis irrita declarat, 721. moritur, 727. ejus geſta in Pontificatu, 728.

Alexander a S. Thereſia Carmelita, quænam ſcripſerit, & quando obierit, 447.

Algerienſes a Gallorum Rege male mulctantur, 217.

Alphonſus Henricus Luſitaniæ Rex, ejusque Conjux moriuntur, 257.

Alſatia, ibidem Religionis Catholicæ exercitium reſtituitur, 329.

Amalia Solisbacenſis Princeps ad fidem Catholicam reverſa Ordinem S. Thereſiæ profitetur, 244.

Ambianenſes Parochi ob confeſſionem Paſchalem in Regulares inſurgunt, 482.

Angelis de Jacobus ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 429.

Angli Proteſtantes contra Regem, ejusque Fratrem conjurant, 148. 231. plectuntur, 234. 351, Catholicos inſectantur, 358. a Catholicis ad probandam

ſectæ

sectæ suæ veritatem provocantur, 360. Regem suum dire vexant, 573. ejus Filium tanquam suppositititium proclamant, 577. Catholicos vexant, 583. 590.

Apamienses Parochi suam culpam ob admissas regalias coram Pontifice deprecantur, 73.

Appellatio, circa hanc fervet controversia inter Papam & Electorem Colonienſem, 427.

Aquaviva Octavius Cardinalis moritur ejus elogium, 439.

Argylus Comes seditionem contra Angliæ Regem concitat, 352. capite plectitur, 353.

Arnaldus Antonius olim Sorbonæ Doctor, ejus apologia prohibetur, 152. contra Duacenses Theologos declamat, 246. doctrinam de peccato Philosophico denuntiat, 400. impugnat, 405.

Arndius Josua, quænam ediderit, 521.

Arnoldus Christophorus, ejus opera & obitus, 383.

Asylorum jus Romæ prætendunt Oratores exteri, 451. a Pontifice abrogatur, 451.

Assaldus Fulvius ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio adscribitur, 431.

Aubermont Joannes Ord. FF. Præd. quænam scripserit, 447.

Augustanum Principum Germanorum fœdus, 415.

Auriacus Princeps a rebellibus Anglis ad invadendum Regnum ſollicitatur, 580. vide *Guilielmus III.*

Azzolinus Decius Cardinalis ejus obitus, 650.

B.

Babelius Balthaſar, ejus opera & deceſſus, 448.

Balthaſar Auguſtinus moritur, quænam ſcripſerit, 609.

Bancell Ludovicus Ord. FF. Præd. quænam ſcripſerit, 382.

Barbadicus B. Gregorius Cardinalis, ejus vita & obitus, 165.

Barbadicus Marcus Antonius ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.

Barbarinus Franciſcus creatur Cardinalis, 694.

Bartolocius de Celeno Abbas Ciſtercienſis, quænam poſteris reliquerit, 519.

Bartolus Daniel S. J. ejus libri & obitus, 295.

Baſſenheimius Wormatienſis Epiſcopus moritur, 256.

Batavi ad Jacobum Angliæ Regem ſolio deturbandum operam conferunt, 580. claſſem pro Auriaco expediunt, 581. eum in Angliam transferunt, 584.

Baylon Paſchalis B. a Papa Sanctis adſcribitur, 693.

Belgradum a Cæſareis occupatur, 581.

Bichius

Bichius Carolus ab Alexandro VIII. Cardinalium Collegio adſcribitur, 663.
Bigot Emericus, ejus ſcripta & deceſſus, 660.
Bircherrodus Jacobus, quænam ſcripſerit, 610.
Boncompagnus Hieronymus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 289.
Bonna Urbs a Cæſare Gallis eripitur, 622.
Boſſuetus Benignus Meldenſis Epiſcopus Cleri Gallicani articulos propugnat, 14. 25. adulterinam Myſtagogiam impugnat, 478.
Bovius Benedictus Ord. FF. Præd. ejus ſcripta & obitus, 257.
Brancatius Stephanus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 597.
Brand Gerhardus, quænam ſcripſerit, 383.
Brandſaſch Antonius Franciſcanus, ejus ſcripta & obitus, 257.
Broakes Thomas, quædam opera poſteris reliquerit, 522.
Bronmeiſter Simon, moritur, ejus ſcripta, 609.
Broſſe Ludovicus Benedictinus, quænam ſcripſerit, 380.
Brueyſius Calviniſta ſectam ejurat, 244.
Buchenröder Michael, ejus opera & deceſſus, 175.
Buchyus Felix Carmelita Cleri Gallicani articulos tuetur, 38. propterea a ſuis Su-

perioribus vexatur, 93. a Parlamento defenditur, 40.
Buda incaſſum a Cæſareo-Bavaris obſidetur, 267. rurſus cingitur, 416. expugnatur, 422. ob cujusdam Tribuni perfidiam vix non Turcis redditur, 487.

C.

Cabaſſutius Joannes, quænam ſcripſerit, 380.
Calovius Abraham, ejus ſcripta & deceſſus, 448.
Calvius Abraham varios libros poſteris reliquit, 383.
Camus Stephanus ab Innocentio XI. Purpuratorum Collegio adſcribitur, 430. de Molinoſii favore inſimulatur, 476. vindicatur, 477.
Cantelmus Jacobus Romana Purpura decoratur, 662.
Capellus Rudolphus, ejus opera & obitus, 298.
Capiſtranus Joannes B. a Papa Sanctis adſcribitur, 693.
Caprara Cæſareus Bellidux a Turcis captus detinetur, 181. dimiſſus ad caſtra venit, 194. Tranſylvaniam ad Cæſaris obſequium reducit, 531.
Caraciolus Innicus Cardinalis ejus elogium & obitus, 710.
Carafa Fortunatus ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 430.
Cardinales ab Innocentio XI. creantur, 430. Conclave ingrediuntur, 633. creantur, 662.

Carolus Elector Palatinus moritur, 384. controverſia de ſucceſſione, 385.
Carolus II. Angliæ Rex, in eum conjurant Proteſtantes, 148. 231. vicennales inducias cum Gallis paciſcitur, 246. non ſine veneni ſuſpicione moritur, 364. fidem Catholicam ante mortem ſuam profeſſus eſt, 358.
Carolus V. Lotharingiæ Dux ſupremus Cæſarei exercitus Dux in Hungaria, 181. Viennam munire feſtinat, 189. Turcas profligat, 194. 197. exercitum contrahit, 199. Turcas ſæpe cædit, 204. liberatæ Viennæ gloriam cum aliis partitur, 206. Poloniæ Regem ab exitio liberat, 213. Turcas ſæpius profligat, 868. Vivarinum expugnat, 368. Budam obſidet & occupat, 416. 422. Turcas ingenti clade afficit, 489. 617. Gallis Moguntiam & Bonnam eripit, 622. moritur, ejus elogium, 707.
Carpi Dominicus Maria ab Innocentio XI. Cardinalibus accenſetur, 429.
Caſtell de Schenck Marquardus Epiſcopus Eichſtettenſis, ejus obitus, 384.
Caſtell Comes Leopoldus ad fidem Catholicam revertitur, 641.
Cavalliere Caſpar ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.
Cebenenſes Calviniſtæ rebellionem concitant, 526. plectuntur, 529.

Celsus Angelus Cardinalis, ejus elogium & obitus, 167.
Cerles Apamiensis Vicarius Papam ob nimiam indulgentiam redarguit, 51. de toleratis calamitatibus apud Papam queritur, 107. contra Jesuitas & Collegii Apamiensis Rectorem declamat, 126.
Cerrus Carolus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 711.
Chalvet Hyacinthus Ord. FF. Præd. ejus scripta & obitus, 258.
Charlotta Hassiæ Landgravii Filia moritur, 443.
Charonense Monasterium ob Jansenismi suspicionem evertitur, 152.
Chenois Antonius Ord. FF. Præd. quænam scripserit, 381.
Choiselius Gilbertus Tornacensis Episcopus moritur, ejus scripta, 659.
Christina Sueciæ Regina conversionis modum Gallicum reprobasse dicitur, 392. de adempto asyli privilegio queritur, 458. vim adhibet, 459. placatur, 460. moritur, vindicatur ejus honor, 652.
Ciceri Carolus ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio adscribitur, 30.
Clarcke Samuel ejus opera & decessus, 175.
Claude Joannes Calvinistarum Præco, quænam ediderit, 521.
Clerus Gallicanus, vide *Gallicanus*.
Cobabus Michael, quænam scripserit, 448.

Col-

Colbergius Joannes, ejus ſcripta & obitus, 522.
Colonia, vide *Fürſtenbergius*, a Gallis devaſtatur, 624.
Colonitſius Epiſcopus Neoſtadienſis Viennenſis obſidionis tempore opem fert, 209. captivos Turcarum pueros inſtituit, 209. lunam Mahometanam e Turri Viennenſi dejici procurat, 210. Romana Purpura honoratur, 431.
Coloredo Leander ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.
Concilia Monaſterienſe, 163. Tornacenſe, 254. Mindenſe, ejus decreta reformantur, 449. Paderbornenſe, 601. Monaſterienſe & Tornacenſe, 602.
Conclave pro electione Alexandri VIII. 633.
Condæus Borbonius Ludovicus Princeps, ejus virtutes & deceſſus, 442.
Confeſſio Auguſtana ſæpius variata eſt, 284. ejus ſtabilitati incaſſum proſpicitur, 285.
Confeſſio, ſcientia inde habita uti non licet, 144. Confeſſio Paſchalis Regularibus facta valet, 481.
Congregationes Romanæ: Inquiſitionis Congregatio uſum ſcientiæ ex confeſſione damnat, 144. alios libros proſcribit, 144. earum deciſiones, 160. 252. 291. S. Indicis Congregatio quosdam libros configit, 299. Molinoſii dogmata examinat, 303. ea damnat, 303. variæ conſtitutiones, 377. S. Inquiſitio doctrinam

de Peccato Philosophico damnat, 405. plures Constitutiones, 436. 517. 603. 657. 714.

Constantinus Siamensis Regis Minister primarius fœdus cum Galliarum Rege conciliat, 591. Catholicis favet, 592. a Regni Usurpatore in vincula conjicitur, 593.

Contat Le Hieronymus Benedictinus, ejus scripta & obitus, 718.

Costagutius Joannes Baptista ab Alexandro VIII. Purpura Romana decoratur, 663.

Cotelerius Joannes Baptista, ejus scripta & decessus, 446.

Crescentius Alexander Cardinalis, ejus elogium, & obitus, 596.

D.

D'Acherius Lucas Benedictinus, ejus opera & obitus, 379.

Dada Ferdinandus ab Alexandro VIII. Romana Purpura decoratur, 662.

De La Chaise Jesuita Ludovici Regis Confessarius destructionem Monasterii de Infantia Christi urget, 410. Gilbertum tanquam Jansenistam denuntiat, 479. Siamensem Legationem promovet, 591.

Delphinus Joannes Cardinalis, ejus obitus & elogium, 600.

Denhoff Joannes Casimirus ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.

Dernbach Petrus Philippus Episcopus Herbipolensis & Bambergensis moritur, 256.
De-Refuge, ejus scripta & decessus, 608.
Dominicus a SS. Trinitate Carmelit. Discal. Præpositus Generalis, ejus obitus & scripta, 520.
Duacensis Universitas Cleri Gallicani articulis obsistit, 245. Quesnelli apologiam damnat, 678.
Du Bois Nicolaus Lovanienſis Doctor famosos Cleri Gallicani articulos impugant, 28.
Du Cange seu Du Fresne Carolus, ejus scripta & obitus, 607.
Durazzo Marcellus ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 430.

E.

Eleonora Gonzaga Ferdinandi III. Cæsaris Conjux, ejus pietas, & obitus, 442.
Emericus Viennensis Episcopus moritur, 384.
Ernestus Hassiæ Landgravius, ejus elogium & obitus, 173.
Estensis Dux Raynaldus ab Innocentio XI. Cardinalibus aggregatur, 430.
Estræus Cardinalis noxios ex Gallici Oratoris Palatio extractos queritur, 452.
Estræus Franciæ Orator Romæ moritur, 451.
Eugenius Sabaudiæ Princeps, bellica ejus fortitudo, 533.

F.

Fachinetus Cæsar Cardinalis, ejus obitus & elogium, 250.

Farre Vincentius Ord. FF. Præd. moritur, ejus lucubrationes, 174.
Felicianus a S. Magdalena Carmelita, quænam ſcripſerit, 382.
Fell Joannes, quænam ſcripſerit, 449.
Ferrarius Octavius, ejus ſcripta & obitus, 173.
Finckenſtein Tribunus Budam Turcis reddere molitur, 487. detecta proditione morte mulctatur, 488.
Fürſtenberg Ferdinandus Paderbornenſis Epiſcopus, ejus deceſſus, 256.
Fürſtenberg Franciſcus Argentinenſis Epiſcopus moritur, 170. Succeſſorem habet Fratrem ſuum Guilielmum, 170.
Fürſtenberg Guilielmus Argentinenſem obtinet Epiſcopatum, 170. ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 430. eligitur in Coadjutorem Colonienſis Archiepiſcopi, 538. hæc electio impugnatur, 539. eligitur in Archiepiſcopum a quibusdam Canonicis, 540. bellum inde ortum, 541. ejus electio irrita declaratur, 542. ſe tamen pro Archiepiſcopo gerit, 546. exinde belli Gallici obtentus, 546. tanquam Imperii hoſtis declaratur, 610.
Fridericus Guilielmus Brandeburgicus Elector moritur, 606.
Fridericus Haſſiæ Landgravius Cardinalis, ejus elogium & obitus, 163.

From-

Fromme Andreas, ob quæ motiva sectam ejurarit, 380. quænam scripserint, 381.
Furbin Toussant Janson ab Alexandro VIII. Purpura donatur, 663. ejus electio Cæsari displicet, 663. a Franciæ Præsulibus defenditur, 671. dissidia componere satagit, 676.
Furreterius Antonius Abbas moritur, quænam scripserit, 608.

G.

Gallicanus Clerus, ejus decisionem circa Regaliæ jus Pontifex irritam declarat, 2. hoc jus Regi suo vendicant, 12. famosis quatuor articulis summi Pontificis potestatem limitant, 15. hos articulos ceteris Franciæ Præsulibus obtrudunt, 23. pro eorum defensione Maimburgum sollicitant, 24. ab aliis impugnantur, 27. acerbe contra Papæ Bullas, quibus extensio Regaliæ improbatur, declamant, 43, ea de re ad Papam scribunt 43. literas encyclicas desuper emittunt' 51. Hugonotas ad fidem Catholicam' revocare satagunt, 80. ad idem studium ceteros Præsules incitant, 88. Hugonotas ad conversionem hortantur, 96. varias conversionis methodos præscribunt, 102. eorum articuli a Duacensi Universitate impugnantur, 245. contumaces Hugonotas reprimi, a Rege efflagitant, 332. doctrinam de peccato Philosophico damnant, 407. eorum decreta a Papa irrita declarantur, 721.

Garicus Archangelus ejus ſcripta & obitus, 718.
Gœbelius Sebaſtianus, quænam ſcripſerit, 382.
Genuenſes, a Gallica claſſe Urbs obſidetur, 272. bellum Gallis denuntiant, 272. eorum Dux cum Senatoribus in Francia Regem deprecari cogitur, 274.
Gerlach Benjamin, ejus ſcripta & obitus, 259.
Gerſonius Fridericus, quænam ediderit, 522.
Gilbertus Duacenſis Doctor ob Janſenismi ſuſpicionem exagitatur, 479. urbe excedere jubetur, 480. contra ſuos cenſores inſurgit, 481.
Grimaldus Hieronymus Cardinalis, ejus elogium & obitus, 373.
Gualterius Cardinalis, moritur, ejus elogium, 513.
Guilielmus III. Auriacus Princeps, a rebellibus Anglis ad invadendum ſolium ſollicitatur, 579. in Angliam transvehitur, 578. 584. Regnum invadit, 587. in Regem proclamatur, 642. Jacobi copias cædit, 645. varias urbes Jacobo eripit, 707.
Guionia mulier fanatica, ejus ſcripta damnantur, 478.
Guſtaldus Hieronymus Cardinalis, ejus obitus & vita, 376.

H. *Hal-*

H.

Hallæus Petrus moritur, quænam ſcripſerit, 660.
Hamburgenſes Prædicantes ad dignoſcendos Sectarios juramentum præſcribunt, 694. tumultus inde oritur, 696.
Harlæus Achiles Regius Procurator pro Cleri Gallicani articulis perorat, 26. Carmelitas ob punitum Buhyum vexat, 40. contra Papam ob abolitum aſyli privilegium declamat, 464.
Harlæus Pariſienſis Archiepiſcopus Cleri Gallicani articulos contra Papæ poteſtatem promovet, 12. 18. Regem ad Hugonotarum converſionem incitat, 88. hanc in rem ad ceteros Epiſcopos literas dat, 89. Janſeniſtarum libros intercipi jubet, 153. Calviniſtarum libros ſupprimit, 339. Moniales ex Aſceterio de Infantia Chriſti expellit, 410 Molinoſii veneno infectos libros damnat, 478. Gilberti doctrinam examinat, 480.
Hauteſerre Antonius, ejus ſcripta & obitus, 171.
Hedwigis Haſſiæ Landgravia moritur, 255.
Heidelberga a Gallis inhumana crudelitate devaſtatur, 629.
Henſchenius Godefridus S. J. ejus opera & deceſſus, 174.
Hennebelus Libertus Doctor epiſtolam ad ſuas literas a Cardinale Aguire recipit, 679. 689.

Herma-

Hermanus a S. Norberto Carmelita Excalceatus, quænam ſcripſerit, 447.
Hermannus Godefridus, ejus opera & obitus, 717.
Heuniſch Caſpar, quænam ediderit, 719.
Hiſpaniacus Jeſuita Rector Apamienſis a Vicario ob neglecta Pontificis decreta redarguitur, 126.
Holmius Petrus, ejus ſcripta & deceſſus, 609.
Homodæus Ludovicus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 375. alius ejusdem nominis creatur Cardinalis, 663.
Hopferus Benedictus, ejus opera & obitus, 297.
Howel Guilielmus, quænam ſcripſerit, 260.
Hugonotæ, de illis ad fidem revocandis agitur, 80. 96. multi ſectam ejurant, alii vero pertinaciter inhærent, 105. quamplurimi e Regno profugiunt, 106. ſeditionem ubique concitant, 220. edicta contra eos promulgantur, 274. poſt revocatum Nannetenſe edictum clam e Regno excedunt, 339. immerito fidem ſibi non ſervatam expoſtulant, 341, variis edictis compeſcuntur, 386.
Hulſius Antonius, ejus opera & deceſſus, 383.
Hungari rebelles Calviniſtæ ſub Töckelio ac Turcis plures occupant urbes, 146. Joſephum Cæſaris Filium in hæreditarium

rium Hungarorum Regem assumunt, 493.

I.

Jacobus Walliæ Princeps nascitur, 577. a Calvinistis tanquam suppositititius per summam calumniam proclamatur, 577.

Jacobus II. Angliæ Rex adhuc Eboracensis Dux, in ejus vitam Calvinistæ conspirant, 148. 231. in Angliæ Regem proclamatur, 349. Fratrem suum Carolum in fide Catholica mortuum testatur, 350. Calvinistæ contra eum seditionem conflant, 351. falsos Catholicorum accusatores plecti jubet, 354. de intempestivo Religionis Zelo carpitur, 355. structas vitæ insidias eluctatur, 431. nimium Catholicis favet, 432. Prædicantium vehementiam deprimit, 433. 434. religionum tolerantiam invehit, 499. cum Cantabrigensi & Oxoniensi Collegio colliditur, 508. a Calvinistis dire vexatur, 574. ejus filium esse suppositititium convitiantur, 577. in Franciam fugere cogitur, 587. male habetur ab Anglis, 589. ab usurpatore profligatur, 645. in Franciam fugere compellitur, 705.

Janvier Ambrosius Benedictinus, ejus opera & obitus, 171.

Jasckius Valerius, quænam scripserit, 298.

Ignatius a Matre Dei Carmelita Excalceatur, ejus scripta & obitus, 295.

Impe

Imperialis Ludovicus, Cardinalis, ejus vita, mors, & elogium, 440.
Imperialis Renatus Cardinalium Collegio ab Alexandro VIII. adſcribitur, 663.
Infantia Chriſti, Monaſterium Monialium ſic dictum ob Janſenismi ſuſpicionem deſtruitur, 408.
Innocentius XI. Pontifex Maximus, Gallorum Præſulum deciſionem circa Regaliæ jus irritam declarat, 2. ejus Bulla a Clero Gallicano impugnatur, 43. ab Apamienſi Vicario de conniventia arguitur, 54. Apamienſium Parochorum deprecationem excipit, 73. Apamienſis Vicarii querelas excipit, 107. ejus Conſtitutiones, 159. pecunias in bellum Turcicum erogat, 179. Chriſtianos Principes ad ferendas belli ſuppetias hortatur, 282. a bello Germanico Franciæ Regem dehortatur, 182. Schismaticos Patriarchas ad obſequium reverſos recipit, 242. plures edit Conſtitutiones, 251. 290. incaſſum contra Gallorum violentias & Cleri doctrinas queritur, 267. Molinoſii errores damnat, 321. pœnas dictat, 325, Galliarum Regi Religionis ſtudium gratulatur, 340. Angliæ Regem monet, ne intempeſtive Catholicis faveret, 356. ejus Conſtitutiones, 377. ob Hugonotarum converſionem ingens demonſtrat gaudium, 390. deſtructionem Monaſterii de Infantia Chriſti reprobat,

probat, 412. cum Colonienſi Archiepiſcopo de jure appellandi contendit, 427. Cardinales creat, 428. Budenſem victoriam præſciviſſe creditur, 429. Aſylorum jus Romæ abrogat, 451. 453 ob ademptum hoc privilegium cum Sueciæ Regina colliditur, 458. a Parlamento Pariſienſi exagitatur, 465. vindicatur, 469. Molinoſium plecti jubet, 474. Camum Cardinalem vindicat, 477. electionem Fürſtenbergii diſcuti jubet, 542. electionem Joſephi Clementis Bavari validam declarat, 543. Siamenſes Legatos excipit, 593. Cæſari, Venetis, Hiſpanis, aliisque pecuniarum ſubſidia mittit, 594. moritur, ejus geſta in Pontificatu, 624. 630. ejus ſanctitatis fama, 628.

Joannes a S. Facundo B. a Papa Sanctis adſcribitur, 693.

Joannes de Deo B. ab Alexandro VIII. Sanctorum Catalogo inſeritur, 693.

Joannes Fridericus Marchio Onolsbacenſis moritur, 443.

Joannes Georgius Saxoniæ Elector Auguſtanam Confeſſionem incaſſum defendere nititur, 284.

Joannes Ludovicus a S. Joſeph Carmelita Diſcalceatus, quænam ſcripſerit, 719.

Johnſonius Calvinianus Præco contra Angliæ Regem famoſum edit librum, 430. ſeditionem contra eum conflat, 431.

Josephus a S. Maria Carmelita Excalceatus, quænam scripserit, 661.
Josephus I. hæreditarius Hungarorum Rex inauguratur, 493. 699.
Josephus Clemens Bavariæ Dux Frisingensis & Ratisbonensis Episcopus, a Colonienſi Archiepiscopo in Coadjutorem non eligitur, 538. proponitur ab aliis, 540. pro Archiepiscopatu novem fert suffragia, 542. hæc electio discutitur, 542. tanquam valida agnoscitur, 543.
Judice de Franciscus ab Alexandro VIII. Purpura decoratur, 663.
Juliardus Tolosanus Præpositus Moniales oppressas, & e suo Monasterio de Infantia Christi ejectas vindicat, 413.
Julius Lauenburgicus Dux moritur, 656.
Justinianus Marcus Antonius Venetorum Dux moritur, 606. Succedit Morosinus, 606.

K.

Kempe Alexius ejus opera & decessus, 175.
Kempius Martinus moritur, ejus lucubrationes, 175.
Klug David, quænam scripserit, 610.
Kuenburg Comes Maximilianus ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 431. moritur, 516.
Kulman Quirinus fanaticus, damnati ejusdem libri, 720.

L.

Langela Jacobus moritur, quænam scripserit, 660.

Larrocanus Matthæus, ejus scripta & obitus, 297.

Lavardinus Marchio Franciæ Orator jus asyli Romæ prætendit, 452. anathemate percellitur, 460. tumultuatur, 463. Roma excedit, 625.

Laurentius Justinianus a Papa Sanctis adscribitur, 693.

Lenfant David Ord. FF. Præd. ejus opera & decessus, 608.

Leodium a Gallis & Colonienſi Electore infestatur, 266.

Leopoldus I. Imperator incassum Töckelium ad obsequium revocare nititur, 176. contra eum & Turcas bellum parat, 178. plures urbes rebellibus & Turcis eripit, 215. nova fœdera conquirit, 216. rebelles Hungaros placare satagit, 262. cum Galliarum Rege viennales inducias pacisscitur, 264. quasdam urbes in Hungaria recuperat, 267. novas belli suppetias obtinet, 415. cum Germaniæ Principibus Augustæ fœdus init, 415. crebras victorias de Turcis reportat, 531. Clementem Bavarum pro Archiepiscopatu Colonienſi commendat, 539. resistit electioni Fürstenbergii, 542. confutat futiles belli Gallici causſas a Gallis

allatas 546. pecuniarum ſubſidia a Papa recipit, 594. Galliarum Regem pro Imperii hoſte declarat, 610. varias urbes Turcis eripit, 616. cum Papa contra electionem Furbini Cardinalis contendit, 663. anceps bellum gerit contra Turcas, 699. & contra Gallos ad Rhenum, 702.

Libelli Hyacinthus Avenionenſis Epiſcopus ex Ord. FF. Præd. ejus obitus & ſcripta, 295.

Litta Alphonſus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 248.

Lobcowitz Caramuel, Epiſcopus Viglebanus, ejus obitus, ſcripta, & elogium, 171.

Londinenſe colloquium inter Benedictinos, & Calviniſtas, 512.

Lovanienſis Univerſitas Ægidii de Witte propoſitiones configit, 364.

Ludovicus Badenſis Marchio Töckelium profligat, 191. quasdam Urbes Turcis eripit, 426.

Ludovicus Brandeburgicus Marchio moritur, 517.

Ludovicus XIV. Galliarum Rex Cleri Gallicani articulos contra Papæ poteſtatem Regio edicto confirmat, 18. eorum defenſionem Boſſuetio imponit, 25. Hugonotas ad fidem Catholicam revocare adlaborat, 88. Præſulum Zelum commendat, 95. converſos beneficiis cumulat, 105. 216. contumaces mulctat, 106. a Pontifice incaſſum a Germanico bello aver-

avertitur, 183. Turcis contra Cæsarem opitulatur, 185. varias reportat victorias, 216. Algerianos compescit, 217. rebelles Hugonotas reprimit, 221. cum Cæsare & Hispano Rege vicennales inducias paciscitur, 264. Genuenses compescit, 272. varia edicta contra Hugonotas promulgat, 274. Religionis veræ exercitium in Alsatia restituit, 329. contumaces Hugonotas reprimit, 333. edictum Nannetense revocat, 335. hæc revocatio vindicatur, 342. varia edicta contra Hugonotas edit, 386. conversos beneficiis auget, 389. a Protestantibus accusatur, 390. Augustanum fœdus inter Germaniæ Principes ægre fert, 415. Lavardini Legati sui causſam in Parlamento discuti jubet, 464. falsos Prophetas eliminat, 524. bellum in Cæsarem movet, 535. frustra ab aliis Principibus desistere monetur, 536. futiles hujus belli causſæ, 537. 540. Fürstenbergii patrocinium in se suscipit, 538. Principum Imperii Urbes ferro flammaque devastat, 571. Siamenses Legatos excipit, 591. cum eorum Rege fœdus init, 592. Missionarios aliosque eo decernit, 593. tanquam Imperii hostis declaratur, 610. plures Urbes in Imperio occupat, & devastat, 618. Augustanum fœdus perperam interpretatur, 619. ejus victoriæ ad Rhenum, 702.

M.

Mahomet IV. Turcarum Imperator cum Töckelio fœdus paciſcitur, 177. Viennam obſidet, 187. liberatæ Urbis ac cladis nuntio in rabiem agitur, 211. Vezirium & plures Baſſas trucidari jubet, 211. pacem fruſtra offert, 368. a ſeditioſis exauctoratur, 496. a ſua fratre in carcerem conjicitur, 497.

Magius Franciſcus Maria, ejus ſcripta & obitus, 446.

Maimburgus Ludovicus Jeſuita Eccleſiæ Gallicanæ articulos contra Papæ poteſtatem propugnat, 24. propterea a ſuo Generali avocatus non obtemperat, 25. pro revocandis Hugonotis librum edit, 81. ejus facta, obitus, & ſcripta, 443.

Malagola Franciſcus Ord. FF. Præd. Papæ poteſtatem tuetur, 29. ſuas theſes revocare incaſſum jubetur, 31. a Sorbona ejicitur, 31.

Mancinus Franciſcus Maria Cardinalis, ejus mors, & elogium, 599.

Manheimium a Gallis devaſtatur, 621.

Maria Ludovica Hiſpaniarum Regina decedit, 655.

Maria Thereſia Ludovici XIV. Galliarum Regis Conjux moritur, 255.

Maria Victoria Delphini Gallici uxor decedit, 709.

Mari-

Marinarius Antonius Carmelita, quænam ſcripſerit, 661.
Martini Cyriacus, ejus opera & obitus, 175.
Maſſilienſis Senatus Clericos Regaliæ obſiſtentes variis ſuppliciis conſicit, 638.
Matthæi Horatius ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.
Mauritius Saxoniæ Dux moritur, 170.
Maximilianus Emanuel Bavariæ Elector cum ſuo exercitu Viennam venit, 198. Turcas ſtrenue repellit, 204. opimam prædam refert, 208. Budam incaſſum oppugnat, 269. Cæſareos in obſidendo Vivarino egregie adjuvat, 368. rurſus Budam obſidet, 416. & expugnat, 422. Turcas magna clade afficit, 489. Nepotem ſuum in Colonienſem Archiepiſcopum eligi deſiderat, 538.
Maximilianus Henricus Colonienſis Archiepiſcopus & Elector Leodienſes adoritur, 266. cum Papa circa jus appellationis contendit, 427. Coadjutorem eligere tergiverſatur, 538. Fürſtenbergium eligit invitis aliis, 539. hæc electio impugnatur, 539. moritur Archiepiſcopus 540.
Mazza Thomas Ord. FF. Præd. ejus opera & deceſſus, 608.
Medicæus Franciſcus Maria ab Innocentio XI. Sacro Purpuratorum Collegio adſcribitur, 429. apud eum Cæſar de e-

lectione Furbini Cardinalis queritur, 664.
Melac Comes plures Imperii Urbes incendiis & deprædationibus devastat, 619. ejus crudelitas, 620.
Merbes Bonus, ejus mors & lucubrationes, 294.
Mercius Cæsareus Bellidux quasdam urbes Turcis eripit, 414. glorioſe occumbit, 423.
Mezeray Franciscus, ejus scripta & obitus, 258.
Mislerus Joannes, quænam scripserit, & quando obierit, 260.
Moguntia a Cæsare Gallis eripitur, 622.
Molineus Carolus, varia scripsit & obiit, 519.
Molinæus Petrus, ejus scripta, 297.
Molinos Michael, ejus errores & libri, 301. custodiæ datur, 304. ejus doctrina damnatur, 303. ejus supplicium, 474.
Monmuthus Dux contra Angliæ Regem, ejusque Fratrem cum aliis conspirat, 231. capitur, 234. Regno expellitur, 235. novam seditionem conflat, 351. capite plexus moritur, 353.
Morlachi Venetæ ditionis populi Turcis damna inferunt, 199.
Moroſinus Franciscus Venetorum Bellidux Turcas profligat, 271. eis quasdam urbes eripit, 371.
Musnierus Franciscus Jesuita propugnat peccatum Philoſophicum, 400. accusatur Romæ, 401. a quodam Doctore Catholico admonetur, 401. ſese excusat, 402.

Nosar-

N.

Nafarrete Dominicus Ord. FF. Præd. quænam ſcripſerit, 660.
Nannetenſe edictum a Ludovico XIV. Galliarum Rege revocatur, 335. ejus revocatio vindicatur, 341.
Neercaſſelius Joannes Caſtorienſis Epiſcopus, ejus ſcripta & deceſſus, 445.
Negroni Joannes Franciſcus ab Innocentio XI. Papa Romana Purpura honoratur, 429.
Nidi Raimundus Ord. FF. Præd. ejus obitus & opera, 174.
Nieman Sebaſtianus, quænam ſcripſerit, 298.
Noriſius Henricus Quesnellum ad ſaniora reducere ſatagit, 471.

O.

Oates Titus, ſceleratiſſimus Catholicorum accuſator plectitur, 356.
Oliva Paulus Societatis Generalis incaſſum Maimburgum & P. de la Chaiſe Romam evocat, 25.
Ottobonus Petrus Cardinalis in Papam ſub nomine Alexandri VIII. creatur, 634.
Oxonienſis Univerſitas pernicioſos libros & ſententias proſcribit, 236. cum Jacobo Rege contendit, 508.

P.

Palatinatus populi ad fidem Catholicam revertuntur, 244. a Gallis devaſtatur, 572.
Pallavicinus Obizius ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio aggregatur, 430.

Palutius Altierius Laurentius ab Alexandro VIII. Cardinalis creatur, 694.
Pancciatus Bandinus ab Alexandro VIII. Romana Purpura decoratur, 663.
Paris Anſelmus, ejus ſcripta & obitus, 257.
Pariſienſis Facultas Theologica, librorum examen ſibi demi, ægre fert, 27. Patrem Malagolam, eoquod circa Papæ auctoritatem theſes ſuas revocare renuerit, a ſuo gremio excludit, 32. propoſitionem circa Pontificis auctoritatem damnat, 218.
Pariſienſe Parlamentum famoſos Cleri Gallicani articulos ratos habet, 23. 26. Lavardini cauſſam diſcutit, 464. adverſus Papæ Bullam declamat, 726.
Paſchius Arnoldus, quænam ſcripſerit, 298.
Peccatum Philoſophicum propugnat quidam Jeſuita, 400. damnatur, 405.
Penzini Innocentius Ord. FF. Præd. ejus ſcripta & deceſſus, 719.
Petruccius Petrus ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio adſcribitur, 430.
Petrus a Matre Dei Carmelita Excalceatus ejus ſcripta & obitus, 258.
Petrus Moſcoviæ Dux ſeditiones compeſcit, 169. Catholicis ſuæ fidei exercitium permittit, 415.
Philippoburgum a Gallis occupatur, 571.
Philippus Guilielmus Palatini Elector moritur, 709.
Piſcopia Helena, ejus fata & ſcripta, 295.

Pius Carolus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 648.
Poloni armorum ſuppetias Cæſari contra Turcas pollicentur, 180.
Pomarius Samuel, quænam ſcripſerit, 259.
Pomeraye Joannes Franciſcus, ejus ſcripta & deceſſus, 520.
Pontifex Romanus, contra ejus auctoritatem ſtabiliuntur a Gallis doctrinæ, 15. 300.
Portu-Regienſes Theologi, eorum libri intercipiuntur, 152.
Prophetæ falſi ex Calviniſtis in Gallia, 523.
Proteſtantes in Hungaria contra Cæſarem rebellant, 146. in Angliæ Regem conjurant, 148. contra Franciæ Regem queruntur, 390.

Q.

Quesnellus Paſchaſius, ejusdem motus, 362. e Galliis in Belgium profugit, 363. ad Noriſium perſcribit, 471. ejus Apologia damnatur, 677. e Belgio expellitur, 677. petulanter inſultat, 680.

R.

Rabban Joannes, quænam ſcripſerit, 662.
Rachetus Chriſtophorus Carmelita, ejus opera & mors, 719.
Radzieiwskius Gnesnenſis Archiepiſcopus & Poloniæ Primas Cleri Gallicani articulos impugnat, 27. ab Innocentio XI. Romana Purpura honoratur, 430.
Raggius Laurentius Cardinalis, ejus obitus & elogium, 515.

Raith

Raith Balthasar, ejus scripta & obitus, 259.
Ranutzius Angelus ab Innocentio XI. Cardinalium Collegio adscribitur, 430.
Rapinus Renatus S. J. ejus mors & lucubrationes, 520.
Rationalistarum secta in Anglia, 156.
Regalia, circa ea Franciæ Præsules decidunt, 1. eorum decisio a Papa irrita declaratur, 2. obsistentes variis suppliciis conficiuntur, 638.
Reinhart Lucas, quænam scripserit, 610.
Richmanus Jacobus, moritur, ejus scripta, 662.
Rigal Vincentius Ord. FF. Prædic. suas propositiones de gratia revocare, a suis Superioribus jubetur, 484.
Rospiglioſus Felix Cardinalis moritur, ejus Laus, 597.
Rospiglioſus Jacobus Cardinalis, ejus elogium & obitus, 286.
Rotsius Henricus, quænam scripserit, 662.
Rubinus Joannes Baptista ab Alexandro VIII. Cardinalium Collegio adscribitur, 663.
Rudrausius Kilianus, ejus scripta & obitus, 420.
Rupertus Palatini Comes, ejus elogium & obitus, 170.

S.

Sacci seu Isaac Le Maitre Portu-Regiensis, ejus scripta & obitus, 294.
Sailler Jacobus Abbas, moritur, quænam scripserit, 607.

Salazar

Salazar Franciscus ab Inuocentio XI. Purpuratorum Collegio adscribitur, 430.
Salisburgenses rustici Lutherani expelluntur, 277.
Sanmarthanus Claudius, quænam scripserit, 718.
Saturninus ab omnibus sanctis Carmelita Excalceatus, quænam scripserit, 660.
Saubertus Joannes, ejus opera & decessus, 609.
Scelepsenius Georgius Strigonienſis Archiepiscopus famosos quatuor Cleri Gallicani articulos impugnat, 27. in Cæsaris castris moratur, 181. sua bona Cæsari pro bello Turcico relinquit, 368. Josephum in Hungariæ Regem proclamat, 495.
Schelhamer Sigismundus, quænam scripserit, 298.
Schaffburgius Comes Anglus in Regis excidium conjurat, 151. fuga sibi consulit, 152.
Schertzer Joannes, ejus scripta & obitus, 259.
Schismatici Patriarchæ ad Ecclesiæ obsequium revertuntur, 242.
Sennerus Daniel, quænam scripserit, 662.
Serroni Hyacinthus Episcopus Albiensis Ord. FF. Præd. quænam scripserit, 520.
Servatius a S. Petro Carmel. Discalc. ejus opera & decessus, 174.
Sfondratus Cælestinus Abbas & Princeps S. Galli famosos quatuor Cleri Gallicani articulos impugnat, 29.
Scharpium petulantem declamatorem Angliæ Dux castigari jubet, 434. a suis defenditur, 435.
Siri Victor, ejus scripta & obitus, 380.
Siamensis Rex fœdus cum Galliarum Rege init, 591. Legatos Parisios mittit, 591. Missionarios bene habet, 592. a Regni Usurpatore Catholici expelluntur, 593.
Siricius Michael, varios libros edit, 383.
Sobieschius Joannes Poloniæ Rex suppetias Cæsari contra Turcas pollicetur, 180. cum suo exercitu Viennam advenit, 198. Turcas præfervide aggreditur, 201. 203. liberatæ Viennæ glo-

gloriam ceteri eidem gratulantur, 206. opimam prædam refert, 207. propterea a Pontifice titulo: *Defensoris Fidei* honoratur, 207. a Turcis pene deletus fuisset, nisi accurrissent Cæsarei, 213. glorioſe recipitur, 215.
Solymannus Han ex carcere a seditiosis ad thronum Ottomanicum vocatur, 497.
Spada Joannes Baptista Cardinalis, ejus elogium & obitus, 247.
Spinola Comes Episcopus Tinensis frustra Protestantes conciliare nititur, 145.
Spira a Gallis devastatur, 572. 621.
Spon Jacobus, quænam scripserit, 448.
Starenbergius Ernestus Rogerius obsessam urbem Viennensem strenue defendit, 189. 190. 192. de suppetiis certior fit, 195.
Strauchius Ægidius, ejus opera & decessus, 176.
Suevia a Gallis ferro flammaque devastatur, 372.
Sylveira Joannes Carmelita, ejus obitus & opera, 321.

T.

Tachard Jesuita Siamenses Legatos comitatur, 591.
Talonius Advocatus Regius acerrime contra Papam ob abolitum asyli privilegium declamat, 465.
Tenzelius Jacobus, quænam scripserit, 383.
Theodorus Alexovitius Moscoviæ Dux moritur, 168. tumultus inde nati ab ejus Fratre sedantur, 169.
Töckelius Emericus Calviniſtarum rebellium Dux plures Hungariæ urbes occupat, 146. cum Turcis pacisciter, 176. a Marchione Badensi profligatur, 191. in Austriam erumpit, 196. repellitur, 197. pacem simulat, 263. repellitur, 264. a Cæsareis profligatur, 270. a Turcis in carcerem conjicitur, 371. liberatur, 414. quasdam urbes amittit, 414. Novos motus concitat, 485. Turcas a pacis consiliis amovet, 573.
Tourneau Abbas, quænam scripserit, 519.
Trevirensis Elector urbem suam propugnaculis nudare, a Gallis compellitur, 266. hic Electoratus a Gallis devastatur, 572. 703.

Tribbachovius Adam, ejus ſcripta & obitus, 522.
Turcæ unacum Töckelio Cæſareos adoriuntur, 186. Viennam obſidere parant, 187. ad deditionem provocant, 190. urbem obſident, 191. cladem accipiunt, 192. ſæpius non ſine clade erumpunt, 193. profligantur, 196. ſeditionem concitant, 197. crebro cæduntur, 201. & ſeqq. cum ingenti clade ab Urbis obſidione repelluntur, 295. quidam eorum Belliduces a Vezirio trucidantur, 210. ad Barcanum prælio devincuntur, 213. novas vires contrahunt, 260. iterata clade afficiuntur, 267. a Venetis profligantur, 271. prælio devincuntur, 369. plures urbes amittunt, 371. Töckelium in vincula conjiciunt, 371. Budam ſtrenue defendunt, 417. dedere coguntur, 422. iterata clade atteruntur, 426. a Töckelio eriguntur, 485. plures amittunt urbes, 616.

U.

Varro Franciſcus Ord. FF. Præd. quænam ſcripſerit, 520
Veneti Turcis bellum nuntiant, 199. cum Cæſare fœdus ineunt, 261. Turcas fundunt, eisque urbem & arcem eripiunt, 271. Turcis ingentia damna inferunt, 426.
Veriſimus de Lincaſtro Alexander ab Innocentio XI. Cardinalis creatur, 430.
Veteranius Comes Cæſaris Bellidux Turcas profligat, 426.
Victor Amadæus Sabaudiæ Dux Waldenſes hæreticos Regno excedere jubet, 396. arma in obſiſtentes convertere compellitur, 397. ejus libertatem dare cogitur, 400.
Vidal Benedictinus, ejus opera & deceſſus. 446.
Vienna, hanc urbem Turcæ obſidere parant. 187. ingens ibi conſternatio, 188. a Turcis obſidetur 189. Urbs in arcto poſita, 198. 201. obſidione liberatur, 206.
Vincentia Iſabella falſa ex Calviniſtis Prophetiſſa, 524.
Urſinus Virginius Cardinalis, ejus obitus & elogium, 593.

W. *Wal-*

W.

Waldenſes hæretici Regno excedere a Sabaudo Duce jubentur, 396. armati reſiſtunt, 397. vi compeſcuntur, 398.
Walterus Joannes ab Innocentio XI. Romana Purpura decoratur, 429.
Wirtenbergenſis Ducatus a Gallis devaſtatur, 572.
Witte Ægidius, ſub nomine *Candidi*, quasdam Theſes edit, 364. a Lovanienſi Univerſitate proſcribuntur, 365.
Wölflin Chriſtophorus, ejus opera & obitus, 609.
Wormatia a Gallis occupatur, & fœde devaſtatur. 572. 621.

Z.

Zangguth Joannes, ejus opera & deceſſus, 175.
Zimmermanus Matthias, quænam ſcripſerit, 661.

ERRATA *ſic corrige*:

Pag. 213.	demum	domum
225.	militum	militem
301.	valeat	valent,
395.	inhibito	inhibitio
408.	Marco	Marca
448.	alio	alia
466.	jure	jura
467.	Clero	a Clero
524.	inculcare	inculcabat, &
576.	Carolus	Jacobus

FLEURY
HISTORIA
ECCLESIASTICA.
TOM. LXV.

1015
Th 65
5178